STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 49

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1939

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1939: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19391

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 49

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1939

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1940
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
330690

INNEHÅLL — INDEX

Nr 1.

Huvudavtalet mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen	3	La convention principale entre l'Union patronale et la Confédération générale du travail.
Befolkningskommissionens slutbetänkande	11	Le rapport final de la Commission de la population.
Arbetarnas samaritförbund	17	Fédération samaritaine ouvrière.
Konjunkturläget hösten 1938	20	La conjoncture pendant l'automne 1938.
Fritidsutredningens betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m.	23	Projet de la Commission pour l'utilisation des loisirs concernant une réglementation de la construction de maisons sur les rivages marins etc.
Centrala verkstadsskolor	27	Écoles-ateliers centrales.
Lantarbetarnas bostadsstandard	34	Le standard de logement des ouvriers agricoles.
Kortare meddelanden	38	Courtes notices.
Femte huvudtiteln	38	Le cinquième titre principal du budget.
Statsdepartementens organisation utredes	38	Réorganisation des ministères d'Etat.
Belgiskt lagförslag angående yrkesorganisation och reglering av näringslivet	39	Projet de loi belge sur l'organisation des professions et de la vie industrielle.
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1937	40	Annuaire des salaires de la Suède en 1937.
Hembiträdesförhållandena i norska och svenska städer	40	Les conditions des domestiques dans les villes norvégiennes et suédoises.
Arbetslösheten i Tyskland januari—november 1938	42	Le chômage en Allemagne de janvier à novembre 1938.
Obligatoriskt »pliktår» för hela den kvinnliga ungdomen i Tyskland	42	Une année de service obligatoire pour les jeunes filles en Allemagne.
Musikers m. fl. rättigheter inför internationellt forum	43	Comité international sur les droits des artistes exécutants dans la radiodiffusion etc.
Raslagarna i Italien	43	Les lois italiennes sur les races.
Byggnadsförening för lantbrukare	43	Société de construction pour les fermiers.
Stöd åt mindre jordbrukare	44	Subventions aux petits fermiers.
Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän	44	Droit de négociation pour les employés municipaux.
Särskild överstyrelse för yrkesutbildningen	45	Projet d'une administration centrale pour la formation professionnelle.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
Arbetsmarknaden under december månad 1938	46	Le marché du travail en décembre 1938.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1938	48	Activité des bureaux de placement publics en décembre 1938.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1938	50	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1938.
Statens arbetslöshetskommission november 1938	51	La Commission du chômage en novembre 1938.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	52	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1938	53	Coût de la vie pendant le 4e trimestre 1938.
Litteraturöversikt	66	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	74	Lois concernant les questions sociales.

Nr 2.

Överflyttning av arbetslös ungdom i England	77	Le transfert des jeunes chômeurs en Angleterre.
Arbetsberedning åt partiellt arbetsförmögna	83	Le placement de la main-d'œuvre à capacité partielle (»Arbetsberedning»).
Utlänningarna i Sverige	87	Les étrangers en Suède.
En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet	93	Un examen psychiâtrique de la clientèle des maisons d'arrêt.
Kortare meddelanden	96	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde februari 1939	96	Sessions du conseil d'administration du Bureau international du travail en février 1939.
Sociala frågor inför riksdagen	97	Questions sociales soumises au Riksdag.

Utredning om försvarets demokratisering	98	Comité pour la démocratisation des forces de la défense nationale.
Utredningsorgan för industrien	98	Institut d'études sur l'industrie.
Stadsbyggnadskongress i Stockholm	99	Congrès de la construction urbaine.
Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg	9	Logements vacants à Stockholm et à Göteborg.
Bostadshyrorna i Stockholm 1937/38 och 1938/39		Les loyers des locaux d'habitation à Stockholm en 1937/38 et 1938/39.
Skogsnäringens ekonomiska läge	100	Situation économique de l'industrie forestière.
Amerikansk statistik rörande in- och utvandring	01	Statistique américaine sur l'immigration et l'émigration.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1938	102	Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1938.
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1938	116	L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1938.
Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1938	119	L'offre et la demande du travail pendant e 4e trimestre 1938.
Arbetsmarknaden under januari 1939	126	Le marché du travail en janvier 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under januari 1939	128	Activité des bureaux de placement publics en janvier 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1938	130	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1938.
Statens arbetslöshetskommission december 1938	131	La Commission du chômage en décembre 1938.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	132	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1938	133	Activité de 'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1938.
Fattigvården år 1936	140	Assistance aux indigents en 1936.
Kollektivavtal i Sverige år 1937	143	Les conventions collectives en 1937.
Arbetsinställelser i Sverige år 1937	147	Grèves et lockouts en Suède en 1937.
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1937	149	L'activité des conciliateurs officiels en 1937.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1938	151	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1938.
Olycksfall i arbete år 1935	151	Accidents du travail en 1935.
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1938	154	L'émigration intercontinentale en 1938.
Livsmedelspriser och levnadskostnader januari 1939	156	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en janvier 1939.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	158	Fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	159	Bibliographie.

Nr 3.

Centralt register för yrkesorientering	171	Index général d'informations pour l'orientation professionnelle.
Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 januari 1939	176	Permis de séjour et de travail pour les étrangers au 1er janvier 1939.
Arbetslöshetens bekämpande inom stenindustrien	179	Mesures pour remédier au chômage dans l'industrie de la pierre.
Semesterlönens beräknande. (Socialstyrelsens utlåtande)	184	Calcul du salaire pendant le congé annuel. Rapport de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale (A.T.P.S.).
Förslag om slumsanering i danska städer	187	Projet de suppression des taudis dans les villes danoises.
Kortare meddelanden	190	Courtes notices.
Sociala frågor inför riksdagen	190	Questions sociales soumises au Riksdag.
Förarbeten till 1941 års dyrortsgruppering	190	Travaux préparatoires pour la répartition de 1941 des localités en groupes d'après la cherté de la vie.
Skärpta arbetsbestämmelser i Tyskland	191	Aggravation des dispositions concernant le travail en Allemagne.
Arbetslösheten inom lantarbetareförbundet år 1938	192	Le chômage dans le syndicat des ouvriers agricoles en 1938.
Arbetsmarknadspolitiken i Förenta staterna	192	La politique du marché du travail aux Etats-Unis.
Rationellare hemarbete på landsbygden	194	Rationalisation du travail ménager à la campagne.

Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. (*Socialstyrelsens utlåtande*)	195	Le droit de négociation des fonctionnaires communaux. (Rapport de l'A.T.P.S.)
Omröstnings- och samarbetsregler för danska fackorganisationer	196	Règles de vote et d'action combinée adoptées par les syndicats danois.
Överstyrelse för yrkesutbildning. (Socialstyrelsens utlåtande)	197	Projet d'une administration centrale pour la formation professionnelle. (Rapport de l'A.T.P.S.)
Utlänningsräkningen	198	Recensement des étrangers.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
Arbetslösheten under år 1938	199	Le chômage en 1938.
Arbetsmarknaden under februari 1939	207	Le marché du travail en février 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1939	209	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under februari 1939	210	Activité des bureaux de placement publics en février 1939.
Statens arbetslöshetskommission januari 1939	212	La Commission du chômage en janvier 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	213	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1938	214	L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1938.
Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1938	226	Volume de l'emploi et budget des salaires dans l'industrie et le commerce pendant le 4e trimestre 1938.
Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1938	232	Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1938.
Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1938	235	Les progrès de la législation internationale du travail en 1938.
Livsmedelspriser och levnadskostnader februari 1939	238	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en février 1939.
Litteraturöversikt	241	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	248	Lois concernant les questions sociales.

Nr 4.

Gift kvinnas förvärvsarbete. I.	251	L'emploi des femmes mariées. I.
Matordningen inom svenska stadshushåll	258	Les habitudes alimentaires dans certains ménages urbains en Suède.
Det husliga arbetet på landsbygden	262	Les services domestiques à la campagne.
Lärlingsutbildningen (Socialstyrelsens yttrande)	267	La formation des apprentis. (Rapport de l'A.T.P.S.)
Ungdomsbrottsligheten. (Med Socialstyrelsens yttrande)	272	La criminalité juvénile. (Avec rapport de l'A.T.P.S.)
Preliminära resultat av utlänningsräkningen	278	Résultats préliminaires du recensement des étrangers.
Kortare meddelanden	280	Courtes notices.
Sociala frågor inför riksdagen	280	*Questions sociales soumises au Riksdag.*
Förslag om tjänsteplikt m. m.	281	Projet d'un service civil général.
Åtgärder mot ombyte av arbetsplats i Sovjetunionen	282	Mesures pour remédier à l'instabilité de la main-d'œuvre en U.R.S.S.
Det belgiska familjelönsystemet utvidgas	283	Elargissement du système des allocations familiales en Belgique.
Periodiska översikter		**Aperçus périodiques**
Erkända arbetslöshetskassor år 1937	284	Les caisses de chômage reconnues en 1937.
Arbetsmarknaden under mars 1939	290	Le marché du travail en mars 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under mars 1939	292	Activité des bureaux de placement publics en mars 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 28 februari 1939	294	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 28 février 1939.
Statens arbetslöshetskommission februari 1939	295	La Commission du chômage en février 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	296	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1938/1939	297	Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1938/1939.
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939	301	Les contrats collectifs pendant le 4e trimestre 1938 et le 1er trimestre 1939.

Levnadskostnader under första kvartalet 1939	306	Coût de la vie pendant le 1er trimestre 1939.
Litteraturöversikt	318	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	325	Lois concernant les questions sociales.

Nr 5.

Gift kvinnas förvärvsarbete. II.	329	L'emploi des femmes mariées. II.
Mödrahjälpsverksamheten under år 1938	337	L'assistance aux mères en 1938.
Arbetslösheten enligt 1936 års partiella folkräkning	339	Le chômage d'après le recensement partiel de 1936.
Kortare meddelanden	347	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1939	347	Session du conseil d'administration du Bureau international du travail en avril 1939.
Nordiska socialministermötet i april 1939	347	La Conférence internordique des ministres du travail en avril 1939.
Nordisk konferens för utlänningsfrågor	348	La Conférence internordique sur la question des étrangers.
Sociala frågor inför riksdagen	348	Questions sociales soumises au Riksdag.
Omsättningen av arbetskraft i London	348	L'instabilité de la main-d'œuvre à Londres.
Semesterlag i Finland	350	Loi sur les congés payés en Finlande.
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet under år 1938	351	L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1938.
Befolkningsrörelsen i Sverige under senare år	352	Le mouvement démographique en Suède pendant les dernières années.
Amerikansk kostundersökning	353	Enquête américaine sur les habitudes alimentaires.
Utredning angående erkända arbetslöshetskassor	355	Rapport sur les caisses de chômage reconnues.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Arbetstillgången under första kvartalet 1939	356	L'offre et la demande du travail pendant le 1er trimestre 1939.
Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1939	362	Volume de l'emploi et budget des salaires dans l'industrie et le commerce pendant le 1er trimestre 1939.
Arbetsmarknaden under april 1939	369	Le marché du travail en avril 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1939	371	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under april 1939	372	Activité des bureaux de placement publics en avril 1939.
Statens arbetslöshetskommission under mars 1939	374	La Commission du chômage en mars 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	375	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1939	376	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1939.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1939	380	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1939.
Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1939	381	L'émigration intercontinentale pendant le 1er trimestre 1939.
Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 april 1939	382	Permis de séjour et de travail pour les étrangers au 1er avril 1939.
Livsmedelspriser och levnadskostnader april 1939	384	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en avril 1939.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	386	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	387	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	396	Lois concernant les questions sociales.

Nr 6.

Det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet på livsmedelsförsörjningens område	399	Travail de la Commission nationale pour la préparation de la défense économique en vue d'assurer l'approvisionnement en denrées alimentaires.
Rationaliseringsutredningens betänkande	409	Rapport de la Commission d'enquête sur la rationalisation.

Förslag till lag om reglering av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden	416	Projet de réglementation des conditions de placement et de travail des employées de maison.
Konjunkturläget våren 1939	421	La conjoncture pendant le printemps de 1939.
Kortare meddelanden	424	Courtes notices.
Förekomsten av varaktig arbetsoförmåga	424	Fréquence de l'invalidité permanente en Suède.
Försäkringstjänstemännens löneförhållanden	425	Salaires des fonctionnaires des compagnies d'assurances en Suède.
Förlikningsmannakonferens	425	Conférence des conciliateurs dans les conflits du travail.
Landsorganisationen i Sverige år 1938	426	La Confédération générale du travail en Suède en 1938.
Svenska arbetsgivareföreningen år 1938	426	L'Union patronale suédoise en 1938.
Hjälp- och rådgivningsbyråer för havande kvinnor i Danmark	427	Bureaux d'assistance et de consultations pour les femmes enceintes au Danemark.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under maj 1939	428	Le marché du travail en mai 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under maj 1939	430	Activité des bureaux de placement publics en mai 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 april 1939	432	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 avril 1939.
Statens arbetslöshetskommission under april 1939	433	La Commission du chômage en avril 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	434	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Lönenivån år 1938 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m.	435	Le niveau des salaires en 1938 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports etc.
Industrin i Sverige år 1937	441	L'industrie en Suède en 1937.
Kvinnors och minderårigas användande inom industrin i Sverige år 1937	443	L'emploi des femmes et des enfants dans l'industrie en Suède en 1937.
Livsmedelspriser under maj 1939	447	Prix des denrées alimentaires en mai 1939.
Litteraturöversikt	449	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	456	Lois concernant les questions sociales.

Nr 7.

Internationella arbetsbyråns direktörsrapport	459	Rapport du directeur du Bureau international du travail.
Svensk livsmedelslagstiftning	472	Législation suédoise sur les denrées alimentaires.
Kortare meddelanden	477	Courtes notices.
De nordiska statistiska mötena i Oslo i juni 1939	477	Les Conférences nordiques de statistique à Oslo en juin 1939.
Arvsskattekommitténs betänkande	477	Rapport du Comité d'enquête sur les taxes successorales.
Amerikanskt betänkande om äldre arbetares sysselsättning	478	Enquête américaine sur l'emploi des travailleurs âgés.
Befolkningsfrågan i Argentina	479	Le problème démographique en Argentine.
Statstjänstemäns ställning vid arbetskonflikter	480	Situation des fonctionnaires de l'Etat dans les conflits du travail.
Utredning angående lagen om förenings- och förhandlingsrätt	480	Enquête touchant la loi sur le droit d'association et de négociation.
Utredning om behandlingen av utlänningsärenden	481	Mise à l'étude du traitement des affaires concernant les étrangers.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under juni 1939	482	Le marché du travail en juin 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under juni 1939	484	Activité des bureaux de placement publics en juin 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 maj 1939	486	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mai 1939.
Statens arbetslöshetskommission under maj 1939	487	La Commission du chômage en mai 1939.
De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1938	488	Recettes et dépenses des bureaux de placement publics en Suède en 1938.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	492	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Den privata arbetsförmedlingen under år 1938	493	Les bureaux de placement privés en 1938.

Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1938	494	Les bureaux d'infirmières en 1938.
Kollektivavtalen under andra kvartalet 1939	495	Les contrats collectifs pendant le 2e trimestre 1939.
Befolkningsutvecklingen första kvartalet 1939	498	Mouvement de la population pendant le 1er trimestre 1939.
Byggnadsverksamheten i Sverige år 1938	499	Activité de l'industrie du bâtiment en Suède en 1938.
Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1939	504	*L'émigration intercontinentale pendant* le 2e trimestre 1939.
Levnadskostnaderna den 1 juli 1939	505	Coût de la vie le 1er juillet 1939.
Litteraturöversikt	520	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	528	Lois concernant les questions sociales.

Nr 8.

Stockholms stads socialregister	531	Le Registre social de la ville de Stockholm.
Sociala frågor vid 1939 års riksdag	537	Questions sociales au Riksdag de 1939.
Det svenska näringslivets strukturella utveckling	561	Développement structurel de l'industrie suédoise.
Jordbrukets tillgodoseende med arbetskraft	569	Mesures pour satisfaire aux besoins en main-d'œuvre de l'agriculture.
Internationella stadsbyggnadskongressen i *Stockholm i juli 1939*	571	Congrès de la Fédération internationale de l'habitation et de l'urbanisme de Stockholm en juillet 1939.
Kortare meddelanden	573	Courtes notices.
Utredning om ungdomsbrottsligheten och missförhållanden inom nöjeslivet	573	Enquête sur la criminalité juvénile et sur le caractère pernicieux des plaisirs.
Bostadsbyggandet i Förenta staterna år 1938	574	Construction de logements aux Etats-Unis en 1938.
Förslag om reviderad socialförsäkring i Förenta staterna	574	Projet de révision des assurances sociales aux Etats-Unis.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Erkända arbetslöshetskassor år 1938	576	Les caisses-chômage reconnues en 1938.
Sysselsättningsvolym och arbetstillgång inom industri och handel m. m. under andra kvartalet 1939	582	Volume de l'emploi et l'offre et la demande du travail dans l'industrie et le commerce pendant le 2e trimestre 1939.
Arbetsmarknaden under juli 1939	596	Le marché du travail en juillet 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under juli 1939	598	Activité des bureaux de placement publics en juillet 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 juni 1939	600	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 juin 1939.
Statens arbetslöshetskommission under juni 1939	601	La Commission du chômage en juin 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	602	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under andra kvartalet 1939	603	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 2e trimestre 1939.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1939	608	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1939.
Uppehålls- och arbetstillstånd samt uppehålls- och arbetsviseringar för utlänningar den 1 juli 1939	609	Permis de séjour et de travail pour les étrangers au 1er juillet 1939.
Livsmedelspriser under juli 1939	613	Prix des denrées alimentaires en juillet 1939.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	615	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	616	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	622	Lois concernant les questions sociales.

Nr 9.

Statliga kristidsåtgärder	625	Mesures gouvernementales pour le temps de crise.
Lösdriverilagstiftningskommitténs betänkande	632	Rapport de la Commission d'étude d'une législation sur le vagabondage.

Löneförhållandena inom trädgårdsnäringen	637	Les salaires dans la culture jardinière.
Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex	643	Calculs de l'indice du coût de la vie de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.
1939 års allmänna hyres- och bostadsräkning igångsättes	653	Recensement des loyers et des habitations pour 1939.
Regleringen av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden	657	Réglementation des conditions d'engagement et de travail des employées de maison.
Kortare meddelanden	666	Courtes notices.
Fransk upplaga av »Sociallagstiftning och socialt arbete i Sverige»	666	L'édition française de »Législation et Activité sociales en Suède».
De privatanställdas ekonomiska och sociala problem	666	Les problèmes économiques et sociales des employés privés.
Förslag om förbättrat arbetarskydd i Danmark	667	Projets d'améliorations de la protection ouvrière au Danemark.
Industriarbetarnas löner i Finland år 1938	667	Les salaires des ouvriers industriels en Finlande en 1938.
Tuberkuloseftervård — ett de partiellt arbetsföras sysselsättningsproblem	668	Protection des tuberculeux après leur guérison — un des problèmes de l'emploi des travailleurs à capacité partielle.
Folkpensioneringen åren 1936 och 1937	670	Les pensions nationales pendant les années 1936 et 1937.
Ut- och invandring under år 1938	671	La migration en Suède en 1938.
Flyktingarnas ekonomiska betydelse för Storbritannien	672	Conséquences économiques de la présence des réfugiés en Grande-Bretagne.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under augusti 1939	673	Le marché du travail en août 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 juli 1939	675	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 juillet 1939.
Sveriges offentliga arbetsförmedling augusti 1939	676	Activité des bureaux de placement publics en août 1939.
Statens arbetslöshetskommission juli och augusti 1939	678	La Commission du chômage en juillet et août 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	679	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser under augusti 1939	680	Prix des denrées alimentaires en août 1939.
Litteraturöversikt	682	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	689	Lois concernant les questions sociales.

Nr 10.

Undersökning rörande läget på byggnadsmarknaden hösten 1939	693	L'enquête sur la situation du marché du bâtiment en automne 1939.
De arbetslösas fysiska och sociala belastning enligt 1937 års arbetslöshetsräkning	707	Tares physiques et sociales des chômeurs d'après le recensement du chômage de l'année 1937.
Arbetsmarknadens försvarsberedskap	711	Mesures de défense du marché du travail.
Omsättningen av kläder och skodon i detaljhandeln	718	La vente des vêtements et des chaussures dans le commerce de détail.
Den svenska stenindustrins problem	721	Le problème de l'industrie suédoise de la pierre.
Internationella arbetskonferensens tjugofemte sammanträde	725	La vingt-cinquième session de la Conférence internationale du travail.
Statliga kristidsåtgärder	728	Mesures gouvernementales pour les temps de crise.
Kortare meddelanden	731	Courtes notices.
Dyrortsgrupperingen uppskjutes	731	Le groupement des localités d'après la cherté de la vie est remis à une date ultérieure.
Förslag till undervisningsreformer	732	Projet de réformes dans l'enseignement.
Antalet fackföreningsmedlemmar i Storbritannien	732	Nombre des membres des syndicats en Grande-Bretagne.
Norskt förslag om semesterns utnyttjande	732	Projet norvégien sur l'utilisation des congés.

Periodiska översikter — Aperçus périodiques

Vägarbetets organisation och vägarbetarnas arbetsförtjänster år 1939	734	Organisation des travaux de voirie et salaires des ouvriers en 1939.
Arbetsmarknaden under september 1939	741	Le marché du travail en septembre 1939.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 augusti 1939	745	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 août 1939.

Sveriges offentliga arbetsförmedling september 1939	746	Activité des bureaux de placement publics en septembre 1939.
Statens arbetslöshetskommission augusti och september 1939	748	La Commission du chômage en août et septembre 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	749	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Befolkningsutvecklingen andra kvartalet 1939	750	Mouvement de la population pendant le 2e trimestre 1939.
Kollektivavtalen under tredje kvartalet 1939	750	Les contrats collectifs pendant le 3e trimestre 1939.
Vägtrafikolyckor under första kvartalet år 1939	751	Accidents de circulation à moteur pendant le 1er trimestre 1939.
Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1939	752	L'émigration intercontinentale pendant le 3e trimestre 1939.
Levnadskostnaderna den 1 oktober 1939	753	Coût de la vie le 1er octobre 1939.
Litteraturöversikt	766	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	774	Lois concernant les questions sociales.

Nr 11.

Barnantalet inom olika befolkningsgrupper	777	Nombre des enfants dans différents groupes de population.
Yrkesorientering för ungdom	781	L'orientation professionnelle de la jeunesse.
Behovet av allsidiga undersökningar över arbetsmarknadens tillstånd och utvecklingstendenser	785	Le besoin d'enquêtes générales sur l'état du marché du travail et les tendances de son évolution.
Socialstyrelsens utlåtande över rationaliseringsutredningens betänkande	790	Avis émis sur le rapport de la Commission d'enquête sur la rationalisation.
Familjebidrag åt värnpliktiga	793	Allocations familiales aux soldats.
Socialpolitikens förutsättningar under krigstid	797	La politique sociale pendant le temps de guerre.
Statliga kristidsåtgärder	800	Mesures gouvernementales pour le temps de crise.
Kortare meddelanden	803	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelses och kriskommittés sammanträden i juni, september och oktober 1939	803	Sessions du conseil d'administration et de la Commission de crise du Bureau international du travail en juin, sept. et oct. 1939.
Panamerikansk arbetskonferens i Havana	803	Conférence panaméricaine du travail.
Dyrortsgrupperingen uppskjuten	804	Le groupement des localités d'après la cherté de la vie est reporté à une date ultérieure.
Indexreglering av avtalslönerna i Danmark	804	Réglementation des salaires contractuels d'après les chiffres-indices.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Sysselsättningsvolym och arbetstillgång under tredje kvartalet 1939	805	Volume de l'emploi et l'offre et la demande du travail pendant le 3e trimestre 1939.
Arbetsmarknaden under oktober 1939	817	Le marché du travail en octobre 1939.
1. Läget på arbetsmarknaden under oktober 1939 enligt arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter	817	1. Situation du marché du travail pendant oct. 1939 d'après les renseignements des bureaux de placement.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under oktober 1939	821	2. Activité des bureaux de placement publics en octobre 1939.
3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under oktober 1939 enligt uppgifter från arbetsgivare	823	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce, etc. en oct. 1939 d'après les données des patrons.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 september 1939	827	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 septembre 1939.
Statens arbetslöshetskommission september och oktober 1939	828	La Commission du chômage en septembre et octobre 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	829	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under tredje kvartalet 1939	830	Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 3e trimestre 1939.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktober-*flyttningen* 1939	835	La situation sur le marché des habitations dans les villes le 1er octobre 1939.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1939	841	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1939.
Vistelsetillstånd för utlänningar den 1 oktober 1939	841	Permis de séjour des étrangers au 1er oct. 1939.
Livsmedelspriser under oktober 1939	844	Prix des denrées alimentaires en oct. 1939.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	846	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	847	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	854	Lois concernant les questions sociales.

Nr 12.

Indexreglerade löner på arbetsmarknaden	857	Ajustement des salaires d'après les indices.
Staten och de allmänna samlingslokalerna	859	L'État et les locaux publics de réunion.
Förslag till steriliseringslag	862	Projet de loi sur la stérilisation.
Arbets- och produktionsförhållanden inom Förenta staternas jordbruk 1909—1938	866	Les conditions du travail et la production dans l'agriculture aux États-Unis de 1909 à 1938.
Kooperationens utbredning i olika länder	869	L'extension de la coopération dans différents pays.
Befolkningspolitiska åtgärder i Frankrike	872	Mesures prises en faveur de la natalité en France.
Kvinnornas särställning i arbetslagstiftningen	875	La situation particulière des femmes dans la législation du travail.
Statliga kristidsåtgärder	876	Mesures gouvernementales pour le temps de crise.
Kortare meddelanden	877	Courtes notices.
Arbetstiden i Förenta staterna	877	La durée du travail aux États-Unis.
Nya direktiv för arbetslöshetens bekämpande i Förenta staterna	877	Nouvelles directives dans la lutte contre le chômage aux États-Unis.
Arbetstiden i Norges jordbruk	879	La durée du travail dans l'agriculture en Norvège.
Bestämmelser om understöd till mobiliserades familjer i utlandet	880	Dispositions à l'étranger concernant les secours aux familles des mobilisés.

Periodiska översikter

Aperçus périodiques

Arbetsmarknaden under november 1939	883	Marché du travail pendant novembre 1939.
1. Läget på arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingarnas uppgifter	883	1. Le marché du travail d'aprés les renseignements des bureaux de placement.
2. Sveriges offentliga arbetsförmedling under november 1939	886	2. Activité des bureaux de placement publics en novembre 1939.
3. Sysselsättningen inom industri och handel m. m. under november 1939 enligt uppgifter från arbetsgivare	888	3. L'emploi dans l'industrie, le commerce, etc. en nov. 1939 d'après les données des patrons.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 oktober 1939	892	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 octobre 1939.
Statens arbetslöshetskommission oktober och november 1939	893	La Commission du chômage en octobre et novembre 1939.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	894	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Olycksfall i arbete år 1936	895	Les accidents du travail en 1936.
Livsmedelspriser under november 1939	898	Prix des denrées alimentaires en novembre 1939.
Litteraturöversikt	900	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	907	Lois concernant les questions sociales.
Sakregister till årgången 1939	908	Table des matières pour l'année 1939.

INNEHÅLL

Huvudavtalet mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen . . 3

Befolkningskommissionens slutbetänkande 11
Arbetarnas samaritförbund 17
Konjunkturläget hösten 1938 20
Fritidsutredningens betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m. 23

Centrala verkstadsskolor 27
Lantarbetarnas bostadsstandard . . . 34

Kortare meddelanden 38

Femte huvudtiteln 38
Statsdepartementens organisation utredes 38
Belgiskt lagförslag angående yrkesorganisation och reglering av näringslivet . . 39
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1937 . 40
Hembiträdesförhållandena i norska och svenska städer 40
Arbetslösheten i Tyskland januari—november 1938 42
Obligatoriskt »pliktår» för hela den kvinnliga ungdomen i Tyskland 42
Musikers m. fl. rättigheter inför internationellt forum 43
Raslagarna i Italien 43
Byggnadsförening för lantbrukare 43
Stöd åt mindre jordbrukare 44
Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän 44
Särskild överstyrelse för yrkesutbildningen 45

Periodiska översikter

Arbetsmarknaden under december månad 1938 46
Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1938 48
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1938 . . . 50

Statens arbetslöshetskommission november 1938 51
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 52
Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1938 53

Litteraturöversikt 66
Författningar rörande sociala frågor . 74

INDEX

La convention principale entre l'Union patronale et la Confédération générale du Travail. 3

Le rapport final de la Commission de la population. 11
Fédération samaritaine ouvrière. 17
La conjoncture pendant l'automne 1938. 20
Projet de la Commission pour l'utilisation des loisirs concernant une réglementation de la construction de maisons sur les rivages marins etc. 23
Écoles-ateliers centrales. 27
Le standard de logement des ouvriers agricoles. 34

Courtes notices. 38

Le cinquième titre principal du budget. 38
Réorganisation des ministères d'État. 38
Projet de loi belge sur l'organisation des professions et de la vie industrielle. 39
Annuaire des salaires de la Suède en 1937. 40
Les conditions des domestiques dans les villes norvégiennes et suédoises. 40
Le chômage en Allemagne de janvier à novembre 1938. 42
Une année de service obligatoire pour les jeunes filles en Allemagne. 42
Comité international sur les droits des artistes exécutants dans la radiodiffusion etc. 43
Les lois italiennes sur les races. 43
Société de construction pour les fermiers. 43
Subventions aux petits fermiers. 44
Droit de négociation pour les employés municipaux. 44
Projet d'une administration centrale pour la formation professionnelle. 45

Aperçus périodiques

Le marché du travail en décembre 1938. 46

Activité des bureaux de placement publics en Suède en décembre 1938. 48
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1938. 50

La Commission du chômage en novembre 1938. 51
Marché du travail et chômage à l'étranger. 52

Coût de la vie pendant le 4e trimestre 1938. 53

Bibliographie. 66
Lois concernant les questions sociales. 74

RÉSUMÉ.

Convention principale. L'Union patronale suédoise et la Confédération générale du Travail suédoise s'engagent à tâcher de persuader aux fédérations qui leur sont affiliées d'aider à la constitution d'un Comité qui sera chargé de juger des principales questions touchant les rapports entre les parties sur le marché du travail, l'ordre à suivre dans les négociations auxquelles donnent lieu les conflits de droit et d'intérêt, le délai de congé et l'accord devant précéder le congédiement et le licenciement des employés, la limitation des mesures offensives d'ordre économique et le règlement des conflits portant atteinte aux fonctions vitales de la communauté. La convention constitue donc un projet d'entente, d'une part sur les règles qu'il est nécessaire d'observer au cours des négociations pour arriver à une solution pacifique des conflits du travail, d'autre part sur la limitation des mesures offensives. Page 3.

Le rapport final de la Commission de la population. La portée et les causes de la crise de la natalité en Suède sont exposées. Une diminution absolue de la population doit se produire si le nombre des enfants nés vivants ne passe pas d'environ 85 000 à 120 000 par an. Parmi les causes de la crise, on signale en particulier la disproportion des charges économiques qui pèsent sur les familles nombreuses et sur les autres familles. Un compte-rendu est donné d'une enquête effectuée pour la première fois en Suède concernant les bases économiques de l'entretien futur de la nation. — L'importance du développement industriel pour l'accroissement de la population est soulignée, de même la nécessité d'une orientation, à certains égards nouvelle, de la politique sociale ayant pour but »la défense et protection de la famille». La Commission étudie aussi les questions des services domestiques, de la rationalisation des mesures de protection sociale, de la manière dont sont envisagés par le peuple suédois les problèmes du mariage et de la natalité, etc. La Commission souligne comme la condition indispensable d'un accroissement futur de la population une modification profonde de la répartition des charges familiales. Page 11.

Fédération samaritaine ouvrière. En 1931 a été fondée à Stockholm une Société samaritaine ouvrière dans le but d'éveiller un plus grand intérêt pour la protection des travailleurs et, d'autre part, d'enseigner à des hommes et à des femmes les premiers soins à donner en cas d'accident. L'une après l'autre, des sociétés semblables se sont formées à Södertälje, Danderyd, Sundbyberg, Norrköping, Hälsingborg et Malmö. Afin de créer une Fédération samaritaine ouvrière, une conférence préliminaire a eu lieu à Stockholm les 13 et 14 août 1938 entre des représentants des sociétés locales. La Fédération fut fondée au cours d'une conférence à Stockholm, les 10 et 11 décembre, les statuts en furent établis et un Conseil de Direction ainsi qu'un Comité exécutif furent élus. Tant des particuliers que des sociétés peuvent devenir membres de cette Fédération dont le siège social est à Stockholm. Page 17.

La conjoncture pendant l'automne 1938. Le risque d'une baisse rapide de la production et de l'emploi en Suède semble exclu. On doit cependant compter avec une baisse lente et continue de la conjoncture, mais vraisemblablement compensée au début par la reprise actuelle dans les industries du fer et les industries textiles. Etant donné l'instabilité politique, il est cependant très difficile de juger de la situation. Page 20.

Le rapport sur l'utilisation des loisirs a proposé une réglementation de la construction de maisons sur les rivages marins et ceux des lacs qui — dans la mesure où cela est possible et sans trop léser les intérêts légitimes des propriétaires — aurait pour but d'assurer à la population l'accès de ces rivages et de leur conserver ce qui reste de leur beauté et de leur aspect naturel. L'édification de bâtiments et le lotissement de parcelles dans un but de construction ne pourront avoir lieu — sauf en certains cas exceptionnels — le long des rivages et sur une profondeur de 500 mètres que dans les zones bâtissables désignées par l'administration préfectorale. Sont également proposées certaines restrictions au droit d'enclore les terrains, l'interdiction des annonces publicitaires en plein air et l'institution de pénalités pour le dépôt de débris et d'ordures dans la nature. Page 23.

Ecole-ateliers centrales. Les experts proposent la création d'un système d'écoles-ateliers pour la jeunesse masculine auxquelles seraient incorporées les écoles-ateliers qui existent déjà pour l'instruction des jeunes chômeurs. Ces écoles ressortiraient dans la plupart des cas aux Conseils généraux et seraient subventionnées par l'Etat. En cas d'accroissement du chômage, l'enseignement pourrait être élargi, tant dans le cadre des écoles existantes que par la création d'écoles et de cours provisoires et s'adapterait ainsi au mouvement des besoins qu'a l'industrie d'une main-d'œuvre à formation professionnelle. L'institution de bourses et d'internats rendrait cet enseignement accessible aux jeunes gens dénués de ressources. Page 27. Cf. page 45.

Le standard de logement des ouvriers agricoles. Le rapport de la Commission d'étude sociale de l'habitation expose les conditions d'habitation des ouvriers agricoles, d'une part dans une enquête statistique embrassant 87 communes rurales et se basant sur le recensement partiel de 1936, d'autre part dans une enquête faite auprès des médecins-fonctionnaires d'arrondissement, des Sociétés d'Economie rurale, etc., etc. Page 34.

Le marché du travail en novembre et décembre 1938. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en décembre 231 (236 en novembre). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage s'est élevé à la fin de décembre à environ 22 000 (17 350 en novembre). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de novembre 10·9 % du nombre total des membres (9·0 % en octobre). Page 46.

L'indice du coût de la vie était le 1er janvier 1939 identique à celui du 1er octobre 1938 avec le nombre-indice 167 (juillet 1914 = 100). Page 53.

Häftets huvudinnehåll.

Januari 1939.

Huvudavtalet. Arbetsgivareföreningen och landsorganisationen förbinda sig att söka förmå tillhörande förbund att biträda ett avtal om upprättande av en nämnd, som skall bedöma viktigare frågor rörande parternas förhållande på arbetsmarknaden, om viss förhandlingsordning i rätts- och intressekonflikter, om varsel och samråd vid uppsägning och permittering av anställda, om begränsning av ekonomiska stridsåtgärder och om behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner. Avtalet utgör sålunda ett förslag dels beträffande de regler om förhandlingssättet, som fordras för en fredlig lösning av tvister på arbetsmarknaden, dels om begränsning av stridsåtgärderna. Sid. 3.

Befolkningskommissionens slutbetänkande. Den svenska befolkningskrisens innebörd och orsaker angivas. En absolut folkminskning kommer att inträda, om icke antalet levande födda barn ökas från omkring 85 000 till 120 000 per år. Bland orsakerna till krisen framhålles särskilt de barnrika familjernas ekonomiska belastning relativt till övriga. — Redogörelse lämnas för en för första gången i vårt land utförd undersökning av det nationalekonomiska underlaget för vår framtida folkförsörjning. — Vikten av näringslivets utveckling för befolkningens tillväxt understrykes; likaså betydelsen av en i viss mån ny socialpolitik med sikte på »familjevården». Kommissionen behandlar även frågorna om hemhjälp, om socialvårdens rationalisering, om den folkpsykologiska inställningen till familjebildning och barnafödande m. m. I slutorden framhålles som en oundgänglig förutsättning för en framtida lycklig befolkningsutveckling en ganska långt gående omfördelning av barnförsörjningsbördan. Sid. 11.

Arbetarnas samaritförbund. År 1931 bildades en Arbetarnas samaritförening i Stockholm med uppgift dels att verka för ett ökat intresse för arbetarskyddet, dels även utbilda män och kvinnor att kunna lämna en sakkunnig första hjälp vid olycksfall. Undan för undan har sedan bildats liknande föreningar i Södertälje, Danderyd, Sundbyberg, Norrköping, Hälsingborg och Malmö. I syfte att bilda ett Arbetarnas samaritförbund hölls år 1938 en förberedande konferens i Stockholm den 13—14 aug. med representanter för lokalföreningarna. Vid en konferens den 10—11 dec. i Stockholm bildades förbundet och fastställdes stadgar samt företogs val av förbundsstyrelse och verkställande utskott. Såväl enskilda personer som organisationer kunna bli medlemmar. Förbundet har sitt säte i Stockholm. Sid. 17.

Konjunkturläget hösten 1938. Risken för hastig nedgång av produktion och sysselsättning i Sverige synes utesluten. Man bör dock räkna med en fortsatt långsam konjunkturnedgång, som till en början sannolikt kompenseras av pågående återhämtning inom järn- och textilindustrierna. Med hänsyn speciellt till de politiska riskerna är läget dock synnerligen svårt att bedöma. Sid. 20.

Fritidsutredningen har föreslagit en reglering av bebyggelsen vid saltsjöstränderna och vissa sötvattensstränder, som avser att — i den mån så kan ske, utan att markägarnas berättigade intressen trädas för när — åt den icke jordägande befolkningen trygga tillträde till stränderna och att bevara strändernas

återstående natur- och skönhetsvärden. Uppförande av byggnader och avstyckning av lägenheter för bostadsändamål skall — med vissa undantag — inom ett avstånd av femhundra meter från strandlinjen få ske endast inom av länsstyrelsen fastställda byggnadsområden. Därjämte föreslås vissa inskränkningar i rätten att uppföra stängsel, förbud mot friluftsreklam och straff för nedskräpande i naturen. Sid. 23.

Centrala verkstadsskolor. Sakkunniga föreslå upprättandet av ett system centrala verkstadsskolor för manlig ungdom, i vilket en del av de nuvarande verkstadsskolorna för arbetslös ungdom skulle infogas. Skolorna skulle i de flesta fall drivas i landstingens regi och med bidrag från staten. Undervisningen skulle utvidgas vid ökad arbetslöshet såväl inom ramen för den befintliga skolorganisationen som genom anordnandet av provisoriska skolor och kurser, och borde anpassas efter strukturella förskjutningar i näringslivets behov av yrkesutbildad arbetskraft. Genom stipendier och elevinternat skulle den göras tillgänglig även för medellösa. — Socialstyrelsens utlåtande över betänkandet refereras. Sid. 27. Jfr även sid. 45 angående förslag om särskild överstyrelse för lärlingsutbildningen.

Lantarbetarnas bostadsstandard. Bostadssociala utredningen belyser i ett betänkande lantarbetarnas bostadsstandard, dels genom en statistisk undersökning omfattande 87 landskommuner på grundval av 1936 års partiella folkräkning, dels genom en enquête bland tjänsteläkare, hushållningssällskap m. fl. Sid. 34.

Arbetsmarknaden under november—december 1938. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentlig arbetsförmedlingarna var under december 231 (236 i november). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av november preliminärt 10·9 % av medlemsantalet (9·0 % oktober). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av december till c:a 22 000 (17 350 i november). Sid. 46.

Levnadskostnadsindex var den 1 jan. 1939 oförändrad i förhållande till den 1 oktober 1938 med indextalet 167 (juli 1914 = 100). Sid. 53.

Huvudavtalet mellan arbetsgivareföreningen och landsorganisationen.

Det avtal, som den 20 december 1938 slöts mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige (»huvudavtalet»), är i första hand att beteckna som ett förslag till fredsfördrag, enligt vilket arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga förbund förbinda sig att i framtiden icke gripa till stridsåtgärder (strejk, lockout o. s. v.) utan att först ha prövat den fredliga förhandlingens väg enligt vissa samtidigt uppställda regler. Till realiserandet härav föreslås inrättande av 1) ett permanent förhandlingsorgan, arbetsmarknadsnämnden, och 2) en viss, enhetlig förhandlingsordning. Därjämte innehåller huvudavtalet förslag om reglering genom avtal av vissa andra viktiga spörsmål, nämligen 3) förfarandet vid avskedande och permittering, 4) utmönstring av vissa ekonomiska stridsåtgärder och 5) behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner.

För att huvudavtalet skall få praktisk betydelse fordras, att det blir antaget av arbetsgivarnas och arbetarnas olika förbund. I den mån så sker, blir avtalet även i övrigt med rättsverkan enligt kollektivavtalslagen bindande för arbetsgivareföreningen och landsorganisationen.

Huvudavtalet är resultatet av förhandlingar, som pågått sedan våren 1936 genom en av arbetsgivareföreningen och landsorganisationen tillsatt delegation, arbetsmarknadskommittén. Ehuru denna icke slutfört behandlingen av hela det komplex av frågor överläggningarna omfatta, har den likväl ansett lämpligt att underställa organisationerna de förhandlingsresultat, om vilka enighet hittills uppnåtts. Avtalet är undertecknat för arbetsgivareföreningen av J. Sigfrid Edström, Gustaf Söderlund, Carl Joh. Malmros, Wiking Johnsson, Ivar O. Larson, Axel Bergengren och Nils Holmström (sekreterare) och för landsorganisationen av Aug. Lindberg, Gunnar Andersson, Oscar Karlén, Hilding Molander, Johan Larsson och Arnold Sölvén (sekreterare).

1. Arbetsmarknadsnämnden. För handläggning av frågor, som äro av allmän eller eljest större betydelse för arbetsmarknaden, utse arbetsgivareföreningen och landsorganisationen en gemensam nämnd, arbetsmarknadsnämnden. Denna skall bestå av sex ledamöter, tre från vardera organisationen.[1]

Nämndens uppgift blir att handlägga frågor om uppsägning av arbetsavtal, om permittering, om konflikter, som beröra samhällsviktiga funktioner, och om tolkning och tillämpning av huvudavtalets bestämmelser om begränsning

[1] Som ledamöter i arbetsmarknadsnämnden ha av arbetarparten utsetts: A. Lindberg, O. Karlén och H. Molander med G. Andersson, E. Falk och O. Westerlund som suppleanter. Arbetsgivarpartens ombud voro icke utsedda vid tiden för detta häftes tryckning.

av de ekonomiska stridsåtgärderna m. m. I prövning av ärenden angående uppsägning eller permittering skall dessutom å vardera sidan såsom ledamöter deltaga jämväl en representant för de av frågan berörda förbunden.

Nämnden har vidare att såsom skiljenämnd upptaga och avgöra tvister om giltigheten eller rätta innebörden av bestämmelserna angående begränsning av de ekonomiska stridsåtgärderna m. m. Om majoritet ej kan uppnås vid behandling av sådana frågor, skall en opartisk ordförande tillkallas att deltaga i överläggning och beslut. Vid behandling av ärende, som särskilt rör visst yrkesområde, kan nämnden kalla representant för vidkommande förbund att deltaga i överläggningarna (men ej i besluten). Den kan också inkalla av frågan berörda arbetsgivare och arbetare att höras inför nämnden.

2. Förhandlingsordningen. Den föreslagna förhandlingsordningen är avsedd att ersätta de kollektiva löneavtalens allmänna förhandlingsordning. Den gäller såväl rättstvister som intressetvister, dock icke upprättande eller förlängning av kollektivavtal, ej heller vidtagande av sympatiåtgärder eller indrivande av ostridig, till betalning förfallen lön eller annan ersättning.

Uppkommer tvist rörande fråga, som är underkastad förhandlingsordningen, åligger det parter tillhörande förbund, som biträtt huvudavtalet, att förhandla enligt den föreslagna ordningen, innan stridsåtgärd eventuellt vidtages eller frågan hänskjutes till avgörande av arbetsdomstolen eller skiljeman. Först underkastas tvisten l o k a l förhandling av parterna på arbetsplatsen under medverkan av lokal organisation (t. ex. förbundsavdelning, verkstadsklubb). Kommer ej uppgörelse till stånd vid den lokala förhandlingen, kan frågan hänskjutas till c e n t r a l förhandling, d. v. s. förhandling mellan vederbörande förbund. Sådan förhandling kommer även till stånd utan föregående lokal förhandling, om ett vidkommande förbund så begär under hänvisning till frågans beskaffenhet el. dyl.

Icke minst viktiga i detta sammanhang äro p r e s k r i p t i o n s b e s t ä m m e l s e r n a. Om part sålunda icke begär förhandling inom två år räknat från den tid, då det omtvistade förhållandet uppstod, eller inom fyra månader från den tid, då det blev känt för parten (eller hans förbund), skall rätten anses vara försutten icke blott till förhandling utan även till frågans hänskjutande till arbetsdomstolen eller skiljeman ävensom till vidtagande av stridsåtgärd i anledning av frågan. Särskilda bestämmelser om tidsfrist gälla även för det fall att part efter lokal förhandling vill påkalla central förhandling eller efter central förhandling vill hänskjuta frågan till arbetsdomstolen, eller till skiljeman eller vidtaga stridsåtgärd.

I enlighet med utbildad och stadgefäst praxis har föreskrivits, att stridsåtgärd icke skall få vidtagas av part i tvist, förrän partens förbund givit tillstånd därtill. Detta gäller alla tvister, även dem som undantagits från förhandlingsordningen.

3. Uppsägning av arbetsavtal och permittering. Vid uppsägning av arbetare från anställning, som varat minst ett år, ävensom vid permittering av arbetare

i sådan anställning skall enligt huvudavtalet arbetsgivaren underrätta arbetarorganisationen härom minst en vecka i förväg (s. k. uppsägningsvarsel resp. permitteringsvarsel). Inträffar omständighet, som påkallar minskning av arbetsstyrkan inom kortare tid än en vecka, och har detta förhållande ej kunnat förutses av arbetsgivaren, skall varsel lämnas, så fort ske kan.

Det ovan återgivna stadgandet berör en arbetsmarknadsfråga, i vilken det — enligt vad kommittén framhåller i den till huvudavtalet fogade motiveringen — synts särskilt angeläget att främja en avspänning. Bestämmelsen innebär också otvivelaktigt ett uppmjukande av de regler för arbetares uppsägning, som intagits i 23 § av svenska arbetsgivareföreningens stadgar och enligt vilka arbetsgivaren vid slutande av kollektivavtal skall förbehålla sig rätt att »fritt antaga och avskeda arbetare».

Efter lämnad varsel skall, då så av arbetsgivaren eller arbetarorganisationens representant begäres, samråd dem emellan ofördröjligen äga rum om den tilltänkta åtgärden.

Bestämmelserna om varsel och samråd äga icke tillämpning på arbetare, som är anställd på viss tid eller för den tid, som åtgår för utförande av visst arbete. Om sådan arbetare emellertid på obestämd tid fortsätter sin anställning efter den avtalade tidens utgång, skall vid sedermera ifrågakommande permittering hänsyn tagas till hela anställningstiden. Varsel- och samrådsplikten gäller vidare icke vid permittering på grund av att arbetet är säsongbetonat el. dyl. och ej heller vid annan permittering, som meddelas på viss tid ej överstigande tre veckor. Slutligen gäller den icke det fall, att avskedandet sker på grund av sådant arbetarens förfarande, som berättigar arbetsgivaren att omedelbart häva arbetsavtalet.

Har permittering eller avskedande skett i något av de fall, varpå ovan angivna regler för varsel och samråd äga tillämpning, och önskar arbetarparten förhandling i anledning därav, kan — där icke fråga är om kränkning av föreningsrätten el. dyl. — frågan av arbetarnas förbundsstyrelse hänskjutas till prövning av den under punkt 1 ovan omnämnda arbetsmarknadsnämnden. Denna nämnd överväger därefter frågan under beaktande av såväl arbetarnas som arbetsgivarnas berättigade intressen. Beslut varom flertalet i nämnden förenar sig skall delgivas resp. förbund, på vilka det ankommer att i samråd med arbetsgivareföreningen resp. landsorganisationen vidtaga de åtgärder, vartill beslutet må giva anledning.

Om å andra sidan arbetarna verkställa uppsägning av sina anställningar i sådan omfattning eller på sådant sätt, att arbetsgivaren kommer i trångmål, kan även detta förhållande — där icke fråga är om en maskerad stridsåtgärd — anmälas till arbetsmarknadsnämnden.

4. **Ekonomiska stridsåtgärder.** Med stridsåtgärd förstås i sammanhanget dels arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd, dels sådan uppsägning av arbetsavtal, som vidtages i tvångs- eller skadesyfte. Huvudavtalet skiljer mellan stridsåtgärd mot part och stridsåtgärd mot tredje man (d. v. s. person, som i motsats till part icke äger del i tvisten).

Stridsåtgärd mot tredje man tänkes vidtagen av part i syfte att därmed öva inverkan på motparten.

Huvudavtalet stadgar, att stridsåtgärd ej får vidtagas mot part, om därmed åsyftas att av religiösa, politiska eller liknande grunder utöva förföljelse mot honom, ej heller för att hindra honom att föra talan inför domstol eller annan myndighet, att avlägga vittnesmål, att tillhandagå ämbets- eller tjänsteman eller i avsikt att utöva vedergällning för vad han tidigare gjort i nu angivet hänseende. Sedan arbetstvist blivit avgjord, får stridsåtgärd icke heller vidtagas i vedergällningssyfte. Stridsåtgärder mot familjeföretag (d. v. s. företag där innehavaren driver näring eller utför arbete för egen räkning utan annat biträde än make, föräldrar och barn) förbjudas också ävensom mot den, som utför arbete i eget företag, om syftet med åtgärden är att förmå denne att till förmån för annan avstå arbetet. Slutligen förbjudes stridsåtgärd mot part, såframt man därmed åsyftar att — sig eller annan till orättmätig vinning — förmå någon att utbetala eller avstå från arbetslön el. dyl. (Sistnämnda förbud avser icke att hindra stridsåtgärd i syfte att indriva betalning av någon, som efter gäldens uppkomst övertagit rörelse, vartill gälden hänför sig, om han vid övertagandet haft eller bort ha kunskap om dess tillvaro.)

I de fall, då stridsåtgärd mot part är förbjuden, får sådan åtgärd ej heller riktas mot tredje man.

Även om stridsåtgärd mot part är tillåten, får den dock icke riktas mot tredje man i följande fall — märk väl, om tredje man uppträder som neutral. Dessa fall äro tvister om ingående av kollektivavtal, om ingående eller tillämpning av enskilt arbetsavtal, konkurrenstvist rörande arbetstillfälle ävensom då frågan gäller att förmå part att inträda i eller hindra honom att utträda ur facklig organisation. Vissa bestämmelser givas beträffande vad som menas med oneutral tredje man. Så äro t. ex. strejkbrytare och personer, som ekonomiskt äro starkt intresserade i företag, vilka deltaga i tvisten, att betrakta som oneutrala. Oneutral blir dock ingen därigenom att han utför s. k. skyddsarbete (d. v. s. arbete, som fordras, för att driften skall kunna avslutas på ett tekniskt försvarligt sätt, för att avvärja fara eller skada på vissa varulager m. m.). Utan hinder av vad sålunda stadgats om förbud för stridsåtgärd mot neutral tredje man får stridsåtgärd vidtagas, om därmed åsyftas att genom utvidgning av ursprunglig tvist rörande upprättande av kollektivavtal bispringa part i denna. Sådan sympatistridsåtgärd får dock ej omfatta annat än arbetsinställelse, arbetsblockad och vägran att taga befattning med varor, vilka äro avsedda för eller härröra från rörelse, som drives av part i den ursprungliga tvisten.

5. Behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner. För att såvitt möjligt hindra, att arbetskonflikter inverka störande på samhällsviktiga funktioner, åtaga sig arbetsgivareföreningen och landsorganisationen enligt huvudavtalet att till gemensam prövning skyndsamt upptaga varje konfliktsituation, där skydd för ett allmänt intresse påkallas antingen av endera orga-

nisationen, eller av offentlig myndighet eller annat därmed jämförligt organ, som företräder det allmänna intresset.

Prövningen av konfliktsituationen skall ske i arbetsmarknadsnämnden (jfr angående denna nämnd punkt 1 ovan). Vinnes härvid majoritet för undvikande eller hävande — helt eller delvis — av en konflikt och för en reglering av därmed sammanhängande arbetsvillkor, skall det ankomma på arbetsgivareföreningen och landsorganisationen att ofördröjligen vidtaga åtgärder var å sin sida för genomförande av en uppgörelse mellan parterna.

Något angivande av vad som avses med uttrycket »samhällsviktig funktion» har icke intagits i själva huvudavtalet. I den allmänna motiveringen till detsamma antydes dock, att man i första hand tänkt sig dylika utövade genom verksamheter, som tillföra befolkningen livsviktiga nyttigheter, social omvårdnad o. dyl. Det framhålles dock samtidigt, att någon ens tillnärmelsevis tillfredsställande, på förhand gjord avgränsning, över huvud ej kan åstadkommas med anspråk på objektivitet och allmängiltighet. Om en verksamhet fyllde samhällsviktig funktion eller ej finge sålunda avgöras från fall till fall.

*

Den allmänna motiveringen till huvudavtalet. Till huvudavtalet hade arbetsmarknadskommittén, som ovan antytts, fogat en allmän motivering. Denna återgives här i sin helhet.

Med hänsyn till arten och omfattningen av de motsättningar, som göra sig gällande på arbetsmarknaden, får lösningen av hithörande problem väsentlig betydelse icke blott för de omedelbart intresserade parterna utan även för andra samhällsgrupper. Denna betydelse ökas med det fackliga organisations- och avtalsväsendets utbredning och avspeglas bland annat i den uppmärksamhet, som de öppna konflikterna på arbetsmarknaden under senare tid tilldragit sig, samt i de krav på statliga åtgärder, som i olika sammanhang framförts i syfte att begränsa arbetsstriderna och vidga kontrollen över dem.

Dessa krav ha särskilt motiverats med de stora avtalskonflikternas menliga inverkan på landets ekonomiska liv. Det har vidare framhållits att vissa arbetskonflikter vore av beskaffenhet att förhindra upprätthållandet av nödvändiga samhälleliga funktioner. Slutligen har det gjorts gällande att i den fackliga stridsföringen använts metoder, som i särskilda fall medfört obehörigt intrång i medborgares personliga frihet eller eljest varit otillbörliga.

De centrala organisationerna inom den svenska arbetsmarknaden inse till fullo vikten av att intressetvisterna i möjligaste mån vinna sin lösning utan öppna konflikter. Arbetets ostörda gång är i första hand av intresse för dem, som ha sin utkomst inom näringslivet; förlusterna på grund av öppna konflikter drabba också väsentligen dem. Deras egna organisationer måste därför naturligen sätta som sin uppgift att söka utnyttja alla medel för biläggande av uppkommande tvister på fredlig väg; å båda sidor har också den erfarenheten gjorts att resultatet av en öppen konflikt ofta icke står i rim-

lig proportion till med konflikten förenade kostnader och andra uppoffringar. Att organisationerna äro medvetna om sitt ansvar vid handhavandet av de fackliga stridsmedlen torde bekräftas genom utvecklingen av förhållandena på den svenska arbetsmarknaden under de senaste åren. Betydelsen för näringslivet och samhällsekonomin av en ostörd arbetsfred har härvid varit ett för båda parterna väsentligt motiv.

Ehuru organisationerna sålunda medvetet eftersträva fredliga lösningar av arbetsmarknadens problem, kan det likväl icke alltid undgås att parterna stanna i oenighet. De ekonomiska förluster, som följa av en kraftmätning i en sådan situation, äro i och för sig beklagliga men kunna icke anses vara av betydelse att motivera den nuvarande förhandlings- och avtalsfrihetens ersättande med en statlig tvångsreglering av intressemotsättningarna på arbetsmarknaden. Ej heller ur andra synpunkter kan det vara befogat att staten — utöver området för den egentliga sociala skyddslagstiftningen — påtvingar arbetsgivare och arbetare i vårt land en reglering av arbetsvillkoren vare sig i allmänhet eller vid särskilda tillfällen. Så länge arbetsmarknadens organisationer äro beredda att beakta jämväl de allmänt samhälleliga intressen, som äro förknippade med deras verksamhet, synas de åtgärder, som rimligen må påkallas av hänsyn till arbetsfreden, naturligast och ändamålsenligast böra ankomma på organisationerna själva.

Från sin nu angivna utgångspunkt har arbetsmarknadskommittén inriktat sig på att bereda ökade möjligheter för intressetvisternas fredliga avveckling och att söka förebygga stridsåtgärder, som äro menliga för utomstående eller för det allmänna. Härvid har kommittén funnit angeläget att i första hand effektivisera nu gällande former för förhandlingar och uppgörelser mellan parterna samt främja en allmän avspänning i förhållandet dem emellan.

Vissa i det föreliggande huvudavtalet reglerade frågor äro av sådan natur att deras prövning närmast får karaktären av en lämplighets- eller billighetsprövning, där avgörandet väsentligen blir beroende av en avvägning av de varandra motstående intressena. Så är fallet med frågorna om uppsägning av arbetsavtal och permittering samt behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner. Den intresseavvägning, som enligt avtalet skall förekomma i dylika frågor, är icke av beskaffenhet att böra ankomma på domstol. Men även beträffande vissa egentliga rättsfrågor har det ansetts mindre ändamålsenligt att anlita domstol för avtalets tolkning och tillämpning. Här åsyftas tvister, vilka röra den i avtalet reglerade begränsningen av de ekonomiska stridsåtgärderna.

För prövningen av nu berörda spörsmål upprättas enligt avtalet ett särskilt centralt organ, arbetsmarknadsnämnden, med paritetisk representation för båda parterna. Denna nämnd har också tillagts befogenhet att härutöver behandla frågor av allmän eller eljest större betydelse för arbetsmarknaden. Behovet av ett dylikt centralt förhandlingsorgan har med utvecklingen av arbetsmarknadens organisationsväsende gjort sig alltmer gällande.

Med föreskrifterna om förhandlingsordning har avsetts att effektivisera förfarandet vid behandling av de vanliga på arbetsplatserna förekommande tvis-

terna rörande tillämpning av arbetsvillkoren. För underlättande av sådana tvisters fredliga biläggande föreslås en enhetlig ordning, avseende lokal och central förhandling i såväl rättstvister som intressetvister. Till denna förhandlingsordning ha anslutits särskilda preskriptionsbestämmelser, avseende att förebygga att lösandet av uppkomna tvister oskäligt fördröjes och att sådana anspråk parterna emellan göras gällande, vilka ligga långt tillbaka i tiden och varom det av denna anledning ofta är svårt att föra bevisning. Slutligen förlägges ansvaret för vidtagande av öppna strider till förbundsorganisationerna.

Bland de arbetsmarknadsfrågor, i vilka det synts kommittén vara av särskild vikt att främja en avspänning, är den främsta frågan om formerna och förutsättningarna för arbetares uppsägning eller permittering. I denna del har överenskommelse träffats om varselskyldighet och om förhandlingsordning jämte vissa allmänna grundsatser för avgörandet, utformade med hänsynstagande till å ena sidan arbetarnas berättigade krav på trygghet i anställningen och å andra sidan produktionens beroende av arbetskraftens duglighet och lämplighet.

I den verksamhet, som de fackliga organisationerna under det gångna utvecklingsskedet bedrivit för hävdandet av sina intressen, ha understundom kommit till användning vissa stridsmetoder, vilka ej kunna anses ha något berättigande i fackliga organisationsbildningar av sådan mognad och styrka, som utmärker de svenska organisationerna. Till utmönstring av dylika stridsmetoder föreslår kommittén vissa bestämmelser, innefattande förbud mot sådana stridsåtgärder gentemot neutral tredje man, vilka icke ha karaktären av rena sympatiåtgärder i samband med kollektiva avtalsrörelser. Vidare förbjudas vissa mindre tilltalande stridsåtgärder gentemot part, såsom förföljelse mot någon av religiösa, politiska eller liknande grunder, angrepp mot någon för dennes uppträdande såsom part, ombud eller vittne inför domstol eller annan myndighet eller mot någon för det denne tillhandagår ämbetsman eller tjänsteman, vedergällning mot någon för dennes befattning med en avslutad arbetstvist, angrepp mot familjeföretag, angrepp å enskild arbetsgivare för att förmå honom att avstå från att deltaga i arbete i eget företag samt stridsåtgärder, syftande till orättmätig vinning. Hithörande bestämmelser äro väsentligen utarbetade i anslutning till motsvarande bestämmelser i tidigare lagförslag angående lagstiftning om ekonomiska stridsåtgärder.

Kommittén har vid prövning av frågan om de s. k. samhällsfarliga konflikterna sökt bedöma behovet av särskilda åtgärder till skydd mot störning av verksamhet, som tillför befolkningen livsviktiga nyttigheter, social omvårdnad och annat dylikt. I den offentliga diskussionen ha meningarna varit mycket delade om hur man riktigast skall bestämma och begränsa de verksamhetsområden, vilka med hänsyn till sin egenskap av särskilt samhällsviktiga böra skyddas mot arbetskonflikter. Kommittén förmenar, att någon ens tillnärmelsevis tillfredsställande avgränsning av sådana områden över huvud ej kan åstadkommas med anspråk på objektivitet och allmängiltighet.

Redan det förhållandet att samhällets intresse alltid är beroende av den aktuella konfliktens omfattning gör en sådan på förhand fixerad gränsdragning omöjlig. En viss verksamhet är i och för sig ytterst sällan så fundamentalt samhällsviktig att den måste skyddas mot alla konflikter. Å andra sidan kan en konflikt, som i och för sig ingalunda är riktad mot särskilt samhällsviktiga funktioner, likväl genom sina yttringar i visst begränsat avseende försvåra eller omöjliggöra verksamhet, som är nödvändig för tillgodoseende av befolkningens säkerhet till liv eller hälsa.

Då alltså behovet att undvika eller begränsa en viss konflikt är beroende av omständigheterna i det särskilda fallet, lärer någon annan utväg icke finnas än att låta intresseavvägningen, med hänsyn jämväl till samhällsvikten, äga rum i varje konfliktsituation för sig. En återblick på de öppna konflikter, som under gångna tider förekommit i vårt land, visar att man icke med fog kan mot parterna på arbetsmarknaden rikta den anmärkningen att de i sina intressekonflikter brustit i hänsynstagande till i verklig mening samhällsviktiga intressen. Organisationerna å ömse sidor ha tvärtom medvetet sökt undvika att förekommande konflikter trätt dylika intressen för nära. För att emellertid skapa gynnsammare förutsättningar för strävandena i sådan riktning föreslår kommittén en fastare form för prövning av uppkommande frågor om åtgärder i syfte att vid arbetskonflikt undvika ett störande av samhällsviktiga funktioner, därvid kommittén ansett arbetsmarknadsnämnden vara lämpligaste forum för prövningen.

Befolkningskommissionens slutbetänkande.

Befolkningskommissionen, som tillsattes den 17 maj 1935, avlämnade den 18 december 1938 sitt slutbetänkande (Statens off. utr. 1938: 57). Kommissionen har sammanlagt utarbetat och publicerat 17 betänkanden och förslag, varav 16 tryckta, omfattande närmare 2 700 sidor (bilagor inberäknade).[1] Dessutom har kommissionen avgivit ett stort antal remissyttranden rörande kommittébetänkanden, framställningar m. m.

Det nu föreliggande slutbetänkandet avser, framhålles det, »att giva en sammanfattande redogörelse för befolkningsfrågans och befolkningspolitikens olika sidor i enlighet med den grunduppfattning kommissionen hyser i detta ämne och de erfarenheter, kommissionen under sitt arbete vunnit». — Den följande artikeln ansluter sig i huvudsak till det av befolkningskommissionen utarbetade pressreferatet.

Befolkningskrisens innebörd och orsaker. Efter en framställning av de befolkningspolitiska idéströmningarna fram till innevarande tid analyserar kommissionen den nutida svenska befolkningskrisens innebörd och orsaker. Nedgången i nativiteten har varit så stark, att ett skede av stationär befolkning med säkerhet kan förutses inträda fram emot seklets mitt. Men perspektivet är ännu ogynnsammare. Därest icke det allmänna födelsetalet omedelbart stegras från sin nuvarande siffra av omkring 14 till omkring 19 promille, så kommer, med utgångspunkt från rådande dödlighetsförhållanden och vissa andra sannolika antaganden, en absolut folkminskning att inträda samtidigt med att de arbetsföra mellanåldrarna komma att starkt uttunnas samt det relativa antalet äldre personer och åldringar att i mycket betydande grad ökas. Den förenämnda höjningen av födelsetalet skulle innebära, att det nuvarande antalet årligen levande födda barn av omkring 85 000[2] genast ökades till omkring 120 000, d. v. s. med icke mindre än omkring 35 000

[1] Kommissionens tidigare publicerade och tryckta betänkanden och förslag avse följande specialområden: Förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnavård. (Statens off. utr. 1936: 12); Familjebeskattningen (1936: 13); Planmässigt sparande och statliga bosättningslån (1936: 14); Moderskapspenning och mödrahjälp (1936: 15); Sterilisering (1936: 46); Revision av 18 kap. 13 § strafflagen m. m. (1936: 51); Sexualfrågan (1936: 59); Abortfrågan (1937: 6); Näringsfrågan (1938: 6, jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 233 och 666); Barnbeklädnadsbidrag m. m. (1938: 7, jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 306 och 666); Förvärvsarbetande kvinnors rättsliga ställning vid äktenskap och barnsbörd (1938: 13, jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 676); »Landsbygdens avfolkning» (1938: 15); Socialetiska synpunkter på befolkningsfrågan (1938: 19); Barnkrubbor och sommarkolonier m. m. (1938: 20, jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 579); Demografiska utredningar (1938: 24).

[2] Den av kommissionen anförda siffran hänför sig till tiden omkring år 1935. — Det kan nämnas, att antalet levande födda under de tre första kvartalen år 1938 med c:a 8 % översteg motsvarande antal år 1935. Under förutsättning av lika proportioner det fjärde kvartalet, skulle alltså hela antalet under år 1938 levande födda uppgå till något över 90 000.

— en uppenbarligen så gott som otänkbar stegring. Folkminskningen kan hållas inom mindre gränser och tidsskedet för densamma förkortas, därest födelsetalet stegras till 16 promille, d. v. s. barnantalet ökas till omkring 100 000, d. v. s. med omkring 15 000. Med hänsyn till dessa siffror och andra av kommissionen verkställda prognoser måste det befolkningspolitiska läget betecknas såsom utomordentligt allvarligt.

Kommissionen klarlägger, att nativitetsfallet i övervägande grad berott på den inom stora folkskikt allt längre drivna medvetna begränsningen av barnantalet inom äktenskapen och undersöker de underliggande ekonomiska och sociala orsakerna till denna nutida folkmentalitet. Stegringen i den allmänna levnadsstandarden har såtillvida inverkat på nativitetsfallet, som de unga generationerna icke vilja låta barnförsörjningsbördan tvinga dem till en återgång till äldre tiders otillfredsställande levnadsstandard. Emellertid avvisar kommissionen den ytliga befolkningspolitiska inställningen, enligt vilken förbättringen i de mindre bemedlade samhällslagrens levnadsförhållanden icke tjänar något befolkningspolitiskt syfte.

Kommissionen finner den ojämförligt viktigaste orsaken till nativitetsnedgången icke ligga i barn- och familjekostnadernas absoluta utan i deras relativa stegring, d. v. s. de barnrikare familjernas i våra dagar alltmera ökade ekonomiska belastning vid jämförelse med barnfattiga eller barnlösa familjer eller ogifta personer i motsvarande inkomstlägen och förmögenhetsvillkor. Även framhålles den med det nutida ekonomiska läget förenade och, vid jämförelse med äldre tider, i många avseenden ökade ekonomiska otryggheten inom de löntagande klasserna, och härvid beröras även det s. k. säsongarbetet och de med den oförvållade arbetslösheten förbundna riskerna för hemmen och familjerna. Med erkännande av många den moderna tidsandans goda sidor och utan att överskatta denna faktors betydelse gör kommissionen likväl allvarliga reflexioner rörande vissa tendenser härutinnan, som ur synpunkten av den allmänna folkinställningen till familjeliv och barn äro olyckliga och skadliga.

Det kvalitativa befolkningsproblemet. I ett följande kapitel lämnar kommissionen en exposé av den arvsbestämda och den miljöbestämda folkkvaliteten, och klarlägger den negativa och den positiva arvshygienens medel och mål, så långt det på vetenskapens nuvarande ståndpunkt är möjligt. Med avseende på den positiva arvshygienen återger kommissionen vissa av chefen för rasbiologiska institutet i Uppsala, professor Gunnar Dahlberg, till kommissionens förfogande ställda hittills ej publicerade synpunkter, även innefattande ett program för framtida undersökningar. Mycket starkt understrykes möjligheten att genom påverkan av miljöfaktorerna höja befolkningens kvalitet. Inför perspektivet av en sammankrympande svensk befolkning, framhåller kommissionen, är det om möjligt ännu viktigare än tidigare att de i numeriskt avseende reducerade nya generationerna utvecklas till största möjliga fysiska och psykiska hälsa.

Det nationalekonomiska underlaget för vår framtida folkförsörjning. Härefter följer en för första gången i vårt land verkställd undersökning av det nationalekonomiska underlaget för vår framtida folkförsörjning, utarbetad av docent I. Svennilson, sakkunnig vid konjunkturinstitutet, vilken härvid även samrått med ett antal andra nationalekonomiska experter. Efter en analys av utvecklingstendenserna inom konsumtionen, kapitalbildningen, produktionen och utrikeshandeln ävensom slutligen arbetskraftens sysselsättning följa vissa försiktiga prognoser med avseende å utvecklingen under den framtid, som närmast kan överskådas, nämligen tiden framemot århundradets mitt. Under denna tid kommer befolkningen i de arbetsföra åldrarna ytterligare att något stiga för att därefter, som ovan nämnts, stagnera och senare uttunnas. Man måste under nämnda tid visserligen räkna med möjligheten av en mindre gynnsam utveckling på vissa områden av näringslivet än den hittillsvarande och särskilt nämnes härvid jordbruks- och bostadsproduktionen. Å andra sidan kan man hoppas på nya produktionsområden med möjligheter till stegrad konsumtion och ökad sysselsättning samt på tekniska framsteg, som verka i samma riktning. Kommissionen bedömer sammanfattningsvis de ekonomiska utsikterna för den tiden såsom relativt ljusa och håller före, att utrymme finnes för en ekonomisk expansion, som giver full sysselsättning åt den befolkning, med vilken man här har att räkna, och som höjer levnadsstandarden för denna befolkning. Med ytterlig varsamhet uttalar sig kommissionen om förhållandena under det därefter följande tidsskedet av stagnation och tillbakagång av befolkningen.

Riktlinjerna för en positiv svensk befolkningspolitik. I fortsättningen utvecklar kommissionen utförligt de allmänna riktlinjerna för en positiv svensk befolkningspolitik och anser sig icke kunna ställa målet högre än att vi åter uppnå gränsen för full reproduktion av den svenska befolkningen. Även med hänsyn till den under de sista åren stegrade giftermålsfrekvensen och även om spädbarnsdödligheten ytterligare något minskas fordras härför i genomsnitt fyra barn per icke sterilt äktenskap.

Med avseende på riktlinjerna för en i befolkningspolitikens tjänst ställd samhällspolitik förklarar kommissionen, att alla förhoppningar på en ur kvantitativ synpunkt gynnsam befolkningsutveckling måste skrinläggas, om man ej tror på möjligheten att ej endast upprätthålla men i framtiden ytterligare utveckla det svenska näringslivet. Denna sida av frågan understryker kommissionen så mycket starkare som kommissionen — frånsett sitt betänkande om »landsbygdens avfolkning» — icke tidigare haft anledning uppehålla sig vid detta ämne. Vad härefter angår den familje- och barnavårdande socialpolitiken utvecklas dennas centrala betydelse ur såväl befolkningskvantitativa som -kvalitativa synpunkter. Allteftersom den ekonomiska barnförsörjningsbördan blir allt tyngre, måste socialpolitiken målmedvetet inrikta sig på dessa förut mindre brännande problem. Det råder enligt kommissionens mening ingen tvekan om att det ojämförligt största antalet flerbarnsfamiljer i våra dagars Sverige behöva visst stöd från det

allmänna; en passiv inställning från samhällets sida gentemot dem skulle medföra verkliga faror för det uppväxande släktets hälsa.

Endast om det socialpolitiska arbetet förmår skyndsamt lösa dessa sina numera viktigaste uppgifter, kunna vissa förhoppningar hysas om en stegrad äktenskaplig fruktsamhet. En sådan socialpolitik är även ur samhällets synpunkt helt riskfri, ty den ökar under alla förhållanden samhällets materiella och andliga tillgångar. Kommissionens förslag på området ha i själva verket ett egenvärde. Åtgärder, som förbättra folkhälsan, stärka folkkraften och stegra livsmodet hos de enskilda människorna och alltså öka deras livsduglighet och prestationsförmåga, äro försvarbara och fullt motiverade redan genom dessa sina verkningar. Man fullföljer härigenom endast de insatser till en sådan socialpolitik, som redan gjorts. Även om en dylik målmedveten familjepolitik i betydelsefulla detaljer till synes kan framstå som en »ny socialpolitik», ansluter den sig dock naturligt till redan godtagna principer i den svenska socialvården. Det »nya» består egentligen endast i att de familjevårdande åtgärderna få en mera central plats i det socialpolitiska uppbyggnadsarbetet. Ett sådant familjevärn representerar en omistlig värdestegring för hela nationen och en naturlig kapitalinvestering på längre sikt. Kommissionen utvecklar härefter sin uppfattning, i vad mån familjestödet bör lämnas i kontant form eller i form av naturaförmåner.[1]

Efter att ha avvisat det s. k. familjelönssystemet och understrukit vikten av lättnader i familjebeskattningen för vissa medelklasskikt, berör kommissionen de hemarbetande och de utom hemmet arbetande mödrarnas problem. Ofantligt mycket återstår, innan husmödrarna i de mindre bemedlade klasserna och ej minst inom jordbruksbefolkningen kunna nå drägliga arbetsförhållanden. Genom sitt tunga arbete i hemmet får en sådan husmoder icke erforderlig tid att ägna sig åt barnens vård och fostran. Ju fler barnen äro, desto större risker uppstå för en mindre lycklig uppväxtmiljö. Frågan om tillgång till avlönad hjälp i hemmet och om möjligheterna för barnens dagvård under vissa timmar utom hemmet blir därför särskilt betydelsefull, framför allt för barnen till de utom hemmet arbetande mödrarna.

Socialpolitiska åtgärder med befolkningspolitiskt syfte. Kommissionen redovisar härefter vidtagna, förberedda eller önskvärda socialpolitiska åtgärder med befolkningspolitiskt syfte. Den behandlar härvid frågorna om underlättande av äktenskapsbildningen (även för yrkesarbetande kvinnor), hjälp vid hembildning, hjälp vid barnsbörd, bostadspolitiken, åtgärder för höjande av näringsstandarden, beklädnadshjälpen, den allmänna hälsovården, ungdomens utbildning och yrkesval, hemhjälpsfrågan, barnens dagvård och vissa särskilda hjälpanordningar.

I anslutning härtill följa allmänna synpunkter på den sociala administra-

[1] En principdiskussion av kontant- och naturahjälpsystemen ingår i kommissionens betänkande i barnbeklädnadsfrågan (se not 1 sid. 11). Jfr G. Myrdal »Kontant eller in natura i socialpolitiken», Nationaløkonomisk Tidsskrift årg. 1938, sid. 69.

tionen, och kommissionen uttalar sig synnerligen kraftigt till förmån för en lösning av frågan om den svenska socialvårdens rationalisering. Endast genom en sådan vinnes den för fortsatta befolkningspolitiska reformer nödvändiga tryggheten, att de mycket betydande kostnaderna komma till rätt användning och att reformerna få den fulla effekt, som med dem eftersträvas.

Inställningen till familjebildning och barnafödande. I ett följande kapitel behandlas den allmänna folkpsykologiska inställningen till familjebildning och barnafödande och möjligheterna att härutinnan påverka folkuppfattningen. Våra dagars människor stå mitt uppe i en livsåskådningskris, och kommissionen betonar — efter att ha berört de religiösa och etiska synpunkterna på problemet — hurusom ovilligheten att bilda familj och den extrema barnbegränsningen ofta till väsentlig del bottna i en kortsynt lyckomoral. En rätt lagd propaganda mot denna ytliga lyckomoral kommer att få sina största verkningar bland de medborgargrupper, hos vilka familjekänslan ligger latent; det finnes anledning antaga, att dessa medborgargrupper i stort sett också tillhöra dem, vilka kunna lämna de värdefullaste bidragen till folkets förnyelse. En propaganda mot en destruktiv barnbegränsning är också nödvändig, därför att det existerar så mycken propagandaverksamhet av motsatt slag. Kommissionen berör i detta sammanhang vissa delar av nöjesindustrien och vissa tryckalster med erotiskt innehåll. Det gäller — med öppen blick för de mindre bemedlade folklagrens svårigheter — att intensifiera upplysnings- och rådgivningsverksamheten i familjefrågor och medverka till att familjen får en hedersplats i folkmedvetandet. I fortsättningen behandlar kommissionen upplysningsverksamhetens etiska innehåll, den hygieniska och ekonomiska upplysningsverksamheten, sexualupplysningen och skolundervisningen i familjekunskap och i huslig ekonomi samt slutligen vikten av en upplysningsverksamhet angående aktuella fakta i befolkningsfrågan. Genom föreläsningsverksamhet och populära skrifter bör man möjliggöra för såväl vuxna som för ungdomen att följa läget i befolkningsfrågan.

En sådan upplysning hör på skolstadiet väl samman med undervisningen om gammal svensk bebyggelse, svensk historia genom tiderna, svenskt statsskick, svenskt språk och svensk kultur. Det kan ej minst i vår tid med fog hävdas, att vårt folk har ett värdefullt arv att bevara. Det vore visserligen ett stort misstag att propagera för synpunkter som dessa i ett samhälle, som ej kunde bereda en människovärdig tillvaro åt föräldrar och barn, men i den mån detta krav uppfylles, vore det ett lika stort misstag att icke spela på dessa strängar.

Slutord. I sina slutord framhåller kommissionen bl. a. — utan att underskatta övriga samhällsklassers betydelse för befolkningsutvecklingen — att de stora kroppsarbetande massorna genom sin numerär i första rummet äro bestämmande för den svenska folkstammens öde. En ganska långt gående samhällelig omfördelning av barnförsörjningsbördan mellan å ena sidan barnrika och å den andra barnfattiga eller barnlösa fa-

miljer samt ogifta personer är en oundgänglig förutsättning för att den nuvarande utvecklingen skall kunna vridas i en lyckligare riktning. Det är även av yttersta vikt att tillse, att icke de fattiga familjernas barnskaror utsättas för allvarliga hälsorisker. Upplysningsverksamheten för en positiv familjeinställning måste tränga djupt ned i folkhavet. Den måste bygga på en verklig kännedom om det arbetande folkets bekymmer och taga sikte på familjeekonomiens och familjehygienens levande realiteter. Den måste bli människorna till en direkt hjälp i deras strävan att utveckla ett harmoniskt hem- och familjeliv. Kommissionen erinrar om vår nuvarande oroliga och hotfulla tid och säger sig i viss mån förstå mångas pessimistiska inställning till hela tillvaron. Emellertid får varken folket eller den enskilde hemfalla till en fatalistisk tro på att det som sker är oundvikligt och ödesbestämt. Det gäller för vårt folk att vara medvetet om den kommande, ännu långt svårare befolkningskrisen. Även om tiden ännu icke är mogen för de djupgående samhällsreformer, som denna kris en gång torde göra oundgängligen nödvändiga, bör upplysningsarbetet väcka folkopinionen till alltmera vidgad insikt härom.

Kommissionen tror sig icke kunna besvara frågan, om i livsviljan hos vårt folk en tillräckligt fast grundval finnes för folkets fostran till den verkligt positiva familjeinställning, som erfordras. På denna ödesdigra fråga kan blott samhällets och folkets utveckling under generationernas gång lämna det slutliga svaret. Det ankommer emellertid på vår generation att söka leda den svenska befolkningsutvecklingen i sådan riktning, att svaret kan bli jakande och vår befolknings framtida bestånd tryggas.

*

Befolkningskommissionen har bestått av generaltulldirektör N. Wohlin, ordförande, med. dr Andrea Andreen, professorerna N. von Hofsten, G. Myrdal och S. Wicksell, riksdagsmännen K. Magnusson i Skövde, J. Persson i Tidaholm och I. Österström samt fru Disa Västberg. Vid slutbetänkandets utarbetande har även medverkat dåvarande t. f. sekreteraren i socialstyrelsen R. Sterner och, som ovan nämnts, docenten I. Svennilson.

I slutbetänkandets slutliga behandling ha deltagit kommissionens samtliga ledamöter utom herr Myrdal, vilken av utrikesvistelse förhindrats närvara. Slutbetänkandet är enhälligt.

Arbetarnas samaritförbund.

År 1931 bildades i Stockholm av några intresserade personer en Arbetarnas samaritförening. I stadgarna angavs föreningens syfte bland annat vara »att väcka intresse och förståelse inom vidare kretsar för förebyggandet av olycksfall och ohälsa i arbetet samt ökad säkerhet till liv och lem inom industrien och annorstädes genom att anordna kurser, föredrag och annan upplysningsverksamhet». Det är det s. k. förebyggande arbetarskyddet, som här åsyftas, och föreningen skulle här sträva efter en ökad effektivitet på bred bas genom en intensifierad upplysningsverksamhet. Som föreningens andra stora arbetsuppgift angavs att man »genom medlemmar, som erhållit erforderlig utbildning, skulle kunna erbjuda en första hjälp vid olycks- eller hastigt påkommande sjukdomsfall».

Det visade sig, att föreningen hade en uppgift att fylla, då den rätt snart hade en rätt ansenlig medlemssiffra. Som medlemmar kunde ingå i föreningen dels enskilda medlemmar, för vilka årsavgiften var 3 kr., och dels kollektiva, representerade genom organisationer, vilka enligt gällande stadgar erlägga en avgift av minst 10 kr. per år. Föreningens medlemsantal i Stockholm uppgavs i verksamhetsberättelsen 1937—38 till över 500 enskilda medlemmar och 95 kollektivt anslutna organisationer, de senare representerande c:a 70 000 personer.

Den upplysningsverksamhet, som föreningen bedrivit, har i första hand gällt längre kurser i arbetarskydd (6 till 12 kvällar med dubbelföreläsningar och tillfälle att framställa frågor) och samaritvård (20 dubbelföreläsningar), och har denna kursverksamhet utövats i intimt samarbete med arbetarnas bildningsförbund. Som regel har minst en kurs varje år anordnats i arbetarskydd, med ett deltagarantal, som ibland har uppgått till över 500.

När här ovan begagnades uttrycket »erforderlig utbildning», så avsågs härmed att vederbörande deltagit i de kurser i samaritvård, som årligen anordnas. Varje sådan kurs omfattar 20 dubbeltimmar med föreläsningar av legitimerad läkare och praktiska övningar under ledning av utexaminerad sjuksköterska. Under åren 1931—38 ha deltagit över 2 500 personer i dessa kurser. Sedan en sådan kurs är avslutad, ges deltagarna tillfälle till skriftlig prövning, omfattande 20 frågor. Skrivningarna genomgås av en examensnämnd, bestående av 4—5 personer, därav minst 2 läkare. Alla frågorna skola vara rätt besvarade, om vederbörande skall godkännas. De, som godkännas, erhålla A.S.F:s diplom och rätt att bära föreningens kompetensmärke, bestående av en knapp av röd emalj med gult kors på, i vilket finnes infällt bokstäverna A.S.F.

De personer, som erhållit rätt att bära kompetensmärket, kallas arbetarsamariter. Bland dessa har i Stockholm bildats en s. k. beredskapskår, vilken står till tjänst vid tillfällen, när risk för olycksfall föreligger, t. ex. idrotts-

tävlingar, folksamlingar, demonstrationer. Under verksamhetsåret 1937—38 utövades beredskap vid 280 tillfällen med en sammanlagd tjänstgöring av 3 133 timmar. Härvid omhändertogos inte mindre än 900 olycksfall. Beredskapskåren består av såväl män som kvinnor. Som regel utgår ingen annan ersättning för sådan beredskapstjänst än ersättning för resor och förbrukat förbandsmaterial. Inte minst på arbetsplatserna ha dessa arbetarsamariter visat sig till stor nytta.

Undan för undan ha sedan bildats nya föreningar, så att för närvarande sådana finnas i Södertälje, Sundbyberg, Danderyd, Norrköping, Hälsingborg och Malmö. Allteftersom nya föreningar bildades, upptäcktes önskvärdheten — för att inte säga nödvändigheten — av viss enhetlighet, t. ex. vid kursers uppläggande och kanske framför allt vid den skriftliga prövningen, man behövde utbyta erfarenheter mellan föreningarna o. s. v. Redan år 1934 höjdes därför röster för att ett förbund skulle bildas, vilket i och för sig inte var så märkvärdigt, då ett arbetarnas samaritförbund tidigare hade funnits i Tyskland med egna sjukhus, egna ambulanser, egna olycksfallsstationer o. s. v., ehuru förbundet upplöstes av den nuvarande regimen där. Även i Danmark finnes ett Arbejdernes Samaritforbund, och i Norge finnes en motsvarande organisation med försänkningar närmast inom idrottskretsar.

Först sedan landssekretariatet i mars 1938 på framställning beviljade ett anslag av kr. 2 000 till förberedelser för förbundets bildande, kunde man på allvar taga itu med förbundsbildningen. En konferens med representanter för de olika föreningarna sammankallades den 13—14 augusti för att dryfta saken. Konferensen gjorde ett enhälligt principuttalande av innebörd, att ett förbund borde bildas, och valde en interimstyrelse med uppdrag att utarbeta förslag till förbundsstadgar och inkalla en ny konferens den 12—13 november. Sedan stadgeförslag utarbetats och Sveriges industriförbund efter framställning beviljat ett anslag av kr. 2 000 för fullföljande av förbundsbildningen, sammankallades en konferens sistlidne 10—11 december, varvid avsikten var att konstituera förbundet.

Det av den tillsatta interimstyrelsen framlagda förslaget till stadgar godkändes i praktiskt taget oförändrat skick. Ur de antagna förbundsstadgarna må följande, särskilt betydelsefulla delar framhållas.

Förbundet skall vara politiskt och fackligt neutralt.

I § 2 säges, att förbundets ändamål skall vara:

Mom. 1. Att utbilda män och kvinnor till att verka för ett effektivt arbetarskydd.

Mom. 2. Att verka för undervisning och utbildandet av manliga och kvinnliga sjukvårdare å arbetsplatserna, i hemmen och annorstädes.

Mom. 3. Att biträda vid förmedling av föreläsare i ämnen, som tillhöra förbundets verksamhetsområde.

Mom. 4. Att utbreda kännedom om sundhetslära och personlig hygien för att befrämja folkets sundhetstillstånd.

Mom. 5. Att vid eventuellt krigstillfälle söka biträda civilbefolkningen med särskilt utbildade samaritkårer.

Mom. 6. Att tillvarataga förbundets intressen i in- och utlandet.

Mom. 7. Att föra statistik över inom föreningarnas områden inträffade olycksfall och infordra de uppgifter om arbetarskydd o. dyl., som falla inom förbundets verksamhetsområde.

Mom. 8. Att avgiva yttrande i frågor, som beröra förbundets verksamhet.

Strängt taget behövas inga kommentarer till denna paragraf. Till mom. 2 skulle kanske sägas, att för ifrågavarande uppgift finnes redan en organisation, nämligen Röda korset. Till en början fanns kanske också på sina håll den missuppfattningen, att A.S.F. skulle utgöra en med Röda korset konkurrerande organisation. Det må erinras, att för A.S.F. är det förebyggande arbetarskyddet den primära uppgiften. Som ett komplement till denna följer det efterhjälpande arbetarskyddet eller samaritvården.

Till mom. 5, som gäller det civila luftskyddet, må lämnas den upplysningen, att samverkan och samarbete redan etablerats mellan det civila luftskyddet och A.S.F. i Stockholm såväl i fråga om kursverksamhet som aktivt deltagande vid höstens luftskyddsövningar i Stockholm, där A.S.F. skötte en förbandsstation. Även på andra ställen, t. ex. i Södertälje, ha de civila luftskyddsmyndigheterna etablerat samarbete med A.S.F.

Föreningarnas avgifter till förbundet ha satts mycket lågt. Då föreningarnas medlemmar bestå av två kategorier, dels enskilda personer, dels kollektiva medlemmar i form av organisationer, har stadgats, att varje förening erlägger i årsavgift för enskild medlem kr. 0: 25 och för kollektiv kr. 1: —. Det kan tyckas, som om dessa avgifter äro orimligt låga och tillföra förbundet alltför anspråkslösa ekonomiska resurser för att därmed skall kunna uträttas något. Det må som förklaring tilläggas, att det ligger i sakens natur, att medlemmarnas avgifter till de lokala föreningarna måste hållas mycket låga, emedan det ju är nästan uteslutet, att föreningen skall kunna ge medlemmarna någon valuta för dess avgifter. Det är inte bara så, att medlemskapet har ideell prägel, utan att medlemmarna dessutom få vara beredda på att göra positiva insatser, som kräva rätt mycket av medlemmens fritid utan något som helst vederlag.

Förbundets ledning utgöres av en förbundsstyrelse på fjorton ledamöter, av vilka sju bilda ett verkställande utskott, det senare med representanter för föreningarna i Stockholm med omnejd och med säte i Stockholm. Förbundets högsta beslutande myndighet är kongressen, vilken enligt stadgarna skall sammanträda vart fjärde år.

Vid konferensen den 11 december 1938 beslöts, att förbundet omedelbart skulle träda i verksamhet. Val företogs av förbundsstyrelse och verkställande utskott. Kongressen valde till förbundsordförande undertecknad Månsson. Vid förbundsstyrelsens konstituering valdes till förbundskassör Knut Lindqvist och till förbundssekreterare L. von Haugwitz. Övriga ledamöter i verkställande utskottet blevo V. Dahl, Södertälje, Nils Jansson, Danderyd, Knut Karlkvist, Sundbyberg, och medicinskt sakkunnig ledamot dr Hj. Wide, Stockholm.

Olaus P. Månsson.

Konjunkturläget hösten 1938.

Konjunkturinstitutets nyligen framlagda rapport rörande konjunkturläget hösten 1938[1] ger en karakteristik av rådande konjunktursituation i världen, som framför allt ger uttryck åt obestämdheten i den ekonomiska utvecklingstendensen. De politiska ovisshetsmomenten måste givetvis i hög grad dominera bilden. Men även vad de ekonomiska faktorerna beträffar kännetecknas det nuvarande läget i hög grad av en kraftmätning mellan konjunkturhöjande och konjunktursänkande krafter resulterande i skiljaktiga tendenser på olika områden och inom olika länder. Denna obestämdhet betyder emellertid å andra sidan en väsentlig ljusning i konjunkturutsikterna sedan våren, då konjunkturkurvorna i flertalet länder befunno sig i sjunkande.

Vad läget i Sverige beträffar utmynnar rapporten i följande sammanfattande slutsatser: Den stabila konjunkturkonstellationen synes under rådande förhållanden utesluta risken för en hastig nedgång av produktion och sysselsättning. Eftersom sannolikheten talar för en fortsatt minskning i exportvärdet och risk finnes för en ökad utländsk konkurrens på den inhemska marknaden, framstår en fortsatt sakta konjunkturnedgång i Sverige som en i och för sig rimlig prognos på något längre sikt (säg 6 månader). Denna tendens till konjunkturförsämring kan emellertid till en början väntas bli effektivt kompenserad av pågående återhämtning inom järn- och textilindustrierna. I den mån industriella investeringar, som nu äro under utförande, slutföras, har man att taga hänsyn till den inverkan, som den inträdda konjunkturförsämringen kommer att få på nya investeringsbeslut. Men innan en i och för sig sannolik nedgång i den privata investeringsverksamheten hinner sätta in på allvar, *kan* det amerikanska uppsvinget ha bringat »världskonjunkturen» i definitivt stigande och därmed skapat gynnsammare utsikter för den svenska exporten.

En bedömning av de svenska konjunkturutsikterna förutsätter härmed en analys av utvecklingstendenserna i utlandet. Efter en allmän översikt av kraftspelet inom de internationellt sett gemensamma konjunktursammanhangen följer i avdelning II av rapporten en närmare undersökning av rådande konjunkturläge i Förenta staterna, England, Tyskland och Frankrike. Konjunkturinstitutet har härvid sökt bedöma läget särskilt med hänsyn till utvecklingen av den svenska exporten, som ju i första hand förmedlar konjunkturimpulserna från resp. länder. Det statistiska materialet inom denna avdelning kompletterar en större undersökning över den svenska exportens utveckling under åren 1924—37, som, publicerad i särskild bilaga till föreliggande rapport, utarbetats av amanuensen vid institutet, e. o. tjänstemannen vid Sveriges riksbank, Hans Lundberg. Den omfattande statistik, som här framlägges, omfattar icke endast Sveriges export med fördelning på viktigare varor och länder utan gäl-

[1] **Meddelanden från Konjunkturinstitutet. Ser. A: 3.**

ler även våra viktigare avsättningsländers import från Sverige och övriga länder av produkter, som äro av intresse från svensk synpunkt. Härigenom kan Sveriges ställning på viktigare exportmarknader studeras; översiktliga tabeller innefattande såväl absoluta tal som procentuell fördelning bör göra denna avdelning av rapporten till en värdefull handledning vid varje studium av den svenska exportens struktur.

Utvecklingen i Förenta staterna blir givetvis av utslagsgivande betydelse för »världskonjunkturens» fortsatta förlopp. Rapporten framlägger en relativt optimistisk bedömning av de amerikanska utsikterna. En återhämtning av produktionsaktiviteten från en nivå, som under första hälften av 1938 pressats långt under den löpande konsumtionen, har givit det nuvarande uppsvinget en »*flygande start*». En återhämtningstendens har varit ett tämligen generellt fenomen, som i själva verket bestämt den ljusning i konjunkturutsikterna, som givit sig till känna under sommaren och hösten. Orsaksförloppet har bestått i en överproduktion på ett flertal områden framdriven av den starka prisstegringen under 1936 och 1937, vilken framtvingat en följande produktionsnedskärning, vars djup och längd bestämts dels av storleken av de lager, som ansamlats, dels av stabiliteten i konsumtionsnivån. I den mån konjunkturförsämringen under 1937 och 1938 haft ovan angiven karaktär och komplikationer av politisk eller annan art icke tillstött, var ett relativt hastigt övergående depressionstillstånd att förvänta. Dessa sammanhang illustreras för Förenta staternas del särskilt påtagligt i ett diagram, som visar att värdet av produktionen av konsumtionsvaror från början av 1937 föll långt starkare än nationalinkomsten, varigenom ett avsevärt utrymme för återhämtning uppstod. Från mitten av 1938 så att säga »sögs» produktionskurvan hastigt upp mot den relativt stabila nationalinkomstnivån.

Återhämtningen i produktionsverksamheten i Förenta staterna, som i ordning omfattat sko-, textil-, järn- och stål- samt automobilindustrierna och lett till en ökning i industriproduktionens totala volym med nära $^1/_3$ mellan juni och november, har beledsagats av en kraftig stegring i byggnadsverksamheten. Den statliga utgiftspolitiken kan vidare i växande grad väntas stödja konjunkturen under första hälften av 1939. Som konjunkturinstitutet påvisar, finnas emellertid trots dessa starka uppsvingsdrivande krafter vissa risker för bakslag eller stagnation i den amerikanska konjunkturuppgången. En alltför hastig produktionsstegring kan medföra att själva återhämtningstendensen hastigt förlorar i levande kraft, innan på längre sikt drivande faktorer i konjunkturförloppet hinna träda i funktion. Till dessa hör framför allt den privata investeringsverksamheten, som ännu i hög grad hämmas av rådande relativt dåliga vinstutsikter inom en stor del av industrien. Utan en kraftig ökning av den privata investeringsverksamheten kan en på längre sikt stabil konjunkturuppgång i Förenta staterna icke förväntas. Möjligheterna i dessa hänseenden kunna dock ännu ej bedömas.

Ett fortsatt uppsving i Förenta staterna kan endast så småningom väntas verka stimulerande på den svenska konjunkturutvecklingen. Vår export av pappersmassa har utsatts för en allvarlig stockning på den amerikanska mark-

naden, som kan väntas hävd först sedan de övernormalt stora lagren konsumerats. Därtill kommer skärpta konkurrensbetingelser med den utvidgade amerikanska massaindustrien. Även på andra marknader gör sig en försenad effekt av den katastrofala nedgången av den amerikanska importen ännu gällande särskilt via råvaruländernas försämrade ekonomiska läge. I England synas de stigande rustningsutgifterna i effekten på konjunkturutvecklingen ungefär uppväga den sjunkande tendensen hos exporten och den inhemska investeringsverksamheten.

Av den ingående analysen av den svenska exporten på olika marknader, drar konjunkturinstitutet slutsatsen att en allmän återhämtning i exportvolymen icke synes förestående. Enligt institutets index låg exportvolymen för perioden januari—oktober 1938 15·5 % *under* nivån för samma tid 1937. De vid exporten faktiskt utvunna prisen lågo däremot för samma period 8 % *över* 1937 års nivå. Denna för Sverige gynnsamma prisposition (importprisen hade samtidigt sjunkit med 4 %) kan dock väntas försvinna successivt, i den mån nya försäljningskontrakt uppgöras enligt rådande, särskilt för skogsindustriprodukterna, låga noteringar. En sådan utveckling kan väntas medföra ett ökat underskott i handelsbalansen. Enligt institutets beräkningar skulle en nedgång i priserna på våra skogsindustriprodukter (trävaror, massa och papper) till 1936 års nivå (vilket i nuvarande läge icke synes orimligt) betyda ett underskott i handelsbalansen med omkring 300 milj. kr., d. v. s. lika stort som under valutakrisåret 1931, (givetvis under förutsättning av att exportvolym och importvärde icke undergå väsentliga förändringar).

Sannolikheten av ett framtida underskott i betalningsbalansen innebär icke en allvarlig risk i rådande ytterst likvida läge på valuta- och kapitalmarknaden. Det sänkta exportvärdet har emellertid en med tiden allt starkare nedtryckande effekt på köpkraft och investeringsverksamhet. Hittills ha dessa tendenser mer än kompenserats av ökade inkomster på andra områden. Bostadsbyggandet synes ha undergått en kraftig stegring mellan 1937 och 1938; enligt socialstyrelsens statistik synes man kunna räkna med stegring på närmare 20 %. Även investeringarna inom industrien synas trots de försämrade konjunkturutsikterna under 1938 ha legat något högre än under det utpräglat högkonjunkturbetonade året 1937. En specialundersökning, utförd av kommerskollegium, som närmare refereras i rapporten, visar nämligen, att värdet av under 1938 verkställda och planerade investeringar inom en dominerande del av industrien beräknas överstiga motsvarande värde under 1937 med 7 %. Nedgången i sysselsättningen inom exportindustrierna motväges dels av höjda lönesatser, dels av ökad aktivitet inom vissa hemmaindustrier, så att den utbetalda lönesumman inom hela industrien beräknas ha stigit med 3 % mellan de tre första kvartalen 1937 och 1938. Även jordbrukets inkomster beräknas ha stigit ett par procent mellan 1937 och 1938.

Den mellan 1937 och 1938 stabila eller t. o. m. något stegrade nationalinkomsten och därmed köpkraften har förebyggt en omedelbar känning av de försämrade konjunkturerna för de nära konsumtionsstadiet arbetande näringsgrenarna. En nedgång i industriproduktionen med 8 % mellan oktober måna-

der 1937 och 1938 hänför sig till större delen direkt till den reducerade exporten av trävaror, massa, papper och järn. En minskning i tillverkningen av järn och stål och vissa textilvaror under första hälften av 1938 synes till stor del kunna tillskrivas en övergående stockning på marknaden, som orsakats av föregående starka prisfluktuationer. Sedan lagren hos avnämarna tack vare den stabila konsumtionen skurits ned, har liksom i andra länder en tendens till återhämtning givit sig till känna, som särskilt beträffande handelsjärn betytt en avsevärd stegring i tillverkningen från den vid mitten av året starkt nedpressade nivån.

Fritidsutredningens betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m.

Fritidsutredningen[1] har till chefen för socialdepartementet avgivit ett den 28 november 1938 dagtecknat betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m. (Statens off. utr. 1938: 45). I detta betänkande har fritidsutredningen framlagt resultatet av en undersökning, som verkställts rörande den utsträckning, i vilken bebyggelse och vissa andra företeelser hota att förstöra strändernas naturliga förutsättningar att utgöra en lämplig ram kring friluftsliv och andra former av rekreation. Att detta spörsmål nu utbrutits till särskild behandling är beroende på att kommittén funnit frågan om tillgången på lämpliga marker vara den primära, om befolkningens möjligheter att idka friluftsliv skola kunna för framtiden tryggas, och att man därför borde i första hand inrikta utredningsarbetet på bevarandet av stranden, som ju måste anses vara det förnämsta av våra rekreationsområden.

Bland det vidlyftiga undersökningsmaterial, som insamlats, må här omnämnas uppgifter från rikets länsarkitekter och länsjägmästare samt från samtliga städer och ett flertal köpingar och municipalsamhällen. Kommittén har funnit undersökningen giva vid handen, att den sedan åtskillig tid tillbaka pågående mer eller mindre okontrollerade bebyggelsen vid våra havs- och insjöstränder redan medfört en ur social synpunkt icke önskvärd minskning i de områden, dit allmänheten kan söka sig för att i en relativt ostörd natur hämta hälsa och vederkvickelse, och att denna ogynnsamma utveckling av allt att döma komme att fortsätta i allt hastigare tempo. För att åt den icke jordägande befolkningen kunna trygga tillträdet till stränderna i erforderlig omfattning och för att skydda strändernas återstående natur- och skönhetsvärden, en viktig samhällsuppgift, vars verkningar icke vore begränsade enbart till skapandet av ökad trevnad för vissa befolkningsgrupper, har kommittén därför ansett det

[1] Betänkandet har undertecknats av landshövdingen H. Kjellman (ordförande), chefen för statens järnvägars resebyrå A. Ekstam, riksdagsledamoten Ruth Gustafson, redaktören N. Horney, f. d. sekreteraren i K. järnvägsstyrelsen C. Nordenson, fil. dr L. G. Romell, sekreteraren i svenska landsbygdens kvinnoförbund Gärda Svensson och, såsom sekreterare, hovrättsassessor G. Carlesjö.

nödvändigt att införa en reglering av strandbebyggelsen. En dylik reglering har ansetts önskvärd också av den anledningen, att den okontrollerade bebyggelsen vore ägnad att i många fall orsaka olägenheter även för markägare.

De föreslagna bestämmelserna angående reglering av strandbebyggelsen ha sammanförts i ett *förslag till lag med vissa bestämmelser angående bebyggelse m. m. vid rikets stränder (strandlag)* jämte några följdförfattningar, varav här må nämnas förslag till lagar om ändring i stadsplanelagen (61 §), fastighetsbildningslagen (5 kap. 8 och 8a §§) samt jorddelningslagen (19 kap. 1 och 13 §§).

Strandlagen föreslås bliva direkt tillämplig å strandområdena vid Saltsjön samt sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren. Med strandområde förstår lagen mark och vattenområden inom ett avstånd av femhundra meter från strandlinjen vid normalt högvatten. Sådan del av strandområde, som ingår i fastställd stadsplan, stomplan eller byggnadsplan eller godkänd avstyckningsplan är emellertid undantagen från lagens tillämpning. Där skola således fortfarande gälla de föreskrifter, som eljest äro i lag och författning eller i planbestämmelserna meddelade angående bebyggelse och jorddelning. Strandlagen kan efter förordnande av Konungen givas tillämpning beträffande strandområden vid andra insjöar än de här ovan uppräknade och beträffande strandområden vid vattendrag.

Strandlagens *reglering av bebyggelsen* avser endast bebyggelsens lokalisering, och från regleringen äro undantagna byggnader, som erfordras för rikets försvar eller för jordbrukets, skogsbrukets, fiskerinäringens eller den allmänna samfärdselns behov. Regleringen omfattar emellertid icke endast uppförandet av andra byggnader än de sålunda undantagna, utan även avstyckning av lägenheter för bostadsändamål eller för beredande av plats för industriella anläggningar eller i annat liknande syfte, såvida icke fråga är om avstyckning av område, som var bebyggt vid lagens ikraftträdande.

Beträffande de byggnader och avstyckningar, som regleringen sålunda berör, innebär densamma, att byggnad ej får uppföras eller avstyckning verkställas, förrän länsstyrelsen prövat, huruvida den mark, varom fråga är, bör ur allmänna synpunkter fredas från exploatering genom bebyggelse. Denna prövning skall i allmänhet ske på en gång för all den fasta egendom inom strandområdet, som tillhör en och samma markägare. Den markägare, som sålunda vill exploatera sin egendom, har att till länsstyrelsen inkomma med ansökan, att länsstyrelsen skall fastställa, vilka områden inom femhundrameterzonen, som få bebyggas och avstyckas. Dessa områden kallas i lagförslaget byggnadsområden. Vid fastställandet av byggnadsområde bör enligt lagförslaget, där ej särskilda skäl till annat föranleda, iakttagas att ett efter landskapets beskaffenhet och andra föreliggande förhållanden anpassat bälte av lämplig bredd intill strandlinjen lämnas fritt från bebyggelse samt att icke heller i övrigt såsom byggnadsområde avsättes mark, vars bebyggande kan väntas skada strandens natur och egenart eller medföra ett utnyttjande av strandområdet, som eljest är ur allmänna synpunkter olämpligt.

Detta stadgande innebär, såsom av dess formulering torde framgå, icke något absolut förbud mot avstyckning och bebyggelse av strandtomter. Beträffande denna fråga framhåller kommittén i motiven bland annat: »Kommittén har utgått ifrån att det i allmänhet måste anses önskvärt, att fri passage längs stranden blir möjlig och att därför ett sammanhängande bälte om än av ringa bredd närmast strandlinjen bör undantagas från bebyggelse och avstyckning. Från denna regel torde endast i undantagsfall avvikelse böra ske, såsom i fråga om stränder, som ligga mycket långt från tättbebyggda orter, eller stränder, som äro särskilt svårtillgängliga på grund av sin terrängbeskaffenhet och dit allmänheten således endast mera sällan kan tänkas söka sig. Vidare hör hit de fall, där den fria passagen ändå är avbruten genom redan befintlig bebyggelse och fråga icke är om strand, som på grund av sin användbarhet för friluftsbad eller av andra skäl icke bör bebyggas. Bredden av detta bälte måste av naturliga skäl variera, och något normalmått torde vara omöjligt att uppställa. Kommittén har emellertid tänkt sig, att i allmänhet marken skulle till ett relativt stort djup från strandlinjen räknat friläggas från bebyggelse, såvida det icke med hänsyn till landskapets natur befinnes fördelaktigare att koncentrera bebyggelsen till närheten av stranden.»

Länsstyrelsen har emellertid vid fastställandet av byggnadsområde för en egendom att taga hänsyn icke endast till vad som ur allmänna synpunkter kan anses önskvärt, utan också till markägarnas berättigade intressen. Föreskrift har nämligen meddelats om att byggnadsområde till belägenhet och utsträckning s k a l l så bestämmas, att markägares möjligheter att utnyttja sin egendom icke komma att stå i uppenbart missförhållande till dess värde. Nämnda föreskrift innebär, att för den händelse inom det till en egendom hörande strandområdet skulle finnas så stora arealer mark, som ur allmänna synpunkter böra skyddas från bebyggelse, att de icke samtliga kunna undantagas från exploatering utan att förlust därigenom skulle tillskyndas markägaren, det allmännas intresse får vika för markägarens och viss del av dessa arealer alltså skola intagas i byggnadsområde för egendomen. Härigenom kommer givetvis den föreslagna regleringens effektivitet att i vissa fall minskas. Antagligt är emellertid, att dessa fall icke bli så många. Man kan nämligen räkna med att — om marken närmast stranden och andra för trevnaden värdefulla platser inom strandområdet äro fria från bebyggelse och garantier finnas för att så skall bli förhållandet även i framtiden — tomtvärdet på övrig mark inom strandområdet kommer att avsevärt stiga. Med hänsyn härtill har också föreslagits ett stadgande av innebörd, att uppenbart missförhållande mellan markägares möjligheter att utnyttja sin egendom och egendomens värde icke skall anses föreligga, om byggnadsområde omfattar sjuttio procent eller mera av markägares inom strandområdet belägna, för bebyggande användbara mark.

Sedan byggnadsområde blivit för en egendom fastställt, får inom byggnadsområdet jorden styckas och bebyggas utan andra restriktioner än dem, som enligt eljest gällande bestämmelser må finnas eller kunna komma att bliva för området föreskrivna. Likställda med byggnadsområden äro enligt strandlagen i sin helhet fastigheter, vilkas areal icke överstiger ettusen kvadratmeter och

på vilka vid lagens ikraftträdande byggnad fanns uppförd eller var under uppförande. — Efter ansökan av markägare kan fastställt byggnadsområde under vissa förutsättningar till belägenhet och utsträckning ändras.

Inom strandområde, där strandlagen blir tillämplig, får såsom regel byggnad ej uppföras och avstyckning av bostadslägenheter o. dyl. ej ske annorstädes än inom byggnadsområden. Därest fastställande av byggnadsområde skulle medföra avsevärd tidsutdräkt eller om eljest särskilda skäl därtill föreligga, såsom t. ex. då fråga endast är om uppförande av enstaka byggnad och ytterligare byggnadsverksamhet å egendomen icke är att förvänta inom överskådlig tid, kan emellertid länsstyrelsen för visst fall lämna markägare tillstånd till avstyckning och bebyggande av mark, som uppenbarligen icke är av beskaffenhet att ur allmänna synpunkter böra fredas från bebyggelse.

Förut har omtalats, att från strandlagens tillämplighet undantagits områden, vilka ingå i fastställda stadsplaner, stomplaner och byggnadsplaner samt i godkända avstyckningsplaner. Då det visat sig, att gällande bestämmelser om undantagande av mark för allmänt behov vid upprättandet av byggnadsplaner och avstyckningsplaner icke givit myndigheterna tillräckligt stöd för att i önskvärd utsträckning från bebyggelse freda mark vid stränderna, har kommittén föreslagit ovan anmärkta ändringar i stadsplanelagen, fastighetsbildningslagen och jorddelningslagen, vilka avse att bringa strandlagens regler om vissa markarealers friläggande från bebyggelse i tillämpning vid uppgörandet av byggnadsplaner och avstyckningsplaner.

Uppföres byggnad i strid mot strandlagens bestämmelser, kan bötesstraff ådömas och handräckning meddelas för byggnadens avlägsnande. Stadgandena härom äro avfattade i överensstämmelse med vad för liknande fall finnes föreskrivet i stadsplanelagen.

*

Utöver den reglering av strandbebyggelsen, för vilken nu i korthet redogjorts, innehåller förslaget till strandlag vissa *bestämmelser angående stängsel, reklamanordningar och nedskräpande* i naturen inom strandområden, där lagen blir tillämplig.

Sålunda stadgas förbud mot att utanför byggnadsområde utan länsstyrelsens tillstånd uppföra stängsel, som icke erfordras för jordbrukets, skogsbrukets, fiskerinäringens eller den allmänna samfärdselns behov. Utan hinder härav får emellertid bland annat gammal hägnad ersättas med ny och inhägnande ske av fastighet, som var bebyggd vid lagens ikraftträdande. Bestämmelsen avser att inom de områden, som icke få bebyggas, hindra tillkomsten av stängsel, som enbart ha till uppgift att för allmänheten försvåra eller omöjliggöra tillträdet till sådan mark (vissa s. k. utmarker), där allmänheten av ålder ägt rätt att färdas till fots. Beträffande redan befintliga dylika stängsel har länsstyrelsen tillagts befogenhet att vid vite förelägga den, som håller stängslet, att anordna led, grind eller stätta.

Förbud meddelas vidare mot olika former av vanprydande friluftsreklam, och bötesstraff stadgas för den, som kvarlämnar eller kringkastar papper, mat-

rester, flaskor, konservdosor och dylikt så att vantrevnad eller risk för skada å annans person eller egendom därav uppkommer.

Fritidsutredningens förslag till strandlag avser icke att åt allmänheten giva någon rätt, som den icke redan har, att beträda eller vistas å annans mark. I samma utsträckning som hittills bibehålles markägarnas rätt att förbjuda utomstående att taga väg över eller uppehålla sig å tomt, åker, äng, plantering eller andra ägor, vilka därav kunna skadas. Det syftemål fritidsutredningen velat vinna med sitt förslag om reglering av strandbebyggelsen är att för framtiden bevara de förutsättningar vårt förnämsta rekreationsområde, stranden, ännu har kvar att bereda trivsel och sinnesförnyande upplevelse av landskapsskönhet och naturintryck samt vila och rekreation för kroppen genom att bibehålla naturstranden i den utsträckning så kan ske utan att andra berättigade intressen trädas för nära. Vad man sökt åstadkomma är sålunda ett slags planhushållning med en värdefull nationell tillgång av den största betydelse för friluftslivet och därmed också för folkhälsan. Strandlagen avser däremot icke att lösa problemet om att åt den icke jordägande befolkningen i städer och tättbebyggda samhällen t i l l h a n d a h å l l a markområden, som äro lämpade för uppehåll under fritiden. Detta problem måste lösas på annat sätt. Det är liksom den därmed sammanhängande frågan om vilka åtgärder, som med hänsyn till friluftslivets allt större utbredning böra vidtagas för att tillgodose den bofasta lantbefolkningens intressen, fortfarande föremål för utredning.

Gunnar Carlesjö.

Centrala verkstadsskolor.

I. De sakkunnigas utredning och förslag.

Den 30 september 1938 avgav verkstadsskoleutredningen ett betänkande (Statens off. utr. 1938: 26) med utredning och förslag angående inrättandet av centrala verkstadsskolor[1].

Verkstadsskolorna för arbetslös ungdom. I de för de sakkunniga den 30 juni 1937 meddelade direktiven uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet i samråd med chefen för socialdepartementet bl. a. följande. De nuvarande verkstadsskolorna för arbetslös ungdom tillkommo såsom provisoriska anordningar,

[1] De sakkunniga voro kanslichefen hos statens arbetslöshetskommission, numera landshövdingen, A. Thomson (ordförande), riksdagsmännen, bruksdisponenten Gerard De Geer, tändsticksarbetaren J. A. Persson och lantbrukaren Hjalmar Svensson. T. f. kanslirådet i ecklesiastikdepartementet Joh. Dillner tjänstgjorde såsom sekreterare. — I ett andra betänkande (Statens off. utr. 1938: 54) ha de sakkunniga avlämnat förslag rörande organisationen av den statliga centrala ledningen för yrkesskolväsendet (jfr sid. 45).

betingade av en lokalt begränsad arbetslöshet av särskilt svårartad beskaffenhet och i syfte att överföra den ungdom, som drabbats av nämnda arbetslöshet, till yrkesbanor av lämplig art. Denna skolornas speciella karaktär hade gjort att eljest för verkstadsskolor gällande regler i fråga om organisation och statsunderstöd måst i betydande utsträckning frångås. I den mån de förhållanden på arbetsmarknaden, som föranlett ifrågavarande verkstadsskolors inrättande, upphörde, ställdes man emellertid inför problemet om dessa skolor i fortsättningen skulle bibehållas och, om så var fallet, under vilka förutsättningar och villkor.

Intrycket av skolornas hittillsvarande verksamhet var, framhöll departementschefen, att de på ett i det stora hela utmärkt sätt fyllt sin speciella funktion men även att i och med tillkomsten av dessa, av ett tillfälligt behov betingade läroanstalter, skapats en skoltyp, som syntes utvecklingsduglig och som kunde få stor betydelse för yrkesutbildningen i Sverige. »Verkstadsskolan såsom en form av yrkesutbildningsanstalt är ju visserligen icke någon nyhet i vårt land. Den har funnits i åtskilliga år men knappast vunnit någon större utbredning. Vad som emellertid kan sägas utgöra en nyhet i fråga om de här avsedda verkstadsskolorna är, att de inrättats såsom centrala anstalter för större områden, omfattande ett eller flera län och med landstingen såsom huvudmän eller ekonomiskt intresserade. Våra vanliga lärlings-, yrkes- och verkstadsskolor äro nästan undantagslöst inrättade av primärkommunerna var för sig. Häri ligger otvivelaktigt en svaghet såtillvida, att under sådana förhållanden skolornas anordnande för olika yrkesgrenar näppeligen annat än rent lokalt sett kan ske på ett fullt planmässigt sätt med hänsyn till yrkeslivets behov, att elevtillgången blir ojämnare och osäkrare än med ett vidsträcktare rekryteringsområde samt att organisationen och driften måste bliva dyrbarare än vid en centralisering till större anstalter.»

Det vore därför önskvärt, att de sakkunniga vid sin undersökning rörande den fortsatta tillvaron av verkstadsskolorna för arbetslös ungdom bl. a. toge under övervägande, huruvida icke dessa — samtliga eller vissa av dem — lämpligen skulle kunna infogas i det nuvarande skolsystemet såsom en ny kategori av yrkesutbildningsanstalter med uppgift att tjänstgöra såsom centrala verkstadsskolor för större områden. En sådan organisation kunde tänkas så småningom omfatta hela landet.

Yrkesutbildningen i allmänhet. De sakkunniga ha, trots att deras uppgifter sålunda i huvudsak begränsats till spörsmålen om inrättande av ett system med centrala verkstadsskolor och om de nuvarande arbetslöshetsskolornas inlemmande i nämnda system, icke kunnat undgå att till diskussion upptaga även frågorna rörande yrkesutbildningsanstalterna i allmänhet. Hit höra frågorna, i vilken utsträckning yrkesutbildningen bör tillgodoses av industrien och hantverket själva eller i samarbete mellan dem och främst lärlingsskolorna och om utbildningsmöjligheterna i olika yrken äro lämpligt avvägda i förhållande till varandra. (Jordbrukets, skogsbrukets och fiskets behov av yrkesutbildning är enligt de sakkunnigas förmenande tillgodosett i relativt långt mindre grad än industri- och hantverksyrkenas.) Hit höra även frågorna, huruvida de olika slagen av skolor böra vara jämställda eller om den lokala skolan bör vara en förberedande skola i förhållande till den centrala eller omvänt samt huruvida statsunderstöd bör utgå efter förmånligare grunder till centrala än till lokala skolor.

Då emellertid ett flertal speciella utredningar nyligen avslutats eller ännu

pågå på ifrågavarande område[1], ha de sakkunniga stannat för att utreda och framlägga förslag beträffande inrättande, jämsides med övriga yrkesundervisningsanstalter, av ett system av centrala verkstadsskolor för manlig ungdom. Behovet av ökade möjligheter till yrkesutbildning är nämligen så stort, att även om i framtiden i större eller mindre mån riktlinjerna för denna utbildning skulle omläggas, tillräcklig plats och uppgifter torde förefinnas jämväl för nu ifrågavarande verkstadsskolor. Dock framhålla de sakkunniga vikten av att efter avslutandet av de ifrågavarande utredningarna en översyn av de framställda förslagen kommer till stånd i syfte att samordna och enhetliggöra förslagen.

Behovet av utökad yrkesutbildning. Endast ett fåtal större industriföretag (ASEA, SKF, Bofors m. fl.) ha, enligt en utredning de sakkunniga verkställt angående de nu förefintliga möjligheterna till yrkesutbildning, egna verkstadsskoleavdelningar. I stället försiggår nyrekryteringen inom industrien i stor utsträckning på så sätt, att ungdomar anställas såsom biträden, hantlangare, springpojkar o. dyl. och sedan, då en vakans uppstår, gradvis flyttas upp. Någon planmässig praktisk undervisning bibringas dessa ungdomar i regel icke, och kännedomen om yrket blir ej omfattande och djup. Stundom anställas de unga direkt såsom lärlingar och placeras hos äldre och för undervisning lämpade arbetare, vilka de få följa i arbetet. Det ökade arbetstempot inom företagen och det tilltagande ackordsavlöningssystemet ha emellertid bidragit till att successivt minska effektiviteten av denna utbildning. Särskilt framhålles, att i n o m i n d u s t r i f ö r e t a g e n i r e g e l i c k e l ä m n a s n å g o n s o m h e l s t t e o r e t i s k u n d e r v i s n i n g, och detta fastän behovet av teoretisk undervisning till följd av den fortgående specialiseringen av arbetsuppgifterna inom företagen snarast stigit. Den av rationaliseringen betingade utvecklingen inom näringslivet har, framhålles det, lett till att kraven på yrkesskicklighet särskilt inom industrien förskjutits från en manuell sådan till en mera intellektuellt betonad. Kraven på tekniska kunskaper, intelligens, vakenhet och påpasslighet ha blivit alltmer framträdande,

[1] Sålunda har *1936 års lantbruksundervisningskommitté* avgivit betänkande med förslag om ordnandet av den fasta lantbruksundervisningen (Statens off. utr. 1937: 33). Denna kommitté har haft att undersöka frågan om beredande av yrkesutbildning åt den ungdom, som söker sitt uppehälle vid jordbruket, och att i samband därmed också uppmärksamma frågan om en för ändamålet lämpad lärarutbildning och om ökade stipendier åt eleverna. Vidare ha *1936 års hantverkssakkunniga* behandlat spörsmålen om organiserandet av lärlingsutbildningen inom hantverket och ordnandet av hantverkets högre yrkesundervisning (Statens off. utr. 1938: 30, refererat i Soc. Medd. årg. 1938, sid. 831). *1936 års yrkesskolsakkunniga* ha avgivit ett betänkande med förslag angående utbildningen av lärare i teckning och i slöjd samt för yrkesundervisningen (Statens off. utr. 1938: 49) och föreslå bl. a. återupprättande av den yrkespedagogiska centralanstalten. Dessutom har *1936 års skogsutredning* bl. a. avgivit förslag om anordnandet av utbildningskurser för skogsarbetare med bidrag av staten i form av stipendier (Statens off. utr. 1938: 58). Frågan om utbildnings- och anställningsförhållandena inom det husliga arbetet utredes av den s. k. *hembiträdesutredningen*, vilken emellertid hittills avgivit förslag endast i fråga om utbildning av hembiträden för andra hushåll än lanthushåll (Statens off. utr. 1937: 16). Likaså överväges spörsmålet om viss yrkesutbildning för sjöfolk av *sakkunniga rörande sjöfolkets bildningsfråga*. Slutligen pågår *rationaliseringsutredningen* med huvudsyfte att klargöra, på vilket sätt samhället och medborgarna lättast skola kunna anpassa sig efter det nya läge, som skapas genom rationalisering och driftnedläggelser inom industrien, vilka äro icke blott tillfälliga.

liksom kraven på att inordna sig i och rätt utnyttja de nya, inom näringslivet alltmer utvecklade organisationsformerna. Likaledes ha krav på förmåga att hastigt inrätta sig efter nya arbetsmetoder och handhavandet av nya maskiner gjort sig gällande.

Visserligen avser lärlingsskolan att bereda den ungdom, som avslutat fortsättningsskolans kurs, tillfälle att — samtidigt med att den erhåller praktisk yrkesfärdighet genom anställning i förvärvsarbete — inhämta de för ett framgångsrikt arbete inom vederbörande arbetsområde grundläggande teoretiska kunskaper, som icke kunna förvärvas genom deltagandet i arbete utanför skolan. Lärlingsskolan har emellertid icke fyllt de avsedda uppgifterna. Den har icke gjorts obligatorisk och anslutningen till densamma har varit ganska svag; den andel av de i hantverk och industri under arbetsåret 1934/35 sysselsatta minderåriga, som samtidigt med sin anställning i respektive yrken erhållit utbildning i lärlingsskolans huvudkurser, har uppskattats till två à tre procent av hela antalet sådana minderåriga. Dessutom avgå c:a 20 procent av lärlingsskolans elever före kursernas slut, och antalet elever, som icke samtidigt ha anställning inom det yrke, kursen avser, är betydande.

Härtill kommer, att under kristider intagningen av nya arbetare i stort sett avstannar. I större eller mindre utsträckning förlora även de redan anställda sina platser. En del årgångar unga gå därigenom miste om den yrkesutbildning, de annars skulle ha erhållit i sina anställningar. Men icke nog härmed. När krisen lättar och arbetstillgången blir rikligare, har denna ungdom icke erforderliga förutsättningar i fråga om utbildning och träning för att göra sig gällande i konkurrensen om tillgängliga arbetstillfällen. Dess försörjningsmöjligheter ha sålunda blivit väsentligt försämrade. Därigenom blir också den därefter följande högkonjunkturens behov av yrkesutbildad arbetskraft sämre tillgodosett.

De med kristiderna sammanhängande förhållandena på förevarande område äro, anse de sakkunniga, av den innebörd, att det allmänna enbart på grund därav icke kan underlåta att ingripa för att säkerställa en fortgående effektiv yrkesutbildning för industrien. För detta ändamål bör emellertid en organiserad yrkesutbildning i verkstadsskola förefinnas även under normala tider; att vid inträffande kris i hast helt improvisera en yrkesutbildningsorganisation vore, som erfarenheten visat, icke att tillråda.

Behovet av utökad yrkesutbildning gäller i än högre grad inom hantverksyrkena. Skälen äro i stort sett desamma som anförts beträffande industrien. Härtill kommer emellertid, att hantverksföretagen som regel äro relativt små och icke såsom tidigare väsentligen koncentrerade till städerna med deras möjligheter till bl. a. undervisning i lärlingsskolor. Särskilt den teoretiska undervisningen inom hantverksyrkena försummas härigenom. Även om på grundval av en lärlingslag en ordnad lärlingsutbildning inom hantverksyrkena skulle komma till stånd, anse de sakkunniga likväl nämnda skäl tala för att jämsides med en sådan utbildning inom yrkena en organisation finnes för hantverksutbildning i verkstadsskolor.

Centrala verkstadsskolor. När därför de sakkunniga, speciellt med tanke på landsbygden, föreslå en utbyggnad av den nuvarande verkstadsskoleorganisationen, innebär detta icke, att utbildningen helt tänkes överflyttad på det allmänna. Tvärtom böra företagen så långt möjligt själva sörja för denna utbildning. Tyngdpunkten i yrkesutbildningen bör för framtiden liksom hittills ligga hos den praktiska undervisningen inom enskilda företag, kombinerad med teoretisk undervisning i lärlings- och yrkesskolor.

De sakkunniga hemställa sålunda, att förslag måtte föreläggas 1939 års riksdag att fastställa vissa grunder för statsbidrag till verkstadsskola, som upprättas av landsting ensamt eller i förening med annat landsting eller i förening med stad, vilken icke deltager i landsting, och av Kungl. Maj:t erkännes som central verkstadsskola, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för deras tillämpning. Som en utgångspunkt vid kostnadsberäkningarna räkna de sakkunniga med att skolorna skola omfatta i genomsnitt 10 yrkesavdelningar eller omkring 150 elever i varje. Tills vidare borde antalet verkstadsskolor, som av Kungl. Maj:t erkännas såsom centrala verkstadsskolor, uppgå till i genomsnitt högst en inom varje landstingsområde eller omkring 23 skolor, därav tre av de redan befintliga verkstadsskolorna för arbetslös ungdom.

S t a t s b i d r a g till anskaffning av undervisningslokaler och lokaler för administration m. m. skulle utgå med ett belopp, motsvarande hälften av de kostnader för lokalernas uppförande eller förvärvande, som befinnas skäliga. Vidare skulle staten bl. a. betala nio tiondelar av kostnaderna för anskaffning av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel (maskiner, verktyg o. dyl.) och helt bestrida kostnaderna för avlöning åt rektor och övriga lärare. Engångskostnaderna för anordnande av de 20 verkstadsskolor, vilka beräknas komma att nyinrättas, torde för undervisningen uppgå till 13·8 milj. kr. och för 20 elevinternat med 100 elever i varje till 7·8 milj. eller sammanlagt 21·6 milj. kr., varav staten skulle betala 12·0 milj. kr. De årliga kostnaderna för driften av 23 verkstadsskolor beräknas till sammanlagt 3·2 milj. kr., därav 2·5 milj. kr. statsbidrag. (Ränta och amortering av byggnadskostnader samt kostnader för elevstipendier ingå icke i dessa belopp.) De årliga kostnaderna för undervisning i internat komme att uppgå till sammanlagt 960 kr. per elev, varav 720 kr. betalas av staten.

För täckande av utgifterna för vistelse vid central verkstadsskola ha eleverna att — utöver egna tillgångar eller bidrag från föräldrar eller andra — räkna med dels statsstipendier, i den mån eleverna äro obemedlade eller mindre bemedlade, och dels arbetspremier (s. k. flitpengar). Det föreslås, att stipendierna för elever i första årskurs finge uppgå till 50, 30 eller 20 kr. i månaden alltefter behovsgraden. Elev i andra och högre årskurs — kurserna skulle som regel vara tvååriga — skulle kunna erhålla 55, 35 eller 25 kr.

Emellertid beräknas kostnaderna för inackordering (kost och logi) för en elev vid ifrågavarande skolor för närvarande uppgå till 55 à 60 kr. i månaden. De sakkunniga ha sålunda icke velat bereda eleverna full försörjning på statens bekostnad under skoltiden, då de icke ansett tillrådligt, att om-

sorgerna och ansvaret för ungdomens utbildning och fostran helt avlastas från ungdomen själv och dess anhöriga. — Det erforderliga årliga stipendieanslaget beräknas för varje central verkstadsskola uppgå till omkring 50 000 kr. eller sammanlagt 1·15 milj. kr.

Den vinst, som uppkommer i samband med försäljningsbar produktion, skulle i första hand användas till beredande av skäliga arbetspremier åt eleverna.

Under förutsättning att 1939 års riksdag fattar beslut i enlighet med nämnda förslag, hemställa de sakkunniga vidare, att förslag måtte föreläggas 1940 års riksdag att anvisa erforderliga anslag till stipendier åt elever även vid andra yrkesundervisningsanstalter än centrala verkstadsskolor samt vid folkhögskolor och lantmanna- m. fl. skolor, beräknade efter samma grunder som åt elever vid centrala verkstadsskolor.

För att organisationen skall få en sådan grad av smidighet, att en anpassning kan ske efter mera bestämda förskjutningar i näringslivets behov av arbetskraft inom olika yrken, behöves, framhålla de sakkunniga, en c e n t r a l l e d n i n g,[1] som kan överblicka landets totala behov av yrkesutbildad arbetskraft inom varje fack och de förändringar detta behov undergår och på grund därav vidtaga ändringar i kurser, kursplaner etc. En dylik ingående kännedom om förhållandena på arbetsmarknaden kräver en ständig kontakt mellan den centrala ledningen av yrkesskolväsendet och representanter för näringslivet och organisationerna på arbetsmarknaden.

Likaså borde en anpassning av undervisningen ske alltefter läget på arbetsmarknaden. Beredskapsåtgärder skulle sålunda vidtagas redan under tider med god arbetstillgång, så att man vid ökad arbetslöshet snabbt skulle kunna igångsätta en improviserad yrkesskolverksamhet. I första hand borde därvid de ordinarie yrkesundervisningsanstalterna fullt utnyttjas och även utvidgas för beredande av sysselsättning och utbildning åt ungdom, som drabbats av arbetslöshet. Då emellertid möjligheterna att utvidga den ordinarie skolorganisationen äro begränsade, borde alltefter krisens natur ytterligare provisoriska åtgärder vidtagas, såsom inrättande av helt nya verkstadsskolor, anordnande av fristående utbildningskurser o. dyl. Dessa anordningar skulle däremot helt bekostas av statsmedel och drivas under omedelbar ledning av det centrala statliga organet för yrkesskolväsendet.

De sakkunniga ha ansett 15—16-årsåldern vara den lämpligaste intagningsåldern och att eleverna under normala förhållanden icke böra vara över 23 år vid intagningen. Beträffande omskolning av äldre arbetslösa, anse de sakkunniga, att i de fall, då det endast gäller enstaka personer, man icke kan vidtaga någon annan åtgärd än hänvisa dem till de egentliga yrkesskolorna och till de för äldre arbetare anordnade speciella kurserna. Ytterligare åtgärder krävas emellertid, om ett större antal äldre arbetare gått förlustiga eller kunna beräknas förlora sina anställningar inom ett yrke och icke kunna antagas för framtiden vinna en skälig försörjning, därest icke yrkesutbildning över huvud eller utbildning för andra yrken beredas dem. I dylika fall bör

[1] Jfr sid. 45.

utbildning förläggas till särskilda kurser, vilka i den mån de icke kunna komma till stånd inom den ordinarie skolorganisationens ram böra anordnas av den statliga centrala ledningen för yrkesskolväsendet.

II. Socialstyrelsens utlåtande.

Socialstyrelsen framhåller i sitt den 13 december 1938 avgivna utlåtande bl. a., att den finner det mycket angeläget, att från samhällets sida åtgärder vidtagas i syfte att öka yrkesutbildningsmöjligheterna. Emellertid hade styrelsen en del erinringar att göra mot de sakkunnigas förslag. Sålunda kunde man enligt styrelsens mening ifrågasätta, om icke jämväl andra vägar än dem, som utredningen i enlighet med sina direktiv föreslagit, borde prövas, för att å landsbygden vidga yrkesutbildningsmöjligheterna. Det syntes angeläget att härvidlag icke blott toges sikte på utbildning av särskilt högkvalificerad arbetskraft. Av stor betydelse vore det även att möjliggöra enklare, mindre tidskrävande yrkesutbildning. Dylik torde kunna meddelas under relativt anspråkslösa former, exempelvis genom studiecirklar eller korrespondenskurser. »Därest hjälp i någon form kunde lämnas av den statliga centrala myndigheten för yrkesskolväsendet, skulle sannolikt dylika cirklar och kurser komma till stånd i mycket stor utsträckning. Studiecirklarna borde, där detta med hänsyn till lokala förhållanden läte sig göra, lämpligen anknytas till verkstadsskolorna. Om än på dylikt sätt meddelad utbildning icke bleve så grundlig som verkstadsskolornas, torde den dock kunna bli av stor betydelse för de unga med tanke på deras fortsatta utbildning och deras förvärvsarbete.»

Likaledes kunde man ifrågasätta, om icke staten borde göras till huvudman för de centrala verkstadsskolorna. Många skäl tala härför. »Bekämpandet av arbetslösheten är en uppgift, som för närvarande åvilar staten och primärkommunerna. Då dessa senare icke kunna tänkas som huvudmän för de här föreslagna verkstadsskolorna, vilka skola anordnas för större områden, framstår staten som den lämpliga huvudmannen. Härför talar även den omständigheten, att ett system med statliga verkstadsskolor lättare torde kunna tagas i anspråk för en sådan utbyggnad, som föreslås böra äga rum under tider av mera omfattande arbetslöshet.» Yrkesundervisningen som sådan vore för övrigt ett riksintresse, eftersom det måste anses vara i hög grad önskvärt, att ungdomarna inom landets olika delar bereddes lika möjligheter att vinna inträde i yrkesutbildningsanstalterna. Därest landstingen bli huvudmän, göras utbildningsmöjligheterna i viss mån beroende av det intresse, som vederbörande landsting visar för inrättandet av centrala verkstadsskolor. Dessutom kunde en utvidgning av landstingens arbetsområde komma att skärpa redan förefintliga skatteutjämningsproblem landstingen emellan. Med hänsyn härtill ansåg styrelsen det önskvärt, att frågan om huvudmannaskapet för de centrala verkstadsskolorna, vid utformandet av det definitiva förslaget i ärendet, borde göras till föremål för ytterligare övervägande.

Slutligen underströks betydelsen av att vid prövningen av inträdesansökningar till yrkesutbildningsanstalterna icke så mycket skolbetygen som framför allt ungdomarnas håg och fallenhet samt praktiska anlag finge i största möjliga utsträckning vara utslagsgivande.

Lantarbetarnas bostadsstandard.

Det enastående livliga intresse, som kommit skriftställaren Ludvig Nordströms bok »Lort-Sverige» till del, vittnar på sitt sätt om betydelsen av det sociala problem — landsbygdens bostadsförhållanden — som där behandlas. Det ligger i sakens natur, att ett reportage av ifrågavarande slag, grundat på intryck från en rundresa genom bygderna, icke kan göra anspråk på att betraktas på samma sätt som en allsidig och uttömmande utredning. Det kan icke dess mindre äga värde, bl. a. genom de konkreta exempel det ger och varigenom de fakta, som framkomma i de officiella undersökningarna på området, erhålla belysning. Arbetet nämnes därför på denna plats i samband med refererandet av ett par nyligen utförda undersökningar av lantarbetarnas bostadsförhållanden, ingående i ett av bostadssociala utredningen den 1 november 1938 avgivet betänkande.[1]

Undersökning rörande lantarbetarnas bostadsstandard på grundval av 1936 års partiella folkräkning. Inledningsvis erinrar bostadssociala utredningen om en av aktuarien R. Sterner utförd undersökning av bostadsförhållandena inom 100 landskommuner.[2] Av denna undersökning hade bl. a. framgått, att 59 % av de undersökta statarfamiljerna och 53 % av övriga lantarbetare bodde i lägenheter om högst 1 rum och kök. I fråga om bostädernas kvalitet hade upplysts, att medan av samtliga undersökta lägenheter på landsbygden 22 % ansågos böra betecknas som förfallna eller behäftade med minst två väsentliga brister (t. ex. i högre grad utsatta för fukt, golvet direkt på marken eller under markens nivå), var så fallet med 32 % av statarnas och 36 % av övriga lantarbetares bostäder.

I syfte att inhämta närmare uppgifter rörande lantarbetarnas kvalitativa bostadsstandard har bostadssociala utredningen nu föranstaltat en specialundersökning på grundval av de i samband med 1936 års partiella folkräkning inhämtade bostadsuppgifterna. Undersökningen har närmast handhafts av t. f. aktuarien Arne Hillbo.

Undersökningen har begränsats till de delar av landet, där lönebostadsproblemet spelar större roll, d. v. s. södra och mellersta Sverige (alltså exkl. Norrland och Dalarna). Den har omfattat 87 landskommuner och 1 887 bostadshushåll.

De stora statarlängorna spela enligt undersökningen en ganska obetydlig roll, vilket framgår av uppgiften, att endast 7—8 % av statarbostäderna lågo i hus med fem eller flera lägenheter. Av samtliga lantarbetarbostäder lågo

[1] Utredning och förslag till förbättring av bostäder för lantarbetare. [Stencil.] De förslag till åtgärder för förbättring av lantarbetarnas bostäder, vari utredningen utmynnar, ha tidigare refererats i denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 761).

[2] Undersökningen har i slutgiltig form publicerats som del III av Särskilda folkräkningen 1935/36. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

nära 5 % i sådana hus. Relativt vanliga voro flerfamiljshusen i mälarlandskapen och de tre sydligaste landskapen. I enfamiljshus bodde drygt en tredjedel av statarna, drygt hälften av övriga lantarbetare med lönebostäder och över tre fjärdedelar av de lantarbetare, som själva höllo sig med bostad. Trädgård, i regel av ringa areal, förekom vidare i ungefär tre fjärdedelar av samtliga fall. I nu redovisade avseenden voro förhållandena alltså relativt goda.

Betänkliga brister visade sig däremot i fråga om bostädernas kvalitet. Av de undersökta lantarbetarbostäder, som voro belägna på nedre botten (c:a $^{9}/_{10}$ av samtliga), hade drygt en femtedel golvet direkt på marken. Även de lägenheter, där så ej var fallet, ledo ofta av golvdrag och golvkyla därigenom att ventilerat utrymme saknades under golvet eller avståndet mellan golvet och jordytan var för litet (under 30 cm i över hälften av fallen). — Avloppsledning inom lägenheten fanns i 9 % av de undersökta lägenheterna och vattenledning hade antecknats för endast 4 % av samtliga bostäder. Vanligast voro dessa bekvämligheter i Sydsverige. Å andra sidan uppgavs i över en femtedel av samtliga fall avståndet till brunn eller källa överstiga 100 m.

Avträdesförhållandena äro sämre på landsbygden än i stadssamhällena såtillvida, att det hör till undantagen, att en arbetarbostad på landet har klosett inom lägenheten. Förhållandena synas bättre därigenom, att av landsbygdens arbetarbostäder över hälften hade eget avträde och att det var relativt ovanligt, att mer än tre familjer hade sådant gemensamt. — Centraluppvärmning förekom blott i någon procent av lantarbetarbostäderna, och ytterst sällan bad- eller duschrum. Anmärkningsvärt är, att mer än hälften av de redovisade lantarbetarbostäderna saknade elektriskt ljus; i östra Götaland var detta t. o. m. fallet med inemot två tredjedelar. Över en femtedel — i väner- och mälarprovinserna över en fjärdedel — hade varken tambur eller hall, och i en del av dessa lägenheter kom man direkt in i boningsrummet eller köket utan ens ett vindfång.

Garderob saknades i drygt två femtedelar av lantarbetarbostäderna; i Skåne och angränsande provinser samt i vänerlandskapen i över hälften. Skafferi fanns i tre fjärdedelar av lantarbetarlägenheterna och matkällare i omkring hälften. Innanfönster rapporterades för tre fjärdedelar av samtliga lantarbetarbostäder, men i Sydsverige för blott en tredjedel. I c:a en tredjedel av bostäderna uppgåvos fönstren icke gå att öppna vintertid. Särskilt i östra Götaland synes det vara vanligt med tillspikade eller igenklistrade fönster, ty så uppgives där vara fallet med närmare hälften av lägenheterna. I omkring en femtedel av lägenheterna fanns ett eller flera rum utan uppvärmningsanordning, och för Skåne, Halland och Blekinge steg kallrummens antal till omkring hälften.

Siffrorna för rummens höjd tyda på förefintligheten av ett stort antal mycket låga bostäder. Omkring en fjärdedel mätte mindre än 2·1 m från golv till tak; i östra Götaland syntes så vara fallet med en tredjedel.

Fukt i högre grad har rapporterats beträffande i runt tal en sjundedel av de undersökta bostäderna. För Sydsverige närmar sig talet en femtedel.

Enquête rörande lantarbetarbostädernas standard och åtgärder att förbättra denna. Avsikten med denna enquête har närmast varit att få en uppfattning om den i vissa kretsar — representerande såväl den socialhygieniska sakkunskapen som jordbruksbefolkningen — rådande opinionen beträffande lantarbetarbostädernas standard och medlen att förbättra denna. I ett utsänt formulär har sålunda frågats efter bl. a. det uppskattade behovet av ny- eller ombyggnad av dylika bostäder, efter resultaten av de statliga stödåtgärderna och efter eventuella önskemål om ytterligare statsingripanden m. m. Formuläret utsändes till förste provinsialläkare, vissa provinsialläkare och andra tjänsteläkare ävensom till hushållningssällskapen, svenska lantarbetsgivareföreningen, svenska lantarbetareförbundet och riksförbundet landsbygdens folk. Den sammanställning, som utarbetats med ledning av enquêtesvaren och av vilken vissa delar här refereras, har begränsats att omfatta de 18 länen i mellersta och södra Sverige.

Enquêtens första fråga avsåg att giva en ungefärlig uppfattning om hur stor del av de förefintliga familjebostäderna för lantarbetare, som kunde anses vara av så bristfällig beskaffenhet, att de för att motsvara de fordringar, som uppställas av gällande hälsovårdsstadga, borde a) ersättas medelst nybyggnader, b) ombyggas eller repareras. Av de skiftande svaren på frågan a) framgår, att ett antal lantarbetarbostäder — i allmänhet omkring 10 % av samtliga — anses av så låg kvalitet, att nybyggnad blir det enda botemedlet. Den del av familjebostäderna, som är i behov av reparation (frågan b), uppskattas i allmänhet till högre tal, vilka i allmänhet gruppera sig kring 25 %. Det ligger i sakens natur, att de citerade talen, äro högst approximativa och grunda sig på delvis rent godtyckliga normer. — Det nu sagda har gällt familjebostäderna. Hur ställer sig motsvarande förhållanden för de ogifta lantarbetarna?

Det anmärktes i enquêtesvaren nästan genomgående, att ogifta lantarbetare numera i många fall bo i arbetsgivarens bostadshus, och bostäderna äro i så fall i regel bättre än de gifta arbetarnas bostäder. »Vanligen har den gamla drängstugan intill ladugården frivilligt utdömts, och drängen har flyttat in i det egentliga bostadshuset, ofta på en vindskammare. Säkerligen äro även dessa bostäder icke alltid tillfredsställande», säger en köpingsläkare i Skåne.

En betydande förbättring synes ha ägt rum i Kristianstads län att döma av förste provinsialläkarens redogörelse. Han skriver: »Ända tills för några år sedan utgjordes drängkammaren oftast av en del av stall eller ladugård med mer eller mindre fullständig förbindelse därmed och utan annan värmekälla än djuren. Genom länsstyrelsens medverkan har detta ändrats, så att ogifta drängar överallt i länet ha mer eller mindre goda rum med eldstad.» Liknande torde förhållandet vara i Malmöhus län.

I de fall, där egentliga drängstugor förekomma, uppges dessa i allmänhet vara bristfälliga, och förste provinsialläkarnas siffror beträffande dem, som äro i behov av om- eller nybyggnad, ligga mycket högt, merendels över 50 %. Sålunda konstaterar en provinsialläkare i Småland, som under det sista året be-

siktigat 25 drängstugor och funnit att 18 av dem voro bristfälliga i ena eller andra avseendet, att »här måste föreligga ett gammalt och väl inrotat missförhållande».

Även om tjänsteläkarnas uppgifter icke tillåta angivandet av några sammanfattningssiffror, har dock överlag framhållits, att de ogifta lantarbetarnas bostäder på det hela taget icke synas vara bättre än de giftas, snarare betydligt sämre. Detta synes bekräftas av hushållningssällskapens sifferuppgifter om bostäderna för ogifta lantarbetare.

Drängstugor inredda i samma byggnad som ladugården eller svinhuset förekomma alltjämt, likaså fall där snickarboden tjänstgör som drängstuga.

Det ansågs även önskvärt att genom enquêten få reda på, huruvida man i allmänhet ansåg, att förefintliga bostadshygieniska missförhållanden betingades av bostädernas beskaffenhet och utrustning eller av otillfredsställande bostadsvård och olämpliga bostadsvanor från de boendes sida.

Endast en förste provinsialläkare och ett hushållningssällskap ha anfört dåliga bostadsvanor som huvudorsak till missförhållandena. Dåliga bostäder ha förste provinsialläkarna i sju län samt tio hushållningssällskap angivit som dominerande orsak, medan nio hushållningssällskap och förste provinsialläkarna i åtta län betraktat dåliga bostäder och dåliga bostadsvanor som i samma grad orsakande krafter. Den kanske allvarligaste bristen, just därför att den borde vara relativt lätt avhjälpt, är bostädernas avsaknad av effektiva ventilationsanordningar; ovanan att klistra till alla fönster synes vara i det närmaste outrotlig. Frånvaron av lämpliga tvättanordningar tillsammans med dålig vattenförsörjning är en annan allmän bristfällighet, som dessutom synes vara långt från sin lösning. Den kända ovanan bland landsbygdsbefolkningen att vintertid tränga sig samman på minsta möjliga yta, vanligen köket, är enligt flera läkares vitsord i mycket en konstlad trångboddhet, som huvudsakligen betingas av dåliga uppvärmningsanordningar. »När man på detta sätt packar ihop sig, är det givetvis av ringa värde, om bostaden i övrigt är förstklassig. Enda sättet att göra bostäderna beboeliga torde vara att förse dem med enkla och lättskötta värmeledningssystem. Kunskapen om hur pass billigt och lättskött ett värmeledningssystem är tyckes ej alls vara känt på landsbygden», påpekar provinsialläkaren i Vimmerby.

Men äro i själva verket inte alla dessa bristfälligheter på väg att försvinna? För att utröna detta frågades i formuläret, huruvida under de senaste åren en påtaglig tendens framträtt att förbättra lönebostädernas bekvämligheter genom införande av vatten- och avloppsledning, elektriskt ljus, värmeledning, tvagnings- eller badrum, ventilerade skafferier, garderober, vindfång o. s. v.

Samtliga 20 hushållningssällskap anse sig kunna konstatera en sådan tendens, och detta har även varit fallet med majoriteten av provinsialläkarna. Men förbättringarna betecknas genomgående såsom obetydliga och röra väsentligen införande av vindfång, garderober, ventilerade skafferier och elektriskt ljus. Det påpekades allmänt, att centralvärme och vattenledning anses som lyx och äro mycket sällsynta. Sådana bekvämligheter förekomma

även sparsamt i arbetsgivarnas egna bostäder. Bad betecknas som något orimligt. Däremot synes elektriskt ljus nu vara på väg att nå alla bostäder, ehuru det förekommer distrikt, där endast c:a 20 % av bostäderna angivas vara elektrifierade (t. ex. Kalmar län). Man kan sålunda säga att en höjning av bostädernas kvalitet är på väg, ehuru det går sakta.

Utsikterna till en förbättring av bostadsförhållandena sammanhänga i hög grad med jordbrukets räntabilitet, vilket också framhållits i enquêtesvaren. Att även förräntningen av bostäderna spelar en betydande roll är givet, och ett antal av hushållningssällskapen ha framhållit, att räntan på de tillgängliga statslånen är för hög. Samtidigt framhålles i betänkandet, att även om räntabilitetssynpunkten måste anses som det väsentliga hindret för en höjning av lönebostädernas standard, skyllas dock även en del missförhållanden på bristande intresse för de underlydandes bekvämlighet och oförmåga att förstå de hygieniska vådorna av bostädernas brister.

Förutom nu refererade punkter har enquêteundersökningen, som redan antytts, upptagit en rad andra med problemet sammanhängande frågor. Beträffande dessa skall endast nämnas, att svaren på frågan om verkan av den statliga understödsverksamheten giva fog för uppfattningen, att denna verksamhet varit den drivande faktorn vid den standardförbättring av lönebostäderna, som kommit till stånd på landsbygden. I första rummet torde härvidlag bostadsförbättringsbidrag och nybyggnadslån ha kommit till användning.

Kortare meddelanden.

Femte huvudtiteln. På socialdepartementets stat (femte huvudtiteln) upptages i statsverkspropositionen för budgetåret 1939/40 en totalutgift av 335 milj. kr. I summan ingå utgifter för sociala verk och inrättningar med 235 milj., för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården med 69 milj., för överståthållarämbetet och landsstaten med 13 milj., för polisväsendet med 6 milj., för det civila luftskyddet med 5 milj. och för diverse med 7 milj. kr. I beloppet för sociala verk och inrättningar ingå bl. a. bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. med 136 milj., utgifter för bekämpande av arbetslösheten genom kontantunderstöd, reserv- och beredskapsarbeten m. m. med 18 milj., bidrag till sjukkassor med 16·5 milj., barnbidrag med 14 milj., mödrahjälp med 5·8 milj. och moderskapspenning med 4·7 milj. kr.

Det kan ytterligare nämnas, att socialdepartementets huvudtitel är den största i budgeten, närmast följd av ecklesiastik- och försvarsdepartementens med vardera 238 milj. kr., och att driftbudgetens slutsumma är 1 364 milj. kr. I nu gällande riksstat (avseende året 1938/39) ingå utgifterna under femte huvudtiteln med 317 milj. kr.

Statsdepartementens organisation utredes. Kungl. Maj:t bemyndigade den 16 december 1938 chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig för att biträda med verkställandet av en utredning angående departementens organisation och därmed sammanhängande frågor. Till sakkunnig utsågs därefter landshövding K. Levinson.

I yttrande till statsrådsprotokollet angav justitieministern de spörsmål utredningen borde avse. Bland dessa märkas frågan om en utjämning av arbetsbördan mellan departementen genom överflyttning av vissa grupper av ärenden från ett departement till ett annat och frågan om skapandet av en för ekonomiska kristider avsedd organisation inom Kungl. Maj:ts kansli. Erfarenheten hade visat, att alldeles särskilt påfrestande arbetsuppgifter under en ekonomisk kris uppstå för vissa departement. De åtgärder av olika slag — reserv- och beredskapsarbeten, kontantunderstöd, bostadslån, anslag till allmänna arbeten m. m. — vilka under tider av nedgång i näringslivet ingå i den statliga beredskaps- och krispolitiken, handlades alltefter sin art inom skilda fackdepartement. Det kunde kanske befinnas erforderligt att utbygga de av krisärendena särskilt berörda departementen på olika sätt. Då det emellertid vore nödvändigt, att de olika åtgärderna sammanhölles till ett helt och inordnades inom den allmänna penningpolitiska och finanspolitiska ramen, kunde även ifrågasättas att samtliga ärenden, som härröra av beredskaps- och krispolitiken, tillföras ett av de nuvarande fackdepartementen för handläggning i samråd med finansdepartementet. Måhända kunde det dock vara lämpligt av praktiska skäl att tillfälligt inrätta ett särskilt departement för beredskaps- och arbetslöshetsärenden. Den organisation, som i detta fall skulle komma till stånd, syntes under tider med ringa arbetslöshet eller goda ekonomiska förhållanden överhuvud taget böra förberedas icke blott teoretiskt utan även genom vidtagandet av vissa begränsade praktiska anordningar. Ytterligare en lösning av frågan om krisorganisationen kunde ifrågasättas i form av en särskild statsrådsberedning för krisärenden. — I detta sammanhang syntes även kunna övervägas, huruvida möjlighet borde beredas att, då tidsförhållandena sådant påkallade, utöka de konsultativa statsrådens antal.

Belgiskt lagförslag angående yrkesorganisation och reglering av näringslivet. Regeringen har till parlamentet avlämnat proposition rörande organisation av yrkena och reglering av näringslivet. I motiveringen framhålles, att det visat sig alltmer nödvändigt att, med hänsyn till de svåra ekonomiska problem, som ständigt uppstå, i Belgien liksom i andra länder, genomföra en yrkesorganisation. Denna organisation skall främst byggas på de redan existerande privata sammanslutningarna. Enligt lagförslaget skola yrkesorganisationerna ha till uppgift att studera och befordra yrkenas allmänna intressen. Sammanslutningar, som önska lagligen erkännas, skola till vederbörande underdomstol ingiva ansökan och därvid uppfylla vissa villkor. Andra sammanslutningar kunna dock erhålla rätt försvara sina intressen. Särskilda föreskrifter finnas införda rörande kollektivavtal. Konungen tillsätter i varje yrke inom industrien, handeln och jordbruket en nationell skiljedomskommission bestående av arbetsgivare och arbetare. Därjämte kunna sådana kommissioner tillsättas för mera begränsade uppgifter. Dessa kommissioner ha till uppgift: 1) att överlägga om de allmänna arbetsvillkoren, utarbeta och befordra kollektivavtal, 2) att förhindra eller bilägga arbetskonflikter, 3) att befordra skapandet av delegationer med uppgift att utveckla samarbetet mellan arbetsledare och deras personal, 4) att biträda myndigheterna vid övervakandet av arbetsskyddslagarna och träffande av arbetsavtal, 5) att framställa förslag till regeringen om förbättrande av arbetslagstiftningen eller tillämpningen av denna samt 6) att till ekonomiministern hemställa om upprättande av kollektivavtal och dessas utsträckning till att omfatta ett visst yrke. Varje kommission består av en ordförande, en viceordförande och ett lika stort antal medlemmar som suppleanter, varav hälften representerar arbetsgivarna och hälften arbetarna, samtliga utnämnda av konungen.

Konungen inrättar för varje yrke ett yrkesråd. Rådens antal kan icke överskrida 30. Dessa ha till uppgift: 1) att förlika de stridiga intressen, som kunna finnas inom yrkets olika branscher och förhindra konflikter mellan dessa, 2) att avgiva utlåtande i frågor, som underställas desamma av någon av parlamentets kammare, en medlem av regeringen eller det ekonomiska rådet, 3) att föreslå regeringen de åtgärder, som kunna gynna yrket eller någon av dess branscher, under hänsynstagande till det allmännas intressen.

Konungen utnämner ordförande, viceordförande och medlemmarna med suppleanter. Ministern anmodar därvid de yrkesgrupper, som han anser mest betydande, att inkomma med två alternativa förslag till kandidater. Därjämte utnämner konungen ett ekonomiskt råd, som utgör yrkenas allmänna råd, med uppgift att förlika de olika yrkenas olika intressen och utjämna de konflikter, som kunna uppstå mellan dem. Rådet består av ordförande, viceordförande och sextiofem effektiva medlemmar. Tolv av dessa medlemmar utses bland de kandidater, som uppställts av landets fyra universitet, tjugosex bland dem, som framförts av de sammanslutningar, som anses mest representativa inom industri, handel, jordbruk och medelklass, tjugotvå bland dem, som föreslagits av de mest betydande arbetarsammanslutningarna, och fem bland dem, som på anmodan föreslagits av sammanslutningar inom de fria (läkare, advokater etc.), vetenskapliga och artistiska yrkena.

Varje produktions- eller distributionsföretag kan göra framställning om att till alla andra liknande företag inom industri, handel eller jordbruk måtte utsträckas ett av detta företag frivilligt gjort åtagande rörande produktion, distribution, export eller import ävensom om genomförande av åtgärder av allmänt ekonomiskt intresse inom dessa områden. Varje skiljedomskommission kan även begära, att ett genom densammas bemedling antaget kollektivavtal måtte utsträckas till att gälla för alla andra fabrikanter eller arbetare inom samma bransch. Genom kungl. förordningar utfärdade provisoriska eller definitiva föreskrifter i ämnet måste även iakttagas av nya företag.

Slutligen upprättas ett råd för ekonomisk reglering, bestående av en ordförande, högst 4 viceordförande och 30 medlemmar. Dessa utses till en tredjedel bland domare och till två tredjedelar bland personer, som äro speciellt kompetenta i ekonomiska, sociala, tekniskt industriella, jordbruks- eller handelsfrågor. Rådet fördelar sig å olika avdelningar. Ministern överlämnar framställningar, förslag och handlingar till rådet.

Överträdelser av de föreslagna bestämmelserna äro belagda med böter eller fängelse.

(Meddelande från svenska beskickningen i Bryssel.)

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1937. Den nya årgång av Lönestatistisk årsbok, som i början av januari innevarande år utkommit från trycket, innehåller den definitiva redogörelsen för arbetslönerna inom jordbruk, skogsbruk, vägarbete och trädgårdsodling samt för löneförhållandena under samma år inom industri och hantverk, handel och samfärdsel, allmänna arbeten m. m., varjämte liksom i de två föregående årgångarna vissa beräkningar rörande sysselsättningsvolymens förändringar inom fabriksindustrien verkställts på grundval av det lönestatistiska materialet. I fråga om den industriella lönestatistiken ansluter sig uppställningen och innehållet av årsboken för 1937 i huvudsak till föregående årgång, medan däremot framställningen i fråga om arbetslönerna inom jordbruket rätt väsentligt avviker från motsvarande redogörelse för föregående år. Sålunda ha fr. o. m. redogörelseåret 1937 löneundersökningen för lantarbetare omlagts på grundval av nominativa uppgifter från inemot 4 000 egendomar utvalda efter representativa grunder. Det må därjämte framhållas, att för vissa grupper av lantarbetare kunna numera uppgifter erhållas även angående kontantlönens förändringar 1937—1938.

Preliminära siffror rörande löneförhållandena år 1937/38 inom jordbruk, skogsbruk och vägarbete samt inom industri, handel, samfärdsel m. m. ha tidigare publicerats i denna tidskrift (årg. 1938, sid. 205 o. f., 219 o. f., 659 o. f., 384 o. f.).

Hembiträdesförhållandena i norska och svenska städer. I likhet med den svenska hembiträdesundersökningen av år 1936[1] avser motsvarande norska undersökning, vars resultat framlades i oktober 1938[2], att utgöra ett underlag för lagstiftning beträffande hem-

[1] Arbetsförhållandena inom det husliga arbetets område. Sveriges off. stat. Stockholm 1936.
[2] Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer. Norges off. stat. IX. 146. Oslo 1938.

biträdesyrket. Den norska undersökningen är utförd enligt liknande plan, som tillämpades i Sverige, men omfattar ett betydligt större antal anställda, nämligen omkring 19 000 hembiträden i 26 städer och 3 förstadssamhällen. (Den svenska undersökningen omfattade c:a 5 000 hembiträden i städer och samhällen.) Av de redovisade hembiträdena hade omkring 17 000 fast anställning, medan de övriga utgjorde s. k. daghjälp. Vid den följande jämförelsen med den svenska undersökningen avses endast fast anställda hembiträden.

Hembiträdenas ålder uppvisade ungefär samma fördelning i de båda undersökningarna. Sålunda uppgavs genomsnittsåldern för hushållsanställda utgöra omkring 27 år såväl i Norge som i Sverige. Åldersfördelningarna gåvo i båda undersökningarna vid handen, att hembiträden anställda i mindre städer voro jämförelsevis yngre än sådana, som hade anställning i större städer. Synbarligen sammanhänger detta med att hembiträdena, vilka till största delen äro uppväxta på landsbygden, ta sin första anställning å någon mindre ort i grannskapet av hemmet och sedermera söka sig till de större städerna, när de erhållit någon vana i yrket. Vidare framgår av åldersfördelningen, i hur hög grad hembiträdesyrket är ett genomgångsyrke — i den norska undersökningen voro endast 8 % av hembiträdena över 40 år och i den svenska voro 5—10 % i åldern 40 år och däröver — varför avgången från yrket genom giftermål eller övergång till annan sysselsättning synes vara ganska stark.

Utbildningsförhållandena syntes vara ungefär likartade för norska och svenska hembiträden. Omkring $^1/_5$ såväl av de förra som av de senare uppgåvos ha erhållit särskild utbildning för yrket. Emellertid hade denna utbildning inhämtats i skolor och kurser av mycket varierande art och omfattning. — I båda undersökningarna tillfrågades hembiträdena, hur länge de arbetat i yrket. Den genomsnittliga tiden i yrket befanns därvid vara omkring $7^1/_2$ år såväl i Norge som i Sverige. Belysande för hembiträdenas täta platsväxlingar äro uppgifterna om anställningstiden på den plats, som innehades vid undersökningstillfället. Det visade sig, att mera än 50 % av de norska hembiträdena innehaft samma plats i mindre än ett års tid och endast 4·7 % i över 10 år. (Motsvarande andelar i den svenska undersökningen voro 40 % resp. omkring 5 %.) Även bland dem, som arbetat länge i yrket, funnos många med kort anställningstid på platsen.

Den kontanta månadslönen visade stor spridning kring genomsnittet och kunde enligt den norska undersökningen för mycket unga hembiträden vara 10 kr. per månad eller mindre, medan den för kunniga kokerskor stundom uppgick till åtskilligt över 100 kr. Genomsnittslönen var för ensamjungfrur och barnsköterskor 40—50 kr., medan den för kokerskor och husor utgjorde omkring 60 kr. Den svenska undersökningen gav i detta avseende ungefär samma resultat. — Inga större skillnader beträffande hembiträdenas bostäder förelågo mellan de båda undersökningarna. 84 % av de norska hembiträden, som bodde hos arbetsgivaren, hade eget rum, medan i den svenska undersökningen motsvarande andel var omkring 80 %. Sovplats i kök eller annat utrymme hade 7·6 % av de norska hembiträdena och 9 à 10 % av de svenska. I den norska undersökningen inhämtades även uppgifter om hembiträdesrummets storlek såsom ett uttryck för dess kvalitet.

Den genomsnittliga bruttoarbetstiden för såväl norska som svenska hembiträden var ungefär 12 timmar per dag (måltidsraster och övriga pauser inberäknade). I båda undersökningarna befanns arbetstiden i stort sett vara längre, ju flera personer hushållet omfattade. I den norska utredningen påvisades vidare, att arbetstiden var jämförelsevis längre i lägenheter om 9 rum och kök (d. v. s. hos mycket välbärgade familjer) än i lägenheter om 1—2 rum och kök. Familjer med barn uppvisade likaledes enligt denna undersökning längre arbetstid än övriga hem. — Vissa försök gjordes i den norska undersökningen att påvisa någon inverkan på hembiträdets arbetstid av att husmodern hade förvärvsarbete utom hemmet, men något bestämt resultat härav framkom icke.

Flertalet norska hembiträden syntes ha någon form av veckoledighet. Mer än $^9/_{10}$ uppgåvos sålunda ha något ledigt å vardag en gång per vecka ($^8/_{10}$ i den svenska undersökningen). Någon ledighet varje söndag hade $^1/_6$, varannan söndag ungefär hälften och var tredje söndag $^1/_4$ av hembiträdena. Av de svenska hembiträdena hade $^2/_5$ ledigt varje söndag, $^1/_5$ varannan och omkring $^1/_{10}$ var tredje eller var fjärde söndag. Ungefär $^9/_{10}$ av

de norska hembiträdena åtnjöto årlig »ferie» med lön, vanligen av 14 dagars längd, varvid hälften av dem erhöllo kostpengar om 1 à 2 kr. per dag. I den svenska undersökningen hade enligt husmödrarnas uppgifter 82 % av hembiträdena semester och enligt personaluppgifterna 55 %, varvid omkring $^1/_3$ uppgåvos åtnjuta kostpengar.

Ett särskilt kapitel i den norska utredningen ägnas åt de c:a 2 000 hembiträden, som benämndes »daghjälp», d. v. s. biträden, som dagligen gå »till och från» i en eller flera familjer. För dessa anställda redovisades kortare arbetstid per dag och vecka än för de fast anställda. Deras arbete uppgavs emellertid vara tämligen ansträngande, varjämte deras löner icke syntes beräknade med hänsyn till de jämförelsevis dryga hyreskostnader de fingo vidkännas, i den mån de icke hade bostad hos någon av sina arbetsgivare. Likväl framhölls, att hembiträdena ofta föredraga dylikt arbete framför fast tjänst på grund av den bättre ordnade fritiden vid anställning som daghjälp.

Den norska undersökningen, liksom den svenska, avslutas med ett kapitel, vari husmödrar och hembiträden fått tillfälle att framlägga sina synpunkter på den nuvarande ordningen i det husliga arbetet jämte förslag till reformer, som beröra hembiträdesfrågan. Önskemålen visa en överensstämmelse, som tyder på, att förhållandena i de båda grannländerna äro skäligen likformiga på det husliga arbetets område.

Arbetslösheten i Tyskland januari—november 1938. Antalet manliga och kvinnliga arbetare samt butiks- och kontorspersonal uppskattades vid slutet av januari 1938 till 19·8 miljoner och vid slutet av november till 21·0 miljoner. Härav voro följande antal (i 1 000-tal) arbetslösa:

Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.
1 052	946	508	423	338	292	218	179	156	164	152

Av de arbetslösa beräknades i januari 360 000 vara fullt arbetsföra och överförbara i fråga om yrke och arbetsplats, 486 000 fullt arbetsföra men icke överförbara och 206 000 icke fullt arbetsföra. Motsvarande tal voro i november 15 000 resp. 64 000 och 73 000. Antalet av riksanstalten understödda uppgick vid slutet av januari till 738 000, februari till 650 000 och mars till 300 000, sjönk därefter oavbrutet men mera jämnt till september med siffran 73 000 och steg till 77 000 vid slutet av november. — Statistiken omfattar icke Österrike eller de sudettyska områdena.

(Meddelande från svenska beskickningen i Berlin.)

Obligatoriskt »pliktår» för hela den kvinnliga ungdomen i Tyskland. De hittillsvarande bestämmelserna angående obligatoriskt pliktår för kvinnor, som trädde i kraft den 1 mars 1938,[1] avsågo endast kvinnor, vilka efter den 1 mars för första gången uppträdde på arbetsmarknaden och därvid sökte vinna anställning inom beklädnads-, textil- och tobaksindustrierna eller i kommersiellt arbete och kontorsarbete. Dessa skulle först utföra ett års lantbruksarbete eller hushållsarbete i barnrika familjer. Den ständigt tilltagande bristen på kvinnlig arbetskraft inom lantbruks- eller hushållsarbetet har nu medfört, att bestämmelserna ansetts böra utvidgas. Sålunda har, enligt en ny förordning, som trädde i kraft den 1 januari 1939, pliktåret utsträckts till att avse a l l a kvinnor under 25 år, som före den 1 mars 1938 ännu icke varit sysselsatta som arbeterskor eller anställda och som söka dylik sysselsättning.[2] En förutsättning för att arbetsåret skall räknas som pliktår är vidare numera, att anställningen godkänts av arbetsförmedlingen.

Under år 1938 berörde pliktåret 130 000 kvinnor, en siffra, som efter utvidgningen beräknas stiga till 300 000 à 400 000. Häremot står numera enbart inom jordbruket en brist på flera hundra tusen arbetare och arbeterskor.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 189.
[2] Enl. Völkischer Beobachter och Frankfurter Zeitung d. 3 resp. 4 januari 1939.

Musikers m. fl. rättigheter inför internationellt forum. Den 28 och 29 november 1938 sammanträdde i Genève en expertkommitté för att dryfta frågan om de rättigheter, som vissa artister, såsom musiker, sångare, deklamatörer och skådespelare kunna ha gentemot grammofonindustrien, radio- och televisionsbolagen. Internationella arbetsbyrån hade anordnat sammanträdena med tanke på att upptaga denna fråga på dagordningen för ett sammanträde av internationella arbetskonferensen, som eventuellt skulle åvägabringa en internationell reglering.

Att det här gäller ett allvarligt problem antydes av uppgifterna, att endast 1 500 av 7 000 teaterartister i Frankrike hade sysselsättning år 1932, att i Förenta staterna antalet arbetslösa musiker på myndigheternas lista över personer i trängande behov av hjälp var 15 000 år 1935, att 41 % av musikerna i Japan år 1936 och 90 % av musikerna i Wien år 1937 voro utan arbete. Det framhålles samtidigt, att icke blott den allmänna depressionen utan även radion och den mekaniska ljudreproduktionen vore skuld härtill. Verkan av sistnämnda bägge företeelser är tvåfaldig. Först minskas behovet av artister till följd av att deras prestationer upptagas på grammofonskivor eller utsändas i radio, och därefter minskas behovet av grammofonskivor, därigenom att radion gör bruk av dem.

Expertkommittén antog under beaktande av olika parters intressen vissa principer ägnade att läggas till grund för ett konventionsförslag.

Raslagarna i Italien. Genom ett lagdekret av den 17 november 1938 stadgas förbud för italienska undersåtar av arisk ras att ingå äktenskap med personer av annan ras. Äktenskap med personer av utländsk nationalitet få icke ingås av vissa ämbetsmän och funktionärer. Andra italienska undersåtar måste inhämta tillstånd till sådant äktenskap. — Varje jude måste anmäla sig för registrering. Italienska judar kunna icke fullgöra militärtjänst, inneha uppdrag som förmyndare för personer, som icke äro judar, vara ägare till eller förvalta företag, som förklarats vara av intresse för nationens försvar eller sysselsätter minst 100 personer, ej heller intaga ledande ställning inom dylika företag m. m. De få icke äga jord med större värde än 5 000 lire eller stadsfastigheter med taxeringsvärde över 20 000 lire. Judar få icke ha italienare av arisk ras i sin tjänst. Judar få icke vara anställda i statliga verk, fascistiska partiet och dess organisationer, kommunal administration, offentliga hjälp- och välgörenhetsinstitutioner m. fl. inrättningar av mer eller mindre offentlig karaktär, i banker av nationell betydelse eller i privata försäkringsföretag. I vissa fall kunna undantag beviljas från en del av nu nämnda förbud. Anställda i ämbetsverk m. m., som i enlighet med ovanstående måste sluta sin tjänst, kunna kräva pension. — Judar av utländsk nationalitet få hädanefter icke taga fast hemvist i Italien, Libyen eller besittningarna i Egeiska havet. Judar, som efter 1 januari 1919 erhållit medborgarskap, förlora detta åter. De måste liksom utländska judar med vissa undantag lämna landet före den 12 mars 1939, såvida de inflyttat efter 1 januari 1919.

Byggnadsförening för lantbrukare. Under ordförandeskap av statsrådet Axel Pehrsson-Bramstorp bildades vid sammanträde i Lund den 2 januari 1938 Lantmännens byggnadsförening (L. B. F.), vilken enligt det samtidigt antagna stadgeförslaget skall ha till ändamål att på den svenska landsbygden verka för en ur allmänt organisatorisk, ekonomisk och hygienisk synpunkt ändamålsenlig och tilltalande bebyggelse samt att vara de svenska lantmännen till råd och hjälp i allt, som berör jordbrukets byggnadsfrågor. Föreningen skall sålunda tillhandagå medlemmarna med råd och anvisningar, ritningar och kostnadsberäkningar beträffande jordbrukets bostads- och ekonomibyggnader ävensom med entreprenaduppgörelser och förslag till ordnandet av byggenas finansiering och anskaffandet av behövliga krediter. Föreningen är organiserad efter andelssystemet, men någon utdelning får icke förekomma. Eventuellt överskott skall oavkortat tillföras för-

eningens fonder och användas för att befordra föreningens syftemål. I föreningens styrelse, som omfattar 40 personer, återfinnas ett flertal ledande namn på jordbrukets och byggnadsteknikens område inom landet. Till ordförande för 1939 valdes landstingsman Anders Ericsson, Norra Nöbbelöv, och till vice ordförande riksdagsman Alfred Andersson, Bussjö, och domänintendent Elof Hagberth, Klinta gård. Vidare utsågos till verkställande styrelseledamot fil. dr Aron Borelius, Lund, och till chefsarkitekt, arkitekt Gottfried Beijer, Alnarp.

Stöd åt mindre jordbrukare. 1938 års jordbruksutredning har den 29 december 1938 avgivit ett utlåtande rörande fortsatta åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under regleringsåret 1939/40. Utredningen framhåller, att den ännu icke kunnat eller ansett sig böra taga definitiv ställning till frågan, huruvida och i vad mån en omläggning av huvudlinjerna för det hittillsvarande jordbruksstödet kan anses påkallad. De omfattande och djupgående undersökningar, som utredningen utför om det svenska jordbrukets och den jordbrukande befolkningens ekonomiska och andra förhållanden, hinna nämligen icke slutföras förrän under loppet av år 1939. Dock har icke hinder ansetts föreligga för att inom ramen av det nuvarande regleringssystemet redan nu vidtaga vissa jämkningar eller justeringar.

De nuvarande reglerna för prisstödets avvägning borde tillämpas i stort sett oförändrade även under regleringsåret 1939/40. Regleringsanordningarna borde främst inriktas på att uppnå eller uppehålla ett prisläge å jordbrukets produkter, som ungefär motsvarar den genomsnittliga prisnivån under åren 1925—29. (För närvarande ligga priserna å jordbrukets saluartiklar i genomsnitt 5 à 10 % under nämnda nivå.) Vidare borde en tillfällig hjälp beredas mindre jordbruk, som ha saluproduktion, genom vissa jämkningar i mjölkregleringen. I detta syfte förordas, att varje producent, som erlägger mjölkavgift eller som levererar mjölk till avgiftspliktigt mejeri, av medel, som stå till mjölkregleringens förfogande, tilldelas ett särskilt bidrag motsvarande mjölkavgiften per kilogram såld mjölk intill en kvantitet av 450 kg i månaden, eller för hela nämnda kvantitet (om mjölkavgiften är 2 öre per kilogram) ett bidragsbelopp av 108 kr. per år. Likaså borde åtgärder vidtagas för att begränsa importen av utländska fodermedel. Två ledamöter ha emellertid reserverat sig mot sistnämnda förslag. En dylik reglering komme nämligen att träffa en stor grupp småbrukare, vilkas produktion av livsmedel huvudsakligen avser att tillgodose det egna behovet och vilka således icke komma i åtnjutande av det särskilda stöd, som skulle lämnas det mindre jordbruket. Inom den nuvarande regleringens ram kunde denna grupp emellertid icke hjälpas på annat sätt än genom att småbrukarna bereddes tillgång till billigare kraftfoder medelst särskilda rabattkort. Om detta förslag skulle visa sig ogenomförbart, borde den föreslagna skärpningen av foderregleringen enligt reservanternas mening icke komma till stånd.

Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Betänkande med förslag till lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän[1] avlämnades den 31 dec. 1938 av särskilda sakkunniga, nämligen landshövding Rodhe, ordförande, ordföranden i Svenska stadsförbundet Johan-Olov Johansson och ombudsmannen i Sveriges kommunaltjänstemannaförbund kapten Folke Bergholtz. Som de sakkunnigas sekreterare har tjänstgjort notarie E. G. Westman.

Författningsreglerad förhandlingsrätt har som bekant tidigare tillerkänts de privatanställda samt statens och riksdagens tjänstemän. Enligt förslaget böra nu även de kommunalanställda få motsvarande rätt. I princip ansluter sig de sakkunnigas förslag till den förhandlingsordning, som gäller för statstjänstemän. Förhandlingsrätten skall sålunda innefatta rätt för kommunaltjänstemän att påfordra överläggning och samråd med kom-

[1] Statens off. utr. 1938: 56.

munalmyndighet om anställnings-, arbets- och lönevillkor samt om tillämpning av sådana villkor. Därjämte föreligger i förslaget bestämmelser om skyldighet för kommunalmyndighet att på förhand underrätta tjänstemännen om utkast till nya tjänstebestämmelser. Lagen skall enligt förslaget tillämpas på de kommunala tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannaansvar eller ha befattningar, upptagna i kommunal lönestat eller tjänsteförteckning.

Tjänstemännens förhandlingsrätt skall enligt förslaget utövas av riksorganisationer, vilka erkänts av socialstyrelsen som förhandlingsberättigade i förhållande till viss eller vissa kommuner.

Särskild uppmärksamhet har ägnats spörsmålet om formen för vidareförande av frågor, vari parterna efter förhandling icke uppnått enighet. De sakkunniga ha ansett principen om kommuns självbestämningsrätt förhindra att olösta intressetvister hänskjutas till organ utanför de kommunala myndigheternas ram. De sakkunniga föreslå emellertid, att tjänstemännen skola erhålla rätt att i sådana tvister få göra skriftlig framställning till högsta beslutande kommunala organ, exempelvis stadsfullmäktige eller landsting. Beträffande tolknings- och tillämpningsfrågor, anse de sakkunniga, att tvister av sådan karaktär principiellt böra i sista hand kunna avgöras av andra organ än de kommunala.

De sakkunniga förorda, i enlighet med vad som skedde i förarbetena till statstjänstemännens förhandlingsordning, att för rättstvisters avgörande inrättas en särskild domstol för offentliga tjänstemän, med sammansättning och uppgift liknande arbetsdomstolens. För tillskapande av en dylik domstol påyrka de sakkunniga särskild utredning. Intill dess sådan domstol kommit till stånd, böra rättstvister lösas på samma sätt som intressetvister, men avtal om skiljedom eller om hänskjutande till arbetsdomstol av nu ifrågavarande tvister böra kunna ingås. Nuvarande kommunala förhandlingsordningar skola enligt de sakkunnigas förslag icke av kommun eller tjänstemän kunna åberopas i den mån deras bestämmelser stå i strid med lagförslaget. Särskilda regler för tjänstemän, som inneha befattningar av såväl statlig som kommunal karaktär, giva åt bl. a. folkskollärare och vissa polistjänstemän rätt till förhandling med såväl statlig som kommunal myndighet.

Särskild överstyrelse för yrkesutbildningen. Verkstadsskoleutredningen (jfr sid. 32) har i sitt slutbetänkande (Statens off. utr. 1938: 54) avgivit förslag om inrättande av en fristående överstyrelse för yrkesutbildning. Till den nya överstyrelsen skulle i huvudsak förläggas den lägre yrkesutbildningen för industri, hantverk, handel och husligt arbete, som i stort sett sorterar under skolöverstyrelsen.

Huvudsyftet med förslaget är att åstadkomma nära kontakt mellan det statliga organet för yrkesutbildningsfrågor samt näringsliv och arbetsmarknad. Den nya överstyrelsen skall bestå av en ordförande, tillika överdirektör och chef för överstyrelsen, och fyra av Kungl. Maj:t för viss tid utsedda ledamöter, av vilka två närmast böra representera företagar- och två arbetarintressen. Vid sidan härav skall finnas ett kansli, fördelat på tre byråer och försett med bl. a. vissa befattningshavare med teknisk utbildning.

I styrelseplenum böra som regel föredragas endast viktigare ärenden, t. ex. sådana av mera omedelbar betydelse för näringsliv och arbetsmarknad; andra ärenden avgöras av verkschefen ensam efter vederbörlig föredragning. Vid behandling av frågor, som fordra speciell sakkunskap, böra särskilt tillkallade sakkunniga anlitas. Därför föreslås, att vissa organisationer utse lämpliga personer att i egenskap av sakkunniga på olika yrkesområden stå till överstyrelsens förfogande för samråd. De sakkunniga förutsätta, att Kungl. Maj:t skall äga att vid mera omfattande arbetslöshet förordna ytterligare ledamöter av styrelsen.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetsmarknaden under december månad 1938.

De förändringar, som inträffat på den svenska arbetsmarknaden under december månad, ha i det stora hela haft fullt normal karaktär. Sålunda reducerades arbetstillgången inom jordbruk och vissa industrier, under det att handel och samfärdsel jämte därav berörda yrken samt i viss mån även husligt arbete erbjödo ökade arbetstillfällen. På grund av de rådande väderleksförhållandena under senare hälften av december kunde i motsats till föregående månad tillfälligt arbete i form av snöskottning beredas åt ett stort antal personer, särskilt i de större städerna, något som också återspeglade sig i en stark förbättring av relationssiffran för gruppen diversearbete. Resultatet av förskjutningarna i olika riktningar blev ett något gynnsammare genomsnittligt relationstal; antalet ansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen sjönk nämligen från 236 i november till 231 i december. Förra året var decembersiffran 194. Att en viss tillbakagång eller åtminstone stagnation ägt rum inom olika industrigrenar sedan fjolåret, kan icke förnekas, men det oaktat har svenskt näringsliv alltjämt väl hävdat sin ställning, och påfrestningarna ha blivit mindre kännbara än man för någon tid sedan haft anledning förvänta. Antalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av november belöpte sig till 17 350, steg under redovisningsmånaden till omkring 22 000, en siffra som icke oväsentligt överstiger fjolårets decembersiffra, som var 18 765. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter preliminärt beräknade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet november/december 10·9 % mot 9·0 % en månad tidigare och 11·1 % vid motsvarande tidpunkt förra året.

Inom jordbruket var efterfrågan på arbetskraft obetydlig, och de lediga platsernas antal uppgick icke på långt när till hälften mot i november. Även ansökningssiffrorna visade starkt fallande tendens, med en nedgång av cirka 30 %. Till följd av skogsavverkningarnas ringa omfattning i förening med otjänlig väderlek var stor arbetslöshet rådande bland de egentliga skogsarbetarna, framför allt i Norrbotten.

På den industriella arbetsmarknaden konstaterades i allmänhet en viss avmattning. Den starka ökning av de arbetssökandes antal, som ägde rum inom exempelvis *trävaru-*, *livsmedels-*, *textil- och beklädnads-* samt *skoindustrierna*, var en följd av de mer eller mindre tillfälliga permitteringar, som årligen pläga äga rum vid jultiden för dessa yrkeskategorier. Då de sålunda permitterade merendels tillhöra erkänd arbetslöshetskassa, ha de för understöds erhållande måst anmäla sig hos arbetsförmedlingen, även om deras ledighet endast skulle bli av helt kort varaktighet. Inom *byggnadsverksamheten* rådde alltjämt god arbetstillgång för husbyggnadsarbetare, då däremot ökad arbetslöshet noterades beträffande gatu-, väg- och anläggningsarbetare.

För sjöfolket var arbetsmarknaden i stort sett gynnsammare än under både nästlidne november och december i fjol på grund av att efterfrågan på

tonnage ännu var livlig och att uppläggning av fartyg endast behövt ske i ringa omfattning. Till den ökade livaktigheten i fråga om bl. a. rekrytering av maskinmanskap bidrogo jämväl, enligt vad som uppgives, bestämmelserna i den nya sjöarbetstidslagen. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 132 påmönstringar och 5 570 avmönstringar. Motsvarande siffror för december 1937 voro 3 157 och 5 151.

Som ovan antytts, uppvisade gruppen handel och samfärdsel livlig verksamhet. *Affärsbiträden* med branschvana, särskilt kvinnliga, rönte stor efterfrågan inför julsäsongen, medan däremot den *kontorsutbildade* arbetskraften ej hade så goda arbetstillfällen. Inom *restaurangfacket* rådde på vissa håll brist på kallskänkor och köksbiträden. Behovet av lämplig personal till *anstalter och sjukhus* var understundom svårt att tillgodose, något som också gällde barnsköterskeplatser.

I fråga om husligt arbete har antalet ansökningar minskat, närmast till följd av de arbetsledigas obenägenhet att taga plats under julmånaden. Efterfrågan på tillfällig hjälp för rengöringsarbete och uppassning var som vanligt vid denna tid livlig, och ett flertal platser kunde ej besättas av brist på sökande. De vid en del arbetsförmedlingskontor på senare tid startade avdelningarna för s. k. hemhjälp ha omfattats med växande intresse från allmänhetens sida.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under december 1938 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1932	453	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**194**
Därav inom *jordbruket:*													
1936	180	121	84	63	60	52	66	73	81	92	131	152	**103**
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1936	446	358	318	332	263	231	225	206	196	246	323	349	**301**
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	*15·6*	*14·5*	*12·9*	*10·7*	*8·4*	*8·5*	*7·2*	*7·2*	*7·5*	*9·0*	*10·9*	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 50.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

December 1938.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad	10 194	7 409	7 164	5 514	4 819	3 881	15 708	12 228	11 045	128
Stockholms län	1 693	544	463	771	1 090	644	2 464	1 634	1 107	151
Uppsala län	1 264	275	203	467	319	186	1 731	594	389	291
Södermanlands län	952	268	219	415	202	130	1 367	470	349	291
Östergötlands län	1 482	352	305	595	493	302	2 077	845	607	246
Norrköping	1 963	631	607	388	159	142	2 351	790	749	298
Jönköpings län	1 938	264	198	534	327	187	2 472	591	385	418
Kronobergs län	711	126	115	92	134	72	803	260	187	309
Norra Kalmar län	931	79	70	68	50	34	999	129	104	774
Södra Kalmar län	1 548	229	194	346	279	197	1 894	508	391	373
Gotlands län	256	37	35	98	94	64	354	131	99	270
Blekinge län	1 577	302	246	354	518	264	1 931	820	510	235
Kristianstads län	1 252	346	315	438	441	246	1 690	787	561	215
Malmöh. l.: Malmö	5 117	1 997	1 949	2 234	1 347	1 059	7 351	3 344	3 008	220
Hälsingborg	1 756	384	367	324	157	132	2 080	541	499	384
Länet i övrigt	3 349	1 406	1 328	828	535	299	4 177	1 941	1 627	215
Hallands län	835	115	97	232	107	65	1 067	222	162	481
Göteborgs stad	6 829	4 512	4 362	2 299	2 216	1 550	9 128	6 728	5 912	136
Göteb. o. Boh. län	2 261	302	276	396	211	139	2 657	513	415	518
Älvsborgs län	1 898	434	377	722	461	232	2 620	895	609	293
Skaraborgs län	965	421	347	248	292	176	1 213	713	523	170
Värmlands län	2 474	418	393	455	492	278	2 929	910	671	322
Örebro län	2 497	272	214	1 696	628	303	4 193	900	517	466
Västmanlands län	781	340	288	353	494	232	1 134	834	520	136
Kopparbergs län	1 221	298	269	353	348	187	1 574	646	456	244
Gävleborgs län	1 906	206	200	387	253	171	2 293	459	371	500
Västernorrlands län	7 760	689	672	338	378	229	8 098	1 067	901	759
Jämtlands län	1 301	176	130	258	297	205	1 559	473	335	330
Västerbottens län	1 919	197	161	299	352	183	2 218	549	344	404
Norrbottens län	4 658	423	418	165	154	97	4 823	577	515	836
Summa dec. 1938	**73 288**	**23 452**	**21 982**	**21 667**	**17 647**	**11 886**	**94 955**	**41 099**	**33 868**	**231**
» nov. 1938	61 612	15 853	13 932	24 020	20 437	13 288	85 632	36 290	27 220	236
» dec. 1937	61 715	26 345	24 247	19 476	15 450	9 982	81 191	41 795	34 229	194
» » 1936	63 412	10 456	8 815	15 871	13 785	8 895	79 283	24 241	17 710	327
» » 1935	85 216	11 066	10 285	13 553	11 262	7 555	98 769	22 328	17 840	442

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 515 platser, varav 329 manliga och 186 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 254 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbr. o. skogshush.	10 539	2 769	2 169	422	588	101	10 462	10 961	3 357	2 270
Jordbruk	4 441	1 734	1 237	422	586	100	4 444	4 863	2 320	1 337
Skogshushållning . .	6 098	1 035	932	—	2	1	6 018	6 098	1 037	933
Industri o. hantverk .	35 045	2 650	2 442	6 721	763	422	39 091	41 766	3 413	2 864
Malmbrytning . . .	519	6	6	4	—	—	518	523	6	6
Metall- o. maskinind.	6 071	495	393	61	24	12	5 719	6 132	519	405
Jord- och stenind. .	2 625	83	81	10	4	2	2 565	2 635	87	83
Trävaruindustri . .	7 057	272	254	29	4	3	6 727	7 086	276	257
Pappers- o. graf. ind.	845	35	29	44	111	84	873	889	146	113
Livsmedelsindustri .	2 463	394	382	2 006	181	115	4 088	4 469	575	497
Textil- o. bekl.-ind.	1 704	48	37	3 376	389	162	4 933	5 080	487	199
Läder-, hår- o. gummiindustri . . .	2 614	85	68	1 126	26	20	3 641	3 740	111	88
Kemisk-teknisk ind. .	392	61	61	62	20	20	422	454	81	81
Byggnadsverksamh. .	10 444	1 146	1 108	3	4	4	9 330	10 447	1 150	1 112
Kraft- o. värmeprod.	311	25	23	—	—	—	275	311	25	23
Sjöfart och fiske . .	4 776	2 045	1 936	187	62	52	4 836	4 963	2 107	1 988
Handel o. samfärdsel	9 718	4 213	3 671	4 422	4 740	3 188	12 099	14 140	8 953	6 859
Kontorsarbete . . .	648	125	83	359	171	131	970	1 007	296	214
Affärs- o. lagerarb. .	2 911	439	404	709	664	441	3 212	3 620	1 103	845
Landtransport . . .	4 175	2 844	2 512	96	482	243	3 547	4 271	3 326	2 755
Hotell- o. rest.-rör. .	708	210	204	2 125	2 810	1 746	2 158	2 833	2 520	1 950
Allm. tj. o. fria yrk.	1 276	595	468	1 133	1 113	627	2 212	2 409	1 708	1 095
Husligt arbete . . .	148	35	32	9 089	11 494	8 123	5 717	9 237	11 529	8 155
Diversearbete	11 686	11 740	11 732	—	—	—	9 600	11 686	11 740	11 732
Ungd. ut. särsk. utb.	1 376	—	—	826	—	—	2 124	2 202	—	—
Summa	**73 288**	**23 452**	**21 982**	**21 667**	**17 647**	**11 886**	**83 929**	**94 955**	**41 099**	**33 868**
Därav under 18 år	2 382	1 485	1 088	1 915	1 596	997	4 171	4 297	3 081	2 085

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Dec. 1938	Nov. 1938	Dec. 1937	Dec. 1938	Nov. 1938	Dec. 1937	Dec. 1938	Nov. 1938	Dec. 1937	Män	Kv.	Tills.
Jordbr. o. skogshush.	381	219	139	72	68	56	327	190	124	78	17	68
Jordbruk	256	159	191	72	68	55	210	139	152	71	17	58
Skogshushållning . .	589	466	81	.	.	.	588	465	81	90	.	90
Industri o. hantverk .	1 322	823	1 529	881	323	1 125	1 224	680	1 437	92	55	84
Sjöfart och fiske . .	234	269	246	.	.	.	236	270	249	95	.	94
Handel o. samfärdsel	231	217	279	93	117	87	158	164	176	87	67	77
Husligt arbete . . .	.	.	.	79	92	79	80	93	80	.	71	71
Diversearbete	100	643	64	.	.	.	100	643	64	100	.	100
Summa	**313**	**389**	**234**	**123**	**118**	**126**	**231**	**236**	**194**	**94**	**67**	**82**
Därav under 18 år	160	149	151	120	117	104	139	131	125	73	62	68

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 1 191 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 november 1938.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	84	24 784	20 491	**1 301**	**5·2**	1 135	24 410	1 083	4·4
Bleck- o. plåtslagareförb. .	55	2 759	—	**206**	**7·5**	—	2 711	110	4·1
Bokbindareförbundet . . .	43	7 483	4 913	**145**	**1·9**	69	7 339	178	2·4
Bryggeriindustriarb.-förb. .	104	6 487	1 515	**349**	**5·4**	150	6 638	362	5·5
Byggnadsträarbetareförb. .	266	31 086	—	**8 343**	**26·8**	—	30 948	6 210	20·1
De förenade förbunden . .	49	8 798	2 741	**421**	**4·8**	156	9 329	342	3·7
Elektriska arbetareförb. . .	81	7 286	—	**222**	**3·0**	—	6 946	131	1·9
Gjutareförbundet	106	7 497	—	**413**	**5·5**	—	7 467	547	7·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	506	62 212	7 809	**12 448**	**20·0**	1 074	62 786	10 128	16·1
Byggnadsind.-arb. . . .	163	22 352	517	**6 539**	**29·3**	109	22 296	5 567	25·0
Byggnadsämnesind.-arb.	176	12 780	382	**3 100**	**24·3**	54	13 048	2 279	17·5
Glasbruksarb.	36	3 463	67	**193**	**5·6**	25	3 822	217	5·7
Sockerfabriksarb. . . .	18	4 596	761	**442**	**9·6**	144	4 676	318	6·8
Tändsticksarb.	4	1 275	510	**60**	**4·7**	3	1 274	43	3·4
Övriga arb.	109	17 746	5 572	**2 114**	**11·9**	739	17 670	1 704	9·6
Gruvindustriarbetareförb. .	54	8 511	56	**582**	**6·8**	6	8 215	373	4·5
Handelsarbetareförb. . . .	252	35 168	13 500	**1 638**	**4·7**	380	34 842	1 589	4·6
Kommunalarbetareförb. . .	268	40 732	9 830	**2 019**	**5·0**	686	41 018	1 499	3·7
Litografförbundet	18	2 671	159	**22**	**0·8**	3	2 652	22	0·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	129	25 036	7 654	**2 125**	**8·5**	578	24 857	1 937	7·8
Metallindustriarb.-förb. . .	274	150 543	8 147	**9 235**	**6·1**	375	151 514	9 002	5·9
Järnbruksarbetare . . .	60	32 807	256	**1 123**	**3·4**	—	32 616	1 052	3·2
Verkstadsarbetare . . .	214	117 736	7 891	**8 112**	**6·9**	375	118 898	7 950	6·7
Murareförbundet	97	9 281	—	**2 165**	**23·3**	—	9 260	1 717	18·5
Målareförbundet	195	14 197	2	**3 080**	**21·7**	—	14 259	1 176	8·2
Pappersindustriarb.-förb. .	138	31 852	1 465	**4 944**	**15·5**	332	32 983	4 463	13·5
Sadelm.- o. tapetseraref. .	41	2 814	566	**58**	**2·1**	23	2 919	54	1·8
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	43	10 065	4 090	**533**	**5·3**	202	10 045	321	3·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	283	14 505	3	**7 929**	**54·7**	2	15 615	7 663	49·1
Stenindustriarbetareförb. .	117	6 971	—	**847**	**12·2**	—	7 336	763	10·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	231	21 822	11	**8 331**	**38·2**	3	22 906	7 364	32·1
Textilarbetareförbundet . .	89	34 870	20 500	**1 310**	**3·8**	760	34 876	1 357	3·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 471	1 892	**53**	**2·1**	45	2 477	56	2·3
Transportarbetareförb. . .	133	19 154	324	**2 149**	**11·2**	64	20 079	1 813	9·0
Träindustriarbetareförb. . .	206	18 291	341	**1 245**	**6·8**	26	18 729	1 068	5·7
Typografförbundet	103	11 103	573	**338**	**3·0**	60	11 103	316	2·8
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	132	12 137	—	**2 838**	**23·4**	—	13 231	2 186	16·5
Summa	**4 107**	**630 586**	**106 582**	**75 289**	**11·9**	**6 129**	**637 490**	**63 830**	**10·0**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	*3 824*	*616 081*	*106 579*	*67 360*	*10·9*	*6 127*	*621 875*	*56 167*	*9·0*

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under november månad uppgivits till inalles 357 834, vilket i genomsnitt motsvarar 4·8 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Statens arbetslöshetskommission november 1938.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av november till 17 350. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1937:					
November	16 169	Mars	19 184	Augusti	8 346
December	18 765	April	15 791	September	9 154
1938:		Maj	12 463	Oktober	12 349
Januari	21 723	Juni	10 421	November	17 350
Februari	21 766	Juli	8 481		

Vid slutet av december månad 1938 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 22 000. Under december har sålunda antalet hjälpsökande ökats med c:a 27 %.

Yrkesfördelningen och ökningen yrkesvis under november 1938 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Ökning		Antal hjälpsökande	Ökning
Jordbruk	345	+199	Kraft- o. värmeproduktion	71	+ 15
Skogshushållning	1 537	+776	Sjöfart o. fiske	310	+ 108
Malmbrytning	161	+ 40	Kontorsarbete	130	+ 8
Metall- o. maskinindustri	1 066	+257	Butiks- o. lagerarbete	567	+ 101
Jord- och stenindustri	991	+226	Hotell- o. restaurangrörelse	137	+ 33
Trävaruindustri	2 450	+645	Landtransport	728	+ 153
Pappers- o. grafisk industri	429	+ 71	Allmän tjänst o. fria yrken	151	+ 36
Livsmedelsindustri	244	+ 34	Husligt arbete	30	+ 8
Textil- o. beklädnadsindustri	171	+ 23	Tillfällighets- o. diversearbete	4 924	+1 314
Läder-, hår- o. gummivaruind.	232	+ 52	Ungdom utan särskild utbildn.	376	+ 103
Kemisk-teknisk industri	173	+ 31			
Byggnadsverksamhet	2 127	+768	Summa	**17 350**	**+5 001**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	1 123	0·2	911	81·1	Göteb. o. Boh. län	1 016	0·5	574	56·5
Stockholms län	183	0·1	94	51·4	Älvsborgs »	303	0·1	112	37·0
Uppsala »	318	0·2	179	56·3	Skaraborgs »	157	0·1	49	31·2
Södermanl. »	211	0·1	123	58·3	Värmlands »	866	0·3	305	35·2
Östergötlands »	405	0·1	251	62·0	Örebro »	256	0·1	94	36·7
Jönköpings »	244	0·1	156	63·9	Västmanlands »	51	0·0	11	21·6
Kronobergs »	171	0·1	106	62·0	Kopparbergs »	153	0·1	56	36·6
Kalmar »	617	0·3	282	45·7	Gävleborgs »	492	0·2	131	26·6
Gotlands »	125	0·2	78	62·4	Västernorrl. »	3 908	1·4	1 753	44·9
Blekinge »	668	0·5	191	28·6	Jämtlands »	1	0·0	—	—
Kristianstads »	129	0·1	61	47·3	Västerbottens »	469	0·2	191	40·7
Malmöhus »	1 867	0·4	1 317	70·5	Norrbottens »	2 088	1·0	800	38·3
Hallands »	386	0·3	192	49·7					
Göteborgs stad	1 143	0·4	829	72·5	Summa	**17 350**	**0·3**	**8 846**	**51·0**

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 1 776	Ungdomshjälp	reservarbete	61	Understöd: statligt	2 146
	statskom.	1 010		arbetsläger	178	kommunalt	1 925
	kommunalt	1 672		kurser	78	Summa	8 846

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under november till 1·3 milj. kr. och under årets elva första månader till 14·7 milj. kr.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 1 965. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1937		1938										
	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	11·1	17·8	15·6	14·5	12·9	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	[1] 9·0	10·9
Ansökn. per 100 lediga platser .	208	194	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·80	·	·	3·45	·		3·51	·	·	3·53	·	·
Sysselsättn:index (1926–30 = 100)	·	117·3	·	·	116·1	·	·	118·1	·	·	119·3	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	19·9	22·2	22·2	21·9	19·9	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	·	109	·	·	102	·	·	111	·	·	111	·	·
Danmark. Arbetslöshet, i % .	23·5	34·6	29·2	27·7	22·1	20·3	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	121	169	150	145	120	108	93	87	88	87	89	100	119
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	134	129	120	124	129	130	134	135	131	136	136	138	137
Finland.													
Ansökn. per 100 lediga platser .	164	149	168	172	154	124	113	122	115	111	118	121	155
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	·	110·1	·	·	110·1	·	·	110·7	·	·	108·6	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	10·9	12·1	13·2	13·1	12·7	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 580	1 755	1 927	1 908	1 845	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	[1]1863	1 911
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	121·0	119·6	118·2	118·4	119·1	119·2	119·2	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	94	90	105	105	103	100	98	72	68	71	70	91	93
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	28·9	32·4	34·5	31·0	29·2	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	24·0	24·5	—
Arbetslöshetsdagar, i %	26·6	29·8	32·1	29·8	26·8	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	[1]21·8	22·4	23·5
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	24·8	31·0	35·4	33·1	29·0	27·8	31·5	29·1	28·2	28·2	28·1	—	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	2·9	5·0	5·3	4·8	2·5	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	295	570	729	642	296	233	180	151	114	87	73	75	77
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	19·0	18·1	18·1	18·2	18·8	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	224	269	302	300	263	280	246	190	124	92	73	70	—
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	12·5	17·2	18·0	18·0	14·1	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	102	·	·	90	·	·	90	·	·	95	·	·
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	·	89	·	·	88	·	·	88	·	·	89	·	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	333	351	400	410	404	394	385	367	347	340	338	360	368
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	360	387	435	441	431	425	409	388	371	366	367	402	401
Estland. Oplac. arbetssökande	1 473	1 726	2 255	1 798	1 805	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719
Lettland. Oplac. arbetssökande	2 304	3 968	4 123	4 071	3 622	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	12·6	18·0	20·7	20·4	18·0	14·4	11·0	9·3	[1] 8·2	[1] 7·6	[1] 7·7	8·4	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	7·5	10·0	12·4	12·3	11·4	9·7	8·4	6·8	6·0	5·4	—	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	333	459	519	511	435	361	285	224	184	165	—	—	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	15	17	20	19	19	20	20	20	20	17	14	—	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	226	352	353	339	274	281	279	295	299	255	192	—	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	8	12	12	12	11	8	—	—	—	—	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	18	30	44	42	36	29	18	15	13	11	11	12	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	11·2	13·0	12·4	13·7	12·8	13·1	13·2	13·5	14·0	11·6	10·4	12·3	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	121·6	113·4	110·4	107·8	105·0	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	—	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	100·6	95·1	90·0	88·9	87·4	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	[1]86·9	87·5	—
Arbetslöshet, i %	11·2	13·6	16·2	16·6	17·2	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	13·5	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	8·2	·	·	8·0	·	·	8·6	·	·	9·2	·	·
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	11	8	8	7	7	7	8	9	4	2	2	—	—

[1] *Reviderade siffror.*

Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1938.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan kvartalsskiftet september—oktober 1938 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 60—61) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *oskummad mjölk*, som varit stillastående sedan september 1937, har under kvartalets sista månad undergått höjning med 1 öre per liter, från 24 till 25 öre. På icke mindre än 27 ombudsorter har prisförhöjning skett sedan föregående kvartal. På 23 av dessa orter utgör höjningen 1 öre per liter och på 4 orter 2 öre. De högsta priserna uppvisa för närvarande Luleå med 30, Malmberget och Gällivare med 29 samt Kiruna med 28 öre, de lägsta priserna Norrköping med 19 samt Linköping, Motala och Värnamo med vardera 21 öre per liter.

Smörpriserna, som i stort sett legat fasta sedan maj månad i år, ha under det nu gångna kvartalet stigit med i genomsnitt 10 öre per kg både i parti och detalj. Den svenska partinoteringen stod under december i 2·75 kr. per kg eller på samma nivå som vid motsvarande tidpunkt i fjol, och detaljpriset utgjorde i medeltal 3·16 kr. per kg för mejerismör och 3·01 kr. för landssmör mot resp. 3·13 och 2·97 kr. för ett år sedan.

Ostpriserna visa ävenledes uppgång sedan förra kvartalet. Sveriges allmänna lantbrukssällskaps partinotering för helfet västgötaost med c:a fyra månaders lagring har sålunda höjts från 1·30 till 1·45 kr. per kg, och detaljpriset härå utgjorde i december i genomsnitt 1·95 kr. per kg mot 1·84 kr. i september.

Färska ägg ha undergått den för årstiden vanliga prisutvecklingen. Genomsnittspriset, som i september utgjorde 1·90 kr. per kg, steg i oktober till 2·19, i november till 2·35 kr. och sjönk i december till 2·12 kr. mot 2·33 kr. ett år tidigare.

Priserna å *potatis* och *gula ärter* utvisa inga nämnvärda förändringar under kvartalet och lågo i december ungefär på samma nivå som för ett år sedan, varemot *holländska bruna bönor* äro i genomsnitt c:a 60 % dyrare än i fjol.

4††—380090. Soc. Medd. 1938.

Mjölnoteringarna, som i stort sett legat fasta sedan november förra året, ha under fjärde kvartalet sjunkit något både i parti och detalj. *Brödpriserna* ha i det närmaste varit oförändrade sedan september och förete endast obetydliga förskjutningar under det gångna året.

De under den gångna kvartalsperioden ävensom under året i sin helhet inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	September 1938—december 1938				December 1937—december 1938			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	+1·1	+20·6	— 1·5	+ 5·9	+ 5·1	+12·5	+ 6·7	+ 1·9
Kött: partihandelspris	0·0	+23·6	0·0	+ 0·8	+ 5·7	+12 1	+ 7·9	— 0·8
detaljhandelspris	—0·6	+ 4·7	— 2·1	+ 3·1	+ 3·0	+ 4·9	+ 5·8	+ 4·1

Av de under kvartalet inträffade förändringarna är prisstegringen å kalvar och kalvkött mest framträdande, under det att övriga prisfluktuationer i stort sett varit av mindre betydelse. En jämförelse med prisnivån i december 1937 ger vid handen, att prisnivån så gott som genomgående tenderat uppåt under det gångna året.

Färsk fisk utvisar för kvartalet en del förskjutningar i övervägande uppåtgående riktning; decemberpriserna äro i genomsnitt även något högre än för ett år sedan, varemot medelpriset å *salt sill* är detsamma som då.

Kaffenoteringarna ha sedan förra kvartalsskiftet stigit något såväl i parti som detalj. Detaljpriset å rostad santosblandning utgjorde i december i genomsnitt 2·85 kr. per kg mot 2·78 kr. i september och 2·92 kr. vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Priserna å *frukt och grönsaker* utvisa inga nämnvärda förskjutningar under fjärde kvartalet med undantag för äpplen, som säsongmässigt stigit i pris med i medeltal 11 öre per kg. Decemberpriserna å äpplen ligga i genomsnitt c:a 21 % över prisnivån för ett år sedan och å bananer 18 %; för övriga fruktsorter är skillnaden obetydlig.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar, ha ved samt hushållskol och koks ytterligare sjunkit något, vilket medfört sänkning av indextalet för denna post från 150 till 149 mot 154 vid förra årsskiftet. Nedgången under året har i främsta rummet berört kokspriserna, som sjunkit med c:a 21 %, medan prissänkningen för kol uppgått till i genomsnitt c:a 9 %. Vedpriserna ligga däremot ungefär på samma nivå som för ett år sedan.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från och med 1931 till och med december 1938, meddelas i efterföljande tabell en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. Beträffande prisutvecklingen för

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1931—december 1938.
Indextal (1931 = 100).

År	Mejeriprod. o. ägg (7 varuslag)	Mjöl (3 varuslag)	Bröd (8 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (7 varuslag)	Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	Specerier (7 varuslag)	Maltdrycker o. tobak (3 varuslag)	Samtliga livsmedel	Bränsle o. lyse (9 varuslag)	Livsmedel, bränsle och lyse[1]
1931	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
1932	93	93	99	90	87	106	109	101	97	95	**97**
1933	92	92	97	85	84	89	108	104	93	90	**93**
1934	98	90	95	85	85	87	109	105	95	89	**94**
1935	100	96	95	102	90	96	107	104	100	90	**99**
1936	103	99	96	112	94	98	106	104	103	91	**102**
1937	109	106	101	113	87	100	112	105	107	97	**106**
1938	114	110	103	120	89	104	113	105	111	99	**110**
1937 4:e kv.	112	109	102	117	87	94	114	105	109	101	**108**
1938 1:a kv.	113	110	103	118	88	101	113	105	110	101	**109**
2:a kv.	114	110	103	118	88	102	112	105	110	99	**109**
3:e kv.	114	110	103	122	90	108	112	105	112	98	**110**
4:e kv.	113	109	104	123	90	106	113	105	111	98	**110**
1938 september	114	110	104	122	90	113	112	105	112	98	**110**
oktober	113	110	103	123	91	108	112	105	111	98	**110**
november	112	109	104	122	89	106	113	105	111	98	**109**
december	115	107	104	124	91	105	114	105	112	97	**110**

tiden före 1931 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72. Efterföljande serie av indextal för livsmedel, bränsle och lyse har beräknats på liknande sätt som indextalen för samtliga levnadskostnader.

	Juli	Årsmedeltal									1938						
	1914	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	okt.	nov.	dec.
Indextal	100	140	131	127	123	124	130	134	140	144	143	144	145	145	145	144	146

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna under fjärde kvartalet med 1931 års prisnivå, befinnes det, att kött stigit med 23 %, mejeriprodukter och specerier med vardera 13 %, mjöl med 9, rotsaker och frukt med 6, maltdrycker och tobak med 5 samt bröd med 4 %. Fisk har däremot sjunkit med 10 % samt bränsle och lyse med 2 %.

Bostads- och skatteposterna ha vid detta tillfälle icke blivit föremål för omräkning.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549, och årg. 1922, sid. 155, samt årg. 1932, sid. 321.

Den nu slutförda undersökningen visar, att prisnivån inom detaljhandeln i stort sett varit oförändrad sedan förra kvartalsskiftet. Det särskilda indextalet kvarstår alltså vid 181; motsvarande tal för ett år sedan var 183.

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 326. Livsmedelsposten har kompletterats på sätt som angivits i samma årg. sid. 320.

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1939.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**

1931 = 100

1932	1 april	97	100	97	97	99	100	**98**
	1 juli	96	100	95	97	99	101	**98**
	1 okt.	97	100	94	96	98	100	**98**
1933	1 jan.	95	100	92	95	98	100	**97**
	1 april	92	98	91	94	108	99	**96**
	1 juli	93	98	90	93	108	99	**96**
	1 okt.	95	98	89	94	109	99	**97**
1934	1 jan.	93	98	88	94	109	99	**96**
	1 april	93	98	89	95	110	99	**96**
	1 juli	95	98	88	95	110	99	**97**
	1 okt.	96	98	89	96	109	99	**98**
1935	1 jan.	96	98	89	97	109	99	**97**
	1 april	97	96	90	96	103	98	**97**
	1 juli	100	96	90	96	103	98	**98**
	1 okt.	101	96	90	96	103	98	**99**
1936	1 jan.	102	96	90	97	103	98	**99**
	1 april	104	95	91	97	98	98	**99**
	1 juli	104	95	91	97	98	98	**99**
	1 okt.	102	95	92	97	98	98	**99**

Juli 1914 = 100

1932	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**
	1 april	134	196	140	169	170	172	**158**
	1 juli	134	196	139	169	170	173	**158**
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	**157**

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (forts.).

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
	1931 = 100						
1937 1 jan.	103	95	92	98	98	99	**99**
1 april	106	95	94	100	96	100	**101**
1 juli	107	95	97	103	96	101	**102**
1 okt.	109	95	100	105	102	101	**103**
1938 1 jan.	110	95	101	105	102	101	**104**
1 april	109	95	101	105	101	101	**104**
1 juli	111	95	99	105	101	101	**104**
1 okt.	112	95	98	104	104	101	**105**
1939 1 jan.	112	95	97	104	104	102	**105**

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
	Juli 1914 = 100						
1937 1 jan.	133	196	141	170	170	174	**158**
1 april	137	195	143	174	166	176	**161**
1 juli	138	195	148	179	166	177	**162**
1 okt.	140	195	153	182	177	177	**165**
1938 1 jan.	142	195	154	183	177	177	**165**
1 april	141	196	154	182	176	178	**165**
1 juli	143	196	152	182	176	178	**166**
1 okt.	145	196	150	181	181	178	**167**
1939 1 jan.	145	196	149	181	181	180	**167**

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att en mindre uppgång ägt rum, huvudsakligen till följd av något ökade förenings- och försäkringsavgifter samt höjda priser på arbetshjälp i hemmet. Indextalet för posten »övriga utgifter» steg sålunda från 178 till 180 mot 177 för ett år sedan.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 55 angivna indextalen, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter» samt åsyftar närmast att belysa förhållandena inom städer och stadsliknande samhällen.

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar avser prisläget omkring den 1 januari 1939 och hänför sig närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. och 1931 av omkring 3 500 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna indexserie hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 318.

Resultatet av indexberäkningen redovisas i ovanstående tabell.

Utgår man till en början från medelprisnivån år 1931 = 100, finner man för de två senaste kvartalsskiftena jämförelsetalet 105. Anknytes vidare denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, befinnes likaledes, att indextalet vid senaste kvartalsskifte är oförändrat sedan det närmast föregående, nämligen 167.

Beträffande de särskilda i beräkningarna ingående sex huvudposterna ha som tidigare nämnts indextalen endast för två undergått förändringar, nämligen

för posten bränsle och lyse, vars indextal sjunkit med 1 enhet, och för posten »övriga utgifter», som visar uppgång med 2 enheter.

En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tabell.

Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige.

(1914 = 100)	Socialstyrelsens index för		Kommerskollegii partiprisindex											Finanstidningens partiprisindex
	samtl. levnadskostnader	livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
» 1931	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	105
» 1932	156	127	108	109	107	108	104	111	107	99	96	119	86	100
» 1933	153	122	106	107	104	107	105	108	105	93	97	119	91	102
» 1934	155	125	114	111	113	115	111	116	106	109	98	133	94	107
» 1935	156	130	116	113	119	115	114	117	106	122	99	130	99	112
» 1936	158	135	118	113	123	118	116	120	104	123	108	138	106	114
» 1937	162	140	139	135	148	137	149	131	115	126	147	159	125	142
dec./jan. 1938	165	143	136	134	145	133	141	132	116	140	145	145	112	136
mars/apr. »	165	143	132	128	140	130	136	129	114	133	132	141	110	131
juni/juli »	166	145	130	127	137	129	132	129	115	137	128	140	105	129
sept./okt. »	167	146	127	124	134	126	127	127	111	138	126	135	105	123
okt./nov. »	·	145	128	125	135	126	128	128	110	139	126	135	107	123
nov./dec. »	·	144	127	125	134	125	127	128	110	142	124	134	107	122
dec./jan. 1939	167	146	127	124	134	126	127	128	109	144	124	134	108	121

Riksbankens konsumtionsprisindex.

Tabellen på sid. 59, som utgör en fortsättning av den i häfte 7—8 1938 (sid. 555) intagna tabellen, visar prisutvecklingen under det gångna året för de olika varugrupper, som ingå i riksbankens konsumtionsprisindex. Av tabellen framgår, att den genomsnittliga prisnivån under 1938 ej undergått någon nämnvärd förändring. Generalindextalet för december 1938 visar praktiskt taget samma siffra som för december 1937.

De olika delindextalen ha emellertid undergått en del betydelsefulla förskjutningar. Dessa återspegla i huvudsak de tvenne faktorer, som spelat störst roll för den inhemska prisbildningen för konsumtionsvarorna, nämligen dels de statliga stödåtgärderna på jordbrukets område, dels det sedan hösten 1937 pågående prisfallet på de internationella varumarknaderna. Födoämnen ha sålunda undergått prisförändringar i uppåtgående riktning, medan priserna inom flertalet övriga mer eller mindre utlandspåverkade grupper visat en påtaglig nedgång. Sistnämnda tendens framgår tydligare vid jämförelse med de närmast föregående årens utveckling, då ändringarna genomgående gingo i stigande riktning. Följande sammanställning visar de procentuella förändringarna under de tre sista åren för de i totalindex ingående huvudgrupperna.

	1936	1937	1938		1936	1937	1938
Födo- och njutningsämnen	+ 1·1	+ 4·3	+ 2·1	Skodon	+ 2·3	+ 7·4	— 1·5
Bränsle och lyse . .	+ 0·3	+ 8·8	— 2·9	Inventarier	+ 0·6	+ 6·8	— 2·7
Kläder	+ 1·0	+ 7·6	— 2·9	Övriga utgifter . . .	± 0	+ 0·8	+ 0·2
				Generalindex	+ 0·6	+ 4·2	+ 0·1

Riksbankens konsumtionsprisindex december 1937—december 1938 (sept. 1931 = 100).

	1937	1938											Förändring i %
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	dec. 1937—dec. 1938
Födo- och njutningsämnen	*113·3*	*113·2*	*113·0*	*113·0*	*113·1*	*113·3*	*113·8*	*113·9*	*114·0*	*114·1*	*114·3*	*114·9*	*115·7*	*+ 2·1*
Mjölk, smör, ost, margarin	117·6	117·4	117·3	117·3	117·3	117·0	117·0	116·3	116·2	116·2	116·4	117·2	119·4	+ 1·5
Kött	106·2	107·0	106·8	107·0	109·2	109·3	110·2	111·7	110·7	110·1	109·6	108·9	110·4	+ 4·0
Fläsk	136·1	135·7	133·0	130·9	132·9	132·5	135·1	136·7	136·0	137·8	139·2	139·8	140·2	+ 3·0
Ägg, fisk	103·5	102·8	103·2	103·3	103·9	102·7	104·6	105·6	106·1	104·3	106·6	104·7	105·8	+ 2·2
Potatis, mjöl, bröd m. m.	102·0	101·9	102·6	102·6	102·8	103·2	103·1	102·9	102·9	103·2	103·2	103·2	102·5	+ 0·5
Trädgårdsprodukter	106·6	106·7	105·9	104·7	105·2	105·3	106·6	107·1	109·4	111·3	113·5	115·1	115·7	+ 8·5
Specerier, kolonialvaror	106·1	106·0	105·5	105·4	105·0	104·9	105·2	105·1	105·1	105·0	105·1	105·2	106·1	± 0
Drycker, tobak m. m.	119·7	119·6	119·6	121·1	121·1	121·1	121·1	121·1	121·1	121·1	122·0	122·0	122·0	+ 1·9
Bränsle och lyse	*104·8*	*104·5*	*104·5*	*104·3*	*103·7*	*102·6*	*102·2*	*102·5*	*101·9*	*101·9*	*102·1*	*101·9*	*101·8*	*— 2·9*
Beklädnad	*105·9*	*105·5*	*104·7*	*104·6*	*104·6*	*104·4*	*104·3*	*103·9*	*103·8*	*103·2*	*103·1*	*103·0*	*103·0*	*— 2·7*
Kläder	109·1	108·6	107·7	107·5	107·6	107·4	107·3	106·9	106·9	106·1	106·0	105·9	105·9	— 2·9
Skodon	99·3	99·3	99·4	99·4	98·8	98·7	98·3	98·1	97·9	97·7	97·8	97·8	97·8	— 1·5
Inventarier	*104·7*	*105·2*	*105·3*	*105·3*	*105·1*	*103·6*	*103·5*	*103·5*	*103·3*	*103·1*	*102·6*	*102·6*	*101·9*	*— 2·7*
Bostad	*(94·9)*	—	—	—	*95·1*	—	—	—	—	—	—	—	—	*+ 0·5*
Övriga utgifter	*97·7*	*97·8*	*97·7*	*97·7*	*97·7*	*97·6*	*97·6*	*97·6*	*97·6*	*97·7*	*97·9*	*97·9*	*97·9*	*+ 0·2*
Generalindex	**105·9**	**105·9**	**105·7**	**105·6**	**105·8**	**105·5**	**105·6**	**105·7**	**105·6**	**105·6**	**105·8**	**105·8**	**106·0**	**+ 0·1**

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
1	Mjölk, oskummad	l	14	15	44	21	21	20	20	21	21	22	23	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	284	255	235	244	276	268	263	297	311
3	mat- (lands-)	»	213	218	651	265	240	220	224	253	258	250	281	294
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	162	524	195	190	175	147	170	177	189	183	186
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	144	376	138	129	125	127	141	135	133	148	160
6	Ägg, svenska, färska[1]	»	132	142	482	176	161	142	135	140	154	170	180	179
7	Potatis: gammal[1]	»	8	9	17	12	13	13	10	10	12	13	14	14
8	» [2]	100 kg	.	.	1348	896	950	918	727	726	896	975	1032	1066
9	färsk, svensk[1]	kg	13	23	55	24	36	22	22	18	26	25	22	23
10	Gula ärter, svenska	»	31	35	69	36	32	31	33	42	48	42	42	42
11	Bruna bönor, holländska	»	48	49	130	52	43	47	48	53	62	62	54	58
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	33	91	41	39	36	36	35	38	39	41	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	23	56	25	24	24	24	23	24	25	27	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	29	73	35	35	33	32	31	33	34	36	37
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	42	101	38	36	39	32	34	35	37	41	43
16	ris-, burma- el. svenska prima	»	41	41	176	52	46	43	42	41	40	41	43	44
17	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	111	66	64	62	61	59	59	60	65	65
18	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	.	.	139	89	88	87	85	84	82	83	85	85
19	sötlimpa eller siktbröd	»	38	40	105	62	61	60	58	58	58	59	62	64
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	31	71	46	46	47	46	45	45	45	48	50
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	145	141	138	136	134	132	132	137	141
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	46	128	75	75	74	72	71	72	73	76	78
23	billigaste sort » » mjölk	»	60	61	145	90	89	88	86	84	85	86	90	92
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort.	»	.	.	.	.	.	101	100	98	97	98	104	107
25	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	189	181	163	148	156	179	193	191	197
26	soppkött	»	100	95	333	155	150	131	114	121	143	156	154	156
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	238	225	206	188	198	217	232	242	251
28	spädkalv	»	72	70	274	145	138	126	114	117	129	142	145	151
29	Fårkött, färskt, stek	»	133	130	431	231	218	201	187	192	205	217	226	237
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	.	.	159	142	147	172	189	184	190
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	449	210	147	141	142	136	177	196	198	220
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	137	470	217	153	147	148	141	182	200	202	223
33	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	127	121	115	109	107	110	111	110	112
34	gädda	»	108	110	312	190	182	171	157	152	153	159	158	159
35	sill	»	34	35	102	70	68	63	61	62	62	61	61	65
36	strömming	»	38	39	106	67	68	62	59	57	57	57	58	61
37	torsk	»	55	57	139	100	97	92	89	87	89	89	88	90
38	rödspotta (spätta)	»	79	81	219	155	154	150	148	143	145	149	148	149
39	kolja	»	.	.	152	124	124	122	116	113	116	118	118	119
40	Salt sill, prima islands-	»	45	45	120	68	56	38	40	49	62	71	49	50
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	.	.	.	.	.	322	313	301	291	284	298	281
42	Socker, bit-	»	67	65	168	45	42	47	47	46	46	47	48	48
43	Salt, matsalt	»	.	10	31	17	16	16	16	16	15	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	.	.	.	.	.	127	105	97	101	94	94	105
45	Apelsiner, medelstora	dussin	.	.	.	.	.	138	115	111	115	115	125	131
46	Bananer, prima	kg	.	.	.	.	.	164	166	161	160	146	139	160
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	.	.	108	107	106	101	85	90	81
48	Vitkål, svensk	»	.	.	.	.	.	30	23	24	24	33	30	28
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	.	.	.	.	22	24	24	24	24	24	24
50	Svagdricka	l	6	6	16	16	16	16	16	16	15	15	16	16
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	.	.	36	35	35	35	34	33	33
52	Fotogen, Water White	l	20	21	60	29	24	23	24	22	20	20	20	21
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	.	.	17	17	17	17	17	17	17
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	740	2895	1220	1165	1070	945	920	945	995	1085	1145
55	barr-, » »	»	575	595	2310	920	890	820	725	715	730	765	845	900
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	411	2069	688	651	633	620	613	614	607	644	647
57	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	242	1664	323	300	292	288	287	291	294	344	347
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	.	.	445	434	437	452	459	577	577
59	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	.	.	.	.	.	427	419	421	436	446	565	569

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg.

[2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg.

Dec. 1937	Jan. 1938	Febr. 1938	Mars 1938	April 1938	Maj 1938	Juni 1938	Juli 1938	Aug. 1938	Sept. 1938	Okt. 1938	Nov. 1938	Dec. 1938	Höjn. eller sänkn. i % dec. 1913—dec. 1938	Höjn. eller sänkn. i % dec. 1937—dec. 1938	
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	+ 78·6	+ 4·2	1
313	316	316	316	315	307	307	307	306	306	307	307	316	+ 31·1	+ 1·0	2
297	299	297	297	297	294	292	291	289	290	292	294	301	+ 36·8	+ 1·3	3
184	184	184	184	184	184	184	185	184	184	186	188	195	+ 18·2	+ 6·0	4
160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0	5
233	201	176	154	138	142	150	160	169	190	219	235	212	+ 17·1	— 9·0	6
13	14	14	14	14	14	14	14	[1] 15	14	13	13	13	+ 85·7	0·0	7
1026	1051	1065	1068	1089	1095	1086	1088	—	1039	1039	1055	1056	·	+ 2 9	8
—	—	—	—	—	—	—	31	15	—	—	—	—	—	—	9
42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	41	41	41	+ 32·3	— 2·4	10
52	52	52	50	50	50	51	52	53	55	65	81	84	+ 82·6	+ 61·5	11
43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	42	+ 35·5	— 2·3	12
28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	27	+ 28·6	— 3·6	13
37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	36	36	+ 38·5	— 2·7	14
42	42	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	44	+ 22·2	+ 4·8	15
44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	+ 7·3	0·0	16
65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0	17
85	85	85	85	85	85	85	84	85	85	84	84	84	·	— 1·2	18
63	63	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	+ 68·4	+ 1·6	19
50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	+ 66·7	0·0	20
139	140	140	141	141	141	141	141	141	141	140	141	141	+ 88·0	+ 1·4	21
78	77	77	77	78	78	78	78	78	78	78	78	78	+ 77·3	0·0	22
92	92	92	92	92	92	92	92	93	93	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1	23
107	106	106	107	107	107	107	107	108	108	108	108	108	·	+ 0·9	24
192	193	191	191	191	193	195	202	203	202	201	200	201	+ 66·1	+ 4·7	25
156	156	155	154	154	155	155	158	158	159	158	157	158	+ 58·0	+ 1·3	26
244	248	247	247	253	256	256	255	250	250	248	248	255	+ 94·7	+ 4·5	27
153	153	150	149	150	150	148	150	150	150	152	153	161	+ 117·6	+ 5·2	28
223	227	229	231	239	242	242	245	245	241	237	234	236	+ 84·4	+ 5·8	29
186	185	184	185	185	186	188	194	196	197	195	194	192	·	+ 3·2	30
221	220	216	209	212	212	216	222	221	223	229	228	230	+ 72·9	+ 4·1	31
223	223	219	212	216	216	221	226	224	226	231	232	233	+ 64·1	+ 4·5	32
116	118	118	119	114	101	99	108	109	110	114	115	118	+ 49·4	+ 1·7	33
162	159	160	161	154	150	152	163	161	161	163	160	167	+ 49·1	+ 3·1	34
62	59	60	60	61	62	67	67	66	68	67	67	71	+ 97·2	+ 14·5	35
59	60	60	58	57	59	62	65	63	63	62	60	61	+ 45·2	+ 3·4	36
89	89	89	89	89	89	90	90	91	90	93	89	89	+ 56·1	0·0	37
145	146	149	150	147	145	149	149	149	149	152	151	156	+ 90·2	+ 7·6	38
122	120	121	121	118	118	118	118	116	116	119	118	122	·	0·0	39
49	49	50	50	50	51	51	51	49	48	49	49	49	+ 8·9	0·0	40
292	289	283	283	279	278	278	278	278	278	279	280	285	·	— 2·4	41
48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	— 28·4	0·0	42
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	·	0·0	43
91	98	98	99	101	108	111	116	122	99	97	105	110	·	+ 20·9	44
129	126	118	124	127	137	144	140	132	131	130	133	131	·	+ 1·6	45
139	154	154	154	154	155	163	164	164	164	164	164	164	·	+ 18·0	46
87	85	83	82	82	81	81	80	80	80	80	81	82	·	— 5·7	47
23	24	25	26	28	32	38	38	29	24	23	22	23	·	0·0	48
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	·	0·0	49
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0	50
33	33	33	33	33	32	32	32	32	33	33	33	33	·	0·0	51
21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	0·0	0·0	52
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	·	0·0	53
1145	1150	1150	1150	1150	1150	1150	1150	1145	1135	1135	1130	1125	+ 54·1	— 1·7	54
900	905	910	910	910	905	905	900	900	895	895	895	890	+ 52·1	— 1·1	55
667	665	663	660	657	653	653	649	636	630	634	635	633	+ 59·8	— 5·1	56
368	363	363	362	361	359	355	353	344	331	328	326	324	+ 42·1	— 12·0	57
641	637	627	621	617	611	608	589	555	517	517	516	512	·	— 20·1	58
635	633	621	612	609	604	602	583	544	506	506	505	502	·	— 20·9	59

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	l	27	26	24	23	24	21	19	21	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	314	315	315	315	315	315	315	315	314
3	mat- (lands-)	»	290	300	302	309	310	301	300	296	297
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	200	211	198	208	206	203	215	201	186
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	160	160	160	160	160	160	160	163	160
6	Ägg, svenska, färska [1]	»	212	224	208	210	211	211	222	209	200
7	Potatis: gammal [1]	»	16	15	15	13	15	14	12	12	11
8	» [1]	100 kg	1272	1200	1163	1200	1300	1034	1075	875	875
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	38	35	39	34	34	35	30	40	37
11	Bruna bönor, holländska	»	90	89	92	88	80	99	90	78	92
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	42	41	42	41	43	42	41	41	41
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	27	27	25	28	25	29	28	29	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	37	36	35	36	35	35	34	36	35
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	46	43	42	45	43	47	43	45	40
16	ris-, burma- el. svenska prima	»	46	47	40	46	40	50	40	46	45
17	Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	67	67	63	63	60	69	65	70	67
18	Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	93	100	83	86	79	89	75	89	89
19	sötlimpa eller siktbröd	»	71	66	83	65	66	65	75	63	66
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	56	47	47	47	44	53	53	60	52
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	155	109	145	144	147	140	135	130	131
22	mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	74	77	109	76	70	80	80	76	73
23	billigaste sort { » » mjölk	»	119	97	118	89	95	94	103	88	85
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	122	122	122	108	100	107	105	101	101
25	Nötkött, färskt: stek	»	219	209	203	200	178	188	199	189	194
26	soppkött	»	161	159	147	152	156	159	164	155	164
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	285	258	255	253	277	265	278	268	249
28	spädkalv	»	—	175	169	—	—	—		175	173
29	Fårkött, färskt, stek	»	267	260	255	267	261	265	273	261	221
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	205	187	190	188	154	176	180	184	199
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	259	256	241	229	225	233	244	213	259
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	257	260	238	230	220	237	240	203	259
33	Fisk, färsk: abborre	»	161	137	121	110	124	130	119	100	125
34	gädda	»	200	177	156	151	171	181	154	160	175
35	sill	»	79	83	—	70	96	83	—	65	73
36	strömming	»	54	53	55	51	62	62	51	60	75
37	torsk	»	148	125	100	106	109	111	100	82	78
38	rödspotta (spätta)	»	169	179	150	155	172	167	180	150	140
39	kolja	»	140	128	118	104	128	147	144	100	108
40	Salt sill, prima islands-	»	55	44	44	44	44	45	42	44	50
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	316	300	293	289	274	296	313	285	280
42	Socker, bit-	»	45	46	48	47	47	47	47	46	48
43	Salt, matsalt	»	15	15	15	15	14	15	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	129	116	115	125	103	120	109	110	114
45	Apelsiner, medelstora	dussin	136	124	148	148	127	142	118	123	110
46	Bananer, prima	kg	155	155	160	165	165	160	155	160	165
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	99	82	86	89	76	82	79	81	79
48	Vitkål, svensk	»	22	20	21	24	24	26	13	19	22
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	22	23	25	22	22	27	25	23	22
50	Svagdricka	l	25	18	18	16	15	20	25	15	15
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	25	30	23	38	30	32	32	33	35
52	Fotogen, Water White	l	21	21	19	19	19	20	20	20	20
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	10	20	15	19	20	13	14	—	19
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1310	1285	1025	1050	1135	1165	1215	1090	1075
55	barr-, » »	»	940	935	815	850	865	950	1035	920	810
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	625	630	655	620	595	650	650	550	650
57	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	280	292	311	315	285	325	300	298	350
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	559	486	599	420	447	546	570	528	481
59	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	495	465	560	420	461	485	523	547	483

[1] Jfr noterna sid. 60.

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
21	22	24	22	24	24	23	24	24	24	24	22	24	24	27	24	1
308	305	310	305	315	308	310	310	310	310	310	310	315	315	320	320	2
279	296	297	290	301	291	300	—	—	—	—	—	304	295	307	297	3
208	200	194	195	210	212	176	198	181	205	187	193	192	191	200	192	4
160	160	158	158	160	160	160	160	160	160	160	160	160	164	159	160	5
196	185	195	197	183	194	227	219	231	213	197	189	198	194	217	202	6
11	13	13	11	13	16	11	11	11	14	10	12	11	12	13	14	7
925	1000	1039	950	800	1067	817	782	820	941	781	750	885	1180	900	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
43	45	39	37	40	44	42	45	44	45	46	47	47	43	40	44	10
93	85	85	90	90	87	—	90	74	62	98	80	82	82	81	98	11
41	43	40	41	43	42	40	42	42	43	43	41	41	42	43	43	12
26	30	25	25	26	27	25	27	29	28	27	27	27	25	28	27	13
35	38	34	35	35	36	34	36	36	37	36	35	35	34	36	35	14
44	45	40	43	45	44	42	45	41	46	45	45	43	44	42	44	15
47	50	44	40	45	44	48	50	48	49	46	47	40	44	44	44	16
65	70	68	64	68	67	68	69	67	68	65	66	69	66	73	68	17
82	80	87	87	90	100	89	99	94	87	82	78	86	82	88	87	18
53	50	51	53	60	59	48	44	48	49	57	47	56	60	69	60	19
40	45	40	42	51	49	38	33	37	38	46	36	47	45	53	55	20
139	140	106	150	117	135	152	140	147	130	113	148	139	102	137	135	21
64	50	70	96	83	88	—	86	—	—	—	55	—	68	92	87	22
72	70	82	97	95	110	112	89	88	88	75	78	92	86	110	88	23
100	90	82	110	123	109	112	96	103	102	107	92	107	82	116	121	24
212	200	181	193	180	186	191	220	220	219	220	206	185	183	204	206	25
176	150	155	161	152	164	138	158	169	160	188	160	163	154	155	155	26
232	240	230	268	231	248	245	—	261	259	254	238	231	201	273	247	27
145	150	156	150	—	—	143	180	165	158	163	141	147	—	168	165	28
240	220	227	223	218	230	246	260	212	243	248	240	210	208	246	222	29
196	190	180	193	186	178	188	200	200	207	216	191	191	180	192	202	30
230	220	204	240	225	220	220	230	230	231	232	226	226	211	245	230	31
230	225	206	240	225	220	230	240	257	240	241	239	251	209	245	230	32
97	115	125	70	148	88	150	110	114	—	125	105	115	—	130	—	33
150	170	163	155	156	148	178	170	177	174	191	165	180	180	183	—	34
61	60	—	—	—	—	70	67	72	65	75	—	84	66	63	52	35
68	58	50	53	50	48	60	61	—	—	74	55	71	71	75	—	36
85	100	50	69	100	43	68	66	63	55	58	50	58	45	55	51	37
136	140	—	—	—	150	168	149	132	145	153	110	152	122	172	123	38
107	130	100	—	133	—	150	150	129	—	—	140	108	110	104	93	39
47	50	41	46	45	45	58	50	49	50	56	55	50	51	52	40	40
280	276	267	290	279	318	277	269	281	291	270	284	290	276	280	272	41
46	48	47	46	50	48	45	45	45	47	47	46	46	47	47	47	42
15	20	15	15	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	43
107	127	96	93	129	113	103	114	110	98	101	103	120	90	129	113	44
133	140	131	155	142	110	136	138	126	133	105	130	123	103	118	131	45
165	165	165	165	165	165	160	155	155	160	160	160	160	160	155	160	46
80	90	74	85	91	70	82	80	81	80	78	84	68	73	90	75	47
20	25	25	30	20	19	27	20	14	15	10	20	14	22	19	22	48
22	22	25	22	26	24	25	23	24	25	24	24	26	22	24	22	49
15	16	16	15	14	13	14	15	12	12	12	10	14	12	15	15	50
31	39	37	39	39	37	22	36	30	35	30	32	35	37	25	34	51
20	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	22	21	21	52
—	—	20	16	19	17	15	15	15	16	13	16	—	—	12	—	53
900	1100	950	975	1300	1075	1100	1640	1300	1500	1500	1300	1170	1100	1600	1265	54
625	900	615	750	900	700	900	1510	1100	1400	1400	1100	955	900	1200	1135	55
675	650	675	550	738	700	650	—	533	590	675	522	600	545	536	547	56
388	500	325	250	375	300	250	210	230	248	305	256	275	260	247	245	57
614	625	434	489	538	486	450	430	443	462	483	455	510	480	444	438	58
614	500	442	454	530	510	450	384	432	452	475	449	490	460	429	419	59

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	24	26	22	22	26	25	27	26	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	314	324	320	315	315	313	315	310	315
3	mat- (lands-)	»	291	303	300	288	304	305	288	297	310
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	193	189	194	195	210	197	200	191	192
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	158	160	164	160	160	160	160	160	165
6	Ägg, svenska, färska[1]	»	216	205	209	202	192	206	190	190	236
7	Potatis: gammal[1]	»	14	13	13	14	14	14	15	12	14
8	» [1]	100 kg	1150	864	1250	925	1212	1217	1300	1075	1156
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	45	44	43	44	45	43	45	35	35
11	Bruna bönor, holländska	»	88	88	90	94	95	92	75	90	87
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	42	41	43	42	43	43	43	41	41
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	28	26	28	28	24	25	28	27	27
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	35	35	36	35	36	36	37	34	35
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	44	44	42	44	44	45	44	40	42
16	ris-, burma- el. svenska prima	»	49	45	40	45	41	48	45	35	45
17	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	68	70	66	64	69	63	65	63	60
18	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	87	90	83	82	96	80	83	79	86
19	sötlimpa eller siktbröd	»	70	79	71	68	70	57	69	60	63
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	54	54	50	45	59	55	59	53	50
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	146	163	121	140	160	160	148	126	153
22	mjukt mathröd, bakat med vatten	»	89	86	59	72	79	67	65	75	77
23	billigaste sort » » mjölk	»	96	99	71	82	110	75	85	97	78
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	108	116	80	80	102	80	107	105	123
25	Nötkött, färskt: stek	»	193	198	212	200	205	205	220	203	195
26	soppkött	»	163	169	175	160	150	177	168	147	136
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	239	215	263	250	270	248	253	258	260
28	spädkalv	»	150	—	150	160	165	—	148	—	—
29	Fårkött, färskt, stek	»	223	200	238	250	240	258	222	257	263
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	193	198	200	200	180	180	200	193	180
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	239	240	229	227	230	219	230	230	250
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	250	242	222	227	230	225	230	230	250
33	Fisk, färsk: abborre	»	100	129	99	101	123	124	117	109	120
34	gädda	»	140	187	127	161	150	150	193	154	171
35	sill	»	85	76	70	68	68	60	84	79	73
36	strömming	»	80	58	66	71	60	60	75	52	52
37	torsk	»	80	74	76	100	100	100	117	83	87
38	rödspotta (spätta)	»	150	170	138	155	156	150	—	155	150
39	kolja	»	118	136	121	108	102	103	146	122	120
40	Salt sill, prima islands-	»	60	49	50	49	50	50	50	45	44
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	287	277	278	280	289	287	312	280	274
42	Socker, bit-	»	47	48	47	48	50	49	49	46	47
43	Salt, matsalt	»	15	15	19	15	15	17	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	109	108	106	115	106	110	90	100	117
45	Apelsiner, medelstora	dussin	133	122	123	131	133	121	125	110	134
46	Bananer, prima	kg	160	160	165	165	165	165	165	165	165
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	79	90	80	78	80	79	75	79	78
48	Vitkål, svensk	»	30	20	18	23	23	25	20	20	22
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	28	25	22	22	27	22	22	22	22
50	Svagdricka	l	18	16	14	14	15	15	20	15	13
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	33	25	35	34	37	27	30	26
52	Fotogen, Water White	l	21	19	20	20	21	22	23	21	19
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	19	—	18	—	20	—	—	14	18
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1300	1195	1185	1165	1100	1100	1175	1115	1190
55	barr-, » »	»	900	910	815	735	875	800	900	990	950
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	467	570	600	650	575	650	675	575	650
57	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	292	306	310	320	325	400	400	325	300
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	368	454	594	569	514	500	600	521	538
59	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	413	466	568	572	535	500	600	521	548

[1] Jfr noterna sid. 60.

Falun	Ludvika	Avesta	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Malmberget o. Gällivare	Kiruna	Samtliga orter	
26	26	26	26	26	26	25	25	25	25	25	25	30	29	28	**25**	1
320	320	320	318	317	320	328	322	312	318	315	336	329	317	335	**316**	2
288	288	310	308	310	320	213	307	312	307	308	275	318	304	324	**301**	3
187	193	183	200	167	180	203	191	184	199	197	182	190	190	200	**195**	4
160	160	160	156	160	160	158	160	160	160	160	160	160	153	158	**160**	5
210	213	211	228	213	226	239	235	237	230	212	242	229	246	244	**212**	6
14	12	14	13	12	13	15	14	12	15	15	—	13	16	16	**13**	7
1258	1075	1150	950	1017	1075	1180	1025	933	1300	1300	1260	—	1250	—	**1056**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	39	39	37	33	41	43	46	39	40	40	45	46	40	50	**41**	10
85	88	85	90	80	80	65	64	64	75	74	68	62	90	95	**84**	11
44	42	42	42	44	43	43	44	43	43	45	42	43	44	46	**42**	12
28	25	28	27	25	26	28	28	26	27	28	29	28	27	29	**27**	13
36	34	36	36	34	36	36	37	37	36	39	38	38	37	39	**36**	14
42	40	44	40	40	44	46	45	45	42	45	44	45	44	45	**44**	15
45	36	45	40	45	43	48	47	49	46	31	39	42	45	50	**44**	16
60	57	60	61	58	65	65	60	68	65	67	63	63	55	65	**65**	17
75	77	74	75	75	84	77	76	85	82	85	79	78	78	85	**84**	18
76	63	65	66	61	60	76	71	70	70	70	75	63	76	75	**64**	19
55	52	57	—	51	57	64	63	—	60	54	—	50	55	—	**50**	20
128	133	145	140	159	168	155	140	142	149	165	120	152	162	159	**141**	21
90	76	74	77	92	73	93	78	83	76	82	75	76	85	77	**78**	22
104	92	—	—	93	93	106	93	107	101	—	—	—	—	—	**98**	23
123	119	116	126	110	128	132	118	110	100	118	120	110	105	112	**108**	24
215	230	193	208	176	217	196	184	191	190	196	180	213	200	228	**201**	25
178	150	160	160	136	143	153	145	154	148	139	146	169	148	175	**158**	26
245	259	244	250	258	256	255	235	278	290	270	—	301	267	288	**255**	27
167	—	159	168	174	182	176	156	160	151	149	150	171	155	165	**161**	28
239	240	235	240	219	231	245	209	—	213	250	195	225	211	200	**230**	29
198	180	180	182	171	200	195	193	191	219	210	175	224	195	215	**192**	30
229	249	230	234	232	240	224	216	223	215	233	195	246	209	230	**230**	31
228	250	230	210	230	240	225	216	220	223	235	195	246	220	247	**233**	32
150	150	142	125	100	80	140	114	124	125	75	—	—	—	103	**118**	33
175	200	182	175	178	160	195	170	171	173	150	—	125	135	144	**167**	34
58	—	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**71**	35
60	59	62	60	64	52	60	53	54	70	73	—	57	61	63	**61**	36
125	125	125	100	125	125	125	—	108	125	100	—	77	54	—	**89**	37
175	200	153	158	180	175	175	—	161	185	—	—	150	130	—	**156**	38
125	140	125	110	150	125	125	—	114	125	—	—	80	—	—	**122**	39
45	40	48	50	37	45	48	50	46	50	55	61	55	55	70	**49**	40
288	285	278	273	289	295	270	263	280	284	280	298	303	275	302	**285**	41
46	47	48	48	47	49	49	49	51	50	51	50	50	50	54	**48**	42
12	14	15	15	15	15	17	15	15	15	15	18	15	15	15	**15**	43
108	95	113	113	101	105	132	116	129	112	100	114	83	112	108	**110**	44
133	120	113	119	119	153	168	165	113	142	170	145	128	116	140	**131**	45
165	165	165	170	165	165	165	165	170	170	170	175	170	180	180	**164**	46
83	73	83	83	72	80	95	93	95	70	82	96	94	85	84	**82**	47
21	22	38	25	15	28	31	23	25	38	29	40	25	21	25	**23**	48
23	23	22	23	22	23	22	23	26	22	24	27	24	27	27	**24**	49
12	17	15	15	15	13	18	18	20	18	18	20	20	20	20	**16**	50
27	34	33	34	39	35	36	36	33	25	33	54	35	28	28	**33**	51
20	20	23	22	19	21	22	21	25	28	22	24	24	22	25	**21**	52
18	—	—	—	18	—	20	—	—	18	—	—	—	—	—	**17**	53
1100	1000	1000	1100	1050	885	1000	840	975	1010	850	800	900	1000	1050	**1125**	54
950	750	750	700	900	750	800	725	775	755	700	650	750	800	800	**890**	55
683	633	565	650	600	650	700	—	775	800	—	—	675	—	900	**633**	56
400	290	290	450	310	360	308	—	450	435	350	—	325	—	550	**324**	57
545	510	520	563	535	615	462	—	442	719	563	—	500	—	—	**512**	58
545	500	490	542	584	636	454	—	430	652	520	—	455	613	—	**502**	59

Litteraturöversikt.

(December 1938.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

BERGGREN, KERSTIN. Kvinnoarbetet och den internationella socialpolitiken. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

FOLKVARD-PETERSEN. Arbejdsanalyser. Norges industri 1938, nr 25 b.

GRUDE, K. Tidsstudier som grunnlag for akkordsatser. Norges industri 1938, nr 25 b.

HANSSON, SIGFRID. Nordiskt socialpolitiskt samarbete. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

HAVIN, H. Rasjonelt personal-utvalg på grunnlag av psykotekniske prøver. Norges industri 1938, nr 25 b.

HEDGES, MARION H. What international labor conferences mean to labor. Labor information bulletin 1938, nr 10.

LAURITSEN, C. L. N. Industriens rasjonalisering. Norges industri 1938, nr 25 b.

LINDBERG, N. Offentlig Investeringskontrol og ökonomisk Initiativ. (Föredrag.) Nationalökonomisk Tidsskrift 1938, nr 5.

NILSSON-MONTAN, K. Tempoarbete och arbetsglädje. Metallarbetaren 1938, nr 48.

THORSSON, S. Ett socialpolitiskt clearinghouse. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

WISTRAND, K. Förhoppningar, förtroende och okunnighet. Svensk tidskrift 1938, nr 9.

ÅKERMAN, J. Statsvetenskaplig examen — mål och medel. Statsvetenskaplig tidskrift 1938, nr 5.

ÖRNE, A. Internationellt samarbete. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

Sverige.

GROTH, S. Statistik över statsanställda. Sv. statsförvaltning 1938, nr 4.

MOLIN, A. Internationella arbetsorganisationen och svensk socialpolitisk utveckling. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

MYRDAL, ALVA. La femme suédoise dans l'industrie et la famille. Revue du travail 1938, nr 11.

OLSON, ERIK. Företagarsynpunkter på frågan om samarbete mellan staten och det enskilda näringslivet. Svensk tidskrift 1938, nr 10.

RYLANDER, O. Uppbördsreformen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1938, nr 10.

STERNER, R. Några aktuella tendenser i socialpolitiken. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

Belgien.

VELGE, H. Comment codifier la législation sociale? Revue du travail 1938, nr 11.

Danmark.

PEDERSEN, J. Dansk Erhvervslivs Forudsætninger og Problemer. Sunt förnuft 1938, nr 10.

La législation sociale au Danemark. Revue du travail 1938, nr 11.

Finland.

PAASIKIVI, J. K. Finlands näringsliv. Sunt förnuft 1938, nr 10.

Frankrike.

ÖSTLIND, A. Den franska krisen. Ekonomen 1938, nr 4.

Recent labour legislation in France. The Ministry of labour gazette 1938, nr 12.

Indien.

DAS, R. K. Labour legislation in Indian states. International labour review dec. 1938.

Norge.

DAVID-ANDERSEN, I. Rasjonaliseringen i håndverket og håndverksmässig betonte bedrifter. Norges industri 1938, nr 25 b.

SANDBERG, E. Norsk næringsliv, dets forutsetninger, struktur og aktuelle problem. Sunt förnuft 1938, nr 10.

Grubebyen i Polhavet. Arbeiderforhold på Svalbard. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1938, nr 12.

Tyskland.

B[RUNIUS], TH. Tyska företagareproblem. Industria 1938, nr 25.

KRUG. Die soziale Struktur Bayerns. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Ekonomiska svårigheter skärpa judeförföljelserna. Industria 1938, nr 26.

La fonction sociale de la femme dans le national-socialisme. Revue du travail 1938, nr 12.

Arbetarskydd.

BRUCE, T. Om tuberkulos vid silikos (stendammlunga). Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1938, nr 4.

GABRIELSON, E. Om arbetarskydd. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.
NASIELL, V. Om hörselskador hos larmarbetare och deras förebyggande. Social-medicinsk tidskrift 1938, nr 11.
NATVIG, H. Sinkfeber. Socialt arbeid 1938, nr 10.
PRECHTL, F. Bruchschäden an Maschinenteilen von Holzbearbeitungsmaschinen, ihre Ursachen sowie die Möglichkeit und die Mittel zur Verhütung daraus enstehender Unfälle. Reichsarbeitsblatt 1938, nr 35.
RUNDBERG, G. Friskluft ur jorden. Nordisk familjeboks månadskrönika 1938, nr 11.
STRANDBERG, J. Professionella hudsjukdomar och deras bekämpande. (Föredrag.) Socialmedicinsk tidskrift 1938, nr 11.
Second international conference on silicosis. International labour review dec. 1938.

Sverige.

CARLSSON, ARVID. Arbetarskydds- och hygieniska förhållanden inom industrin i Borås. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 50.
JÄDERHOLM, N. Skyddsanordningar mot olycksfall. Byggnadsvärlden 1938, nr 49.
Intensifierat skydd vid skogsarbete. Skogen 1938, nr 23.
Yrkessjukdomarna bland de förenade förbundens medlemmar. Förbundet 1938, nr 4.

Amerikas förenta stater.

KOSSORIS, M. D. Statistics of industrial injuries in the United States. Industrial safety survey 1938, nr 6.
La prévention des accidents aux États-Unis. Revue du travail 1938, nr 11.

Belgien.

Rapports annuels du Service technique pour la protection du travail. 34e et 35e années (1935 et 1936). Revue du travail 1938, nr 12.

Finland.

HELMINEN, H. Olycksfall på väg till och från arbetet. Arbetareförsäkring 1938, nr 4/5.

Frankrike.

La réforme de la législation sur les accidents du travail en France. Revue du travail 1938, nr 11.

Norge.

AASLAND, A. Hvilke sanitære og humanitære krav stilles der i dag i vårt bedriftsliv? Norges industri 1938, nr 25 b.

Tyskland.

KNOP, W. Neuzeitliche Reinigungsverfahren für Abwässer in Papierfabriken. Reichsarbeitsblatt 1938, nr 35.
PILZ, R. Aufgaben und Stellung des Sicherheitsingenieurs im Betrieb und seine Zusammenarbeit mit inner- und ausserbetriebliche Stellen. Reichsarbeitsblatt 1938, nr 35.
SCHMIDT, F. H. Die neuen Ausführungsverordnungen zum Jugendschutzgesetz und zur Arbeitszeitordnung. Reichsarbeitsblatt 1938, nr 35.
Skofabriksarbetare vid löpande band. Några av de rön som yrkeshygienikerna i Tyskland gjort. Skoarbetaren 1938, nr 12.

Arbetslön och arbetstid.

WALKER, E. R. Wages policy and business cycles. International labour review dec. 1938.
Löne- och arbetsvillkor inom den europeiska glasindustrin. Förbundskamraten 1938, nr 4.

Sverige.

NILSSON, E. Kan morgonmjölkningen framflyttas? Lantarbetaren 1938, nr 49.
ROMBERG, W. De privatanställdas arbetstidsförhållanden och lönevillkor. Statsvetenskaplig tidskrift 1938, nr 5.
WINROTH, CH. Skogsarbetarna och den solidariska lönepolitiken. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 48.
Den svenske Ferielov. Arbejdsgiveren (Danmark) 1938, nr 25.

Amerikas förenta stater.

ROGERS, CLYDE L. Procedure under the Walsh-Healey act. Conference board bulletin 1938, nr 12.
The fair labor standards act in the United States. Industrial and labour information 19 dec. 1938.
Incomes of families and single persons, 1935—36. Monthly labor review okt. 1938.
Vacations with pay for wage and salaried workers. Labor information bulletin 1938, nr 10.

Belgien.

DUBAR, G. Une nouvelle loi sur les allocations familiales en Belgique. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 4.

Danmark.

JACOBY, H. Trafikproblemets sociale Side. Nationalökonomisk Tidsskrift 1938, nr 5.

Finland.

KANNILA, HELLE. Kvinnornas löner. Hertha 1938, nr 10.
Sjömans semester och arbetstid. Industritidningen 1938, nr 11.

Schweiz.

Les allocations familiales en Suisse. Revue du travail 1938, nr 12.

Soc. rådsrepublikernas union.

SPEEK, P. A. Wage policies of the Soviet Union. Monthly labor review okt. 1938.

Storbritannien.

AMULREE, LORD. Holidays with pay. Labour dec. 1938.

Tyskland.

Der Betrieb im Gesetzentwurf über das Arbeitsverhältnis. Soziale Praxis 1938, nr 24.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

SYRUP. Arbeitslosigkeit und Weltwirtschaft. Der deutsche Volkswirt 23 dec. 1938.

Public works as a factor in economic stabilisation. International labour review dec. 1938.

Zum Problem der Vollbeschäftigung. Vierteljahrsh. zur Wirtschaftsforschung 1937/38, nr 3.

Sverige.

DAHLÉN, S. Om förekomsten av bedrägligt förfarande bland arbetslöshetsklientelet i Stockholm. Tidskrift för fattigvård 1938, nr 6.

KUMM, E. Från spannmålsundsättning till nödhjälpsarbeten. Tiden 1938, nr 10.

Amerikas förenta stater.

BRACHVOGEL, W. Was leistet der Reichsarbeitsdienst? Arbeitertum 15 dec. 1938.

BROWN, N. F:SON. De arbetslösas »fackorganisation» i U. S. A. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 48.

TAYLOR, P. S., & ROWELL, E. J. Patterns of agricultural labor migration within California. Monthly labor review nov. 1938.

Danmark.

ZEUTHEN, F. Permanent Krisepolitik? Nationalökonomisk Tidsskrift 1938, nr 5.

Storbritannien.

THOMAS, B. The influx of labour into the Midlands 1920—37. Economica nov. 1938.

Changes in the numbers of insured persons in employment, 1923—1938. The Ministry of labour gazette 1938, nr 12.

Long unemployment in England and Wales. International labour review dec. 1938.

Tyskland.

Arbeitsbuch und Unterhaltsanspruch. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Näringslivet utan arbetslösa. Industria 1938, nr 25.

Befolkningsfrågan.

NIXON, J. W. On the statistics available concerning the occupied population of the world and its distribution Revue de l'institut international de statistique 1938, nr 3.

WINKLER, W. Der Geburtenrückgang, seine Ursachen und seine wirtschaftlichen und sozialen Wirkungen. Bulletin du l'institut international de statistique XXX, nr 2.

Sverige.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Barnbeklädnadsbidrag. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1938, nr 12.

SFBF:s [Sv. fattigvårds- och barnavårdsförbundet] yttrande över befolkningskommissionens betänkande ang. barnkrubbor och skollovskolonier m. m. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1938, nr 6.

Bostadsförhållanden.

NYSTRÖM, B. Commission on building and housing statistics. Bulletin de l'institut international de statistique XXX, nr 2.

Sverige.

CRAMÉR, C-R. Bostadsförsörjningsverksamheten för mindre bemedlade, barnrika familjer. Sv. stadsförbundets tidskrift 1938, nr 9.

ERIKSON, AXEL. Ekonomiska reformer inom byggnadsindustrien. Byggmästaren 1938, nr 36.

JÖDAL, O. Lort-Sverge. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 51/52.

LARSSON, SVEN. Lån till lantarbetarbostäder. Vår bostad 1938, nr 23.

LO-JOHANSSON, IVAR. Statar-Sverige från reportagebilen. Folklig kultur 1938, nr 10.

LUNDBERG, G. Lubbe och Lort-Sverige. S. A. P. information 1938, nr 23.

WELIN-BERGER, S. Några reflexioner över Ludvig Nordströms bok »Lort-Sverige». Landtmannen 1938, nr 51.

Byggnadsindustrisakkunnigas fardagsförslag stöter på kompakt motstånd. Hem och stad 1938, nr 3/4.

Hyreslagstiftning på gott och ont. Hem och stad 1938, nr 3/4.

Landsbygdens lönebostadsproblem. [Bostadssociala utredningens betänkande.] Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1938, nr 12.

Skånska lantarbetarbostäder. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1938, nr 12.

Amerikas förenta stater.

BAASCH, SYNNÖVE LARSEN. Fra ett av Roosevelts »New Deal» projekter. Socialt arbeid 1938, nr 10.

Kanada.

Housing act of Canada, 1938. Monthly labor review okt. 1938.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

JONSSON, GUSTAV. En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet i Sverige 1938. Tidskrift för fattigvård 1938, nr 6.

LINDGREN, W. Förslag om statsbidrag till hem för åldringar och änkor. Sv. stadsförbundets tidskrift 1938, nr 9.

WIKLUND, E. O. Översyn av socialvården. S. A. P. information 1938, nr 22.

Prostitutionsfrågan. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1938, nr 6.

SFBF:s [Sv. fattigvårds- och barnavårdsförbundet] styrelse avger yttrande över förslag till åtgärder mot vissa sedeslösa. Tidskrift för fattigvård 1938, nr 6.

Tyskland.

GRANBERG, BERTA. Det sociala nydaningsarbetet i Tyskland. Sv. lärartidning 1938, nr 51.

Zur Herkunft der Asozialen. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Föreningsväsen.

ANDERSSON, GUNNAR. Internationella arbetsorganisationen och fackföreningarna. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Två litteraturgranskningar. [Böcker om fackföreningsrörelsen.] Industria 1938, nr 26.

[DACO.] Lagstiftning angående ideella föreningar. (Yttrande.) Bankvärlden 1938, nr 12.

Frankrike.

SCHWARZ, S. Franska landsorganisationens kongress. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 49.

Hälso- och sjukvård.

FORSGREN, E. Hur börjar lungsoten och huru bör den bekämpas? Hygiea 1938, nr 23.

Storbritannien.

WIKNER, MARGIT. Sociala institutioner i skolans tjänst. Sv. lärartidning 1938, nr 50.

Jord- och egnahemsfrågan.

THEDIN, N. Internationella arbetsorganisationen och jordbruket. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

Sverige.

BJÖRKMAN, TH., & HESSEL, N. Lantbruksekonomiska lokalundersökningar. II. Område tillhörande Skånes slättbygd. Kungl. landtbruksakademiens handlingar och tidskrift 1938, nr 6.

SJÖFÄLT, E. E. Nya riktlinjer för egnahemsverksamheten. Hushållningssällskapens tidskrift 1938, nr 8.

Arrendelagstiftningen. Hushållningssällskapens tidskrift 1938, nr 8.

Finland.

KINNUNEN, E. J. Odlingsparcellverksamheten i Finland, en ny, preventiv vårdform. Socialt arbeid 1938, nr 10.

Tyskland.

SITZLER. Wie steht es um die Landwirtschaft? Soziale Praxis 1938, nr 24.

Marriage loans to stimulate German farming. Monthly labor review nov. 1938.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

BRUNIUS, A. Företagsockupationen ett steg mot revolutionen. (Föredrag.) Industria 1938, nr 26.

CHALMERS, W. E. Industrial relations in Great Britain and Sweden. Monthly labor review okt. 1938.

Sverige.

OLJELUND, S. »En urvuxen beslutsform». [Omröstningsförfarandet.] Industria 1938, nr 25.

REUTERSKIÖLD, C. A. Om kommunalanställdas förenings- och förhandlingsrätt samt ämbetsmannaansvar. Sv. stadsförbundets tidskrift 1938, nr 10.

SÖLVÉN, A. Huvudavtalet. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 51/52.

Employer-employee relations in Sweden. Labor information bulletin 1938, nr 11.

Industrial relations in Sweden. The labour gazette 1938, nr 11.

Les relations entre patrons et ouvriers suédois d'après les entretiens de Pontigny. Revue du travail 1938, nr 12.

Amerikas förenta stater.

STEIN, ROSE M. The national labor relations board in U. S. A. The economic journal dec. 1938.

Collective agreements of the united shoe workers. Monthly labor review nov. 1938.

Finland.

Diskussion om arbetsfredens tryggande. Industritidningen 1938, nr 11.

Frankrike.

VOUGT, A. Den franska generalstrejken. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 49—50.

French high court of arbitration for industrial disputes. Monthly labor review nov. 1938.

Storbritannien.

Employer-employee relations in Great Britain. Labor information bulletin 1938, nr 10.

Tyskland.

Die Tarifordnung im Gesetzentwurf über das Arbeitsverhältnis. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Kooperation.

Sverige.

ODHE, TH. Kooperationen och planhushållningen. Vi 1938, nr 52.

Amerikas förenta stater.

ODHE, TH. Frammarsch för kooperationen i U. S. A. Kooperatören 1938, nr 22.

Cooperative productive enterprises in the United States. Monthly labor review nov. 1938.

Danmark.

DREJER, A. A. Andelsselskaber i Danmark i Aaret 1937. Andelsbladet 1938, nr 50

Lettland.

Co-operative work in Latvia before and after the political changes of 1934. Review of international co-operation 1938, nr 12.

Levnadskostnader.

GORDON, H. Zur Berechnung einer Indexziffer der Kosten der Lebenshaltung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1938, nr 3.

RANDOIN, L. L'orientation actuelle des idées en hygiène alimentaire: le souci grandissant de la santé publique. Le musée social 1938, nr 11.

SIWE, S. Mjölken, vårt viktigaste födoämne. Svenska röda korset 1938, nr 11.

STOLPE, H. Arbetarnas näringsförhållanden. Mellanfolkligt samarbete 1938, nr 10.

Sverige.

GEDDA, E. En undersökning över kostförhållanden och livsföring i övrigt för kolt- och lekålderns barn i Göteborg. Social-medicinsk tidskrift 1938, nr 11.

Amerikas förenta stater.

ARMSTRONG, FLORENCE A. State differentials in prices paid by farmers for family living. Social security bulletin 1938, nr 11.

WILLIAMS, F. M. Changes in family expenditures in the post-war period. Monthly labor review nov. 1938.

Japan.

Family-budget survey in Japan, 1936—37. Monthly labor review okt. 1938.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BISCHOFF, H. H. Zum Problem der Nachwuchslenkung. Vierteljahrsh. zur Wirtschaftsforschung 1938/39, nr 3.

Sverige.

Ungdomsarbetslöshet och yrkesutbildning. S. A. P. information 1938, nr 24.

Norge.

LUND, R. Undervisning i bedriftsrasjonalisering ved våre tekniske skoler. Norges industri 1938, nr 25 b.

Tyskland.

ENGELBACH, E. Die Auflösung des Lehrverhältnisses bedarf einheitlicher Regelung. Soziale Praxis 1938, nr 24.

RÜHMANN, W. Drei Jahre Lehrzeit. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Die Entwicklung der Industriefacharbeiterprüfungen. Soziale Praxis 1938, nr 23.

Nykterhetsfrågan.

BAKKE, H. Alkoholfrågan och den allmänna ekonomien. Frihet och ansvar 1938, nr 6.

ENGLUND, E. Einfluss der fiskalischen Belastung auf den Alkoholverbrauch. Forschungen zur Alkoholfrage 1938, nr 6.

KALLENBERG, K. Om emotionell hypnos och alkoholistbehandling. Sv. läkartidningen 1938, nr 52.

SALONEN, K. D. J. Alkoholpolitikens uppbyggande på hög rusdrycksbeskattning. Tidskrift för alkoholpolitik 1938, nr 4.

Ist eine internationale Vereinbarung über den Alkoholismus wünschenswert und möglich? Forschungen zur Alkoholfrage 1938, nr 6.

Sverige.

G[AH]N, H. Årsutskänkningstillståndens antal och fördelning å de särskilda slagen av utskänkningsrörelse. Tidskrift för systembolagen 1938, nr 11.

Island.

BREKKAN, F. ASMUNDSSON. Das Alkoholverbot in Island und die Folgen seiner Aufhebung. Forschungen zur Alkoholfrage 1938, nr 6.

Norge.

RIEBER-MOHN, CHR. J. Norsk hotellagstiftning och nykterhetsfrågan. Frihet och ansvar 1938, nr 6.

Hur rattfylleriet straffas i Norge. Tidskrift för systembolagen 1938, nr 11.

Tyskland.

Några ord om alkoholistvården i Tyskland. Frihet och ansvar 1938, nr 6.

Socialförsäkring.

Sverige.

[DACO.] Frågan om frivillig pensionering av i enskild tjänst anställd. (Yttrande.) Bankvärlden 1938, nr 12.

FRYKBERG, B. Läkarna och sjukkassorna. Sv. läkartidningen 1938, nr 48.

[SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND.] Lagförslag om frivillig pensionering av i enskild tjänst anställda. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1938, nr 6.

ÅMAN, A. Olycksfallsersättning åt alkoholister. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1938, nr 8.

Läkarvård och läkarvårdsersättning i Tornedalen. Sv. sjukkasse-tidning 1938, nr 12.

Sjukkassebyråns statistik. Folkpensioneringen 1938, nr 9.

Den statsunderstödda sjukkasserörelsen i Sverige åren 1935—1937. Sv. sjukkasse-tidning 1938, nr 12.

Amerikas förenta stater.

DEWSON, MARY M. Working women and old-age insurance. Labor information bulletin 1938, nr 10.

ROCCA, G. The health insurance movement in the United States. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 4.

Analysis of grants to 586 000 recipients of old-age assistance. Social security bulletin 1938, nr 11.

Danmark.

BACKER, K. H. Socialforsikring, offentlig Forsorg og praktisk Lægegerning. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1938, nr 11.

Grekland.

L'assurance sociale en Grèce. Revue du travail 1938, nr 11.

Italien.

GHIGLIA, F. L'assurance contre les maladies pour les gens de mer en Italie. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 4.

Tyskland.

LAFORET. Die Verwaltung der Versicherungsträger der Sozialversicherung. Soziale Praxis 1938, nr 24.

Ut- och invandring.

Sverige.

Svensk invandringspolitik. Svensk tidskrift 1938, nr 10.

Tyskland.

MÜLLER, A. Die Juden in Deutschland abwanderungsbereit. Der deutsche Volkswirt 2 dec. 1938.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda omnämnanden.)

KRÆMER, VERA v. Husmor och hembiträde. Vad ha de rätt att fordra av varandra? Sthlm 1938.

Uppslaget till den föreliggande skriften har hämtats från en pristävling i Svenska dagbladet angående hembiträdesfrågan. Inledningsvis framhålles betydelsen för hemarbetet av en rationellare hushållsorganisation, bl. a. genom införande av gemensamma måltider i hemmen, bestämda arbetstider och ordnad ledighet för de anställda. De psykologiska friktionsmomenten i yrket behandlas ingående, varvid särskilt påpekas betydelsen av att hembiträdesyrkets anseende höjes. Vissa reformförslag avseende arbetsförhållandena framläggas. Sålunda anser författarinnan, att betygen böra ersättas med anställningskontrakt och hushållsutbildningen ordnas bättre såväl för hembiträden som för blivande husmödrar. Vidare tecknas en bild av den ideala husmodern och det oumbärliga hembiträdet. Boken avslutas med praktiska anvisningar för hembiträden (i Stockholm) beträffande förefintliga möjligheter till utnyttjande av fritiden för studier och nöjen.

NÄRINGSFRÅGAN. Slutlig rapport avgiven av Nationernas förbunds blandade kommitté för näringsfrågan. Näringsfrågan i dess förhållande till hälsovård, jordbruk och politisk ekonomi. Övers. och delvis förkortad framställning. Sthlm 1938. (Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet.)

Härmed föreligger en översatt och delvis förkortad framställning av den för drygt ett år sedan av nationernas förbund publicerade redogörelsen. Ett utförligt omnämnande av densamma inflöt på sin tid i denna tidskrift (årg. 1937, sid. 831) och skall nu icke upprepas. Det värdefulla arbetet omnämnes dock ånyo, då det genom översättningen blivit tillgängligt för en bredare svensk publik. Man äger i detsamma en kort och vederhäftig sammanfattning av praktiskt taget allt vetande, som för närvarande finnes på området, men man bör samtidigt ha klart för sig, att de vanligen tillämpade metoderna, när det gäller mätningar av livsmedelskonsumtionens storlek, ännu äro ganska svagt utvecklade. För åskådliggörande av det invecklade sambandet mellan inkomst och konsumtion har man sålunda i stort sett icke haft andra uppgifter att tillgå än de mycket osäkra beräkningar, som grunda sig på grupperingar av familjehushåll efter inkomst per person eller inkomst per konsumtionsenhet o. dyl.

VIRGIN, EBBA. Sund föda. Sthlm 1938.

Boken är samtidigt en näringslära och en kokbok. Många recept till maträtter och matsedlar meddelas, där det raffinerade icke såsom i gamla tiders kokböcker ligger i den komplicerade tillagningen utan däri att födan sammansatts efter sitt innehåll av de för kroppen nödvändiga och önskvärda näringsämnena. Näringsläran upptager vetenskapens senaste rön på området och är så tillrättalagd, att även den, som icke äger förkunskaper på området, med lätthet kan följa framställningen. Följande kapitelrubriker citeras: »Födans näringsämnen.» »En fullgod föda.» »Behovet av föda vid strängt muskelarbete.» »Diet vid avmagring.» »Diet för blivande mödrar.» »Diet för barn.» »Om sjukmat.» »Några råd för inköp av matvaror.» Tabeller över olika födoämnens innehåll av näringsämnen (äggvita, järn, vitaminer o. s. v.) äro bifogade.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of agriculture.

Schmidt Weiss, Gertrude, Waite, Marie, & Stitt, Louise. Factors to be considered in preparing minimum-wage budgets for women. Wash. 1938. (Miscellaneous publ. 324.)

— Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1938.

650. Statistics of building construction, 1920 to 1937, as shown by building permits issued.
653. Labor laws and their administration, 1937.
654. State labor legislation, 1937. Including workmen's compensation legislation.
656. *Mitchell W. C.* The making and using of index numbers.

— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1938.

158. *Byrne, Harriet A., & Hillyer, Cecile.* Unattached women on relief in Chicago, 1937.

BEHLING, B. N. Competition and monopoly in public utility industries. Urbana 1938. (Illinois studies in the social sciences. Vol. 23: 1/2.)

BOSTADSFRÅGOR och fritidsproblem. Föredrag, förhandlingar och beslut vid 3:e allmänna svenska bostadskongressen i Stockholm d. 18—19 nov. 1938. Stockholm 1938.

DANMARK. Indenrigsministeriets Saneringsudvalg.
Betænkning. Khvn 1938.

— Det landökonomiske Driftsbureau.
Undersögelser over Landbrugets Driftsforhold. Regnskabsresultater fra danske Landbrug. 21 (1936/37). Khvn 1938.

— Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1938.
Bd 106: H. 3. Anvendelsen af Landbrugsmaskiner 1936.
» 107: » 3. Færdselsuheld 1937.

FASTIGHETSKALENDER för Stockholms stad 1938. Sthlm 1938.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1938.
6. Befolkningsstatistik.
87. Befolkningsförhållandena år 1937.

GIHL, T. Neutralitetsproblem. Sthlm 1938. (Internationell politik. Skrifter utg. av Kommittén för utrikespolitisk upplysning. 1.)

INGELSON, A. »Officiellt». Domstolar, departement och verk. Sthlm 1938.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. Geneva 1938.
Ser. B. (Economic conditions.)
31. The world coal-mining industry. Vol. 1—2.

ISLAND. Hagstofa Islands. — Bureau de statistique de l'Islande.
Statistique de l'Islande. Reykjav. 1938.
97. Statistique du commerce en 1936.
98. Statistique de la pêche, de la chasse aux phoques et de l'oisellerie en 1936.

JACOBSSON, P. Villkoren för industriellt uppsving enligt senaste årens erfarenheter. Föredrag. Sthlm 1938. (Sveriges industriförbund.)

KLARIN, EDITH, & ABRAMSON, E. Mat, som är värd sitt pris. Utg. av Skattebetalarnas förening. Sthlm 1938.

KONJUNKTURLÄGET hösten 1938. Sthlm 1938. (Meddelanden från Konjunkturinstitutet. Ser. A: 3.)

LETTLAND. Valsts statistiskā pārvalde. — Bureau de statistique de l'Etat.
Statistique de l'hygiène publique. Année 10 (1937). Riga 1938.

NATIONERNAS FÖRBUND. Advisory committee on social questions.
The placing of children in families. Vol. 1—2. Geneva 1938. (Publ. 1938: 4. 14.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Statistisch zakboek 1938. 's-Gravenh. 1938.

NORD-IRLAND. Ministry of agriculture.
The conditions of employment and wages of agricultural workers in Northern Ireland. Belfast 1938.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1938.
149. Kommunenes gjeld m. v. pr. 30. juni 1938.
150. Meieribruket i Norge 1937.
— Chefinspektören for arbeidstilsynet. Årsberetninger fra arbeidsrådet og arbeidstilsynet 1937. Oslo 1938.

POLEN. Office central de statistique. Statistique des prix 1937. Warsz. 1938. (Statistique de la Pologne. Sér. C: 96.)

PSYKIATRISK UNDERSÖKNING av vissa tvångsarbetare och alkoholister, under år 1938 intagna å statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, enl. uppdrag av K. Maj:t utförd av *G. Adell* & *Gustav Jonsson*. Sthlm 1938. [Stencil.]

RIKSFÖRENINGEN FÖR SVENSKHETENS BEVARANDE I UTLANDET.
Till 30-årsdagen 1908 $^{8}/_{12}$ 1938. Gbg 1938.

[RIKSRÄKENSKAPSVERKET.]
Utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1937/38. Sthlm 1938.

SANDLER, R. Mångfald och enfald. Tal och artiklar utg. till Arbetarnes bildningsförbunds 25-årshögtid. Sthlm 1937.

SKÖLD, P. E. Staten och näringslivet. Föredrag. Sthlm 1938.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1938. Sthlm 1938.
33. Betänkande och förslag rörande den andliga vården inom försvarsväsendet. Avg... d. 29 okt. 1937... (Fö.)
37. Normalbestämmelser för järnkonstruktioner till byggnadsverk (järnbestämmelser). 3, omarb. uppl. (K.)
42. Betänkande med utredning och förslag angående åtgärder till den svenska exportnäringens främjande. Avg. d. 24 nov. 1938 av 1938 års exportutredning. (H.)
43—44. Processlagberedningens förslag till rättegångsbalk. 1—2. [Avg. d. 29 nov. 1938.] (Ju.)
45. Betänkande med förslag angående reglering av strandbebyggelsen m. m. Avg. [d. 28 nov. 1938] av Fritidsutredningen. (S.)
46, 41, 48. 1936 års uppbördskommitté. Betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. Del 1—3. [Avg. d. 31 okt. 1938.] (Fi.)
47. Betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete m. m. Avg. [d. 23 nov. 1938] av Kvinnoarbetskommittén. (Fi.)
50. Betänkande angående utbildningen av lärare vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. Avg. [d. 26 nov. 1938] av 1936 års lärarutbildningssakkunniga. (E.)
51. Uppbörds- och folkbokföringsreformen. Kortfattad framställning av 1936 års uppbördskommittés förslag rörande omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. (Fi.)
52. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till civilt icke-ordinarieregleménte. [Avg. d. 21 dec. 1938.] (Fi.)

STATSKONTORET, K.
Utdrag ur de under K. statskontorets förvaltning stående fonders och diverse medels räkenskaper för budgetåret 1937/38. Sthlm 1938.

STORBRITANNIEN. R. economic society.
Memorandum. Issued by arrangement with the London and Cambridge economic service. Lond. 1938.
76. Report on current economic conditions, Oct. 1938.

SVENSKA METALLINDUSTRIARBETAREFÖRBUNDET.
Protokoll fört vid Sv. metallindustriarbetareförbundets 19:de kongress... 23—30 juli 1938. Sthlm 1938.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1938.
Allmänna väg- och vattenbyggnader år 1937. Av K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.
Finanser.
Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1937. Av K. kontrollstyrelsen.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1936. Av K. medicinalstyrelsen.
Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård vid armén år 1937. Av K. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse [m. fl.]
Hälso- och sjukvården vid marinen år 1937. Av marinöverläkaren.

WIGFORSS, E. Samarbete mellan staten och det enskilda näringslivet. Föredrag. Sthlm 1938.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 15 december 1938—14 januari 1939 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
689.	K. kung. ang. accis å margarin m. m.	9 dec.
690.	K. kung. ang. tullen å margarin m. m.	9 »
697.	K. instruktion för yrkesinspektionen	25 nov.
711.	K. kung. ang. läkarundersökningar och läkarbesiktningar till förebyggande av vissa yrkessjukdomar	2 dec.
712.	K. kung. ang. gottgörelse för läkarundersökningar och läkarbesiktningar till förebyggande av vissa yrkessjukdomar	2 dec.
738.	Taxa för beräkning av ersättning för läkarvård enligt sjukkasseförordningen	16 »
739.	K. kung. om traktamentsersättning åt yrkesinspektörer, förste distriktsingenjörer, distriktsingenjörer och yrkesunderinspektörer	16 »
741.	K. cirkulär till rikets allmänna domstolar med vissa föreskrifter rörande mål, som avse tillämpningen av lagen den 17 juni 1938 (nr 287) om semester	16 »
760.	K. cirkulär till statliga myndigheter och institutioner ang. kollektivavtal beträffande städning	9 »
765.	K. kung. ang. apotekselevers antagande och lärotid m. m.	30 »
771.	K. kung. ang. utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i 122 och 171 §§ sjölagen	30 »
4.	K. kung. om särskild anmälan rörande utlänning	4 jan.

INNEHÅLL

Överflyttning av arbetslös ungdom i England 77
Arbetsberedning åt partiellt arbetsförmögna 83
Utlänningarna i Sverige 87
En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet 93
Kortare meddelanden 96
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde februari 1939 96
Sociala frågor inför riksdagen 97
Utredning om försvarets demokratisering 98
Utredningsorgan för industrien 98
Stadsbyggnadskongress i Stockholm . . . 99
Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg 99
Bostadshyrorna i Stockholm 1937/38 och 1938/39 99
Skogsnäringens ekonomiska läge 100
Amerikansk statistik rörande in- och utvandring 101

Periodiska översikter

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1938 102
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1938 116
Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1938 119
Arbetsmarknaden under januari 1939 126
Sveriges offentliga arbetsförmedling under januari 1939 128
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1938 . . . 130
Statens arbetslöshetskommission december 1938 131
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 132
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1938 133
Fattigvården år 1936 140
Kollektivavtal i Sverige år 1937 . . 143
Arbetsinställelser i Sverige år 1937 . 147
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1937 149
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1938 151
Olycksfall i arbete år 1935 151
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1938 154
Livsmedelspriser och levnadskostnader januari 1939 156
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet 158
Litteraturöversikt 159

INDEX

Le transfert des jeunes chômeurs en Angleterre. 77
Le placement de la main-d'œuvre à capacité partielle (»Arbetsberedning»). 83
Les étrangers en Suède. 87
Un examen psychiâtrique de la clientèle des maisons d'arrêt. 93
Courtes notices. 96
Sessions du conseil d'administration du bureau international du travail en février 1939. 96
Questions sociales soumises au Riksdag. 97
Comité pour la démocratisation des forces de la défense nationale. 98
Institut d'études sur l'industrie. 98
Congrès de la construction urbaine. 99
Logements vacants à Stockholm et à Göteborg. 99
Les loyers des locaux d'habitation à Stockholm en 1937 38 et 1938/39. 99
Situation économique de l'industrie forestière. 100
Statistique américaine sur l'immigration et l'émigration. 101

Aperçus périodiques

Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1938. 102
L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1938. 116
L'offre et la demande du travail pendant le 4e trimestre 1938. 119
Le marché du travail en janvier 1939. 126
Activité des bureaux de placement publics en Suède en janvier 1939. 128
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1938. 130
La Commission du chômage en décembre 1938. 131
Marché du travail et chômage à l'étranger. 132
Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes en 1938. 133
Assistance aux indigents en 1936. 140
Les conventions collectives en 1937. 143
Grèves et lockouts en Suède en 1937. 147
L'activité des conciliateurs officiels en 1937. 149
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1938. 151
Accidents du travail en 1935. 151
L'émigration intercontinentale en 1938. 154
Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en janvier 1939. 156
Fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger. 158
Bibliographie. 159

RÉSUMÉ.

Placement de la main-d'œuvre à capacité partielle (»Arbetsberedning»). A la suite d'une motion au Conseil Municipal de Stockholm demandant qu'une enquête soit effectuée sur les mesures prises pour atténuer le chômage parmi le personnel administratif d'entreprises privées, un comité a été désigné et un Office de placement de la main-d'œuvre à capacité partielle (Arbetsberedningsbyrå) a été constitué dans le Bureau de Statistique de la Ville de Stockholm. Cet Office a eu pour mission de procurer du travail au plus grand nombre possible de chômeurs inscrits. Il s'est avéré que parmi ceux-ci la plupart n'étaient pas en possession d'une entière capacité de travail dans des professions exigeant une certaine compétence, mais grâce au concours des employeurs, de l'Union des fonctionnaires en chômage et d'autres organismes, l'Office a cependant réussi, après une étude minutieuse de chaque cas particulier, à fournir un emploi à plus de la moitié des 800 chômeurs inscrits jusqu'à présent. Le fait est souligné que ce problème de l'emploi de la main-d'œuvre à capacité seulement partielle se fera de plus en plus urgent dans l'avenir, à mesure que les classes de population les plus âgées augmenteront en numéraire. L'Office a poursuivi, en relation directe avec son activité pratique, un travail d'enquête et présente un rapport contenant aussi un projet touchant la continuation de son œuvre. P. 83.

Les étrangers en Suède. Des renseignements sont donnés sur les étrangers qui étaient en possession, au 1er octobre 1938, d'un permis de séjour ou d'un permis de travail. Ces étrangers étaient au nombre de 11 237. Parmi eux, 2 555 avaient seulement un permis de séjour, tandis que 8 682 avaient un permis de travail, parfois en corrélation avec un permis de séjour. Ils étaient pour plus de cinquante pour cent citoyens du Danemark, de la Finlande ou de la Norvège. Le rapport contient aussi une comparaison avec le contingent correspondant d'étrangers pour les années 1934—1937. De cette comparaison ressort que le nombre des étrangers s'est, au cours d'une période de cinq ans, augmenté en chiffres ronds de 5 000. Cette augmentation revient pour plus des trois quarts à des citoyens des pays voisins nordiques et reflète, en premier lieu, la pénurie dans certaines régions du pays d'employées de maison, d'ouvriers agricoles et travailleurs similaires. Le nombre de réfugiés est passé, depuis le commencement de novembre 1938 jusqu'au 10 janvier 1939, d'environ 1 800—2 300 à environ 3 000—3 500. Les réfugiés nouvellement arrivés sont pour la plupart des personnes âgées ou des enfants ou encore des personnes qui ne resteront qu'un temps assez court dans le pays. P. 87.

Un examen psychiatrique de la clientèle des maisons d'arrêt a été récemment effectué concernant 120 individus dans l'établissement de Svartsjö et 54 dans celui de Landskrona. On a constaté que la majorité de ces individus sont des anormaux psychiques et qu'un grand nombre parmi eux devraient être soumis à un traitement spécial différent. P. 93.

Activité des bureaux de placement publics en 1938. Le nombre de travailleurs hommes ayant demandé du travail dans les bureaux de placement publics s'est élevé en 1938 à 231 547, celui des femmes à 115 904. Les emplois procurés ont été au nombre de 203 038 pour les hommes et de 157 568 pour les femmes, soit au total 360 606. Parmi les emplois procurés, 61 931 revenaient à l'agriculture et à l'exploitation forestière, 46 801 à l'industrie et à l'artisanat, 85 510 au commerce et aux transports et 97 240 aux services domestiques. Des renseignements spéciaux sont donnés sur l'activité des bureaux de placement pour la jeunesse, les étudiants et le corps enseignant. P. 102.

L'offre et la demande du travail pendant le 4e trimestre 1938. L'indice de la conjoncture (»konjunktursiffran») calculé sur la base des estimations faites par les employeurs touchant l'offre sur le marché a été 3·63 pour le 4e trimestre 1938 contre 3·53 pour le 3e trimestre 1938 et 3·80 pour le 4e trimestre 1937. (Une offre moyennement bonne sur le marché est caractérisée par l'indice 3.) P. 119.

Le marché du travail en décembre 1938 et janvier 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en janvier 1939 219 (en décembre 1938 231). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de décembre 17·8 % du nombre total des membres (11·2 % en novembre). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage s'est élevé à la fin de janvier à environ 27 500 (22 099 en décembre 1939). P. 126.

L'activité de l'industrie du bâtiment en 1938. Dans 27 villes de plus de 10 000 habitants ont été construits, en 1938, 22 443 logements et 64 156 pièces, ce qui implique par rapport à l'année précédente une augmentation de respectivement 3·9 et 6·2 %. Des autorisations de construire ont été accordées pour 28 480 logements et 78 376 pièces, ce qui constitue une augmentation de respectivement 31·3 et 26·5 %. Dans 12 villes de plus de 30 000 habitants, 14 741 logements et 39 316 pièces étaient en voie de construction le 1er janvier 1939, c'est-à-dire respectivement 30·8 et 30·6 % de plus qu'au 1er janvier 1938. Dans les six plus grandes villes de la Suède, la surface des locaux destinés à des usages autres que l'habitation s'est accrue par rapport à 1937 de 26·9 %; on a noté pour les autorisations de construire de ce genre de locaux une augmentation de 47·4 %. P. 133.

Conventions collectives, grèves et lockouts et activité des conciliateurs officiels pendant 1937. Le nombre des contrats collectifs s'est accru durant 1937 de 2 541 (36 %) et s'élève au total à 9 600; le nombre d'employeurs et de salariés touchés par ces contrats a augmenté de 8 100 (29 %) et 141 700 (18 %) respectivement et s'élève au total à 36 000 et à près de 911 000 respectivement. Les cessations de travail ont été de 67, touchant 1 260 employeurs et 30 904 salariés; les journées de travail perdues ont été de 861 000. Le nombre de conflits ayant fait l'objet d'une procédure d'arbitrage de la part de conciliateurs spécialement désignés et de commissions d'arbitrage s'est élevé à 301; le plus grand nombre de conflits soumis à l'arbitrage revient à l'industrie du bâtiment. P. 143, 147 et 149.

Häftets huvudinnehåll.

Februari 1939.

Överflyttning av arbetslös ungdom i England. Överflyttning av arbetskraft från distrikt, som äro särskilt utsatta för arbetslöshet, sker enligt en av arbetsministeriet utarbetad plan. Kurser anordnas för yrkesutbildning. Resebidrag utbetalas. Propaganda göres för överflyttningen genom föredrag, affischer och personlig påverkan. Man har också insett nödvändigheten att noggrant organisera de överflyttades omhändertagande på arbetsorten. Sålunda ordnar man den första bostaden, söker skaffa lämpligt umgänge o. s. v. Problemet är svårlöst, och dessa anordningar äro endast ett av de försök, som göras för att råda bot på denna till vissa distrikt lokaliserade arbetslöshet. Sid. 77.

Arbetsberedning. I anledning av en motion i stadsfullmäktige i Stockholm med begäran om utredning angående åtgärder till lindrande av arbetslösheten bland privattjänstemän tillsattes en kommitté och inrättades i juni 1937 en s. k. arbetsberedningsbyrå inom stadens statistiska kontor. Byråns verksamhet har gått ut på att bereda arbete åt största möjliga antal av anmälda arbetslösa. Av dessa visade sig de flesta icke besitta hundraprocentig arbetskapacitet i mera krävande yrken, men i samverkan med arbetsgivarparten, ävensom med föreningen arbetslösa tjänstemän m. fl., har byrån efter noggrann prövning av varje individuellt fall likväl lyckats i arbete anbringa över hälften av hittills anmälda 800 arbetslösa. Det framhålles, att detta den partiella arbetskraftens sysselsättningsproblem kommer att bli än mer brännande i framtiden, allteftersom de högre åldrarna inom befolkningen tillväxa i numerären. I direkt anslutning till den praktiska verksamheten har kommittén bedrivit sitt utredningsarbete och nu framlagt ett betänkande med förslag rörande det fortsatta arbetet. Sid. 83.

Utlänningarna i Sverige. Här meddelas data angående de utlänningar, som den 1 oktober 1938 innehade uppehålls- eller arbetstillstånd. Dessa utlänningar utgjorde 11 237. Härav innehade 2 555 blott uppehållstillstånd, medan 8 682 innehade arbetstillstånd, eventuellt i förening med uppehållstillstånd. Utlänningarna voro till över femtio procent medborgare i Danmark, Finland eller Norge. Vidare meddelas jämförelsedata för åren 1934—1937 beträffande motsvarande utlänningsklientel. Av desamma framgår, att utlänningarnas antal under en tid av fem år ökat med i runt tal 5 000. Stegringen faller till över tre fjärdedelar på medborgare i våra nordiska grannländer och återspeglar härvid i första hand en på sina håll inom landet rådande knapphet på hembiträden, jordbruksarbetare o. dyl. — Antalet flyktingar har från början av november 1938 till den 10 januari 1939 stigit från 1 800 à 2 300 till 3 000 à 3 500. De nytillkomna flyktingarna utgöras till stor del av antingen äldre personer eller barn eller ock av personer, som endast för en kortare tid skola uppehålla sig i riket. Sid. 87.

En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet har nyligen utförts, berörande 120 personer på Svartsjö och 54 i Landskrona. Huvudmassan av de undersökta befunnos psykiskt abnorma, och en stor del av dem ansågos böra komma i åtnjutande av annan specialvård. Sid. 93.

Arbetsförmedlingen år 1938. Vid de offentliga arbetsförmedlingarna uppgick under fjolåret antalet manliga arbetssökande till 231 547 och antalet kvinnliga till 115 904. De tillsatta platserna utgjorde 203 038 på manliga avdelningen och 157 568 på kvinnliga eller tillsammans 360 606. Av de tillsatta platserna kommo 61 931 på gruppen jordbruk och skogsbruk, 46 801 på industri och hantverk, 85 510 på handel och samfärdsel samt 97 240 på husligt arbete. Särskilda uppgifter lämnas om ungdoms-, student- och lärarförmedlingarnas verksamhet. Sid. 102. — I en särskild artikel redogöres för sjömansförmedlingen. Sid. 116.

Arbetstillgången fjärde kvartalet 1938. Den på grundval av arbetsgivarnas uppskattningar angående arbetstillgången beräknade konjunktursiffran var 3·63 fjärde kvartalet 1938 (mot 3·53 föregående kvartal och 3·80 fjärde kvartalet 1937). Särskilda uppgifter lämnas för olika industrier. Sid. 119.

Arbetsmarknaden december 1938—januari 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under januari 1939 219 (231 i december 1938). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av december 1938 17·8 % av medlemsantalet (11·2 % i november). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av januari 1939 till c:a 27 500 (22 099 i december 1938). Sid. 126.

Byggnadsverksamheten år 1938. I 27 städer med över 10 000 invånare tillkommo år 1938 22 443 lägenheter och 64 156 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en ökning med 3·9 resp. 6·2 %. Byggnadslov beviljades för 28 480 lägenheter och 78 376 rum, innebärande en ökning med 31·3 resp. 26·5 %. I 12 städer med över 30 000 invånare voro vid årsskiftet 1938/39 14 741 lägenheter och 39 316 rum under byggnad, d. v. s. 30·8 resp. 30·6 % mer än vid föregående årsskifte. I de sex största städerna ökades arealen i färdigställda lokaler för andra än bostadsändamål gentemot år 1937 med 26·9 %; för beviljade lokaler noterades en ökning med 47·4 %. Sid. 133.

Kollektivavtal, arbetsinställelser och statens förlikningsmäns verksamhet år 1937. Kollektivavtalsbeståndet har under nämnda år ökat med 2 541 (36 %) till inemot 9 600; antalet berörda arbetsgivare och arbetare har stigit med resp. omkring 8 100 (29 %) och 141 700 (18 %) till 36 000 resp. 911 000. Antalet arbetsinställelser uppgick till 67, av dessa berörda arbetsgivare till 1 260 och arbetare till 30 904; de förlorade arbetsdagarna uppgingo till 861 000. Antalet arbetstvister, som under året varit föremål för någon medlingsåtgärd från särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, uppgick till 301; det högsta antalet ärenden uppvisar gruppen byggnadsverksamhet. Sid. 143, 147 och 149.

Fylleriförseelser och spritsmuggling. Antalet avdömda fylleriförseelser utgjorde år 1938 31 200 (preliminär uppgift) mot 29 684 år 1937. Antalet spritbeslag uppgick år 1938 till 809 mot 900 år 1937. Sid. 151.

Indextalet för livsmedel, bränsle- och lyseartiklar uppgick under januari 1939 till 147 (juli 1914 = 100), vilket var en enhet högre än under december 1938. Sid. 156.

Överflyttning av arbetslös ungdom i England.

I samband med en av assistenten vid Stockholms stads arbetsförmedling, fröken Kajsa Barck-Lagergren, hösten 1937 företagen resa till England för studier av vidtagna anordningar för yrkesorientering och arbetsanskaffning åt ungdom, för vilka studier redogörelse tidigare lämnats i denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 74), ägnade resenären även uppmärksamhet åt ungdomsarbetslöshetsproblemet. I det följande lämnas en sammanfattning av en del undersökningar och iakttagelser rörande vidtagna åtgärder för överflyttning av ung arbetskraft.

I de industricentra, som äro belägna i Syd-Wales, på Englands nordöstra kust och i vissa delar av Skottland, finnas mycket små möjligheter för ungdom att få arbete. Ehuru dessa distrikt omfatta mindre än hälften av landets ungdom, kommer c:a 75 % av den registrerade arbetslösa ungdomen från dessa trakter. I dessa delar av England ha arbetslöshetsproblemen varit mest brännande. I södra Wales, där undertecknad besåg flera ungdomsskolor, var arbetslöshetsprocenten 1935 31·2 och 1936 29·4. I några av de hårdast drabbade samhällena säges arbetslösheten komma upp till 50 à 60 %, stundom ännu högre.

I andra delar av landet finnes industri och handel, som är i behov av ung arbetskraft. Att överflytta den lediga arbetskraften till de trakter av landet, där lämpligt arbete kan beredas, har därför blivit föremål för en i detalj utarbetad plan.

Kurser för arbetslös ungdom under 18 år. Enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring av år 1930 skall varje ungdom under 18 år, som anmäler sig som arbetslös, besöka en s. k. instruktionskurs. Meningen med dessa kurser är att förebygga den demoralisering som hotar den ungdom, som icke har något som helst att sysselsätta sig med. Man vill emellertid icke bara hålla de unga från gatan och ge dem något att göra. Målet är mera positivt. Man vill ge pojkarna och flickorna ett verkligt intresse i livet, hålla deras sinnen och fingrar smidiga, deras kroppar i form, lära dem något, som kan vara av verklig nytta för dem, antingen de förbli i hemmen eller komma ut i arbete. Dessa kurser innebära således icke träning för ett speciellt yrke, men äro avsedda att göra ungdomarna mer skickade att finna sig tillrätta i ett arbete.

Instruktionskurserna sättas i gång av skolmyndigheterna, men arbetsministeriet övervakar deras effektivitet och betalar kostnaderna. Arbetstimmarna äro tre till fem per dag. Då resekostnaderna för många ungdomar skulle utgöra ett oöverstigligt hinder, är det ordnat så, att resor inom ett visst avstånd

betalas av myndigheterna. De som på grund av undernäring äro i behov av ett mjölkmål erhålla detta under kurstiden på särskild ordination av läkare. Pojkarna få omväxlande sysselsätta sig med träslöjd, metallslöjd, skomakeri, trädgårdsarbete o. dyl. Flickorna ha lektioner i handarbete, tvätt, hushållsgöromål och gymnastik. För alla ungdomar ingå i schemat skrivning, läsning och räkning. Schemat göres upp av skolmyndigheterna, men måste godkännas av arbetsministeriet.

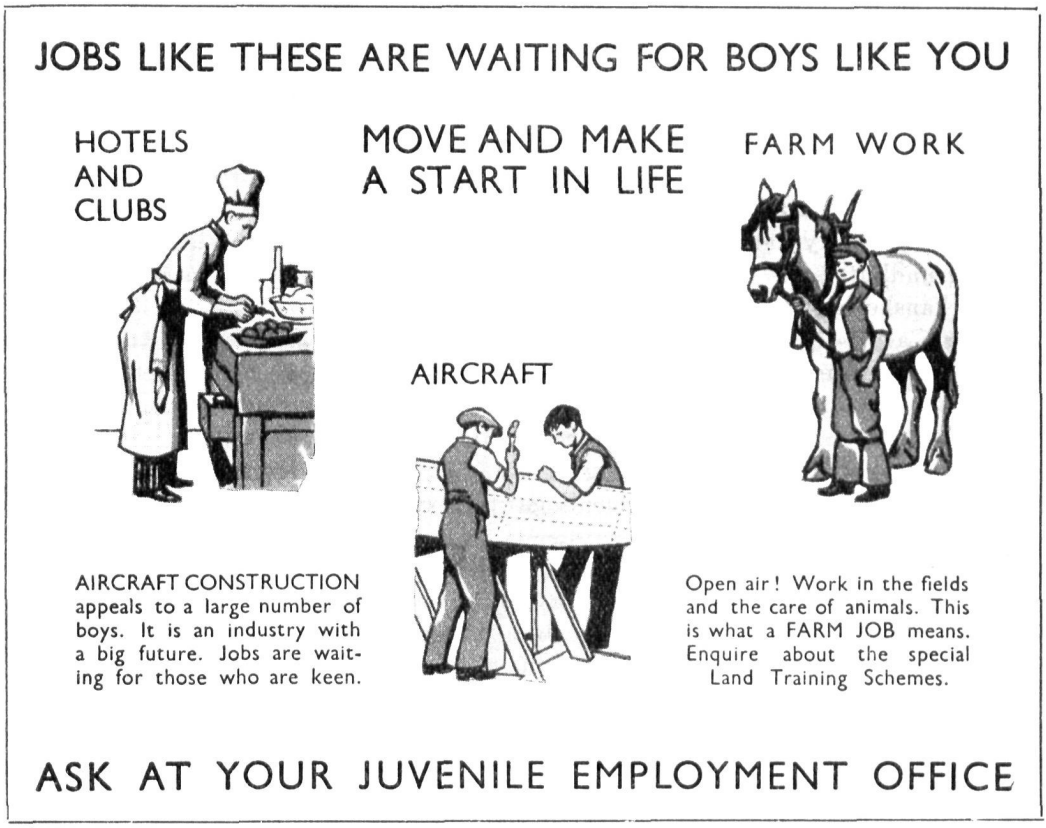
Undertecknad besökte en dag i september 1937 några dylika instruktionsskolor i Rhonddadalarna i Wales. Både pojkar och flickor verkade vakna och intresserade, men gjorde ett beklämmande intryck genom sin fattigdom. Den ena kursen var besökt av 250 flickor. Alla dessa instruktionskurser hade utom det vanliga schemat även ungefär var fjortonde dag föredrag i allmänbildande ämnen. Dessa föreläsningsserier voro i detta distrikt anordnade av K. F. U. M. i Cardiff. Som exempel på de ämnen, som voro uppsatta för denna vinter, må nämnas: Papperets historia, Några Dickens-karaktärer, Tvärs genom Sahara, Sundhar Singh i Indien. Billiga baddagar anordnas dessutom för kursdeltagarna.

År 1936 funnos i hela landet 219 instruktionscentra och klasser för arbetslösa. Medeltalet besök under första veckan i månaden utgjorde under 1936 för pojkar 17 225 och för flickor 10 216. Totala antalet personer, som besökte kurserna under samma år, var 191 000.

Särskilda s. k. »transfer-centres», vilka mera skulle kunna kallas kolonier för klena pojkar, samt sommarläger för samma ändamål för flickor stå öppna för dem, som förklarat sig villiga att flytta från hemtrakten, men vilkas fysik icke tycks lämplig härför. Undertecknad, som bevistade en intervju med dels de nykomna, dels de hemvändande ungdomarna, häpnade över tillståndet bland de nykomna. Man spårade tydligt den långvariga och tröstlösa arbetslösheten i dessa barns yttre och i deras melankoliska ögon. De, som voro färdiga att lämna kolonien, tycktes däremot vara i en utmärkt kondition såväl fysiskt som psykiskt. Skötseln av dessa kolonier och läger för pojkar hade arbetsministeriet uppdragit åt K. F. U. M., men kostnaderna betalades av staten. För flickor voro en del av platserna på ett K. F. U. K.-läger upplåtna. För att komma i åtnjutande av denna vård måste deltagarna förete läkarintyg.

Åtgärder för utbildning av ungdom för vissa yrken. Ungdomsförmedlingarnas organisation möjliggör i hög grad tillvaratagandet av lärlingsplatser hos enskilda arbetsgivare och andra utbildningsmöjligheter inom industri och handel. En följd härav är att de utbildningskurser, som behöva anordnas, bli ensidigt betonade både när det gäller pojkar och flickor.

Kurserna för pojkar ha omfattat utbildning för arbete inom hem, hotell o. dyl., för jordbruk samt för sjömansyrket. Ett väl inrett hem i Wales, nära Newport, utbildar pojkar till kockar eller betjänter. Detta hem är på uppdrag av arbetsministeriet och på dess bekostnad upprättat av scoutrörelsen. Det drives också efter scoutrörelsens principer och i dess anda. Scoutkårer

Ur en propagandabroschyr för överflyttning. »Jobb som dessa vänta på pojkar sådana som du.» »Flytta och sätt i gång på levnadsbanan!» — »Fråga hos ungdomsförmedlingen!»

få tälta på området. De bekanta sig med pojkarna, hjälpa dem i trädgårdsarbete och inbjuda dem till sina övningar och lekar i terrängen.

En kommitté vid namn »Central committee on women's training and employment» har hand om alla utbildningskurser för yngre och äldre kvinnlig arbetskraft. Arbetsministeriet överlämnar till kommittén för detta arbete årligen en summa av c:a £ 70 000. Under år 1936 placerades 1 178 flickor, som utbildats i kommitténs skolor, i husligt arbete. Under samma år erhöllo 93 flickor hjälp till maskinskrivnings- och stenografikurser och 11 till kurser å kontorsmaskiner av andra slag. De kurser för utbildning i husligt arbete, vilka anordnas av kommittén, äro fullkomligt avgiftsfria. Kursdeltagarna erhålla fria resor till kursen och allting fritt under vistelsen där. Dessutom erhålla de 2 sh. 6 d. i fickpengar varje vecka. Vid avresan får varje deltagare en utrustning bestående av en svart klänning, två blå klänningar, förkläden, mössor och en omgång underkläder. Tillträde till kursen beviljas kvinnor mellan 16 och 40 år, som äro arbetslösa och registrerade på arbetsförmedlingen. En kommitté på hemorten intervjuar dem, som söka in. Alla måste

ha friskbetyg. Ingen, som på något sätt förut har haft tillfälle till yrkesträning på det allmännas bekostnad, kan beviljas tillträde till dessa kurser.

Propaganda för överflyttning. Arbetsministeriets propaganda för överflyttning av ungdom från de arbetslösa distrikten sker på tre olika sätt.

Man trycker för det första broschyrer och affischer med mottot: »Move and make a start in life.» Med sina vackra färger göra dessa broschyrer och affischer ett mycket tilltalande intryck och kunna icke undgå att — om ej bli grundligt lästa — så åtminstone på visuell väg lämna ett intryck kvar, som kanske bär frukt.

Från arbetsförmedlingens distriktskontor sändas för det andra tjänstemän ut på föredragsturnéer. Någon tjänsteman får t. ex. secondary schools på sin lott, en annan har på sitt program att hålla kontakt med husmodersföreningar och andra kvinnoföreningar, kyrkliga och frikyrkliga m. fl.

Man övar för det tredje personlig påverkan på de unga arbetslösa vid instruktionscentra och på ungdomsförmedlingarnas expeditioner.

Åtgärder på arbetsorten. Endast de pojkar och flickor, vilkas föräldrar ge sitt tillstånd därtill, och som själva verkligen önska att få använda sig av detta tillfälle att erhålla lämpligt arbete, bli antagna till överflyttning. Pojkarna ha hittills blivit placerade i industri och handel samt till en ringa grad i husligt arbete i hem samt i hotell- och restaurangrörelse. Flickorna ha i regel erhållit hembiträdesplatser, men en hel del ha även fått arbete inom industrien. Antalet av dessa senare platser för flickor äro i ständigt stigande. Innan en plats erbjudes åt en ungdom från de arbetslöshetstyngda distrikten, försäkrar man sig om att löner och arbetsförhållanden äro lämpliga. Den erbjudna lönen får icke under några förhållanden vara lägre än den, som erbjudes åt ungdom från orten i samma ålder. Såvitt möjligt avser man även, att arbetet skall vara av den art, att ungdomen vid uppnådda 18 års ålder kan vara självförsörjande. Vid 18 års ålder upphör nämligen arbetsministeriets möjligheter att bidraga till ungdomens inackordering, att ge dem fickpengar m. m. Alla få fri resa till det nya arbetet, utom flickor, som få hembiträdesplatser, i vilket fall husmödrarna oftast betala resorna. Skulle arbetsgivaren före anställandet önska ett personligt besök, ordnas även detta av arbetsförmedlingen utan utgift från den sökandes sida.

Ofta räcka icke lönerna till att betala inackordering på den nya orten. Arbetsministeriet är då redo att fylla i vad som fattas, t. o. m. så att ungdomarna erhålla en viss fickpenning var vecka för personliga behov. I de större städerna kan man visserligen skaffa ungdomen lämpliga privata inackorderingar, men i regel placeras de i ett av arbetsministeriets inackorderingshem de första veckorna. Arbetsministeriet har vid anordnandet av dylika hem i London vänt sig till bl. a. K. F. U. K. och K. F. U. M. med anhållan om hjälp. Dessa organisationer ha där och på flera andra håll stått till tjänst med arbetskraft och erfarenheter på området, medan arbetsministeriet svarat för kostnaderna. Dessa hem bli då uteslutande avsedda för överflyttad ung-

dom. I Birmingham återigen, där skolmyndigheterna själva satt upp dylika hem, har man ansett det riktigare, att icke isolera den överflyttade ungdomen, utan låtit även annan ungdom bo på hemmen. Praktiken har visat, att inackorderingshemmen även behöva tjäna som upptagningsanstalter för dem av ungdomarna, som misslyckats på sina platser och efter att ha flyttat ut till hem i staden behöva komma åter en tid för att se sig om efter annat arbete.

Skulle det inträffa, att någon ungdom blir sjuk eller att arbetet av en eller annan orsak upphör för en kortare tid, har arbetsministeriet rätt att för en tid tilldela dem den penninghjälp, som kan behövas.

Rådgivande kommittéer. Av de befintliga rådgivande kommittéerna för den ordinarie ungdomsförmedlingsverksamheten[1] väntas, att de utvidga sin verksamhet till att omfatta även den överflyttade ungdomen. En särskild »eftervårdskommitté» (after-care committee), lydande under den rådgivande kommittén, finnes på många håll för tillsyn av överflyttad ungdom. I eftervårdskommittén ingå representanter för den rådgivande kommittén (gärna en arbetsgivare, som själv sysselsätter överflyttad ungdom, och någon arbetarrepresentant), representanter för pojk- och flickscoutkårer, K. F. U. K., K. F. U. M. m. fl., för ortens sociala välfärdsarbete, för ortens ungdomsorganisationskommitté och dess olika religiösa organisationer.

Eftervårdskommittén bör organisera arbetet så, att varje överflyttad ungdom får en »vän», som tar hand om honom eller henne. I en broschyr, som meddelar vad en »vän» har för uppgifter, heter det bland annat:

»Erfarenheten visar, att det är de första veckornas hemlängtan, som är den svåraste, och att det är särskilt viktigt, att under dessa första veckor hjälpa den överflyttade att finna sig till rätta. Här betyder det personliga inflytandet av en 'vän' mycket. Denna måste göra allt för att vinna sin skyddslings förtroende. 'Vännen' bör uppmuntra skyddslingen att berätta om sina svårigheter och sina glädjeämnen, såväl i arbetet som efter arbetstimmarnas slut. Men alla frågor rörande löner och arbetsförhållanden skola överlämnas till ungdomsförmedlingens tjänsteman.»

Inom de två första veckorna skall den tillsatta »vännen» meddela sig med skyddslingens föräldrar. Dessutom skall skyddslingen uppmuntras att skriva hem själv. Tills det anses, att skyddslingen verkligen funnit sig till rätta och anpassat sig efter de nya förhållandena, skall man inom varje halvår sända ett meddelande till föräldrarna. »Vännen» skall också se till, att den ungdom, som är under hans eller hennes vård, är sjukförsäkrad och får den sjukvård, som eventuellt behöves.

En »vän» skall stå sin unga skyddsling till tjänst med råd om hur han eller hon skall använda sin fritid och man räknar upp en del opolitiska klubbar och föreningar, som kunna komma i fråga. Skulle rekommendationer behövas för att vinna inträde i dessa pojk- eller flickklubbar, skall man stå till tjänst med dylika. Man får heller icke glömma att uppmuntra ungdomen att

[1] Jfr angående de rådgivande kommittéerna Soc. Medd. årg. 1938, sid. 75 o. f.

gå in i sparföreningar, så att de vänja sig vid att lägga undan en liten summa varje vecka för kommande behov, såsom för kläder, en ferieresa till hemmet o. s. v. Angående flickor, som erhålla hembiträdesplatser, betonas, att det kräver ett stort mått av takt att ordna deras fridag så, att arbetsgivaren icke känner något obehag av en tredje parts inblandning och flickan icke heller får den känslan, att det göres mindre för hennes trevnad än för dem, som erhålla annat arbete.

Resultatet av åtgärderna för överflyttning. Den minutiöst uppgjorda planen för överflyttning av ungdom från arbetslöshetstyngda distrikt till mera lyckligt lottade sådana tyckes vara väl genomtänkt och på många sätt fungera bra. Under år 1936 överflyttades 8 699 pojkar och 5 937 flickor. Av pojkarna hade 745 genomgått någon sorts utbildning anordnad av arbetsministeriet.

Trots de åtgärder, som vidtagits för att de överflyttade skola trivas i sin nya miljö, återvänder en viss procent till hemorten, ofta vid den minsta anledning därtill. Denna procent är högre för flickor än för pojkar. Bland orsakerna till hemresa nämner man: hemlängtan, disciplinära orsaker, föräldrars önskningar, olämplighet för arbetet m. m.

Sett från den landsdels synpunkt, som måste lämna från sig de arbetslösa, utgör denna befolkningsrörelse ett stort bekymmer. Man måste besinna, att överflyttningen gäller arbetsföra, socialt fullvärdiga personer i åldern 15—40 år. Det klagas t. ex. från Syd-Wales över att »klubbar och söndagsskolor mista sina lärare, fackföreningar sina ledare och det kommunala livet de unga männen. Allt det bästa av det socialt arbetande, tänkande och bedjande livet lämnar Syd-Wales».

Överflyttningen av arbetskraft är ej det enda medel man tillgripit mot detta egenartade arbetslöshetsproblem, men det utgör ett krafttag till problemets lösning.

Kajsa Barck-Lagergren.

Arbetsberedning åt partiellt arbetsförmögna.

Undersökningar och praktiska försök.

En av stadskollegiet i Stockholm tillsatt kommitté[1] har i samarbete med stadens statistiska kontor avgivit ett betänkande angående arbetsberedning m. m. Betänkandet är publicerat i december 1938 såsom bihang nr 82 till stadskollegiets utlåtanden och memorial för nämnda år.[2]

Utredningen tillkom i anledning av en motion i stadsfullmäktige år 1936 av numera överdirektören V. Hernlund, direktören K. Wistrand och redaktören I. Öman, vilka hemställde, »att fullmäktige ville föranstalta om skyndsam utredning angående lämpliga åtgärder till lindrande av arbetslösheten bland privattjänstemän i Stockholm».

Efter en förberedande undersökning inrättades i juni 1937 en s. k. arbetsberedningsbyrå, som förlades till statistiska kontoret. Byråns verksamhet skulle gå ut på att bereda arbete åt största möjliga antal av de anmälda arbetslösa. Några särskilda regler för verksamheten lämnades icke, utan stor frihet har rått inom ramen för vad som varit ägnat att främja verksamhetens syftemål. Arbetet har måst söka sig fram på lämpliga vägar och hela verksamheten är i själva verket att betrakta såsom ett — i flera hänseenden resultatrikt — socialt experiment.

I direkt anslutning till den praktiska verksamheten vid arbetsberedningsbyrån fullföljdes utredningsarbetet, och efter mera än ett års verksamhet redovisades arbetsberedningens problem och framlades vissa erfarenheter och resultat i det nämnda betänkandet.

I detta lämnas till en början i stora drag en översikt över arbetslöshetens orsaker ur den individuella anpassningens synpunkt.

Erfarenheten hade å ena sidan visat, att ur olika synpunkter fullgod arbetskraft representerades blott av ett mindretal av de å byrån anmälda arbetslösa. Dessa kunde efter vissa anvisningar på egen hand eller genom den offentliga arbetsförmedlingen erhålla arbete. Å andra sidan förekommo några anmälda personer, vilka vid närmare undersökning visade sig vara absolut oförmögna att uppfylla ens lågt ställda krav på ordnat arbete. Dessa personer hänvisa-

[1] Kommitténs ledamöter voro borgarrådet W. Karlsson, tillika ordförande, och G. Björklund, civilingenjören E. P. Wretlind samt redaktören fil. dr I. Öman. Såsom sakkunniga ha biträtt professorn i neurologi N. Antoni och läkaren vid seraf imerlasaretets neurologiska poliklinik med. lic. R. Bringel samt läkaren vid hälsovårdsnämndens kliniska laboratorium med. dr Andrea Andreen och stadsdistriktsläkaren med. lic. A. Rülcker. Den sistnämnde har även tjänstgjort som läkare vid den av kommittén i statistiska kontoret inrättade s. k. arbetsberedningsbyrån. Betänkandet har utarbetats under överinseende av direktören för statistiska kontoret professor S. Wahlund med biträde av föreståndaren för arbetsberedningsbyrån, marindirektören friherre Sixten C:son Sparre. Sekreterare har varit förste aktuarien i statistiska kontoret A. Berggren.

[2] Utredningen har även utgivits i serien Stockholms stads statistik: specialundersökningar, nr 17.

des till lämplig vård, till erhållande av folkpension etc. Bortsett från nu nämnda extrema fall bestod den stora mängden anmälda arbetslösa av personer, för vilka individuella arbetshinder av olika slag mötte, något som ju är att vänta i en högkonjunktur. Dylik arbetskraft sammanfattas lämpligen under benämningen partiell arbetskraft, d. v. s. icke hundraprocentig i mera krävande yrken, vilket naturligtvis icke hindrar, att lämplig behandling kan återställa arbetsförmågan eller att dylik arbetskraft kan vara fullgod för särskilt passande sysselsättningar.

Den partiella arbetskraftens individuella hinder diskuteras, som nyss nämndes, i en inledande översikt, vari uppmärksamheten riktas på de roller, som spelas av åldern, olika slag av sjukdomar, alkoholismen, brottsligheten och vissa slag av karaktärsskevheter, kverulans etc. Åldersskäl anfördes i början av arbetsberedningsbyråns verksamhet både såsom arbetslöshetsorsak och arbetshinder ganska allmänt, icke minst av de arbetslösa själva. Emellertid har undersökningen förvisat åldersskälen till en mera blygsam roll. Dels visade det sig nämligen statistiskt, att de såsom kontors- och förvaltningspersonal anställda — liksom befolkningen i allmänhet — under senare år uppvisat en förskjutning till högre åldrar, och att t. ex. de manliga kontoristerna i medelåldrarna t. o. m. ökat betydligt kraftigare än motsvarande män i den totala folkmängden. Dels visade en närmare examination av de enskilda arbetssökandena, att under »åldern» som regel dolde sig andra, mera tungt vägande hinder för återanställning i arbete, hinder av de slag, som nyss uppräknats (sjukdom etc.). Att sakligt fixera och såvitt möjligt undanröja dessa hinder och åter inpassa den arbetslöse i lämpligt arbete är just den utomordentligt viktiga och krävande uppgiften för den sociala arbetsberedningsverksamheten. Den dominerande roll, som sjukdomar och i synnerhet nervsjukdomar spela såsom hinder för de arbetslösa och såsom orsak till social felbedömning av de arbetslösa, behandlas tämligen utförligt i betänkandet och i särskilda sakkunnigbilagor.

I ett särskilt kapitel ställes den partiella arbetskraftens sysselsättningsproblem in i det större sammanhang, som framter sig i den aktuella befolkningsutvecklingen. Vissa förutberäkningar med avseende å Stockholms stad visa, att förskjutningar till högre åldrar inom folkmängden därstädes kommer att gå i en så snabb takt, att antalet personer över 65-årsåldern fördubblas från c:a 40 000 till 80 000 på 20 à 25 år. Detta betyder, att de yngre årgångarna få ökade försörjningsbördor icke blott för åldringarnas skull utan även på grund av den partiella arbetskraften, som mest förekommer i de likaledes växande åldersgrupperna mellan 40 år och pensionsåldern och som för närvarande mestadels försörjes medelst understöd både av samhället och anhöriga. I den situation, som sålunda håller på att utveckla sig, blir det alltmer trängande av olika ekonomiska skäl att i görligaste mån reparera den partiella arbetskraften och inpassa densamma i lämpligt arbete, så att hithörande personer kunna bidraga åtminstone till sin egen försörjning.

Efter en statistisk översikt över de arbetslösa kontorister o. dyl., vilka anmält sig å arbetsberedningsbyrån, skildras arbetsberedningsbyråns organisa-

tion och arbetsmetoder samt redovisas vissa erfarenheter och resultat av verksamheten. Detta sistnämnda torde kanske vara av intresse, men den mera intresserade bör söka upplysning i själva betänkandet. Här kan blott ett och annat sägas för att illustrera vad det rör sig om.

Vad först organisationen beträffar, har det redan sagts, att hela verksamheten är att betrakta såsom ett socialt experiment. Verksamheten har förlängts undan för undan med ett kvartal i sänder och detta provisorium har givetvis hindrat fasta organisatoriska anknytningar till stadens ordinarie socialvårdsorgan. Samarbete har etablerats blott i vissa fall; arbetsberedningsbyråns uppgift är ju att bereda arbete — icke understöd. En absolut fördomsfri inställning gentemot varje arbetssökande och en saklig förståelse för arbetsgivarnas ekonomiska synpunkter äro egenskaper hos föreståndaren för arbetsberedningsbyrån, tack vare vilka arbetsberedningsverksamheten kunnat bli framgångsrik. Ty — och detta framhålles starkt i betänkandet — på en individuell, personlig och saklig behandling av de arbetssökandes försörjningsproblem måste hela verksamheten vila, om den skall kunna leda till verklig hjälp åt arbetslösa av här ifrågavarande slag.

Kontakten med de arbetssökande knytes genom personliga besök å byrån och anmälningen sker skriftligt å ett särskilt formulär, till vilket skola fogas betygsavskrifter. Anmälningar från personer, som fyllt 67 år, ha icke mottagits. På grund av undergånget straff för brott eller för t. ex. fylleriförseelser har icke någon avvisats. Hemortsrätt i Stockholm har fordrats.

Under de personliga samtalen ha ofta råd och anvisningar kunnat lämnas i de mest skiftande avseenden. Givetvis föreligga som regel understödsbehov. Då dessa icke redan tillfredsställas medelst understöd av fattigvården eller arbetslöshetskommittén, har byrån sökt att hjälpa på olika andra vägar än de nämnda. Ett särskilt gott och värdefullt stöd har därvid lämnats av stadsmissionen och föreningen för välgörenhetens ordnande.

Av mycket stor vikt har det befunnits vara att i arbetsberedningsverksamheten äga biträde av en socialt kunnig läkare, för vilken det framstår såsom huvudsak att kontrollera och upphjälpa arbetsförmågan för att förbereda patienten till arbete och icke att skriva intyg om arbetsoförmåga för att hjälpa honom till understöd i sysslolöshet. Allmänt sett har verksamheten vid byrån på ett slående sätt blottat de för både enskilda och samhället ej sällan farliga konsekvenser, vilka följa av fattigvårdslagens krav på läkarintygad arbetsoförmåga såsom förutsättning för att en fattig människa skall få ekonomisk samhällshjälp. Ingenstädes i denna lag står skrivet, vad som skall åligga läkaren att göra för att förbättra arbetsförmågan hos den understödsbehövande. Mycket skulle vara att säga på denna punkt, men frågan utredes för närvarande av stadskollegiets s. k. understödskommitté.

Bland personer, som anvisats till en ledig plats, träffar arbetsgivaren själv valet. Undantag utgöra de problematiska fall, vilka direkt beretts arbete av byrån i vissa stadens verk. Det gäller här arbetslösa, vilka måste särskilt personligt handledas vid återinpassningen i arbetet och för vilka arbetet är ett led i sjukdomsbehandling, social omfostran etc.

Byråns föreståndare har även haft att bland arbetsgivare i staden väcka intresse för anställning även av partiell arbetskraft. Denna är ju att betrakta såsom fullgod i lämpliga sysselsättningar och drager en lön, som svarar mot den mindre förmågan. Handelskammaren i Stockholm har lämnat ett värdefullt bistånd bland annat genom att bland handelskammarföreningens medlemmar sprida upplysning om arbetsberedningsbyrån. Med få undantag ha arbetsgivarna ställt sig förstående. Detta gäller även om Stockholms stads verkschefer. Arbetsberedningskommittén har hos stadskollegiet utverkat anslag för avlöning av arbetslösa kontorister i stadens verk. Lönen har varit densamma som vid statskommunala reservarbeten eller 8 kronor 40 öre per arbetsdag. Under sista kvartalet 1938 sysselsattes 83 personer.

Av för närvarande anmälda 800 arbetslösa ha hittills över hälften beretts arbete på ett eller annat sätt. Härvid är dock att märka, att byrån i arbetsberedningssyfte samarbetat med föreningen arbetslösa tjänstemän.

I betänkandet lämnas slutligen en översikt över bestående eller föreslagna organ för arbetsanskaffning: den offentliga arbetsförmedlingen, hjälpverksamheten för arbetslösa, fattigvårdsnämndens verksamhet, kuratorsverksamheten för sjuka personer, enskilda organ, såsom kontorens platsförmedling, föreningen arbetslösa tjänstemän, stadsmissionen (frälsningsarmén m. fl. äro dock icke redovisade), vidare åtgärder för arbetsanskaffning enligt förslaget till övervakning av villkorligt dömda och eftervård av villkorligt frigivna samt arbetsanskaffning i samband med ett föreslaget observations- och behandlingsinstitut för nervklena personer.

Arbetsberedningsfrågan aktualiserar alltså i själva verket för Stockholms stad även ett organisatoriskt rationaliseringsproblem.

Kommitténs betänkande utmynnar i vissa förslag till stadskollegiet, i huvudsak gående ut på att verksamheten skall fortsätta provisoriskt för vinnande av vissa ytterligare erfarenheter. Därvid skall arbetsberedningsbyrån utvidgas till två avdelningar, en för manuell och en för intellektuell arbetskraft. Varje avdelning skall förestås av en arbetsberedningskurator och till byråns tjänst skall en särskild läkare avdelas. Ett centralt register skall upprättas över partiellt arbetsförmögna, anmälda vid olika arbetsanskaffningsorgan i staden. Arbetsberedningsbyrån skall ställas under en särskild styrelse med uppgift även att främja en rationell utveckling av arbetsberedningsverksamheten.

Förslaget är avsett att framläggas för stadsfullmäktige under den närmaste framtiden.

Ali Berggren.

Utlänningarna i Sverige.

1. Uppehålls- och arbetstillstånd m. m.

Under världskriget införde Sverige, i likhet med andra stater, s. k. viseringstvång mot utlänningar. Viseringstvång innebär, att utlänning för inresa i och vistelse i ett land måste kunna uppvisa ett av landets vederbörande myndighet å legitimationshandlingen tecknat tillstånd därtill, en v i s e r i n g.

Efter världskriget gjorde sig en tendens till avskaffande av viseringstvånget gällande. Emellertid uppstod genom den svåra arbetslöshetssituationen i flertalet länder en allmän fruktan för att borttagandet av viseringstvånget skulle kunna medföra ytterligare desorganisation av den inhemska arbetsmarknaden genom inflyttning av utländsk arbetskraft. För att möta denna fara infördes allmänt ett system med arbets- och uppehållstillstånd för utlänningar. Detta system innebar — generellt sett — att en utlänning icke fick inneha arbetsanställning i landet med mindre än landets därtill behöriga myndighet medgivit a r b e t s t i l l s t å n d och att en utlänning icke fick vistas i landet utöver viss tid — vanligen två, tre eller fyra månader, olika för olika länder — med mindre än landets därtill behöriga myndighet medgivit u p p e h å l l s t i l l s t å n d. Systemet innebar sålunda ett skydd för den inhemska arbetsmarknaden och för icke önskvärd bosättning av utlänningar, men lämnade, i motsats till viseringstvånget, turisttrafiken o. dyl. praktiskt taget fri.

Beträffande Sverige föreligger för närvarande viseringstvång i avseende å medborgare i alla utomeuropeiska länder med undantag av Amerikas förenta stater och Japan, i avseende å medborgare i andra europeiska stater än Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Holland, Island, Italien, Lichtenstein, Luxemburg, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien och Tyskland, samt i avseende å s. k. statslösa utlänningar. För medborgare i de uppräknade staterna gäller i regel — det viktigaste undantaget avser återvändande svenskamerikanare med hustru och omyndiga barn — att de icke må vistas härstädes utöver tre månader utan att inneha uppehållstillstånd och att de icke överhuvud taget må antaga eller inneha arbetsanställning utan att inneha arbetstillstånd. Dock äro flertalet hithörande utlänningar, som hitkommit före utgången av februari månad 1927, befriade från skyldigheten att, för fortsatt vistelse härstädes, inneha uppehållstillstånd. Ungefär motsvarande utlänningar äro vidare, i den mån de den 1 januari 1928 innehade arbetsanställning, icke skyldiga att kunna uppvisa arbetstillstånd för arbetsanställning härstädes, enär de skola anses ha erhållit arbetstillstånd gällande tills vidare.

Tab. 1. Antalet utlänningar, som innehade uppehållstillstånd eller arbetstillstånd (eller bådadera).

Nationalitet	Antal den 1 oktober				
	1934	1935	1936	1937	1938
Tysk (även tidigare österrikisk)	2 734	3 004	2 915	3 102	[1] 3 048
Finsk	1 503	1 874	2 247	2 717	3 060
Norsk	582	835	988	1 243	1 721
Dansk	514	872	843	1 056	1 688
Brittisk	279	327	368	435	468
Tjeckisk	164	197	196	267	355
Övriga nationaliteter	435	574	620	732	897
Samtliga	**6 241**	**7 683**	**8 177**	**9 602**	**11 237**

Svensk visering utfärdades intill den 1 januari 1938 av utrikesdepartementet eller av svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat. Från och med denna tidpunkt ankommer det på socialstyrelsen att meddela visering i avseende på utlänningar, som befinna sig i riket (uppehållsvisering); i regel innebär detta, att socialstyrelsen har att besluta rörande förlängd visering, medan förstagångsansökningar behandlas på samma sätt som tidigare.

Uppehålls- och arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

Såsom av det anförda torde framgå, omslutes icke hela det härvarande utlänningsklientelet av meddelade viseringar, uppehållstillstånd och arbetstillstånd. På grund härav äro antalssiffror rörande innehav av dylika tillstånd icke heller uttömmande. Men det utlänningsklientel, som härvid lämnas åsido, utgöres på det hela taget av antingen personer, som endast tillfälligt vistas härstädes, eller av personer, som äga sådan anknytning till vårt land, att de av allmänheten praktiskt taget jämställas med svenskar.

Inom socialstyrelsen har sedan längre tid tillbaka upprättats siffermässiga sammanställningar rörande utlänningar, som erhållit uppehålls- eller arbetstillstånd (eller bådadera). Beträffande viseringar, vilka ärenden ju tidigare icke avgjorts i styrelsen, ha liknande sammanställningar icke gjorts, men avsikten är att snarast upprätta även sådana. Då emellertid viseringsärendena, i den mån de gälla uppehåll i riket utöver några månader, i stor utsträckning avse sådana utlänningar, som, om de icke varit viseringsskyldiga, skulle fallit under utlänningslagens övergångsbestämmelser, och då vidare antalet viseringsärenden, avseende längre tids vistelse i riket, icke på långt när äro så många som ärendena rörande uppehålls- eller arbetstillstånd (relationen är ungefär 1:4), giva uträknade data angående dessa senare tillstånd en i sina huvuddrag god bild av det utlänningsklientel, vilket å ena sidan icke utgöres av turister och liknande, och å den andra icke utgöres av utlänningar, som vuxit in i svenska förhållanden.

Av tab. 1 framgår, att antalet utlänningar stigit från 6 241 år 1934 till 11 237 år 1938. Stegringen faller till större delen — 76·9 % — på medborgare i våra nordiska grannländer och återspeglar härvidlag

[1] Då i oktober 1938 österrikiska pass voro underkastade visering, äro vissa f. d. österrikare — till antalet kunna de uppskattas till omkring 150 — icke här redovisade.

Tab. 2. Antalet utlänningar, som den 1 oktober 1938 innehade arbetstillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	549	608	1 157
Industri och bergsbruk	2 369	241	2 610
härav			
personal i chefsställning	226	—	226
ingenjörer, ritare o. d.	227	—	227
verkmästare, förmän o. d.	222	—	222
föreståndarinnor o. d.	—	22	22
montörer	211	—	211
kontorister o. d.	52	38	90
arbetare, arbeterskor	[1] 1431	181	1 612
Handel och samfärdsel	601	397	998
härav			
personal i chefsställning	106	—	106
handelsresande	114	—	114
affärs- och kontorspersonal	161	141	302
restaurangpersonal	80	256	336
lager-, transportarbetare o. d.	140	—	140
Husligt arbete	—	2 373	2 373
härav			
hembiträden, barnsköterskor o. d.	—	1 952	1 952
landsjungfrur	—	376	376
övriga sysslor	—	45	45
S. k. fria yrken	527	135	662
härav			
arkitekter, tecknare o. d.	75	—	75
musici	67	5	72
gästuppträdande konstnärer	16	7	23
cirkusartister	189	32	221
varieté-, revy- o. d. artister	127	91	218
jockejer, idrottstränare o. d.	53	—	53
Andra yrken	221	231	452
härav			
fotografer	12	—	12
frisörer	23	23	46
lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	155	87	242
sjuksköterskor o. d.	—	91	91
övriga sysslor	31	30	61
Volontärer o. d. inom skilda näringsgrenar och yrken	352	78	430
Samtliga utlänningar	4 619	4 063	8 682

i stor utsträckning den knapphet, som under de senaste åren på sina håll inom landet rått på hembiträden, jordbruksarbetare o. dyl. Beträffande danskarna är vidare att märka, att åtskilliga hundratal danska byggnadsarbetare på sistone tillfälligt arbetat härstädes under byggnadssäsongens senare skede, vilket förklarar det starkt stegrade antalet danskar och samtidigt understryker, att antalssiffran i detta fall, i mindre grad än antalssiffrorna för övriga nationaliteter, syftar på invandring i egentlig mening. Framhållas må, att även övriga siffror icke på långt när hänföra sig till blott invandrare, ett förhållande, som närmare belyses i tab. 2. Vad ökningen för andra utlänningar än danskar, finnar och norrmän angår, är densamma genomgående, men mindre utpräglad. Denna ökning torde till övervägande del vara att betrakta såsom en tendens, naturlig för tider av uppåtgående ekonomiska konjunkturer och därav följande stegrad efterfrågan på utländska specialister: från specialister inom industrien till cirkusartister o. dyl.

Beträffande siffrorna för tyska medborgare, som ju icke visa någon påfallande stegring under femårsperioden — blott från 2 734 till 3 048 — må framhållas, att efter den 1 oktober 1938 en stark stegring av antalet inträffat, som torde kunna uppskattas till bortåt 1 500 (jämför beträffande tiden 10 november 1938—10 januari 1939 sid. 91 o. f. i denna tidskrift). Denna stegring rör emellertid till stor del personer, som icke komma att bosätta sig här i riket utan efter viss tid skola bege sig till andra, företrädesvis transoceana länder.

[1] Härav 845 byggnadsarbetare.

Av de utlänningar, som innehade tillstånd den 1 oktober 1938, voro 2 555 försedda med blott uppehållstillstånd. De övriga — 8 682 — hade arbets- eller kombinerat arbets- och uppehållstillstånd. Hur dessa fördela sig på skilda yrken framgår av tab. 2.

Av tabellen framgår, att 4 619 män och 4 063 kvinnor hade arbetstillstånd den 1 oktober 1938. Av männen voro drygt hälften sysselsatta inom industrien, av kvinnor betydligt över hälften inom husligt arbete. Förhållandevis ringa är antalet utländska kontorister och dylika, sammanlagt 392 män och kvinnor. Denna siffra innesluter för övrigt i relativt sett högre grad än de flesta andra utlänningar, som på grund av härstamning från vårt land eller långvarig vistelse i riket vuxit in i svenska förhållanden.

Indirekt framgår av tabellen, att ett icke ringa antal av de utlänningar, som den 1 oktober 1938 innehade arbetstillstånd, endast tillfälligt vistades härstädes. Man jämföre sålunda siffrorna beträffande byggnadsarbetare, montörer, gästuppträdande konstnärer, cirkusartister, varieté-, revy- o. dyl. artister och volontärer, vilka tillsammans motsvara ett antal av 1 948 eller 22·4 % av samtliga. Det må emellertid hågkommas, att också inom en del andra yrken utlänningar hitkommit för klart tidsbegränsade arbetsuppdrag. Även i övrigt visar det sig att utlänningsklientelet är föremål för en ej ringa omsättning. Denna omsättning framgår i viss mån därav att under åren 1932—1938 för i n r e s a n d e utlänningar beviljades sammanlagt 18 873 arbetstillstånd, medan antalet utlänningar med arbetstillstånd, såsom tidigare sagts, den 1 oktober 1938 utgjorde 8 682.

I sammanhanget må slutligen påpekas, att socialstyrelsen årligen plägar offentliggöra en siffra för antalet under sistlidna år behandlade ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd. Denna siffra — beträffande år 1938 i runt tal 22 000 — har ej sällan i pressen och av allmänheten feltolkats. Sålunda har den i tidningsorgan framställts såsom avseende antalet invandrande utlänningar och t. o. m. såsom avseende blott flyktingar. Ifrågavarande siffra utgör allenast en måttstock på arbetsbelastningen å styrelsens utlänningsbyrå. I densamma ingå tillstånd för exempelvis blott en eller annan dag (utländska konsertgivare o. dyl.), för ett fåtal veckor (montörer, cirkusartister m. fl.), för säsonganställningar (byggnadsarbetare, skogsarbetare m. fl.) och liknande. I densamma ingå också i mycket betydande utsträckning två eller flera ansökningar beträffande en och samma utlänning; först efter flerårig vistelse härstädes pläga utlänningar erhålla längre tids tillstånd än tre à sex månader åt gången.

2. Antalet flyktingar den 10 januari 1939.

I början av november 1938 beräknade socialstyrelsen antalet härvarande flyktingar, som sedan januari månad 1933 inkommit i riket, till lägst 1 800 och högst 2 300.[1] Beräkningarna vilade på ett underlag, som kunde anses betryggande för deras säkerhet.

Från omkring den 10 november 1938 började det mot Sverige riktade invandringstrycket av kända orsaker att bli starkare än tidigare. Detta tog sig icke i nämnvärd omfattning uttryck däri, att utlänningar på vinst och förlust sökte passera våra gränser — det torde i utlandet ha blivit ganska allmänt känt, att Sverige i september 1938 avsevärt skärpt gränskontrollen i avseende på invandrare — utan återspeglade sig till alldeles övervägande del i en ökning av antalet ansökningar om uppehållstillstånd för kortare eller längre tids vistelse i vårt land.

Till största delen härrörde denna ökning av antalet ansökningar från i Tyskland boende judar. Men även ansökningar från tyska judar, boende i Italien och Tjeckoslovakien, samt från politiska flyktingar i sistnämnda land bidrogo till stegringen.

Under november månad dominerade inom socialstyrelsen ansökningar från sådana flyktingar, som härstädes ägde nära anförvanter. Därefter sjönk denna kategori tillbaka i förhållande till flyktingar, som ägde ringa eller ingen anknytning till vårt land, en utveckling, som alltjämt pågår. Jämsides härmed minskade i viss utsträckning sådana ansökningar, vilka avsågo bosättning här i riket, och ökade ansökningar, vilka avsågo endast ett övergående uppehåll härstädes.

Under två månaders tid, räknat från och med den 10 november 1938, avgjordes av socialstyrelsen 1 748 ansökningar beträffande tyska medborgare, som på grund av kända förhållanden i hemlandet önskade erhålla tillstånd att vistas i vårt land. Härav hänförde sig 16 ansökningar till politiska flyktingar i mera egentlig mening; övriga ansökningar stammade från judar eller, i viss utsträckning, med judar gifta personer. Av ansökningarna bifölls 909, medan 839 lämnades utan bifall. Enär särskilt uppehållstillstånd ej kräves för minderåriga, som äro upptagna i vuxen persons legitimationshandling, torde det verkliga antalet av besluten direkt berörda personer vara något större, än vad siffrorna angiva. Skillnaden kan dock ej vara stor; minderåriga inneha ofta eget pass även där de åtfölja föräldrarna. Vidare är ett bifallsbeslut ju icke liktydigt med att utlänningen verkligen kommer hit eller att han stannar här under hela den medgivna uppehållstiden. Man kan uppskatta hela antalet personer, som med stöd av berörda 909 bifallsbeslut inkommit i landet, till allra högst 1 000 personer.

Denna ökning är, som redan tidigare antytts, delvis av övergående natur. I 187 fall har styrelsen till meddelade uppehållstillstånd fogat förbehåll av innebörd, att utlänningen framdeles skall lämna landet. Dessa fall hänföra sig till

[1] Soc. Medd. årg. 1938, sid. 755.

personer, vilka av allt att döma inom kortare tid — högst sex månader eller undantagsvis ett år — kunna slutligt ordna med bosättning i annat land. I ytterligare 91 fall, avseende judiska lantbrukselever, bestyrker all tidigare erfarenhet, att utvandring härifrån enligt på förhand uppgjord plan utan större svårighet kan genomföras. Beträffande 210 judiska barn (maximiålder 17 år) är meningen, att de sedermera, sedan föräldrarna upparbetat en existens i transoceana länder, skola återförenas med sina anhöriga. Vad slutligen övriga flyktingar, som beviljats uppehållstillstånd, angår, önska åtskilliga i arbetsför ålder vidareemigrera, och då hittills gjorda erfarenheter utvisa, att flyktingklientelet i vårt land ingalunda är så stationärt, som man frestas antaga, torde planerna säkerligen i viss utsträckning också kunna förverkligas.

För bedömande av innebörden av beviljade tillstånd för flyktingar äger flyktingarnas ålderssammansättning ett icke obetydligt intresse. Med tidigare nämnd reservation för ett antal minderåriga, för vilka särskilt uppehållstillstånd ej sökts och vilka sålunda ej alls kunna redovisas, kan ur socialstyrelsens bifallsbeslut framläsas följande åldersfördelning beträffande sådana flyktingar, som beviljats uppehållstillstånd utan »transitoklausul»:

Ålder	Män	Kvinnor	Samtliga
Under 16 år	120	111	231
16—50 år	139	127	266
51 år och däröver	85	115	200
Summa	**344**	**353**	[1] **697**

Av sammanställningen framgår för både män och kvinnor den ej obetydliga överrepresentationen för såväl barn — detta trots den ofullständiga redovisningen av minderåriga — som för äldre personer. Av ett lands befolkning bruka personer under 16 och över 50 år tillhopa utgöra c:a 50 %; här utgöra de tillsammans 62 %.

Beträffande flyktingar, som kunna antagas komma att uppehålla sig härstädes endast kortare tid, framträder en helt annan bild:

Ålder	Män	Kvinnor	Samtliga
Under 16 år	9	2	11
16—50 år	63	53	116
51 år och däröver	35	23	58
Summa	**107**	**78**	[2] **185**

Barnens antal är påfallande litet. Åldrarna under 16 och över 50 år representera tillsammans endast 37 % av samtliga. Förhållandet är alltså i procentuellt avseende precis motsatt det, som påvisats rörande de övriga flyktingarna.

Beträffande av utrikesdepartementet beviljade viseringar för flyktingar och s. k. gränsrekommendationer, avseende ej allenast kortfristig genomresa av vårt land, ha följande upplysningar inhämtats.

[1] I 25 fall har åldersuppgift ej varit tillgänglig.
[2] I 2 fall har åldersuppgift ej varit tillgänglig.

Antalet flyktingar, som erhållit sökt tillstånd, uppgick till 196. Härav voro 104 flyktingar på grund av deltagande i politisk verksamhet, de övriga 92 på grund av ras. De förstnämnda — av vilka 46 voro män, 31 kvinnor och 27 minderåriga — torde med få undantag komma att stanna härstädes på obestämd framtid. De senare — av vilka 39 voro män, 32 kvinnor och 21 minderåriga — kunna till övervägande antalet (63) antagas komma att inom närmare tid vidareemigrera.

Av de 104 flyktingarna i mera egentlig mening har flertalet kommit från de delar av Sudetlandet, som införlivats med Tyska riket.

I nationalitetshänseende fördela sig de 196 flyktingarna på 93 tjecker, 76 tyskar (eller f. d. österrikare), 13 statslösa, 8 polacker, 4 rumäner och 2 ungrare.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas, att vårt land sedan den 10 november 1938 beviljat tillstånd för vistelse härstädes åt omkring 1 200 nyanländande flyktingar, varigenom flyktingstocken ökats eller inom snar framtid kommer att ökas från 1 800 à 2 300 till 3 000 à 3 500 personer. Med största sannolikhet kan emellertid förväntas, att omkring 300 av dessa inom de närmaste månaderna, och ett troligen minst lika stort antal sedermera inom överskådlig tid, komma att lämna landet.

En psykiatrisk undersökning av tvångsarbetarklientelet.

På initiativ av den för revision av lösdrivarlagstiftningen tillsatta kommittén och medicinalstyrelsen har under år 1938 klientelet vid tvångsarbetsanstalterna å Svartsjö och i Landskrona och vid de därmed förenade alkoholistanstalterna underkastats psykiatrisk undersökning. Resultatet av denna undersökning, som utförts av doktorerna Gunnar Adell i Växjö och Gustaf Jonsson i Stockholm, har nu framlagts i två stencilerade redogörelser. Vissa jämförelser ha häri gjorts med bl. a. de undersökningar, som utförts av socialstyrelsen rörande manliga tvångsarbetare år 1923 (jfr Soc. Medd. årg. 1924, sid. 377) och rörande kvinnliga tvångsarbetare åren 1916—1924 (jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 103 och 163).

Undersökningen på Svartsjö omfattade 120 män, av vilka 81 voro intagna som tvångsarbetare och 39 som alkoholister. Dessa två grupper särskildes dock icke vid undersökningen, enär endast sådana alkoholister medtagits, som tidigare undergått tvångsarbete. Klientelet befanns genomgående stå på en mycket låg nivå. Detta visade sig redan vid den kroppsliga undersökningen, enär endast 18 av de undersökta voro helt fria från sjukdomstecken eller lyten. De övriga besvärades av lyten, såsom plattfot, ryggradsdeformationer eller sjukdomar av olika slag. Den psykiska undersökningen visade, att endast tre voro fria från grövre psykopatologiska drag, medan

alltså de övriga 117 voro mer eller mindre psykiskt abnorma. Vid en fördelning av materialet på vissa huvudgrupper fördes 24 till gruppen intellektuellt undermåliga (oligofrena) och 78 till gruppen »andra konstitutionellt abnorma» (psykopater), medan 6 voro hjärnskadade och 9 sinnessjuka (samtliga schizofrena). I stor utsträckning företedde emellertid sådana, som förts till en huvudgrupp, drag, som äro utmärkande för en annan huvudgrupp. Sålunda voro sammanlagt icke mindre än 65 intellektuellt undermåliga. — En fördelning av klientelet på sociala huvudtyper visar, att 42 voro luffare, 22 nasare, 27 bettlare, 14 vanetjuvar, 4 langare, 7 soutenörer, 2 bondfångare samt 2 våldsverkare och ligister.

En undersökning av klientelets födelse- och hemorter visar, att 63 äro födda i stad och 57 på landsbygden, medan numera 97 äro bosatta i stad och 23 på landsbygden. De undersöktas uppväxtförhållanden ha lämnat åtskilligt övrigt att önska. Sålunda karakteriseras uppväxthemmet som fattigt, dåligt eller bådadera i förening i 66 fall. Klientelet har i stor utsträckning tidigt släppt kontakten med hemmet, nämligen i icke mindre än 74 fall före 18 års ålder. 48 av männen hade i ungdomen erhållit yrkesutbildning. — Det ligger i sakens natur, att de intagna äro mer eller mindre arbetsovilliga. Det förtjänar dock anföras, att 48 personer aldrig haft fast anställning i vuxen ålder och att 59 upphört att arbeta före 30 års ålder. Det rör sig ju också om människor, som i stor utsträckning blivit föremål för samhällets reaktions- och skyddsåtgärder. Av de undersökta ha över 80 % varit straffade en eller flera gånger och för övrigt ha de flesta varit intagna å skyddshem, uppfostrings- och alkoholistanstalter m. m. Endast 10 ha enbart behandlats med tvångsarbete. 96 ha befunnits vara alkoholister i den bemärkelsen, att deras spritmissbruk utövat ett avgörande inflytande på hela deras levnadssätt.

I samband med undersökningen har avgivits förslag till den behandling, som i varje fall ansetts mest ändamålsenlig. Enligt detta förslag tarva 29 sinnessjukvård, 14 vård på imbecillanstalt, 28 på psykopatanstalt, 35 på alkoholistanstalt och endast 14 vård enligt reviderad lösdrivarlagstiftning.

Det undersökta klientelet vid kvinnoanstalten i Landskrona omfattade 54 personer, av vilka 31 voro intagna som tvångsarbetare och 23 som alkoholister. — Kroppsundersökningen visade, att 11 personer voro fria från sjukdomstecken, medan de övriga besvärades av lyten eller sjukdomar av olika slag. 44 voro i psykiskt avseende mer eller mindre abnorma. 11 hänfördes till huvudgruppen intellektuellt undermåliga och 29 till psykopaterna. Medräknar man alla fall av nedsatt intelligens, befunnos 24 intellektuellt undermåliga. Det uppgjorda förslaget till lämplig behandling visar också att åtskilliga äro i behov av specialvård. 9 kvinnor anses sålunda i behov av vård å imbecillanstalt, 6 av sinnessjukvård och 17 av alkoholistvård, medan de 22 övriga lämpligen kunna behandlas enligt reviderad lösdrivarlagstiftning.

Bland övriga anmärkningsvärda förhållanden kan nämnas, att av de undersökta 18 äro födda i stad och 36 på landsbygden, medan numera 52 äro bosatta i stad — varav 47 i Stockholm, Göteborg och Malmö. I fråga om hemmiljön under uppväxtåren antecknas, att 6 vuxit upp på barnhem, 12 i foster-

hem och 24 i föräldrahem, som »stympats», på grund av att endera av föräldrarna tidigt dött eller avvikit från hemmet eller genom att föräldrarnas äktenskap upplösts genom skilsmässa. I uppväxthemmet har rått utpräglad fattigdom i 13 fall, alkoholism i 11 fall och lösdriveri eller kriminalitet hos föräldrarna i 6 fall. De undersökta ha tidigt lämnat uppväxthemmet, nämligen i 15 fall före 15 års ålder och i ytterligare 36 fall före 18 års ålder. — En redogörelse för yrkesförhållandena visar, att de undersökta i stor utsträckning börjat som hembiträden, därefter gått över till restauranganställning, vilket slag av arbete för icke mindre än 31 personer antecknats som sista anställning före prostitutionen. Prostitutionens början har hänförts till åldrarna 15—18 år i 10 fall, 18—21 år i 16 fall och 21—24 år i 13 fall. Endast 9 av de undersökta ha hemfallit åt prostitution efter 24 års ålder. Vad beträffar anledningen till prostitutionens början ha 33 uppgivit sig ha blivit förledda därtill av annan prostituerad, varvid dock även andra orsaker, såsom arbetslöshet eller dålig lön, nöjeslystnad m. m. spelat in. Praktiskt taget samtliga leva numera som gatuprostituerade. För övrigt anses, att flertalet ha eller ha haft soutenörer. — Samtliga de undersökta kvinnorna utom 9 av dem, som intagits såsom alkoholister, ha varit ådömda tvångsarbete, 8 av dem tio eller flera gånger. Även på annat sätt har detta klientel varit föremål för skydds- och hjälpåtgärder. Sålunda ha 2 varit intagna på skyddshem och uppfostringsanstalter, 14 på privata räddningshem, 17 på försörjningsinrättning, 25 på alkoholistanstalt och 10 på sinnessjukhus. Icke mindre än 48 av de undersökta voro hemfallna åt alkoholmissbruk och 45 ha varit bötfällda för fylleri. De flesta ha förklarat, att de måste vara mer eller mindre berusade för att kunna prostituera sig på gatan. Kriminell belastning åvilar 35 av de undersökta. I fråga om brottstyper äro förvärvsbrott och olaga sprithantering de två största grupperna.

Kortare meddelanden.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde februari 1939. Internationella arbetsbyråns styrelse höll den 2—4 februari sitt ordinarie kvartalssammanträde i Genève under ordförandeskap av presidenten i Norges högsta domstol, f. statsrådet Paal Berg. Från svenskt håll deltogo ledamoten av arbetargruppen, landsorganisationens andre ordförande Gunnar Andersson och adj. ledamoten av regeringsgruppen, generaldirektören W. Björck.

Kommittén för arbetarnas fritid. De egentliga förhandlingarna inleddes med en diskussion av rapporten från det sammanträde, som hölls i London i oktober 1938 med arbetsbyråns rådgivande kommitté för frågor rörande arbetarnas fritid, i vilken nu invaldes ytterligare två personer från de nordiska länderna, nämligen ombudsman Valter Åman, ordförande i »Folkrörelsernas semesterkommitté» i Sverige, samt ledaren för den nyupprättade danska organisationen »Folke-Ferie», direktör Johs. Sperling.

Äldre arbetares arbetslöshetsproblem. En annan rapport, som förelåg till behandling, rörde de äldre arbetarnas speciella arbetslöshetsproblem, vilket i många länder på senare tid tilldragit sig myndigheternas uppmärksamhet. Styrelsen beslöt efter någon diskussion, att den föreliggande preliminära rapporten skulle utsändas till medlemsstaternas regeringar med anmodan om yttrande och eventuell komplettering och att, sedan en mera definitiv rapport utarbetats, styrelsen ånyo skulle upptaga frågan till behandling och besluta, om den lämpligen kunde uppföras på en kommande arbetskonferens' dagordning.

Dagordning för 1940 års internationella arbetskonferens. Efter en ingående diskussion beslöt styrelsen med 17 röster mot 11 att uppföra följande spörsmål på dagordningen för nästa års konferens: yrkesinspektionens organisation, veckovila i kontor och handelsföretag, säkerhetsföreskrifter för arbete under jord i kolgruvor samt utövande konstnärers rättigheter i samband med radioutsändning, television och mekanisk ljudåtergivning. Frågorna om yrkesinspektionen och säkerhetsföreskrifter för kolgruvor äro avsedda att slutbehandlas vid 1940 års konferens, medan de två övriga frågorna komma att underkastas proceduren med två behandlingar. I samband härmed framkom den amerikanske regeringsrepresentanten prof. Goodrich med ett förslag, som vann anslutning från alla i styrelsen representerade grupper, regeringar, arbetsgivare och arbetare. Han föreslog, att för framtiden vid varje års konferens, förutom behandlingen av de på dagordningen uppförda frågorna, en allmän diskussion skulle äga rum angående något viktigt socialt problem, som stod i brännpunkten för intresset i många länder, utan att något beslut i ämnet skulle fattas. (Jfr angående dagordningen för konferensen år 1939 Soc. Medd. årg. 1938, sid. 118.)

Kommitté för textilindustriens sociala problem. I överensstämmelse med en vid den internationella textilkonferensen i Washington 1937 antagen resolution beslöt styrelsen vidare i princip att upprätta en s. k. teknisk trepartskommitté (med representanter för regeringar, arbetsgivare och arbetare) för behandling av textilindustriens sociala problem, med underkommittéer för denna omfattande industris olika huvudgrenar.

Utredning angående skogsarbetarnas förhållanden. Styrelsen beslöt godkänna en av arbetsbyrån framlagd plan för påbörjandet av en världsomfattande utredning angående skogsarbetarnas levnadsstandard och arbetsförhållanden med tanke på framtida åtgärder i form av internationella konventioner eller rekommendationer till förbättrandet av denna arbetargrupps villkor. (Jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 658.)

Besparingar på arbetsorganisationens utgiftsstat. Styrelsen beslöt, att arbetsorganisationens budget för år 1940 skulle reduceras med 1 125 000 schw. frs jämfört med 1939. Av detta belopp utgöras 800 000 frs av besparingar på lönebudgeten, åstadkomna genom avskedandet av ett femtiotal befattningshavare av olika kategorier.

Nästa styrelsesammanträde hålles i Genève den 17—22 april 1939.

Sociala frågor inför riksdagen. Här nedan meddelas en förteckning över vid 1939 års riksdag intill den 15 februari väckta förslag i frågor av mera allmänt, socialt intresse.

Utöver statsverkspropositionen hade avlämnats följande **propositioner:**

Nr 16 med anhållan om riksdagens yttrande angående ett av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1938 vid dess tjugofjärde sammanträde fattat beslut. (Förslag till konvention angående arbetslöne- och arbetstidsstatistik.)

Nr 44 angående ytterligare statslån till förhöjning av vissa arbetarsmåbrukslån.

Nr 45 med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. m.

Nr 46 angående bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda.

Nr 61 angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Följande **motioner** må omnämnas. (Endast motionernas ämnesområde och nummer meddelas. Följande förkortningar användas: I = första kammaren; II = andra kammaren. Siffror inom parentes avse motioner likalydande med föregående men utan utförlig text.)

Arbetsmarknad och arbetslöshet. Arbetskraft under krig I: 166 (II: 188). Arbetslöshetsdirektiv II: 40. Arbetslöshetskassor I: 11, 12, 13 (II: 28, 30, 29). Arbetslöshetens lindrande genom statliga inköp m. m. I: 71, 72, 198 (II: 114, 115, 298). Avskaffande av statens arbetslöshetskommission II: 2, 283. Hemarbetet I: 84 (II: 139). Kvinnlig samhällstjänst I: 111, 183 (II: 128, 269). Kvinnas behörighet att inneha statstjänst I: 1 (II: 4).

Arbetstid. Enhetliga måltidstimmar I: 182 (II: 268). Hotell- och restaurangpersonal II: 162. Indragning av helgdagar II: 46. Semesterfrågor I: 209 (II: 304), 216 (II: 332), II: 330.

Bostadsfrågor. Byggnadskostnaderna på landsbygden I: 5 (II: 7), 106, 107 (II: 176), II: 14, 105, 253. Hyresbidrag för barnrika familjer på landsbygden II: 82. Lånefonden för bostadsbyggande i städer m. m. II: 279.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet. Barnbidrag II: 26, 327, 328. Barntillägg åt statsanställd kvinna II: 300. Bidrag åt kvinnor med flera barn II: 237. Bidrag åt mindre bemedlade för sjukvård å landsbygden II: 144. Barnmorskors resekostnader II: 305. Dövas väl I: 80 (II: 208). Fattigvård och mödrahjälp II: 47. Fattigvård och valrätt II: 69. Skolbarns inackordering och bespisning II: 57, 58. Stöd åt internationellt hjälparbete II: 79. Värnpliktigs familjeunderstöd II: 127.

Föreningsväsen, Kollektivavtal och arbetskonflikter. Allmänfarliga arbetsinställelser I: 43 (II: 91). Lagarna om kollektivavtal, arbetsdomstol m. m. II: 5, 156, 157, 158. Lagen om förenings- och förhandlingsrätt II: 245.

Jordbruk, fiske och sjöfart. Arbetarsmåbruksverksamheten II: 254, 336. Bidrag till nyodling etc. å ofullständiga jordbruk II: 32, 33. Lånefond för gemensamhetsarbeten för mindre jordbruk II: 170 (I: 101). Margarinaccis, smörtilldelning I: 219, 221, 222 (II: 318, 342, 338), II: 141 (I: 220). Norrländska jordfrågan I: 214, II: 34. Spekulation i jord och skog etc. II: 167. Spisordning och bostadsförhållanden å fartyg II: 343, 344. Stöd åt fiskerinäringen II: 101 (I: 99).

Undervisning och yrkesutbildning. Lägre undervisning på landsbygden I: 208, II: 87. Yrkesutbildning på landsbygden I: 28, 100, 108 (II: 177), 225 (II: 335), 226 (II: 353). Hemvård I: 109, 110, 145 (II: 178, 184, 199), II: 201. Annan undervisning I: 40, 46, 77 (II: 85, 179, 125), 148, 181, II: 132, 359. Ungdomsverksamhet I: 228.

Socialförsäkring. Folkpensionering II: 160, 161. Olycksfallsförsäkring I: 96, 167 (II: 155, 218), II: 10, 11, 48. Undantagande av tilläggspension från beskattning II: 319.

Ut- och invandring. Utlänningsärenden, invandringslagen I: 44 (II: 90). Flyktingars yrkesutbildning m. m. I: 201 (II: 292), 202 (II: 277). Underlättande av inflyttning I: 172 (II: 349).

Övriga frågor. Allmänna arvsfonden II: 243. Barnavdrag för småbrukare vid taxering till fastighetsskatt II: 316. Dyrortsgrupperingen II: 83. Försvarets demokratisering I: 65 (II: 113). Hemarbetsråd I: 184. Mildrande av de ekonomiska fluktuationerna I: 191 (II: 272). Oförtjänt tomt- och fastighetsvärdestegring I: 156 (II: 229).

Utredning om försvarets demokratisering. Sedan Kungl. Maj:t den 27 januari 1939 beslutat utse utredningsmän att inom försvarsdepartementet biträda med en fortsatt utredning om principerna för rekryteringen av försvarsväsendets officerskårer m. m., har försvarsministern utsett expeditionschefen i nämnda departement E. V. Sverne (ordförande), chefen för krigsskolan överste G. B. Petri och studierektorn vid arméns underofficersskola C. Eneman till utredningsmän. Särskilda personer skola såsom sakkunniga inom skilda områden biträda vid utredningens utförande. I direktiven för utredningen yttrade försvarsministern bl. a. följande.

Utredningen avsåge huvudsakligen två frågor. Den ena är spörsmålet, huruvida de blivande officerarna skola kunna bibringas sådana insikter i och sådan förståelse för de breda folklagrens livsbetingelser och betraktelsesätt, att de vid sitt arbete med utbildning av värnpliktiga och som ledare i olika egenskaper av trupp skola kunna i ökad grad tillvinna sig förtroende och tillit från de underställdas sida. Detta syfte lärer kunna vinnas på två vägar, vilka båda borde beträdas. Dels bör utbildningen anordnas så, att god teoretisk inblick erhålles rörande det sociala tillståndet i landet. Dels bör eftersträvas, att de blivande officerarna på rent praktisk väg bibringas kontakt med folkets bredare lager. Ynglingar, som efter fast anställning vid försvarsväsendet vinna inträde vid krigsskola eller som efter realexamen eventuellt skulle vinna tillgång till officersbanan, torde besitta ett icke ringa mått av dylik förtrogenhet med de breda lagrens liv. Annorlunda ställa sig ofta förhållandena för dem, som efter avlagd studentexamen utbilda sig till officerare. Det borde därför prövas, om icke ynglingar tillhörande sistnämnda kategori skulle som underbefäl få underkasta sig betydligt längre praktisk trupptjänstgöring än som nu gäller. En annan utväg vore, att i stället som kompetensvillkor för antagande till officersaspirant uppställa fordran på viss tids praktik som arbetare i egentlig mening inom näringslivet.

Den andra huvudfrågan gäller på vad sätt rekryteringsgrunden för officersyrket skall kunna göras så bred, att för yrket lämpliga begåvningar i största möjliga utsträckning kunna tillvaratagas. Utredningens uppgift bör i detta avseende huvudsakligen vara att undersöka föreliggande möjligheter till förbättringar i utbildningsförhållandena för hittills förefintliga kategorier, studenter och fast anställda, samt att föreslå rationellast möjliga grunder för anordningar syftande till officersutbildning av ynglingar med realexamen.

Utredningsorgan för industrien. Ett särskilt organ för utredningar i ekonomiska och speciellt industriella frågor har inrättats av Sveriges industriförbund och svenska arbetsgivareföreningen. Riksdagsmannen fil. dr Ivar Anderson i Norrköping har åtagit sig uppdraget att organisera och tills vidare leda verksamheten.

Organets uppgift skall bl. a. vara att följa utvecklingen på det ekonomiska området i Sverige och utlandet och att verkställa de sakliga utredningar, som erfordras med hänsyn till det svenska näringslivets intressen och behov. För större utredningsuppgifter komma särskilda sakkunniga att anlitas. Arbetet skall inriktas dels på praktiska uppgifter, som aktualiseras av händelseutvecklingen, dels på en utredningsverksamhet på längre sikt. Ekonomisk upplysningsverksamhet ingår även i programmet. Den utredningsverksamhet, som skall bedrivas, tager helt sikte på industriens och näringslivets intressen som helhet och innebär således icke, att utredningar verkställas för enskilda medlemmar av moderorganisationerna. Verksamheten tog sin början den 1 februari 1939.

Stadsbyggnadskongress i Stockholm. Internationella stadsbyggnadsfederationen anordnar i Stockholm på inbjudan av staden en internationell kongress den 8—15 juli 1939. Följande frågor komma att behandlas i föredrag och diskussioner: »Specialbostäder för vissa befolkningsgrupper», inledare presidenten för holländska stadsbyggnadsinstitutet J. de Jonge van Ellemeet; »Närtrafikens krav», inledare Landesrat R. Niemeyer (Tyskland); »Administration av lands- och regionsplanering», inledare stadsplanedirektören A. Lilienberg, Stockholm.

Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg. Som komplettering av tidigare lämnade uppgifter angående bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1938 (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 776) redovisas här nedan antalet outhyrda lägenheter i Stockholm och Göteborg ävensom antalet outhyrda lägenheter i procent av hela bostadsbeståndet (ledighetsprocenten) vid slutet av åren 1937 och 1938 enligt uppgifter från nämnda städers statistiska kontor. Ledighetsprocenterna böra betraktas som approximativa tal, då uppgifter om bostadsbeståndet åren 1937 och 1938 endast kunnat erhållas genom framskrivning av det lägenhetsantal, som redovisats vid bostadsräkningarna i Stockholm år 1935 och Göteborg år 1930/31.

Outhyrda bostadslägenheter i Stockholm och Göteborg i slutet av åren 1937 och 1938.

Lägenhetskategorier	1 rum el. kök	dubbletter m. m.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök	Samtliga
Antal outhyrda lägenheter.								
Stockholm år 1937	196	84	372	544	253	153	200	**1 802**
» 1938	142	63	520	606	275	131	148	**1 885**
Göteborg » 1937	120	33	349	363	169	68	100	**1 202**
» 1938	146	50	243	265	116	83	84	**987**
Ledighetsprocent.								
Stockholm år 1937	0·64	0·94	0·61	1·20	1·45	1·62	1·59	**0·97**
» 1938	0·46	0·70	0·82	1·29	1·50	1·37	1·17	**0·99**
Göteborg » 1937	1·8	2·3	0·9	1·8	2·2	1·5	2·3	**1·4**
» 1938	2·1	3·4	0·6	1·2	1·4	1·7	1·9	**1·1**

Av tabellen framgår, att ledighetsprocenten år 1938 var ungefär densamma i Stockholm och Göteborg vad beträffar samtliga lägenheter. Anmärkningsvärd skillnad rådde dock beträffande de minsta lägenhetskategorierna. — Utvecklingen under år 1938 var olika på de bägge orterna, såtillvida som totalantalet outhyrda lägenheter något ökades i Stockholm — egentligen på ytterområdena — men minskades i Göteborg. Ledighetsprocenten i Stockholm var icke dess mindre ungefär densamma bägge de undersökta åren, men den var lägre i Göteborg år 1938 än år 1937. Beträffande Stockholm kan den uppgiften tillfogas, att det outhyrda bostadsbeståndet år 1937 fördelade sig med 957 fall på lägenheter med och 845 fall på lägenheter utan centralvärme och att motsvarande tal år 1938 voro 1 461 resp. 424.

För Malmö finnas icke jämförbara tal men av bostadsförmedlingens uppgifter att döma, har antalet lediga bostäder ökats under år 1938. Antalet anmälda men outhyrda bostäder utgjorde nämligen vid slutet av åren 1937 och 1938 901 resp. 1 032.

Bostadshyrorna i Stockholm 1937/38 och 1938/39. Bostadsräkningar omfattande de flesta av rikets städer m. m. ha av socialstyrelsen anordnats med vissa mellantider, senast år 1933. För Stockholms vidkommande ha kommunala bostadsräkningar anordnats vart

femte år, senast år 1935. Stockholms stads statistiska kontor verkställer emellertid varje år vissa mera summariska beräkningar över medelhyrorna i staden, vilka äga intresse bl. a. därigenom att de ge en antydan om tendensen på hyresmarknaden mellan de stora hyresräkningarna. I det följande citeras vissa uppgifter avseende det inre Stockholm, närmast efter Statistisk månadsskrift för Stockholms stad 1937 nr 12 och 1938 nr 12.

Mellan hyresåren 1937/38 och 1938/39 steg medelhyran för lägenheter utan centralvärme bestående av ett rum utan kök med 0·2 % (från 409 till 410 kr.), för lägenheter om 1 rum och kök med 0·5 % (från 613 till 616 kr.), 2 rum och kök med 0·4 % (från 904 till 908 kr.) men minskade för större lägenheter eller beträffande 3 rum och kök med 0·2 % (från 1 255 till 1 253 kr.). Medelhyrorna för centralvärmelägenheter stego över lag en eller ett par procent eller för lägenheter om ett rum utan kök med 2·1 % (från 780 till 796 kr.), 1 rum och kök ävenledes med 2·1 % (från 1 030 till 1 052 kr.), 2 rum och kök med 1·5 % (från 1 484 till 1 506 kr.) och 3 rum och kök med 1·3 % (från 1 982 till 2 007 kr.). Tendensen är alltså på det hela taget svagt stigande. Motsvarande uppgifter för hela staden (inklusive förorterna) visa samma tendens ehuru svagare markerad.

Skogsnäringens ekonomiska läge. 1936 års skogsutredning avgav i november 1938 två betänkanden (Statens off. utr. 1938: 53 och 58). Utredningsmännen äro kanslichefen N. Malmfors och hemmansägaren, nuvarande statsrådet, G. Strindlund. Som sekreterare har tjänstgjort jägmästaren F. Johansson. Dessutom ha särskilda sakkunniga deltagit i överläggningarna.

Det första betänkandet innehåller förberedande undersökningar och uttalanden rörande skogsnäringen och statens förhållanden till densamma. Två specialutredningar äro här bifogade, nämligen en om skogsbrukets och de skogsförädlande industriernas betydelse för folkhushållet av docenten K. Kock och en om skogshushållningens ekonomiska betydelse vid mindre jordbruk av professorn L. Nanneson. — En orienterande översikt lämnas av skogsnäringen i produktions- och utkomsthänseende, i huvudsak grundad på tidigare framlagt material. Skogens stora arbetsskapande betydelse belyses. Det erinras sålunda om att omkring en tiondel av landets arbetsföra manliga befolkning erhåller sin huvudsakliga sysselsättning inom dithörande verksamhetsgrenar och att dessutom omkring 300 000 manliga yrkesutövare inom jordbruket under vintern befatta sig med skogsarbete. Mot bakgrunden av dylika uppgifter framstår emellertid skogens andel i den på visst sätt beräknade nationalinkomsten såsom anmärkningsvärt ringa, säger utredningen.

Utredningen konstaterar, att skogsnäringen för närvarande får bära en betydande börda genom det prisskydd mot utländsk konkurrens i form av tullar m. m., som lämnats flertalet hemmamarknadsnäringar. Anmärkningsvärt är, att de inom skogsbruket och viss del av skogsindustrierna sysselsatta befolkningsgrupperna i regel befinna sig i en i inkomsthänseende väsentligt ogynnsammare ställning än flertalet andra grupper med motsvarande kvalifikationer. Det är dock uppenbarligen av största betydelse för skogsnäringens bärkraft, att i fortsättningen näringens intressen behörigen beaktas vid statliga ingripanden i prisreglerande eller prisstödjande syfte.

Jämsides med att staten på olika sätt sökt öva inflytande på prisbildningen för svenska produkter ha, framhåller utredningen, flera andra statsingripanden vidtagits i näringslivet i rent socialt syfte. Även i fortsättningen torde liknande åtgärder komma att vidtagas av statsmakterna. Därvid är det enligt utredningens mening av största vikt, att de i skogsnäringen sysselsattas intressen behörigen uppmärksammas.

I det andra betänkandet påbörjar utredningen behandlingen av formerna för det statliga biståndet åt skogsnäringen. Betänkandet avser endast åtgärder till befordrande av ändamålsenlig virkesproduktion. Förslag framläggas om intensifiering av den skogliga forsknings- och upplysningsverksamheten, om särskilda åtgärder för tillgodoseende av de mindre skogsägarnas behov av sakkunnigt biträde, om ändrade och utvidgade möjligheter att med allmänna medel understödja skogsvården, om effektivare skydd för skogen mot

yttre åverkan ävensom angående förstärkning av skogsvårdsarbetets administration och medelsförsörjning. Vad angår speciellt upplysningsverksamheten föreslås bl. a., att kurser under skogsvårdsstyrelsernas ledning anordnas både för undervisning av landsbygdens ungdom och med syfte att komplettera de utbildningsmöjligheter, som de till mera mogen ålder hunna jordbrukarna äga i skogsundervisningen vid fasta läroanstalter. Därutöver bör undervisning i skogsbruk och skogsvård beredas skogsarbetare o. dyl. Undervisning i de rent tekniska sidorna har utredningen visserligen funnit behövlig, men anser, att staten för närvarande icke bör vidtaga åtgärder därutinnan. Initiativet borde åtminstone under en övergångsperiod komma från arbetarna själva eller deras organisationer. Däremot föreslås, att anstalter vidtagas för att underlätta för skogsarbetare att erhålla kompetens att självständigt vidtaga enklare skogsvårdsåtgärder. Skogsvårdsstyrelserna böra sålunda anordna praktiskt betonade utbildningskurser för skogsarbetare, till vilka tillträdet skulle underlättas genom stipendier åt mindre bemedlade elever.

Utredningen framhåller vid behandlingen av frågan om bidrag av allmänna medel till skogsvårdsåtgärder, att staten även framgent bör ge den enskilde skogsägaren understöd för genomförande av skogsvårdsföretag. Dessutom böra möjligheter införas att utöka statsbidraget, om det gäller att med hänsyn till rådande arbetslöshet skapa arbetstillfällen.

Amerikansk statistik rörande in- och utvandring. Under tiden 1 juli 1937—30 juni 1938 invandrade till Förenta staterna 385 och utvandrade 976 svenskar mot 341 resp. 731 föregående år. Antalet svenska icke-immigranter, vilka under denna tid besökte eller genomreste Förenta staterna, uppgick till 1 605. Den för Sveriges vidkommande fastställda årliga immigrationskvotan var 3 314, men endast 364 visa utfärdades under året 1937/38, jämfört med 303 föregående år. Antalet immigranter från de tre skandinaviska länderna tillsammantagna utgjorde 1937/38 1 973, jämfört med 1 813 återutvandrade. Till amerikanska medborgare upptogos under året 1937/38 4 112 svenskar, jämfört med 4 433 föregående år.

Rörande antalet deporterade svenskar innehåller statistiken inga särskilda siffror. Siffran för hela Skandinavien uppgick emellertid till 190 jämfört med 155 för nästföregående år. Antalet svenska sjömän, som rymt från fartyg i amerikansk hamn, uppgick till 123 under året 1937/38.

Med hänsyn till den aktuella flyktingfrågan torde uppgifterna rörande Tyskland och Österrike kunna vara av intresse. Kvotan, vilken numera för Tysklands vidkommande fastställts till 27 370, har under de senaste åren endast tagits i anspråk i den utsträckning, som framgår av följande siffror:

År	Kvotaimmigranter från Tyskland	Österrike	År	Kvotaimmigranter från Tyskland	Österrike
1930/31	10 100	524	1934/35	4 891	641
1931/32	2 086	187	1935/36	6 073	569
1932/33	1 324	121	1936/37	11 127	409
1933/34	3 515	229*	1937/38	17 868	

(Meddelande från svenska beskickningen i Washington.)

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1938.

Arbetsförmedlingens organisation. Antalet *fasta arbetsförmedlingsorgan* (kontor och ombud), som under år 1938 varit i verksamhet inom de olika länen, samt kontorens lokala förläggning framgår av nedanstående översikt.

Län	Ant. kontor	Ant. ombud	Kontorens förläggning. (Huvudkontor utmärkes med *kursiv* stil.)
Stockholms stad .	1	—	*Stockholm.*
Stockholms län . .	7	27	*Stockholm*, Djursholm, Hagalund, Norrtälje, Rimbo, Sundbyberg, Södertälje.
Uppsala län . . .	5	31	*Uppsala*, Enköping, Gimo, Tierp, Älvkarleby.
Södermanlands län	7	9	*Eskilstuna*, Flen, Gnesta, Katrineholm, Mariefred, Nyköping, Strängnäs.
Östergötlands län .	12	15	*Norrköping; Linköping*, Finspång, Kisa, Mjölby, Motala, Skänninge, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik, Åtvidaberg, Ödeshög.
Jönköpings län . .	9	13	*Jönköping*, Eksjö, Gislaved, Hyltebruk, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo.
Kronobergs län . .	8	14	*Växjö*, Lenhovda, Ljungby, Markaryd, Ryd, Tingsryd, Åseda, Älmhult.
Kalmar län . . .	10	11	*Västervik*, Vimmerby; *Kalmar*, Borgholm, Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Nybro, Oskarshamn, Torsås.
Gotlands län . . .	2	2	*Visby*, Hemse.
Blekinge län . . .	4	11	*Karlskrona*, Karlshamn, Ronneby, Sölvesborg.
Kristianstads län .	7	14	*Kristianstad*, Hässleholm, Osby, Tomelilla, Åstorp, Ängelholm, Örkelljunga.
Malmöhus län . .	12	9	*Malmö*, Eslöv, Höganäs, Landskrona, Lund, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Ystad; *Hälsingborg.*
Hallands län . .	5	5	*Halmstad*, Falkenberg, Kungsbacka, Laholm, Varberg.
Göteborgs och Bohus län	6	39	*Göteborg; Uddevalla*, Kungälv, Lysekil, Mölndal, Strömstad.
Älvsborgs län . .	5	31	*Borås*, Alingsås, Trollhättan, Vänersborg, Åmål.
Skaraborgs län . .	10	16	*Skövde*, Falköping, Grästorp, Hjo, Lidköping, Mariestad, Skara, Tidaholm, Töreboda, Vara.
Värmlands län . .	6	24	*Karlstad*, Arvika, Filipstad, Kristinehamn, Säffle, Torsby.
Örebro län	9	17	*Örebro*, Askersund, Hällefors, Karlskoga, Kopparberg, Kumla, Laxå, Lindesberg, Nora.
Västmanlands län .	4	18	*Västerås*, Arboga, Köping, Sala.
Kopparbergs län .	7	9	*Falun*, Avesta, Borlänge, Leksand, Ludvika, Mora, Älvdalen.
Gävleborgs län . .	7	29	*Gävle*, Bergsjö, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Storvik, Söderhamn.
Västernorrlands län	3	30	*Sundsvall*, Härnösand, Kramfors.
Jämtlands län . .	5	33	*Östersund*, Bräcke, Järpen, Strömsund, Sveg.
Västerbottens län .	4	27	*Umeå*, Byske, Lycksele, Skellefteå.
Norrbottens län . .	5	20	*Luleå*, Boden, Gällivare, Kalix, Piteå.

För *sjömansförmedlingen* funnos specialkontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt särskilda sjömansförmedlingsombud å 16 orter, nämligen Örnsköldsvik, Härnösand, Sundsvall, Söderhamn, Gävle, Södertälje, Oxelösund, Norrköping, Oskarshamn, Kalmar, Visby, Ahus, Landskrona, Halmstad, Lysekil och Uddevalla. På ytterligare 12 platser, Luleå, Umeå, Hudiksvall, Västerås, Västervik, Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg, Ystad, Trelleborg och Karlstad, var sjömansförmedling anordnad i direkt samband med arbetsförmedlingen.[1]

Sveriges offentliga arbetsförmedling omfattade under år 1938 inalles 29 hu-

[1] En särskild redogörelse för sjömansförmedlingen under 1938 lämnas å sid. 116 i detta häfte.

vudkontor, 131 avdelningskontor, 454 fasta ombud och 20 fristående sjömansförmedlingar eller tillsammans 634 ordinarie förmedlingsorgan. Av dessa voro fem avdelningskontor nyinrättade under året, nämligen Djursholm, Åseda, Sjöbo, Byske och Gällivare, varemot kontoret i Borensberg indragits. I jämförelse med föregående år har de fasta ombudens antal ökats med ett fyrtiotal.

Förutom dessa ordinarie arbetsförmedlingsorgan ha under året c:a 600 *tillfälliga och lokala arbetsförmedlingsombud* varit anställda under länsanstalternas ledning å de orter, där avdelningar av erkända arbetslöshetskassor funnits eller där över huvud offentlig hjälpverksamhet för arbetslösa bedrivits eller behov i övrigt förelegat av organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingsverksamheten under året. Verksamhetens omfattning under år 1938 framgår av *tab. A.* Såsom tabellen utvisar, voro förskjutningarna i jämförelse med föregående år i stort sett obetydliga, men en viss ökning kan dock konstateras i fråga om såväl antalet arbetsansökningar som lediga och tillsatta platser.

På både manliga och kvinnliga avdelningen hade ansökningssiffrorna stigit

Tab. A. Verksamheten under olika månader år 1938.[1]

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Summa tillsatta platser	Därutöver hänvisade till reservarbete
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		
Januari .	64 976	69 784	25 866	22 617	22 413	25 372	17 700	10 681	33 298	2 128
Februari .	58 631	60 579	17 687	13 137	18 006	20 910	17 759	10 421	23 558	1 640
Mars . .	58 126	60 462	21 271	14 308	18 828	22 854	24 548	13 002	27 310	1 639
April . .	51 602	53 950	21 161	15 385	17 282	21 606	27 029	14 103	29 488	1 193
Maj . . .	46 256	48 671	20 642	15 890	15 386	20 360	26 669	13 735	29 625	1 760
Juni . . .	41 011	43 862	19 056	14 763	15 943	19 889	22 726	12 106	26 869	1 044
Juli . . .	38 689	41 193	19 064	15 026	15 629	19 228	20 778	11 113	26 139	735
Augusti .	40 021	43 904	24 274	17 807	16 626	21 542	26 780	13 827	31 634	779
September	42 605	46 656	25 055	19 274	19 199	25 323	29 376	17 183	36 457	777
Oktober .	50 277	54 672	22 920	18 917	20 561	25 728	25 346	16 223	35 140	1 025
November	58 662	61 612	15 853	13 932	20 084	24 020	20 437	13 288	27 220	1 265
December	66 806	73 288	23 452	21 982	17 123	21 667	17 647	11 886	33 868	1 191
År 1938	**231 547**	**658 633**	**236 061**	**203 038**	**115 904**	**268 499**	**238 035**	**157 568**	**360 606**	**15 176**
1937	220 848	648 863	249 006	210 310	105 826	235 150	223 939	143 634	353 944	19 035
1936	241 963	834 695	204 467	174 071	96 280	218 595	196 831	127 343	301 414	32 323
1935	307 892	1 062 130	175 184	154 329	87 957	199 699	170 856	111 791	266 120	50 996
1934	*382 660*	*1 305 443*	*167 900*	*156 299*	*90 561*	*192 844*	*144 586*	*100 824*	257 123	69 041
1933	473 040	1 595 938	140 542	134 593	105 463	211 448	123 294	94 434	229 027	67 829
1932	310 882	1 048 850	123 632	117 235	101 276	203 054	133 399	101 956	219 191	45 895
1931	199 570	570 847	144 579	132 415	89 351	184 029	155 957	111 735	244 150	19 435

[1] De *arbetssökande personerna* äro i summasiffrorna för varje år endast räknade *en* gång, oberoende av det antal gånger de besökt arbetsförmedlingen.

Beträffande *lediga platser* gäller, att talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser ha däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras att dessa äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

Tab. B. Verksamheten vid de sär-

	Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen			
		Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
1	Stockholms stad	27 999	96 693	46 170	41 991	19 542	69 443	67 234	49 069
2	Stockholms län	9 590	21 873	12 312	9 709	4 082	10 356	13 398	8 318
3	Uppsala län	5 710	14 946	5 717	4 295	2 672	5 831	4 462	2 684
4	Södermanlands län	5 126	10 703	5 416	4 298	3 073	4 954	3 715	2 543
5	Östergötlands län	8 692	18 376	8 894	7 394	4 826	8 537	7 324	4 876
6	Norrköping	5 121	17 257	5 356	4 841	1 924	4 353	2 322	1 627
7	Jönköpings län	5 524	12 679	3 495	2 805	3 515	7 034	4 446	2 703
8	Kronobergs län	3 106	6 701	2 076	1 558	1 211	1 454	2 424	1 069
9	Norra Kalmar län	2 024	5 296	1 300	1 066	543	744	884	491
10	Södra Kalmar län	5 037	12 656	3 429	2 954	2 569	3 973	3 652	2 317
11	Gotlands län	1 468	3 218	1 321	949	898	1 530	1 890	961
12	Blekinge län	6 090	16 617	5 005	4 046	2852	5 710	5 712	3 599
13	Kristianstads län	8 074	12 750	7 885	5 724	4 773	6 972	8 801	4 157
14	Malmöhus län: Malmö	9 028	36 558	9 483	8 270	8 289	24 172	17 356	13 652
15	Hälsingborg	5 357	20 115	4 927	4 619	1 851	4 070	2 834	1 997
16	Länet i övrigt	11 317	34 156	18 194	14 661	4 034	8 551	7 838	4 198
17	Hallands län	3 513	9 384	2 098	1 428	2 285	5 108	2 487	1 328
18	Göteborgs stad	21 772	75 087	31 740	29 698	10 777	32 698	24 994	18 472
19	Göteb. och Bohus län	7 684	25 406	6 394	5 555	2 256	3 987	3 802	2 076
20	Älvsborgs län	6 946	16 919	4 343	3 714	3 800	6 809	4 192	2 309
21	Skaraborgs län	6 301	11 576	6 902	5 252	2 745	3 971	5 128	2 813
22	Värmlands län	6 061	17 293	5 255	4 562	3 278	5 476	6 146	3 526
23	Örebro län	7 926	18 911	5 059	3 941	5 576	12 151	7 158	4 242
24	Västmanlands län	3 914	8 553	4 982	4 032	3 037	5 754	5 725	3 725
25	Kopparbergs län	4 682	10 195	4 038	3 515	3 143	4 663	4 968	2 631
26	Gävleborgs län	7 203	18 620	3 655	3 303	2 890	4 950	3 669	2 345
27	Västernorrlands län	16 809	56 399	6 999	6 403	3 323	6 049	5 747	3 639
28	Jämtlands län	3 486	5 742	2 540	2 189	1 983	2 835	3 242	2 293
29	Västerbottens län	6 592	14 971	4 208	3 677	2 479	3 638	3 835	2 394
30	Norrbottens län	9 395	28 983	6 868	6 589	1 678	2 726	2 650	1 514
31	Tillsammans	**231 547**	**658 633**	**236 061**	**203 038**	**115 904**	**268 499**	**238 035**	**157 568**

sedan i fjol. Bidragande till denna stegring voro i hög grad de anmälningar hos arbetsförmedlingarna, som medlemmar av erkända arbetslöshetskassor vid mer eller mindre tillfälliga permitteringar måst göra för att komma i åtnjutande av understöd. Platstillgången och tillsättningsresultaten voro i fråga om männen något svagare än förra året, då den kraftiga konjunkturstegringen medförde en osedvanligt stor efterfrågan å arbetskraft, men denna omständighet uppvägdes mera än väl av den gynnsammare utveckling, som kännetecknade kvinnornas arbetsmarknad. Med fog kan sägas, att konjunkturförhållandena även under det gångna året varit mycket goda trots den åtstramning, som en del industrigrenar fått vidkännas på grund av försvårade avsättningsmöjligheter på utlandet. Efterfrågan på yrkeskunnig arbetskraft av skilda slag har fortfarande varit livlig, och arbetsförmedlingarnas totala förmedlingssiffra har aldrig förut varit så hög som i år, nämligen 360 000 platser eller ungefär 30 000 platser per månad.

I stor utsträckning har den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet lik-

skilda anstalterna under år 1938.

Tillsammans				På 100 lediga platser						Jordbruksförmedlingen i % av			
Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar			Tillsatta platser			Ansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser	
				Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a				
47 541	166 136	113 404	91 060	209	103	146	91	73	80	1·7	1·2	1·4	1
13 672	32 229	25 710	18 027	178	77	125	79	62	70	25·3	30·9	31·9	2
8 382	20 777	10 179	6 979	261	131	204	75	60	69	18·0	37·7	36·1	3
8 199	15 657	9 131	6 841	198	133	171	79	68	75	19·6	36·1	31·3	4
13 518	26 913	16 218	12 270	207	117	166	83	67	76	28·0	41·2	42·3	5
7 045	21 610	7 678	6 468	322	187	281	90	70	84	9·1	16·3	15·8	6
9 039	19 713	7 941	5 508	363	158	248	80	61	69	7·7	24·0	20·6	7
4 317	8 155	4 500	2 627	323	60	181	75	44	58	23·2	31·3	23·9	8
2 567	6 040	2 184	1 557	407	84	277	82	56	71	5·9	20·4	13·2	9
7 606	16 629	7 081	5 271	369	109	235	86	63	74	9·5	20·3	18·6	10
2 366	4 748	3 211	1 910	244	81	148	72	51	59	17·4	36·1	31·9	11
8 942	22 327	10 717	7 645	332	100	208	81	63	71	8·2	16·4	12·8	12
12 847	19 722	16 686	9 881	162	79	118	73	47	59	30·9	42·7	43·6	13
17 317	60 730	26 839	21 922	386	139	226	87	79	82	3·3	7·0	6·8	14
7 208	24 185	7 761	6 616	408	144	312	94	70	85	5·0	13·0	13·4	15
15 351	42 707	26 032	18 859	188	109	164	81	54	72	20·2	40·9	37·8	16
5 798	14 492	4 585	2 756	447	205	316	68	53	60	8·1	31·2	25·0	17
32 549	107 785	56 734	48 170	237	131	190	94	74	85	1·8	2·2	2·2	18
9 940	29 393	10 196	7 631	397	105	288	87	55	75	4·7	14·0	11·4	19
10 746	23 728	8 535	6 023	390	162	278	86	55	71	5·4	10·7	9·9	20
9 046	15 547	12 030	8 065	168	77	129	76	55	67	28·6	43·6	41·5	21
9 339	22 769	11 401	8 088	329	89	200	87	57	71	6·6	17·6	13·9	22
13 502	31 062	12 217	8 183	374	170	254	78	59	67	7·8	23·9	23·3	23
6 951	14 307	10 707	7 757	172	101	134	81	65	72	19·0	31·2	29·6	24
7 825	14 858	9 006	6 146	252	94	165	87	53	68	6·3	11·7	11·4	25
10 093	23 570	7 324	5 648	509	135	322	90	64	77	5·8	9·6	8·3	26
20 132	62 448	12 746	10 042	806	105	490	91	63	79	3·0	8·7	6·0	27
5 469	8 577	5 782	4 482	226	87	148	86	71	78	8·9	16·5	13·2	28
9 071	18 609	8 043	6 071	356	95	231	87	62	75	4·2	7·7	5·0	29
11 073	31 709	9 518	8 103	422	103	333	96	57	85	3·8	6·9	4·9	30
347 451	**927 132**	**474 096**	**360 606**	**279**	**113**	**196**	**86**	**66**	**76**	**8·3**	**16·2**	**14·2**	31

som tidigare varit inriktad på att i interlokal väg få en utjämning till stånd beträffande de orter och yrkesområden, där på grund av driftsinskränkningar eller arbetsnedläggelser arbetskraft i större eller mindre omfattning entledigats. Med hänsyn till den ökade interlokala förmedlingsverksamheten har behovet av distriktsassistenter, som handha de härmed sammanhängande arbetsuppgifterna, gjort sig gällande inom allt flera förmedlingsdistrikt. Sålunda ha, utöver de till kontoren i Linköping och Uddevalla knutna distriktsassistenterna, under året ytterligare fyra sådana assistenter utsetts, nämligen vid kontoren i Malmö, Örebro, Sundsvall och Luleå.

De speciella uppgifter, som ålegat distriktsassistenterna, ha givetvis växlat med distriktens olika arbetsmarknadsproblem. Vid kontoret i Malmö har assistenten sålunda i första hand fått koncentrera sin uppmärksamhet på problemet med anskaffandet av arbetskraft till betfälten. Genom att uppgifterna centraliserats till huvudkontoret, har förmedlingsarbetet kunnat drivas mera rationellt än tidigare. Betskötselproblemet har jämväl varit aktuellt in-

om andra distriktet, där assistenten är knuten till kontoret i Linköping. Beträffande Örebro-assistentens särskilda uppgifter ha dessa i första hand koncentrerats på att tillvarataga föreliggande arbetstillfällen vid de nyöppnade gruvorna i Mellansverige samt att för övrigt, bl. a. genom personliga besök, intressera arbetsgivare för att anställa arbetssökande från arbetslöshetstyngda områden i Norrland och Bohuslän. Ifrågavarande verksamhet har givetvis bedrivits i intimt samarbete med resp. distriktsassistenter i Sundsvall och Luleå, som på alla sätt söka intensifiera en överflyttning särskilt av ungdomlig arbetskraft till södra och mellersta Sverige. Distriktsassistenterna ha också besökt reservarbetsplatser för att överföra reservarbetare till den fria arbetsmarknaden.

Utöver de här ovan nämnda arbetsuppgifterna, som föreligga inom de olika distrikten, åligger det distriktskontoren att verka för ett effektivt samarbete mellan förmedlingarna och därigenom befrämja utjämningen på arbetsmarknaden. Detta sker delvis med hjälp av den veckovis utkommande distriktsvakanslistan, där specificerade uppgifter lämnas om sådana lediga platser, som ej kunna tillsättas å resp. orter. Dessa uppgifter ligga sedan till grund för socialstyrelsens varje vecka sammanställda riksvakanslista och radiorapport.

Distriktskontoren ha vidare att vara övervakande organ för förmedlingarna inom distriktet. Inspektionsresor företagas därför med vissa mellanrum av distriktsassistenterna, som genom sin kännedom om förmedlingsnätet äro väl insatta i de lokala förmedlingsproblemen. I anslutning till dessa resor besökas arbetsgivare och företag för att uppmärksamgöras på den offentliga arbetsförmedlingens möjligheter att stå till tjänst vid behov av arbetskraft. På så sätt skapas en personlig kontakt mellan förmedling och företag, som är ägnad att främja förmedlingsverksamheten över huvud.

Omfattningen av den interlokala förmedlingen under år 1938 visade god ökning. Icke mindre än 14 000 platser tillsattes i samverkan mellan olika förmedlingar, vilket innebär en höjning med 2 000 sedan föregående år.

Förmedlingsverksamheten under året vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna framgår av *tab. B.*

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft belyses av nedanstående tablå.

	Ansökningar per 100 lediga platser						*Tillsatta platser per 100 lediga*					
	Män		Kvinnor		Tillsammans		Män		Kvinnor		Tillsammans	
	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937
Januari . . .	270	364	143	136	**218**	**265**	87	86	60	61	**76**	**75**
Februari . . .	343	272	118	109	**230**	**208**	74	83	59	58	**66**	**73**
Mars	284	227	93	91	**182**	**171**	67	79	53	54	**60**	**68**
April	255	250	80	80	**157**	**161**	73	71	52	53	**61**	**62**
Maj	236	210	76	69	**146**	**137**	77	72	52	51	**63**	**61**
Juni	230	194	88	74	**153**	**133**	77	71	53	50	**64**	**60**
Juli	216	208	93	81	**152**	**142**	79	74	53	52	**66**	**63**
Augusti . . .	181	192	80	76	**128**	**129**	73	68	52	52	**62**	**59**
September . .	186	188	86	83	**132**	**130**	77	70	58	57	**67**	**63**
Oktober . . .	239	236	102	99	**167**	**162**	83	76	64	62	**73**	**69**
November . .	389	304	118	115	**236**	**208**	88	85	65	63	**75**	**74**
December . .	313	234	123	126	**231**	**194**	94	92	67	65	**82**	**82**
Hela året	**279**	**261**	**113**	**105**	**196**	**187**	**86**	**84**	**66**	**64**	**76**	**75**

Den siffermässiga proportionen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft har, med undantag för någon enstaka månad, ej varit fullt så gynnsam i år som i fjol vare sig på den manliga eller den kvinnliga arbetsmarknaden. Som vanligt voro arbetsmöjligheterna, efter relationstalen att döma, bättre för kvinnorna än för männen, något som framför allt kom till synes under tiden mars—september, då det fanns flera lediga platser än sökande på den kvinnliga avdelningen. Under höst- och vintermånaderna hade man att räkna med den sedvanliga säsongförsämringen, i år synnerligen markerad under årets båda sista månader på grund av skogsavverkningarnas ringa omfattning. Den påfallande oförmånliga novembersiffran i fråga om männen är närmast ett uttryck för diversearbetargruppens starkt begränsade arbetstillfällen, alldenstund rådande väderleksförhållanden ej beredde nämnvärda extraarbeten i form av snöskottning e. dyl. under denna månad.

Arbetsförmedlingsverksamheten inom olika yrkesgrupper. Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av *tab. C.* I vad mån förskjutningar i fråga om de olika huvudgruppernas andel i tillsättningssiffran ägt rum under året, utvisas av nedanstående sammanställning.

De tillsatta platsernas fördelning på olika yrkesgrupper (i %).

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Jordbruk o. skogshushållning	22·7	22·6	20·2	22·3	22·3	21·9	20·7	20·3	17·8	17·2
Industri och hantverk . . .	6·9	7·0	7·2	8·8	9·6	11·7	11·4	11·4	11·0	13·0
Sjöfart och fiske	10·7	11·2	8·5	8·0	8·0	7·4	7·6	7·6	7·6	7·2
Handel och samfärdsel . . .	16·5	16·5	14·6	13·1	12·6	14·2	17·7	19·1	19·8	23·7
Husligt arbete	33·0	33·9	32·6	33·1	29·0	26·8	28·0	27·5	25·3	27·0
Diversearbete	10·2	8·8	16·9	14·7	18·5	18·0	14·6	14·1	18·5	11·9
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Den mest anmärkningsvärda förändringen i fråga om yrkesgruppernas inbördes förhållande var den förut påtalade starka tillbakagången för gruppen diversearbete, varemot handel och samfärdsel fortsatte sin sedan 1934 pågående frammarsch. Även industrigruppen, som de föregående åren hållit sig tämligen konstant, visade en markerad ökning.

Ser man på de i tab. C meddelade absoluta talen, uppvisa flertalet grupper ökat antal lediga och tillsatta platser i förhållande till föregående år. Uppgången inom industrigruppen får i huvudsak tillskrivas den i år ovanligt livliga byggnadsverksamheten, och icke mindre än 17 600 platser, eller 5 000 mera än i fjol, tillsattes genom arbetsförmedlingarna. Inom metall- och maskinindustrien konstaterades alltjämt en viss brist på kunniga yrkesarbetare. Samtliga grenar inom gruppen handel, samfärdsel och allmän tjänst redovisade förbättrade förmedlingssiffror, under det att sjöfartsnäringens ställning var i stort sett oförändrad. För jordbrukets vidkommande ha tillgång och efterfrågan på arbetskraft svarat mot varandra, om man bortser från den konstanta bristen på landsjungfrur. Skogsbruket däremot företedde, som ovan antytts, en väsentlig avmattning.

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper under år 1938.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans				Ansökningar per 100 lediga platser		
	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kv.	S:a
Jordbruk och skogshushållning	**56 202**	**96 100**	**76 872**	**56 860**	**4 458**	**7 448**	**12 249**	**5 071**	**60 660**	**103 548**	**89 121**	**61 931**	**125**	**61**	**116**
Jordbruk	42 077	69 568	64 510	46 167	4 437	7 426	12 219	5 045	46 514	76 994	76 729	51 212	108	61	100
Skogshushållning	14 125	26 532	12 362	10 693	21	22	30	26	14 146	26 554	12 392	10 719	215	·	214
Industri och hantverk	**88 566**	**284 464**	**41 159**	**37 518**	**21 744**	**54 626**	**13 447**	**9 283**	**110 310**	**339 090**	**54 606**	**46 801**	**691**	**406**	**621**
Malmbrytning	751	2 171	374	365	4	4	—	—	755	2 175	374	365	580	·	582
Metall- och maskinindustri	18 703	53 787	8 307	7 005	532	1 308	561	448	19 235	55 095	8 868	7 453	647	233	621
Jord- och stenindustri	5 947	20 435	1 611	1 438	70	147	77	26	6 017	20 582	1 688	1 464	1 268	·	1 219
Trävaruindustri	15 511	53 517	3 946	3 574	135	326	90	83	15 646	53 843	4 036	3 657	1 356	·	1 334
Pappers- och grafisk industri	1 985	7 360	542	427	473	944	1 359	1 096	2 458	8 304	1 901	1 523	1 358	69	437
Livsmedelsindustri	5 269	21 852	4 342	3 924	4 405	10 334	3 821	2 785	9 674	32 186	8 163	6 709	503	270	394
Textil- och beklädnadsindustri	5 799	16 756	1 626	1 420	12 717	33 440	6 372	3 933	18 516	50 196	7 998	5 353	1 031	525	628
Läder-, hår- och gummiindustri	7 043	20 127	1 231	971	3 025	7 510	685	485	10 068	27 637	1 916	1 456	1 635	1 096	1 442
Kemisk-teknisk industri	844	3 813	308	287	377	598	455	407	1 221	4 411	763	694	1 238	131	578
Byggnadsverksamhet	25 866	81 598	18 389	17 645	6	15	27	20	25 872	81 613	18 416	17 665	444	·	443
Kraft- och värmeproduktion	848	3 048	483	462	—	—	—	—	848	3 048	483	462	631	·	631
Sjöfart och fiske	**24 252**	**61 347**	**25 920**	**24 814**	**995**	**3 546**	**1 711**	**1 371**	**25 247**	**64 893**	**27 631**	**26 185**	**237**	**207**	**235**
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	**30 501**	**101 638**	**48 667**	**40 653**	**31 466**	**64 874**	**65 588**	**44 857**	**61 967**	**166 512**	**114 255**	**85 510**	**209**	**99**	**146**
Kontorsarbete	3 085	8 159	2 371	1 586	2 786	5 544	2 206	1 698	5 871	13 703	4 577	3 284	344	251	299
Affärs- och lagerarbete	7 983	30 355	4 720	4 099	5 282	10 374	6 311	4 375	13 265	40 729	11 031	8 474	643	164	369
Landtransport	12 937	41 806	30 890	25 538	1 220	2 088	5 843	2 921	14 157	43 894	36 733	28 459	135	36	119
Hotell- och restaurangrörelse	2 175	8 173	3 679	3 348	15 054	33 447	38 182	28 165	17 229	41 620	41 861	31 513	222	88	99
Litterärt och konstnärligt arbete	994	3 429	571	510	160	367	101	81	1 154	3 796	672	591	601	363	565
Förvaltning och undervisning	2 653	7 500	4 841	4 513	1 510	3 372	1 246	1 095	4 163	10 872	6 087	5 608	155	271	179
Sjukvård och hygien	674	2 216	1 595	1 059	5 454	9 682	11 699	6 522	6 128	11 898	13 294	7 581	139	83	89
Husligt arbete	**386**	**1 328**	**329**	**270**	**49 208**	**124 994**	**145 024**	**96 970**	**49 594**	**126 322**	**145 353**	**97 240**	**404**	**86**	**87**
Diversearbete	**23 266**	**97 506**	**43 114**	**42 923**	**5**	**5**	**16**	**16**	**23 271**	**97 511**	**43 130**	**42 939**	**226**	·	**226**
Ungdom utan särsk. utbildning	**8 374**	**16 250**	—	—	**8 028**	**13 006**	—	—	**16 402**	**29 256**	—	—	·	·	·
Tillsammans	**231 547**	**658 633**	**236 061**	**203 038**	**115 904**	**268 499**	**238 035**	**157 568**	**347 451**	**927 132**	**474 096**	**360 606**	**279**	**113**	**196**

Antalet *ansökningar per 100 lediga platser* har under det senaste decenniet utgjort:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Jordbruk och skogshushållning .	122	115	154	283	410	269	180	112	93	116
Industri och hantverk	525	617	1 167	2 219	3 123	1 723	1 375	991	682	621
Sjöfart och fiske	221	248	376	547	575	496	408	322	219	235
Handel och samfärdsel	149	151	204	403	611	416	278	208	161	146
Husligt arbete	103	99	104	130	139	115	98	94	88	87
Diversearbete	358	465	344	841	955	757	644	413	170	226
Samtliga grupper	**174**	**183**	**251**	**487**	**685**	**479**	**365**	**262**	**187**	**196**

Även om ställningen för en del grupper ej var fullt så förmånlig som under år 1937, ger en återblick på den gångna tioårsperiodens relationstal för skilda yrkeskategorier det klara beskedet, att årets siffror mycket väl tåla vid en jämförelse med tidigare års. För handel och samfärdsel samt husligt arbete voro siffrorna sålunda gynnsammare än någon gång förut, och jordbruksgruppens i och för sig goda siffra skulle ha varit betydligt bättre, om ej den knappa platstillgången inom skogshushållningen verkat hämmande. Trots det förbättrade relationstalet för industri och hantverk var överskottet av arbetskraft på hithörande områden mycket stort, särskilt i fråga om okvalificerade sökande.

Ungdomsförmedlingen. De siffror, som framgå av *tab. D*, avse den totala förmedlingen av minderårig arbetskraft vid samtliga förmedlingar. För första gången under senaste femårsperiod visade ansökningssiffrorna stigande tendens, under det att samtidigt antalet lediga platser sjönk, varigenom relationen mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft försämrades. Antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser steg sålunda å manliga avdelningen från 132 år 1937 till 137 år 1938 samt å kvinnliga avdelningen från 109 till 119. Totalantalet tillsatta platser ökade emellertid på båda avdelningarna och utgjorde tillsammans 34 776 år 1938 mot 33 996 år 1937. Förmedlingsresultatet inom ungdomsavdelningarna utgjorde ungefär 10 % av totalantalet tillsatta platser vid den samlade arbetsförmedlingen.

Alltjämt förelågo stora svårigheter för affärslivets representanter att erhålla springpojkar, och tillgången på skolfria spring- och passflickor var likaledes otillräcklig.

I anslutning till den utbyggnad av ungdomsförmedlingsorganisationen, som skedde under 1937, har under 1938 en förstärkning av verksamheten ägt rum på olika orter. För att erhålla bättre kunskap om den enskildes färdigheter och anlag har arbetsförmedlingen i större utsträckning än tidigare haft samarbete med skolorna, vilket också underlättats genom användande av de nya blankettformulär, som utarbetats av socialstyrelsen med särskild hänsyn till ungdomsförmedlingsverksamheten. I stor utsträckning har man på förmedlingarna därjämte sökt komma i personlig kontakt med företagare på resp.

Tab. D. Ungdomsförmedlingen under år 1938.

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans			
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Januari	2 901	1 554	1 058	187	3 346	2 402	1 536	139	6 247	3 956	2 594	158
Februari	2 567	1 665	1 062	154	2 895	2 231	1 413	130	5 462	3 896	2 475	140
Mars	2 613	2 455	1 181	106	2 673	2 607	1 440	103	5 286	5 062	2 621	104
April	2 221	2 232	1 099	100	2 193	2 499	1 261	88	4 414	4 731	2 360	93
Maj	2 294	2 121	1 142	108	2 040	2 463	1 246	83	4 334	4 584	2 388	95
Juni	3 817	2 924	2 054	131	3 333	2 836	1 750	118	7 150	5 760	3 804	124
Juli	3 161	2 447	1 740	129	2 579	2 315	1 464	111	5 740	4 762	3 204	121
Augusti	3 100	2 735	1 777	113	2 951	2 939	1 679	100	6 051	5 674	3 456	107
September	2 691	2 702	1 618	100	3 080	3 084	1 789	100	5 771	5 786	3 407	100
Oktober	3 004	2 409	1 551	125	3 259	3 091	1 844	105	6 263	5 500	3 395	114
November	2 872	1 922	1 297	149	3 041	2 594	1 690	117	5 913	4 516	2 987	131
December	2 382	1 485	1 088	160	1 915	1 596	997	120	4 297	3 081	2 085	139
Hela året 1938	**33 623**	**24 560**	**16 667**	**137**	**33 305**	**28 037**	**18 109**	**119**	**66 928**	**52 597**	**34 776**	**127**
1937	32 837	24 928	16 353	132	31 113	28 425	17 643	109	63 950	53 353	33 996	120
1936	36 394	23 735	16 860	153	31 318	26 099	16 421	120	67 712	49 834	33 281	136
1935	41 482	23 271	17 914	178	30 289	23 326	15 510	130	71 771	46 597	33 424	154
1934	46 541	20 302	16 977	229	29 958	21 732	14 879	138	76 499	42 034	31 856	182
I % av hela förmedlingen 1938	5·1	10·4	8·2	—	12·4	11·8	11·5	—	7·2	11·1	9·6	—
1937	5·1	10·0	7·8	—	13·2	12·7	12·3	—	7·2	11·3	9·6	—
1936	4·4	11·6	9·7	—	14·3	13·3	12·9	—	6·4	12·4	11·0	—
1935	3·9	13·3	11·6	—	15·2	13·7	13·9	—	5·7	13·5	12·6	—
1934	3·6	12·1	10·9	—	15·5	15·0	14·8	—	5·1	13·5	12·4	—

orter för att dymedelst lättare kunna placera ungdomlig arbetskraft inom sådana yrken och branscher, där möjlighet till utbildning förelegat.

Student- och lärarförmedlingen. Såsom omnämndes i föregående årsberättelse, planlades under 1937 vissa specialanordningar inom den offentliga arbetsförmedlingen i syfte att främja förmedlingen av arbetskraft inom de intellektuella yrkena. Denna organisation har ytterligare utbyggts under 1938. Sålunda ha till de under 1937 upprättade *studentförmedlingarna* i Uppsala och Lund kommit liknande specialförmedlingar i Stockholm och Göteborg. Vidare ha vid ett antal arbetsförmedlingskontor inrättats särskilda avdelningar för *förmedling av lärartjänster inom folkskoleväsendet.* Sådan förmedling har på lokala initiativ redan tidigare anordnats vid kontoren i Sundsvall och Östersund, och under förra delen av 1938 utbyggdes denna verksamhet genom inrättandet av lärarförmedlingar i samtliga de städer, där folkskoleseminarier äro förlagda, nämligen Stockholm, Uppsala, Linköping, Kalmar, Lund, Göteborg, Karlstad, Falun, Umeå och Luleå. Lärarförmedlingen är i Uppsala, Lund och Göteborg anordnad i anslutning till studentförmedlingen och å övriga orter i regel närmast anknuten till ungdomsförmedlingen.

Student- och lärarförmedlingens omfattning framgår av efterföljande tabell. Siffrorna hänföra sig i fråga om de redan under 1937 inrättade förmedlingarna

till hela året, för övriga orter i allmänhet endast till de 6 à 8 senaste månaderna av 1938.

Tab. E. Student- och lärarförmedlingen under år 1938.

Yrkesgrupper	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans		
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Förvaltnings- o. domstolstjänst	336	133	101	54	5	5	390	138	106
Läroverkslärare	691	176	140	260	25	24	951	201	164
Folkskollärare	775	432	331	625	307	271	1 400	739	602
Småskollärarinnor	—	—	—	671	229	209	671	229	209
Yrkeslärare etc.	38	4	3	374	141	111	412	145	114
Privatlärare	2 156	730	644	763	170	155	2 919	900	799
Läkare	388	140	102	32	11	10	420	151	112
Idrottsledare, gymnaster	—	19	19	—	4	4	—	23	23
Journalister, översättare m. m.	109	67	65	23	20	20	132	87	85
Tolkar, guider etc.	47	19	18	—	1	1	47	20	19
Kontorsanställda	234	84	68	137	50	47	371	134	115
Agenter o. affärsbiträden	30	83	28	2	4	4	32	87	32
Musiker o. andra konstnärer	22	19	14	3	6	6	25	25	20
Annat arbete	77	166	166	19	7	3	96	173	169
Tillsammans	**4 903**	**2 072**	**1 699**	**2 963**	**980**	**870**	**7 866**	**3 052**	**2 569**

Som ovan nämnts, har studentförmedlingens verksamhet omfattat samtliga till de intellektuella grupperna hörande yrkeskategorier, under det att lärarförmedlingens uppgift i huvudsak varit att förmedla anställningar åt lärare vid folkskolor. Av de inemot 2 600 tillsatta platserna utgjordes cirka 800 av privatlärare och omkring 600 av folkskollärare. Något över 200 platser förmedlades åt småskollärarinnor. Omkring 160 läroverkslärare ha erhållit anställning genom studentförmedlingen, och över ett hundratal vikariattjänster för läkare ha tillsatts vid sjukhusen.

Svårigheter ha under hösten förelegat att tillsätta lärarbefattningar vid fortsättningsskolor. För att i möjligaste mån kunna tillgodose denna efterfrågan ha i flera fall studenter, som erhållit behörighet, fått anvisas. Ett visst överskott av småskollärarinnor har däremot förelegat.

*

Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda anstalterna redovisas i tabellerna sid. 112—115.

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk			Skogshus-hållning			Malm-brytning			Metall- o. maskin-industri			Jord- och stenindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	738	325	325	7	—	—	29	4	3	10 745	2 468	2 045	477	20	15
2	Stockholms län . .	7 513	7 012	5 093	502	768	618	20	5	5	2 642	379	309	482	67	53
3	Uppsala län . . .	3 464	3 295	2 370	178	301	215	15	—	—	1 332	86	62	416	31	7
4	Södermanlands län	2 826	2 969	2 032	73	100	79	3	—	—	2 176	250	207	112	29	29
5	Östergötlands län .	7 220	6 078	4 770	282	312	281	—	—	—	1 944	374	337	231	41	39
6	Norrköping	1 922	1 206	984	64	23	23	—	—	—	1 091	103	91	187	8	8
7	Jönköpings län . .	1 390	1 608	1 050	36	82	78	2	—	—	1 771	126	88	90	31	13
8	Kronobergs län . .	1 726	1 042	580	106	58	58	—	—	—	263	37	35	296	32	16
9	Kalmar län	1 831	1 622	1 107	168	101	88	1	—	—	1 155	77	69	541	61	55
10	Gotlands län . . .	774	878	566	5	—	—	—	—	—	62	4	2	88	5	3
11	Blekinge län . . .	1 669	1 406	900	53	61	30	—	—	—	1 436	131	85	1 960	79	75
12	Kristianstads län .	5 549	5 775	3 895	161	132	110	—	—	—	526	121	78	371	84	65
13	Malmöhus l.: Malmö	1 816	1 583	1 361	6	—	—	—	—	—	3 732	533	435	324	5	5
14	Hälsingborg . . .	1 141	962	862	3	—	—	—	—	—	1 102	69	64	81	—	—
15	Länet i övrigt . .	8 118	9 680	6 701	6	19	17	1	—	—	2 641	229	161	1 942	247	243
16	Hallands län . . .	1 122	1 237	660	7	4	4	—	—	—	834	41	35	810	60	59
17	Göteborgs stad . .	1 693	1 114	919	15	21	21	1	—	—	6 690	1 392	1 298	476	28	25
18	Göteborgs o. Bohus l.	1 316	1 342	849	67	152	138	13	23	23	766	127	121	9 012	461	445
19	Älvsborgs län . . .	1 282	891	589	50	75	43	5	—	—	1 525	308	280	294	65	52
20	Skaraborgs län . .	4 165	4 528	3 099	160	291	250	—	—	—	597	185	143	376	59	55
21	Värmlands län . .	1 318	1 392	971	1 954	638	455	31	1	1	2 600	394	376	756	28	26
22	Örebro län	2 202	2 554	1 819	509	485	415	283	69	66	1 678	215	163	213	23	20
23	Västmanlands län .	2 506	2 826	2 109	131	207	165	38	3	1	1 986	198	151	79	35	35
24	Kopparbergs län . .	883	832	637	1 231	778	596	240	108	105	879	94	74	54	17	15
25	Gävleborgs län . .	1 209	465	398	2 080	995	814	3	—	—	1 372	95	80	117	8	5
26	Västernorrlands län	1 706	622	460	9 570	2 309	2 059	10	—	—	1 201	63	40	352	13	3
27	Jämtlands län . . .	663	597	500	1 695	818	733	—	—	—	135	47	43	188	64	63
28	Västerbottens län .	649	260	192	2 552	1 412	1 244	139	10	10	425	57	39	43	5	4
29	Norrbottens län . .	1 157	409	369	4 861	2 220	2 159	1 337	151	151	481	104	94	67	5	5
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	2 042	986	976	—	—	—	—	—	—	790	312	234	20	9	5
2	Stockholms län . .	635	927	656	—	—	—	—	—	—	61	32	24	5	14	10
3	Uppsala län	282	542	146	—	—	—	—	—	—	15	5	5	6	20	—
4	Södermanlands län .	241	327	108	—	—	—	—	—	—	131	37	33	—	—	—
5	Östergötlands län .	318	599	415	7	7	7	—	—	—	7	45	37	—	2	2
6	Norrköping	38	47	41	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län . .	136	298	83	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	—	—
8	Kronobergs län . .	162	366	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	99	259	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
10	Gotlands län . . .	50	280	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . . .	151	351	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	25	3
12	Kristianstads län .	545	1 354	411	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus l.: Malmö	202	285	126	—	—	—	—	—	—	145	48	47	12	2	2
14	Hälsingborg . . .	76	48	25	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt . .	524	969	419	—	—	—	—	—	—	1	—	—	28	—	—
16	Hallands län . . .	55	193	30	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad . .	244	161	145	—	—	—	—	—	—	87	52	48	56	—	—
18	Göteborgs o. Bohus l.	63	84	23	—	—	—	—	—	—	1	6	2	1	—	—
19	Älvsborgs län . . .	11	25	6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
20	Skaraborgs län . .	277	712	244	—	—	—	—	—	—	8	—	—	10	4	3
21	Värmlands län . .	177	613	157	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
22	Örebro län	221	364	87	—	—	—	—	—	—	8	8	6	1	1	1
23	Västmanlands län .	212	512	188	—	—	—	4	—	—	41	15	11	—	—	—
24	Kopparbergs län . .	58	219	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län . .	157	237	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	183	493	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . . .	99	355	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län .	132	361	112	15	23	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län . .	36	252	30	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—

Trävaruindustri			Pappers- o. grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- o. beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
2 168	475	409	883	248	179	5 452	2355	2159	1 183	130	102	2 062	286	182	461	23	15	1
732	237	212	142	23	19	438	56	42	65	15	10	149	12	10	63	17	15	2
1 200	66	53	27	13	11	623	30	20	151	8	8	496	4	4	4	2	1	3
830	98	92	23	17	15	325	32	30	637	46	45	78	4	3	7	39	39	4
1 063	151	139	25	10	10	583	97	92	280	19	17	267	23	22	4	3	3	5
787	111	96	310	9	9	484	84	79	1 456	134	125	272	32	31	42	28	26	6
3 394	419	411	54	3	3	339	43	37	412	28	25	928	39	30	402	1	1	7
939	105	83	9	1	1	123	16	14	21	2	1	181	—	—	1	1	1	8
4 684	424	392	349	3	3	505	24	18	87	1	1	152	64	60	141	1	1	9
12	—	—	—	—	—	67	5	4	5	—	—	17	3	1	—	—	—	10
565	78	51	5	5	4	420	25	20	96	16	11	121	4	2	—	—	—	11
604	50	40	7	—	—	502	34	28	246	11	10	179	18	7	8	—	—	12
645	56	47	75	13	9	1 239	26	22	1 000	53	42	956	51	38	559	78	77	13
245	15	15	158	5	5	708	5	3	226	4	4	1 205	7	7	32	10	10	14
272	64	50	30	1	—	2 161	669	663	780	35	25	1 356	74	63	120	30	30	15
463	7	7	12	9	8	529	26	21	858	17	17	605	12	8	2	—	—	16
3 479	214	194	774	105	86	1 924	185	156	1 534	114	97	1 032	87	64	286	21	20	17
745	137	133	149	6	4	545	97	78	1 284	208	194	533	142	132	1 014	39	36	18
729	116	108	84	3	2	381	35	23	4 852	644	576	356	72	67	515	2	2	19
701	167	154	14	3	3	790	152	118	255	47	44	160	35	21	95	—	—	20
1 994	55	45	302	—	—	419	30	29	242	10	10	359	36	30	11	2	2	21
690	51	39	222	23	16	470	30	25	263	3	1	7 479	118	100	8	5	3	22
201	44	40	8	5	5	246	47	38	40	1	1	50	6	5	—	—	—	23
650	55	46	11	1	1	462	51	47	224	7	6	87	26	26	16	4	3	24
2 753	72	68	231	2	2	765	27	25	364	4	4	109	22	20	3	—	—	25
14 937	260	256	3 162	4	4	827	57	50	95	23	20	538	7	4	15	2	2	26
51	17	13	14	4	2	112	32	29	49	4	3	38	8	6	—	—	—	27
3 137	122	101	91	3	3	216	42	34	27	33	16	118	32	21	4	—	—	28
4 847	280	280	189	23	23	197	30	20	24	9	5	244	7	7	—	—	—	29
19	18	13	463	701	538	2 305	1076	839	3 411	1 618	824	569	145	101	165	143	117	1
—	—	—	19	45	44	558	86	60	137	92	70	11	9	7	20	30	27	2
4	—	—	2	—	—	245	59	42	749	16	16	300	2	1	2	—	—	3
64	—	—	13	18	16	35	16	11	584	59	50	9	—	—	3	1	1	4
—	—	—	2	19	12	542	128	96	745	110	71	26	7	5	—	—	—	5
1	—	—	20	14	12	295	26	15	1 393	190	132	4	4	1	8	10	10	6
112	19	19	16	10	6	38	64	40	2 061	139	114	561	59	18	5	—	—	7
—	—	—	—	—	—	6	10	4	10	11	2	17	—	—	—	—	—	8
55	10	10	—	—	—	303	40	17	246	28	17	1	1	1	2	2	2	9
—	—	—	—	—	—	30	9	5	17	15	13	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	1	7	4	135	121	114	171	56	37	1	2	1	—	—	—	11
—	—	—	—	2	—	261	167	64	888	59	33	7	1	1	—	—	—	12
47	21	19	112	203	180	1 131	253	194	5 068	737	575	523	140	126	36	2	2	13
1	—	—	21	7	5	161	24	8	530	46	34	276	5	4	3	8	7	14
1	—	—	2	3	2	219	76	43	2 230	145	91	200	67	51	—	6	6	15
—	—	—	—	4	4	60	21	12	1 738	92	54	436	23	10	—	3	2	16
16	22	22	217	270	235	1 595	921	779	5 748	1 415	836	211	70	54	84	58	52	17
—	—	—	8	19	17	409	203	142	522	221	128	79	23	20	252	172	163	18
—	—	—	1	6	2	215	48	22	3 574	874	542	16	22	22	6	1	1	19
—	—	—	2	—	—	46	45	23	270	54	38	35	5	4	—	—	—	20
5	—	—	5	—	—	284	30	18	440	52	46	45	33	32	—	2	2	21
—	—	—	19	11	7	667	97	51	989	105	37	4 062	51	20	8	6	4	22
1	—	—	6	1	—	46	54	32	137	52	41	7	3	1	—	—	—	23
—	—	—	1	—	—	131	30	18	542	33	17	8	6	1	2	1	1	24
—	—	—	3	7	6	201	29	24	882	32	31	3	—	—	2	10	10	25
—	—	—	2	1	—	155	61	52	211	60	47	78	4	1	—	—	—	26
—	—	—	—	3	3	32	42	32	25	13	10	—	3	3	—	—	—	27
—	—	—	6	7	3	206	64	19	77	45	25	24	—	—	—	—	—	28
—	—	—	3	1	—	23	21	9	45	3	2	1	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	20 330	2 754	2 582	621	115	105	6 496	3 821	3 529	3 122	1 075	635	12 680	2 404	2 158
2	Stockholms län . .	2 245	610	559	37	8	8	414	87	74	109	33	26	524	95	73
3	Uppsala län	1 828	335	322	31	1	1	58	4	3	184	48	29	399	97	38
4	Södermanlands län .	575	183	168	42	2	2	624	385	385	27	4	4	153	13	12
5	Östergötlands län .	1 774	457	437	41	3	3	229	182	182	112	16	12	474	51	48
6	Norrköping	2 562	601	556	156	4	4	1 260	725	663	149	30	21	1 179	81	74
7	Jönköpings län . . .	820	294	281	66	6	6	31	4	4	91	14	14	255	41	40
8	Kronobergs län . .	588	128	122	17	3	3	1	—	—	8	1	1	7	4	3
9	Kalmar län	731	329	309	74	9	9	3 120	1 170	1 149	53	19	14	260	21	19
10	Gotlands län . . .	352	8	6	20	—	—	697	196	196	16	4	4	114	7	5
11	Blekinge län . . .	945	198	189	78	10	9	2 946	1 224	1 143	92	21	13	261	55	40
12	Kristianstads län .	760	204	185	51	3	3	765	283	215	21	7	4	403	43	37
13	Malmöhus l.: Malmö	7 933	542	511	489	37	37	2 714	1 116	1 024	697	202	140	2 437	144	111
14	Hälsingborg . . .	2 672	32	32	41	1	1	6 649	3 254	3 179	104	15	11	581	16	16
15	Länet i övrigt . .	2 554	1 019	986	205	87	87	2 485	1 313	1 296	159	58	49	1 243	467	466
16	Hallands län . . .	1 314	97	96	35	1	1	638	258	241	41	6	6	264	10	7
17	Göteborgs stad . . .	5 315	1 152	1 087	155	127	122	22 753	7 906	7 791	2 092	586	408	5 741	696	586
18	Göteborgs o. Bohus l.	2 470	1 931	1 906	70	15	15	1 129	605	531	68	25	24	361	60	41
19	Älvsborgs län . . .	2 100	379	348	51	7	7	127	8	6	132	14	11	338	56	44
20	Skaraborgs län . .	855	306	298	22	5	5	154	72	72	51	19	19	200	31	26
21	Värmlands län . .	3 142	1 342	1 333	75	7	7	515	390	384	68	7	7	317	29	26
22	Örebro län	1 263	245	213	78	4	4	66	8	8	93	34	29	365	56	46
23	Västmanlands län .	921	322	304	65	—	—	297	183	154	28	15	11	120	20	14
24	Kopparbergs län . .	513	707	688	35	2	2	5	—	—	78	6	6	88	26	23
25	Gävleborgs län . .	1 265	254	249	137	6	6	1 863	861	825	120	6	5	448	22	20
26	Västernorrlands län	10 919	1 356	1 331	264	2	2	3 518	1 027	1 027	207	33	28	668	29	27
27	Jämtlands län . . .	636	363	351	9	7	5	15	3	3	81	31	24	99	45	34
28	Västerbottens län .	1 914	393	375	44	3	2	991	397	359	78	25	19	136	79	46
29	Norrbottens län . .	2 502	1 848	1 821	39	8	6	787	438	371	78	17	12	240	22	19
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	9	15	8	—	—	—	2 323	1 081	895	1 634	1 105	783	2 822	2 205	1 398
2	Stockholms län . .	—	—	—	—	—	—	75	—	—	43	40	30	186	146	87
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	17	14	70	39	36
4	Södermanlands län .	—	—	—	—	—	—	2	2	2	28	6	6	159	65	62
5	Östergötlands län .	—	—	—	—	—	—	26	32	32	75	22	19	190	119	91
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	49	32	31	36	18	16	81	61	44
7	Jönköpings län . .	—	3	3	—	—	—	2	7	3	38	14	11	133	78	53
8	Kronobergs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	19	17	15
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	43	22	16	56	33	27	182	66	56
10	Gotlands län . . .	—	—	—	—	—	—	25	16	14	16	8	8	113	37	23
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	9	4	4	48	14	11	268	91	68
12	Kristianstads län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	10	5	281	97	60
13	Malmöhus l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	46	7	6	672	246	220	1 946	941	789
14	Hälsingborg . . .	—	1	1	—	—	—	37	10	10	13	31	24	141	109	86
15	Länet i övrigt . .	—	2	2	—	—	—	3	26	25	101	33	30	199	190	136
16	Hallands län . . .	—	—	—	—	—	—	2	2	2	15	8	7	50	29	21
17	Göteborgs stad . . .	4	—	—	—	—	—	748	324	217	1 953	337	269	1 964	1 174	791
18	Göteborgs o. Bohus l.	—	2	2	—	—	—	3	8	5	62	29	21	196	118	77
19	Älvsborgs län . . .	—	2	2	—	—	—	—	1	1	62	28	17	149	88	41
20	Skaraborgs län . .	—	—	—	—	—	—	2	3	3	41	22	21	81	49	31
21	Värmlands län . . .	—	—	—	—	—	—	8	19	17	53	21	19	90	79	66
22	*Örebro län*	2	1	1	—	—	—	6	19	8	70	21	20	222	96	58
23	Västmanlands län .	—	—	—	—	—	—	1	5	1	96	26	22	239	157	111
24	Kopparbergs län . .	—	1	1	—	—	—	—	—	—	35	8	7	112	71	47
25	Gävleborgs län . .	—	—	—	—	—	—	18	8	8	28	8	6	99	20	17
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	91	53	50	46	15	12	128	49	38
27	Jämtlands län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	45	36	39	26	17
28	Västerbottens län .	—	—	—	—	—	—	14	18	11	75	28	24	100	54	28
29	Norrbottens län . .	—	—	—	—	—	—	13	12	10	64	9	9	115	40	28

Landtransport			Hotell- och restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Hänvi-sade t. reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.		
12 476	7 775	6 171	2 954	271	209	4 740	3 040	2 588	694	40	39	6 368	18 541	18 541	2 007	1 238	1
1 489	1 092	862	114	185	173	176	97	81	116	76	63	3 407	1 438	1 404	494	80	2
620	440	319	78	38	29	1 574	386	290	11	8	4	1 698	524	509	559	984	3
396	630	552	30	18	14	48	31	29	17	12	10	1 594	554	551	107	294	4
1 026	474	408	96	16	15	271	110	104	40	16	14	1 990	461	461	424	348	5
2 645	1 781	1 667	74	17	13	278	62	60	14	12	8	1 926	305	303	399	10	6
491	286	262	45	33	30	70	19	15	9	11	10	1 846	407	407	137	636	7
162	55	51	39	22	22	41	13	12	2	1	1	2 368	555	554	3	376	8
448	384	335	115	30	27	59	27	22	15	8	8	3 343	354	334	120	442	9
276	140	97	36	17	13	22	3	1	—	—	—	614	51	51	41	219	10
740	578	403	84	47	23	124	37	29	14	6	3	4 788	1 024	1 016	220	299	11
688	368	340	94	78	57	100	13	9	14	8	7	1 604	653	634	97	179	12
2 747	1 851	1 239	1 460	1 006	990	307	42	38	74	16	15	6 491	2 129	2 129	857	246	13
1 962	391	276	95	19	12	240	8	8	50	2	2	2 451	112	112	369	170	14
1 125	1 874	1 610	82	36	29	1 608	609	517	8	3	3	6 923	1 680	1 665	337	2 054	15
386	118	69	49	19	15	100	19	19	2	1	—	1 219	156	155	94	145	16
5 249	8 153	7 144	1 908	1 320	1 266	1 993	1 785	1 701	121	30	19	9 518	6 704	6 694	2 338	318	17
959	502	406	108	111	86	115	39	25	7	4	4	3 966	368	364	709	761	18
577	261	189	111	65	49	156	62	51	10	7	6	3 027	1 273	1 261	217	463	19
530	242	208	62	55	43	160	70	63	1	14	12	2 009	621	619	219	296	20
655	351	333	68	30	21	142	86	80	2	7	7	2 042	420	419	281	824	21
642	476	332	32	23	20	96	47	43	24	7	6	1 975	583	573	260	352	22
295	520	465	12	11	11	39	18	13	3	8	5	1 270	513	505	218	22	23
278	178	120	87	41	32	77	62	55	10	12	9	3 589	1 031	1 024	698	68	24
961	170	155	61	29	25	144	38	32	2	2	2	4 327	577	568	286	648	25
2 163	567	500	87	42	36	213	83	66	44	6	2	4 462	494	486	1 441	1 990	26
317	273	178	120	61	55	105	76	57	2	2	2	1 078	88	88	335	—	27
591	693	611	41	19	14	62	78	44	18	7	6	2 910	538	537	785	593	28
912	267	236	31	20	19	85	47	30	4	3	3	8 703	960	959	2 198	1 118	29
906	2 587	1 087	12 153	11294	9 794	4 279	3 565	1 800	32 785	40 374	29 657	—	—	—	2 748	3	1
58	143	105	649	1 357	788	316	712	334	7 100	9 760	6 071	—	5	5	483	—	2
51	64	52	366	649	427	606	284	171	2 511	2 765	1 774	—	—	—	539	—	3
44	64	61	397	441	372	144	224	133	2 857	2 455	1 688	—	—	—	243	—	4
16	126	94	631	969	726	547	449	352	4 785	4 690	2 917	—	—	—	620	—	5
11	58	29	334	279	188	98	73	27	1 718	1 510	1 081	—	—	—	266	—	6
32	48	28	586	829	582	229	317	209	2 931	2 561	1 534	—	—	—	147	—	7
12	12	12	160	301	140	50	76	36	1 014	1 627	809	—	—	—	—	—	8
58	58	36	579	780	481	177	182	98	2 743	3 053	1 967	1	2	2	170	—	9
38	22	17	217	269	148	74	91	53	950	1 143	637	—	—	—	—	—	10
71	130	55	712	946	625	177	187	132	3 386	3 778	2 464	—	—	—	577	—	11
28	51	30	1 234	1 878	966	162	266	142	3 277	4 916	2 445	—	—	—	263	—	12
9	420	203	2 662	2 772	2 233	379	278	137	10 097	11 001	8 793	—	—	—	1 085	—	13
12	65	38	388	496	341	68	123	60	2 030	1 861	1 354	—	—	—	310	—	14
58	253	102	449	1 023	546	569	410	228	3 495	4 635	2 517	—	—	—	472	—	15
30	44	30	459	441	235	120	130	70	1 779	1 497	851	—	—	—	363	—	16
283	920	461	3 675	3 542	2 920	1 899	1 998	1 428	11 237	13 730	10 215	—	—	—	2 677	—	17
11	43	22	405	704	379	190	254	129	1 482	1 916	946	—	—	—	303	—	18
3	14	5	556	599	318	342	531	286	1 818	1 947	1 038	—	6	6	54	—	19
14	29	15	239	545	361	184	338	172	2 550	3 322	1 898	—	—	—	212	—	20
9	69	50	532	780	536	333	445	303	3 220	4 003	2 280	—	—	—	274	—	21
56	188	86	1 099	1 141	729	411	323	171	4 132	4 723	2 953	2	3	3	176	—	22
102	206	142	632	1 000	720	174	257	157	3 612	3 437	2 299	—	—	—	444	—	23
22	37	25	814	1 141	635	273	331	195	2 604	3 090	1 621	1	—	—	60	—	24
43	49	43	604	716	481	153	184	120	2 513	2 369	1 526	—	—	—	244	—	25
78	54	45	899	1 107	820	555	400	288	3 504	3 450	2 147	1	—	—	118	—	26
9	52	27	1 045	1 142	960	354	262	222	1 070	1 299	890	—	—	—	91	—	27
23	36	20	521	500	375	296	235	163	2 138	2 464	1 595	—	—	—	11	—	28
1	1	1	450	541	339	262	121	82	1 656	1 648	1 003	—	—	—	56	—	29

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1938.

På- och avmönstringar vid sjömanshusen. Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus ingångna uppgifter uppgick hela antalet under år 1938 påmönstrade sjömän till 45 575 och antalet avmönstrade till 44 935. Härav voro i inrikes fart 2 607 påmönstringar och 2 662 avmönstringar eller resp. 5·7 och 5·9 %. Fördelningen på olika sjömanshus framgår av följande översikt:

	På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade
Haparanda	21	23	Nyköping	680	722	Landskrona	1 346	1 331
Luleå	1 185	609	Norrköping	867	833	Hälsingborg	4 446	4 141
Piteå	75	61	Västervik	368	337	Halmstad	377	375
Skellefteå	148	150	Oskarshamn	865	823	Falkenberg	97	86
Umeå	280	276	Kalmar	929	780	Varberg	91	100
Örnsköldsvik	359	387	Visby	454	500	Göteborg	16 170	15 552
Härnösand	374	403	Karlskrona	84	84	Marstrand	737	678
Sundsvall	830	781	Ronneby	77	97	Uddevalla	280	295
Hudiksvall	259	253	Karlshamn	599	620	Lysekil	1 131	931
Söderhamn	305	356	Sölvesborg	767	754	Strömstad	222	233
Gävle	900	933	Kristianstad	195	222	Karlstad	773	957
Stockholm	5 818	6 448	Simrishamn	136	122	Lidköping	295	331
Uppsala	12	6	Ystad	189	188	Summa 1938	**45 575**	**44 935**
Västerås	214	258	Trelleborg	263	264	» 1937	46 666	45 787
Södertälje	121	104	Malmö	2 236	2 531	» 1936	41 560	40 547

Den avgjort största frekvensen kom, efter vad härav synes, på sjömanshuset i Göteborg med 35 % av såväl på- som avmönstringarna, därnäst kom Stockholm med motsvarande 13 resp. 14 %. Fördelningen på de olika månaderna framgår av nedanstående tablå:

År 1938		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Påmönstrade		3 476	2 450	4 088	4 865	5 238	4 738	3 943	4 011	3 767	3 304	2 563	3 132
Avmönstrade		3 659	2 792	3 262	4 029	4 054	4 028	3 967	4 082	3 306	3 141	3 045	5 570
Påmönstr. per 100 avmönstr.	1938	95	88	125	121	129	118	99	98	114	105	84	56
	1937	98	94	133	127	119	109	109	100	100	95	85	61
	1936	86	68	107	166	145	121	107	99	92	99	98	58

Inalles kan man per 100 avmönstringar under år 1938 räkna 101 påmönstringar, mot 102 åren 1937 och 1936.

Bland de under året påmönstrade utgjordes 2 528 av fartygsbefälhavare, 7 890 av styrmän och maskinister, 15 193 av däcksmanskap, 10 347 av maskinmanskap och 9 617 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 2 414 fartygsbefälhavare, 7 698 styrmän och maskinister, 15 040 däcksmanskap, 10 100 maskinmanskap och 9 683 kökspersonal.

Till nationaliteten voro av de under året påmönstrade 45 575 sjömännen 44 503 (eller 97·6 %) svenskar, 417 norrmän, 135 danskar, 255 finnar, 39 tyskar, 224 andra vita samt 2 av annan ras. Bland de under samma tid avmönstrade 44 935 sjömännen voro 43 294 (eller 96·3 %) svenskar, 609 norrmän, 239 danskar, 383 finnar, 45 tyskar, 358 andra vita samt 7 av annan ras.

Sjömansförmedlingsverksamheten. Statistiska uppgifter rörande sjömansförmedlingen föreligga för 1938 från 32 arbetsförmedlingar (kontor eller sjömansförmedlingsombud), av vilka 3 (Västerås, Ronneby och Karlstad) icke medtagits i denna statistik föregående år.

Sjömansförmedlingens verksamhet under år 1938.

Hamnar	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 lediga platser	Påmönstringar och tillsatta platser inom manskapsgrupperna							
					Däcksmanskap		Maskinmanskap		Kökspersonal		Tillsammans	
					Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.
Luleå	800	450	380	178	379	157	400	161	181	60	960	378
Umeå	1 005	415	370	242	99	164	79	155	45	44	223	363
Örnsköldsvik	225	210	210	107	132	93	116	89	46	22	294	204
Härnösand	1 197	290	290	413	168	137	90	78	50	40	308	255
Sundsvall	*1 500*	*552*	*552*	*272*	*311*	*233*	*253*	*197*	*114*	*91*	*678*	*521*
Hudiksvall	286	113	104	253	89	50	70	40	47	13	206	103
Söderhamn	555	195	194	285	105	81	97	81	44	23	246	185
Gävle	941	560	534	168	311	230	280	226	156	68	747	524
Stockholm	8 103	4 879	4 402	166	1 826	1 424	1 336	1 092	1 200	1 240	4 362	3 756
Västerås	298	188	155	159	80	69	67	63	33	22	180	154
Södertälje	74	38	38	195	44	23	29	11	21	3	94	37
Oxelösund	581	386	386	151	202	110	225	152	92	35	519	297
Norrköping	1 309	758	694	173	313	283	241	216	122	114	676	613
Västervik	267	149	128	179	170	83	47	30	46	15	263	128
Oskarshamn	1 221	475	475	257	*353*	*218*	*194*	*173*	109	47	656	438
Kalmar	1 544	553	553	279	439	370	133	86	156	82	728	538
Visby	611	203	203	301	188	134	71	37	93	30	352	201
Karlskrona	435	67	52	649	38	30	6	10	7	10	51	50
Ronneby	242	46	46	526	44	34	10	9	10	2	64	45
Karlshamn	1 142	283	260	404	252	158	94	57	98	39	444	254
Sölvesborg	1 134	832	789	136	271	310	149	172	116	114	536	596
Åhus	513	175	168	293	78	82	43	38	39	44	160	164
Ystad	199	85	84	234	72	47	32	21	29	15	133	83
Trelleborg	559	329	312	170	94	119	52	138	41	48	187	305
Malmö	2 760	1 123	1 030	246	728	424	600	380	302	113	1 630	917
Landskrona	1 654	923	923	179	517	368	317	263	179	100	1 013	731
Hälsingborg	6 490	3 264	3 189	199	1 497	1 165	1 177	1 028	591	358	3 265	2 551
Halmstad	501	257	240	195	174	142	71	55	63	38	308	235
Göteborg	21 170	8 221	8 000	258	4 343	3 200	3 569	2 588	5 209	924	13 121	6 712
Lysekil	427	324	323	132	548	245	23	8	57	61	628	314
Uddevalla	327	266	205	123	106	97	62	50	26	25	194	172
Karlstad	476	393	387	121	294	227	190	133	100	26	584	386
Tillsammans	**58 546**	**27 002**	**25 676**	**217**	**14 265**	**10 507**	**10 123**	**7 837**	**9 422**	**3 866**	**33 810**	**22 210**

Såsom närmare framgår av ovanstående tabell, uppgingo samtliga ansökningar om arbete till 58 546, lediga platser till 27 002 och tillsatta platser till 25 676, vilket betecknar en ökning sedan föregående år för ansökningarna med 4·2 % och en minskning för lediga och tillsatta platser med resp. 2·7 och 0·8 %.

Det genomsnittliga antalet ansökningar per 100 lediga platser var för hela riket 217 under 1938 mot 202 och 295 under resp. 1937 och 1936.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på årets skilda månader framgår av nedanstående uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer .	4 756	4 998	5 779	5 591	5 185	4 734	4 639	4 769	4 448	4 015	4 116	4 290
Ansökningar .	4 843	5 046	5 869	5 716	5 283	4 914	4 784	4 960	4 549	4 064	4 169	4 349
Lediga platser	1 470	1 223	2 205	2 659	2 786	2 999	2 846	2 538	2 324	2 161	1 716	2 085
Tillsatta »	1 421	1 195	2 154	2 564	2 654	2 769	2 662	2 362	2 211	2 056	1 657	1 971
Ansökningar pr 100 lediga pl.	329	413	266	215	190	164	168	195	196	188	243	209

Det vid sjömansförmedlingsanstalterna inregistrerade överskottet på arbetskraft uppgick i medeltal per månad till 2 526 personer eller, om man bortser från de förmedlingar, som avse tillfälligt arbete å fartyg i hamn, till 2 710 personer. Överskottet var störst under februari och minst under juni med 3 775 resp. 1 735 personer. Tillgången på nybörjare vid förmedlingskontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö var c:a 2 % större än föregående år.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika bemanningskategorier klarlägges i efterföljande tablå:

	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		Per 100 lediga platser	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ansökningar	Tills. platser
Befälhavare	115	0·2	12	0·0	12	0·0	958	100
Styrmän	1 421	2·4	475	1·8	466	1·8	299	98
Maskinister	1 633	2·8	830	3·1	758	3·0	197	91
Däcksmanskap . .	22 549	38·5	11 162	41·3	10 507	40·9	202	94
Maskinmanskap . .	23 613	40·3	7 967	29·5	7 837	30·5	296	98
Kökspersonal . . .	8 949	15·3	4 309	16·0	3 866	15·1	208	90
Andra platser . . .	266	0·5	2 247	8·3	2 230	8·7	12	99
Tillsammans	**58 546**	**100·0**	**27 002**	**100·0**	**25 676**	**100·0**	**217**	**95**

Gruppen »andra platser» avser tillfälliga arbetare, som haft sysselsättning med reparations- samt utrustningsarbeten o. d.

Av kökspersonalen utgjordes c:a $^1/_3$ av kvinnor (2 803 ansökningar och 1 286 tillsatta platser). Denna gren av förmedlingsverksamheten var livligast vid kontoren i Stockholm och Göteborg, där antalet tillsatta platser utgjorde resp. 883 och 217.

Av 788 arbetssökande utländska sjömän bereddes 403 anställning genom sjömansförmedlingens försorg.

Verksamhetens omfattning vid de olika förmedlingsställena ävensom förhållandet mellan antalet påmönstringar och förmedlade platser inom manskapsgrupperna framgår av tabellen å sid. 117.

Göteborg ligger fortfarande främst med 36·2 % av samtliga ansökningar om arbete och 31·2 % av tillsatta platser, härnäst kommer Stockholm med 13·8 resp. 17·1 %, Hälsingborg med 11·1 resp. 12·4 % och Malmö med 4·7 resp. 4·0 %.

Av de under året förmedlade 25 676 platserna avse 24 931 eller 97·1 % anställning å ång- och motorfartyg samt 745 (2·9 %) å segel- och pråmfartyg.

Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1938

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgången m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under fjärde kvartalet år 1938 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. För fjärde kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 2 904 arbetsgivare med 404 521 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar.

Av de inkomna svaren framgår, att arbetstillgången under fjärde kvartalet 1938 angivits såsom mycket god eller god av 58 % av arbetsgivarna, medan 29 % haft medelgod och 13 % mindre god eller dålig arbetstillgång.

Av de redovisade arbetarna ha 62 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången under kvartalet såsom mer än medelgod, medan 25 % haft medelgod och 13 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror närmast föregående kvartal voro för arbetarna 58, 27 och 15 samt för fjärde kvartalet 1937 resp. 71, 19 och 10.

I jämförelse med samma kvartal föregående år ansågs arbetstillgången under fjärde kvartalet:

såsom bättre av 513 arbetsgivare med 69 550 arbetare (17 %),
såsom oförändrad av 1 816 arbetsgivare med 230 204 arbetare (57 %),
såsom sämre av 575 arbetsgivare med 104 767 arbetare (26 %).

Arbetstillgångens växlingar under senare år framgå av de i efterföljande tablå sammanställda konjunktursiffrorna, som grunda sig på arbetsgivarnas ovannämnda uppskattning av arbetstillgången under kvartalet. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med arbetarantalet vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

Kvartal	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
I	3·22	3·25	3·26	2·51	2·46	2·30	3·24	3·51	3·71	4·01	3·45
II	3·40	3·47	3·22	2·66	2·39	2·69	3·55	3·71	3·82	4·10	3·51
III	3·33	3·51	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·73	3·91	4·06	3·53
IV	3·28	3·43	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76	3·97	3·80	3·63
Medeltal	**3·31**	**3·42**	**3·05**	**2·61**	**2·41**	**2·75**	**3·50**	**3·68**	**3·85**	**3·99**	**3·53**

Såsom tablån utvisar, är den nu framräknade konjunktursiffran 3·63 förmånligare än motsvarande genomsnittstal för årets tredje kvartal (3·53). Även om uppgången icke är stor, är den dock ett uttryck för att vårt näringsliv, trots de påfrestningar av olika slag, som detsamma måst utstå under det

gångna året, icke blott bevarat utan även förstärkt sin tidigare goda position. Att en förbättrad arbetstillgång nu kunnat noteras, är så mycket mera anmärkningsvärt, som en säsongenlig tillbakagång alltid vid denna tid framträder inom en del viktigare näringsgrenar och i sin mån bidrager till att sänka konjunktursiffran. Ökad livaktighet har icke blott kännetecknat hemmamarknaden utan även kommit till synes i fråga om våra exportförhållanden. Ehuru dessa alltjämt varit menligt influerade av det rådande orosläget ute i världen och särskilt trä och massa företett svaga exportsiffror, hoppas man nu, att den bl. a. i Amerika på senaste tiden registrerade konjunkturförbättringen skall gynnsamt återverka på utvecklingen i vårt land och möjliggöra ökad produktion och avsättning av våra förnämsta stapelartiklar.

Vad de särskilda huvudgrupperna beträffar, har det övervägande flertalet visat stigande konjunktursiffror, och sysselsättningsmöjligheterna för olika yrkeskategorier ha i regel fortfarande varit goda, även om säsongförhållandena, särskilt under årets sista månad, här och var nödvändiggjort mer eller mindre kortvariga permitteringar. På grund härav har fackföreningarnas arbetslöshetsprocent som vanligt vid denna tid stigit men visade dock knappast högre siffror än föregående år. Antalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa var däremot större än för ett år sedan.

På *100 lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	4:e kvartalet 1938			3:e kvartalet 1938			4:e kvartalet 1937		
	dec.	nov.	okt.	sept.	aug.	juli	dec.	nov.	okt.
Jordbruk	210	139	92	76	57	59	152	113	86
Övriga näringsgrenar (inkl. skogshush.)	232	252	189	148	148	171	197	225	187
Samtliga	**231**	**236**	**167**	**132**	**128**	**152**	**194**	**208**	**162**

Enligt den offentliga arbetsförmedlingens siffror var förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft under redovisningskvartalet sämre än under motsvarande period förra året. För oktober månad var skillnaden helt obetydlig, men den framträdde med markerad tydlighet under kvartalets båda övriga månader. Vad som i särskilt hög grad bidragit till det siffermässigt sett försämrade läget äro de rådande förhållandena inom skogshushållningen. Avverkningarna i skogarna ha i år i hög grad inskränkts. Härigenom uppstod stor arbetslöshet bland skogsarbetarna, och även sågverksarbetarna, som efter den egentliga sågningssäsongens avslutande i viss utsträckning pläga söka sig ut i skogarna, gingo nu miste om dylik sysselsättning. Inom den egentliga industrien kvarstod bland skilda yrkesgrupper en viss brist på specialutbildad arbetskraft, medan överflöd fanns på mindre yrkeskunnig personal och grovarbetare. Om man undantar den ständigt aktuella bristen på landsjungfrur och i viss mån även på yngre mjölkningskunniga drängar, kunde jordbrukets behov av arbetskraft i allmänhet utan svårighet fyllas, och arbetsmarknaden på ifrågavarande område var mot slutet av kvartalet helt tyst.

För ett tydligt åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika industrigrenarna ha i tabellen å sid. 122—123 angivits konjunktursiffrorna för

redogörelsekvartalet ävensom jämförelsetal för närmast föregående kvartal och för fjärde kvartalet år 1937. För vissa större industrigrupper framgå motsvarande konjunktursiffror under senaste året av efterföljande tablå.

	Konjunktursiffror				
	4:e kvart. 1938	3:e kvart. 1938	2:a kvart. 1938	1:a kvart. 1938	4:e kvart. 1937
Malmbrytning och metallindustri	3·80	3·71	3·77	3·65	4·03
Jord- och stenindustri	3·44	3·43	3·51	3·22	3·39
Trävaruindustri	3·44	3·43	3·40	3·21	3·51
Pappers- och grafisk industri	3·14	3·04	3·09	3·22	3·89
Livsmedelsindustri	3·80	3·92	3·89	3·73	3·87
Textil- och beklädnadsindustri	3·73	3·34	3·22	3·21	3·50
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·43	3·61	3·18	3·50	3·84
Kemisk-teknisk industri	3·51	3·43	3·37	3·41	3·50

Inom gruppen malmbrytning och metallindustri hade arbetstillgången i det stora hela ökat, dock med undantag för *malmgruvor*, där någon inskränkning förekommit. Järnmalmsexporten visade under hösten sjunkande siffror. Gynnsamma förhållanden kännetecknade *järnmarknaden* trots den säsongmässiga avmattningen i slutet av kvartalet, och sysselsättningen vid verken var jämn och god. Produktions- och exportkvantiteterna i fråga om tackjärn för tiden januari—november 1938 voro större än för samma period ett år tidigare, under det att viss minskning ägde rum beträffande handelsfärdigt järn och stål. Den inhemska järnmarknaden präglades av stor livaktighet. Brist på yrkeskunnig personal rådde vid en del *mekaniska verkstäder*, men permitteringar förekommo också, bl. a. vid gjuterierna. Totalvärdet av årets maskinexport var större än fjolårets. Vid *varven* var verksamheten mycket livlig, och stora order ligga inne, som komma att ge full sysselsättning för långa tider framåt. Den *elektromekaniska industriens* konjunktursiffra var som förut den gynnsammaste inom gruppen, och övertid tillämpades i rätt stor utsträckning. Företag inom »*annan metallindustri*» redovisade förbättrad arbetstillgång.

Jord- och stenindustriens konjunktursiffra visade icke den för årstiden vanliga nedgången utan höll sig mer än väl. Visserligen kunde de säsongenliga inskränkningarna inom *torv-* och *tegelindustrierna* icke undvikas, men dessa motvägdes till fullo av förbättrad arbetstillgång vid *porslinsfabriker* och *glasbruk*. Trots en viss uppryckning sedan förra kvartalet var *stenindustriens* ställning alltjämt svag men dock bättre än i fjol vid samma tid.

Inom träindustrien voro förskjutningarna helt obetydliga. Vid *sågverken* skedde en del permitteringar i samband med sågningarnas upphörande i november. Avsättningsförhållandena för exportörerna voro liksom förut under året ogynnsamma, men då de hopade lagren i en del länder börjat tryta, har man mot årets slut kunnat förmärka något ökad köplust. *Möbelfabrikerna* hade god sysselsättning, och på många håll arbetades på övertid, delvis på grund av brist på kvalificerad arbetskraft.

Samtliga grenar inom pappers- och grafisk industri upp-

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	40	9 616	4	696	15	3 611	15	1 599	6	3 710	—	—
2	Malmförädlingsverk	49	29 814	6	2 604	21	18 274	16	6 428	5	2 491	1	17
3	Järn- och stålmanufaktur	120	16 156	11	1 650	47	6 712	42	6 070	15	1 540	5	184
4	Mekaniska verkstäder	352	60 253	67	15 125	155	26 750	92	11 797	32	6 189	6	392
5	Skeppsvarv	16	11 393	3	2 803	5	6 360	4	1 650	2	485	2	95
6	Elektromekanisk industri	43	15 683	11	8 064	20	6 573	11	1 030	—	—	1	16
7	Annan metallindustri	85	7 868	13	1 463	43	3 697	19	1 858	7	734	3	116
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	6	944	1	22	4	809	1	113	—	—	—	—
9	Torvindustri	19	242	2	25	9	125	4	37	3	49	1	6
10	Stenbrott o. -huggerier	61	5 185	2	243	21	1 378	19	1 000	10	1 919	9	645
11	Kakel- o. porslinsind.	12	3 628	—	—	5	2 328	6	1 285	1	15	—	—
12	Tegelbruk	78	3 456	2	102	29	1 924	29	906	16	513	2	11
13	Glasbruk	33	3 906	4	354	16	1 755	11	1 694	2	103	—	—
14	Cementfabriker, kalkbruk	51	5 153	4	384	28	3 469	14	1 015	4	239	1	46
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	153	13 590	2	19	37	4 456	63	6 497	39	2 280	12	338
16	Snickeri- o. möbelfabr.	202	10 232	45	2 981	93	3 920	48	2 615	11	347	5	369
17	Annan trävarufabrikation	19	1 401	1	38	9	708	5	566	4	89	—	—
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	77	18 720	1	42	13	3 353	28	5 614	27	8 065	8	1 646
19	Pappersbruk	45	11 594	1	278	13	3 474	7	1 623	14	4 166	10	2 053
20	Bokbinderier m. m.	55	4 708	20	2 946	25	1 239	9	372	1	151	—	—
21	Boktryckerier o. graf. anst.	107	8 323	38	3 458	56	4 266	11	512	2	87	—	—
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	25	1 286	1	149	9	364	12	630	3	143	—	—
23	Bagerier	48	3 289	3	224	26	2 035	17	957	2	73	—	—
24	Sockerindustri	23	5 453	—	—	17	3 734	6	1 719	—	—	—	—
25	Choklad- o. konfektfabr.	28	4 555	6	1 629	17	2 685	5	241	—	—	—	—
26	Bryggerier och bränn erier	76	4 029	2	225	43	2 519	26	1 107	5	178	—	—
27	Tobaksfabriker	9	2 349	—	—	6	2 074	3	275	—	—	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	104	5 880	12	769	56	3 393	28	1 235	5	171	3	312
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	47	17 437	4	1 231	19	9 305	18	6 027	4	819	2	55
30	Jute- och linneindustri	10	2 867	1	304	5	1 618	3	602	1	343	—	—
31	Ylleindustri	52	11 008	6	2 289	23	4 671	16	3 096	6	842	1	110
32	Trikåfabriker	55	8 738	11	647	24	3 986	16	3 831	2	141	2	133
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	133	19 211	24	2 681	78	12 110	23	3 771	8	649	—	—
34	Annan hithör. industri	80	5 098	16	1 102	37	2 614	21	1 045	6	337	—	—
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	18	1 725	1	54	10	1 351	6	298	1	22	—	—
36	Skofabriker	71	8 578	10	865	38	4 116	18	2 845	4	705	1	47
37	Gummivarufabriker	8	5 607	—	—	4	1 290	3	2 089	1	2 228	—	—
38	Annan hithör. industri	40	3 065	14	839	16	1 083	5	972	3	128	2	43
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	42	3 184	2	123	23	2 300	15	738	2	23	—	—
40	Konstgödningsfabriker	5	619	—	—	3	366	1	21	1	232	—	—
41	Tändsticksfabriker	7	2 205	—	—	—	—	—	—	7	2 205	—	—
42	Annan hithör. industri	56	6 224	8	815	31	4 384	12	790	5	235	—	—
43	Summa	**2 560**	**364 272**	**359**	**57 243**	**1149**	**171 179**	**708**	**86 570**	**267**	**42 646**	**77**	**6 634**
44	**Byggnadsverksamhet**	164	11 248	15	1 289	62	5 629	63	3 627	16	571	8	132
45	**Kraftv. o. kommunala v.**	86	13 912	5	249	36	6 440	38	5 442	7	1 781	—	—
46	**Handel och varulager**	50	5 853	7	1 051	25	3 255	16	1 525	2	22	—	—
47	**Land- och sjötransport**	44	9 236	2	199	20	5 680	19	3 153	2	123	1	81
48	Summa	**344**	**40 249**	**29**	**2 788**	**143**	**21 004**	**136**	**13 747**	**27**	**2 497**	**9**	**213**
49	*Summa* 4:e kv. 1938	**2 904**	**404 521**	**388**	**60 031**	**1292**	**192 183**	**844**	**100317**	**294**	**45 143**	**86**	**6 847**
50	» 3:e » »	2 584	387 967	333	54 720	1248	169 164	637	104146	283	47 821	83	12 116
51	» 2:a » »	2 558	382 240	264	53 895	1203	165 185	689	100443	301	49 099	101	13 618
52	» 1:a » »	2 463	369 915	191	47 731	1059	152 033	703	101357	381	55 317	129	13 477
53	» 4:e » 1937	2 452	375 512	312	74 013	1230	193 120	579	72 871	253	29 301	78	6 207

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktur-siffror			Sysselsättningsindex		
Bättre		Lika		Sämre		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		4 kv. 1938	3 kv. 1938	4 kv. 1937	4 kv. 1938	3 kv. 1938	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
5	873	20	2 611	15	6 132	—	—	30	5 525	10	4 091	3·13	3·77	3·81	103·8	116·1	1
4	2 134	26	12 182	19	15 498	—	—	35	17 057	14	12 757	3·70	3·59	3·95	132·2	142·1	2
15	2 142	59	8 091	46	5 923	2	319	99	13 334	19	2 503	3·50	3·38	3·54	135·2	137·9	3
58	7 162	196	32 588	98	20 503	27	9 498	299	44 854	26	5 901	3·83	3·60	4·16	133·5	137·2	4
4	4 424	7	5 622	5	1 347	1	718	13	10 524	2	151	3·99	4·08	4·16	149·2	153·3	5
10	2 540	28	12 462	5	681	3	468	39	14 918	1	297	4·45	4·45	4·48	156·3	155·2	6
14	1 668	42	3 080	29	3 120	10	716	70	6 461	5	691	3·72	3·54	3·63	124·3	124·2	7
—	—	4	539	2	405	—	—	4	539	2	405	3·90	3·90	4·02	64·7	68·4	8
3	50	15	171	1	21	3	45	14	170	2	27	3·47	3·85	2·61	58·8	78·5	9
8	516	37	2 383	16	2 286	1	10	38	2 572	22	2 603	2·74	2·60	2·30	68·7	72·3	10
2	945	10	2 683	—	—	1	744	8	2 368	3	516	3·64	3·07	3·73	148·5	143·1	11
11	352	58	2 438	9	666	1	17	54	2 488	23	951	3·46	3·89	3·72	96·2	124·6	12
5	597	22	2 827	6	482	1	35	29	2 928	3	943	3·60	3·43	3·83	89·7	102·1	13
7	391	37	4 341	7	421	—	—	39	4 663	12	490	3·76	3·76	3·53	121·2	191·4	14
16	2 399	93	8 577	44	2 614	2	39	103	9 226	48	4 325	3·11	3·09	3·36	69·5	82·7	15
46	2 248	136	7 050	20	934	12	493	176	9 090	14	649	3·86	3·96	3·73	105·7	110·0	16
4	185	10	901	5	315	1	21	12	812	6	568	3·50	3·51	3·78	134·6	127·5	17
2	239	29	5 741	46	12 740	—	—	46	10 392	31	8 328	2·58	2·55	3·69	97·7	99·8	18
2	205	13	4 025	30	7 364	—	—	32	7 026	13	4 568	2·63	2·54	3·80	106·9	108·3	19
16	2 078	35	2 369	4	261	7	837	48	3 871	—	—	4·48	4·25	4·38	108·1	103·7	20
25	1 900	78	6 276	4	147	18	2 389	89	5 934	—	—	4·33	4·31	4·25	115·2	119·5	21
1	149	22	1 035	2	102	—	—	20	840	5	446	3·40	3·74	3·39	94·5	99·7	22
13	907	31	2 268	4	114	—	—	41	2 549	7	740	3·73	3·78	3·69	140·1	139·5	23
2	439	20	4 433	1	581	—	—	17	4 063	6	1 390	3·68	3·85	3·97	178·1	152·7	24
6	1 978	20	2 501	2	76	3	948	25	3 607	—	—	4·30	4·15	4·18	149·5	135·6	25
10	1 286	65	2 727	1	16	—	—	67	3 641	9	388	3·69	3·84	3·73	97·2	96·1	26
2	602	6	1 726	1	21	—	—	9	2 349	—	—	3·88	3·79	3·82	88·9	90·0	27
12	650	88	4 902	4	328	4	432	91	4 916	9	532	3·70	4·03	3·87	112·2	109·4	28
8	1 489	28	10 932	11	5 016	8	4 672	36	12 578	3	187	3·62	3·02	3·45	109·9	108·9	29
1	242	8	2 282	1	343	1	42	7	2 279	2	546	3·66	2·19	3·98	96·5	93·8	30
8	2 981	31	5 409	13	2 618	10	2 712	39	7 555	3	741	3·74	2·97	2·91	108·7	105·4	31
13	975	36	7 498	6	265	8	1 563	47	7 175	—	—	3·56	3·51	3·87	122·5	117·8	32
37	5 576	81	11 503	15	2 132	17	2 027	113	17 037	3	147	3·88	3·90	3·65	114·1	118·4	33
16	1 209	51	3 183	13	706	6	254	72	4 768	2	76	3·88	3·70	3·64	110·2	112·3	34
4	619	11	1 022	3	84	—	—	16	1 661	2	64	3·83	3·06	3·17	103·3	101·3	35
19	2 540	43	4 257	9	1 781	9	1 603	61	6 919	1	56	3·59	4·20	3·72	124·5	112·0	36
2	1 198	3	1 723	3	2 686	1	1 139	6	2 240	1	2 228	2·83	2·93	4·03	98·7	97·6	37
6	454	27	2 291	7	320	11	530	28	2 498	1	37	3·83	3·67	4·18	120·7	120·4	38
4	383	35	2 661	3	140	1	73	37	2 790	4	321	3·79	3·73	3·87	125·0	123·6	39
—	—	5	619	—	—	—	—	4	598	1	21	3·22	4·00	4·00	134·0	115·7	40
—	—	7	2 205	—	—	—	—	—	—	7	2 205	2·00	2·00	2·00	40·5	42·7	41
8	1 438	42	4 385	6	401	2	153	45	4 261	9	1 810	3·93	3·80	3·92	174·6	167·6	42
429	**58 163**	**1615**	**206 519**	**516**	**99 590**	**171**	**32497**	**2058**	**269 076**	**331**	**62 699**	**3·63**	—	—	—	—	43
42	3 705	90	6 549	32	994	2	86	132	9 222	30	1 940	3·66	4·07	3·34	95·3	104·9	44
21	5 413	57	7 232	8	1 267	—	—	57	7 925	29	5 987	3·37	3·36	3·36	123·6	129·4	45
16	1 535	30	4 257	4	61	3	435	45	5 181	2	237	3·91	3·82	3·96	191·8	146·5	46
5	734	24	5 647	15	2 855	1	25	36	7 544	7	1 667	3·63	3·50	3·99	102·5	104·9	47
84	**11 387**	**201**	**23 685**	**59**	**5 177**	**6**	**546**	**270**	**29 872**	**68**	**9 831**	**3·59**	—	—	—	—	48
513	**69 550**	**1816**	**230 204**	**575**	**104767**	**177**	**33043**	**2328**	**298 948**	**399**	**72 530**	**3·63**	—	—	**116·1**	—	49
388	48 254	1561	206 220	635	133493	263	51737	2051	275 157	270	61 073	3·53	—	—	119·3	—	50
314	47 731	1498	192 805	746	141704	206	45589	2049	274 666	303	61 985	3·51	—	—	118·1	—	51
333	60 478	1415	178 628	715	130809	137	43568	1956	258 489	370	67 858	3·45	—	—	116·1	—	52
529	102209	1532	209 243	391	64 060	186	49784	1970	270 926	296	54 802	3·80	—	—	117·3	—	53

visade något förbättrade poängsiffror. Emellertid var *cellulosamarknaden* alltjämt svag, och de affärer, som gjordes, skedde väsentligen i samband med konverteringar av äldre kontrakt. Vid *pappersbruken* var driften fortfarande betydligt inskränkt, ehuru på allra sista tiden utvecklingen pekat mot en svag förbättring. För *bokbinderier* och *tryckerier* var julkvartalet som vanligt årets bästa, med övertidsarbete i stor utsträckning.

Livsmedelsindustriens olika branscher hade som förut god arbetstillgång. Efter den ganska kraftiga uppgången föregående kvartal har *kvarnarnas* konjunktursiffra nu åter sjunkit. *Choklad- och konfektfabrikationen* visade uppgång inför julhelgen, medan *sockerfabrikerna* efter råsockerkampanjens avslutande i november reducerade arbetsstyrkan.

Textil- och beklädnadsindustrien, som tidigare under året i stort sett arbetat under tryckta förhållanden, har sett sin ställning avsevärt förbättrad och kan nu, tack vare ökad ordertillgång, erbjuda god sysselsättning. Särskilt markerad är uppgången inom *jute- och linneindustrien*, där konjunktursiffran stigit under kvartalet från 2·19 till 3·66, men även i fråga om *bomulls-* och *yllefabrikationen* är förbättringen anmärkningsvärd. *Skrädderifacket* kunde visserligen icke inregistrera någon ytterligare frammarsch men bevarade väl sin position.

I genomsnitt har läder-, hår- och gummivaruindustrien visat någon tillbakagång, men förhållandena inom flertalet grenar äro dock att betrakta som gynnsamma, och ordertillgången vid årets slut var fullt normal. *Garveriernas* poängsiffra har stigit i nivå med de bästa inom gruppen, under det att *gummifabrikernas* ställning är relativt svag.

Sedan 1932 har socialstyrelsen på grundval av uppgifterna om arbetarantalet vid de i denna statistik medtagna företagen uträknat en *sysselsättningsindex*.[1] Vid den nu verkställda beräkningen ha kunnat medtagas 1 167 företag, vilka sysselsatt tillsammans 250 322 arbetare, motsvarande 62 % av hela det i kvartalsredogörelsen redovisade arbetarantalet. Sysselsättningsindex för 1938 års fjärde kvartal har blivit 116·1 mot 119·3 ett kvartal tidigare och 117·3 för fjärde kvartalet 1937. Vid de av denna statistik berörda företagen, vilka samtliga varit i verksamhet och avgivit rapporter sedan 1926 (eller dessförinnan), var antalet sysselsatta arbetare cirka 16 % högre än i genomsnitt för åren 1926—1930.

För ytterligare belysning av sysselsättningsförhållandena ha fr. o. m. 1935 införskaffats uppgifter å *utbetald lönesumma* under första avlöningsperioden i varje kvartals sista månad, och med användande av dessa uppgifter ha *löneindextal* uträknats. Härvid ha summerats de lönebelopp, som utbetalats av identiskt samma företag under de två kvartal, som jämföras med varandra, och angivits lönesummans storlek under en viss period i förhållande till den föregående. Indextalen utgöra alltså en s. k. kedjeindex och avse i första hand att

[1] Den av socialstyrelsen här beräknade sysselsättningsindexen angiver antalet under rapportkvartalet sysselsatta arbetare i procent av det antal arbetare, som, vad samma företag beträffar, voro i medeltal anställda under femårsperioden 1926—1930. (Jfr Soc. Medd. årg. 1932, sid. 364 o. f. och 764 o. f.) Man planerar dock en omläggning av dessa beräkningsgrunder.

Löneindex åren 1937—1938.

Löneindex (föregående kvartal=100)	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- och stenind.	Trävaruind.	Pappers- o. graf. ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädn.-ind.	Läder-, hår- o. gummiind.	Kem.-tekn. ind.	Byggnadsverksamh.	Kraftverk o. kommunala verk	Handel o. varulager	Landsj. o. sjötransport	Samtliga
1937: 1:a kv.	101·4	91·9	88·5	98·4	87·9	102·1	99·4	99·5	81·1	95·1	90·8	102·4	**98·2**
2:a kv.	108·2	121·5	151·6	113·8	105·7	104·4	108·7	106·3	113·3	128·2	103·8	104·6	**111·6**
3:e kv.	101·5	100·8	91·5	96·9	105·3	101·7	102·3	106·4	144·2	97·6	102·5	98·3	**101·1**
4:e kv.	102·9	89·8	85·5	100·7	114·9	98·2	95·5	96·8	67·3	90·4	107·6	103·6	**99·4**
1938: 1:a kv.	101·7	95·8	86·8	92·9	83·0	97·1	99·1	104·6	83·1	99·9	95·7	84·6	**96·7**
2:a kv.	98·3	115·9	127·8	103·5	100·1	94·0	93·2	99·7	122·2	111·3	100·2	100·8	**101·5**
3:e kv.	102·6	110·4	100·6	101·5	110·7	107·0	114·9	102·0	128·5	110·0	103·9	101·6	**104·8**
4:e kv.	101·3	87·8	95·6	101·9	107·2	103·8	102·7	107·6	86·3	92·0	115·4	104·7	**100·0**

visa förändringarna i utbetald lönesumma från det ena kvartalet till det andra.[1] I ovanstående tabell återgivas de på detta sätt framräknade indextalen dels för samtliga företag och dels för vissa huvudgrupper åren 1937 och 1938.

I undersökningen ingå för de båda senaste kvartalen 2 210 företag med omkring 365 000 arbetare. Av tabellen framgår, att den lönesumma, som utbetalats av dessa företag, var ungefär lika stor under 3:e och 4:e kvartalen 1938.

Med utgångspunkt från första kvartalet 1935, som är den tidigaste period, för vilken här ifrågavarande uppgifter föreligga, har på grundval av kedjeindextalen framräknats följande indexserie med fast basperiod rörande den av samtliga företag utbetalade lönesumman.

Löneind. (1 kv. 1935 = 100)	1935			1936				1937				1938			
	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
	104·7	111·4	111·7	107·6	114·3	120·3	121·6	119·4	133·3	134·7	133·9	129·4	131·4	137·7	137·7

Av denna serie framgår, att den utbetalade lönesumman sedan första kvartalet 1935 undergått en avsevärd ökning. För undvikande av påverkningar av säsongförhållandena bör man genomgående jämföra indextalen för samma tid olika år och finner då, enligt nyssnämnda indexserie, mellan fjärde kvartalet 1937 och motsvarande tid 1938 en ökning av lönesumman med 2·2 %.

Ökning, resp. minskning (—) från 4 kv. 1937, %	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenind.	Trävaruind.	Pappers- o. graf. ind.	Livsmed.-ind.	Textil- o. bekl.-ind.	Läder-, hår- o. gummiind.	Kem.-tekn. ind.	Byggnadsverksamh.	Kraftverk o. komm. verk	Handel o. varulager	Landsj. o. sjötransport
	6·9	— 3·4	—8·8	0·1	13·3	—0·5	4·1	10·8	—24·2	1·7	23·7	—6·0

För de olika huvudgrupperna av företag återfinnes motsvarande jämförelse med föregående år i ovanstående tablå. — En utförligare redovisning av sysselsättningsvolymen och lönebudgeten inom de industriella verksamhetsgrenarna på grundval av delvis nytt primärmaterial kommer att publiceras i följande nummer av tidskriften.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 742 o. f. Även denna indexberäkning är f. n. föremål för revidering.

Arbetsmarknaden under januari 1939.

Den tendens till stabilisering av konjunkturläget, som rapporterna rörande läget på den svenska arbetsmarknaden åskådliggjort under höstmånaderna föregående år, visade sig även vara bestående under januari månad 1939. Givetvis förefanns vid denna tid av året ett överskott av arbetskraft, men situationen präglades i stor utsträckning av de säsongfaktorer, som vid denna tid göra sig gällande inom näringslivet. Företagna permitteringar kring julhelgen inom en del industrier avlöstes av återanställning, och några mera påtagliga tecken till konjunkturförsämring kunde icke konstateras. Rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna gåvo vid handen, att genomsnittliga antalet ansökningar per 100 lediga platser uppgick till 219 mot 231 i december och 218 i januari 1938. Antalet hos arbetslöshetskommittéerna anmälda hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av december belöpte sig till 22 099, steg under redovisningsmånaden till omkring 27 500, en siffra, som överstiger fjolårets januarisiffra, vilken var 21 723. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter beräknade arbetslösheten utgjorde vid årsskiftet 17·8 %, vilken siffra är identisk med den ett år tidigare rapporterade. Denna sifferserie inkluderar vid nämnda tidpunkt på året åtskilliga julpermitteringar, vilket förklarar, att procenttalet är högre än det för månadsskiftet november/december rapporterade, vilket uppgick till 11·2.

Inom jordbruket förelåg ett överskott av arbetskraft, men lantarbetsgivarna började redan nu anmäla lediga platser för tillsättning under instundande vår. Man bedömde tydligen läget så, att den allmänna arbetstillgången var stigande, varför man i tid ville förvissa sig om arbetskraft för sommarhalvåret.

Beträffande skogsbruket hade vinterns drivningar i mycket ringa utsträckning tagit sin början före jul, men sedan man under januari fått till stånd löneuppgörelser och situationen på trävarumarknaden bättre kunde överblickas, började skogsarbetet taga en livligare omfattning mot månadens slut, och man hyste vissa förhoppningar om en åtminstone inom ganska stora delar av skogsdistrikten intensiv men relativt kort avverkningssäsong.

Inom gruppen industri och hantverk ökades tillströmningen av arbetssökande, men även arbetstillfällena uppvisade i sin helhet en ökning. *Gruvindustrien* hade försämrade avsättningsmöjligheter, vilket framtvingade ytterligare permitteringar och driftsinskränkningar. *Järnverken* hade däremot i allmänhet lyckats hålla sina anställda i jämn sysselsättning. Inom *metall- och maskinindustrien* rapporterades personalinskränkningar vid några verkstäder, men efterfrågan på kvalificerade yrkesmän av olika slag kvarstod alltjämt. *Trävaruindustrien* drabbades under hösten av en försämring, men siffrorna visade, att arbetstillgången förbättrats sedan föregående månad. *Textil- och beklädnadsindustriens* behov av arbetskraft var efter julpermitteringarna åter

stigande, och från Älvsborgs län meddelades, att efterfrågan på sökande icke kunnat fyllas inom länet, varför hänvändelse gjorts till andra arbetsförmedlingskontor i landet med begäran om deras medverkan. Tidigare permitteringar inom *livsmedels-* och *skoindustrierna* hade likaledes förbytts i återanställningar under månadens lopp.

För sjöfarten har läget, enligt sjömansförmedlingarnas statistik, i jämförelse med december visserligen försämrats, men situationen var dock påtagligt gynnsammare än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 836 påmönstringar och 4 212 avmönstringar. Motsvarande siffror i *fjol* voro *3 476* och *3 659*.

Inom handel och samfärdsel minskades arbetstillfällena inom affärsvärlden efter julsäsongen. Beträffande *kontorspersonal* förmärktes dock en ökad efterfrågan på yngre kontorister och maskinskriverskor. I fråga om *hotell- och restaurangrörelse* förelåg likaledes en ökning av arbetstillfällena, *men tillgången på sökande är relativt god vid denna tid av året.*

Antalet ansökningar om arbete på ***100 lediga platser*** vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under januari 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**
1939	219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 130.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Januari 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	10 875	9 671	9 439	5 699	4 975	3 230	16 574	14 646	12 669	113
Stockholms län . .	2 399	951	762	1 118	1 425	809	3 517	2 376	1 571	148
Uppsala län . . .	1 353	360	248	423	351	217	1 776	711	465	250
Södermanlands län	1 155	468	371	654	531	366	1 809	999	737	181
Östergötlands län .	2 221	831	659	926	742	477	3 147	1 573	1 136	200
Norrköping	2 022	476	440	425	238	155	2 447	714	595	343
Jönköpings län . .	1 879	555	445	645	383	208	2 524	938	653	269
Kronobergs län . .	764	242	212	123	164	83	887	406	295	218
Norra Kalmar län .	1 126	172	132	86	79	34	1 212	251	166	483
Södra Kalmar län .	1 853	372	337	457	307	175	2 310	679	512	340
Gotlands län . . .	315	47	29	147	153	72	462	200	101	231
Blekinge län . . .	2 373	465	405	603	564	318	2 976	1 029	723	289
Kristianstads län .	1 458	469	377	698	669	337	2 156	1 138	714	189
Malmöh. l.: Malmö	5 087	1 502	1 419	2 471	1 187	930	7 558	2 689	2 349	281
Hälsingborg . .	1 918	242	232	406	175	131	2 324	417	363	557
Länet i övrigt .	3 705	1 359	1 267	1 019	709	407	4 724	2 068	1 674	228
Hallands län . . .	1 088	183	126	422	187	105	1 510	370	231	408
Göteborgs stad . .	8 012	4 943	4 678	3 065	1 923	1 471	11 077	6 866	6 149	161
Göteb. o. Boh. län	2 701	612	539	487	433	280	3 188	1 045	819	305
Älvsborgs län . .	2 202	496	437	720	586	295	2 922	1 082	732	270
Skaraborgs län . .	1 189	639	394	372	490	235	1 561	1 129	629	138
Värmlands län . .	3 570	765	708	597	667	339	4 167	1 432	1 047	291
Örebro län	2 677	728	595	1 702	808	427	4 379	1 536	1 022	285
Västmanlands län .	963	331	243	640	593	370	1 603	924	613	173
Kopparbergs län .	1 378	438	391	547	452	278	1 925	890	669	216
Gävleborgs län . .	3 518	513	497	514	300	202	4 032	813	699	496
Västernorrlands län	8 979	1 179	1 139	569	448	321	9 548	1 627	1 460	587
Jämtlands län . .	1 792	665	598	397	358	255	2 189	1 023	853	214
Västerbottens län .	2 827	621	556	368	413	238	3 195	1 034	794	309
Norrbottens län . .	5 393	1 017	997	286	257	178	5 679	1 274	1 175	446
Summa jan. 1939	**86 792**	**31 312**	**28 672**	**26 586**	**20 567**	**12 943**	**113 378**	**51 879**	**41 615**	**219**
» dec. 1938	73 288	23 452	21 982	21 667	17 647	11 886	94 955	41 099	33 868	231
» jan. 1938	69 784	25 866	22 617	25 372	17 700	10 681	95 156	43 566	33 298	218
» » 1937	75 496	20 738	17 776	21 518	15 837	9 658	97 014	36 575	27 434	265
» » 1936	97 076	18 432	16 802	18 955	12 888	7 893	116 031	31 320	24 695	370

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 090 platser, varav 720 manliga och 370 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 508 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbr. o. skogshush.	13 955	6 204	4 612	543	813	182	14 006	14 498	7 017	4 794
Jordbruk	5 809	2 988	1 674	540	808	179	5 923	6 349	3 796	1 853
Skogshushållning . .	8 146	3 216	2 938	3	5	3	8 083	8 149	3 221	2 941
Industri o. hantverk .	40 431	4 312	4 057	6 985	1 773	1 299	44 446	47 416	6 085	5 356
Malmbrytning . . .	660	34	34	4	—	—	642	664	34	34
Metall- o. maskinind.	6 374	790	639	146	61	46	6 009	6 520	851	685
Jord- och stenind. .	3 018	380	378	21	4	3	2 971	3 039	384	381
Trävaruindustri . .	8 526	853	824	70	—	—	8 236	8 596	853	824
Pappers- o. graf. ind.	1 040	37	27	114	116	90	1 099	1 154	153	117
Livsmedelsindustri .	2 742	327	316	2 254	495	410	4 659	4 996	822	726
Textil- o. bekl.-ind.	1 787	149	140	3 183	914	587	4 875	4 970	1 063	727
Läder- o. gummiind.	2 728	223	210	1 082	151	141	3 692	3 810	374	351
Kemisk-teknisk ind. .	436	64	60	111	32	22	481	547	96	82
Byggnadsverksamh. .	12 772	1 432	1 409	—	—	—	11 479	12 772	1 432	1 409
Kraft- o. värmeprod.	348	23	20	—	—	—	303	348	23	20
Sjöfart och fiske . .	5 776	1 878	1 836	179	40	35	5 735	5 955	1 918	1 871
Handel o. samfärdsel	11 330	3 931	3 206	6 584	5 452	3 715	15 371	17 914	9 383	6 921
Kontorsarbete . . .	825	236	139	552	270	204	1 298	1 377	506	343
Affärs- o. lagerarb. .	3 340	365	325	1 196	460	305	3 972	4 536	825	630
Landtransport . . .	4 937	2 364	1 856	256	528	236	4 806	5 193	2 892	2 092
Hotell- o. rest.-rör. .	798	293	279	2 877	2 656	2 002	2 952	3 675	2 949	2 281
Litter. o. konstn. arb.	349	40	36	36	9	5	338	385	49	41
Förvaltn. o. underv. .	850	497	453	624	334	288	1 368	1 474	831	741
Sjukvård o. hygien .	231	136	118	1 043	1 195	675	1 187	1 274	1 331	793
Husligt arbete . . .	154	35	31	11 318	12 489	7 712	8 758	11 472	12 524	7 743
Diversearbete	13 744	14 952	14 930	—	—	—	11 666	13 744	14 952	14 930
Ungd. ut. särsk. utb.	1 402	—	—	977	—	—	2 325	2 379	—	—
Summa	**86 792**	**31 312**	**28 672**	**26 586**	**20 567**	**12 943**	**102 307**	**113378**	**51 879**	**41 615**
Därav under 18 år	2 973	1 917	1 177	3 233	2 365	1 537	6 088	6 206	4 282	2 714

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Jan. 1939	Dec. 1938	Jan. 1938	Jan. 1939	Dec. 1938	Jan. 1938	Jan. 1939	Dec. 1938	Jan. 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbr. o. skogshush.	225	381	111	67	72	54	207	327	103	74	22	68
Jordbruk	194	256	152	67	72	54	167	210	127	56	22	49
Skogshushållning . .	253	589	73	.	.	.	253	588	73	91	.	91
Industri o. hantverk .	938	1 322	1 239	394	881	894	779	1 224	1 157	94	73	88
Sjöfart och fiske . .	308	234	364	.	.	.	310	236	367	98	.	98
Handel o. samfärdsel	288	231	402	121	93	128	191	158	230	82	68	74
Husligt arbete . . .	.	.	.	91	79	91	92	80	92	.	62	62
Diversearbete	92	100	85	.	.	.	92	100	85	100	.	100
Summa	**277**	**313**	**270**	**129**	**123**	**143**	**219**	**231**	**218**	**92**	**63**	**80**
Därav under 18 år	155	160	187	137	120	139	145	139	158	61	65	63

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 2 865 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 december 1938.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	86	24 690	20 443	5 172	20·9	4 546	24 784	1 301	5·2
Bleck- o. plåtslagareförb. .	56	2 707	—	319	11·8	—	2 818	212	7·5
Bokbindareförbundet . . .	43	7 567	4 975	401	5·3	245	7 483	145	1·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	112	6 728	1 528	391	5·8	181	6 487	349	5·4
Byggnadsträarbetareförb. .	301	31 844	—	12 220	38·4	—	31 503	8 472	26·9
De förenade förbunden . .	52	9 243	2 792	411	4·4	150	9 374	440	4·7
Elektriska arbetareförb. . .	75	7 340	—	471	6·4	—	7 617	231	3·0
Gjutareförbundet	108	7 495	—	1 063	14·2	—	7 861	420	5·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	563	62 677	7 047	21 475	34·3	1 483	63 324	12 777	20·2
Byggnadsind.-arb. . . .	187	28 089	525	10 611	46·0	182	22 889	6 787	29·4
Byggnadssämnesind.-arb.	196	13 445	389	5 698	42·4	62	12 924	3 165	24·5
Glasbruksarb.	43	3 819	76	561	14·7	22	3 777	236	6·2
Sockerfabriksarb. . . .	18	4 456	744	1 513	34·0	191	4 596	442	9·6
Tändsticksarb.	4	1 280	517	76	5·9	3	1 275	60	4·7
Övriga arb.	115	16 588	4 796	3 016	18·2	1 023	17 863	2 137	12·0
Gruvindustriarbetareförb. .	56	8 907	56	921	10·3	6	8 845	611	6·9
Handelsarbetareförb. . . .	253	35 425	13 602	1 891	5·3	427	35 168	1 638	4·7
Kommunalarbetareförb. . .	278	41 005	10 063	2 848	6·9	873	41 154	2 102	5·1
Litografförbundet	18	2 693	157	24	0·9	4	2 671	22	0·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	131	24 849	7 428	3 903	15·7	1 641	25 036	2 125	8·5
Metallindustriarb.-förb. . .	283	150 847	7 943	10 272	6·8	366	152 238	9 448	6·2
Järnbruksarbetare . . .	58	32 651	279	1 592	4·9	—	32 807	1 123	3·4
Verkstadsarbetare . . .	225	118 196	7 664	8 680	7·3	366	119 431	8 325	7·0
Murareförbundet	100	9 220	—	3 362	36·5	—	9 314	2 189	23·5
Målareförbundet	197	14 970	1	5 002	33·4	—	14 423	3 111	21·6
Pappersindustriarb.-förb. .	137	32 122	1 432	6 117	19·0	320	33 053	5 261	15·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	45	3 003	632	468	15·6	120	2 853	58	2·0
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	48	10 193	4 108	3 092	30·3	1 131	10 065	533	5·3
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	369	18 397	3	11 520	62·6	2	16 881	9 414	55·8
Stenindustriarbetareförb. .	115	7 052	—	2 466	35·0	—	7 289	877	12·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	229	21 705	11	14 628	67·4	10	22 743	8 932	39·3
Textilarbetareförbundet . .	90	34 928	20 398	1 551	4·4	932	35 080	1 310	3·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	9	2 461	1 887	52	2·1	42	2 471	53	2·1
Transportarbetareförb. . .	148	20 436	338	2 261	11·1	63	20 372	2 312	11·3
Träindustriarbetareförb. . .	215	18 773	326	4 555	24·3	86	19 053	1 325	7·0
Typografförbundet	103	11 103	573	377	3·4	61	11 103	338	3·0
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	136	12 711	—	5 110	40·2	—	14 168	3 737	26·4
Summa	4 356	641 091	105 743	122 343	19·1	12 689	645 231	79 743	12·4
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	3 987	622 694	105 740	110 823	17·8	12 687	628 350	70 329	11·2

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under december månad uppgivits till inalles 402 104, vilket i genomsnitt motsvarar 3·3 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Statens arbetslöshetskommission december 1938.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av december till 22 099. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1937:					
December	18 765	April	15 791	September	9 154
1938:		Maj	12 463	Oktober	12 349
Januari	21 723	Juni	10 421	November	17 350
Februari	21 766	Juli	8 481	December	22 099
Mars	19 184	Augusti	8 346		

Vid slutet av januari månad 1939 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 27 500. Under januari har sålunda antalet hjälpsökande ökats med c:a 24 %.

Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) yrkesvis under december 1938 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Ökning (minskning)		Antal hjälpsökande	Ökning (minskning)
Jordbruk	489	+ 144	Kraft- o. värmeproduktion	89	+ 18
Skogshushållning	3 038	+1 501	Sjöfart o. fiske	339	+ 29
Malmbrytning	171	+ 10	Kontorsarbete	143	+ 13
Metall- o. maskinindustri	1 074	+ 8	Butiks- o. lagerarbete	585	+ 18
Jord- och stenindustri	1 314	+ 323	Hotell- o. restaurangrörelse	145	+ 8
Trävaruindustri	2 917	+ 467	Landtransport	838	+ 110
Pappers- o. grafisk industri	542	+ 113	Allmän tjänst o. fria yrken	169	+ 18
Livsmedelsindustri	290	+ 46	Husligt arbete	24	— 6
Textil- o. beklädnadsindustri	177	+ 6	Tillfällighets- o. diversearbete	5 992	+1 068
Läder-, hår- o. gummivaruind.	234	+ 2	Ungdom utan särskild utbildn.	476	+ 100
Kemisk-teknisk industri	199	+ 26			
Byggnadsverksamhet	2 854	+ 727	Summa	**22 099**	**+4 749**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 180	0·2	1 071	90·8	Göteb. o. Boh. län	1 274	0·6	730	57·3
Stockholms län	222	0·1	120	54·1	Älvsborgs »	357	0·1	90	25·2
Uppsala »	324	0·2	195	60·2	Skaraborgs »	227	0·1	105	46·3
Södermanl. »	171	0·1	102	59·6	Värmlands »	1 199	0·4	499	41·6
Östergötlands »	550	0·2	417	75·8	Örebro »	290	0·1	46	15·9
Jönköpings »	305	0·1	147	48·2	Västmanlands »	54	0·0	14	25·9
Kronobergs »	193	0·1	36	18·7	Kopparbergs »	165	0·1	59	35·8
Kalmar »	760	0·3	353	46·4	Gävleborgs »	680	0·2	327	48·1
Gotlands »	150	0·3	76	50·7	Västernorrl. »	5 388	1·9	3 011	55·9
Blekinge »	884	0·6	249	28·2	Jämtlands »	99	0·1	—	—
Kristianstads »	116	0·0	63	54·3	Västerbottens »	697	0·3	200	28·7
Malmöhus »	2 199	0·4	1 626	73·9	Norrbottens »	3 048	1·5	1 151	37·8
Hallands »	387	0·3	215	55·6					
Göteborgs stad	1 180	0·4	843	71·4	Summa	**22 099**	**0·4**	**11 745**	**53·1**

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete: statligt	[1] 1 470	Ungdomshjälp: reservarbete	30	Understöd: statligt	4 566
statskom.	797	arbetsläger	166	kommunalt	2 611
kommunalt	2 027	kurser	78	Summa	**11 745**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under december till 1·0 milj. kr. och under hela året 1938 till 15·7 milj. kr.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 1 553. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Teckenförklaring: punkt (.) = siffra uträknas ej; streck (—) = uppgift ännu ej tillgänglig.

	1937	1938											
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	17·8	15·6	14·5	[1] 13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	[1] 11·2	17·8
Ansökn. per 100 lediga platser .	194	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·80	·	·	3·45	·	·	3·51	·	·	3·53	·	·	3·63
Sysselsättn:index (1926–30 = 100)	117·8	·	·	116·1	·	·	118·1	·	·	119·3	·	·	116·1
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	22·2	22·2	21·9	19·9	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5	19·2
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	109	·	·	102	.	·	111	·	·	111	·	·	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	34·6	29·2	27·7	22·1	20·3	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7	31·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	169	150	145	120	108	93	87	88	87	89	100	119	161
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	129	120	124	129	130	134	135	131	136	136	138	137	133
Finland.													
Ansökn. per 100 lediga platser .	149	168	172	154	124	113	122	115	111	118	121	155	206
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	110·1	·	·	110·1	·	·	110·7	·	·	108·6	·	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	12·1	13·2	13·1	12·7	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0	12·9
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 755	1 927	1 908	1 845	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	1 863	1 911	1 919
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	119·6	118·2	118·4	119·1	119·2	[1] 119·1	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	119·3	119·6
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	90	105	105	103	100	98	72	68	71	70	91	93	88
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	32·4	34·5	31·0	29·2	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	[1] 23·8	[1] 26·6	25·9	34·8
Arbetslöshetsdagar, i %	29·8	32·1	29·8	26·8	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	21·8	[1] 21·9	23·5	28·9
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	31·0	35·4	33·1	29·0	27·8	31·5	29·1	28·2	28·2	28·1	30·2	—	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	5·0	5·3	4·8	2·5	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7	2·2
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	570	729	642	296	233	180	151	114	87	73	75	77	197
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	18·1	18·1	18·2	18·8	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2	19·3
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	269	302	300	263	280	246	190	124	92	73	70	72	—
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	17·2	18·0	18·0	14·1	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	10·9	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	102	·	·	90	·	·	90	·	·	95	·	·	—
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	89	·	·	88	·	·	88	·	·	89	·	·	—
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	351	400	410	404	394	385	367	347	340	338	360	368	388
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	387	435	441	431	425	409	388	371	366	367	402	401	444
Estland. Oplac. arbetssökande	1 726	2 255	1 798	1 805	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719	1 831
Lettland. Oplac. arbetssökande	3 968	4 123	4 071	3 622	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	2 132	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	18·0	20·7	20·4	18·0	14·4	11·0	9·3	8·2	[1] 7·5	[1] 7·5	[1] 8·2	10·4	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	10·0	12·4	12·3	11·4	9·7	8·4	6·8	6·0	5·4	—	—	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	459	519	511	435	361	285	224	184	165	[2] 62	[2] 77	[2] 102	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	17	20	19	19	20	20	20	20	17	14	14	14	17
Ansökn. per 100 lediga platser .	352	353	339	274	281	279	295	299	255	192	207	273	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	12	12	12	11	8	6	5	4	5	5	5	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	30	44	42	36	29	18	15	13	11	11	12	14	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	13·0	12·4	13·7	12·8	13·1	13·2	13·5	14·0	11·6	10·4	12·3	13·7	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	113·4	110·4	107·8	105·0	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	114·6	114·0	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	95·1	90·0	88·9	87·4	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	86·9	87·5	90·1	—
Arbetslöshet, i %	13·6	16·2	16·6	17·2	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	[1] 13·4	13·3	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	8·2	·	·	8·0	·	·	8·6	·	·	9·2	·	·	—
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	8	8	7	7	7	8	9	4	2	2	1	1	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Nytt territorium.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under år 1938.

Preliminär översikt.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare.[1] Sedan från konjunkturinstitutets sida önskemål framförts om en utvidgning av denna kvartalsstatistik, ha åtgärder vidtagits i sådant syfte. Dessa ha hittills medfört, att för år 1938 motsvarande uppgifter erhållits beträffande ytterligare 15 städer med över 10 000 invånare.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för de olika kvartalen 1938, varjämte motsvarande uppgifter för 1937 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsverksamheten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på de sex största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. A återges dels antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1937 och 1938 fullbordade och beviljade byggnadsföretag, dels motsvarande uppgifter för fjärde kvartalet 1937 och för samtliga kvartal under år 1938. Denna sammanställning ger vid handen, att totala antalet lägenheter och rum i under år 1938 fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[2] — byggnadsföretag i förhållande till 1937 företedde en ökning med 6·2 resp. 8·8 %. Bostadsproduktionen företedde ökning i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Borås, Örebro, Linköping och Västerås, medan minskning registrerats för Hälsingborg, Gävle, Jönköping och Uppsala.

I fråga om under år 1938 beviljade byggnadslov framträder gentemot år 1937 en ökning med 30·0 % räknat efter antalet lägenheter och med 25·0 % efter antalet rum. Ökningen berör flertalet redovisade städer. För Göteborg och Uppsala redovisas dock minskning av antalet beviljade lägenheter och rum samt för Linköping ökning efter antalet lägenheter, men minskning efter antalet rum.

---

[1] Senast i Soc. Medd. årg. 1938, sid. 771. — Av städer med över 30 000 invånare ha kvartalsuppgifter ej erhållits från Eskilstuna.

[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag. Beträffande Uppsala se noten å följande sida.

Tab. A. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1937 och 1938 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i 12 städer med över 30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1937		1938					1937		1938				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Stockholm	6 727	3 005	7 232	1 048	1 572	1 345	3 267	17 699	7 488	20 551	3 028	4 865	3 571	9 087
Göteborg .	4 363	234	4 469	1 289	110	2 503	567	12 985	784	13 297	3 409	449	7 831	1 608
Malmö . .	2 766	123	3 343	957	77	2 253	56	7 388	443	9 214	2 486	263	6 183	282
Norrköping	627	83	756	91	18	568	79	1 680	284	1 880	227	46	1 376	231
Hälsingborg	700	62	261	26	50	87	98	2 078	209	852	93	157	280	322
Borås . . .	577	210	622	36	142	251	193	1 587	620	1 740	107	435	665	533
Gävle . . .	205	58	203	28	13	78	84	662	196	633	87	40	254	252
Örebro . .	584	345	856	28	6	147	675	1 429	902	2 051	70	20	298	1 663
Jönköping .	498	49	373	77	29	239	28	1 547	204	1 105	256	124	592	133
Uppsala[1] .	1 030	1 030	425	84	2	321	18	2 728	2 728	1 306	234	8	1 013	51
Linköping .	321	139	546	48	16	317	165	925	412	1 443	157	61	815	410
Västerås .	393	132	861	119	56	287	399	1 140	448	2 329	322	185	876	946
Tillhopa	18791	5 470	19 947	3 831	2 091	8 396	5 629	51 848	14718	56 401	10476	6 653	23754	15 518
Beviljade byggnadsföretag.														
Stockholm	6 710	2 000	10 967	3 624	2 811	1 677	2 855	18 842	5 481	29 758	9 030	7 696	5 274	7 758
Göteborg .	4 516	1 284	3 715	1 469	527	700	1 019	13 082	3 598	10 908	4 113	1 568	2 281	2 946
Malmö . .	3 060	995	3 365	1 045	434	962	924	8 255	2 553	9 477	3 013	1 227	2 737	2 500
Norrköping	566	73	1 197	245	407	231	314	1 471	204	2 641	543	807	576	715
Hälsingborg	337	35	568	129	140	101	198	1 110	117	1 602	360	404	295	543
Borås . . .	805	185	915	244	256	173	242	2 279	464	2 424	697	613	503	611
Gävle . . .	186	43	319	68	73	82	96	624	138	962	194	237	258	273
Örebro . .	653	377	1 215	246	124	279	566	1 605	812	2 741	654	335	600	1 152
Jönköping .	343	78	566	159	88	181	138	1 123	233	1 583	394	274	524	391
Uppsala . .	821	242	606	83	193	53	277	2 395	636	1 612	211	649	166	586
Linköping .	572	224	574	234	67	120	153	1 516	564	1 500	599	182	310	409
Västerås .	499	181	777	111	340	122	204	1 423	449	1 956	289	791	336	540
Tillhopa	19068	5 717	24 784	7 657	5 460	4 681	6 986	53 725	15249	67 164	20097	14783	13860	18 424

Den i tablån å sid. 135 återgivna jämförelsen mellan de särskilda kvartalen 1937 och 1938 med avseende på fullbordade och beviljade byggnadsföretag ger vid handen, att under första halvåret 1938 antalet fullbordade lägenheter och rum var mindre än första halvåret 1937, medan däremot de fullbordade byggnadsföretagen under andra halvåret 1938 företedde en väsentlig ökning i jämförelse med motsvarande period 1937. Härvid bör beaktas, att de tidsperioder, som förflyta, innan ett färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer. Vad byggnadsloven beträffar, företedde samtliga kvartal

[1] Flertalet slutavsyningar i Uppsala ha tidigare verkställts omkring årsskiftet. Hela bostadstillskottet under år 1937 redovisades av denna anledning som tillkommet under fjärde kvartalet.

Under åren 1937 och 1938 fullbordade och beviljade bostadslägenheter och rum i 12 städer med över 30 000 invånare.

		Bostadslägenheter					Rum (eldstäder)				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullb. byggnads-företag	1937	3 958	2 534	6 829	5 470	**18 791**	10 686	7 104	19 340	14 718	**51 848**
	1938	3 831	2 091	8 396	5 629	**19 947**	10 476	6 653	23 754	15 518	**56 401**
Bevilj. byggnads-företag	1937	5 603	4 778	2 970	5 717	**19 068**	15 644	14 610	8 222	15 249	**53 725**
	1938	7 657	5 460	4 681	6 986	**24 784**	20 097	14 783	13 860	18 424	**67 164**

år 1938 en ökning gentemot motsvarande perioder 1937 i fråga om såväl antalet lägenheter som antalet rum.

Antalet lägenheter och rum i under *fjärde kvartalet* 1938 fullbordade byggnadsföretag företedde gentemot fjärde kvartalet 1937 en ökning med 2·9 resp. 5·4 %. Byggnadsloven hade ökats med 22·2 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 20·8 % efter antalet rum. Ökning av antalet fullbordade lägenheter och rum framträder i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg, Gävle, Örebro och Västerås; för Linköping redovisas ökat antal lägenheter och minskat antal rum; minskning beträffande såväl antalet lägenheter som antalet rum kommer till synes i Malmö, Norrköping, Borås, Jönköping och Uppsala.[1] — Byggnadsloven förete ökning, räknat efter såväl antalet lägenheter som antalet rum, i Stockholm, Norrköping, Hälsingborg, Borås, Gävle, Örebro, Jönköping och Västerås. I Uppsala framträder en ökning av byggnadsloven efter antalet lägenheter, men en minskning efter antalet rum, samt i Göteborg, Malmö och Linköping en minskning beträffande såväl antalet lägenheter som antalet rum.

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1 oktober 1937—1 januari 1939 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i 12 städer med över 30 000 invånare.

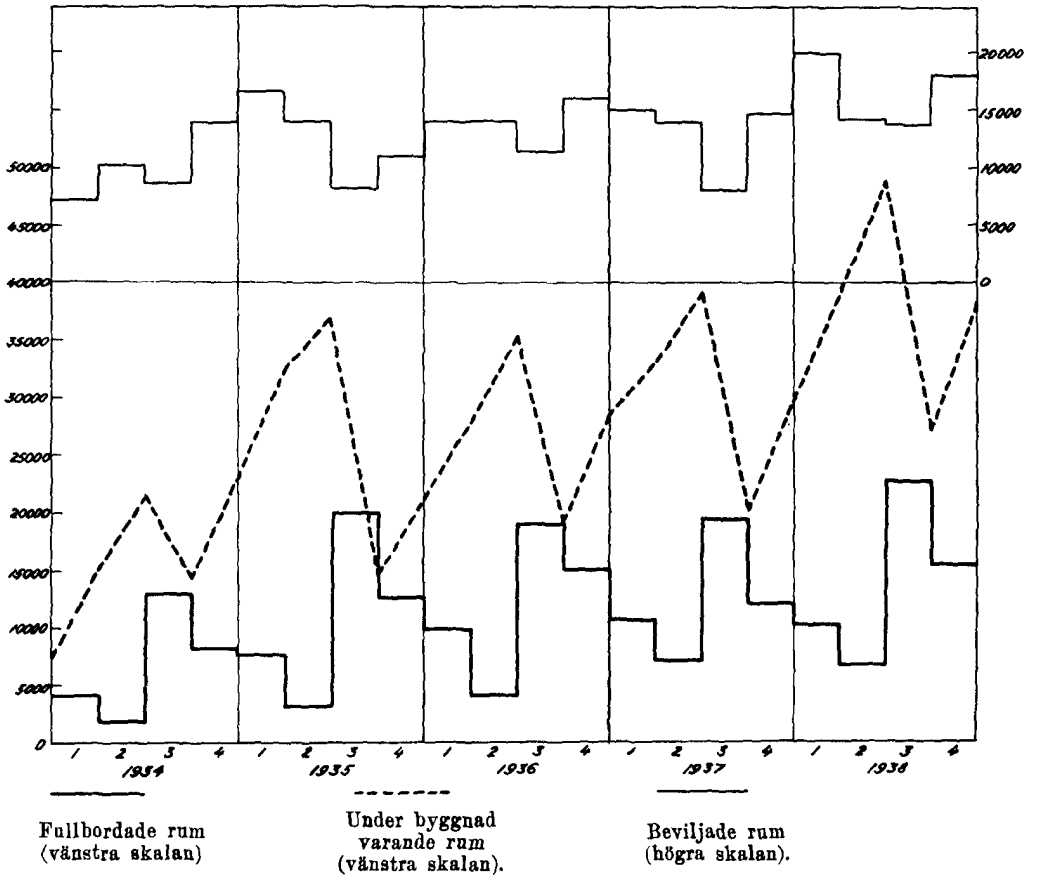
Orter	Bostadslägenheter						Rum (eldstäder)					
	1/10 1937	1/1 1938	1/4 1938	1/7 1938	1/10 1938	1/1 1939	1/10 1937	1/1 1938	1/4 1938	1/7 1938	1/10 1938	1/1 1939
Stockholm .	2 179	3 925	6 159	7 780	3 416	6 075	6 567	10 463	15 577	20 423	9 204	16 484
Göteborg . .	1 339	2 701	3 007	3 626	1 794	2 525	3 667	7 358	8 103	10 494	4 748	6 921
Malmö . . .	1 322	1 848	2 243	2 418	1 221	1 833	3 672	4 921	6 181	6 862	3 370	5 094
Norrköping .	170	328	484	629	329	525	501	827	1 212	1 594	708	1 095
Hälsingborg	108	210	304	306	441	458	374	626	931	952	1 294	1 292
Borås . . .	123	168	151	329	482	410	339	475	501	1 007	1 388	1 121
Gävle . . .	336	322	362	423	429	440	1 068	1 014	1 125	1 322	1 322	1 348
Örebro . . .	493	565	794	878	886	857	1 254	1 289	1 887	2 119	2 186	1 856
Jönköping .	120	137	210	276	213	327	475	461	560	673	623	906
Uppsala . .	164	136	242	367	61	453	465	379	647	1 114	152	1 135
Linköping .	166	244	434	454	134	272	494	616	1 086	1 238	316	694
Västerås . .	611	682	671	914	772	566	1 704	1 670	1 630	2 179	1 766	1 370
Tillhopa	**7 131**	**11 266**	**15 061**	**18 400**	**10 178**	**14 741**	**20 580**	**30 099**	**39 440**	**49 977**	**27 077**	**39 316**

[1] Jfr noten sid. 134.

I jämförelse med tredje kvartalet 1938 företer antalet lägenheter och rum i under fjärde kvartalet fullbordade byggnadsföretag en säsongmässig nedgång, som är avsevärt mera utpräglad än minskningen från tredje till fjärde kvartalet 1937. Byggnadsloven ha gentemot tredje kvartalet ökats i svagare proportion än föregående år.

Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1 oktober 1937 t. o. m. 1 januari 1939 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. B. Vid årsskiftet 1938/39 var antalet under byggnad varande lägenheter 30·8 % högre än ett år tidigare och antalet rum 30·6 % högre. Mer eller mindre utpräglad ökning av bostadsproduktionen redovisas för Stockholm, Norrköping, Hälsingborg, Borås, Gävle, Örebro, Jönköping, Uppsala och Linköping, under det Göteborg och Västerås förete sjunkande tal; för Malmö rapporteras en minskning beträffande antalet lägenheter, men ökning beträffande antalet rum.

Antal under åren 1934—1938 (kvartalsvis) fullbordade och beviljade, resp. vid kvartalsskiftena under byggnad varande rum (eldstäder) i 11 städer med över 30 000 invånare.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1937:

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1937	11 209	12 581	14 537	7 131	29 850	34 729	40 992	20 580
1938	11 266	15 061	18 400	10 178	30 099	39 440	49 977	27 077
1939	14 741	—	—	—	39 316	—	—	—

En överblick av antalet fullbordade, beviljade och under byggnad varande *rum* i samtliga redovisade städer utom Uppsala under åren 1934—38 ges av motstående diagram, av vilket bl. a. framgår, att bostadsproduktionen under redovisningsåret varit större än något tidigare år under ifrågavarande period.

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål har för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning företagits av arealen i sådana lokaler, vilka redovisats som fullbordade, resp. beviljade under åren 1937 och 1938. Resultaten härav meddelas i tab. C. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas för samtliga redovisade

Tab. C. Beräknad nettogolvyta (i kvm) i för kommersiella, industriella, administrativa o. d. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade resp. beviljade under åren 1937 och 1938 i 6 städer med över 30 000 invånare.

	1937					1938				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året
Fullbordade byggnadsföretag.										
Stockholm	15 243	28 640	5 517	31 357	**80 757**	30 658	13 591	12 367	30 779	**87 395**
Göteborg	19 995	2 585	29 560	15 670	**67 810**	31 710	2 990	45 875	13 360	**93 935**
Malmö	10 241	1 598	5 408	5 367	**22 614**	9 553	3 856	6 462	19 244	**39 115**
Norrköping	360	1 200	1 115	5 885	**8 560**	—	750	3 515	9 170	**13 435**
Hälsingborg	1 168	6 083	4 094	4 650	**15 995**	3 252	2 220	3 362	3 014	**11 848**
Borås	735	4 446	1 142	1 108	**7 431**	166	848	8 526	2 633	**12 173**
Samtliga 6 städer	**47 742**	**44 552**	**46 836**	**64 037**	**203 167**	**75 339**	**24 255**	**80 107**	**78 200**	**257 901**
därav:										
kontors- och butikslokaler	28 134	17 115	27 339	33 072	**105 660**	27 059	9 107	34 056	41 251	**111 473**
fabriks- o. verkstadslokaler	13 271	7 393	9 530	12 111	**42 305**	11 368	7 545	26 235	15 855	**61 003**
övriga lokaler	6 337	20 044	9 967	18 854	**55 202**	36 912	7 603	19 816	21 094	**85 425**
Beviljade byggnadsföretag.	**93 822**	**96 844**	**61 827**	**121720**	**374 213**	**167717**	**114550**	**131243**	**138 033**	**551 543**
Därav:										
kontors- och butikslokaler	38 084	31 470	20 891	28 821	**119 266**	51 539	42 992	48 849	62 424	**205 804**
fabriks- o. verkstadslokaler	42 451	43 841	29 460	57 550	**173 302**	85 233	46 960	63 743	61 060	**256 996**
övriga lokaler	13 287	21 533	11 476	35 349	**81 645**	30 945	24 598	18 651	14 549	**88 743**

Tab. D. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under åren 1937 och 1938 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i 15 städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter							Antal rum (eldstäder)						
	1937		1938					1937		1938				
Fullbordade byggnadsföretag.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Karlskrona .	329	139	228	42	43	15	128	944	336	656	147	142	47	320
Karlstad . .	239	173	293	42	20	192	39	787	562	856	127	56	539	134
Lund . . .	368	211	345	13	21	305	6	921	637	1 047	35	53	939	20
Kalmar . .	293	27	266	43	4	175	44	773	98	822	128	15	508	171
Sundsvall .	94	47	148	27	13	22	86	309	165	473	95	34	78	266
Mölndal . .	126	88	152	—	31	64	57	418	274	461	—	101	155	205
Östersund .	142	115	178	—	23	103	52	496	392	591	—	71	341	179
Kristianstad	321	209	140	27	19	2	92	995	661	427	65	56	12	294
Södertälje .	61	12	80	11	—	45	24	254	54	258	41	—	139	78
Trelleborg .	165	91	106	—	23	72	11	538	299	333	—	87	222	24
Kristinehamn	105	25	145	16	14	53	62	361	101	460	70	45	166	179
Västervik .	43	24	95	8	11	21	55	172	87	333	26	34	84	189
Visby . . .	150	17	114	41	20	16	37	403	56	413	132	77	64	140
Lidköping .	178	47	137	—	51	65	21	542	126	389	—	143	184	62
Ystad . . .	201	32	69	15	10	41	3	660	163	236	47	31	142	16
Tillhopa	2 815	1 257	2 496	285	303	1 191	717	8 573	4 011	7 755	913	945	3 620	2 277
Beviljade byggnadsföretag.														
Karlskrona .	303	117	307	84	107	93	23	871	272	888	250	320	251	67
Karlstad . .	268	109	697	76	173	221	227	787	321	2 104	223	540	622	719
Lund . . .	300	82	511	106	101	185	119	859	234	1 412	370	301	485	256
Kalmar . .	254	71	222	42	60	94	26	771	197	705	122	202	300	81
Sundsvall .	129	24	169	30	68	46	25	382	60	585	86	274	146	79
Mölndal . .	147	51	175	13	102	18	42	475	155	532	54	298	63	117
Östersund .	86	23	360	105	94	41	120	315	74	1 038	301	331	149	257
Kristianstad	306	26	261	16	80	8	157	982	115	788	50	266	16	456
Södertälje .	105	28	227	16	114	60	37	371	74	735	65	364	171	135
Trelleborg .	126	17	157	24	56	19	58	446	49	467	69	163	60	175
Kristinehamn	113	16	137	59	38	20	20	375	50	452	170	148	69	65
Västervik .	62	15	112	55	16	19	22	226	44	384	177	65	77	65
Visby . . .	136	28	111	48	33	9	21	496	104	380	150	124	35	71
Lidköping .	95	31	164	43	56	25	40	282	92	472	123	159	74	116
Ystad . . .	186	22	86	27	21	27	11	605	71	270	97	71	70	32
Tillhopa	2 616	660	3 696	744	1 119	885	948	8 243	1 912	11 212	2 307	3 626	2 588	2 691

lokaler, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att de meddelade talen med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal. Under år 1938 tillkommo i de större städerna kontors- och butikslokaler med en areal av c:a 111 000 kvm, fabriks- och verkstadslokaler om c:a 61 000 kvm och övriga lokaler om c:a 85 000 kvm, medan motsvarande siffror för år 1937 voro resp. 106 000, 42 000 och 55 000 kvm och för 1936 118 000, 119 000 och 66 000 kvm. Samtliga grenar av hithörande byggnadsverksamhet utvisa sålunda år

1938 i jämförelse med föregående år en avsevärd ökning (26·9 %). Ökningen är mest utpräglad i fråga om den industriella byggnadsverksamheten, vilken dock avsevärt understeg 1936 års nivå, samt »övriga lokaler». I fråga om beviljade byggnadsföretag framträder i likhet med år 1937 en kraftig stegring (47·4 %), särskilt beträffande kontors- och butikslokaler.

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. D meddelas för 15 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1937 och 1938 fullbordade, resp. beviljade lägenheter och rum. År 1938 framträder i jämförelse med föregående år en minskning av antalet fullbordade lägenheter med 11·3 % och av antalet fullbordade rum med 9·5 %. Denna minskning är koncentrerad till fjärde kvartalet (43·0 resp. 43·2 %), medan däremot den redovisade bostadsproduktionen under de tre första kvartalen 1938 sammantagna var större än under motsvarande period år 1937. I fråga om beviljade byggnadsföretag framkommer för hela år 1938 en ökning gentemot fjolåret med 41·3 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 36·0 % efter antalet rum. Enbart för fjärde kvartalet registreras i jämförelse med fjärde kvartalet 1937 en ökning med 43·6 resp. 40·7 %. — Antalet omkring den 1 januari 1939 under byggnad varande bostadslägenheter och rum i 7 av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	läg.	rum		läg.	rum
Karlskrona	215	629	Kristianstad	157	456
Kalmar	115	477	Kristinehamn	58	187
Sundsvall	119	272	Västervik	43	138
Mölndal	116	364	Tillhopa	**823**	**2 523**

Samtliga städer. I samtliga ovan redovisade 27 städer med en sammanlagd folkmängd av 1·63 milj. invånare vid årsskiftet 1937/38 tillkommo under år 1938 22 443 lägenheter och 64 156 rum, vilket i förhållande till föregående år innebär en ökning med 3·9 resp. 6·2 %. Under år 1938 beviljades byggnadslov för 28 480 lägenheter och 78 376 rum, innebärande en ökning med 31·3 resp. 26·5 %.

Fattigvården år 1936.

Det till statistiska centralbyrån inkomna primärmaterialet till fattigvårdsstatistiken för år 1936 överlämnades i början av år 1938 till socialstyrelsen i samband med fattigvårds- och barnavårdsstatistikens överflyttning till sistnämnda ämbetsverk fr. o. m. år 1938. I sin på grundval av detta material utarbetade berättelse angående fattigvården under år 1936 meddelar socialstyrelsen sedvanliga uppgifter om antalet understödstagare av olika kategorier, understödets beskaffenhet och värde samt orsakerna till understödsbehovet.

Antalet fattigvårdssamhällen uppgick till 2 517, av vilka 2 401 tillhörde landsbygden och 116 utgjordes av städer. Endast 13 landskommuner hade begagnat sig av möjligheten att tillsammans med en eller flera andra kommuner bilda särskilda fattigvårdssamhällen, i dessa fall 5 samhällen. Indelningen i distrikt förekom däremot i 46 % av alla fattigvårdssamhällen på landsbygden och i 79 % av städerna. — Beloppet av samtliga donationer och fonder för understöd åt hjälpbehövande, stående under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning eller ej, uppgick i hela riket till 173·2 milj. kr., varav 26·6 milj. kr. på landsbygden och 146·6 milj. kr. i städerna.

Antalet personer i hela riket, som genom fattigvårdsstyrelsernas bemedling erhållit understöd för sitt uppehälle eller vård, vare sig det skett i form av egentligt fattigvårdsunderstöd eller såsom kommunalt pensionstillskott, vartill även förts kommunalt tillskott till blindhetsersättning, uppgick under år 1936 till 530 732, vilket i jämförelse med närmast föregående år innebar en minskning med 5 852 personer eller 1·1 %. Motsvarande antal under de närmast föregående åren med fördelning på de vedertagna grupperna direkta och indirekta understödstagare — de senare avseende barn, som bott hos föräldrarna och erhållit understöd tillsammans med dessa — samt på grupperna varaktigt och tillfälligt understödda framgår av följande sammanställning:

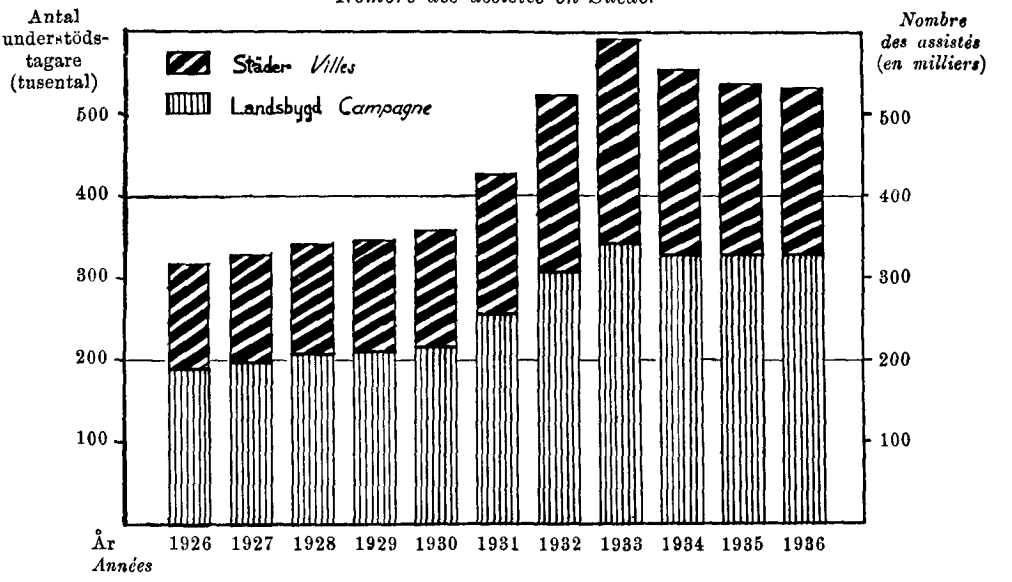
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Direkt understödda: vuxna	244 086	288 398	353 728	400 186	377 137	366 062	363 437
barn	12 876	12 974	13 055	13 978	14 118	14 007	14 282
Indirekt understödda (barn)	100 715	124 714	157 018	178 004	163 281	156 515	153 013
Summa	**357 677**	**426 086**	**523 801**	**592 168**	**554 536**	**536 584**	**530 732**
Därav: varaktigt understödda	237 656	256 041	292 690	305 597	306 409	305 275	304 950
tillfälligt understödda	120 021	170 045	231 111	286 571	248 127	231 309	225 782
Samtliga understödstagare i förhållande till folkmängden, %	5·82	6·91	8·46	9·53	8·90	8·59	8·47

Minskningen av antalet understödstagare gällde blott i ringa grad gruppen varaktigt understödda, vilken från år 1935 till år 1936 minskades med 325 per-

soner eller 0·1 %, utan framför allt tillfälligt understödda, där motsvarande siffror voro 5 527 och 2·4 %. Understödstagarnas antal under närmast föregående årtionde och deras fördelning på landsbygd och städer belyses av nedanstående diagram.

Antal understödstagare i Sverige åren 1926—1936.

Nombre des assistés en Suède.

Proportionen mellan antalet understödstagare och folkmängden utgjorde, som förut nämnts, år 1936 8·47 %. För landsbygden enbart stannar nämnda tal vid 8·06 %, men uppgår för städerna till 9·23 %. Landsbygden intager sålunda i detta hänseende som vanligt en något gynnsammare ställning. Motsvarande relationstal ha beräknats till för Stockholm 8·92 %, för Göteborg 12·8 % och för Malmö 7·0 %. Av städerna hade Haparanda det högsta relativa antalet understödda med 20·3 %, varefter följa Mölndal med 17·0 %, Luleå med 16·9 %, Söderhamn med 16·4 % och Sundsvall med 15·4 %. Av landsbygdens fattigvårdssamhällen hade 21 över 20 % understödstagare. Högst bland de sistnämnda kommo Alnö (36·0 %), Nedertorneå (32·9 %) och Överkalix (29·1 %).

Av samtliga understödstagare år 1936 erhöllo 519 797 egentligt fattigvårdsunderstöd, 10 183 kommunalt pensionstillskott eller kommunalt tillskott till blindhetsersättning och 752 kommunalt sjukvårdsbidrag. De anförda siffrorna visa, att utdelningen av kommunala tillskott och bidrag av nyssnämnt slag nått en mycket begränsad omfattning. Kommunala pensionstillskott och tillskott till blindhetsersättning förekommo endast i 126 av fattigvårdssamhällena på landsbygden och i 37 av städerna, medan sjukvårdsbidrag uppgives ha utdelats i 172 fattigvårdssamhällen på landsbygden och i 33 städer.

En jämförelse mellan det beräknade antalet understödsmånader och folkmängden visar, att mot 100 personer av landets hela befolkning svara 60

understödsmånader, därav särskilt för landsbygden 58 och för städerna 64. Om fattigvårdens omfattning mätes på detta sätt, blir skillnaden mellan landsbygd och städer åtskilligt mindre än vid en jämförelse endast mellan understödstagarnas relativa antal, i det städernas relationstal i senare fallet ligger 15 %, i förra fallet däremot endast 10 % högre än landsbygdens.

Med ledning av resultaten av 1930 års folkräkning rörande befolkningens yrkesfördelning har landsbygden uppdelats på följande grupper: jordbrukskommuner (minst 75 % av befolkningen tillhörde huvudgruppen jordbruk med binäringar), skogskommuner (vissa tidigare särhållna kommuner, där skogsbruket dominerar), blandade kommuner (50—75 % av befolkningen tillhörde gruppen jordbruk med binäringar) samt industri- och övriga kommuner (mindre än 50 % av befolkningen tillhörde nyssnämnda huvudgrupp). Fattigvårdens omfattning inom ifrågavarande kommungrupper belyses av följande sammanställning:

	Antal fattigvårdssamhällen	Folkmängd	Understödstagare		Antal understödsmånader per 100 inv.
			Antal	I % av folkm.	
Jordbrukskommuner	1 063	1 003 187	61 374	6·12	47
Skogskommuner	64	188 209	19 313	10·26	67
Blandade kommuner	822	1 457 764	115 725	7·94	57
Industri- och övriga kommuner	452	1 430 770	132 559	9·26	66

Ovanstående sammanställning visar, att det råder en anmärkningsvärd olikhet mellan kommuner av olika slag i avseende på understödstagarnas antal i förhållande till folkmängden. Gynnsammast ställda i detta avseende äro jordbrukskommunerna, där understödstagarnas relativa antal är betydligt mindre än inom övriga kommungrupper. Sämre ställda äro skogskommunerna ävensom »industri- och övriga kommuner», medan de blandade kommunerna, såsom man kunde vänta, intaga en mellanställning mellan övriga kommuner.

I fråga om understödets beskaffenhet må nämnas, att 71·5 % av understödstagarna åtnjöto understöd i sina hem, medan 7·7 % voro intagna på fattigvårdsanstalt, 15·3 % vårdades på olika slag av sjukvårdsanstalter, 0·7 % voro utackorderade, likaledes 0·7 % voro boende i fattighus och fattigstugor och 4·1 % voro understödda på annat sätt.

Av de uppgivna orsakerna till understödsbehovet dominera bland de understödstagare, för vilka uppgifter härom avgivas, i första hand sjukdom och därefter arbetslöshet och otillräcklig arbetsförmåga. Den minskning i understödstagarnas totala antal, som ovan konstaterats under år 1936, befinnes ha föranletts av en avsevärd nedgång i antalet personer, som erhållit understöd på grund av arbetslöshet (från 60 283 till 53 175). Arbetslöshet föranledde år 1936 fattigvårdsunderstöd i nära sex gånger så stor utsträckning inom industrisom inom jordbrukskommunerna, räknat i förhållande till folkmängden.

Det sammanlagda värdet av de under år 1936 utgående fattigvårdsunderstöden har beräknats uppgå till 95·3 milj. kr., vilket innebär en ökning från

föregående år med 3·7 milj. kr. eller 4·1 %. Med avseende å understödets beskaffenhet har det sålunda beräknade beloppet uppdelats på följande sätt: kontant understöd 40·5 milj. kr., vård å fattigvårdsanstalt 21·4 milj. kr. och annat understöd 33·4 milj. kr. Huvudparten av understödet utgick till personer med egentligt fattigvårdsunderstöd (90·1 milj. kr.) samt endast en mindre del till personer med kommunalt pensionstillskott och tillskott till blindhetsersättning eller sjukvårdsbidrag (5·2 milj. kr.). Understödets värde per månad för varaktigt understödda personer uppgick i medeltal för hela riket till 35·11 kr. För landsbygden var motsvarande tal 29·27 kr. och för städerna 43·87 kr.

Med tillämpning av 71 § fattigvårdslagen har försörjningspliktig i sammanlagt 410 fall ålagts arbete, därav i 141 fall på landsbygden och 269 i städerna, vilket åläggande likväl endast i 154 fall, därav 67 på landsbygden och 87 i städerna, lett till inställelse i arbete.

Fattigvårdssamhällena ha under året i 12 991 fall erhållit ersättning av försörjningspliktig enligt 3 § fattigvårdslagen för fattigvård lämnad till den försörjningspliktiges anhöriga. Av nämnda fall komma endast 2 329 på landsbygden men däremot 10 662 på städerna.

Kollektivavtal i Sverige år 1937.[1]

Kollektivavtalens utbredning. Efterföljande tabell utvisar antalet och fördelningen på olika näringsgrupper av de i socialstyrelsens statistik redovisade kollektivavtal — med därav berörda arbetsgivare och arbetare — som voro upprättade vid 1936 års utgång, de som träffades under 1937 års lopp samt de som voro gällande vid samma års slut.

Avtalsbeståndet har under redogörelseåret ökat med 2 541 (36 %) till inemot 9 600; antalet berörda arbetsgivare och arbetare har stigit med respektive omkring 8 100 (29 %) och 141 700 (18 %) till 36 000 respektive inemot 911 000. Denna ökning är emellertid i viss mån att tillskriva en mera fullständig redovisning av kollektivavtalen, ett resultat som nåtts genom samarbete med de till landsorganisationen anslutna fackförbunden. Naturligt är dock, att under år 1937, som utmärkts av goda konjunkturer och ökade arbetstillfällen, antalet av kollektivavtal berörda arbetsgivare och arbetare stegrats; härtill kommer, att kollektivavtalet under redogörelseåret utbrett sig över allt fler arbetsmarknadsområden och arbetsplatser. Nämnas må, att även landsorganisationens statistik påvisar en kraftig ökning av antalet kollektivavtal under året, nämligen med omkring 24 procent.

De under år 1937 träffade avtalen uppgå till 4 898, berörande 16 728 arbetsgivare och 454 280 arbetare. Bland mera omfattande ingångna avtal märkas

[1] Ur publikationen Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet under år 1937. Sveriges off. stat. Stockholm 1939.

Kollektivavtalens utbredning inom olika näringsgrupper.

Näringsgrupper	Antal den 31 dec. 1936			Antal under år 1937			Antal den 31 dec. 1937		
	gällande kollektivavtal	därav berörda		ingångna kollektivavtal	därav berörda		gällande kollektivavtal	därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Malmbrytning och metallindustri	353	1 276	126 266	95	370	6 497	376	2 101	139 702
Jord- och stenindustri	339	723	33 117	148	238	9 929	445	902	38 587
Trävaruindustri och skogshantering	892	1 361	100 780	782	1 053	88 748	1 118	1 683	119 786
Pappers- och grafisk industri	168	639	48 987	51	58	5 457	241	899	55 556
Livsmedelsindustri	805	2 922	40 660	290	1 338	15 264	951	3 339	42 589
Textil- och beklädnadsindustri	171	1 097	66 659	97	363	60 360	188	1 098	69 008
Läder-, hår- och gummivaruindustri	225	2 268	23 584	171	1 406	18 787	280	2 140	24 470
Kemisk-teknisk industri	129	137	10 104	53	65	6 579	127	142	10 803
Byggnadsverksamhet	1 115	6 198	91 399	1 898	6 805	115 406	2 187	9 157	138 516
Allmänna verk och arbeten m. m.	392	238	53 857	236	150	27 135	471	303	65 611
Handel och varulager	1 241	1 988	21 587	529	845	10 125	1 581	2 473	25 894
Land- och sjötransport	788	4 064	58 772	261	1 466	13 462	911	5 516	63 599
Jordbruk och fiske	100	1 694	60 602	105	2 180	68 987	127	2 415	71 670
Annan yrkesrörelse	326	3 584	32 798	182	391	7 544	582	4 132	45 045
Summa	**7 044**	**28 189**	**769 172**	**4 898**	**16 728**	**454 280**	**9 585**	**36 300**	**910 836**

avtalen för textil- och konfektionsindustrierna, garverier och skofabriker, träförädlingsindustrien, gödningsämnesindustrien, vin- och spritcentralens arbetsplatser, stuveriarbetet i flera hamnar, byggnadsindustrien, bilreparationsverkstäder, buteljglasbruken, blockstensindustrien, bageribranschen, jästfabriker, pälsvarubranschen, statens järnvägars verkstads- och förrådsarbetare, flera betydelsefulla avtal inom försvarsväsendets område, jordbruket samt skogsbruket.

De under år 1937 ingångna avtalen och därav berörda arbetsgivare och arbetare representera ungefär hälften av alla de vid årets slut gällande avtalen och de av dessa berörda parterna. Den andra hälften av det redovisade avtalsbeståndet utgöres av äldre, icke under året förnyade avtal.

Att märka är dock, att en del viktigare avtal undergått revision utan att nya avtal formellt kommit till stånd. Genom s. k. förhandsförhandlingar har man överenskommit om ändringar i avtalen, särskilt i fråga om lönesatserna och semesterbestämmelserna, varvid de gamla avtalen utan uppsägning samtidigt prolongerats. Dylika förhandsuppgörelser ha träffats bland annat för sågverken, kvarnarna, telegrafverkets linjedistrikt, chokladindustrien, frisörfacket,

järnbruksförbundets och mellansvenska gruvförbundets gruvor, järnbruken och sjöfartsnäringen.

Till belysande av kollektivavtalens relativa utbredning inom olika näringsgrupper meddelas nedanstående sammanställning av antalet av kollektivavtal berörda arbetare vid slutet av åren 1936 och 1937 samt antalet inom respektive näringsgrupper sysselsatta arbetare under det senaste år, för vilket dylik statistik föreligger (1936).

Näringsgrupper	Hela antalet sysselsatta arbetare (1936)	Därav berörda av kollektivavtal 31 december 1936		31 december 1937	
		Antal	%	Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	180 235	126 266	70·1	139 702	77·5
Jord- och stenindustri	39 687	33 117	83·4	38 587	97·2
Trävaruindustri (utom skogshantering)	67 536	39 425	58·4	45 616	67·5
Pappers- och grafisk industri	57 279	48 987	85·5	55 556	97·0
Livsmedelsindustri	56 144	40 660	72·4	42 589	75·9
Textil- och beklädnadsindustri	84 865	66 659	78·5	69 008	81·3
Läder-, hår- och gummivaruindustri	27 253	23 584	86·5	24 470	89·8
Kemisk-teknisk industri	13 918	10 104	72·6	10 803	77·6

För övriga i tabellen å sid. 144 anförda grupper saknar den officiella industristatistiken uppgifter.

Avtalens parter. Kollektivavtalet förutsätter ovillkorligen, att de avtalsslutande arbetarna äro organiserade i en fackförening eller liknande, tillfällig eller permanent, sammanslutning. Vad beträffar arbetsgivarnas organisation, belyses denna av nedanstående sammanställning, som avser de vid slutet av år 1937 gällande avtalen:

	Antal avtal	Antal berörda arbetare
Organiserade arbetsgivare	2 310	627 283
Icke organiserade arbetsgivare	7 275	283 553
Summa	**9 585**	**910 836**

Avtalens omfattning, giltighetsområde och giltighetstid. De vid slutet av år 1937 gällande 9 585 avtalens fördelning efter antalet berörda företag och efter antalet berörda arbetare utvisas av efterföljande tablå:

Avtal omfattande vartdera	Antal
ett företag	6 782
2—20 företag	2 559
21—100 »	184
över 100 »	60

Avtal omfattande vartdera	Antal
högst 100 arbetare	8 535
101— 1 000 arbetare	948
1 001—10 000 »	95
10 001—50 000 »	6
över 50 000 »	1

Med hänsyn till *giltighetsområde* fördela sig avtalen sålunda:

	Under år 1937 ingångna avtal		Vid 1937 års utgång gällande avtal	
	Antal avtal	Antal arbetare	Antal avtal	Antal arbetare
Riksavtal	21	82 700	58	298 579
Distriktsavtal	38	80 114	83	100 457
Ortsavtal	1 511	99 069	2 235	136 737
Avtal för enskilda arbetsplatser	3 328	192 397	7 209	375 063
Summa	**4 898**	**454 280**	**9 585**	**910 836**

Riksavtal ha under året ingåtts för bilreparationsverkstäder, buteljglasbruk, träförädlingsindustrien, jästfabriker, vin- och spritcentralens arbetsplatser, textilindustrien, konfektionsindustrien, garverier, skofabriker, skinn- och pälsvarufabriker, parkettläggarfacket, statens järnvägars verkstads- och förrådsarbetare, arméns intendenturförråd, truppförbandens intendenturverkstäder och tvättinrättningar, truppförbandens matinrättningar, marinens arbetsplatser, flygvapnets verkstäder och postverkets diligensrörelse.

Av under året träffade distriktsavtal — sådana avtal, som vartdera omfattar ett större antal arbetsställen inom en näringsgren eller ett större område — må särskilt nämnas jordbrukets länsavtal.

Ortsavtal, varmed förstås sådana avtal, som omfatta hela eller större delen av en näringsgren på en ort, återfinnas mest inom livsmedelsindustrien, byggnadsverksamheten och åkerirörelsen.

Det stora flertalet avtal avse enskilda arbetsplatser; dessa avtal omfatta dock tillsammans mindre än hälften av det av hela avtalsbeståndet berörda antalet arbetare.

Avtalens giltighetstid fastställdes i de under år 1937 ingångna avtalen i många fall (39·8 %) till högst ett år. Dessa avtal omfattade 205 744 arbetare. Efter arbetarantalet räknat var dock en giltighetstid av två år nära nog lika vanlig (37·5 %). Bland avtalen med två års giltighetstid märkas riksavtalen för bilreparationsverkstäder, buteljglasbruk, träförädlingsindustrien, jästfabriker, textil- och konfektionsindustrierna, garverier och skofabriker samt avtalen inom bagerinäringen. Mer än två års giltighetstid erhöllo bland andra avtalen inom byggnadsindustrien.

I fråga om vad som kan vara för året anmärkningsvärt beträffande avtalens lönebestämmelser m. m. må hänvisas till vad därom sagts i de i denna tidskrift tidigare publicerade kvartalsöversikterna (Soc. Medd. årg. 1937, sid. 267 och 675, årg. 1938, sid. 214).

Arbetsinställelser i Sverige år 1937.[1]

Enligt den nu utkomna redogörelsen för arbetsinställelser i Sverige år 1937 inträffade detta år 67 arbetsinställelser. Antalet arbetsinställelser av olika karaktär ävensom antalet därav direkt berörda arbetsgivare och arbetare samt antalet genom arbetsinställelserna förlorade arbetsdagar framgår av nedanstående tabell, som även upptager motsvarande uppgifter för åren 1927—1936.

År	Strejker			Lockouter			Arbetsinställelser av bland. karaktär			Hela antalet			
	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	arb.-inst.	arbetsgivare	arbetare	förlorade arbetsdagar (tusental)
1927	164	7 634	350	15	1 142	28	10	701	22	**189**	**334**	**9 477**	**400**
1928	173	18 055	1 006	12	48 748	3 558	16	4 658	271	**201**	**776**	**71 461**	**4 835**
1929	155	12 176	635	9	138	5	16	362	27	**180**	**489**	**12 676**	**667**
1930	238	19 675	976	10	262	29	13	814	16	**261**	**803**	**20 751**	**1 021**
1931	179	40 300	2 613	6	346	7	8	253	7	**193**	**528**	**40 899**	**2 627**
1932	166	47 797	2 931	12	107	1	4	2 243	163	**182**	**1 219**	**50 147**	**3 095**
1933	135	27 583	3 219	1	60	2	4	4 337	213	**140**	**1 940**	**31 980**	**3 434**
1934	103	13 588	760	—	—	—	—	—	—	**103**	**427**	**13 588**	**760**
1935	92	11 896	336	4	41	2	2	5 252	450	**98**	**189**	**17 189**	**788**
1936	55	3 395	435	3	49	1	2	30	2	**60**	**148**	**3 474**	**438**
1937	*64*	*6 743*	*256*	—	—	—	*3*	*24 161*	*605*	**67**	**1 260**	**30 904**	**861**

Antalet av arbetsinställelser berörda arbetsgivare utgjorde under redogörelseåret 1 260, antalet berörda arbetare utgjorde 30 904 och de förlorade arbetsdagarnas antal har beräknats till 861 000. I denna summa ha inräknats omkring 5 200 arbetsdagar, som under år 1937 förlorats på tidigare påbörjade och redovisade konflikter.

I jämförelse med närmast föregående redogörelseår uppvisar antalet av konflikter berörda arbetare samt genom konflikterna förlorade arbetsdagar betydande stegringar. Högsta förlustsiffran, omkring 650 000 arbetsdagar, finner man inom gruppen byggnadsverksamhet, där den stora, i april och maj påbörjade konflikten, löstes först i mitten av juni. För gruppen läder-, hår- och gummivaruindustri redovisas c:a 100 000 förlorade arbetsdagar, vilka med få un-

[1] Se noten sid. 143.

dantag hänföra sig till den vid årsskiftet ännu olösta konflikten vid skinn- och pälsvarufabriker i Malung. För gruppen jord- och stenindustri redovisas c:a 50 000 arbetsdagar, av vilka flertalet komma på konflikter inom blockstensindustrien. Inom övriga grupper äro förlustsiffrorna relativt låga.

Om man för de till industrien hörande näringsgrupperna sammanställer antalet förlorade arbetsdagar med de på dessa områden sysselsatta arbetarnas antal, finner man, att genom arbetsinställelser förlorats i genomsnitt 0·2 arbetsdagar per anställd arbetare under redogörelseåret. Motsvarande siffra var år 1936 0·14, år 1935 0·05, år 1934 0·3, år 1933 1·1, år 1932 4·8, år 1931 5·0, år 1930 1·7, år 1929 0·9 och år 1928 10·3 samt för åren 1910—1927 i medeltal 4·1 (år 1920 20·8), år 1909 (storstrejksåret) 29·3 och för perioden 1903—1908 i medeltal 2·6.

Fördelningen på olika *näringsgrupper* framgår av följande tabell.

Näringsgrupper	Arbetsinställelser	Arbetsgivare	Arbetare	Förlorade arbetsdagar
Malmbrytning och metallindustri . .	7	7	936	3 400
Jord- och stenindustri	5	22	1 030	51 400
Trävaruindustri och skogshantering .	10	10	761	30 400
Pappers- och grafisk industri	—	—	—	—
Livsmedelsindustri	3	3	664	13 900
Textil- och beklädnadsindustri . . .	1	1	19	4 600
Läder-, hår- och gummivaruindustri .	3	38	1 763	101 100
Kemisk-teknisk industri	1	1	10	170
Byggnadsverksamhet	23	1 149	25 394	651 250
Allmänna verk och arbeten m. m. . .	5	5	163	2 600
Handel och varulager	—	—	—	—
Land- och sjötransport	6	20	138	950
Jordbruk och fiske	2	3	14	1 100
Annan yrkesrörelse	1	1	12	330
Summa	**67**	**1 260**	**30 904**	**861 200**

Bland arbetsinställelsernas *orsaker* ha efter vanligheten lönefrågorna varit de mest framträdande.

Arbetsinställelsernas och de därav berörda arbetarnas fördelning med hänsyn till konflikternas *resultat* framställes i efterföljande tablå.

	Arbetsinställelser				Av arbetsinställelser berörda arbetare			
	1927—1936		1937		1927—1936		1937	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsgivarnas villkor . .	266	16·6	11	16·4	46 258	17·0	1 201	3·9
Arbetarnas fordringar . .	417	25·9	8	11·9	13 326	4·9	693	2·2
Kompromiss	770	47·9	46	68·7	208 954	76·9	28 944	93·7
Okänt eller oavgjort . .	154	9·6	2	3·0	3 104	1·2	66	0·2
Summa	**1 607**	**100**	**67**	**100**	**271 642**	**100**	**30 904**	**100**

Av de 67 arbetsinställelserna ha enligt föreliggande uppgifter 54 föregåtts av förhandlingar parterna emellan, under det att i 13 fall dylika icke ägt rum eller uppgift i detta hänseende saknats. Vid 38 arbetsinställelser ha förhandlingar ägt rum inför *statens medlingsorgan*. Av ifrågavarande konflikter ha 36 fått sin slutliga lösning genom förlikningsmans eller förlikningskommissions medverkan. Övriga konflikter ha i regel bilagts ge-

nom underhandling mellan parterna, direkt eller genom delegerade, eventuellt med biträde av representanter för vederbörande organisationer.

En närmare översikt av konflikternas orsaker och resultat lämnas i följande sammanställning:

Orsaker \ Resultat	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss						Arbetarnas fordringar		Okänt eller oavgjort		Hela antalet	
			I huvudsak ag:s villkor		Lika eftergifter		I huvudsak arb:s fordringar							
	Arb.-inst.	Arb.	Arb.-inst.	Arb.	Arb.-inst.	Arb.	Arb.-inst.	Arb.	Arb.-inst.	Arb.	Arb.-inst	Arb.	Arb.-inst.	Arb.
Löneförhöjning . .	2	190	—	—	29	28 234	4	60	3	298	1	61	39	28 843
Lönesänkning . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra lönefrågor .	1	130	—	—	2	186	—	—	1	187	—	—	4	503
Arbetstiden . . .	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	1	10
Kollektivavtal . .	1	48	—	—	1	2	3	183	1	1	—	—	6	234
Föreningsrätten .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Företrädesrätt till arbete	—	—	1	6	—	—	—	—	1	12	1	5	3	23
Arbetares antagande o. avskedande	1	58	—	—	1	12	—	—	1	145	—	—	3	215
Arbetets ledning och fördelning . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tolkning av avtal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sympatiåtgärder .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra orsaker . .	6	775	1	18	2	219	1	14	1	50	—	—	11	1 076
Summa	11	1 201	2	24	36	28 663	8	257	8	693	2	66	67	30 904

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1937.[1]

Enligt statens förlikningsmäns jämlikt 13 § i lagen om medling i arbetstvister avgivna berättelser ävensom de berättelser, som avgivits av under året särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, har antalet arbetstvister, vilka varit föremål för någon medlingsåtgärd, under år 1937 utgjort 301. Motsvarande antal för närmast föregående år var 260 och medeltalet under åren 1915—1936 var 204.

I samtliga de 301 tvister, som redovisats för år 1937, har förhandling mellan parterna ägt rum inför förlikningsman eller förlikningskommission och äro sålunda *förhandlingsärenden*. Av dem utgöra emellertid 6 endast fortsättning av ärenden, som redovisats i föregående års statistik. Den efterföljande framställningen avser de under år 1937 tillkomna förhandlingsärendena, till antalet 295.

[1] Se noten sid. 143.

Av ifrågavarande 295 förhandlingsärenden kommo 43 på första distriktet, 47 på andra, 50 på tredje, 49 på fjärde, 47 på femte, 24 på sjätte och 14 på sjunde distriktet samt 21 på särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner. Arbetsinställelse förelåg i 33 eller 11 % av samtliga under år 1937 tillkomna förhandlingsärenden. Antalet av ärendena berörda arbetsgivare utgjorde inalles 7 695 och antalet arbetare 270 955. Av ärenden med arbetsinställelse berördes i allt 1 208 arbetsgivare och 28 314 arbetare. 30 av de ifrågavarande arbetsinställelserna voro strejker, medan 3 kunna betecknas såsom blandade konflikter. I flertalet fall eller 25 (76 %) hade arbetsinställelse utbrutit, innan ännu någon medling kommit till stånd, under det att 8 arbetsinställelser föregingos av förhandlingar inför vederbörande medlare.

En jämförelse med de inhämtade uppgifterna om arbetsinställelser under redogörelseåret ger vid handen, att medlingsverksamheten under år 1937 omfattat sammanlagt 51 % av de arbetsinställelser, som inträffat i riket under nämnda år, och 93 % av de av dessa arbetsinställelser berörda arbetarna. Vid denna jämförelse ha även några från föregående år kvarstående medlingsärenden rörande tvister, vilka först 1937 övergingo i arbetsinställelse, medräknats. I övrigt bör vid jämförelsen hänsyn tagas till vissa inadvertenser, såsom att beträffande en del ärenden flera arbetare berördes av förhandlingar inför förlikningsmannen än av arbetsinställelsen.

Vad de år 1937 tillkomna förhandlingsärendenas fördelning på olika näringsgrupper beträffar, uppvisar gruppen byggnadsverksamhet det högsta antalet ärenden. Därnäst följa grupperna livsmedelsindustri, land- och sjötransport samt trävaruindustri och skogshantering. Med hänsyn till det berörda arbetarantalet står malmbrytning och metallindustri främst och därefter grupperna byggnadsverksamhet, jordbruk och fiske samt pappers- och grafisk industri.

En fördelning av ärenden efter konflikternas huvudorsaker visar, att bland de 295 nya ärenden, vilka år 1937 blivit föremål för förhandling inför förlikningsman eller förlikningskommission, det övervägande flertalet eller 255 (87 %) hänfört sig till lönetvister. Av dessa utgjorde 250 (85 %) löneförhöjningstvister och 5 (2 %) tvister om andra lönefrågor. Några tvister, som kunnat betecknas som lönesänkningstvister, ha icke förevarit under året. Av sammanlagda antalet förhandlingsärenden under åren 1915—1936 utgjordes 48 % av tvister angående krav på löneförhöjning, under det att tvister orsakade av krav på lönereduktion redovisats till ett antal av 21 %.

Vad beträffar medlingens resultat finner man, att 267 eller 91 % av samtliga 295 lett till resultat, antingen inför förlikningsman eller inför förlikningskommission. I 28 fall (9 %) är medlingen att betrakta såsom väsentligen resultatlös, i det ärendets slutbehandling övertagits av parterna själva eller att tvisten förblivit olöst.

Vid fördelning med hänsyn till resultatets innebörd av de tvister, som bilagts inför förlikningsman eller förlikningskommission, framgår, att 258 eller 87 % av hela antalet år 1937 tillkomna förhandlingsärenden avgjorts genom kompromiss, medan 4 (1 %) utfallit i enlighet med arbetsgivarens och 5 (2 %) i enlighet med arbetarnas fordringar.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1938.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under fjärde kvartalet 1938, tillhopa 7 296, av vilka 7 177 begåtts av män och 119 av kvinnor. För hela året 1938 kan antalet fylleriförseelser beräknas till omkring 31 200 mot 29 684 för 1937 och 30 395 för 1936.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för fjärde kvartalet 1937 samt tredje och fjärde kvartalen 1938:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av:					
		män	kvinnor	personer med motbok	personer utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
4 kv. 1937	7 156	7 058[1]	98	1 830	5 326	5 485	1 669
3 kv. 1938	9 229	9 117[1]	112	2 501	6 728	7 275	1 952
4 kv. 1938	7 296	7 177	119	1 875	5 421	5 654	1 642

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under fjärde kvartalet 1938 tillhopa 176 beslag (därav 92 i Stockholms tulldistrikt), som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 1 089 liter (i Stockholms tulldistrikt 908 liter). Under hela år 1938 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 809 om tillhopa 6 508 liter. För år 1937 voro motsvarande siffror 900 resp. 16 064. Enbart för Stockholms tulldistrikt uppgick under år 1938 antalet dylika beslag till 417 om 5 873 liter, medan för år 1937 talen voro 408 resp. 11 547.

Olycksfall i arbete år 1935.

Enligt den av riksförsäkringsanstalten nu publicerade olycksfallsstatistiken för år 1935 (Olycksfall i arbete år 1935. Sveriges off. stat. Stockholm 1938) uppgick antalet under redogörelseåret inträffade olycksfall i arbete, som anmälts till riksförsäkringsanstalten enligt kungl. kungörelsen den 9 november 1928, till 152 624, därav 73·0 % hos större arbetsgivare (med minst fem arbetare), 18·1 % hos mindre arbetsgivare och 8·9 % bland statsanställda. 60 162 fall omfattades av försäkringar i ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag. Då hela antalet anmälda fall år 1934 var 138 486 har alltså en ökning inträtt med 10·2 %. — I redogörelsen ingår icke det statistiska material, som härleder

[1] Åldersuppgifter saknas för 2 män 4 kvartalet 1937 och för 2 män 3 kvartalet 1938.

sig från tillämpningen av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, vilken lag trädde i kraft den 1 januari 1930.

Beträffande de olycksfall, som inträffat hos större arbetsgivare (111 450 fall), kunna följande upplysningar meddelas.

Om såsom riskmått användes antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare[1], blir medelantalet sådana dagar för samtliga yrkesgrupper 6·90. Talet varierade dock starkt mellan olika grupper. Sålunda uppvisade gruppen sjöfart, fiske m. m. den största risken med 33·68 förlorade arbetsdagar per årsarbetare, följd av malmbrytning m. m. med 25·48, medan ämbetsverk, bank- och försäkringsrörelse hade den lägsta, 1·47, och textil- och beklädnadsindustrien 1·87. (Jfr tabellen sid. 153.) Under de gjorda förutsättningarna beträffande riskmåttet kan totalförlusten av arbetsdagar orsakade av olycksfall, som inträffat år 1935, beräknas till omkring 7·8 milj. Av denna förlorade arbetstid ha 22·7 % föranletts av sjukdom, 41·2 % av invaliditet och 36·1 % av den skadades död.

Av i statistiken meddelade uppgifter om olycksfallens orsak framgår, att inom t. ex. metallindustrien arbetsmaskinerna äro den mest framträdande orsaken, i det att 1·98 förlorade arbetsdagar per årsarbetare (eller 25 % av samtliga inom yrkesgruppen förlorade arbetsdagar) skrivas på maskinernas konto. Liknande är förhållandet för gruppen malmförädling, där 2·53 förlorade arbetsdagar per årsarbetare (21 %) tillskrivas maskinerna. För träindustrien är motsvarande siffra 4·93 (41 %). Handverktyg och enklare redskap göra sig särskilt gällande inom gruppen jordbruk och skogsbruk med 1·62 förlorade arbetsdagar per årsarbetare (17 %), inom stenindustrien med 1·55 (14 %) och inom byggnadsverksamheten med 1·38 förlorade arbetsdagar per årsarbetare (10 %). Hissar, kranar och andra lyftverktyg ha inom sjöfartsgruppen förorsakat en förlust av 5·61 arbetsdagar per årsarbetare (17 %). Inom sistnämnda grupp komma därjämte 14·25 förlorade arbetsdagar på sjöfartsolycksfallen (42 %). För gruppen samfärdsel utom sjöfart kommer inemot hälften av förlusten på vagnar tillhörande spårbanor (44 %). De elektriska olycksfallen ha inom kraft-, belysnings- och vattenverken medfört en förlorad arbetstid av 2·86 dagar (30 %). Explosion av sprängämnen har inom yrkesgruppen malmbrytning orsakat en förlust av 5·60 arbetsdagar per årsarbetare (22 %). Inom denna grupp framträda även som orsaker sammanstörtande av föremål och ställningar samt ras med 6·86 (27 %) och vagnar tillhörande spårbanor med 3·22 förlorade arbetsdagar per årsarbetare (13 %).

I publikationen Riksförsäkringsanstalten (Sveriges off. stat.) lämnas årligen uppgifter angående under olika år till riksförsäkringsanstalten anmälda olycksfall (oavsett tidpunkten, när olycksfallen inträffat). Till antalet utgjorde dessa under åren 1935, 1936, 1937 och 1938 resp. 149 658, 161 973, 188 516 och (preliminärt) 189 646.

[1] Vid användningen av detta riskmått tages hänsyn till olycksfallens svårighetsgrad på så sätt, att varje olycksfall med dödlig utgång beräknas motsvara 25 förlorade arbetsår eller 7 500 förlorade arbetsdagar, d. v. s. den tid som den förolyckade antagits kunna ha ytterligare varit arbetsför, om olycksfallet ej inträffat. Ett fall av fullständig invaliditet beräknas likaledes motsvara 7 500 förlorade arbetsdagar och ett fall av partiell invaliditet motsvarande del därav. En årsarbetare utgör 300 dagsverken eller 2 400 arbetstimmar.

Tab. 1. Olycksfall (hos större arbetsgivare) år 1935, fördelade efter yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Antal arbetsgivare	Antal årsarbetare		Antal anmälda						Antal olycksfall per 100 årsarbetare						Antal förlorade arbetsdagar			
				olycksfall		invaliditetsfall		dödsfall		år 1935			1923—28[1]			per årsarbetare		per olycksfall	
		Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a	M.	Kv.	S:a	1935	1923–28[1]	1935	1923–28[1]
Malmbrytning, anrikning och rostning	114	7 482	150	1 509	6	28	1	16	—	20·2	4·0	19·9	15·1	1·9	14·9	25·48	23·39	128	157
Malmförädling	68	25 206	298	6 064	10	68	—	14	—	24·1	3·4	23·8	18·1	2·9	17·9	12·15	11·05	51	62
Metallindustri	3 318	106 468	7 540	22 486	511	246	3	33	1	21·1	6·8	20·2	15·5	4·4	14·9	7·88	7·64	39	51
Sten-, kol- och torvindustri	1 552	27 778	2 650	4 572	156	96	1	13	—	16·5	5·9	15·5	15·9	2·6	15·2	10·72	12·59	69	83
Jordbruk, skogsbruk och boskapsskötsel	14 431	112 490	18 356	17 369	663	301	17	61	—	15·4	3·6	13·8	7·6	1·3	6·6	9·75	9·41	71	142
Träindustri	4 259	47 784	1 122	7 770	61	206	—	14	—	16·3	5·4	16·0	12·0	2·7	11·8	11·95	14·88	75	126
Pappers- och grafisk industri	1 115	51 973	10 783	5 032	384	121	9	18	1	9·7	3·6	8·6	8·9	2·0	7·8	7·54	8·79	87	112
Närings- och njutningsämnesindustri	3 695	32 839	18 661	3 576	1 023	37	17	11	—	10·9	5·5	8·9	6·8	3·2	5·5	4·68	5·19	52	94
Textil- och beklädnadsindustri	1 669	26 525	48 427	1 859	1 506	27	13	4	—	7·0	3·1	4·5	2·9	1·2	1·8	1·87	2·39	42	131
Läder-, gummi- och hårindustri	777	14 177	8 508	1 112	179	18	1	2	—	7·8	2·1	5·7	4·2	1·1	3·1	2·67	2·36	47	76
Kemisk-teknisk industri	299	9 438	2 821	1 170	189	23	—	2	1	12·4	6·7	11·1	9·8	6·4	8·9	7·05	8·43	64	94
Byggnadsverksamhet	8 702	84 259	1 062	13 559	67	323	1	49	—	16·1	6·3	16·0	9·7	2·6	9·6	13·55	13·75	85	143
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	654	11 633	260	998	4	13	—	10	—	8·6	1·5	8·4	6·1	1·1	6·0	9·68	9·66	115	161
Handel och varulager	16 870	126 958	68 441	5 493	1 323	74	19	17	1	4·3	1·9	3·5	2·9	0·8	2·2	1·96	2·27	56	105
Sjöfart, fiske m. m.	1 878	24 497	1 155	4 160	100	104	3	75	2	17·0	8·7	16·6	11·2	3·8	10·9	33·68	29·69	203	273
Samfärdsel (utom sjöfart)	1 195	32 801	1 990	2 946	43	43	1	14	—	9·0	2·2	8·6	5·9	1·4	5·6	6·71	6·36	78	113
Ämbetsverk, bank- och försäkringsrörelse m. m.	4 289	37 969	42 589	593	408	22	21	2	—	1·6	1·0	1·2	0·6	0·4	0·5	1·47	1·30	118	261
Kommunala institutioner (ej hänförda till annan grupp)	6 134	21 958	3 815	744	71	16	1	4	—	3·4	1·9	3·2	1·1	0·2	0·7	2·99	1·60	94	216
Hushåll, hotell- och restaurangrörelse m. m.	4 669	13 736	64 812	886	2 679	14	50	1	6	6·5	4·1	4·5	2·6	1·3	1·6	2·61	2·43	57	152
Diverse företag och yrken	1 136	2 881	1 945	134	35	3	—	1	—	4·7	1·8	3·5	3·3	1·0	2·5	2·66	3·40	76	133
Tillsammans 1935	**76 824**	**818 852**	**305 385**	**102032**	**9 418**	**1 783**	**158**	**361**	**12**	**12·5**	**3·1**	**9·9**	**8·4**	**1·3**	**6·6**	**6·90**	**7·54**	**70**	**114**
» 1934	74 795	771 360	293 029	90 134	8 053	1 874	126	319	10	11·7	2·7	9·2				6·94		75	
» 1933	67 619	693 870	276 108	75 969	7 034	1 588	144	280	15	10·9	2·5	8·6				6·63		77	
» *1932*	*66 546*	*703 274*	*276 675*	78 240	6 787	1 799	124	248	15	11·1	2·5	8·7				6·72		77	
» 1931	65 972	749 251	275 432	86 427	6 398	1 771	120	301	10	11·5	2·3	9·1				6·84		75	

[1] Uppgifterna från tiden fr. o. m. år 1929 äro ej direkt jämförbara med dem från föregående år, emedan anmälningsskyldigheten tidigare till följd av bestämmelserna angående den s. k. karenstiden icke fullgjordes i full utsträckning. Jfr Olycksfall i arbete år 1929, sid. 9 o. f.

Utvandringen till främmande världsdelar under år 1938.

Uppgifter rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar ha nu inkommit även för *fjärde kvartalet 1938*, varigenom en överblick kan erhållas av den transoceana emigrationen i dess helhet under nämnda år. Emigrationen har, som siffrorna visa, företett icke mindre än c:a 40 % minskning i förhållande till närmast föregående år. Utvecklingen belyses av nedanstående tablå, som även visar emigranternas fördelning på olika månader och på de städer, där utvandringskontrakten uppvisats och godkänts av polismyndigheterna.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Stockholm .	4	5	3	5	8	2	4	7	16	4	9	6	**73**
Malmö . . .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	**3**
Hälsingborg	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	**4**
Göteborg . .	2	18	16	29	26	16	13	23	31	26	19	5	**224**
Oslo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	**4**
Summa 1938	**6**	**23**	**19**	**34**	**34**	**20**	**19**	**30**	**47**	**30**	**35**	**11**	**308**
1937	22	19	29	92	62	31	33	49	117	44	34	17	**549**
1936	15	22	61	24	38	17	21	28	54	51	18	19	**368**
1935	10	14	25	25	31	17	21	29	57	27	20	17	**293**
1934	8	20	33	51	51	18	29	47	58	39	22	17	**393**

Emigrationen fördelade sig på rikets olika delar sålunda:

	1938	1937	1936	1935		1938	1937	1936	1935
Stockholms stad. .	59	73	48	39	Älvsborgs län . .	21	43	27	27
» län . .	6	14	10	17	Skaraborgs län . .	6	11	7	5
Uppsala län . . .	4	1	2	2	Värmlands län . .	22	39	28	19
Södermanlands län	3	6	6	6	Örebro län	2	22	8	4
Östergötlands län .	7	19	5	6	Västmanlands län .	12	12	3	1
Jönköpings län . .	10	20	21	11	Kopparbergs län .	13	41	11	16
Kronobergs län . .	5	13	9	6	Gävleborgs län . .	5	11	16	5
Kalmar län	14	25	18	10	Västernorrlands län	10	19	23	12
Gotlands län . . .	9	3	2	—	Jämtlands län . .	4	15	5	4
Blekinge län . . .	8	13	15	11	Västerbottens län .	8	14	—	9
Kristianstads län .	8	29	11	8	Norrbottens län . .	3	12	7	11
Malmöhus län . .	4	17	23	16	Ej angivet län . .	—	1	—	—
Hallands län . . .	8	18	7	12					
Göteb. o. Boh. län	57	58	56	36	Hela riket	**308**	**549**	**368**	**293**

I denna statistik ingå endast sådana emigranter, vilka innehaft med vederbörande utvandraragenter upprättade utvandringskontrakt. Antalet på denna väg registrerade emigranter har i allmänhet hållit sig lägre än antalet personer, som enligt prästerskapets till statistiska centralbyrån ingivna uppgifter uttagit flyttningsbetyg för utvandring till främmande världsdelar. Under år 1937 — det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger — var skillnaden anmärkningsvärt stor, i det att antalet av prästerskapet redovisade utvandrare till främmande världsdelar uppgick till 1 075, medan länsstyrelsernas uppgifter, som ovan anförts, blott upptogo 549 personer.

Jämförelsen utvisar som vanligt ett väsentligt högre antal emigranter till länder utom Europa enligt prästerskapets uppgifter än enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes och de norska och danska myndigheternas. Som sannolika orsaker till överskottet ha bl. a. följande förhållanden plägat anföras: dels synes det troligt, att en del personer, vilka uttagit flyttningsbetyg till utlandet och således i prästerskapets uppgifter blivit räknade som emigranter, sedermera av den ena eller andra anledningen inställt resan, utan att rättelse skett i nyssnämnda uppgifter; dels ha andra personer utvandrat utan att de uttagit flyttningsbetyg och fördenskull utan att vid avresan kunna erhålla utvandringskontrakt, men rest på vanlig passagerarbiljett, och sedermera längre eller kortare tid efter framkomsten fått sig betygen tillsända från hemorten samt därigenom kommit med i prästerskapets redovisning (ehuru måhända för ett senare år än det verkliga utvandringsåret).

Utvandrarnas åldersfördelning enligt länsstyrelsernas och de norska och danska myndigheternas uppgifter år 1938 framgår av efterföljande översikt:

Ålder	Män		Kvinnor		Tillsammans		1937
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Under 15 år	18	13·9	23	12·9	**41**	**13·3**	15·0
15—24 »	25	19·2	34	19·1	**59**	**19·1**	17·3
25—34 »	36	27·7	49	27·5	**85**	**27·6**	27·5
35—44 »	29	22·3	31	17·4	**60**	**19·5**	22·2
45—54 »	16	12·3	24	13·5	**40**	**13·0**	9·8
55 o. däröver	6	4·6	17	9·6	**23**	**7·5**	8·2
Summa	**130**	**100·0**	**178**	**100·0**	**308**	**100·0**	**100·0**

Av utvandrarna voro 57·8 % kvinnor mot 54·3 % under 1937 och 57·1 % under 1936.

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige och från svensk hamn (Göteborg) befordrats till främmande världsdel, utgjorde under året 401. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Estland	Lettland	Litauen	Ryssland	Tyskland	Tjeckoslovakien	Österrike	Holland	Summa
Män	26	13	77	12	1	9	1	5	—	16	1	**161**
Kvinnor	34	4	137	29	—	26	—	2	1	7	—	**240**
Summa	**60**	**17**	**214**	**41**	**1**	**35**	**1**	**7**	**1**	**23**	**1**	**401**

I ovanstående siffror ingå icke sådana utlänningar, som passerat Sverige på väg till Oslo eller annan utländsk hamn för att därifrån avresa till främmande världsdel.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under januari månad 1939. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under januari har prisnivån stigit något, vartill i främsta rummet bidragit inträffade prisstegringar å kött och fläsk samt potatis.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—januari 1939 och 1931—januari 1939. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel (inkl. bränsle och lyse) ägt rum till och med januari 1939 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal								1938				1939		
		1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	nov.	dec.	jan.
juli 1914	100	131	127	123	124	130	134	140	144	143	144	145	145	144	146	147
år 1931	·	100	97	93	94	99	102	106	110	109	109	110	110	109	110	111

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under januari stigit med 1 enhet. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1939, 167 med juli 1914 som utgångspunkt och 105 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 56—57).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709, och 1938, sid. 127). Fr. o. m. 1939 beräknas indextalen endast månadsvis och avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för januari 1939 ävensom för närmast föregående månad och januari åren 1936—1938 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Jan. 1936	Jan. 1937	Jan. 1938	Dec. 1938	Jan. 1939
100	101·2	102·0	105·9	106·0	106·2

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1938	Jan. 1938	Nov. 1938	Dec. 1938	Jan.[3] 1939	Höjn. el. sänkn. i % jan. 1914—jan. 1939	Höjn. el. sänkn. i % jan. 1938—jan. 1939
Mjölk, oskummad	l	14	47	24	24	24	25	25	+ 78·6	+ 4·2
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	311	316	307	316	317	+ 32·6	+ 0·3
mat- (lands-)	»	213	727	294	299	294	301	302	+ 40·5	+ 1·0
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	186	184	188	195	197	+ 20·1	+ 7·1
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	433	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0
Ägg, svenska, färska[1]	»	132	568	179	201	235	212	188	+ 7·4	— 6·5
Potatis: gammal[1]	»	8	20	14	14	13	13	14	+ 75·0	0·0
» [2]	100 kg	·	1779	1066	1051	1055	1056	1086	·	+ 3·3
färsk, svensk[1]	kg	13	29	23	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	31	78	42	42	41	41	41	+ 36·7	— 2·4
Bruna bönor, holländska	»	48	214	58	52	81	84	92	+ 100·0	+ 76·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	43	43	43	42	42	+ 35·5	— 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	28	28	28	27	27	+ 28·6	— 3·6
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	37	37	36	36	36	+ 38·5	— 2·7
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	43	42	43	44	43	+ 19·4	+ 2·4
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	44	44	44	44	45	+ 12·5	+ 2·3
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0
hårt knäckebröd	»	·	·	85	85	84	84	84	·	— 1·2
sötlimpa eller siktbröd	»	88	96	64	63	64	64	64	+ 68·4	+ 1·6
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	50	50	50	50	50	+ 61·3	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	141	140	141	141	141	+ 88·0	+ 0·7
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	78	77	78	78	78	+ 77·3	+ 1·3
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	92	92	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	107	106	108	108	108	·	+ 1·9
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	193	200	201	205	+ 69·4	+ 6·2
soppkött	»	100	490	156	156	157	158	162	+ 62·0	+ 3·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	251	248	248	255	266	+ 101·5	+ 7·3
spädkalv	»	72	312	151	153	153	161	166	+ 127·4	+ 8·5
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	237	227	234	236	242	+ 84·7	+ 6·6
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	190	185	194	192	196	·	+ 5·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	220	220	228	230	237	+ 79·5	+ 7·7
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	223	223	232	233	242	+ 74·1	+ 8·5
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	112	118	115	118	120	+ 53·8	+ 1·7
gädda	»	108	333	159	159	160	167	166	+ 44·3	+ 4·4
sill	»	34	110	65	59	67	71	61	+ 74·3	+ 3·4
strömming	»	38	114	61	60	60	61	60	+ 46·3	0·0
torsk	»	55	160	90	89	89	89	87	+ 50·0	— 2·2
rödspotta (spätta)	»	79	244	149	146	151	156	156	+ 90·2	+ 6·8
kolja	»	·	·	119	120	118	122	123	·	+ 2·5
Salt sill, prima islands-	»	45	148	50	49	49	49	50	+ 11·1	+ 2·0
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	281	289	280	285	287	·	— 0·7
Socker, bit-	»	67	133	48	48	48	48	48	— 25·0	0·0
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	105	98	105	110	108	·	+ 10·2
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	131	126	133	131	119	·	— 5·6
Bananer, prima	kg	·	·	160	154	164	164	164	·	+ 6·5
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	81	85	81	82	83	·	— 2·4
Vitkål, svensk	»	·	·	28	24	22	23	24	·	0·0
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	33	33	33	33	33	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	21	21	21	21	21	5·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	1145	1150	1130	1125	1130	+ 54·8	— 1·7
barr-, » »	»	575	1895	900	905	895	890	890	+ 53·4	— 1·7
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	—	647	665	635	633	634	+ 60·9	— 4·7
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	—	347	363	326	324	324	+ 42·1	— 10·7
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	577	637	516	512	510	·	— 19·9
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	569	633	505	502	500	·	— 21·0

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg. — [2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg. — [3] Preliminära siffror.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av motsvarande indextal från vissa främmande länder.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel — inkl. dryckesvaror och tobak — bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	144	153	—	195	142	200	179	179	200	176
» 1931	127	206	153	173	173	176	137	173	140	143	—	189	125	203	169	157	177	173
» 1932	124	206	146	168	172	177	138	172	138	144	—	188	122	205	168	163	152	179
» 1933	120	202	138	162	187	175	136	172	135	142	—	187	128	209	171	175	173	182
» 1934	123	201	136	166	191	174	137	168	135	144	—	188	134	210	178	191	199	183
» 1935	129	198	137	167	178	174	143	166	134	143	—	188	147	216	174	192	214	183
» 1936	134	196	139	169	170	173	150	167	137	146	—	190	146	225	179	196	227	182
» 1937	138	195	148	179	166	177	162	171	150	159	—	198	—	—	—	—	—	—
dec./jan. 1938	142	195	154	183	177	177	168	174	157	164	—	202	155	234	207	210	243	186
mars/apr. »	141	196	154	182	176	178	169	174	156	161	—	202	157	234	194	210	243	186
juni/juli »	143	196	152	182	176	178	170	177	154	161	—	204	153	234	184	209	246	187
sept./okt. »	145	196	150	181	181	178	167	177	151	161	—	204	154	234	185	209	246	187
dec./jan. 1939	145	196	149	181	181	180	167	177	149	161	—	204	155	237	181	209	246	187

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100		Sverige	Norge	Danmark	Finland	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)[1]	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli	1930	164	161	165	1108	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
»	1931	158	151	154	1020	147	138	589	789	153	150	488	150	137	123	145
»	1932	156	149	154	1003	143	121	535	708	141	138	465	136	125	118	·
»	1933	153	147	160	985	138	119	516	697	137	131	447	128	120	115	126
»	1934	155	148	166	966	141	122	522	653	140	129	419	136	122	116	129
»	1935	156	150	173	983	143	123	490	649	136	127	430	140	123	116	133
»	1936	158	155	174	984	146	125	497	677	131	130	·	143	125	116	136
»	1937	162	166	180	·	155	125	606	728	138	137	459	147	131	119	146
dec./jan.	1938	165	171	184	·	159	125	658	758	139	138	485	147	132	121	151
jan./febr.	»	·	171	·	1079	157	125	·	766	139	138	—	·	132	123	150
febr./mars	»	·	172	·	·	156	125	·	763	139	137	491	·	132	123	150
mars/april	»	165	171	184	·	154	126	688	757	138	137	—	145	132	123	150
april/maj	»	·	171	·	1 065	156	126	·	751	138	137	492	·	132	123	151
maj/juni	»	·	171	·	·	155	126	·	753	139	136	—	·	132	123	151
juni/juli	»	166	172	182	·	159	126	692	761	140	137	499	—	132	124	151
juli/aug.	»	·	173	·	1061	156	127	·	755	139	137	—	—	134	123	151
aug./sept.	»	·	172	·	·	156	127	·	755	138	136	502	—	132	123	151
sept./okt.	»	167	170	182	·	155	125	689	764	139	137	498	—	132	122	151
okt./nov.	»	·	170	·	1086	156	125	·	769	138	137	—	—	132	122	152
nov./dec.	»	·	170	·	·	156	125	·	772	137	137	—	—	131	122	151
dec./jan.	1939	167	169	183	·	155	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1] Fr. o. m. april 1937 Rom.

Litteraturöversikt.

(Januari 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.[1]

Allmänna sociala frågor.

GREGORY, R. Science and social service. Occupational psychology 1938, nr 2 (S).

KONOW, U. v. Rättsskydd för utövande konstnärer. Sv. teaterförbundets medlemsblad 1939, nr 1.

KRÄMER, C. Die Leistungssteigerung in der Industrie. Wirtschaftsdienst 1938, nr 48 (C).

LUFFT, H. Maschine und Mensch. Technik und Wirtschaft 1938, nr 12 (SBS).

WÆRN BUGGE, INGEBORG. Hemarbetets rationalisering — en överblick av utvecklingen. Sunt förnuft 1939, nr 1.

Depression and recovery in the United Kingdom and the United States. Conference board bulletin 1938, nr 14.

Internationella arbetsbyrån om de utövande konstnärernas rätt. Sv. teaterförbundets medlemsblad 1939, nr 1.

Sverige.

JACOBSSON, PER. »Världskonjunktur» och penningpolitik. Ekonomisk tidskrift 1938, nr 5/6.

MOLIN, A. Svensk sociallagstiftning 1938. Nordisk familjeboks månadskrönika 1939, nr 1.

Afrika.

BENSON, W. Some international features of African labour problems. International labour review jan. 1939.

Danmark.

Haandværks-, Industri- og Handelsvirksomheder i Hovedstaden og dens Forstadskommuner den 28. Maj 1935. Statistisk Maanedsskrift 1938, nr 9/11.

Finland.

KNOELLINGER, C. E. Statens konjunkturfond. Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie nr 43.

Norge.

DEBES, I. Den nyere norske sociallovgivning. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Nya Zeeland.

Udvidelse af New Zealands Sociallovgivning. Socialt Tidsskrift 1938, nr 11/12.

Soc. rådsrepublikernas union.

VITELES, M. Industrial psychology in Russia. [Artikeln bygger i huvudsak på förstahandsiakttagelser.] Occupational psychology 1938, nr 2 (S).

Tyskland.

LEDERER, E. Who pays for German armaments? Social research 1938, nr 1 (S).

OSTHOLD, P. Nationale Leistungssteigerung. Der deutsche Volkswirt 20 jan. 1939.

PELCOVITS, N. The social honourcourts of Nazi Germany. Political science quarterly 1938, nr 3 (S).

ROTHFELS, H. Bismarck's social policy and the problem of state socialism in Germany. The sociological review 1938, nr 1 och 3 (S).

[SELDTE, F.] Franz Seldte über die Sozialpolitik im Dritten Reich. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 3.

STERNHEIM, A. Leisure in the totalitarian state. The sociological review 1938, nr 1 (S).

Das deutsche Volkseinkommen 1932—1937. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs 2 dec. 1938.

Fritt näringsliv eller bundet? Tyskland inför avgörandet. Industria 1939, nr 1.

Österrike.

KLEZL-NORBERG, F. Österreichs Beitrag zur wissenschaftlichen Statistik. Statistische Nachrichten 1938, nr 12.

Arbetarskydd.

CHRISTENSON, A. Nedsättning eller förlust av ersättning vid olycksfall i arbete. En jämförelse mellan svensk och finsk lag. Arbetarskyddet 1938, nr 11.

PELOW, E. Öronskydd vid nitnings- och diktningsarbete m. m. Arbetarskyddet 1938, nr 11.

Sverige.

ANDERSSON, TURE. Arbetsledarna och arbetarskyddslagen. Grafisk faktorstidning 1939, nr 1.

[1] Tidskrifterna finnas, där intet särskilt angives, i socialstyrelsens bibliotek. (K) = Kommerskollegii bibliotek. (S) = Socialvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. (SBS) = Stadsbiblioteket i Stockholm. (C) = Statistiska Centralbyråns bibliotek.

EGGERT, E. Skyddsåtgärder vid lastning och lossning av fartyg. Arbetarskyddet 1938, nr 11.
HEDENSKOUG, M. Arbetarskydd vid Götaverken. Arbetarskyddet 1938, nr 12.
STENBOM, Å. Arbetarskyddets effektivisering. Metallarbetaren 1939, nr 3.

Finland.

COLLIN, J. . För våra hamnarbetare att beakta. Olycksfallsskyddet 1938, nr 4.

Schweiz.

LANG, F. Silicosis in Switzerland. International labour review jan. 1939.

Tyskland.

KREMER, D. Die neue Glashüttenverordnung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 2.
SCHWANTKE. Stellung und Aufgaben des Sicherheitsingenieurs im Betriebe. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 2.
Riktlinjer för matsalar, tvätt- och klädrum samt toaletter. Arbetarskyddet 1938, nr 12.

Arbetslön och arbetstid.

GIBSON, J. Förhållandet mellan avlöning till man och kvinna i statens tjänst. (Likalönsprincipen.) Nordisk administrativt Tidsskrift 1938, nr 3/4.
LEDERER, E. Industrial fluctuations and wage policy: some unsettled points. International labour review jan. 1939.
SCHUCHARDT, H. E. Familienlöhne und Familienunterstützungen. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 5.

Sverige.

CARLSSON, GOTTFRID. Ladugårdsarbetet och lantarbetstidslagen. Mjölkpropagandan 1939, nr 1.
CRONER, F. Socialstyrelsens undersökning rörande de privatanställdas semesterförhållanden. Handelsarbetaren 1939, nr 1.
HOLMSTEDT, G. Skogsarbetarnas sysselsättnings- och inkomstförhållanden. Fackföreningsrörelsen 1938, nr 4.
JACOBSON, G. Ett utvecklingshämmande lagförslag. [Butikstängningslagen.] Handelsarbetaren 1939, nr 1.
SVENSSON, SIGURD. Husmödrarnas semesterfråga. J. U. F. bladet 1939, nr 1.
— Kontantlön åt ungdomen i lanthemmen. Sunt förnuft 1939, nr 1.
Arbetsrådet och dess uppgifter. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 1.
Enquiries into conditions of work in Sweden. International labour review jan. 1939.
Förberedelse- och avslutningsarbeten [för lantarbetare]. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 1.
[Lant]Arbetstidslagen. Ändringar föreslagna av sakkunniga. Landtmannen 1939, nr 3.
Medelprisen på vissa i arbetarnas avlöning ingående naturaförmåner år 1938. Social tidskrift 1939, nr 1.
Medicinalstyrelsens yttrande till frågan om verksläkarinstitutionens organisation. Sv. läkartidningen 1939, nr 4.
Den moderna kontoristen är ingen slav. Morgonbris 1939, nr 1.
Något om föreslagna ändringar i lantarbetstidslagen. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 1.

Belgien.

DELSINNE, L. Le salaire au point de vue du syndicat ouvrier. Revue du travail 1939, nr 1.

Frankrike.

ECCARD, F. Les allocations familiales agricoles en France. Le musée social 1938, nr 12.
PRACHE, G. Labour conditions in the co-operative movement. 3. France. Review of international cooperation 1939, nr 1.

Storbritannien.

Unemployment and holidays in Great Britain. Industrial and labour information 9 jan. 1939.

Tyskland.

KALCKBRENNER, O. Neuregelung der Arbeitsbedingungen in der feinkeramischen Industrie durch Reichstarifordnung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 1.
Arbetstiden i Tyskland. Industria 1939, nr 2.
Sozialarbeit in der Textilindustrie. Soziale Praxis 1939, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

ANDERSSON, WALTER. Arbetslösheten bland sjöfolket. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 2.
[LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.] Framställning om revision av förordningen för erkända arbetslöshetskassor. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 2.
L[INDBLOM], E[DITH]. Kvinnoarbetskommitténs betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete. Tidskrift för handelstjänstemannaförbundet 1939, nr 1.
RYDH, HANNA. Vi måste lösa lanthustrurnas problem! Hertha 1939, nr 1.
Nya kvinnosaksfrågor. [Kvinnoarbetskommitténs betänkande.] Hertha 1939, nr 1.
Vägbyggnader som nödhjälpsarbete under förra århundradet. Vägen 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

BOHLINDER, E. Arbetslöshetsräkningen i USA. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 1.
WUNDERLICH, FRIEDA. What next in unemployment insurance? Social research nov. 1938 (S).
Population changes and employment: a survey of the situation in the United States. International labour review jan. 1939.

Finland.

SPERLING, H. Der Arbeitseinsatz der Frau in der finnischen Wirtschaft. Technik und Wirtschaft 1938, nr 12 (SBS).

WALIN, N. Arbetsförmedlingen för skogsarbetare. Social tidskrift 1939, nr 1.

Italien.

PEPE, M. Le chômage agricole en Italie. Causes et remèdes. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 5.

Norge.

VATER. Den norske Arbejdslöshedslov. Socialt Tidsskrift 1938, nr 11/12.

Schweiz.

HALLSTRÖM, E. Sociala glimtar från schweiziska industrien. Industria 1939, nr 2.

Soc. rådsrepublikernas union.

Arbetstvånget i Sovjetunionen skärpes. Industria 1939, nr 3.

Storbritannien.

RAPHAEL, W. M. FL. Report on an inquiry into labour turnover in the London district. [Undersökningen, som omfattar över 50 000 arbetare, berör hela omsättningen av arbetare fördelad på yrken, den tidigare anställningens varaktighet och orsakerna till avgången.] Occupational psychology 1938, nr 3 (S).

WALSHAW, R. The time lag in the recent migration movements within Great Britain. [Förf. visar med statistiskt material, hur omflyttningen släpar efter arbetsmöjligheterna.] The sociological review 1938, nr 3 (S).

Unemployment in Great Britain. The economist 31 dec. 1938 & 7 jan. 1939 (S).

Tyskland.

EISENHARDT, HILDE. Der Arbeitseinsatz der Wanderer. Soziale Praxis 1939, nr 2.

HUHLE, F. Industrialisierung und Arbeitseinsatz. Wirtschaftsdienst 1938, nr 50 (C).

SONNEMANN. Die weibliche Arbeitskraftsreserve in Zahlen. Der deutsche Volkswirt 20 jan. 1939.

SYRUP, F. Die Etappen des Arbeitseinsatzes. Soziale Praxis 1939, nr 1.

Fünf Jahre nationalsozialistische Wirtschaftsgesetzgebung. [En systematisk översikt av bl. a. lagar, avsedda att bekämpa arbetslösheten och täcka det nödvändiga behovet av arbetskraft. Översikten består av text-häfte jämte bilaga med förteckning på lagar.] Schriften des Instituts für Konjunkturforschung, Wochenbericht 1938, nr 12/13 (K).

Umfassendes Pflichtjahr. Soziale Praxis 1939, nr 2.

Befolkningsfrågan.

KUCZYNSKI, R. Childless marriages. The sociological review 1938, nr 3—4 (S).

OSBORN, F. Science contributes: Social implications of the eugenic program. [Berör även befolkningspolitiska åtgärder i Sverige.] Child study jan. 1939 (S).

REICHERT, F. Das Geschlechtsverhältnis der Geborenen 1933/34. Allg. statistisches Archiv B. 28, s. 227.

VERGOTTINI, M. Die Bevölkerungspolitik des Faschismus und ihre Grundlagen. Archiv für Bevölkerungswissenschaft 1938, nr 5 (C).

Nativitetsminskningen och dess orsaker. Industritidningen 1939, nr 1.

Sverige.

JOHANSSON, ALF. Mot folkminskning. Hertha 1939, nr 1.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Näringsfrågan. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 1.

Italien.

SAVORGNAN, F. Die italienische Bevölkerungsbewegung und die faschistische Bevölkerungspolitik. Allg. statistisches Archiv B. 28, s. 145.

Nederländerna.

VELTHUISEN, A. B. Omvang en Sammenstelling van de Bevolking van Nederland. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1938, nr 12.

Tyskland.

BRAESS, P. Unfallsverhütung als Problem der Bevölkerungspolitik. Archiv für Bevölkerungswissenschaft 1938, nr 4 (C).

LEHMANN, K. Der Einfluss der Kinderzahl auf die Lebenshaltung bei Beamten, Angestellten und Arbeitern: Ein Beitrag zum Familienlastenausgleich. Archiv für Bevölkerungswissenschaft 1938, nr 4 (C).

Österrike.

MAREK, R. Volkstod drohte in Österreich. Allg. statistisches Archiv B. 28, s. 218.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

A[LM], U[LLA]. »Fritt» byggda egnahem — dåliga. Vår bostad 1939, nr 1.

ARRHÉN, E. Bostadsfrågan i dagens Sverige. Medborgaren 1939, nr 1.

B[RUNIU]s, A. Ludvig Nordströms resa i Sverige. Industria 1939, nr 1.

NETZÉN, G. Radikalt reformförslag om lån till lantarbetarbostäder. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 3.

NORDIN, Å., & QUARNÅ, K. Undersökning av Uppsala studenters bostadsförhållanden. Hygiea 1938, nr 24.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Kommuns borgen för bostadsanskaffningslån. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 1.

[SV. LANTARBETAREFÖRBUNDET.] Lånen till lantarbetarbostäder. (Yttrande.) Lantarbetaren 1939, nr 4.

[SV. LANTARBETSGIVAREFÖRENINGEN.] Lantarbetarbostädernas förbättrande. (Yttrande.) Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 1.

THÉEL, ELISIF. Bostäder för de gamla. Medborgaren 1939, nr 1.

WÆRN BUGGE, INGEBORG. Studier rörande det svenska jordbrukets byggnadsskick. Kungl. landtbruks-akademiens handlingar och tidskrift 1938, nr 7.

Bostäder för lantarbetare. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 1.

Landsbygdens stegrade byggnadskostnader inför riksdagen. Byggnadsvärlden 1939, nr 4.

Småstugeproblemet. Byggnadsträarbetaren 1938, nr 12 och 1939, nr 1.

Frankrike.

La famille nombreuse et les habitations à bon marché. Le musée social 1939, nr 1.

Tyskland.

BELLINGER. Neue Kleinsiedlungsfinanzierung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 1.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

HEDBERG, E. Förslag om hem för gamla och änkor. Vår bostad 1939, nr 1.

HERLITZ, C. W. Några medicinska synpunkter på omhändertagande av barn för placering i familjevård genom offentlig myndighet. Social-medicinsk tidskrift 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

MORLOCK, MAUD. Foster-home care for unmarried mothers. The child sept. 1938.

PARKOV, INGER. En amerikansk Undersögelse af Börnekriminaliteten. Börnesagens Tidende 1939, nr 1.

Frankrike.

Recent developments in French social work. Charity organisation 1939, nr 1.

Storbritannien.

SEYMOUR, A. An experiment on nutrition. [Undersökningen avser en jämförelse mellan å ena sidan barn, som erhållit en dietiskt avvägd frukost, och å den andra sidan barn från fattiga hem.] Occupational psychology 1938, nr 3 (S).

Föreningsväsen.

Norge.

EVENSEN, L. Organisasjonsproblemer i fagorganisasjonen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 1.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

ANDERSSON, OSCAR J. Kätterska synpunkter i sjukvårdsfrågor. Sv. läkartidningen 1939, nr 1.

BERGMAN, R. Skolbarnen och de smittsamma sjukdomarna. (Föredrag.) Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 1.

PETRÉN, A. Statens institut för folkhälsan. Social-medicinsk tidskrift 1939, nr 1.

ÅKERMAN, BRITA. Hemhjälpen, en ny gren av socialvården. Hertha 1939, nr 1.

Jord- och egnahemsfrågan.

GRAND, R. L'agriculture et les populations rurales des pays nordiques. Le musée social 1939, nr 1.

Sverige.

ANSTRIN, H. Skogsekonomi i teori och praktik. Industria 1939, nr 3.

WINSLER, P. G. Några kortfattade problemställningar inom det svenska folkhushållet särskilt med hänsyn till det mindre jordbruksföretaget. (Föredrag.) Ekonomisk tidskrift 1938, nr 3/4.

Norrbottens försörjningsproblem. Sunt förnuft 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

SCHULTZ, T. W. Some steps to improve farm tenure conditions in the United States. Le travail agricole 1938, nr 5.

Belgien.

HENRY, A. Le travail agricole en Belgique. Le travail agricole 1938, nr 5.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

CHILDS, MARQUIS W. Farmer-labor relations in Scandinavia. The Yale review aug. 1938 (S).

DAVIS, W. H. Comparative summary of reports on England and Sweden. The industrial bulletin 1938, nr 12.

Tjeckisk röst om arbetarnas rättsställning. Metallarbetaren 1939, nr 2.

Sverige.

LAMMING, G. N. A new phase in Swedish labour relations. The Anglo-Swedish review 1939, nr 1.

MALMSTRÖM, C. G. Huvudavtalet mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen. Sv. järnvägstidningen 1939, nr 3.

STENBOM, A. Praktisk mondism. Metallarbetaren 1939, nr 1.

Arbetsmarknadskommitténs allmänna motivering. Industria 1939, nr 1.

Huvudavtalet. Verkstäderna 1939, nr 1.

Nouvel accord sur le marché du travail en Suède. Bulletin mensuel de la chambre de commerce française en Suède jan. 1939.

En tvångströja i julklapp. [Huvudavtalet.] Sv. typograf-tidning 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

PERMAN, S. Some problems of industrial government in America. Labour management jan. 1939 (S).

Finland.

LEHTINEN, J. N. Arbetsgivar- och arbetarorganisationernas samverkan för främjandet av arbetsfreden. Social tidskrift 1938, nr 12.

Norge.

TORSVIK, HJ. Norge foran den store Revision [av tarifferna]. Arbejdsgiveren (Danmark) 1939, nr 2.

Storbritannien.

Conference at Blackpool okt. 28—31 1938. [Föredrag över ämnena »Industrial relations: A trade union view» och »Looking ahead: The point of view of management» av representanter för resp. arbetare och företagare.] Labour management jan. 1939 (S).

Tyskland.

Das Recht auf Beschäftigung und der Entwurf eines Arbeitsverhältnisgesetzes. Soziale Praxis 1939, nr 1.

Kooperation.

Sverige.

JOHANSSON, ALBIN. Kooperativa förbundets industriella verksamhet. Finanstidningen 1939, nr 3.

RINNE, A. Om centralisationssträvandena inom konsumentkooperationen. Kooperatören 1938, nr 24.

STOLPE, H. Medlemsupplysningen inom kooperationen i Sverige. Kooperatören 1938, nr 23.

Storbritannien.

FAY, C. R. D. Le rapport récent sur la coopération de consommation en Grande-Bretagne. (Med diskussion.) Revue des études coopératives 4 kv. 1938.

Tyskland.

HENZLER, R. Le mouvement coopératif en Allemagne. (Med diskussion.) Revue des études coopératives 4 kv. 1938.

Österrike.

The Austrian consumers' co-operative movement in the Third Reich. Review of international cooperation 1939, nr 1.

Levnadskostnader.

Sverige.

BOALT, CARIN. KF:s kostvaneundersökning färdig. Kooperatören 1939, nr 1.

MEURLING, P. Kollektivkök och rationellt kosthåll. Vår bostad 1939, nr 2.

RYDIN, M. Individuell eller kollektiv hemhushållning? Kooperatören 1938, nr 23.

SVENSSON, WALD. Landsbygdens småfolk. Sunt förnuft 1939, nr 1.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Sverige.

ERIKSSON, K. E. Yrkesutbildning i industrien. (Föredrag.) Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1938, nr 9.

[LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.] Lärlingsutbildningen. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 3.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Obligatorisk undervisning för flickor i hushållsgöromål. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 1.

Vad hantverkarna säga. Betr. förslagen om centrala verkstadsskolor och lärlingslag. Sv. hantverkstidning 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

BRIDGMAN, D. Education for work and citizenship. The Yale review aug. 1938 (S).

Danmark.

BAHNSEN, P. Psykotekniken i Danmark. Nordisk tidskrift 1938, nr 8.

Storbritannien.

Secondary education for all. The economist 7 jan. 1939 (S).

Tyskland.

RHODE. Die Berufsfürsorge für Blinde in Grossdeutschland. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 3.

Nykterhetsfrågan.

WIDMARK, E. M. P. Några synpunkter på bedömningen av alkoholblodprovet för beivrandet av fylleri vid framförande av motorfordon. Sv. juristtidning 1939, nr 1.

VOIONMAA, T. En internationell översikt av alkoholkonsumtionen åren 1925—1936. Tirfing 1938, nr 6.

Sverige.

KINBERG, O. Samhällets skydd mot marodörerna alltför bristfälligt! Reformatorn 1939, nr 3.

ÅMAN, A. Länsnykterhetsnämnden, dess uppgift och organisation. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1938, nr 9.

Fylleriet vid ratten än en gång. Tidskrift för systembolagen 1938, nr 12.

De första turiststutskänkningstillstånden meddelade av Kungl. Maj:t. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 1.

Finland.

VERKKO, V. Sammanhanget mellan alkoholbruk och våldsbrott enligt i Finland gjorda undersökningar. Tirfing 1938, nr 6.

Schweiz.

SCHULTZ, KARIN. Alkoholstatistiken i Schweiz. Tidskrift för systembolagen 1938, nr 12.

Socialförsäkring.

NORGAARD, A. Oplæring af medicinske Invalider som forsikringsmæssig Opgave. Maanedsskrift

for praktisk Lægegerning og social Medicin 1938, nr 12.

Sverige.

HENNING, E. Om invaliditetsbedömning inom trafikförsäkringsanstalternas nämnd. Nordisk försäkringstidskrift 1939, nr 1.

RYDBERG, H. Två betydelsefulla pensionsspörsmål — pensionsstiftelser, utländska företag. Industritjänstemannen 1939, nr 1.

SIDVALL, S. Om principerna för invaliditetsersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. Nordisk försäkringstidskrift 1939, nr 1.

TEGENDAL, E. Den nya läkartaxan. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 1.

Några frågor om sjukvårdsersättning åt medlems dödsbo. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 1.

Pensioner på grund av erlagda pensionsavgifter. Folkpensioneringen 1938, nr 10.

Australien.

Folkeforsikring i Australien. Socialt Tidsskrift 1938, nr 11/12.

Belgien.

Mutualités et assurances sociales en Belgique. Revue du travail 1939, nr 1.

Danmark.

FRÖLING. Tilgangsalder i Aldersrentesager. Socialt Tidsskrift 1938, nr 11/12.

Den sociala sjukförsäkringen i Danmark. Folkpensioneringen 1938, nr 10.

Finland.

AROLA, V. A. Om innehållande av lön för arbetarnas folkförsäkringspremier. Folkpensionen 1938, nr 4.

KAILA, M. Begreppet arbetsoförmåga i lagen om folkpensionering. Folkpensionen 1938, nr 4.

RYDMAN, E. Lagen om folkpensionering och dess ändamål. Folkpensionen 1938, nr 4.

Jugoslavien.

FAUGERT, R. Socialförsäkring i Jugoslavien. Arbetarskyddet 1938, nr 11.

Norge.

ANKER, ELLA. Barnetrygdkomiteens flertallsforslag. Socialt arbeid 1939, nr 1.

BONNEVIE, MARGARETE. Barnetrygden. Socialt arbeid 1939, nr 1.

HAARBERG, Y. Kan livsforsikringsselskapenes vilkår for premiefritagelse under invaliditet og for invaliderente praktiseres? Nordisk försäkringstidskrift 1939, nr 1.

Storbritannien.

LEVY, H. Engelsk socialförsäkring. Tiden 1938, nr 12.

Sydamerika.

AUGUSTIN, G. Soziale Versicherungen in Südamerika. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 5.

Tyskland.

SITZLER. Altersversorgung für das deutsche Handwerk. Soziale Praxis 1939, nr 2.

WILLEKE, G. Pensionskasse und Freizügigkeit. Soziale Praxis 1939, nr 2.

Ut- och invandring.

Tyskland.

MANUNTA, U. Les accords italo-allemands pour l'émigration italienne en Allemagne. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1938, nr 5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda omnämnanden.)

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor.

Report of the Commission on industrial relations in Great Britain. With appendixes. Wash. 1938.

Report of the Commission on industrial relations in Sweden. With appendixes. Wash. 1938.

England och Sverige besöktes sommaren 1938 av en av president Roosevelt utsänd kommission bestående av framstående amerikanare representerande olika intressen och synpunkter. Kommissionens uppdrag var att genom konferenser med representanter för statsmakterna, industrien och arbetarna opartiskt undersöka de nuvarande relationerna arbetare-arbetsgivare och hur de vid underhandlingar dem emellan tillämpade metoderna utvecklats. Från denna studieresa föreligga två rapporter. En del bilagor äro bifogade, för Sveriges del avseende bl. a. landsorganisationens och arbetsgivareföreningens stadgar och vissa lagar, som direkt beröra förhållandet mellan parterna på arbetsmarknaden, ävensom statistik över antalet fackföreningsmedlemmar samt förekomsten av strejker och lockouter. Den

svenska rapporten har tidigare mera utförligt refererats i en artikel i denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 809), men nämnes här ånyo då den nu i sitt definitiva skick inkommit till styrelsens bibliotek.

BÖÖS, G., [utg.]. Sjöarbetstidslagen med anmärkningar. Sthlm 1938.

Arbetet är en handbok för dem, som i praktiken skola tillämpa den med 1939 års ingång ikraftträdande nya sjöarbetstidslagen. Till lagtexten har sålunda fogats en rätt utförlig kommentar. I arbetet ingå även de ändrade paragraferna i sjömanslagen, utdrag ur befälsförordningen samt kungörelsen med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av sjöarbetstidslagen. En redogörelse för den nya lagen har tidigare influtit i denna tidskrift. (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 492.)

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN. Sthlm 1938.

Föreliggande bok — en översättning från franskan — är speciellt avsedd att tjäna det svenska folkbildningsarbetet. Originalet är en av arbetsbyråns inofficiella publikationer, skriven hösten 1936 av en framstående funktionär. Boken innehåller det väsentligaste om arbetsorganisationens karaktär och struktur och söker visa på vad sätt organisationen utför sin uppgift: att beskydda alla arbetande. *Allan Degerman*, som verkställt översättningen, har även på flera punkter vidtagit nödvändiga moderniseringar fram till maj 1938.

NORDIN, J. Förebyggande av olycksfall inom skogshanteringen. Upps. 1938.

Skriften har i huvudsak utarbetats av jägmästaren *O. Wallner*. Redogörelse lämnas rörande arbetarskyddslagstiftningen på området, yrkesinspektionen och dess verksamhet, lokal säkerhetstjänst m. m. Vidare redogöres för åtgärder, som böra vidtagas till förebyggande av vanligare olycksfall vid skogsavverkning, skogsvårdsarbete, kolning, flottning, flottledsbyggnad och cirkelsågning i samband med skogsavverkning. Härtill ha fogats korta redogörelser för dylika olycksfall och deras följder. Statistiska uppgifter lämnas om skogshanteringens olycksfallsförhållanden, och slutligen meddelas anvisningar om första hjälp vid olycks- och sjukdomsfall. Arbetet illustreras av en stor mängd fotografier åskådliggörande det riktiga eller felaktiga tillvägagångssättet vid olika slag av skogsarbeten m. m.

UNGDOMENS YRKESUTBILDNING under debatt. Stenografiskt protokoll från Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbunds yrkesutbildningskonferens i Stockholm d. 28—29 sept. 1938. Sthlm 1938.

I avsikt att ge frågan om ungdomens yrkesutbildning en allsidig belysning och skapa ökade förutsättningar från alla berörda parters sida för en snabb och tillfredsställande lösning av denna betydelsefulla fråga, inbjöd Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund sommaren 1938 representanter för regeringen, ämbetsverk, kommittéer, landsorganisationen, arbetsgivareföreningen m. fl. intresserade organisationer till en yrkesutbildningskonferens i Stockholm. Följande ämnen voro därvid föremål för överläggningar: Kan yrkesutbildningens omfattning och inriktning bestämmas genom arbetsmarknadsundersökningar? (inledare: fil. dr G. Ekelöf); Industriens, hantverkets, jordbrukets och skogsbrukets samt hemarbetets yrkesutbildning (inledare resp.: överingenjör K. E. Eriksson, ingenjör G. Willén, riksdagsledamöterna Hj. Gustafsson i Dädesjö och Olivia Nordgren); Den merkantila yrkesutbildningen (rektor I. Larsson); Yrkesrådgivning och anlagsorientering (rektor K. Andersson); Ungdomsarbetsförmedling (byråinspektör S. Skogh); Fackföreningsrörelsen och yrkesutbildningen (sekreterare G. Wahlberg); Kan yrkesutbildningens olika grenar samordnas? (förbundssekreterare F. Thunborg).

EKONOMISK TIDSKRIFT.

Ekonomisk tidskrift, grundad år 1899 av prof. D. Davidsson, som i 40 år ända till sitt åttiofemte levnadsår kvarstått som dess utgivare, har omredigerats och utges fr. o. m. 1939 av docenterna E. Lundberg och I. Svennilsson under medverkan av docenten Alf Johansson och professorerna E. Lindahl, B. Ohlin och G. Åkerman. Tidskriften avser att utgöra forum för en vetenskaplig diskussion av aktuella nationalekonomiska frågor och att meddela

resultatet av undersökningar rörande den ekonomiska utvecklingen i Sverige och utlandet. Dessutom skall den innehålla referat och kritik av ny ekonomisk litteratur. — Det första nyredigerade häftet innehåller tre artiklar: »David Davidsson» av P. Jacobsson, »Världshushållningens förfall» av W. Röpke och »Nutidssamhällets utvecklingstendenser» av E. Heckscher. Vidare ingå två översikter: »Budgeten i perspektiv» av R. Sundén och »År 1938 ur handelspolitisk synpunkt» av G. Böös. Häftet avslutas med ett antal bokanmälningar.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1938.
663. Wages in cotton- goods manufacturing.

ANDERSSON, WALTER. The Swedish State unemployment insurance and the reinsurance problem of the funds. Upps. 1938. (Reprinted from the Skandinavisk aktuarietidskrift 1938.)

CANADA. Department of labour.
Report. 1937/38. Ottawa 1938.

DANMARK. Forsikringsraadet.
Beretning. 1937. 1. Khvn 1938.

— Udvalget angaaende Arbejderbeskyttelse.
Betænkning. Khvn 1938.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1938.
18 A. Industristatistik. 54 (1937).

HELSINGFORS. Helsingfors stads statistiska byrå.
Statistisk årsbok för Helsingfors stad. 31 (1938). Hfors 1938.

[HILDEBRAND, K.]. Sieverts kabelverk. Minnesskrift över de första 50 åren. Sthlm 1938.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Études et documents. — Studies and reports.
Genève 1938.
Ser. B. (Economic conditions.)
26. Labour conditions in Indo-China.
Ser. K. (Agriculture.)
14. Social problems in agriculture. Record of the Permanent agricultural committee of the I. L. O. (7—15 Febr. 1938).
Sér. M. (Assurances sociales.)
15. L'organisation économique des prestations médicales et pharmaceutiques dans l'assurance-maladie.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
24th session, Geneva, 1938.
Record of proceedings. Geneva 1938.

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1938.
2. Författningssamling.
Kommunal författningssamling för Stockholm. Ny följd. 29 (1937). Utg. av Stockholms stads statistiska kontor.

KONFERENS i Stockholm rörande mödrahjälpsnämndernas verksamhet. Sthlm 1939. (K. socialstyrelsen.)

KÖPENHAMN. Statistisk Kontor.
Köbenhavns Kommunalkalender. Aarg. 8 (1938). Khvn 1938.

NATIONERNAS FÖRBUND.
Report on systems of agricultural credit and insurance. Submitted by *L. Tardy*. Geneva 1938. (Publ. 1938: 2. A. 24.)
Survey of national nutrition policies 1937/38. Geneva 1938. (Publ. 1938: 2 A. 25.)

— Service d'études économiques. — Economic intelligence service.
Balances of payments 1937. Geneva 1938. (Publ. 1938: 2 A. 18.)
Statistiques du commerce international. — International trade statistics. 1937. Genève 1938. (Publ. 1938: 2 A. 19.)

— Organisation for communications and transit.
Co-ordination of transport. Geneva 1938. (Publ. 1938: 8. 6.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1938—39.
151. Forsikringsselskaper 1937.
152. Rekruttering for hæren 1936.
153. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1936.
154. Syketrygden 1937.
155. Norges jernbaner 1937/38.

— Kjelinspektören.
Beretning fra arbeidstilsynets kjelkontroll i 1937. Oslo 1938.

— Det statistiske sentralbyrå.
Statistisk-ökonomisk oversikt over året 1938. Oslo 1939.

PSYKIATRISK UNDERSÖKNING av vissa tvångsarbetare och alkoholister, under år 1938 intagna å statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona, enligt uppdrag av Kungl. Maj:t utförd av G. Adell & Gustav Jonsson. [Sthlm 1938. Stencil.] (Se denna tidskrift sid. 93.)

RIKSGÄLDSKONTORET.
Årsbok utarb. inom Riksgäldskontorets räkenskapsbyrå. Årg. 18 (budgetåret 1937/38). Sthlm 1938.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Årsbok för budgetåret 1937/38. Sthlm 1938.

SCHWEIZ. Eidg. statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1938.
85. Eidgenössische Viehzählung mit Geflügel-, Bienenvölker- und Pelztierzählung. 1936.
86. Bundessubventionen und gesetzliche Anteile. 1937.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1938—39.
61. Stockholms stads sjukhusfråga. Några kritiska synpunkter med anledning av det nya förslaget till »generalplan».
62. Styrelseberättelse för år 1938.

STATENS EGNAHEMSSTYRELSE.
Berättelse för år 1937. Sthlm 1938.

STATENS JÄRNVÄGARS PUBLIKATIONER. Sthlm 1938.
Drifttjänststatistik jämte redogörelser för person- och godstrafiken m. m. år 1937.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1938—39. Sthlm 1938—39.
1938:
49. 1936 års yrkesskolsakkunniga. Betänkande med förslag angående utbildningen av lärare i teckning och i slöjd samt för yrkesundervisningen. [Avg. d. 12 dec. 1938.] (E.)
53, 58. Utredning rörande skogsnäringens ekonomiska läge med förslag till åtgärder för höjande av näringens bärkraft. 1936 års skogsutrednings betänkande. 1—2. Avg. d. 25 och 26 nov. 1938. (Jo.) (Se denna tidskrift sid. 100.)
54. Betänkande med utredning och förslag angående överstyrelse för yrkesutbildning. Avg. [d. 30 dec. 1938] av Verkstadsskoleutredningen. (E.)
55. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente. Avg. [d. 23 dec. 1938]. (Fi.)
56. Betänkande med förslag till lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Avg. [d. 20 dec. 1938]. (S.)
57. Slutbetänkande. Avg. [d. 18 dec. 1938] av Befolkningskommissionen. (S.)
59. Betänkande med förslag till förordning angående yrkesmässig biltrafik m. m. Avg. [d. 18 dec. 1938] av 1936 års trafikutredning. (K.)
60. Betänkande med förslag till reviderad fornminneslagstiftning m m. Avg. [d. 31 dec. 1938] av Kulturminnesvårdssakkunniga. (E.)
1939:
1. Betänkande angående grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll ävensom angående statsbidrag till enskilda vägar. Avg. [d. 2 jan. 1939] av 1935 års vägsakkunniga. (K.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1938.
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Stockholms stads sjukvård. 5 (1937). Berättelse utarb. av Stockholms stads sjukhusdirektion och Stockholms stads statistiska kontor.
4. Fattigvård.
Stockholms stads fattigvård. 66 (1937). Berättelse utarb. av Stockholms stads fattigvårdsnämnd och Stockholms stads statistiska kontor.
10. Specialundersökningar.
18. Arbetslöshetshjälpen i Stockholm 1937. Redogörelse utarb. av Stockholms arbetslöshetskommitté i samverkan med Stockholms stads statistiska kontor.

STORBRITANNIEN. Board of education.
The health of the school child. Annual report of the Chief medical officer. 1937. Lond. 1938.
— Board of trade.
Statistical abstract for the United Kingdom. 82 (1913 and 1924—37). Lond. 1939.
— Commissioner for the special areas in England and Wales.
Report. 1937/38. Lond. 1938.

SVENSKA BYGGNADSTRÄARBETAREFÖRBUNDET.
Protokoll fört vid Svenska byggnadsträarbetareförbundets 5:e kongress i Stockholm d. 12—18 aug. 1938. Sthlm 1938.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1938—39.
Folkmängden och dess förändringar.
Särskilda folkräkningen 1935/36. Av Statistiska centralbyrån. 4. Allmänna folkräkningen d. 31 dec. 1935: Granskning av resultatet. Partiella folkräkningen i mars 1936: Organisation, folkmängd, representativitet m. m.
Försäkringsväsen.
Folkpensioneringen år 1937. Av K. pensionsstyrelsen.
Riksförsäkringsanstalten år 1937.
Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna år 1938. Av Statistiska centralbyrån.
Rättsväsen.
Brottsligheten år 1936. Av Statistiska centralbyrån.
Socialstatistik.
Lönestatistisk årsbok för Sverige år 1937. Utg av K. socialstyrelsen.
Olycksfall i arbete år 1935. Av Riksförsäkringsanstalten.

TYSKLAND. Statistisches Reichsamt.
Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich. Jahrg. 57 (1938). Berl. 1938.

UNGERN. Office central de statistique.
Commerce extérieur de la Hongrie en 1937. Budap. 1938. (Publ. statistiques hongroises. Nouv. sér. 106.)

UTRIKESDEPARTEMENTET, K.
Aktstycken. Sthlm 1939.
Nationernas förbunds församlings 19:e ordinarie möte i Genève 1938 m. m.

1938 ÅRS PENSIONSSAKKUNNIGA.
Betänkande med förslag till vissa ändringar i civila och militära tjänstepensionsreglementet samt allmänna familjepensionsreglementet med flera författningar. [Avg. d. 3 jan. 1939.] Sthlm 1939. [Stencil.]

INNEHÅLL

Centralt register för yrkesorientering . 171

Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 januari 1939 176

Arbetslöshetens bekämpande inom stenindustrien 179

Semesterlönens beräknande. (Socialstyrelsens utlåtande) 184

Förslag om slumsanering i danska städer 187

Kortare meddelanden 190

Sociala frågor inför riksdagen 190

Förarbeten till 1941 års dyrortsgruppering 190

Skärpta arbetsbestämmelser i Tyskland . 191

Arbetslösheten inom lantarbetareförbundet år 1938 192

Arbetsmarknadspolitiken i Förenta staterna 192

Rationellare hemarbete på landsbygden . 194

Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. (Socialstyrelsens utlåtande) . . . 195

Omröstnings- och samarbetsregler för danska fackorganisationer 196

Överstyrelse för yrkesutbildning. (Socialstyrelsens utlåtande) 197

Utlänningsräkningen 198

Periodiska översikter

Arbetslösheten under år 1938 199

Arbetsmarknaden under februari 1939 . 207

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1939 . . . 209

Sveriges offentliga arbetsförmedling under februari 1939 210

Statens arbetslöshetskommission januari 1939 212

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 213

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1938 214

Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1938 226

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1938 232

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1938 235

Livsmedelspriser och levnadskostnader februari 1939 238

Litteraturöversikt 241

Författningar rörande sociala frågor . 248

INDEX

Index général d'informations pour l'orientation professionnelle.

Permis de séjour et de travail pour les étrangers au 1er janvier 1939.

Mesures pour remédier au chômage dans l'industrie de la pierre.

Calcul du salaire pendant le congé annuel. Rapport de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale (A.T.P.S.).

Projet de suppression des taudis dans les villes danoises.

Courtes notices.

Questions sociales soumises au Riksdag.

Travaux préparatoires pour la répartition de 1941 des localités en groupes d'après la cherté de la vie.

Aggravation des dispositions concernant le travail en Allemagne.

Le chômage dans le syndicat des ouvriers agricoles en 1938.

La politique du marché du travail aux États-Unis.

Rationalisation du travail ménager à la campagne.

Le droit de négociation des fonctionnaires communaux. (Rapport de l'A.T.P.S.).

Règles de vote et d'action combinée adoptées par les syndicats danois.

Projet d'une administration centrale pour la formation professionnelle. (Rapport de l'A.T.P.S.).

Recensement des étrangers.

Aperçus périodiques

Le chômage en 1938.

Le marché du travail en février 1939.

Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1939.

Activité des bureaux de placement publics en Suède en février 1939.

La Commission du chômage en janvier 1939.

Marché du travail et chômage à l'étranger.

L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1938.

Volume de l'emploi et budget des salaires dans l'industrie et le commerce pendant le 4e trimestre 1938.

Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1938.

Les progrès de la législation internationale du travail en 1938.

Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en février 1939.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

RÉSUMÉ.

Index général d'informations pour l'orientation professionnelle. L'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a été chargée par le gouvernement d'une enquête touchant la forme la plus appropriée que pourrait prendre un service centralisé d'orientation professionnelle pour la jeunesse. L'Administration propose qu'on lui confie l'établissement d'un index comprenant environ 800 fiches de renseignements sur les différents domaines d'activité professionnelle. Ces renseignements doivent indiquer la nature du travail, les aptitudes personnelles et l'instruction requises, la durée du travail, les possibilités d'avancement, etc. L'index serait constamment tenu à jour. Il serait imprimé et adressé aux écoles, aux bureaux de placement et autres institutions. P. 171.

Permis de séjour et de travail. Au 1er janvier 1939, 10 529 étrangers en Suède étaient en possession d'un permis de séjour et de travail, contre 8 479 à la date correspondante en 1938 et 5 570 en 1934. Par rapport avec le 1er octobre 1938, leur nombre avait diminué d'environ 700. P. 176.

Mesures pour remédier au chômage dans l'industrie de la pierre. La crise qui atteint l'industrie de la pierre est caractérisée par une forte baisse de l'exportation combinée à une difficulté d'adaptation de la main-d'œuvre à d'autres formes d'emploi. La commission qui a été chargée en 1937 d'une enquête touchant le granit et qui vient d'achever ses travaux expose dans son rapport l'évolution et la situation présente de l'industrie de la pierre et les possibilités de concurrence du granit. Elle propose, entre autres, les mesures suivantes. L'Etat devrait aider à la vente des produits, principalement en veillant aux intérêts de l'exportation dans ses négociations en vue d'accords commerciaux. De plus, les ouvriers devraient être pensionnés dès l'âge de 60 ans. L'Etat devrait collaborer aussi par une aide financière à la rationalisation de l'industrie, laquelle serait réalisée par un plus large emploi des machines et par une concentration de l'exploitation. Le rapport recommande finalement l'institution d'un organisme d'Etat qui exercerait une certaine surveillance sur l'industrie de la pierre. P. 179.

Le chômage pendant l'année 1938. L'article se base sur les données de la statistique du chômage des syndicats ouvriers. Du nombre d'ouvriers syndiqués touchés par cette statistique, 7·2 % chômaient à la fin des mois de juillet et d'août (minimum de l'année) et 17·8 % en décembre (maximum). Le chiffre moyen pour toute l'année était 10·9 %, c'est-à-dire environ le même qu'en 1937 (10·8). Le chômage le plus bas (3 % ou moins, en moyenne, pour l'année) concernait les syndicats des lithographes, des ouvriers de l'industrie du tabac, des relieurs et des typographes et le chômage le plus élevé (plus de 20 %) les syndicats de l'industrie du sciage, des ouvriers des ponts et chaussées, des charpentiers-menuisiers du bâtiment, des ouvriers forestiers et des flotteurs. La statistique touche 29 syndicats et 631 100 ouvriers. — Le nombre de demandes de secours rapporté à la Commission officielle du chômage était en 1938 en moyenne par mois 14 927 (18 213 en 1937). P. 199.

Le marché du travail en janvier—février 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en février 230 (en janvier 219). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de janvier 14·7 % du nombre total des membres (17·8 en décembre 1938). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de février environ 27 000 (27 547 en janvier). P. 207.

L'offre sur le marché du travail et les salaires dans l'agriculture en 1938. La difficulté d'obtenir une main-d'œuvre suffisante continue à se faire sentir sur le marché du travail de l'agriculture. Des 3 900 propriétés rurales ayant fourni des renseignements pour la statistique agricole annuelle de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale, pas moins des $^3/_5$ ont rapporté une pénurie de main-d'œuvre. — Le gain journalier moyen en espèces et en nature était pour les ouvriers agricoles adultes de 5·02 cour. et pour les ouvrières de 2·57 cour. Les revenus annuels, calculés sur la base des données émanant des ouvriers agricoles ayant travaillé un minimum de 250 jours dans l'année s'élevaient en moyenne pour les ouvriers adultes à 1 541 cour. et pour les femmes à 783 cour. En comparaison de l'année dernière, les gains journaliers ont augmenté de 6·4 % pour les hommes et de 11·7 % pour les femmes et les gains annuels de respectivement 5·8 et 4.8 %. — On constate que les salaires moyens ont varié sensiblement selon la nature de l'emploi et les qualifications professionnelles des ouvriers. De plus, apparaissent de grands écarts entre les salaires payés dans différents districts en même temps qu'un niveau supérieur des salaires dans les propriétés qui pratiquent les contrats collectifs. — Le mouvement des salaires dans l'agriculture pour la présente année est illustré par les chiffres sur les salaires minima en espèces convenus par contrats pour 1939 pour les ouvriers engagés cette année dans la même exploitation qu'en 1938. P. 214.

Volume de l'emploi et budget des salaires pendant le 4e trimestre 1938. Sur la base des chiffres recueillis au moyen des nouvelles cartes-questionnaires pour le 4e trimestre 1938 touchant la situation sur le marché du travail, de nouveaux calculs ont été effectués sur les variations du nombre des ouvriers, des salaires payés et de la durée du travail dans les différentes branches d'activité industrielle. En ce qui regarde les entreprises ayant fourni des renseignements pour le 3e et pour le 4e trimestre 1938, on peut mentionner que les chiffres moyens pour ces deux trimestres montrent que le nombre d'ouvriers occupés a baissé de 0·8 %, tandis que le total des salaires versés a monté de 1·1 %. Si l'on compare les mois de septembre et de décembre, on trouve une diminution de la main-d'œuvre occupée de 1·3 % et une augmentation des salaires de 0·5 %. Dans les entreprises qui ont fourni des renseignements pour le 4e trimestre de 1937 et de 1938, le nombre des ouvriers a depuis décembre 1937 baissé de 0·8 % pour le trimestre entier et de 1·1 % pour le mois de décembre 1938, tandis que le budget des salaires a monté de respectivement 3·8 et 3·6 %. La durée hebdomadaire moyenne du travail a été de 45·7 heures en décembre 1938 contre 46·6 en juillet 1938 et 47·1 en novembre 1937. P. 226.

Valeur nutritive et prix de certaines denrées alimentaires importantes. Des renseignements sont fournis sur la valeur en calories et le prix par 10 000 calories de 33 différentes denrées alimentaires pendant l'année 1938. On y a joint des données sur la teneur en calcium et en fer des mêmes denrées et leur prix par unité en 1938. P. 232.

Häftets huvudinnehåll.

Mars 1939.

Centralt register för yrkesorientering. Inom socialstyrelsen har på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställts en utredning rörande lämpligaste formen för en centraliserad upplysningsverksamhet till tjänst för ungdomens yrkesvägledning. Styrelsen har föreslagit, att den skall bemyndigas upprätta ett kortregister omfattande c:a 800 kort med upplysningar om olika arbetsområden. Upplysningarna böra avse arbetets art, krav på utövaren i fråga om personliga egenskaper och skolning, arbetstid, lön, möjligheter till avancemang m. m. Registret bör förnyas undan för undan. Det bör tryckas och utdelas till skolor, arbetsförmedlingsanstalter och vissa andra institutioner. Sid. 171.

Uppehålls- och arbetstillstånd. Den 1 januari 1939 innehade 10 529 utlänningar uppehålls- och arbetstillstånd mot 8 479 motsvarande tidpunkt år 1938 och 5 570 år 1934. I förhållande till den 1 oktober 1938 hade antalet minskat med c:a 700. Sid. 176.

Arbetslöshetens bekämpande inom stenindustrien. Krisen inom stenindustrien karakteriseras av en starkt sjunkande export kombinerad med trög anpassningsförmåga hos arbetskraften. 1937 års granitutredning, som nu slutfört sitt uppdrag, behandlar i ett betänkande stenindustriens utveckling och nuvarande läge samt granitens konkurrensmöjligheter. Den föreslår bl. a. följande åtgärder. Staten borde stödja avsättningen, främst genom att vid handelsavtalsförhandlingar tillgodose stenindustriens exportintressen. Vidare borde arbetare, som fyllt 60 år, förtidspensioneras. Genom finansiellt stöd skulle staten även medverka till en rationalisering av industrien, vilken skulle verkställas bl. a. genom ökad användning av maskiner och koncentration av driften. Slutligen rekommenderas inrättandet av ett statligt organ för viss tillsyn över stenindustrien. Sid. 179.

Semesterlönens beräknande. Socialstyrelsen har avgivit utlåtande över en framställning från arbetsgivareföreningen och landsorganisationen om sådan ändring av semesterlagen, att möjlighet lämnas åt parterna på arbetsmarknaden att träffa fri kollektiv överenskommelse om sättet för semesterlönens beräknande. Styrelsen anser, att parterna redan med nu gällande bestämmelser äga viss frihet att reglera beräkningssättet, blott därvid iakttages, att den för arbetstagarna utgående lönen i genomsnitt uppgår till det minimum, som stadgas i lagen. Skulle ändrad lagstiftning likväl finnas erforderlig, bör enligt styrelsens mening en uttrycklig bestämmelse av detta innehåll införas i lagen. Sid. 184.

Förslag om slumsanering i danska städer. En kommitté har utrett förekomsten av slumbostäder i danska städer och föreslagit bl. a. inrättandet av bostadsinspektion och beviljandet av statsanslag till slumsanering. Sid. 187.

Arbetslösheten under år 1938. Artikeln grundar sig i huvudsak på uppgifter om arbetslösheten inom fackförbunden. Av det redovisade antalet fackföreningsmedlemmar voro vid slutet av månaderna juli och augusti 7·2 % arbetslösa (minimum för året), i december 17·8 % (maximum). Genomsnittssiffran för året blev 10·9 % eller ungefär densamma som år 1937 (10·8). Den lägsta arbetslösheten (3 % eller lägre) uppvisade litograf-, tobaksindustriarbetare-, bokbindare- och typografförbunden och den högs-

ta (över 20 %) sågverksindustriarbetare-, väg- och vattenbyggnadsarbetare-, byggnadsträarbetare- samt skogs- och flottningsarbetareförbunden. I rapporteringen ingå sammanlagt 29 förbund med tillhopa 631 100 arbetare. — Antalet hos statens arbetslöshetskommission anmälda hjälpsökande arbetslösa utgjorde i genomsnitt per månad 14 927 (mot 18 213 år 1937). Sid. 199.

Arbetsmarknaden under januari—februari 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under februari 230 (219 i januari). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av januari preliminärt 14·7 % av medlemsantalet (17·8 % i december). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av februari till c:a 27 000 (27 547 i januari). Sid. 207.

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1938. Svårigheter att erhålla arbetskraft i erforderlig omfattning göra sig fortfarande gällande på jordbrukets arbetsmarknad. Av de 3 900 egendomar, som lämnat uppgifter till socialstyrelsens årliga lantarbetarstatistik, ha ej mindre än $^3/_5$ rapporterat brist på arbetskraft. — Den genomsnittliga dagsförtjänsten kontant och in natura var för vuxna manliga lantarbetare 5·02 kr. och för kvinnliga 2·57 kr. Årsinkomsterna, som grunda sig på uppgifter från lantarbetare med minst 250 arbetsdagar under året, uppgingo i medeltal för vuxna manliga arbetare till 1 541 kr. samt för kvinnliga arbetare till 783 kr. I förhållande till föregående år ha dagsförtjänsterna ökats med 6·4 % för manliga och 11·7 % för kvinnliga arbetare och årsförtjänsterna med resp. 5·8 och 4·8 %. — Medellönerna ha i betydande utsträckning växlat efter arbetarnas anställningsformer och yrkeskvalifikationer. Vidare framträder en stark lönesplittring mellan olika områden. I regel är lönenivån högre vid de gårdar, som tilllämpa kollektivavtal, än vid gårdar utan dylikt avtal. — Hur lönerna gestaltat sig innevarande år, belyses av uppgifter om de kontanta minimilöner, som avtalats för år 1939 av arbetare med årsanställning å samma gård som 1938. Sid. 214.

Sysselsättningsvolym och lönebudget under fjärde kvartalet 1938. På grundval av uppgifterna för 4:e kvartalet 1938 enligt det nya rapportkortet angående ställningen på arbetsmarknaden ha nya beräkningar utförts angående förändringarna i arbetarantal, utbetald lönesumma och arbetstid inom de industriella verksamhetsgrenarna. Vad beträffar företag, som lämnat uppgifter både för 3:e och 4:e kvartalet 1938, kan nämnas, att genomsnittssiffrorna för kvartalen visa, att antalet sysselsatta arbetare sjunkit med 0·8 % mellan nämnda kvartal, medan lönesumman stigit med 1·1 %. Vid företag, vilka lämnat uppgift för både 4:e kvartalet 1937 och 4:e kvartalet 1938, har sedan december 1937 arbetarantalet nedgått med 0·8 %, medan lönebudgeten stigit med 3·8 %. Den genomsnittliga veckoarbetstiden utgjorde 45·7 timmar i december 1938 mot 46·6 i juli 1938 och 47·1 i november 1937. Sid. 226.

Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen. Uppgifter lämnas om kalorivärdet och kostnaden under år 1938 per 10 000 kalorier beträffande 33 olika matvaror. Härtill ha fogats uppgifter om halten av kalcium och järn i samma varor samt kostnaden år 1938 per enhet av dessa näringsämnen. Sid. 232.

Indextalet för livsmedel, bränsle- och lyseartiklar uppgick under februari 1939 till 146 (juli 1914 = 100), vilket var en enhet lägre än under januari. Sid. 238.

Centralt register för yrkesorientering.

Den 16 februari 1939 avlämnade socialstyrelsen en på uppdrag av Kungl. Maj:t verkställd utredning rörande den lämpligaste formen för en centraliserad upplysningsverksamhet till tjänst för ungdomens yrkesvägledning. Utredningen, som icke föreligger i tryck, återges nedan i förkortad form.

Inledning. I de likalydande motionerna nr I: 210 av herrar Bergström och Myrdal samt II: 335 av fröken Kerstin Hesselgren vid 1938 års riksdag framhölls vikten av att åtgärder vidtoges för främjande av en för den enskilde och samhället ändamålsenlig inpassning av ungdomen i arbetslivet. Näringslivets utveckling under senare tid hade medfört ökade svårigheter för den enskilde att överblicka mångfalden av levnadsbanor. Då det gällde att överskåda arbetsmarknadens möjligheter, räckte det icke med uppgifter, som stode till buds rörande tillgång och efterfrågan på arbetstillfällen för dagen, utan det krävdes även en bedömning av utvecklingen på längre sikt inom olika yrkesområden. Det vore beklagligt, att i Sverige ännu inga åtgärder vidtagits för en välorganiserad yrkesvägledning. Visserligen hade på några håll initiativ tagits, men dessa hade icke nått den effektivitet, som vore önskvärd och som motsvarande organ i vissa andra länder visat sig kunna uppnå. En upplysningsverksamhet av föreslagen art borde få formen av ett centralt redigerat kortregister över olika yrken, som exempelvis efter abonnemang distribuerades till arbetsförmedlingsanstalter, skolor, bibliotek m. m. Med hänsyn till socialstyrelsens befattning med arbetsmarknads- och arbetslöshetsfrågor och den tillgång till material, som redan kunde finnas därstädes, syntes det lämpligast, att denna verksamhet anknötes till detta verk.

Sedan yttranden över motionerna inhämtats från socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och landsorganisationen, hemställde riksdagen hos Kungl. Maj:t om utredning i frågan. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 15 juli 1938 åt socialstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa utredning i enlighet med vad ovan sagts.

Förslag om centralt register för yrkesorientering. Socialstyrelsen framhåller, att upplysningsverksamhet av det slag, varom här är fråga, bedrives i Danmark. Inom Centralarbejdsanvisningskontoret har samlats uppgifter rörande förhållandena inom omkring 300 olika yrken. För varje yrke har utarbetats ett kort, å vilket meddelas en mängd olika upplysningar, som kunna tänkas vara av värde för personer, som ämna söka inträde i yrket. Vidare nämnes, att åtgärder även vidtagits i Norge i och för igångsättandet av en yrkesvägledningsverksamhet, men att denna verksamhet ännu icke börjat.

Socialstyrelsen har begränsat sig till att utreda frågan om möjligheterna och sättet att tillhandahålla de organ, som för närvarande bedriva arbetsförmedlingsverksamhet främst för ungdom, effektivare och bättre informationer, än som hittills stått till dessa organs förfogande rörande olika förhållanden inom yrkeslivet. Informationsverksamheten måste, framhåller styrelsen, anförtros åt en central myndighet. Någon annan myndighet än socialstyrelsen torde lämpligen icke kunna komma i fråga, då verksamheten förutsätter en ingående kännedom om arbetsmarknaden. Verksamheten borde erhålla den formen, att socialstyrelsen tillhandahåller kortfattade meddelanden med upplysningar rörande olika arbetsområden. Lämpligen böra dessa meddelanden sammanställas å kort, som lätt kunna ersättas, därest förhållandena inom yrket ändras. Styrelsen beräknar, att yrkesorienteringsregistret kommer att omfatta omkring 800 kort.

För yrken, inom vilka utbildnings-, arbets- och anställningsförhållandena bestämts enligt särskilda reglementen (statliga eller kommunala), torde förhållandevis lätt utförliga uppgifter kunna erhållas. Vidare torde alltid möjlighet förefinnas att ange åtminstone mera allmänna dylika uppgifter för sådana områden, som äro reglerade genom kollektivavtal. Även om numera, därest man bortser från jordbruk, handel och husligt arbete, den största delen av näringslivet är avtalsbunden, förekomma emellertid stundom avvikelser från de avtalsenliga arbetsvillkoren. Detta medför, att man vid upprättandet av yrkesorienteringsregistret också har att utröna, i vilken omfattning utbildnings-, arbets- och anställningsförhållandena äro avtalsreglerade, samt angiva detta. För icke avtalsreglerade arbetsområden få motsvarande uppgifter inhämtas genom lokala arbetsförmedlingsorgan eller på annat sätt.

Uppgifter, som böra ingå i registret. Man torde kunna utgå från att föräldrar och ungdomar, som önska begagna registret, icke alltid på förhand komma att begära upplysningar rörande ett bestämt yrke. Ofta torde de önska en allmän orientering rörande utbildnings-, arbets- och anställningsförhållanden inom ett större näringsområde och uppgifter rörande förekommande yrkesspecialiteter. Det torde med hänsyn härtill bli nödvändigt att för varje huvudgren av näringslivet upplägga ett särskilt huvudkort, på vilket de vanligast förekommande yrkesspecialiteterna förtecknas. Närmare upplysningar rörande var och en av dessa lämnas sedan å särskilda specialkort.

Bestämmandet av de uppgifter, som böra medtagas, måste naturligtvis ske från fall till fall. Nedanstående schema anger allenast de uppgifter, som i allmänhet torde få anses behövliga för att giva en bild rörande utbildnings-, arbets- och anställningsförhållandena inom ett yrke. Huruvida för varje yrke samtliga de angivna upplysningarna böra medtagas kan ej bedömas generellt.

1. Mera allmänt uppställda krav på kroppskrafter och speciella egenskaper, såsom teknisk och konstnärlig begåvning, färgsinne o. dyl.
2. Kort beskrivning av yrket, det arbete det gäller att utföra, de möjligheter till försörjning och avancemang, som öppna sig, och antalet yrkesutövare.

Uppgift om de förhållanden, under vilka arbetet utföres, om arbetsställena fö-

reträdesvis äro förlagda till vissa delar av landet, om skiftarbete är regel eller icke, om yrket bereder jämn sysselsättning under årets olika delar (medeltal arbetstimmar per år) eller om yrket är av säsongkaraktär (tid för säsongens början och slut).

3. Uppgift om huruvida arbets- och anställningsförhållandena i olika hänseenden reglerats genom statliga eller kommunala författningar.

4. Förefintliga handböcker eller andra publicerade redogörelser rörande de inom yrket vanliga arbetsförhållandena.

5. Bestämmelser för vinnande av anställning. Uppgift om hur ansökningsformulär anskaffas etc.

6. Krav på särskilda kunskaper eller färdigheter för inträde i och avancemang inom yrket, på genomgång av vissa skolor eller förvärvande av viss praktisk erfarenhet. Uppgift om de skolor, som meddela den ifrågavarande undervisningen, om studietidens längd, om utbildningskostnader, om möjligheter att erhålla stipendier och om tiden för läsårets början och slut.

7. Åldern för inträde i yrket. Uppgift om inträde vinnes som lärling (elev), om lärlings- resp. elevtidens längd och om förekomsten av provtjänstgöring (prövotid).

8. Förefintliga uppgifter rörande lönen under lärlings- eller elevtid. Föreliggande bestämmelser om minsta anställningstid och minimiålder för uppnående av full lön. Kan lärling eller elev icke helt livnära sig å lönen, meddelas kostnaderna för lärlings- resp. elevtidens genomgång.

9. Uppgift om huruvida anställningsförhållandena reglerats genom kollektivavtal eller på annat sätt, om förekomsten av uppsägningstid och lön under sjukdom och om semesterförhållandena, därest dessa reglerats på annat sätt än genom semesterlagens huvudregel.

10. Uppgifter rörande löneförhållandena för fullgoda yrkesutövare.

11. Träffade föranstaltningar för pensionering av arbetare och anställda. Uppgift om storleken av pensioner och pensionsavgifter och om pensionsålder.

12. Övriga uppgifter.

Vid avgörandet av vilka uppgifter, som böra ingå i yrkesorienteringsregistret, bör den regeln gälla, att registret endast skall vara avsett för en mera allmän orientering. Det bör emellertid även ange, på vad sätt mera ingående upplysningar kunna erhållas. — Den yrkesvägledning, som bedrives med stöd av registret, borde kompletteras av upplysningsverksamhet, avsedd att meddela en fördjupad och mera detaljerad skildring av yrkeslivets olika områden. För detta ändamål torde kunna utgivas broschyrer, som mera utförligt beskriva olika yrken, och upptagas ett antal yrkesfilmer.

Sättet för uppgifternas infordrande. Det för yrkesorienteringsregistret erforderliga materialet kan indelas i två grupper, nämligen upplysningar rörande

a) undervisningen i olika skolor o. dyl.;

b) den praktiska utbildningen samt arbets- och anställningsförhållanden inom de olika yrkesfacken.

Inskaffandet av material, hänförligt till grupp a), bör ske under samarbete med skolöverstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Dessa ämbetsverk böra av socialstyrelsen successivt erhålla uppgifter om de yrken, rörande vilka kort skola upprättas, varefter det torde böra ankomma på dem att lämna uppgifter om de skolor, vilkas verksamhet kan vara av intresse. Skolorna tillskrivas härefter direkt från socialstyrelsen. — Vidare bör från kommerskollegium er-

hållas motsvarande uppgifter rörande den yrkesutbildning, som faller under detta verks överinseende. Kommerskollegium torde jämväl böra ha att lämna upplysningar rörande förefintliga möjligheter till erhållande av stipendier, avsedda att befordra yrkesutbildningen.

Vad beträffar material, hänförligt till grupp b) erinras, att socialstyrelsens förlikningsmannaexpedition fortlöpande från arbetsgivar- och arbetarorganisationerna införskaffar uppgifter om nya kollektivavtal och om ungefärliga antalet av varje avtal berörda arbetsgivare och arbetare. Inom socialstyrelsen finnes sålunda ett förhållandevis fullständigt arbetsmaterial. I fall, då dylikt material saknas, torde det få införskaffas under frivillig medverkan av arbetsgivar- och arbetarorganisationerna.

Registrets fördelning. För att yrkesorienteringsregistret skall kunna nyttiggöras på bästa sätt, måste det spridas till alla dem som ha verkligt intresse för detsamma. Två alternativ borde därvid förtjäna närmare undersökning.

Enligt alternativ 1 skulle utdelning av registret i allmänhet ske på statsverkets bekostnad. Sålunda skulle registret efter beslut av socialstyrelsen kostnadsfritt tilldelas folkskolor, allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter, yrkesskolor, bibliotek och arbetsförmedlingsanstalter ävensom sådana hjälporganisationer, som kunna antagas vara i behov av registret. De myndigheter och institutioner, vilka icke tilldelas registret av socialstyrelsen, böra få köpa detta för ett pris avsett att närmast täcka tryckningskostnaden. — Enligt alternativ 2 äger ingen kostnadsfri utdelning rum, utan registret försäljes till ett pris, som i huvudsak avväges på sätt nyss sagts.

Alternativ 1. Av stor betydelse för att registret skall komma till avsedd nytta är, att folkskolor med avgångsklasser i största möjliga utsträckning bli försedda med minst ett exemplar av registret. För närvarande finnas i vårt land omkring 15 000 skolhus, inrymmande avgångsklasser. I flertalet tättbebyggda kommuner torde ett exemplar kunna disponeras gemensamt för flera skolhus. Det beräknas, att antalet erforderliga exemplar av registret för folkskolornas räkning icke bör sättas lägre än till 10 000. Härjämte behöves till högre läroanstalter, läroverk, flickläroverk, kommunala mellanskolor, yrkesskolor, folkbibliotek etc. 2 100 exemplar. Vidare böra alla huvudkontor och avdelningskontor samt flertalet fasta ombud av den offentliga arbetsförmedlingen erhålla minst ett exemplar; för detta ändamål beräknas 700 exemplar. Sammanlagt skulle enligt detta alternativ omkring 12 800 exemplar utdelas kostnadsfritt. Härtill beräknas sammanlagt 1 500 exemplar komma att köpas. Inberäknat en reserv av 700 exemplar, skulle alltså upplagan komma att uppgå till 15 000 exemplar. Emellanåt torde kort, berörande allenast vissa slag av yrken, komma att efterfrågas. Möjlighet bör med hänsyn härtill förefinnas att göra separattryck av vissa kort.

Styrelsen beräknar, att kostnaden för tryckning av yrkesvägledningsregistret enligt alternativ 1 skall uppgå till omkring 172 000 kr. Behov av medel för tryckning av registret torde, om arbetet med detsamma påbörjas i juli 1939, inställa sig under budgetåret 1940/1941.

Alternativ 2. Det är naturligt, att man i alternativ 2 får räkna med en väsentligt mindre upplaga av registret. Antalet av skolor inköpta exemplar torde sålunda uppgå till 3 200, medan den totala upplagan beräknas till 6 000 exemplar. Kostnaderna för tryckning, som uppskattas till 81 000 kr., komma att i huvudsak täckas av inflytande avgifter.

Man måste räkna med, att ett yrkesorienteringsregister ständigt måste kompletteras, främst till följd av att tidigare meddelade uppgifter bli föråldrade. Styrelsen beräknar, att omkring 125 kort årligen skola behöva nytryckas. Detta innebär, att registret i genomsnitt helt förnyas inom en tidrymd av 6 à 7 år. Kostnaderna för tryckning av 125 kort i förut angivna upplagor beräknas enligt alternativ 1 till 16 000 kr. och enligt alternativ 2 till 8 000 kr.

Socialstyrelsen har ansett sig böra förorda alternativ 1. Visserligen bli kostnaderna för staten i detta fall ganska betydande, men dessa torde få anses vara väl motiverade. Därest staten nedlägger kostnader på utarbetandet av ett yrkesorienteringsregister, är det även ett statligt intresse, att registret får erforderlig spridning. Denna bör icke bli beroende på det intresse, som från olika skolstyrelsers och institutioners sida kommer att visas. — I de fall, då vederbörande skola eller institution anser behov föreligga av ett större antal exemplar än som tilldelas densamma, bör abonnemang kunna ske.

Registrets användning. I skolorna bör registret alltid finnas tillgängligt för eleverna. För att det skall komma till avsedd nytta, torde det emellertid bli nödvändigt, att eleverna erhålla någon undervisning i bruket av registret och även en allmän orientering rörande yrkeslivet och de banor, som öppna sig för ungdomen. Härvid bör särskild uppmärksamhet ägnas åt de yrkesområden, som äro företrädda i hemorten. Under den sista terminen böra några skoltimmar användas för denna undervisning. En eller flera lärare vid varje skola bör få i uppdrag att närmast handha registret och vara eleverna behjälplig i dess användning. Därest härför lämplig lärarkraft icke finnes vid skolan, bör denna kunna för nyss skisserade arbetsuppgifter anlita en särskild sakkunnig person. I de fall, då en elev önskar mera detaljerade upplysningar rörande ett visst yrke, torde skolan böra hänvisa honom till den offentliga arbetsförmedlingen.

Organisationen av den ifrågasatta informationsverksamheten. Hur stor personal, som kommer att behövas inom socialstyrelsen för här ifrågavarande uppgift, beror dels på, med vilken hastighet registret kommer att färdigställas, dels på, i vilken utsträckning uppgifter skola behöva infordras genom direkta hänvändelser till skolor och organisationer, eller om uppgifter i allmänhet skola kunna erhållas ur tillgängliga publikationer eller kollektivavtal.

Styrelsen beräknar, att själva ledningen av arbetet med registrets uppgörande bör kunna handhas av redan förefintlig personal på arbetsmarknadsbyrån, men att för arbetets utförande kräves en förstärkning av byråns personal med tre nya tjänster under den tid, arbetet med registrets upprättande pågår. En tjänsteman i aktuaries ställning kräves för utarbetandet av de enskilda korten och omhänderhavandet av det omedelbara arbetet med dessas redigering. För verkställandet av nödvändiga bearbetningar av det sannolikt mycket omfattande råmaterial, som kommer att inflyta, erfordras vidare en amanuens. Härjämte erfordras förstärkning av den kvinnliga personalen med ett kanslibiträde. Sedan registret färdigställts, är det avsett, att den förstnämnde tjänstemannen jämte kanslibiträdet bibehållas för arbeten med registrets aktualisering.

Inberäknat honorar åt personer, som av styrelsen anlitas för erhållande av uppgifter rörande skilda yrkesområden (1 000 kr. per år), skulle de sammanlagda årliga kostnaderna för löner och arvoden uppgå till omkring 16 500 kr.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställde socialstyrelsen,
att åt socialstyrelsen uppdroges att i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna riktlinjer utarbeta ett yrkesvägledningsregister
och att till socialstyrelsens förfogande för löner och arvoden under budgetåret 1939/1940 ställdes ett belopp av 16 500 kr.

Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 januari 1939.

I en artikel i föregående nummer av denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 87) lämnades uppgifter om antalet utlänningar, som den 1 oktober 1938 innehade uppehålls- eller arbetstillstånd. Motsvarande siffror för den 1 januari 1939 återgivas i följande tabeller. Såsom i nyssnämnda artikel påpekades, gör sig en stark omsättning gällande inom det redovisade klientelet, som i betydande utsträckning består av personer, som endast tillfälligt vistas i riket.

Tab. 1. Antal utlänningar, som den 1 januari 1934—1939 innehade uppehållstillstånd eller arbetstillstånd (eller båda).

Nationalitet	Antal den 1 januari år					
	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Tysk (även tidigare österrikisk)	2 388	2 633	2 717	2 790	2 670	3 461
Finsk	1 387	1 284	1 937	2 251	2 650	2 922
Norsk	525	590	863	1 034	1 269	1 749
Dansk	458	501	557	634	751	951
Brittisk	257	257	318	330	351	456
Tjeckoslovakisk	136	128	150	156	145	126
Övriga nationaliteter	419	465	547	608	643	864
Samtliga	**5 570**	**5 858**	**7 089**	**7 803**	**8 479**	**10 529**

Av tab. 1 framgår, att totalantalet utlänningar den 1 januari 1939 uppgick till 10 529, vilket var drygt 2 000 flera än ett år tidigare och nästan dubbelt så många som år 1934. I jämförelse med den 1 oktober 1938, då antalet var 11 237, har siffran dock nedgått med c:a 700. Nedgången faller främst på danska medborgare och beror närmast på, att c:a 800 danska byggnadsarbetare, som arbetade härstädes under 1938 års byggnadssäsong, därefter så gott

Tab. 2. Antalet utlänningar, som den 1 januari 1939 innehade arbetstillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	436	587	1 023
Industri och bergsbruk	1 454	257	1 711
härav			
personal i chefsställning	203	—	203
ingenjörer, ritare o. d.	259	—	259
verkmästare, förmän o. d.	216	—	216
föreståndarinnor o. d.	—	27	27
montörer	144	—	144
kontorister o. d.	45	45	90
arbetare, arbeterskor	587	185	772
Handel och samfärdsel	582	387	969
härav			
personal i chefsställning	105	—	105
handelsresande	111	—	111
affärs- och kontorspersonal	161	134	295
restaurangpersonal	75	253	328
lager-, transportarbetare o. d.	130	—	130
Husligt arbete	—	2 440	2 440
härav			
hembiträden, barnsköterskor o. d.	—	2 069	2 069
landsjungfrur	—	332	332
övriga sysslor	—	39	39
S. k. fria yrken	191	55	246
härav			
arkitekter, tecknare o. d.	78	—	78
musici	38	4	42
gästuppträdande konstnärer	5	—	5
cirkusartister	9	2	11
varieté-, revy- o. d. artister	32	49	81
jockeyer, idrottstränare o. d.	29	—	29
Andra yrken	238	240	478
härav			
fotografer	11	—	11
frisörer	24	27	51
lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	170	84	254
sjuksköterskor o. d.	—	101	101
övriga sysslor	33	28	61
Volontärer o. d. inom skilda näringsgrenar och yrken	373	91	464
Samtliga utlänningar	3 274	4 057	7 331

som undantagslöst återvände till hemlandet. I viss utsträckning torde nedgången bero även på andra säsongrörelser. Slutligen torde den omständigheten, att viseringstvång införts mellan Sverige och Tjeckloslovakien, vara orsaken till att antalet tjeckoslovakiska medborgare nedgick (355 den 1 oktober 1938 mot 126 den 1 januari 1939). Antalet tyskar steg under kvartalet från 3 048 till 3 461.

På grunder, som nyss anförts, uppvisar även tab. 2, som enbart avser personer med arbetstillstånd, en minskning i utlänningsantalet från 8 682 den 1 oktober 1938 till 7 331 den 1 januari 1939.

Av tab. 3 framgår, att under fjärde kvartalet 1938 1 428 utlänningar erhöllo förstagångstillstånd att härstädes taga arbetsanställning. Antalet är ungefär detsamma som antalet utlänningar, vilka under kvartalet inrest till landet för arbetsanställning; det förekommer endast sällan, att personer, vilka redan under längre tid vistats i riket utan att ha sökt arbetstillstånd, söka sådant.

Nytillskottet av arbetskraft under kvartalet har mer än balanserats genom avgång av sådana utlänningar, som lämnat vårt land och vår arbetsmarknad. Omsättningen på den svenska arbetsmarknaden av utlänningar är alltså betydande.

Slutligen ha under fjärde kvartalet 1938 1 174 utlänningar i samband med inresa i riket beviljats enbart uppehållstillstånd. Antalet med enbart uppehållstillstånd försedda utlänningar ökades under kvartalet från 2 555 till 3 198 eller med 643 personer. Att ökningen sålunda är ej obetydligt mindre

Tab. 8. Under fjärde kvartalet 1938 beviljade arbetstillstånd för utlänningar, vilka icke tidigare haft sådant tillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga	Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	86	52	138	landsjungfrur	—	32	32
				övriga sysslor	—	7	7
Industri och bergsbruk	304	32	336	*S. k. fria yrken*	152	72	224
härav				härav			
personal i chefsställning	7	—	7	arkitekter, tecknare o. d.	16	—	16
ingenjörer, ritare o. d.	70	—	70	musici	7	—	7
verkmästare, förmän o. d.	17	—	17	gästuppträdande konstnärer	62	14	76
föreståndarinnor o. d.	—	3	3	cirkusartister	—	—	—
montörer	108	—	108	varieté-, revy- o. d. artister	55	58	113
kontorister o. d.	7	5	12	jockeyer, idrottstränare o. d.	12	—	12
arbetare, arbeterskor	95	24	119				
Handel och samfärdsel	47	29	76	*Andra yrken*	39	19	58
härav				härav			
personal i chefsställning	6	—	6	fotografer	2	—	2
handelsresande	5	—	5	frisörer	5	5	10
affärs- och kontorspersonal	19	9	28	lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	29	4	33
restaurangpersonal	3	20	23	sjuksköterskor o. d.	—	8	8
lager-, transportarbetare o. d.	14	—	14	övriga sysslor	3	2	5
Husligt arbete	—	401	401	*Volontärer o. d. inom skilda näringsgrenar och yrken*	153	42	195
härav							
hembiträden, barnsköterskor o. d.	—	362	362	Samtliga utlänningar	781	647	1 428

än nytillskottet beror givetvis på avgång genom avresor ur landet; även inom detta utlänningsklientel — utlänningar, som ej ha arbetstillstånd — är omsättningen betydande.

Arbetslöshetens bekämpande inom stenindustrien.

1937 års granitutrednings betänkande.

1937 års granitutredning avgiver i dagarna ett betänkande med utredning och förslag rörande främjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter.[1] Efter en inledande historik behandlar utredningen frågan om gastensbeläggningens framtidsmöjligheter ur teknisk och ekonomisk synpunkt samt med hänsyn till situationen på export- och hemmamarknaden. En motsvarande redogörelse lämnas för kant- och byggnadsstenens framtidsmöjligheter. Utredningen framlägger därefter en plan för ett flertal väg- och produktionstekniska undersökningar rörande gatsten och gatstensbeläggningar, av vilka en del redan äro påbörjade. I samband med redogörelsen för de produktionstekniska undersökningarna framhåller utredningen angelägenheten av att effektivare skyddsåtgärder vidtagas på arbetsplatserna i stenbrotten för att förebygga olycksfall i arbete. Sålunda borde bl. a. arbetsgivar- och arbetarparten tillsätta skyddskommittéer på arbetsplatserna. Vidare redogör utredningen för granitindustriens företagare och arbetare och lämnar en ingående beskrivning av granitindustriens rationaliseringsproblem. I samband härmed framläggas vissa förslag till rationalisering, nämligen dels koncentration av driften till för stenbrytning väl lämpade produktionsområden, dels övergång från drift i småbrott till storbrottsdrift, dels ock sammanslagning av de talrika stenindustriföretagen till ett fåtal enheter. Slutligen framlägger utredningen i en sammanfattning ytterligare en del förslag till åtgärder, ägnade att befrämja avsättningen av stenindustriens produkter. Ur ifrågavarande sammanfattning må följande återgivas.

Stenindustriens nuvarande läge. Ett utmärkande drag för den svenska granitindustrien är den ojämna avsättningen av stenen. Ensidigt inriktad på export till ett fåtal länder och utan stöd av den utjämnande faktor, som en stabil hemmamarknad kunnat erbjuda samt i stor omfattning ställd i beroende av utländska väg- och gatumyndigheter, vilkas planer på hithörande arbetens omfattning kunnat växla med korta mellanrum och varit beroende av politiska omskiftningar och växlingar i de ekonomiska konjunkturerna, har stenindustrien haft att finna sig i förskjutningar i sin avsättning som knappast någon annan svensk industri. Exporten av hand- och maskinslagen gatsten har sålunda sjunkit från c:a 850 000 ton år 1929 till 90 000 ton 1935 eller med nära 90 %. För kantstenens del voro motsvarande siffror 87 000 ton och 24 000 ton.

[1] Kommittéledamöterna voro: Landshövdingen Malte Jacobsson (ordf.), kommerserådet S. Matz, byrådirektören N. Royen, direktören Kuno Petersen och förtroendemannen Hj. Lundgren. Som sekreterare har tjänstgjort revisorn T. Springer.

För en industri, där tillverkningsprocessen är starkt mekaniserad och uppbådet av manuell kraft ringa, behöver en dylik konjunkturkänslighet icke innebära några synnerliga vådor ur social synpunkt. Helt annorlunda är det inom stenindustrien, där arbetslönerna motsvara omkring 75 % av den färdiga produktens värde. I förhållande till produktionen har därför antalet arbetare, som för sin försörjning varit beroende av stenindustrien, varit mycket stor. Även denna omständighet hade måhända icke behövt leda till de sociala vådor, som framträtt, om de starka skiftningarna i produktionen hade motsvarats av en stor rörlighet i arbetskraften. Vad som just gjort stenindustriens arbetslöshetsproblem till det svårlösta spörsmål det visat sig vara, och som givit krisen inom stenindustrien dess speciella tillspetsning, har varit sammanträffandet av markerade växlingar i avsättningsvolymen och en trög anpassningsförmåga hos arbetsstyrkan.

Orsakerna till denna bristande rörlighet äro flera. Den säregna yrkesskicklighet, som stenhuggaren förvärvar, har icke gjort det möjligt för honom att, särskilt vid en mera framskriden ålder, snabbt växla yrke. En annan medverkande orsak är att stenhuggaren ofta innehar ett eget hem, som binder honom vid hembygden. Sist men icke minst har till oviljan att söka sig ut på andra arbetsfält bidragit den fasta tron, att den nuvarande krisen inom stenindustrien i likhet med tidigare kriser är av övergående art. — Trots detta har emellertid arbetsstyrkan minskat betydligt. Medan denna år 1929/30 torde ha uppgått till inemot 12 000 man, uppgick den år 1936 till 7 700 man. Vid årsskiftet 1938/39 voro c:a 3 000 man i arbete inom gatstensindustrien och 1 000 inom kant- och byggnadsstensindustrien. (Av dessa torde dock en del på grund av tillfälliga förhållanden vid årsskiftet ha varit arbetslösa.)

Granitens konkurrensmöjligheter. Av det ovan anförda framgår, att stenindustriens krisproblem egentligen består i svårigheten att återställa den rubbade jämvikten mellan avsättningsvolym och arbetsstyrka. Problemet kan lösas på skilda vägar: genom en ökning av avsättningsvolymen, en minskning av arbetarantalet eller en kombination av båda.

Innan man från statsmakternas sida kan taga ställning till dessa spörsmål, måste det emellertid klarläggas, huruvida de produkter stenindustrien frambringar överhuvud taget ha möjligheter att tekniskt och ekonomiskt hävda sin ställning gentemot konkurrerande material. Utredningen har för gatstenens del framlagt en undersökning av de olika beläggningsmedlens inbördes tekniska företräden och olägenheter, och ett objektivt bedömande av utredningsresultatet synes otvetydigt ge vid handen, att smågatstenen vid en tekniskt riktig behandling utgör ett vägbeläggningsmedel, som med hänsyn till den moderna trafikens krav erbjuder stora fördelar, särskilt ur trafiksäkerhetens synpunkt. Då smågatstenen även ur ekonomisk synpunkt kan försvara sin plats i konkurrens med andra beläggningsmedel, har utredningen kommit till den bestämda uppfattningen, att smågatstenen har möjlighet att framdeles komma till vidgad användning vid gatu- och vägbeläggning. Även för kant- och byggnadssten bör en icke obetydlig avsättning kunna beredas. Härtill kom-

mer, att inom de nuvarande stendistrikten, särskilt i Bohuslän, finnes ett för tillverkning av gat-, kant- och byggnadssten synnerligen lämpligt råmaterial i riklig omfattning, yrkeskunniga och väl kvalificerade arbetare samt utomordentligt gynnsamma utskeppningsmöjligheter.

Exportfrämjande åtgärder. Det finnes således icke anledning att ställa stenindustrien i dess helhet under avveckling. Uppgiften är i stället, såsom redan berörts, att återställa den rubbade jämvikten mellan avsättningsvolymen och arbetskraften.

Granitindustrien bör även framdeles i huvudsak vara inriktad på export. Enligt utredningens mening bör därför staten vid handelsavtalsförhandlingar så långt görligt är tillgodose stenindustriens exportintressen. I ett flertal fall har det visat sig möjligt för statsmakterna att genom kompensationsaffärer främja avsättningen särskilt av gatstenen. För stenindustriens del är behovet av statligt stöd i berörda hänseende särskilt påkallat, eftersom någon enskild förbrukning utomlands knappast förekommer. Praktiskt taget blir det med vederbörande regering som förhandlingar måste bedrivas. Det bör också från de svenska statsmakternas sida vara av direkt ekonomiskt intresse att främja avsättningen utomlands av gatsten, enär en minskning av exporten automatiskt återverkar stegrande på de statliga gatstensköpen. Ett belopp på högst 150 000 kr. borde därför anslås för underlättande av kompensationsaffärer, varvid närmast de för arbetslöshetens bekämpande anslagna medlen borde ifrågakomma. Bidrag ur anslaget skulle utgå till täckande av prisskillnader. Statligt stöd borde även givas i form av anslag för främjande av avsättningen utomlands (bl. a. till ersättning för resekostnader) och för bedrivande av propaganda.

Förtidspensionering av arbetare m. m. Det låter sig helt naturligt icke göra att — även om de diskuterade exportfrämjande åtgärderna komma till stånd — mera exakt bedöma omfattningen av den export, som framdeles kan vara att påräkna. Ej heller finner sig utredningen nu kunna verkställa några säkra kalkyler i fråga om den arbetsstyrka, som kan komma att för framtiden vinna sysselsättning inom stenindustrien. I första hand torde ansträngningarna böra inriktas på att hålla den nu sysselsatta arbetsstyrkan i verksamhet. En ökad avsättning på hemmamarknaden borde därvid kunna verka stabiliserande på sysselsättningen. Enligt av utredningen företagna kalkyler borde en avsättning på omkring 150 000 ton smågatsten årligen under c:a 12 år framåt kunna beredas inom landet för de statliga stensättningarna. Huruvida det emellertid med den avsevärda nedgång i exporten, som gjort sig gällande under år 1938, kan låta sig göra att under en längre tid hålla den statliga stenbeställningen i gång i sådan omfattning, att den täcker bristen på exporten, förefaller i hög grad tvivelaktigt.

För att belysa sambandet mellan exporten och statsbeställningen å ena sidan samt antalet arbetare, som kan sysselsättas, å andra sidan, har utredningen gjort följande kalkyler.

Årlig export (i ton):	Erforderlig årlig avsättning inom landet för att 2 900 arbetare[1] skola kunna sysselsättas (i ton):
100 000	300 000
200 000	200 000
300 000	100 000

Till jämförelse må nämnas, att under år 1937 tillverkningen av små- och storgatsten samt råkantsten för statens räkning uppgick till 125 000 ton. Exporten av gatsten utgjorde 274 000 ton. (Den uppgick till endast 118 000 ton år 1938). Det beräknas, att i genomsnitt omkring 3 200 arbetare varit sysselsatta år 1937.

Om ej en snar förändring till det bättre inträder, bör därför antalet arbetare minskas ytterligare. Därvid bör i första hand de inom industrien sysselsatta äldre arbetarna beredas försörjning på annan väg. Utredningen syftar här till en anordning med förtidspensionering av de arbetare, som fyllt förslagsvis 60 år, och vilkas kvarhållande inom industrien till fyllda 67 år — vid vilken ålder folkpensionen inträder — knappast vid nuvarande förhållanden kan vara något intresse vare sig för industrien eller det allmänna. Det kan nämligen även ur rent teknisk synpunkt vara önskvärt, att denna äldre arbetargrupp frånskiljes. Med den övergång, som numera i stor omfattning även utomlands sker från storgatsten till smågatsten, blir nämligen behovet av storgatstenshuggare, som huvudsakligen bestå av äldre arbetare, allt mindre.

Under de senare åren har det under statens ledning upplagda sysselsättningsprogrammet för stenindustrien gått ut på att endast familjeförsörjare och i huvudsak blott äldre sådana skulle få sysselsättas inom gatstensindustrien. Under en ej alltför omfattande tidsperiod kan givetvis ett sådant program upprätthållas, men i längden kommer en bristande nyrekrytering att vålla betydande avbräck för industriens fortbestånd. Av hela den nu sysselsatta arbetsstyrkan visade sig nämligen endast 4 % vara under 25 år, medan ej mindre än 35 % voro över 50 år. En försiktig nyrekrytering är därför att förorda men endast i de delar av stenhuggeridistrikten, där förutsättningar finnas för ett framtida bestånd av en koncentrerad gatstenstillverkning.

Teknisk och kommersiell rationalisering. Det har tidigare påpekats, att en av anledningarna till de svårigheter, som föreligga i fråga om stenindustriens sociala problem, är att tillverkningsprodukten i så hög grad är en arbetsprodukt i egentlig mening. Hade stenindustrien i större utsträckning varit en på ett fåtal platser koncentrerad, starkt mekaniserad industri med ett mindre antal arbetare, hade anpassningen av arbetarantalet efter avsättningsvolymen kunnat lättare uppnås. För att för framtiden ge stenindustrien en i detta hänseende smidigare struktur, är det nödvändigt att i görligaste mån höja det maskinella inslaget i tillverkningsprocessen. Särskilt ha pneumatiska verktyg vi-

[1] Under oktober 1938 ha inom gatstensindustrien (råkantstenstillverkningen i Söndrum inräknad) sysselsatts 3 010 man, därav 2 900 man för stats- och exportbeställningar samt inlandsbeställningar. — Antages, att varje man tillverkar c:a 65 m^2 i månaden, utgör tillverkningen av 2 900 man under ett år c:a 2 000 000 m^2, som (om 5 m^2 = ett ton) motsvarar c:a 400 000 ton.

sat sig vara av en utomordentlig betydelse för ökning av produktionen och därmed arbetsförtjänsten. Som exempel nämnes, att, medan i småbrott gatstenshuggaren trots intensivt arbete under 8 timmar ofta ej når upp till en månadsförtjänst av 100 kr., kunna gatstenshuggarna på Malmön (Bohuslän), där i stor omfattning pneumatiska verktyg begagnas, driva upp månadsförtjänsten till ej mindre än 300 kr. Det är givet, att om dylika maskiner mera allmänt komma till användning i därför lämpade brott, arbetsstyrkan kan väsentligt reduceras, eller, vid ökad efterfrågan, en ökning av produktionen genomföras utan ökning av arbetsstyrkan.

Utredningen har behandlat spörsmålet om en rationalisering av industrien ej endast i tekniskt hänseende utan även rent kommersiellt. Därvid påpekades, att den åsyftade koncentrationen svårligen torde kunna genomföras utan direkt finansiellt stöd av staten. Utredningen föreslår därför, att en statlig lånefond upplägges — förslagsvis å 2 milj. kr. — att användas för främjande av stenindustriens rationalisering i tekniskt och ekonomiskt avseende. För ändamålet torde icke nya statsmedel behöva ställas till förfogande, utan blott ändrade direktiv av riksdagen inhämtas beträffande den för närvarande under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning stående fonden för steninköp.

Förslag om en »statens granitnämnd». I samband med behandlingen av de tekniska undersökningar, som på utredningens föranstaltande igångsatts, framhölls behovet av ett särskilt statsorgan för ledning och tillsyn över dylika undersökningar. Utredningen föreslår, att i sådant syfte tillsättes ett organ, förslagsvis benämnt »statens granitnämnd», bestående av fem personer, bland vilka förutom de statliga intressena även arbetarna och arbetsgivarna borde vara representerade. Granitnämnden skulle dessutom ha till uppgift att leda och övervaka den rationaliseringsplan, som skisserats av utredningen, speciellt den kommersiella koncentrationen. Därjämte borde de föreslagna anslagen för resekostnader och stenpropaganda handhavas av granitnämnden. Överhuvud har det allmänna ett så stort både socialt och ekonomiskt intresse av granitindustriens framtid, att det synes väl påkallat, att industriens förhållanden ställas under en viss tillsyn från det allmännas sida.

Semesterlönens beräknande.

Genom remiss den 11 mars 1939 har socialstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande över en gemensam framställning av svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige angående viss ändring av de i lagen om semester givna bestämmelserna om semesterlönens beräknande. Med anledning härav har socialstyrelsen i utlåtande den 17 mars anfört följande.

Bestämmelserna om semesterlönens beräknande åsyfta, att lönen för varje semesterdag skall för en var arbetstagare, som icke är avlönad med tidlön, beräknad för vecka eller längre tidsenhet, utgå med ett belopp, som motsvarar den genomsnittliga arbetsinkomsten per dag under kvalifikationstiden. Detta innebär, att man med lagens bestämmelser sökt vinna ungefär den ordning, som avses i de vid organisationernas skrivelse fogade överenskommelserna. I dessa ha enligt medgivanden från båda parterna tämligen enkla beräkningsgrunder kommit till användning, därvid man bortsett från olika enligt lagen inverkande omständigheter på semesterlönens storlek. I vissa fall kan en arbetstagare därigenom komma att få högre semesterlön, i vissa andra fall åter något lägre lön än om man strikt följt lagens föreskrifter. Att man i lagen icke kunnat undgå att reglera semesterlönens storlek med hänsyn till olika förekommande faktorer är å andra sidan självfallet. Bestämmelserna om semesterlön utgå från en teoretisk uppfattning om hur skilda omständigheter skäligen böra inverka på semesterlönen; man har därvid givetvis icke ansett sig för vinnande av enklare bestämmelser böra ålägga en arbetsgivare att utgiva högre semesterlön eller en arbetstagare att åtnöja sig med lägre sådan lön än som följer av de på det teoretiska resonemanget grundade bestämmelserna.

Mot de i 8 § semesterlagen givna reglerna har i förevarande sammanhang i och för sig icke framförts någon erinran. Avsikten är endast att ernå en sådan ändring av paragrafen, att en överenskommelse mellan parterna i arbetsavtalet skall under vissa omständigheter bliva giltig framför vad lagen stadgar. En sådan ordning torde emellertid vara gällande även med lagens nuvarande lydelse. Föredragande departementschefen anförde nämligen i propositionen om semesterlagen (nr 286/1938) å sid. 190 följande:

»Arbetsrådet har ansett, att en viss avtalsfrihet vid semesterlönens bestämmande skulle vara ägnad att underlätta en praktisk lösning av frågan om beräkningen av den genomsnittliga inkomsten för arbetstagare, som åtnjuta dricksp engar. Jag utgår från att arbetsrådet härmed icke avsett en sådan avtalsfrihet, som skulle kunna medföra en förändring av grunderna för semesterlönens beräknande. En sådan ordning skulle jag nämligen icke kunna förorda, då semesterlönens storlek därigenom helt bleve beroende av styrkeförhållandet mellan parterna. Däremot är det givet att, om i ett visst fall svårigheter föreligga att beräkna genomsnittsinkomsten för arbetstagarna, parterna äga överenskomma, att den genomsnittliga

inkomsten skall anses hava uppgått till visst belopp. Det måste sägas vara synnerligen lämpligt, att sådana överenskommelser i god tid före semesterns åtnjutande träffas mellan parterna.»

Departementschefens uttalande utgår visserligen från förhållandena för en specialgrupp av arbetstagare, men av vad som anföres framgår tydligt, att allmängiltighet avsetts därmed. Departementschefen har alltså förutsett, att vissa praktiska svårigheter kunna uppstå vid tillämpningen av de givna bestämmelserna och har för sådana fall angivit ett möjligt förfaringssätt. Ingen erinran har i lagrådet eller riksdagen riktats mot departementschefens anförande i denna punkt.

Trots detta uttalande i propositionen kan man emellertid fråga sig, om en överenskommelse, som visserligen genomsnittligt ger arbetstagarna vad lagen föreskriver såsom minimum, likväl kommer att förbliva giltig vid talan beträffande en enskild arbetstagare, som genom den överenskomna beräkningsgrunden skulle erhålla något lägre semesterlön än om en uträkning gjorts strikt enligt lagens föreskrifter. Det är härvid att observera, att en enskild arbetare enligt lagen om arbetsdomstol äger rätt att själv kära, för den händelse hans organisation undandrager sig att tala å hans vägnar. I 2 § andra stycket semesterlagen förklaras uttryckligen, att ett mellan arbetsgivare och arbetstagare träffat avtal, som i något avseende innefattar mindre förmåner för arbetstagaren än vad i lagen stadgas, skall vara ogillt i sådan del, med mindre annat i lagen angives. Det torde icke vara möjligt att för närvarande göra något uttalande om hur arbetsdomstolen skulle ställa sig till frågan och om alltså ett anförande i propositionen kan anses medföra, att en överenskommelse, som i något enstaka fall ger en arbetstagare mindre förmåner än vad lagen bestämmer, skall vara giltig trots ordalagen i 2 § andra stycket.

Det förefaller emellertid socialstyrelsen som om någon lagändring icke skulle vara behövlig, i varje fall icke så länge arbetsdomstolen ej meddelat något utslag, som står i motsättning till departementschefens här refererade uttalande. Det bör i detta sammanhang observeras, att tillämpningen av de träffade överenskommelserna kommer att i allmänhet medföra endast obetydliga variationer i semesterlönens storlek för de enskilda arbetstagarna i förhållande till vad de skulle ha erhållit, om lagens bestämmelser direkt kommit till användning. De ekonomiska konsekvenserna för arbetarna äro alltså mycket ringa, varför det knappast är troligt, att någon talan om överenskommelsernas giltighet kommer att föras.

Om en lagändring likväl anses vara nödvändig, synes den dock icke böra vidtagas i den riktning, som arbetsgivareföreningen och landsorganisationen förordat. Deras förslag går nämligen ut på att varje kollektiv överenskommelse angående sättet för semesterlönens beräknande skall vara giltig, om avtalet å arbetstagarsidan träffats eller godkänts av en organisation, som är att betrakta såsom huvudorganisation enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt.

Organisationernas förslag skulle i realiteten innebära, att semesterlönens storlek skulle bliva beroende av styrkeförhållandet mellan parterna. En sådan

ordning har föredragande departementschefen i propositionen bestämt motsatt sig, och även enligt socialstyrelsens mening kunna starka betänkligheter anföras däremot. Förslaget står i motsättning till lagens principiella läggning att tillerkänna arbetstagarna vissa minimiförmåner. Visserligen är det sant, att man icke torde behöva befara, att kollektivavtal, som genomsnittligt sett innebär lägre semesterlön än vad lagen stadgar, kommer att träffas av en facklig organisation, som är ansluten till landsorganisationen. Det måste emellertid beaktas, att det jämte landsorganisationen finnes ett stort antal organisationer, som äro att betrakta såsom huvudorganisationer i förenings- och förhandlingsrättslagens mening. Med hänsyn till styrkeförhållandet mellan dem och respektive arbetsgivarsammanslutningar kan det ingalunda hållas för otroligt, att vid full avtalsfrihet kollektivavtal komme att ingås, som innebure genomsnittligt sämre förmåner för arbetstagarna i fråga om semesterlönens storlek än vad lagen stadgar.

Socialstyrelsen vill i stället, för den händelse en ändring av bestämmelserna i 8 § semesterlagen anses böra vidtagas, förorda, att i nämnda paragraf införes en uttrycklig bestämmelse om vad föredragande departementschefen åsyftat, nämligen att en mellan arbetsgivare och arbetstagare träffad kollektiv överenskommelse, som genomsnittligt ger arbetstagarna vad som eljest föreskrives i paragrafen, skall gälla och alltså ej kunna förklaras ogiltig på talan av organisation eller enskild arbetstagare, som erhållit något lägre semesterlön än vad eljest skulle ha varit fallet.

Förslag om slumsanering i danska städer.

Den danske inrikesministern tillsatte i oktober 1935 en kommitté med uppgift att undersöka bostadsförhållandena i äldre stadsdelar av danska städer, speciellt Köpenhamn, och framlägga förslag till bestämmelser om sanering av osunda kvarter samt förhindrande av uppkomsten av nya slumkvarter. Kommittén avgav i november 1938 ett betänkande, vars huvuddelar här i korthet skola refereras.

Till grund för betänkandet ligger bl. a. en intensivundersökning av Köpenhamns »klassiska» slumdistrikt — Adelgade-Borgergadeområdet — och en mera summarisk undersökning angående förekomsten av slumkvarter m. m. i andra danska städer med minst 10 000 invånare.

I fråga om slumbebyggelse skiljer utredningen mellan äldre och nyare sådan. Den äldre slumbebyggelsen (från t. ex. 16- och 1700-talen) består av hus, som en gång mycket väl kunnat innehålla goda bostäder, men som nu äro förfallna och ofta försämrade till följd av för många till- och påbyggnader. I Sverige och Norge saknas praktiskt taget verkliga distrikt med äldre slum, säger utredningen. I Danmark kunna hit räknas vissa delar av Christianshavn och det ovannämnda Adelgade-Borgergadeområdet i Köpenhamn samt Östergravområdet i Randers, men även i detta land omfattar den äldre slumbebyggelsen nästan enbart enstaka gator och spridda grupper av hus. I Köpenhamn ha för övrigt de stora eldsvådorna tidigare bidragit till slumsaneringen. Den nyare slumbebyggelsen, vilken förekommer som större eller mindre distrikt i nästan alla storstäder, tillkom efter mitten av 1800-talet. Kvarteren kännetecknas av höga, tätt liggande hus och jämförelsevis trånga gator. För Köpenhamns del nämnas som exempel distrikten Vester- och Nörrebro.

De brister, som karakterisera slumbebyggelsen, sammanfattas i två huvudgrupper, nämligen dels brister hos själva byggnaderna, varigenom hälsa och brandsäkerhet riskeras, och dels asociala förhållanden beträffande de där boende personerna.

Den tydligast märkbara bristen hos slumkvarteren är knappheten på ljus och luft. Orsaken härtill ligger i regel i att tomterna äro för starkt bebyggda och avstånden mellan husen för små. Av de c:a 200 fastigheterna i Adelgade-Borgergadeområdet uppfyllde icke två tredjedelar lagens krav på att minst en fjärdedel av tomten skall vara obebyggd. Tre fjärdedelar av husen hade gårdshus. En förmildrande omständighet med detta område är emellertid, att byggnaderna vanligen äro rätt låga. Vester- och Nörrebrokvarteren äro otvivelaktigt sämre ställda med avseende på ljuset. I dessa senare kvarter finnas för övrigt ett slags fastigheter, som icke minst på grund av ljus- och luftförhållandena äro så undermåliga, att de enligt utredningen icke borde nyttjas till bostäder. Det är de s. k. korridorhusen, där lägenheterna ligga utefter långa gångar, som förbinda husets två trappor. Härigenom bli lägenheterna

»ensidiga» och kunna icke vädras ordentligt. Korridorerna få ljus endast från trapporna och luften i dem blir stillastående och illaluktande. I de mycket gamla slumkvarteren återigen försämras ljustillgången ytterligare av att fönstren vanligen äro för små och luftförhållandena av att rumshöjden är för ringa. Hälften av lägenheterna i Adelgade-Borgergade uppfyllde icke lagens minimikrav på rumshöjden. Till följd av trånghet och brist på vädringsmöjligheter blir också luften i gårdarna stillastående, sur och fuktig, vartill bidrager, att invånarna äro hänvisade att där torka sin tvätt, samt de dåliga avloppen för slaskvattnet. Medverkande till det beklagliga skick, i vilket lägenheterna i de mycket gamla husen befinna sig, är den dåliga isoleringen mot fukt och kyla. Ljudisoleringen är också ofta ytterst klen, och detta gäller även de nyare kvarteren på Vester- och Nörrebro. I de äldre slumkvarteren befunnos många av husen i så dåligt skick, att de sannolikt icke skulle bli stående, om grannhusen reves. Att standarden på inredningen är låg, behöver knappast framhållas. — Bruttoarealen för en-, två- och trerumslägenheter i Adelgade-Borgergadeområdet var resp. 22·6, 37·0 och 53·9 m² per lägenhet. En femtedel av lägenheterna saknade vattenklosett, och de flesta av de andra avträdena betecknades som otillfredsställande.

Av Adelgade-Borgergadeområdets 5 500 invånare voro omkring 1 000 barn, av vilka 375 bodde i gårdshusen. Invånarna i slumkvarteren tillhöra, framhåller utredningen, icke blott samhällets fattigaste lager utan också dess moraliska bottenskikt. I Adelgade-Borgergadeområdet fann man sålunda år 1936 50 lönnkrogar, och polisen handlade samma år omkring 150 mål angående lönnkrögeri från området mot 25 i hela det övriga Köpenhamn. Givetvis florerade där också allt slags otukt. En undersökning av hyresbeloppen visade, att hyran per lägenhet i slumkvarteren var låg, medan hyran per ytenhet var ganska hög. I Adelgade-Borgergadeområdet noterade man sålunda för 1-, 2- och 3-rumslägenheter i medeltal resp. 221, 378 och 514 danska kronor per år mot resp. 292, 504 och 660 kr. i »staden inom sjöarna». Hyran per kvadratmeter golvyta för enrumslägenheter i Adelgade-Borgergadeområdet uppgick dock i 36 % av samtliga undersökta fall till 12 kr. eller mera och i 7 % av fallen till 16 kr. eller mera, medan genomsnittet för år 1935 nybyggda enrumslägenheter utan bad och centralvärme var 11 kr. År 1936 belöpte sig fastighetsvärdet inom området till 17·1 milj. kr., varav 5·8 milj. var markvärde. Över tre fjärdedelar av summan föll på fastigheter, där markvärdet utgjorde 20—50 % av fastighetsvärdet. Inemot hälften av fastigheterna värderades till under 50 000 kr. stycket. Den samlade skulden utgjorde 56·4 % av fastigheternas beräknade värde. Hyresvärdet av samtliga bostäder, butikslokaler m. m. uppgick till 1·7 milj. kr. eller 10 % av fastighetsvärdet.

*

Utredningens betänkande utmynnar i förslag till lag om bostadsinspektion och sanering av osunda stadsdelar. Utarbetandet av det slutliga lagförslaget har emellertid först skett, sedan klarhet förelegat rörande lagstiftningsarbete, som pågått på andra områden, nämligen beträffande frågorna om lån till bo-

stadsproduktion, om stadsplaner och om nya byggnadsbestämmelser för Köpenhamn.

De i den nya lagen föreslagna åtgärderna kunna sammanfattas sålunda.

1) Ett organ, utrustat med effektiva befogenheter att kontrollera bostäderna, borde inrättas. Organet skulle t. ex. kunna förbjuda nyttjande av viss fastighet eller del av fastighet till bostadsändamål. Organiserandet av en dylik bostadsinspektion — som hittills saknats i Danmark — samt fastställandet av dess verksamhetsområde är enligt utredningen en första förutsättning för ett rimligt saneringsarbete och har också blivit det första ledet i det föreliggande lagförslaget. Bostadsinspektionen bör knytas till hälsovårdsmyndigheterna under ledning av den centrala »Sundhedsstyrelsen» (medicinalstyrelsen).

2) I anslutning härtill har nästa led varit att uppställa regler för det offentligas ingrepp till sanering av osunda bostadskvarter. Sålunda föreslås, att kommunerna tilläggas befogenhet att efter godkännande av ett statligt råd för bostadsinspektionen besluta om expropriation av fastigheter, om det befinnes nödvändigt för införande av en bättre ordning inom ett osunt eller brandfarligt område. Fastighetsägarna tillerkännas dock viss rätt att anföra klagomål över sådana beslut.

En dylik sanering verkar som ett led i en rationell bostadspolitik och betyder fullföljandet av en förnyelseprocess, som av hygieniska, sociala eller moraliska skäl länge varit behövlig, framhåller utredningen. Man har övervägt, om icke fastighetsförvärvet kunde ske på sådant sätt, att icke det offentliga pålades orimliga offer genom ersättning av mer eller mindre tvivelaktiga värden, konstruerade på grundval av fastigheternas tillfälliga avkastning, en avkastning, som påverkas av en konstlad efterfrågan och av vissa fastigheters mer eller mindre uppenbara användning för asociala ändamål. Även om man är enig beträffande det orimliga i att förhållanden, som icke kunna räknas ägaren till godo utan kanske rent av böra läggas honom till last, verka stegrande på hans ersättningskrav, har man ändå icke ansett sig kunna gå längre än att föreslå, att det vid beräkning av ersättning tages hänsyn till den berörda fastighetens tillstånd, läge och övriga beskaffenhet samt den inverkan, som lagförslagets övriga regler direkt eller indirekt kunna ha för bedömandet av fastighetens värde och användning. — Den omständigheten, att man ingriper mot användandet av osunda fastigheter, eller möjligheten av sådana ingrepp i framtiden kommer, anser kommittén, självklart att öva inflytande på bedömandet av sådana fastigheters värde i handeln.

3) Med kännedom om att det vid en bostadssanering rör sig om lösningen av en uppgift av allmän betydelse, som icke kan väntas bli behörigen främjad, om det överlåtes till kommunerna att ensamma bära de därmed förbundna kostnaderna, har kommittén som det tredje huvudledet i lagen föreslagit, att statsunderstöd må utbetalas till genomförandet av sanering i form av en kombination av billiga lån och direkta tillskott.

Ett antal bilagor äro bifogade betänkandet, däribland en översikt av saneringslagstiftningen i främmande länder. Redogörelser lämnas bl. a. för den engelska Housing Act av 31 mars 1936 och den svenska hälsovårdsstadgans bestämmelser angående bostäder.

Kortare meddelanden.

Sociala frågor inför riksdagen. I anslutning till den i föregående nummer av denna tidskrift meddelade förteckningen över propositioner och motioner i frågor av mera allmänt socialt intresse vid 1939 års riksdag redovisas här nedan vissa *propositioner*, som (med undantag för nr 11 och 14) avlämnats under tiden 15 februari—12 mars.

Nr 11 med förslag till lag angående ändring i lagen den 11 juni 1920 (nr 407) om barn i äktenskap m. m.

Nr 14 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Nr 86 med förslag till lag om villkorlig dom m. m.

Nr 87 angående åtgärder beträffande villkorligt dömda personer ävensom frigivna fångar.

Nr 89 med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. (Gäller reglering av anställningsvillkoren för viss personal.)

Nr 96 med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m.

Nr 103 angående skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn.

Nr 109 angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande.

Nr 114 med förslag till lag om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap m. m.

Nr 146 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m.

Nr 157 angående understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt stipendier åt elever vid dylika skolor.

Nr 166 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m. (Avser bl. a. hyresavtal.)

Nr 177 angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem.

Nr 178 angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m.

Nr 179 angående anslag till statens arbetslöshetskommission ävensom till reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m.

Nr 188 angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning för lantarbetare m. m.

Nr 204 angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten berörande frågor.

Förarbeten till 1941 års dyrortsgruppering. Sedan socialstyrelsen i skrivelse den 28 december 1938 inkommit med förslag till plan för 1941 års dyrortsgruppering, har Kungl. Maj:t den 3 mars 1939 anbefallt styrelsen att, i samband med utförande av den i kommunalskattelagen (48 § 1 mom.) omförmälda grupperingen av orterna i riket (skattegrupperingen) jämväl uppgöra förslag till fördelning av stationeringsorterna för statstjänstemän samt lärare vid folk- och småskolor m. fl. å de i civila avlöningsreglementet angivna ortsgrupperna (lönegruppering).

Kungl. Maj:t har åt socialstyrelsen uppdragit att för verkställande härav *dels* upprätta och till finansdepartementet inkomma med förslagslistor å de orter, vilka böra ingå i den för nämnda ortsgrupperingar erforderliga undersökningen av levnadskostnadernas storlek, *dels* att uppgöra och till finansdepartementet inkomma med förslag till kungörelse angående verkställande av allmän hyresräkning i samband med den hösten 1939 anordnade

mantalsskrivningen för år 1940, innefattande jämväl förslag till förteckning å de orter, där hyresräkning skall äga rum; *dels ock* att verkställa undersökning rörande kostnaderna för byggande av bostad på landsbygden i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen i förenämnda skrivelse framlagd plan.

Vidare har Kungl. Maj:t uppdragit åt fångvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen och lotsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen inhämta uppgifter angående de hyror, vilka under hyresåret 1939—1940 utgå för lägenheter, förhyrda i den öppna hyresmarknaden av befattningshavare inom nämnda verk och till deras förvaltningsområden hörande kårer, däri inbegripet lärarpersonalen vid folk- och småskolor samt högre kommunala skolformer.

Skärpta arbetsbestämmelser i Tyskland. Den ökade bristen på arbetskraft inom vissa verksamhetsgrenar har föranlett nya ingripande bestämmelser i Tyskland. »Förordningen för säkerställandet av behovet av arbetskraft för uppgifter av särskild statspolitisk betydelse» av den 22 juni 1938[1] har nämligen den 13 februari 1939 ersatts av en ny förordning, varigenom tjänsteplikten utvidgats och en generell bestämmelse införts, som avser att inskränka ombyte av arbetsplats.[2]

Medan sålunda tjänsteplikten tidigare endast hade begränsad varaktighet, kan numera skyldigheten att tjänstgöra på anvisad arbetsplats utsträckas på obegränsad tid, varvid den tidigare anställningen helt upphör. Myndigheterna ha därmed fått möjligheter att anskaffa arbetskraft icke endast för övergående arbetsuppgifter (befästningsanläggningar m. m.) utan även att verksamt underlätta varaktiga strukturella förändringar i näringslivet. Enligt hittillsvarande bestämmelser fick vidare arbetstagaren genom tjänsteplikten icke komma i ett ekonomiskt sämre läge än förut. Hädanefter skall däremot den nya arbetsplatsens tariffer vara gällande. Skulle därvid det nya arbetet medföra sämre villkor, kan visserligen det nya företaget åläggas att hålla den arbetsförpliktade skadeslös, men endast i särskilt ömmande fall. En annan förändring består däri, att privata och offentliga företag icke endast kunna åläggas att avstå enstaka personer utan även hela avdelningar av sin personal. Om det sålunda skulle visa sig vara »statspolitiskt nödvändigt» att utan dröjsmål starta en ny gruva eller fabrik, så kunna likartade gruvor och fabriker åläggas avstå delar av sin redan inarbetade personal till förmån för det nya företaget. Dessutom berör tjänsteplikten icke längre endast tyska medborgare, utan alla i riket bosatta, alltså även utlänningar, dock icke sådana, som »på grund av statsfördrag eller erkända folkrättsliga regler äro befriade därifrån.»

Den viktigaste av de nya bestämmelserna torde emellertid vara den, som avser att inskränka ombytet av arbetsplats. Om tidigare en person förpliktats anta ett visst arbete, så kunde det nya arbetsavtalet endast uppsägas efter tillstånd av arbetsförmedlingen. Däremot hade personer, som redan förut voro sysselsatta vid samma företag, frihet att lösa sitt avtal. Bland annat för att hindra dessa tidigare anställda men icke tjänsteförpliktade att lämna sina arbetsplatser kan enligt den nya förordningen arbetsförmedlingarnas befogenhet att meddela tillstånd till uppsägning av arbetsavtal göras allmängiltiga. Arbetsministern har sålunda bemyndigats att, om »särskilda statspolitiska skäl» så fordra, göra upplösandet av arbetsavtalet inom de näringsgrenar, där ett minskat ombyte av platser är önskvärt, beroende av arbetsförmedlingens tillstånd. Enligt den 10 mars meddelade föreskrifter skall förordningen tillämpas inom jord- och skogsbruk, bergsbruk (utom stenkolsgruvor), kemisk industri, byggnadsämnes- samt järn- och metallindustri. Avsikten härmed är icke endast att förhindra ett »osunt» ombyte av arbetskraft — för närvarande byta i Tyskland månatligen 1·5 miljoner arbetsplatser innehavare — utan även att stärka »samhörighetskänslan» mellan företaget och dess personal och mellan de anställda inbördes.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 702.
[2] Jfr Reichsarbeitsblatt årg. 1939, nr 6 och 8, Soziale Praxis nr 5, Der deutsche Volkswirt nr 20.

Arbetslösheten inom lantarbetareförbundet år 1938. Antalet fackförbund, som till socialstyrelsen lämna fortlöpande uppgifter angående arbetslösheten, har från och med januari månad 1939 utökats med svenska lantarbetareförbundet, vilket alltså nu för första gången redovisas i tabellen över arbetslösheten inom arbetarorganisationerna å sid. 209. Medlemsantalet och arbetslösheten inom förbundet under år 1938 vid utgången av de olika månaderna belyses genom följande översikt:

	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Redovisade avd. .	632	635	636	643	653	656	662	664	666	669	669	670
» medl. .	34916	35810	36312	36642	37261	37658	37843	38174	38170	38050	38173	37359
Arbetslösa: antal .	3258	3284	2996	2543	2123	2153	2017	1926	1846	2179	3116	3562
» % . . .	9·3	9·2	8·3	6·9	5·7	5·7	5·3	5·0	4·8	5·7	8·2	9·5

Arbetslöshetsprocenten var lägre för lantarbetareförbundet än för samtliga redovisade fackförbund i genomsnitt, och årsmedeltalet 1938 utgjorde 6·9 % mot 10·9 % för samtliga (exkl. skogs- och flottningsarbetareförbundet).

Arbetsmarknadspolitiken i Förenta staterna. *Nuvarande organisation.* Förenta staternas regering har åt flera olika temporära förvaltningsorgan anförtrott genomförandet av arbetslöshetspolitiken. Av dessa ha för närvarande Public Works Administration (PWA), Works Progress Administration (WPA), Civilian Conservation Corps (CCC) och National Youth Administration (NYA) i flera hänseenden den största betydelsen.

Public Works Administration inrättades redan *sommaren 1931*, d. v. s. under Hoover-regeringen, såsom en institution av tillfällig karaktär. Sedermera har vid flera tillfällen tiden för dess verksamhet utsträckts och gäller för närvarande till den 30 juni 1941. Verksamheten har från begynnelsen inriktats på allmänna arbeten i egentlig mening, d. v. s. konstruktiva företag på relativt lång sikt och ej omedelbara nödhjälpsåtgärder. PWA's funktioner för närvarande kunna summariskt sägas vara att finansiera federala projekt, att ställa lån till förfogande för icke-federala allmänna institutioner såsom hjälp vid finansierandet av konstruktiva företag samt att uppgöra arbetsprojekt för allmänna institutioner.

Works Progress Administration tillkom genom the Emergency Relief Act 1935 för att skapa arbetstillfällen genom konstruktiva företag. Tiden för dess verksamhet gäller för närvarande till den 30 juni 1939. WPA är direkt ansvarig inför presidenten för »ett ärligt, effektivt, snabbt och koordinerat utförande av arbetsprojekten i deras helhet», samt för att desamma »utföras på ett sådant sätt, att största möjliga antal personer på kortast möjliga tid överföras från understödstagarlistorna till arbete vid sådana företag eller till privatanställning.»

Civilian Conservation Corps efterträdde den självständiga institutionen Emergency Conservation Works genom en lag den 28 juni 1937. I spetsen för organisationen står en direktör, vilken har full och slutlig bestämmanderätt över CCC's verksamhet, häri inberäknad anslagstilldelning åt de med myndigheten samarbetande federala departementen (krigs-, inrikes-, jordbruks- och arbetsdepartementen samt byrån för veteranärenden). CCC's ändamål är att bereda arbete och yrkesutbildning åt arbetslösa unga medborgare samt i begränsad omfattning åt krigsveteraner och indianer genom konstruktiva företag i samband med bevarandet och utvecklingen av naturtillgångarna.

National Youth Administration tillkom genom Emergency Relief Act 1935 såsom en gren av verksamheten inom WPA. NYA's ändamål är att bereda sysselsättning åt behövande yngre studerande och därigenom sätta dem i stånd att fortsätta sin utbildning samt även åt behövande yngre icke-studerande i avsikt att skaffa dem värdefull erfarenhet och rekreation. NYA har vidare till uppgift att uppmuntra förmedlingen av arbeten av ifrågavarande art samt bereda tillfällen till konstruktiva sysselsättningar på fritid.

Det torde av ovanstående framgå, hurusom de olika organens funktioner i viss mån sammanfalla, vilket förhållande vid flera tillfällen givit upphov till förvecklingar. Sålunda har det förekommit, att arbetssökande, vilka uppfylla villkoren för att beredas sysselsättning både vid PWA och WPA, likväl icke erhållit sådan på grund av ovissheten om till vilkendera organisationen vederbörande vore att hänföra. Den federala nödhjälpsförmedlingen har genom uppdelningen på olika sinsemellan oberoende organ kommit att sakna planmässighet i stort, vilket förorsakat misshälligheter av ekonomisk natur samt givit upphov till en tävlan särskilt mellan PWA och WPA om de fördelaktigaste arbetsprojekten. Den fundamentala bristen inom WPA anses vara, att enrollerandet av arbetare icke försiggår med tillbörlig hänsyn för vederbörandes behov av arbete. På grund härav samt de relativt höga lönerna som betalas av WPA har en favoriserad klass av arbetare uppstått. Dessa arbetare ha på sina håll sammanslutit sig i föreningar för att skydda sina intressen. WPA har icke kunnat bereda tillfälle till arbete åt ett så stort antal arbetslösa som vore önskvärt, då nödhjälpsarbetena tagit formen av något eftersträvansvärt, vid vilket de enrollerade på allt sätt sökt hålla sig kvar. De ha även härigenom blivit mera lyhörda för politiska påtryckningar. Synnerligen skarp kritik har också riktats mot den politiska verksamhet, som uppgivits bedrivas inom PWA och WPA. Förvaltningen av WPA beskylles sålunda för »slöseri och extravagans, skandalöst bruk för politiska ändamål av medel, vilka anslagits för behövande, samt fostrande av underminerande propaganda mot regeringen själv». Även från privat håll och särskilt i tidningspressen ha uttalanden av motsvarande art upprepade gånger förekommit.

Anmärkningar ha ej heller saknats mot CCC, som för närvarande sysselsätter omkring 300 000 personer. Försök ha gjorts att med dessa förena de omkring 3 miljoner f. d. medlemmarna av CCC i en organisation för att genom påtryckningar å vederbörande myndigheter söka erhålla särskilda förmåner och kompensationer för den tid och det arbete, som vederbörande offrat i landets tjänst. Avsikten med CCC är emellertid snarast hjälpverksamhet, varför ovannämnda försök tydligt framstått såsom bristande lojalitet mot nationen och uppenbarligen dikterade av rent egoistiska hänsyn.

Förslag till omorganisation. Det klander, som från såväl officiellt som privat håll sålunda framförts mot berörda förvaltningsorgan, torde ha förorsakat tillsättandet av det speciella senatutskott, »Special Committee to investigate Unemployment and Relief», under ordförande av senator James F. Byrnes, vilket fått till uppgift att med hänsyn till gjorda erfarenheter bland annat även taga under övervägande en omorganisation av de federala hjälpåtgärderna. Utskottet har efter 17 månaders arbete den 14 januari 1939 avgivit sitt betänkande.

Betänkandet söker framför allt råda bot på ett allvarligt missförhållande inom amerikansk arbetslöshetspolitik, nämligen den bristande registreringen och kontrollen av de arbetslösa. Nödvändigheten av att från nödhjälpsarbetena avskilja de arbetare, vilka icke äro oundgängligen i behov därav framhålles även särskilt. Alla arbetslösa böra därför låta registrera sig på de arbetsförmedlingsbyråer i landet, som stå under överinseende av Förenta staternas arbetsförmedling. På dessa byråer skola också från arbetsgivarnas sida alla lediga tjänster registreras. Byråerna skulle härigenom få möjlighet att bedöma vederbörande arbetssökandes villighet att taga emot det arbete som erbjudes. De registrerade arbetslösa, för vilka arbete icke kan beredas, indelas i 3 kategorier. Den första utgöres av arbetsföra arbetare, vilka åtnjuta arbetslöshetsförsäkring. Dylika arbetare kunna så länge premierna regelbundet utgå icke beredas nödhjälpsarbete. Den andra kategorien utgöres av icke arbetsföra arbetare. För dem finnes ålderdomspensionering med flera sociala välfärdsanordningar. Så länge dylik hjälp står vederbörande till förfogande kan någon annan hjälp icke lämnas dem. Nödhjälpsarbete bör därför endast utgå till sådana arbetsföra arbetslösa, som ej kunna erhålla något annat arbete och som visa beredvillighet att begagna sig av vanligt arbete, när sådant erbjudes till gällande löner.

Nödhjälpsarbetena för sistnämnda stora grupp av arbetslösa bör enligt betänkandet organiseras så, att PWA och WPA sammanslås och verksamheten förlägges under ett departement för offentliga arbeten, vilket erhåller permanent karaktär. Ävenså böra CCC och NYA,

vilkas verksamhet i huvudsak är av likartad natur, sammanslås och ställas under överinseende av nyssnämnda departement. I spetsen för denna myndighet ställes en av presidenten på vissa år utsedd och av senaten godkänd direktör. Departementet skall uppgöra arbetsprojekt, som kunna utvidgas och inskränkas alltefter behov. Det skall vidare samarbeta med lokala myndigheter. Kostnaderna skola så fördelas, att den federala regeringen betalar två tredjedelar och de delstatliga en tredjedel, vilken senare andel skall kunna modifieras i förhållande till stater med svagare ekonomisk bärkraft.

Utskottsmajoriteten har icke ansett en undersökning av den politiska aktiviteten inom WPA ligga inom ramen för utskottets verksamhet. På grund av härom förekommande diskussioner har utskottet likväl ansett sig böra avgiva några allmänna rekommendationer i frågan. Utskottet instämmer i de av det speciella utskottet för undersökning av utgifter i samband med kampanjer för senatsval avgivna rekommendationerna att göra det straffbart att på olika uppräknade sätt beröva en person hans nödhjälpsarbete samt att utlämna listor på personer, vilka åtnjuta nödhjälpsarbete, till någon politisk kandidat, kommitté etc. Utskottet har emellertid också föreslagit, att i all framtida lagstiftning rörande anslag till nödhjälpsåtgärder inryckas bestämmelser av innehåll, att alla löften om nödhjälpsarbete och likartade fördelar till någon person såsom belöning för politiskt stöd i en eller annan form göras till urbota brott. Det bör vidare betraktas såsom urbota brott att beröva någon hans nödhjälpsarbete på grund av vederbörandes politiska verksamhet eller hota honom därmed eller göra försök därtill. Betänkandet rekommenderar dessutom att bestämmelser införas, innehållande förbud för inom nödhjälpsförvaltningen anställda ämbets- och tjänstemän att aktivt deltaga i politiska kampanjer. Vederbörande skola emellertid icke berövas sin rösträtt.

Utskottets rekommendationer ha såväl av personer i officiell ställning som i pressen rönt ett mycket gott mottagande. Det torde komma att ligga till grund för kongressens behandling av presidentens förslag om anslag till nödhjälpsarbeten under nästa finansår. Den starka kritik, som nyligen framkommit inom kongressen i samband med beviljandet av tilläggsanslag för nödhjälpsarbeten under innevarande år,[1] torde i mycket ha sin grund i de missförhållanden, som påtalas i betänkandet.

(Meddelande från svenska beskickningen i Washington.)

Rationellare hemarbete på landsbygden. 1937 års utredning angående det mindre jordbrukets arbetsförhållanden har avgivit sitt betänkande (Statens off. utr. 1939: 6). De sakkunniga voro prof. L. Nanneson (ordförande), riksdagsmännen A. Andersson och S. Jansson, ingenjör N. Berglund, fröken K. Collin, landstingsman F. Karlsson, fru A. Linders och hemkonsulenten G. Nordlund. Som sekreterare tjänstgjorde arkitekten H. Carlheim-Gyllensköld.

Utredningen konstaterar, att husmoderns arbetsbörda i det mindre jordbruket ofta är mycket stor. De tidsstudier, som företagits vid ett antal mindre jordbruk i olika delar av landet, ha sålunda givit vid handen, att husmodern haft en arbetsdag av i genomsnitt 13 timmar, därav i medeltal 4 timmar per dag för djurens skötsel och annat lantbruksarbete. I vissa fall översteg arbetsdagen 15 timmar. Husmodern utför ofta sitt arbete under synnerligen ofördelaktiga förhållanden. Bostaden är ofta obekväm ur arbetssynpunkt. Vatten- och avloppsledningar saknas i regel. Köksinredning och hemmets utrustning i övrigt lämna såväl ur arbetsteknisk som hygienisk synpunkt mycket övrigt att önska. Ofta brister det även i fråga om arbetsmetoder och arbetets planläggning. De utförda tidsstudierna visade sålunda, att för förflyttning inom bostad och kök samt mellan bostad och ekonomibyggnader förbrukades ej mindre än i medeltal $1^1/_2$ timme per dag eller över 11 % av arbetstiden och i vissa fall över 3 timmar per dag. Som orsaker till dessa bristfälligheter nämner utredningen: 1) Småbrukets otillfredsställande bärighet och därmed

[1] Presidenten hade som tilläggsanslag för innevarande finansår begärt 875 milj. dollars, vilket av kongressen nedskurits till 725 milj.

sammanhängande ekonomiska svårigheter; 2) Bristande förståelse för hemarbetets betydelse; 3) Dåliga och olämpligt inredda byggnader samt brist på arbetssparande installationer; 4) Otillfredsställande redskapsutrustning och bristande kunskaper om huru arbetet bör planläggas och bedrivas.

I anslutning till den förstnämnda av dessa orsaker betonar utredningen, »att en förbättring av det mindre jordbrukets lönsamhet måste anses såsom den utan jämförelse viktigaste förutsättningen för åstadkommandet av mera varaktiga och genomgripande förbättringar i kvinnornas arbetsförhållanden i det mindre jordbruket». Utredningen föreslår dessutom olika åtgärder, som kunna vara ägnade att åstadkomma förbättringar i de nuvarande förhållandena i skilda hänseenden.[1] Sålunda borde statsanslag beviljas för utarbetandet av korta och instruktiva handledningar angående bostadens beskaffenhet, vatten- och avloppsledningar, uppvärmningssystem, köksinredning samt tvätt. Dessutom föreslås utgivandet av en handbok för mindre byggmästare på landet och en handbok för rörinstallatörer. Anslag borde även beviljas för framställning av korta upplysnings- och propagandafilmer för rationalisering av arbetsförhållandena i de mindre lanthemmen. För undersökningar och förbättringar av arbetsmetoder och redskap i lanthemmen föreslås även upprättandet av en särskild forskningsanstalt — ett institut för hemarbetets rationalisering.

Ett betydande utrymme ägnas åtgärder för förbättring av lanthemmens bostäder och övriga byggnader. I anslutning till ett av egnahemsstyrelsen avgivet förslag förordar utredningen en avsevärd intensifiering av den statliga bidrags- och låneverksamheten för förbättring av landsbygdens bostadsstandard, särskilt beträffande installationer för värme, vatten och avlopp.

Vidare understrykes behovet av rådgivning i byggnadsfrågor. I anslutning härtill föreslås utbildning av byggnadskonsulenter för jordbrukets behov genom inrättande av en särskild byggnadslinje vid lantbrukshögskolan. Anställning av byggnadskonsulenter vid varje hushållningssällskap förordas ävensom statsbidrag till kostnaderna härför. I avvaktan på byggnadskonsulenternas anställning borde för upplysningsverksamhet beträffande anläggningar för värme, vatten och avlopp ett mindre antal sanitetsingenjörer anställas för en tid av tre år. Dessutom föreslås anslag för speciell forskningsverksamhet beträffande lantbrukets byggnader.

Som propaganda borde ett femtiotal mönsterbostäder uppföras vid mindre jordbruk i skilda delar av landet. Här skulle det allmänna icke bidraga ekonomiskt men väl med byggnadsteknisk expertis. Dessa mönsterbostäder borde icke vara utställningsföremål utan verkliga hem, som dock i viss omfattning stå till allmänhetens förfogande för studiebesök. — Slutligen föreslår utredningen, som även ägnat uppmärksamhet åt landsbygdens tvättstugeproblem, att ett trettiotal tvättstugor på försök inrättas i olika delar av landet, varvid statsbidrag skulle utgå med 25 % av anläggningskostnaden.

Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Socialstyrelsen har den 14 februari 1939 avgivit utlåtande över betänkande med förslag till lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän.[2] Styrelsen tillstyrker, att förslaget lägges till grund för lagstiftning, men framställer erinringar mot vissa delar av förslaget.

I fråga om lagens tillämpningsområde hade de sakkunniga föreslagit, att lagen skulle gälla för de kommunala tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannaansvar eller ha befattningar upptagna i kommunal lönestat eller tjänsteförteckning, i samband varmed förslag framlagts till motsvarande ändring av 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt. Styrelsen erinrar häremot, att den särskilda förhandlingsordningen för kommunala tjänstemän därigenom skulle komma att omfatta även sådana grupper av kommunala

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1938, sid. 630 angående vissa åtgärder med liknande syfte, som vidtagits av kooperativa förbundet.

[2] En redogörelse för betänkandets huvudsakliga innehåll har lämnats i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 44.

tjänstemän, som för närvarande anses vara berättigade att sluta kollektivavtal. Denna förhandlingsordning syftar emellertid icke till slutande av avtal mellan kommun och dess tjänstemän utan allenast till att tjänstemännen skola beredas tillfälle att vid förhandlingar framföra sina synpunkter å de frågor, som beröra dem. Med hänsyn härtill finner styrelsen lämpligast att avgränsningen mot lagen om förenings- och förhandlingsrätt sker i enlighet med bestämmelserna om ämbetsmannaansvar. Styrelsen förordar i detta sammanhang, att en utredning av frågan om en allmän tjänstemannalagstiftning med det snaraste igångsättes. — Byråchefen Hagman har i avgiven reservation förklarat sig tillstyrka de sakkunnigas förslag i denna del.

De sakkunnigas förslag innebär, att förhandlingsrätt endast skall tillkomma sådan tjänstemannaorganisation, som erhållit erkännande genom beslut av socialstyrelsen. Erkännande skulle endast kunna lämnas åt en riksorganisation. Styrelsen gör för sin del gällande, att alla de föreningar, som kunna sägas ha tillräcklig fasthet och representativitet, böra äga förhandlingsrätt. För den händelse emellertid krav å erkännande skulle komma att uppställas, har styrelsen trots vissa betänkligheter icke velat motsätta sig att handha uppdraget att lämna erkännande till organisationerna. I motsats till de sakkunniga anser styrelsen, att intet hinder bör sättas mot tillämpningen vid sidan av lagens bestämmelser av en förhandlingsordning, varom överenskommelse träffats i avtal mellan kommun och tjänstemannaorganisation.

Mot förslaget om vidareförande till stads- eller kommunalfullmäktige av frågor, vari parterna efter förhandling icke kunnat uppnå enighet, anmärker styrelsen, att anordningen syntes öppna möjlighet för en förening att i oträngt mål besvära kommunens högsta beslutande organ. Det funnes därjämte anledning befara, att personal- och anställningsfrågor komme att bliva på ett både för tjänstemännen själva och för allmänna intressen olämpligt sätt indragna i rent politiska strider. Styrelsen anser det vara för ändamålet alldeles tillräckligt, om förhandlingar få föras med vederbörande kommunala myndighet. — I samband härmed påpekar styrelsen, att lagförslaget icke löser spörsmålet om på vilket stadium av en frågas handläggning som förhandlingar skola föras.

Styrelsen ifrågasätter slutligen, om ej någon möjlighet borde införas till vitesföreläggande vid förhandlingsvägran från kommuns sida såsom i lagen om förenings- och förhandlingsrätt.

Omröstnings- och samarbetsregler för danska fackorganisationer. Vid den danska landsorganisationens kongress den 9 och 10 februari 1939 fattades vissa viktiga beslut om regler för omröstning och samarbete att tillämpas i de fall, då flera fackförbund ha att underhandla med gemensam arbetsgivare.

Enligt en dansk lag av år 1934 kan förlikningsmannen bestämma, att de av en avtalsrörelse berörda facken betraktas som en enhet, vare sig de äro anslutna till landsorganisationen eller fristående föreningar eller förbund. Vid omröstning sammanföras alltså i dylika fall alla rösterna. Att reglera omröstningsförfarandet på sådant sätt, att varje organisation kommer till sin rätt, blev följaktligen ett starkt intresse för arbetarparten. Den nya omröstningsregeln stadgar följande: »Har vid omröstning inom ett förbund antalet i omröstningen deltagande icke uppgått till 75 % av de röstberättigade medlemmarna, skall förbundets beslutande organ träffa avgörande för det antal medlemmar, som fattas i 75 %.» Härav framgår, att även om deltagandet från viss organisation i omröstningen är mycket svagt, komma alltid röster till ett antal av minst tre fjärdedelar av det röstberättigade medlemsantalet att påverka resultatet. Deltaga återigen minst 75 % av de röstberättigade, behöver bestämmelsen icke träda i kraft.

De nya samarbetsreglerna syfta till att samordna och därigenom effektivisera fackorganisationernas uppträdande vid avtalsförhandlingar. Deras innehåll är i korthet följande. Före varje mera allmän avtalsrörelse sammanträda representanter för de berörda förbunden för att dryfta lönesituationen och i samband därmed frågan om avtalens

uppsägning, de huvudkrav förbunden böra upptaga på förhandlingsprogrammet o. dyl. Mellan de fack, som ha naturliga gemensamma löneintressen, inledes därefter samarbete — med deltagande jämväl av landsorganisationen eller under dess överinseende — innan förslag framställas till arbetsgivarparten. De fackförbund, som deltaga i samarbetet, äro förpliktade att, så länge förhandlingar pågå, fortsätta därmed enligt det uppgjorda samarbetsprogrammet, till dess att andra bestämmelser fastställts av vederbörande fackliga instanser.

Slutligen antog kongressen ett förslag till ändring i gällande förhandlingsregler av innebörd att förlikningsinstitutionen, om part så önskar, redan från ett tidigt stadium skall hållas underrättad om förhandlingsläget. Genom att sända representant till förhandlingarna skulle institutionen vidare erhålla önskvärd inblick i detaljfrågorna. Dessa bestämmelser kunna dock icke praktiseras, förrän även arbetsgivarparten biträtt dem. Eventuellt kräves också ändring i förlikningsmannalagen.

Överstyrelse för yrkesutbildning.[1] Socialstyrelsen, som tidigare i ett utlåtande över verkstadsskoleutredningens betänkande angående centrala verkstadsskolor m. m. (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 33) framhållit angelägenheten, att från samhällets sida åtgärder vidtoges i syfte att öka yrkesutbildningsmöjligheterna, framhåller i ett den 18 februari 1939 avgivet utlåtande, att tillskapandet av en fristående överstyrelse för den centrala ledningen av yrkesutbildningen i hög grad torde komma att befordra utvecklingen av yrkesutbildningen. Styrelsen ansåg sig därför i princip böra tillstyrka de sakkunnigas förslag om inrättandet av den föreslagna överstyrelsen för yrkesutbildning, dock med vissa erinringar.

Sålunda framhölls, att därest den del av ledningen för yrkesundervisningen, som hittills handhafts av skolöverstyrelsen, anförtros åt en fristående överstyrelse, man samtidigt bör överväga, huruvida icke även ledningen av den lägre yrkesutbildningen för jordbruk och fiske, som utövas av lantbruksstyrelsen, bör överflyttas till den nya överstyrelsen. Först härigenom torde detta ämbetsverk erhålla den av de sakkunniga avsedda centrala ställningen i fråga om yrkesutbildningen. Därest frågor rörande jordbrukets yrkesutbildning överfördes till den föreslagna överstyrelsen, skulle utbildningsmöjligheterna för jordbrukets vidkommande kunna bättre än nu är möjligt avvägas med hänsyn till förhållandena inom andra yrkesområden, främst industrien. Detsamma gäller i viss mån även för den lägre skogsundervisningen, vars centrala ledning handhaves av domänstyrelsen.

Enligt förslaget skulle två av ledamöterna i överstyrelsen representera företagar- och två arbetarintressena. Viktigare ärenden skulle behandlas i plenum, varvid besluten skulle fattas kollegialt. Socialstyrelsen ifrågasätter, om icke representationen för de statliga intressena — enligt utredningen allenast överdirektören — borde förstärkas i någon form. En tänkbar utväg kunde vara, att av de övriga fyra ledamöterna två företrädde statliga intressen och sålunda icke voro företagar- eller arbetarrepresentanter, medan dessa parter representerades av vardera en ledamot. Det synes nämligen styrelsen knappast tillfredsställande, att vid handläggandet av frågor av förevarande natur de båda parternas representanter skulle gemensamt kunna överrösta den statliga representanten, detta så mycket mer som kostnaden för verksamheten gäldas av det allmänna. Skulle nyss nämnda utväg icke visa sig framkomlig, förordar styrelsen, att partrepresentanterna allenast i form av en rådgivande institution knytas till överstyrelsen.

En av de nya arbetsuppgifter, vilka skulle anförtros den centrala ledningen, är att följa näringslivets och arbetsmarknadens utveckling. Detta föreslås skola ske bland annat genom inrättande av en särskild avdelning för arbetsmarknadsförhållanden samt statistik å den administrativa byrån. Åt denna avdelning skulle även anförtros — förutom

[1] Ett kort referat av betänkandet angående överstyrelse för yrkesutbildning (Statens off. utr. 1938: 54) är återgivet i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 45.

handhavandet av den fortlöpande statistiken rörande yrkesundervisningen — vissa andra förhållandevis omfattande statistiska arbetsuppgifter särskilt beträffande förhållandena å arbetsmarknaden. Det är naturligt, att den nya överstyrelsen måste följa utvecklingen inom näringslivet och å arbetsmarknaden. Emellertid ifrågasätter socialstyrelsen, huruvida det verkligen skall anses nödvändigt, att överstyrelsen anförtros dessa arbetsuppgifter och om icke hithörande problem skulle kunna lösas på ett annat såväl effektivare som mindre kostnadskrävande sätt. Den erfarenhet, som överstyrelsen genom tjänstemännen å denna avdelning (en byrådirektör jämte någon amanuens) kan förvärva, torde nämligen knappast kunna bliva av det värde, som de sakkunniga förutsätta.

I detta sammanhang erinras om att socialstyrelsen enligt sin instruktion bland annat skall med uppmärksamhet följa företeelserna å arbetsmarknaden. Styrelsen har sålunda i egenskap av tillsynsmyndighet för den offentliga arbetsförmedlingen och för de erkända arbetslöshetskassorna att handlägga ärenden rörande arbetsmarknadsfrågor av olika slag. Här nämnda arbetsuppgifter äro anförtrodda socialstyrelsens arbetsmarknadsbyrå. Tjänstemän å arbetsmarknadsbyrån verkställa ofta resor i olika delar av landet, varvid de erhålla direkt kontakt med personer, som besitta god kännedom om olika lokala förhållanden. Vidare bearbetas genom socialstyrelsens försorg den på fackorganisationernas rapporter grundade statistiken rörande arbetslösheten inom dessa. Den erfarenhet, som genom dessa arbetsuppgifter förvärvas hos styrelsen, torde sannolikt vara betydligt mera omfattande och allsidig än den, som kommer att kunna samlas på den föreslagna avdelningen inom överstyrelsens administrativa byrå. Det förefaller vidare som om det arbete, som för närvarande utföres inom socialstyrelsen, i icke obetydlig omfattning vore identiskt med det arbete, som skulle åvila arbetsmarknadsavdelningen å den nya överstyrelsen. Socialstyrelsen ifrågasätter, om icke möjlighet föreligger, att överstyrelsen genom samarbete med socialstyrelsen kunde tillgodogöra sig den inom denna samlade erfarenheten rörande arbetsmarknadsfrågor. Likaledes torde ett motsvarande samarbete kunna äga rum med de byråer inom kommerskollegium, som handlägga frågor rörande industri och handel. Det torde knappast vara erforderligt att för detta samarbete träffa särskilda organisatoriska anordningar. Genom dylikt samarbete torde mycket dubbelarbete kunna undvikas, samtidigt som överstyrelsen skulle erhålla tillgång till en mera omfattande sakkunskap än som bleve fallet, därest det av de sakkunniga på denna punkt framlagda förslaget realiserades.

Rörande förslaget att överstyrelsen även skulle ha att verkställa statistiska undersökningar för belysning av vissa företeelser å arbetsmarknaden m. m., erinras om att inom socialstyrelsen förefinnes en särskild byrå, utredningsbyrån, vilken har till uppgift att utföra specialundersökningar jämväl av sådan art, som här föreslagits. Inom socialstyrelsen har under årens lopp en betydande erfarenhet samlats om hur dylika undersökningar skola bedrivas. Styrelsen ifrågasätter därför, huruvida icke utförandet av dessa undersökningar med större fördel skulle kunna anförtros åt socialstyrelsen på samma sätt som styrelsen tidigare för andra myndigheter och kommittéer utfört och för närvarande utför statistiska specialundersökningar av olika slag.

Utlänningsräkningen. Vissa preliminära data från den s. k. utlänningsräkningen föreligga, då detta nummer av Sociala Meddelanden går i press. Dessa utvisa, att vid mitten av februari 1939 23 722 utlänningar uppehöllo sig i riket. Närmare hälften — eller 10 430 — voro medborgare i våra nordiska grannländer, 5 973 tyskar och 2 207 amerikanare (mestadels svensk-amerikanare). Av utlänningarna kunna 3 420 betecknas som judar och 992 som politiska flyktingar. Närmare data ha genom kommuniké meddelats pressen och torde även komma att inflyta i nästa häfte av Sociala Meddelanden.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetslösheten under år 1938.

Fackföreningsstatistiken. Den på fackföreningarnas uppgifter grundade fortlöpande statistiken över arbetslösheten inom olika fackförbund, vars preliminära resultat för varje månad publiceras i denna tidskrift, har under 1938 omfattat i genomsnitt 631 100 arbetare mot 580 100 föregående år. Dessa siffror motsvara under båda åren ungefär 86 % av hela medlemsantalet i de rapporterande 29 fackförbunden. I avrundade tal voro siffrorna för årets olika månader följande:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Redovisade arbetare, i tusental	620	628	629	626	628	629	629	634	636	639	645	642

Inom de olika facken har det material, varpå denna månadsstatistik grundar sig, icke varit alldeles fullständigt, då de till förbunden anslutna avdelningarna endast i viss utsträckning insänt månadsrapporter till socialstyrelsen. Rapporteringens omfattning framgår av följande tablå, där för varje förbund angivits i tusental dess genomsnittliga totala medlemsantal under året (a) och i statistiken redovisade arbetare i genomsnitt (b) samt i procent den del av förbundets hela medlemsantal, som i medeltal redovisats i statistiken under 1938 (c).

	a. Hela medlemsant. (1 000)	b. Redovisade arb. (1 000)	c. b i % av a
Beklädnadsarb.-förb. . . .	24·4	23·7	97
Bleck- o. plåtslagareförb. .	2·7	2·7	100
Bokbindareförb.	7·1	7·1	100
Bryggeriindustriarb.-förb. .	6·7	6·6	99
Byggnadsträarb.-förb. . . .	33·7	30·3	90
De förenade förbunden . .	11·3	9·3	82
Elektriska arbetareförb. . .	9·3	6·7	72
Gjutareförbundet	8·7	7·9	91
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	82·6	62·3	75
Gruvindustriarb.-förb. . . .	8·7	8·6	99
Handelsarbetareförb. . . .	33·8	33·8	100
Kommunalarbetareförb. . .	39·2	39·2	100
Litografförbundet	2·7	2·6	96
Livsmedelsarbetareförb. . .	25·0	24·3	97
Metallindustriarb.-förb. . .	150·2	149·7	100
Murareförbundet	11·1	9·2	83
Målareförbundet	14·5	13·7	94
Pappersindustriarb.-förb. .	36·8	33·1	90
Sadelm.- o. tapetserareförb.	2·9	2·8	97
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	11·3	9·9	88
Skogs- o. flottn.-arb.-förb. .	41·5	16·5	40
Stenindustriarb.-förb. . . .	9·1	7·4	81
Sågverksind.-arb.-förb. . . .	26·6	23·2	87
Textilarbetareförb.	35·0	35·0	100
Tobaksindustriarb.-förb. . .	2·5	2·5	100
Transportarb.-förb.	33·2	20·2	61
Träindustriarb.-förb.	24·8	18·8	76
Typografförbundet	11·0	11·0	100
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	23·2	13·0	56
Samtliga förbund	**729·6**	**631·1**	**86**

Siffrorna växla, som synes, från 40 till 100 % av totala medlemsantalet, ett förhållande som givetvis måste beaktas, därest man på grundval av den publicerade månadsstatistiken vill söka bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning och fluktuationer dels inom varje fack för sig och dels inom samtliga förbund tillsammantagna.

Det absoluta antalet redovisade medlemmar och arbetslösa, varpå den sammanställda årsstatistiken grundar sig, framgår av tabellen å sid. 202—203. Som arbetslösa räknas sådana medlemmar, vilka på grund av arbetsbrist eller tillfällig orsak varit utan arbete och vilka enligt av förbunden tillämpade fristämplingsgrunder äro att betrakta såsom arbetslösa. Emellertid skola, i enlighet med socialstyrelsens särskilda anvisningar till uppgiftslämnarna, sådana medlemmar icke upptagas som arbetslösa, vilka på grund av förkortad arbetstid per dag eller per vecka av förbunden medgivits fristämpling en eller annan vecka i månaden. Däremot skola som arbetslösa räknas sådana medlemmar, som sysselsatts i statligt eller statskommunalt reservarbete, även om förbundet icke fristämplat dem såsom arbetslösa helt eller delvis för den tid dylikt reservarbete pågått.

Antalet arbetslösa i procent av det redovisade medlemsantalet i olika fackförbund framgår av tabellen å sid. 204. Årsmedeltalet för det relativa antalet arbetslösa inom de rapporterande fackförbunden har — med frånräknande av skogs- och flottningsarbetarna — beräknats till 10·9 %. Med bortseende från fjolårets siffra, som var 10·8 %, har icke någon så låg procentsiffra för arbetslösheten noterats sedan 1929. Vid beräkningen av dessa slutsiffror för den totala arbetslösheten under året har man icke tagit hänsyn till att rapporteringen i vissa fackförbund varit ofullständig, utan genomsnittssiffran är grundad på det redovisade medlemsantalet och arbetslösheten i de rapporterande avdelningarna av ovannämnda fackförbund. För att eliminera denna felkälla har den totala arbetslösheten i de rapporterande fackförbunden även beräknats på så sätt, att årsmedeltalen för den procentuella arbetslösheten i de skilda förbunden multiplicerats med deras genomsnittliga totala medlemsnumerär under 1938. Det på detta sätt erhållna genomsnittliga antalet arbetslösa i samtliga förbund — utom skogs- och flottningsarbetareförbundet — uppgår till 79 100, vilket ger en arbetslöshetsprocent för året på 11·5 % i stället för den ovanstående, som var 10·9 %. Härvid har man utgått från antagandet, att arbetslösheten bland de icke rapporterande avdelningarna av fackförbunden överensstämmer med arbetslösheten bland de rapporterande. Förskjutningarna under åren 1931—38 framgå av följande sammanställning:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Genomsnittl. antal medl., 1 000-tal .	518·5	531·0	529·9	533·4	551·1	589·8	638·6	688·1
Beräknat genomsnittl. antal arbetslösa, 1 000-tal	90·7	123·7	139·9	105·1	88·7	80·2	74·7	79·1
Beräknad arbetslöshetsprocent . . .	17·5	23·3	26·4	19·7	16·1	13·6	11·7	11·5

De sålunda framräknade årsmedeltalen för arbetslöshetsprocenten ligga, som synes, högre än de å sid. 204 publicerade, beroende på att de fackförbund, vil-

kas avdelningar ofullständigt fullgjort sin rapportering, utan undantag ha en rätt hög arbetslöshet. Arbetslöshetsprocenten nådde sitt maximum år 1933 och har sedan sjunkit år från år.

Utvecklingen på arbetsmarknaden månad för månad, sådan denna återspeglar sig i fackföreningsstatistiken, åskådliggöres i nedanstående tablå, i vilken den av det rådande läget på arbetsmarknaden betingade arbetslösheten beräknats på så sätt, att de för varje månad redovisade arbetslöshetssiffrorna (jfr sid. 208) minskats med de reduktionstal, som motsvara den för varje månad genomsnittliga absoluta säsongavvikelsen åren 1924—28.[1]

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Säsongarbetslöshet		7·5	6·7	6·1	4·3	1·3	0·9	0·1	—	0·7	2·1	4·3	10·5
Annan arbetslöshet	1933	21·3	21·0	22·6	20·0	19·8	19·4	19·3	19·6	18·5	17·8	18·0	16·7
	1934	16·9	17·7	17·7	15·3	14·1	13·1	12·8	13·3	12·3	12·4	12·8	13·2
	1935	14·8	13·4	12·4	11·7	10·7	10·4	9·8	10·2	10·2	10·3	10·6	10·8
	1936	11·5	11·4	10·4	9·5	8·9	8·4	8·0	8·1	8·0	7·9	8·0	7·0
	1937	8·8	8·1	8·4	6·9	7·0	6·8	6·3	6·2	6·1	5·9	6·8	7·3
	1938	8·1	7·8	6·9	6·4	7·1	7·6	7·1	7·2	6·8	6·6	6·9	7·3

Ovanstående procentsiffror ge vid handen, att arbetsmarknadsläget även under 1938 varit särdeles gynnsamt. Under årets fyra första månader lågo arbetslöshetssiffrorna något under motsvarande procenttal föregående år, varefter en förskjutning i motsatt riktning ägde rum, visserligen ej av någon större betydelse men dock tillräcklig för att markera, att konjunkturförhållandena i år ej varit fullt så goda som i fjol. En jämförelse med övriga här redovisade år framhäver emellertid med önskvärd tydlighet den nu rådande relativt låga arbetslösheten.

Av de 29 fackförbund, för vilka uppgifter föreligga, hade det övervägande flertalet lägre arbetslöshetssiffror än föregående år. Endast 8 förbund redovisade försämring, men härigenom åstadkoms dock en höjning av den genomsnittliga arbetslöshetsprocenten för samtliga förbund. Gjutare och pappersindustriarbetare fingo i första hand känning av det inom vissa fack försämrade läget, men procentsiffran för gjutareförbundet hörde likväl fortfarande till de lägre. Skogs- och flottningsarbetareförbundet uppvisade som vanligt den högsta arbetslöshetsprocenten, närmast följt av sågverksindustriarbetareförbundet. Bland yrkesgrupper med minskad arbetslöshet i jämförelse med föregående år märkas stenindustriarbetare samt sko- och läderindustriarbetare.

[1] En redogörelse för den metod, enligt vilken dessa reduktionstal beräknats, har lämnats i Soc. Medd. årg. 1929, sid. 192.

Antal redovisade medlemmar och arbetslösa

	Fackförbund	Antal redovisade medlem-								
		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.
1	Beklädnadsarbetareförb.	21 347	23 520	23 282	23 546	23 363	24 111	23 736	24 035	23 821
2	Bleck- o. plåtslagareförb.	2 629	2 615	2 601	2 632	2 671	2 676	2 652	2 716	2 711
3	Bokbindareförbundet	6 534	6 632	6 728	6 782	6 878	6 930	6 926	7 025	7 124
4	Bryggeriindustriarb.-förb.	6 443	6 545	6 579	6 637	6 644	6 475	6 553	6 749	6 614
5	Byggnadsträarbetareförb.	29 060	29 174	29 162	29 398	30 069	30 133	30 481	30 757	31 214
6	De förenade förbunden	9 231	9 312	9 362	9 316	9 350	9 414	9 282	9 313	9 326
7	Elektriska arbetareförb.	6 485	6 660	6 446	6 443	6 627	6 307	6 014	6 626	6 751
8	Gjutareförbundet	7 687	8 167	7 857	8 009	7 909	7 748	7 863	7 972	7 960
9	Grov- o. fabriksarb.-förb.	62 113	62 407	62 457	61 720	62 633	61 262	61 737	62 301	62 228
10	Byggnadsind.-arb.	21 787	22 014	22 336	22 396	22 038	22 221	22 403	22 622	22 570
11	Byggnadsämnesind.-arb.	13 213	13 047	12 934	12 216	13 463	12 626	12 795	12 802	12 928
12	Glasbruksarb.	3 778	3 963	3 939	3 942	3 915	3 925	3 925	3 839	3 833
13	Sockerfabriksarb.	4 295	4 313	4 149	4 066	4 005	4 094	3 987	4 040	4 108
14	Tändsticksarb.	1 510	1 505	1 495	1 489	1 486	1 465	1 453	1 446	1 435
15	Övriga arb.	17 530	17 565	17 604	17 611	17 726	16 981	17 174	17 552	17 354
16	Gruvindustriarbetareförb.	7 922	8 203	8 348	8 502	8 699	8 715	8 729	8 767	8 768
17	Handelsarbetareförb.	32 411	33 046	33 480	33 781	34 019	34 140	34 238	34 389	34 638
18	Kommunalarbetareförb.	38 681	38 971	39 365	39 511	39 768	39 508	39 889	40 295	40 651
19	Litografförbundet	2 454	2 454	2 464	2 491	2 506	2 523	2 529	2 547	2 630
20	Livsmedelsarbetareförb.	23 663	23 838	24 092	24 162	24 178	23 971	24 014	24 108	24 353
21	Metallindustriarb.-förb.	146 667	148 716	149 338	148 397	148 755	149 637	149 189	150 541	150 889
22	Järnbruksarbetare	32 541	32 746	32 779	32 697	32 470	32 552	32 607	32 686	32 628
23	Verkstadsarbetare	114 126	115 970	116 559	115 700	116 285	117 085	116 582	117 905	118 261
24	Murareförbundet	8 776	8 697	8 811	8 857	9 244	9 343	9 653	9 665	9 315
25	Målareförbundet	13 937	13 717	13 403	12 661	12 785	12 748	13 285	13 779	14 170
26	Pappersindustriarb.-förb.	33 053	33 329	33 411	33 339	33 021	33 266	33 103	32 966	33 319
27	Sadelm.- o. tapetseraref.	2 814	2 868	2 608	2 632	2 767	2 722	2 764	2 795	2 837
28	Sko- o. läderindustriarb.-förb.	9 822	9 821	9 760	9 838	9 751	9 881	9 808	9 876	9 955
29	Skogs- o. flottningsarb.-förb.	16 830	16 998	16 864	16 430	16 110	16 150	16 092	15 900	15 720
30	Stenindustriarbetareförb.	7 394	7 626	7 426	7 175	7 421	7 352	7 382	7 426	7 452
31	Sågverksindustriarb.-förb.	23 829	23 818	23 849	23 945	23 456	23 133	22 981	23 206	23 167
32	Textilarbetareförbundet	35 081	35 210	35 402	35 257	35 056	35 010	34 874	34 824	34 913
33	Tobaksindustriarb.-förb.	2 452	2 473	2 486	2 479	2 482	2 491	2 490	2 476	2 473
34	Transportarbetareförb.	20 376	20 555	20 436	20 003	19 721	20 295	20 109	20 006	20 224
35	Träindustriarbetareförb.	18 307	19 209	19 025	18 798	18 847	18 839	18 461	18 373	18 883
36	Typografförbundet	10 607	10 735	10 736	10 735	10 909	10 909	10 909	11 032	11 032
37	Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	12 955	12 899	12 748	12 439	12 215	12 920	12 977	13 150	13 090
38	Samtliga förbund	**619 560**	**628 215**	**628 526**	**625 915**	**627 854**	**628 609**	**628 720**	**633 615**	**636 228**
39	Samtl. utom skogs- o. flottn.-arb.	**602 730**	**611 217**	**611 662**	**609 485**	**611 744**	**612 459**	**612 628**	**617 715**	**620 508**

månadsvis i olika fackförbund år 1938.

mar			Därav arbetslösa												
Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
24 410	24 784	24 690	2 163	1 838	1 250	1 053	1 211	1 619	1 556	982	705	1 083	1 301	5 172	1
2 745	2 818	2 707	568	596	525	320	147	91	69	62	67	113	212	319	2
7 339	7 483	7 567	223	198	185	204	197	216	194	163	165	178	145	401	3
6 638	6 487	6 728	385	394	375	312	214	169	174	176	259	362	349	391	4
31 038	31 503	31 844	11 638	11 003	9 117	6 864	4 983	4 560	3 072	3 048	3 997	6 250	8 472	12 220	5
9 329	9 374	9 243	806	754	815	723	751	751	710	595	447	342	440	411	6
6 946	7 617	7 340	667	717	611	536	369	266	118	94	82	131	231	471	7
7 807	7 861	7 495	334	563	519	637	466	483	504	517	524	553	420	1 063	8
62 817	63 324	62 677	18 022	16 832	13 829	11 792	9 248	10 154	7 915	8 095	8 445	10 150	12 777	21 475	9
22 296	22 889	23 089	9 089	8 650	7 015	5 888	4 611	5 112	3 970	4 161	4 669	5 567	6 737	10 611	10
13 079	12 924	13 445	4 448	4 267	3 389	2 313	1 362	1 134	943	1 116	1 527	2 301	3 165	5 698	11
3 822	3 777	3 819	435	323	282	267	397	575	546	363	229	217	236	561	12
4 676	4 596	4 456	1 310	1 074	840	1 209	896	549	489	467	450	318	442	1 513	13
1 274	1 275	1 280	110	117	118	122	109	105	87	82	65	43	60	76	14
17 670	17 863	16 588	2 630	2 401	2 185	1 993	1 873	2 679	1 880	1 906	1 505	1 704	2 137	3 016	15
8 435	8 845	8 907	349	380	415	404	318	253	260	256	250	378	611	921	16
34 842	35 168	35 425	2 177	2 082	2 025	1 997	1 828	1 924	1 681	1 652	1 561	1 589	1 638	1 891	17
41 066	41 154	41 461	2 834	2 731	2 158	1 388	757	761	933	766	909	1 499	2 102	2 862	18
2 652	2 671	2 693	39	33	41	44	27	34	34	29	26	22	22	24	19
24 857	25 036	24 849	2 722	2 427	2 436	2 200	1 867	1 465	1 199	1 463	1 666	1 937	2 125	3 903	20
151 514	152 238	150 847	11 374	11 317	11 125	9 667	8 000	7 368	7 416	7 179	7 316	9 002	9 448	10 272	21
32 616	32 807	32 651	2 097	1 827	1 881	1 651	1 412	1 201	1 235	1 164	1 069	1 052	1 123	1 592	22
118 898	*119 431*	*118 196*	*9 277*	*9 490*	*9 244*	*8 016*	*6 588*	*6 167*	*6 181*	*6 015*	*6 247*	*7 950*	*8 825*	*8 680*	23
9 260	9 314	9 220	3 138	2 796	1 929	1 022	454	260	170	521	1 096	1 717	2 189	3 362	24
14 335	14 423	14 970	6 980	5 221	3 742	2 665	1 578	1 340	352	146	157	1 180	3 111	5 002	25
32 983	33 053	32 122	3 192	3 863	4 679	4 408	4 710	5 610	4 511	4 899	4 813	4 463	5 261	6 117	26
2 919	2 853	3 003	486	326	220	146	182	182	174	135	68	54	58	468	27
10 045	10 065	10 193	1 215	762	600	601	540	1 053	545	406	330	321	533	3 092	28
15 689	16 881	18 397	3 707	3 974	8 328	9 056	7 245	7 761	7 269	7 784	7 320	7 722	9 414	11 520	29
7 345	7 289	7 052	1 247	1 161	1 027	868	646	673	567	598	524	766	877	2 466	30
22 906	22 743	21 705	10 883	9 901	10 098	8 366	4 916	4 592	4 356	5 564	6 499	7 364	8 932	14 628	31
34 876	35 080	34 928	1 752	1 824	2 074	2 026	1 932	1 984	2 099	1 850	1 707	1 357	1 310	1 551	32
2 477	2 471	2 461	76	79	64	63	56	52	55	51	54	56	53	52	33
20 079	20 372	20 436	3 869	4 146	3 761	2 466	2 053	2 158	1 987	2 111	1 779	1 813	2 312	2 261	34
19 103	19 053	18 773	2 207	1 925	1 676	1 385	1 235	1 350	1 167	1 062	917	1 117	1 325	4 555	35
11 103	11 103	11 103	472	463	382	380	269	188	183	230	289	316	338	377	36
13 314	14 168	12 711	4 321	4 118	3 635	2 944	2 611	2 615	2 138	1 914	1 934	2 198	3 737	5 110	37
638 869	**645 231**	**641 547**	**97 846**	**92 424**	**87 641**	**74 537**	**58 810**	**59 932**	**51 408**	**52 348**	**53 906**	**64 033**	**79 743**	**122 357**	38
623 180	**628 350**	**623 150**	**94 139**	**88 450**	**79 313**	**65 481**	**51 565**	**52 171**	**44 139**	**44 564**	**46 586**	**56 311**	**70 329**	**110 837**	39

Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet.[1]

Fackförbund	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Årsmedeltal 1938	Årsmedeltal 1937
Beklädnadsarbetareförb.	10·1	7·8	5·4	4·5	5·2	6·7	6·6	4·1	3·0	4·4	5·2	20·9	**7·0**	6·5
Bleck- o. plåtslagareförb.	21·6	22·8	20·2	12·2	5·5	3·4	2·6	2·3	2·5	4·1	7·5	11·8	**9·6**	14·4
Bokbindareförbundet	3·4	3·0	2·7	3·0	2·9	3·1	2·8	2·3	2·3	2·4	1·9	5·3	**2·9**	4·1
Bryggeriindustriarbetareförb.	6·0	6·0	5·7	4·7	3·2	2·6	2·7	2·6	3·9	5·5	5·4	5·8	**4·5**	5·0
Byggnadsträarbetareförb.	40·0	37·7	31·3	23·3	16·6	15·1	10·1	9·9	12·8	20·1	26·9	38·4	**23·4**	26·5
De förenade förbunden	8·7	8·1	8·7	7·8	8·0	8·0	7·6	6·4	4·8	3·7	4·7	4·4	**6·7**	5·9
Elektriska arbetareförb.	10·3	10·8	9·5	8·3	5·6	4·2	2·0	1·4	1·2	1·9	3·0	6·4	**5·3**	7·2
Gjutareförbundet	4·3	6·9	6·6	8·0	5·9	6·2	6·4	6·5	6·6	7·1	5·3	14·2	**7·0**	3·2
Grov- o. fabriksarbetareförb.	29·0	27·0	22·1	19·1	14·8	16·6	12·8	13·0	13·6	16·2	20·2	34·3	**19·9**	20·7
Byggnadsind.-arb.	41·7	39·3	31·4	26·3	20·9	23·0	17·7	18·4	20·7	25·0	29·4	46·0	**28·3**	30·6
Byggnadsämnesind.-arb.	33·7	32·7	26·2	18·9	10·1	9·0	7·4	8·7	11·8	17·6	24·5	42·4	**20·4**	22·1
Glasbruksarb.	11·5	8·2	7·2	6·8	10·1	14·6	13·9	9·5	6·0	5·7	6·2	14·7	**9·5**	8·5
Sockerfabriksarb.	30·5	24·9	20·2	29·7	22·4	13·4	12·3	11·6	11·0	6·8	9·6	34·0	**18·8**	19·7
Tändsticksarb.	7·3	7·8	7·9	8·2	7·3	7·2	6·0	5·7	4·5	3·4	4·7	5·9	**6·4**	7·9
Övriga arb.	15·0	13·7	12·4	11·3	10·6	15·8	10·9	10·9	8·7	9·6	12·0	18·2	**12·4**	12·8
Gruvindustriarbetareförb.	4·4	4·6	5·0	4·8	3·7	2·9	3·0	2·9	2·9	4·5	6·9	10·3	**4·7**	6·1
Handelsarbetareförb.	6·7	6·3	6·0	5·9	5·4	5·6	4·9	4·8	4·5	4·6	4·7	5·3	**5·4**	7·0
Kommunalarbetareförb.	7·3	7·0	5·5	3·5	1·9	1·9	2·3	1·9	2·2	3·7	5·1	6·9	**4·1**	4·6
Litografförbundet	1·6	1·3	1·7	1·8	1·1	1·3	1·3	1·1	1·0	0·8	0·8	0·9	**1·2**	1·5
Livsmedelsarbetareförb.	11·5	10·2	10·1	9·1	7·7	6·1	5·0	6·1	6·8	7·8	8·5	15·7	**8·7**	9·7
Metallindustriarbetareförb.	7·8	7·6	7·4	6·5	5·4	4·9	5·0	4·8	4·8	5·9	6·2	6·8	**6·1**	4·9
Järnbruksarbetare	6·4	5·6	5·7	5·0	4·3	3·7	3·8	3·6	3·3	3·2	3·4	4·9	**4·4**	2·4
Verkstadsarbetare	8·1	8·2	7·9	6·9	5·7	5·3	5·3	5·1	5·3	6·7	7·0	7·3	**6·6**	5·6
Murareförbundet	35·8	32·1	21·9	11·5	4·9	2·8	1·8	5·4	11·8	18·5	23·5	36·5	**16·9**	19·4
Målareförbundet	50·1	38·1	27·9	21·0	12·3	10·5	2·6	1·1	1·1	8·2	21·6	33·4	**19·2**	20·7
Pappersindustriarbetareförb.	9·7	11·6	14·0	13·2	14·3	16·9	13·6	14·9	14·4	13·5	15·9	19·0	**14·2**	8·1
Sadelm.- o. tapetserareförb.	17·3	11·4	8·4	5·5	6·6	6·7	6·3	4·8	2·4	1·8	2·0	15·6	**7·4**	7·6
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	12·4	7·8	6·1	6·1	5·5	10·7	5·6	4·1	3·3	3·2	5·3	30·3	**8·4**	12·9
Skogs- o. flottn.-arbetareförb.	22·0	23·4	49·4	55·1	45·0	48·1	45·2	49·0	46·6	49·2	55·8	62·6	**46·0**	43·4
Stenindustriarbetareförb.	16·9	15·2	13·8	12·1	8·7	9·2	7·7	8·1	7·0	10·4	12·0	35·0	**12·9**	19·6
Sågverksindustriarbetareförb.	45·7	41·6	42·3	34·9	21·0	19·9	19·0	24·0	28·1	32·1	39·3	67·4	**34·5**	32·4
Textilarbetareförbundet	5·0	5·2	5·9	5·7	5·5	5·7	6·0	5·3	4·9	3·9	3·7	4·4	**5·1**	3·1
Tobaksindustriarbetareförb.	3·1	3·2	2·6	2·5	2·3	2·1	2·2	2·1	2·2	2·3	2·1	2·1	**2·4**	3·1
Transportarbetareförb.	19·0	20·2	18·4	12·3	10·4	10·6	9·9	10·6	8·8	9·0	11·3	11·1	**12·7**	14·5
Träindustriarbetareförb.	12·1	10·0	8·8	7·4	6·6	7·2	6·3	5·8	4·9	5·8	7·0	24·3	**8·8**	9·2
Typografförbundet	4·4	4·3	3·6	3·5	2·5	1·7	1·7	2·1	2·6	2·8	3·0	3·4	**3·0**	3·7
Väg- o. vattenb.-arbetareförb.	33·4	31·9	28·5	23·7	21·4	20·2	16·5	14·6	14·8	16·5	26·4	40·2	**24·0**	27·4
Samtliga förbund	**15·8**	**14·7**	**13·9**	**11·9**	**9·4**	**9·5**	**8·2**	**8·3**	**8·5**	**10·0**	**12·4**	**19·1**	**11·8**	**11·6**
Samtl. utom skogs- o. flottn.-arb.	**15·6**	**14·5**	**13·0**	**10·7**	**8·4**	**8·5**	**7·2**	**7·2**	**7·5**	**9·0**	**11·2**	**17·8**	**10·9**	**10·8**

[1] De skiljaktigheter, som föreligga mellan dessa procenttal och de förut publicerade preliminära månadssiffrorna, bero på att primärmaterialet för samtliga månader kompletteras och revideras i samband med sammanställandet av årsstatistiken.

Ordnas förbunden i arbetslöshetshänseende efter årsmedeltalens storlek, får man följande bild av situationen inom de olika facken.

	%		%		%
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	46·0	Bleck- o. plåtslagareförb.	9·6	Elektriska arbetareförb.	5·3
Sågverksind.-arb.-förb.	34·5	Träindustriarbetareförb.	8·8	Textilarbetareförbundet	5·1
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	24·0	Livsmedelsarbetareförb.	8·7	Gruvindustriarbetareförb.	4·7
Byggnadsträarbetareförb.	23·4	Sko- o. läderindustriarb.-f.	8·4	Bryggeriindustriarb.-förb.	4·5
Grov- o. fabriksarb.-förb.	19·9	Sadelm.- o. tapetseraref.	7·4	Kommunalarbetareförb.	4·1
Målareförbundet	19·2	Beklädnadsarbetareförb.	7·0	Typografförbundet	3·0
Murareförbundet	16·9	Gjutareförbundet	7·0	Bokbindareförbundet	2·9
Pappersindustriarb.-förb.	14·2	De förenade förbunden	6·7	Tobaksindustriarb.-förb.	2·4
Stenindustriarbetareförb.	12·9	Metallindustriarb.-förb.	6·1	Litografförbundet	1·2
Transportarbetareförb.	12·7	Handelsarbetareförb.	5·4		

Omkastningarna i ordningsföljden i förhållande till föregående år äro i det hela ganska få. Förbättrad placering är att anteckna för bl. a. nyss nämnda stenindustriarbetare samt för bryggeriarbetare, under det att gjutare stodo betydligt sämre än i fjol. Litografer och tobaksarbetare intogo även i år de båda sista och alltså förmånligaste platserna i förteckningen.

Arbetslöshetskommissionens statistik. De uppgifter om arbetslöshetens omfattning, som ingå i arbetslöshetskommissionens månadsrapporter, äro lika väl som den på fackorganisationernas uppgifter grundade statistiken ett uttryck för att arbetslösheten även under 1938 hållit sig på en relativt låg nivå. Antalet kommuner, som under året stått i rapportförbindelse med kommissionen och som sålunda haft någon arbetslöshet att rapportera, minskade och utgjorde i medeltal 230 mot 288 år 1937. Under större delen av året följde ökningen resp. minskningen i antalet rapportkommuner samma växlingar som antalet anmälda hjälpsökande arbetslösa. Medeltalet hjälpsökande per månad under redovisningsåret, 14 927, understeg 1937 års siffra med i runt tal 3 300. Den sedvanliga ökningen under sista kvartalet var emellertid icke obetydligt större i år än i fjol, vilket tyder på att konjunkturläget under denna period var mindre gynnsamt än ett år tidigare. De hjälpsökande arbetslösa utgjorde i januari 1938 0·3 % av landets befolkning, i juli 0·1 % och i december 0·4 %. Arbetslösheten har, i likhet med vad tidigare varit fallet, väsentligen varit lokaliserad till de norra delarna av landet samt till stendistrikten. Den största relativa arbetslösheten under år 1938 var tillfinnandes i Västernorrlands län, närmast följt av Norrbottens län. På tredje plats kom Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad). Minskningen sedan förra året är här anmärkningsvärd men hänför sig i icke ringa grad till särskilda statliga åtgärder för arbetslöshetens lindrande, såsom statsinköp av gatsten, anordnande av beredskapsarbeten etc.

Av tabellen framgår, att under år 1938 i genomsnitt 65 % av samtliga hjälpsökande arbetslösa blivit på ett eller annat sätt hjälpta. I enlighet med av statsmakterna fastställda regler skall den av arbetslöshetskommissionen bedrivna hjälpverksamheten vara inriktad på att i första hand bereda arbete åt de arbetslösa. Att kontantunderstödet under redovisningsåret kommit att till-

Anmälda och hjälpta arbetslösa 1938 enligt arbetslöshetskommissionens statistik.

Månad år	Hela antalet anmälda hjälpsökande	Därav personer, som erhållit arbetslöshetshjälp										Statens bruttoutgifter, 1 000-tal kr.
		Reservarbete			Ungdomshjälp[1]			Kontantunderstöd		Tillsammans		
		statligt	statskommunalt	kommunalt	kurser	frivill. arbetstjänst	ungd.-res.-arb.	statligt	kommunalt	Antal	%	
1938												
Jan. . .	21 723	2 599	1 635	1 993	63	204	51	4 725	3 297	14 567	67·1	838
Febr. .	21 766	2 686	1 649	2 167	43	206	47	4 985	3 580	15 363	70·6	1 026
Mars . .	19 184	2 437	1 621	2 064	49	162	41	4 692	3 027	14 093	73·5	1 511
April .	15 791	1 757	1 699	1 648	34	158	16	3 282	2 635	11 229	71·1	1 106
Maj . .	12 463	2 076	1 552	1 337	61	158	30	1 372	2 100	8 686	69·7	1 553
Juni . .	10 421	1 889	1 422	1 092	64	155	22	810	1 807	7 261	69·7	1 003
Juli . .	8 481	1 644	1 147	1 077	59	151	18	220	1 807	6 123	72·2	1 857
Aug. .	8 346	1 673	1 024	965	60	162	20	265	1 446	5 615	67·3	1 600
Sept. .	9 154	1 671	1 010	980	60	168	20	304	1 415	5 628	61·5	1 479
Okt. . .	12 349	1 730	1 126	1 188	61	175	59	1 068	1 379	6 786	55·0	1 448
Nov. . .	17 350	1 776	1 010	1 672	78	178	61	2 146	1 925	8 846	51·0	1 258
Dec. . .	22 099	1 470	797	2 027	78	166	30	4 566	2 611	11 745	53·1	1 060
Medeltal pr månad												
1938 . .	14 927	1 951	1 308	1 517	59	170	35	2 370	2 252	9 662	64·7	1 312
1937 . .	18 213	4 212	2 090	1 527	33	210	75	2 271	2 382	12 800	70·3	2 135
1936 . .	35 601	9 068	4 590	2 407	347	364	250	4 710	3 169	24 906	69·9	3 596
1935 . .	61 581	16 765	9 574	3 442	879	769	92	6 589	3 523	41 633	67·6	5 732
1934 . .	114 802	22 684	15 723	5 801	2 040	781	32	26 485	6 088	79 634	69·4	7 415
1333 . .	164 054	19 812	11 476	13 206	·	·	·	47 116	13 507	105 117	64·1	6 101

lämpas i procentuellt större omfattning än under de föregående åren beror på att reservarbetena varit begränsade och nya ej igångsatts. Då hjälpbehovet ökade, måste alltså dagunderstödsformen tillgripas. Efterföljande tablå utvisar de genomsnittliga förskjutningarna mellan de olika hjälpformernas relativa betydelse under senaste femårsperiod:

	Av 100 hjälpsökande					Av 100 hjälpta				
	1934	1935	1936	1937	1938	1934	1935	1936	1937	1938
Sysselsatta i reservarbete	38·5	48·4	45·1	43·0	32·0	55·5	71·5	64·5	61·2	49·4
Kontantunderstödda[2]	30·9	19·2	24·8	27·3	32·7	44·5	28·5	35·5	38·8	50·6
Samtliga	**69·4**	**67·6**	**69·9**	**70·3**	**64·7**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Härav hjälpta:										
med bidrag av statsmedel	59·0	56·3	54·3	48·8	39·5	85·1	83·3	77·6	69·5	61·0
med enbart kommunala medel . . .	10·4	11·3	15·6	21·5	25·2	14·9	16·7	22·4	30·5	39·0

Den statsunderstödda hjälpverksamheten, som år 1934 nådde toppen i förhållande till den enbart kommunala, har därefter successivt kunnat inskränkas, men omfattade det oaktat under 1938 över 50 % flera arbetslösa än den senare.

[1] Före 1934 redovisades »ungdomshjälpen» under »kontantunderstöd».

[2] Häri ingår även »ungdomshjälpen», d. v. s. sådana unga arbetslösa, som varit sysselsatta vid kurser, arbetsläger (frivillig arbetstjänst) och ungdomsreservarbeten.

Arbetsmarknaden under februari 1939.

Enligt vad som framgår av rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna i riket, var läget på den svenska arbetsmarknaden jämväl under februari gynnsamt, och flertalet yrkesgrupper visade i jämförelse med föregående månad tydliga tecken på förbättring. Det oaktat steg antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser från 219 i januari till 230 i februari, eller exakt samma siffra som ett år tidigare. Statistiskt sett innebär denna förändring av relationstalet en försämring, men denna försämring torde dock få anses mera skenbar än verklig, enär den uteslutande hör samman med att på grund av väderleksförhållandena behovet av tillfällighetsarbetare på den manliga arbetsmarknaden ej på långt när var så stort, som annars är vanligt vid denna tid. Antalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av januari belöpte sig till 27 547, torde efter preliminär uppskattning komma att sjunka under redovisningsmånaden till omkring 27 000, vilken siffra dock överstiger fjolårets februarisiffra, som var 21 766. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter beräknade arbetslöshetsprocenten utgjorde vid månadsskiftet januari/februari 14·7 % mot 17·8 % en månad tidigare och 15·6 % vid motsvarande tidpunkt i fjol. I detta sammanhang må nämnas, att svenska lantarbetareförbundet nu för första gången rapporterat och medräknats. En kortfattad redogörelse för arbetslösheten inom förbundet under år 1938 lämnas å sid. 192.

Inom jordbruket konstaterades i skilda delar av landet en sedan föregående månad väsentligt ökad platstillgång. Emellertid må ej förbises, att efterfrågan i många fall mindre gällde att täcka dagsbehovet än att i god tid försäkra sig om lämplig personal för sommarhalvåret; en hel del platser skulle dock tillträdas redan 15 mars eller 1 april. Mest aktuellt var som vanligt behovet av ladugårdskarlar med mjölkningsvilliga hustrur samt yngre drängar i husbondes kost. Från Västernorrland hade med framgång överflyttats ett 80-tal yngre arbetare söderut, bl. a. till Skåne som lantbrukselever och till mindre jordbruk i Skaraborgs och Örebro län. Avverkningarna i skogarna fingo, åtminstone i de nordligaste delarna av landet, större omfattning, än som tidigare beräknats, men det oaktat äro drivningarna väsentligt mindre än föregående år. På flera håll försvårades eller till och med omöjliggjordes virkets framforslande på grund av otjänliga väderleksförhållanden.

Den industriella arbetsmarknaden visade nästan genomgående förbättring sedan januari, och även i jämförelse med fjolåret tedde sig läget gynnsammare. Gemensamt för så gott som alla industrigrupper var å ena sidan den knappa tillgången på fullt kompetenta yrkesarbetare och å andra sidan ett betydande överskott å mindre yrkeskunnig arbetskraft och hjälparbetare. *Gruvornas* ställning var liksom förut relativt svag, med nya permitteringar och driftsinskränkningar, under det att arbetstillgången vid *gjuterierna* ökat. Antalet arbetsansökningar inom *livsmedels-*, *textil-* och *skoindustrierna* har gått ned i avsevärd grad, sedan fabrikerna successivt återanställt de under

januari månad i stor utsträckning permitterade arbetarna. Driftsinskränkningar förekommo dock ännu på sina håll. Även om *stenindustrien* fått en viss uppryckning sedan i fjol vid samma tid, är dock arbetslösheten i stendistrikten omfattande. *Byggnadsverksamheten* visade trots död säsong en anmärkningsvärt stor livaktighet; ansökningssiffrorna sjönko kraftigt, jämsides med att platstillgången ökade.

Omsättningen på sjömansförmedlingen har visserligen gått tillbaka sedan januari, men påmönstringsfrekvensen var ovanligt livlig för att vara i februari, som i regel brukar vara årets sämsta månad i detta avseende. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 2 741 påmönstringar och 3 026 avmönstringar. Motsvarande siffror i fjol voro 2 450 och 2 792.

Inom handel och samfärdsel voro endast mindre förändringar att anteckna; utvecklingen gick emellertid uteslutande i gynnsam riktning. I fråga om *kontorspersonalen* voro stenografer och kvinnliga kontorister särskilt efterfrågade, och de sedvanliga februarirealisationerna medförde ökat behov av tillfälliga *affärsbiträden*. På grund av den ringa tillgången på springpojkar stegrades efterfrågan på äldre varubud och lagerbiträden. Beträffande *sjukvård och hygien* konstaterades bl. a. bristande tillgång på sköterskebiträden och examinerade barnsköterskor till privatfamiljer.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under februari 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	286	231	**196**
1939	219	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**
1939	*14·7*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å nästa sida.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 januari 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	80	24 495	20 303	**1 853**	**7·6**	1 555	24 690	5 172	20·9
Bleck- o. plåtslagareförb. .	55	2 709	—	**420**	**15·5**	—	2 707	319	11·8
Bokbindareförbundet . . .	44	7 573	4 971	**352**	**4·6**	222	7 567	401	5·3
Bryggeriindustriarb.-förb. .	111	6 759	1 521	**390**	**5·8**	176	6 728	391	5·8
Byggnadsträarbetareförb. .	307	32 313	—	**11 677**	**36·1**	—	31 844	12 220	38·4
De förenade förbunden . .	51	9 230	2 662	**462**	**5·0**	156	9 243	411	4·4
Elektriska arbetareförb. . .	81	6 948	—	**548**	**7·9**	—	7 340	471	6·4
Gjutareförbundet	103	7 217	—	**370**	**5·1**	—	7 495	1 063	14·2
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	548	60 888	7 556	**16 930**	**27·8**	1 268	62 677	21 475	34·3
Byggnadsind.-arb. . . .	187	22 277	527	**8 446**	**37·9**	128	23 089	10 611	46·0
Byggnadsämnesind.-arb.	185	12 206	318	**4 176**	**34·2**	46	13 445	5 698	42·4
Glasbruksarb.	42	3 765	73	**490**	**13·0**	24	3 819	561	14·7
Sockerfabriksarb. . . .	20	4 439	713	**1 164**	**26·2**	159	4 456	1 513	34·0
Tändsticksarb.	4	1 327	562	**74**	**5·6**	2	1 280	76	5·9
Övriga arb.	110	16 874	5 363	**2 580**	**15·3**	909	16 588	3 016	18·2
Gruvindustriarbetareförb. .	52	8 710	55	**876**	**10·1**	10	8 907	921	10·3
Handelsarbetareförb. . . .	254	35 668	13 827	**1 695**	**4·8**	376	35 425	1 891	5·3
Kommunalarbetareförb. . .	266	40 654	10 060	**3 177**	**7·8**	837	41 461	2 862	6·9
Lantarbetareförbundet[1] . .	630	35 649	536	**3 513**	**9·9**	286	.	.	.
Litografförbundet	18	2 710	158	**47**	**1·7**	6	2 693	24	0·9
Livsmedelsarbetareförb. . .	131	24 853	7 474	**2 708**	**10·9**	844	24 849	3 903	15·7
Metallindustriarb.-förb. . .	293	151 224	8 182	**10 348**	**6·8**	468	150 847	10 272	6·8
Järnbruksarbetare . . .	57	31 861	280	**1 317**	**4·2**	—	32 651	1 592	4·9
Verkstadsarbetare . . .	236	119 863	7 902	**9 031**	**7·5**	468	118 196	8 680	7·3
Murareförbundet	110	9 494	—	**2 637**	**27·8**	—	9 220	3 362	36·5
Målareförbundet	197	14 802	1	**7 203**	**48·7**	—	14 970	5 002	33·4
Pappersindustriarb.-förb. .	137	31 633	1 415	**5 251**	**16·6**	215	32 122	6 117	19·0
Sadelm.- o. tapetseraref. .	51	3 125	652	**279**	**8·9**	62	3 003	468	15·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	45	10 021	4 069	**1 036**	**10·3**	392	10 193	3 092	30·3
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	341	17 011	3	**4 530**	**26·6**	2	18 397	11 520	62·6
Stenindustriarbetareförb. .	127	7 433	—	**1 981**	**26·7**	—	7 052	2 466	35·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	224	21 088	11	**10 143**	**48·1**	9	21 705	14 628	67·4
Textilarbetareförbundet . .	92	35 117	20 508	**1 482**	**4·2**	841	34 928	1 551	4·4
Tobaksindustriarb.-förb. .	9	2 412	1 874	**54**	**2·2**	46	2 461	52	2·1
Transportarbetareförb. . .	145	20 504	346	**3 351**	**16·3**	47	20 436	2 261	11·1
Träindustriarbetareförb. . .	207	18 256	382	**2 121**	**11·6**	64	18 773	4 555	24·3
Typografförbundet	103	11 101	573	**360**	**3·2**	58	11 103	377	3·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	183	16 006	—	**5 385**	**33·6**	—	12 711	5 110	40·2
Summa	**4 995**	**675 603**	**107 139**	**101 179**	**15·0**	**7 940**	**641 547**	**122 857**	**19·1**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**4 654**	**658 592**	**107 136**	**96 649**	**14·7**	**7 938**	**623 150**	**110 837**	**17·8**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under januari månad uppgivits till inalles 482 367, vilket i genomsnitt motsvarar 4·8 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

[1] Deltager från jan. 1939. Se sid. 192.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Februari 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	8 320	3 243	2 985	5 246	4 700	3 278	13 566	7 943	6 263	171
Stockholms län . .	2 015	871	526	1 109	1 472	866	3 124	2 343	1 392	133
Uppsala län . . .	1 340	379	191	411	398	196	1 751	777	387	225
Södermanlands län	983	477	304	467	367	213	1 450	844	517	172
Östergötlands län .	1 950	871	529	733	746	401	2 683	1 617	930	166
Norrköping	1 852	448	392	283	229	106	2 135	677	498	315
Jönköpings län . .	1 467	438	244	641	519	230	2 108	957	474	220
Kronobergs län . .	746	217	152	124	193	90	870	410	242	212
Norra Kalmar län .	637	116	76	83	81	35	720	197	111	365
Södra Kalmar län .	1 585	418	342	363	334	184	1 948	752	526	259
Gotlands län . . .	337	84	38	128	125	71	465	209	109	222
Blekinge län . . .	1 969	466	365	545	691	348	2 514	1 157	713	217
Kristianstads län .	1 206	590	432	650	748	400	1 856	1 338	832	139
Malmöh. l.: Malmö	3 442	588	503	1 790	1 391	1 091	5 232	1 979	1 594	264
Hälsingborg . .	1 759	241	215	281	210	163	2 040	451	378	452
Länet i övrigt .	2 992	1 239	1 018	784	844	420	3 776	2 083	1 438	181
Hallands län . . .	923	244	144	383	257	147	1 306	501	291	261
Göteborgs stad . .	7 298	2 109	1 916	2 718	1 843	1 398	10 016	3 952	3 314	253
Göteb. o. Boh. län	2 612	679	534	403	430	198	3 015	1 109	732	272
Älvsborgs län . .	1 674	401	292	514	611	278	2 188	1 012	570	216
Skaraborgs län . .	1 118	838	452	374	572	259	1 492	1 410	711	106
Värmlands län . .	3 091	761	620	525	664	326	3 616	1 425	946	254
Örebro län	1 605	481	280	1 014	799	354	2 619	1 280	634	205
Västmanlands län .	834	368	204	572	585	287	1 406	953	491	148
Kopparbergs län .	1 022	316	285	465	480	273	1 487	796	558	187
Gävleborgs län . .	3 112	426	418	444	328	198	3 556	754	616	472
Västernorrlands län	8 076	1 060	989	513	446	286	8 589	1 506	1 275	570
Jämtlands län . .	1 260	674	456	341	366	229	1 601	1 040	685	154
Västerbottens län .	2 325	443	392	303	415	215	2 628	858	607	306
Norrbottens län . .	4 419	528	511	234	223	131	4 653	751	642	620
Summa febr. 1939	**71 969**	**20 014**	**15 805**	**22 441**	**21 067**	**12 671**	**94 410**	**41 081**	**28 476**	**230**
» jan. 1939	86 792	31 312	28 672	26 586	20 567	12 943	113 378	51 879	41 615	219
» febr. 1938	60 579	17 687	13 137	20 910	17 759	10 421	81 489	35 446	23 558	230
» » 1937	71 215	26 180	21 759	18 413	16 941	9 875	89 628	43 121	31 634	208
» » 1936	96 988	22 328	19 085	17 204	13 523	8 303	114 192	35 851	27 388	319

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 233 platser, varav 830 manliga och 403 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 638 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	11 190	7 683	4 502	696	1 140	236	11 534	11 886	8 823	4 738
Jordbruk	6 069	5 289	2 471	693	1 138	234	6 470	6 762	6 427	2 705
Skogshushållning . .	5 121	2 394	2 031	3	2	2	5 064	5 124	2 396	2 033
Industri o. hantverk .	32 317	3 836	3 589	3 451	1 442	894	34 556	35 768	5 278	4 483
Malmbrytning . . .	549	28	28	4	—	—	546	553	28	28
Metall- o. maskinind.	5 242	718	583	124	91	76	5 208	5 366	809	659
Jord- och stenind. .	2 285	204	193	19	12	9	2 250	2 304	216	202
Trävaruindustri . .	7 156	443	419	52	4	2	6 934	7 208	447	421
Pappers- o. graf. ind.	965	51	38	97	200	166	1 022	1 062	251	204
Livsmedelsindustri .	2 154	336	327	764	300	175	2 696	2 918	636	502
Textil- o. bekl.-ind.	1 200	107	95	1 776	679	368	2 936	2 976	786	463
Läder- o. gummiind.	1 492	110	101	472	83	33	1 923	1 964	198	134
Kemisk-teknisk ind. .	391	41	41	139	72	64	511	530	113	105
Byggnadsverksamh. .	10 588	1 777	1 747	4	1	1	10 246	10 592	1 778	1 748
Kraft- o. värmeprod.	295	21	17	—	—	—	284	295	21	17
Sjöfart och fiske . .	5 670	1 374	1 325	191	40	34	5 746	5 861	1 414	1 359
Handel o. samfärdsel	9 836	3 915	3 198	6 086	5 435	3 503	14 336	15 922	9 350	6 701
Kontorsarbete . . .	691	227	131	519	225	155	1 168	1 210	452	286
Affärs- o. lagerarb. .	2 792	439	384	1 088	520	341	3 638	3 880	959	725
Landtransport . . .	4 375	2 338	1 883	244	490	195	4 185	4 619	2 828	2 078
Hotell- o. rest.-rör. .	809	372	352	2 843	2 864	2 015	2 936	3 652	3 236	2 367
Litter. o. konstn. arb.	295	47	45	22	5	3	308	317	52	48
Förvaltn. o. underv. .	650	321	265	442	208	162	1 044	1 092	529	427
Sjukvård o. hygien .	224	171	138	928	1 123	632	1 057	1 152	1 294	770
Husligt arbete . . .	126	22	15	11 145	13 009	8 003	8 329	11 271	13 031	8 018
Diversearbete	11 504	3 184	3 176	1	1	1	10 790	11 505	3 185	3 177
Ungdom ut. särsk. utb.	1 326	—	—	871	—	—	2 146	2 197	—	—
Summa	**71 969**	**20 014**	**15 805**	**22 441**	**21 067**	**12 671**	**87 437**	**94 410**	**41 081**	**28 476**
Därav under 18 år	2 852	1 996	1 224	2 812	2 392	1 469	5 541	5 664	4 388	2 693

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Febr. 1939	Jan. 1939	Febr. 1938	Febr. 1939	Jan. 1939	Febr. 1938	Febr. 1939	Jan. 1939	Febr. 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	146	225	93	61	67	43	135	207	86	59	21	54
Jordbruk	115	194	97	61	67	43	105	167	86	47	21	42
Skogshushållning . .	214	253	85	·	·	·	214	253	85	85	·	85
Industri o. hantverk .	842	938	1 086	239	394	455	678	779	924	94	62	85
Sjöfart och fiske . .	413	308	448	·	·	·	414	310	452	96	·	96
Handel o. samfärdsel	251	288	405	112	121	121	170	191	219	82	64	72
Husligt arbete . . .	·	·	·	86	91	89	86	92	90	·	62	62
Diversearbete	361	92	237	·	·	·	361	92	237	100	·	100
Summa	**360**	**277**	**343**	**107**	**129**	**118**	**230**	**219**	**230**	**79**	**60**	**69**
Därav under 18 år	143	155	154	118	137	130	129	145	140	61	61	61

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 2 203 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Statens arbetslöshetskommission januari 1939.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av januari till 27 547. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Maj	12 463	Oktober	12 349
Januari	21 723	Juni	10 421	November	17 350
Februari	21 766	Juli	8 481	December	22 099
Mars	19 184	Augusti	8 346	1939:	
April	15 791	September	9 154	Januari	27 547

Vid slutet av februari månad 1939 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande preliminära uppgifter till omkring 27 000. Under februari har sålunda antalet hjälpsökande något minskats.

Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) yrkesvis under januari 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Ökning (minskning)		Antal hjälpsökande	Ökning (minskning)
Jordbruk	694	+ 205	Kraft- o. värmeproduktion	103	+ 14
Skogshushållning	2 917	— 121	Sjöfart o. fiske	497	+ 158
Malmbrytning	260	+ 89	Kontorsarbete	139	— 4
Metall- o. maskinindustri	1 361	+ 287	Butiks- o. lagerarbete	712	+ 127
Jord- och stenindustri	1 737	+ 423	Hotell- o. restaurangrörelse	145	—
Trävaruindustri	3 765	+ 848	Landtransport	1 134	+ 296
Pappers- o. grafisk industri	610	+ 68	Allmän tjänst o. fria yrken	196	+ 27
Livsmedelsindustri	367	+ 77	Husligt arbete	35	+ 11
Textil- o. beklädnadsindustri	228	+ 51	Tillfällighets- o. diversearbete	7 625	+ 1 633
Läder-, hår- o. gummivaruind.	285	+ 51	Ungdom utan särskild utbildn.	583	+ 107
Kemisk-teknisk industri	205	+ 6	Summa	27 547	+ 5 448
Byggnadsverksamhet	3 949	+ 1 095			

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	1 451	0·3	1 182	81·5	Göteborgs stad	1 622	0·6	1 111	68·5
Stockholms län	273	0·1	152	55·7	Göteb. o. Boh. län	1 660	0·8	1 088	65·5
Uppsala »	414	0·3	242	58·5	Älvsborgs »	545	0·2	202	37·1
Södermanl. »	215	0·1	110	51·2	Skaraborgs »	235	0·1	113	48·1
Östergötlands »	706	0·2	523	74·1	Värmlands »	1 877	0·7	707	37·7
Jönköpings »	425	0·2	241	56·7	Örebro »	302	0·1	44	14·6
Kronobergs »	287	0·2	181	63·1	Västmanlands »	113	0·1	18	15·9
Kalmar »	855	0·4	516	60·4	Kopparbergs »	274	0·1	51	18·6
Gotlands »	154	0·3	75	48·7	Gävleborgs »	903	0·3	477	52·8
Blekinge »	1 472	1·0	619	42·1	Västernorrl. »	5 949	2·1	3 574	60·1
Kristianstads »	213	0·1	142	66·7	Jämtlands »	158	0·1	37	23·4
Malmö stad	1 008	0·7	866	85·9	Västerbottens »	1 001	0·5	248	24·8
Malmöhus län	1 458	0·4	1 067	73·2	Norrbottens »	3 529	1·7	1 585	44·9
Hallands »	448	0·3	276	61·6	Summa	27 547	0·4	15 447	56·1

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 1 881	Ungdomshjälp	reservarbete	60	Understöd	statligt 6 206
	statskom.	996		arbetsläger	175		kommunalt 3 053
	kommunalt	2 992		kurser	84		Summa 15 447

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under januari till c:a 0·8 milj. kr.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 1 987. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Teckenförklaring: punkt (.) = siffra uträknas ej; streck (—) = uppgift ännu ej tillgänglig.

	1938												1939
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	14·7
Ansökn. per 100 lediga platser .	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	219
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	.	.	3·45	.	.	3·51	.	.	3·53	.	.	3·63	.
Sysselsättn:index (1926–30 = 100)	.	.	116·1	.	.	118·1	.	.	119·3	.	.	116·1	.
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	22·2	21·9	19·9	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5	19·2	—
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	.	.	102	.	.	111	.	.	111	.	.	—	.
Danmark. Arbetslöshet, i % .	29·2	27·7	22·1	20·3	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7	31·6	29·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	150	145	120	108	93	87	88	87	89	100	119	161	156
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	120	124	129	130	134	135	131	136	136	138	137	133	124
Finland.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) [3]	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14	22
Ansökn. per 100 lediga platser .	168	172	154	124	113	122	115	111	118	121	155	206	181
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	110·1	.	.	110·1	.	.	110·7	.	.	108·6	.	.	—
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	13·2	13·1	12·7	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0	12·9	14·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 927	1 908	1 845	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	1 863	1 911	1 919	2 134
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	118·2	118·4	119·1	119·2	119·1	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	119·3	119·6	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	105	105	103	100	98	72	68	71	70	91	93	88	105
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	34·5	31·0	29·2	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	23·8	26·6	25·9	34·8	—
Arbetslöshetsdagar, i %	32·1	29·8	26·8	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	21·8	21·9	[1]23·3	28·9	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	35·4	33·1	29·0	27·8	31·5	29·1	28·2	28·2	28·1	30·2	31·6	—	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	5·3	4·8	2·5	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7	2·2	—
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	729	642	296	233	180	151	114	87	73	75	77	197	216
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	18·1	18·2	18·8	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2	19·3	19·5
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	302	300	263	280	246	190	124	92	73	70	72	77	—
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	18·0	18·0	14·1	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	10·9	12·4	18·5	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	.	.	90	.	.	90	.	.	95	.	.	102	.
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	.	.	88	.	.	88	.	.	89	.	.	88	.
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	400	410	404	394	385	367	347	340	338	360	368	388	415
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	435	441	431	425	409	388	371	366	367	402	401	444	461
Estland. Oplac. arbetssökande	2 255	1 798	1 805	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719	1 831	2 252
Lettland. Oplac. arbetssökande	4 123	4 071	3 622	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	2 132	3 727	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	20·7	20·4	18·0	14·4	11·0	9·3	8·2	7·5	7·5	[1]8·1	10·4	15·9	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	12·4	12·3	11·4	9·7	8·4	6·8	6·0	5·4	—	—	—	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	519	511	435	361	285	224	184	165	[2]62	[2]77	[2]104	[2]142	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	20	19	19	20	20	20	20	17	14	14	14	17	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	353	339	274	281	279	295	299	255	192	207	273	—	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	12	12	11	8	6	5	4	5	5	5	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	44	42	36	29	18	15	13	11	11	12	[1]15	24	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	12·4	13·7	12·8	13·1	13·2	13·5	14·0	11·6	10·4	12·3	13·7	16·2	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	110·4	107·8	105·0	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	114·6	114·0	108·1	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	90·0	88·9	87·4	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	86·9	87·5	[1]90·0	91·4	—
Arbetslöshet, i %	16·2	16·6	17·2	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	13·4	[1]13·2	13·0	13·3
Australien. Arbetslöshet, i % .	.	.	8·0	.	.	8·6	.	.	9·2	.	.	8·9	.
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	8	7	7	7	8	9	4	2	2	1	1	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Nytt territorium. — [3] Senast publ. siffra avsåg okt. 1936.

Arbetartillgång och arbetslön inom jordbruket år 1938.

Preliminär redogörelse.

Primärmaterial. Medan den årliga lantarbetarstatistikens primäruppgifter t. o. m. år 1936 införskaffades genom hushållningssällskapens häradsombud m. fl. och avsågo sedvanliga löner inom härad och liknande områden, skola sedermera enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 hushållningssällskapen årligen införskaffa individualuppgifter för samtliga arbetare anställda å lantegendomar, motsvarande omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mera än 10 ha åker.[1] Sedan socialstyrelsen i oktober 1938 till hushållningssällskapen utsänt ett inom styrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen utarbetat frågeformulär angående vissa lantarbetarförhållanden, vilket nära överensstämde med det, som använts föregående år, ha dylika uppgifter erhållits från 3 907 egendomar med inalles 21 062 arbetare, vilka varit anställda å resp. egendomar under år 1938 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanfallit med detta kalenderår.

På grundval av de intill början av januari 1939 inkomna primäruppgifterna har utarbetats efterföljande preliminära redogörelse, avseende dels läget på jordbrukets arbetsmarknad i slutet av år 1938, dels arbetslönerna inom jordbruket. En utförligare redogörelse för ifrågavarande arbets- och löneförhållanden skall sedermera lämnas i Lönestatistisk årsbok för 1938.

Tillgången på arbetskraft inom jordbruket. »Flykten från landsbygden», som i huvudsak är en flykt från jordbruket, har lett till en successiv tillbakagång av den under åren 1931—1933 rätt omfattande arbetslösheten inom jordbruket, och i stället ha framträtt växande svårigheter för jordbruket att erhålla arbetskraft i erforderlig omfattning. För att belysa härmed sammanhängande förhållanden har i frågeformuläret för lantarbetarstatistiken begärts uppgifter från resp. egendomar, huruvida tillgången på lantarbetare å orten kunde anses som god, tillräcklig eller otillräcklig. En sammanställning av de erhållna svaren, vilka avse förhållandena vid slutet av år 1938, lämnas i tab. 1 för olika landsdelar samt för olika kommuntyper och egendomskategorier.

Av 3 907 egendomar ha 2 189 eller 56·0 % rapporterat brist på arbetskraft, medan 1 242 eller 31·8 % förklarat tillgången på arbetskraft tillräcklig och 102 eller 2·6 % för god samt 374 eller 9·6 % lämnat frågan obedömd. Bristen på arbetskraft gör sig sålunda fortfarande gällande på jordbrukets arbetsmarknad, men siffrorna antyda dock någon förbättring i läget sedan föregående år. Svårighet att erhålla arbetskraft i tillräcklig omfattning synes föreligga i viss utsträckning inom samtliga områden och egendomsgrupper men framträ-

[1] Se Soc. Medd., årg. 1938, sid. 205.

Tab. 1. Tillgången på lantarbetare inom olika områden och egendomsgrupper.

	Antal egendomar	Därav (i %) egendomar, från vilka tillgången på lantarbetare angivits som				Antal arbetare	Därav (i %) arb. å egendomar, från vilka arbetartillgången angivits som			
		god	tillräcklig	otillräcklig	obedömd		god	tillräcklig	otillräcklig	obedömd
Östra Sverige[1]	934	2·7	34·5	49·7	13·1	6 914	3·7	43·1	41·9	11·3
Småland o. öarna	538	4·1	31·6	54·4	9·9	2 430	7·1	38·9	43·6	10·4
Södra Sverige	696	3·1	34·8	54·6	7·5	3 941	4·8	41·3	48 4	5·8
Västra Sverige	1 335	1·7	28·9	61·4	8·0	6 022	3 9	38·2	49·9	8·0
Norra Sverige	404	2·5	30·2	57·4	9·9	1 755	4·4	34·0	48·2	13·4
Hela riket 1938	**3 907**	**2·6**	**31·8**	**56·0**	**9·6**	**21 062**	**4·4**	**40·1**	**46·1**	**9·4**
Hela riket 1937	3 920	2·1	24·7	63·0	10·2	21 356	3·8	32·3	54·9	9·0
Egendomar belägna i jordbrukskommuner[2]	*1 632*	*2·3*	*31·2*	*56·6*	*9·9*	*8 812*	*5·1*	*38·5*	*46·1*	*10·3*
blandade kommuner	1 589	3·4	31·5	56·0	9·1	8 179	4·8	40·8	46·0	8·4
industrikommuner	686	1·6	33·7	54·8	9·9	4 071	2·1	42·0	46·3	9·6
Egendomar med en åkerareal av intill 20 ha	745	1·8	21·7	67·0	9·5	1 631	1·7	23·7	64·9	9·7
20—49 »	1 687	2·1	27·1	60·5	10·3	5 216	2·6	30·3	58·5	8·6
50—99 »	841	2·7	38·8	48·9	9·6	4 835	3·1	41·6	45·6	9·7
100 ha och däröver	634	4·9	46·7	40·7	7·7	9 380	6·6	47·6	36·2	9·6
Egendomar med kollektivavtal	1 034	4·4	46·3	40·9	8·4	11 264	6·3	47·9	36·0	9·8
» utan »	2 873	2·0	26·5	61·5	10·0	9 798	2·2	31·1	57·7	9·0

der avsevärt starkare inom det mindre än inom det större jordbruket. Antalet egendomar, vilka uppgivit tillgången på lantarbetare som otillräcklig, uppgick nämligen till $^2/_3$ bland gårdar med under 20 ha åker, men sjönk till $^3/_5$ bland egendomar med mellan 20—49 ha åker och understeg hälften bland brukningsdelar med 50—99 ha åker. Av storjordbruken med en åkerareal av minst 100 ha uppgåvo $^2/_5$, att de haft svårigheter att erhålla erforderlig arbetskraft, medan nära hälften haft tillräcklig tillgång på arbetare och en tjugondel angivit tillgången på lantarbetare som god.

Tab. 1 utvisar även, att å de merendels större gårdar, där arbetsvillkoren regleras av kollektivavtal, tillgången på arbetskraft varit gynnsammare än bland de övervägande mindre egendomarna utan kollektivavtal. Däremot synas arbetsmarknadsförhållandena ha varit tämligen likartade inom olika landskommuner, vare sig endast jordbruket eller även andra näringar sätta sin ekonomiska och sociala prägel på området i fråga.

Utgår man från, att de gårdar, som ej besvarat frågan om arbetartillgången, fördela sig på samma sätt som de redovisande egendomarna, skulle mer eller

[1] Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar norra, Kalmar södra och Gotlands län till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs norra, Älvsborgs södra, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

[2] Såsom jordbrukssocknar ha betecknats landskommuner, där minst 75 % av befolkningen ha sitt uppehälle av jordbruk med binäringar, som blandade och industrikommuner ha betecknats kommuner, där motsvarande befolkningsandel utgör 50—75 % resp. mindre än 50 %.

mindre utpräglad brist på arbetskraft ha förelegat vid slutet av år 1938 för mer än $^3/_5$ av samtliga egendomar, såsom framgår av nedanstående tablå:

Antal egendomar (i % av samtliga redovisande), vilka uppgivit tillgången på lantarbetare som otillräcklig:	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Egend. med under 50 ha åker . . .	68·9	69·2	63·1	74·9	66·1	69·5
» » över » » » . . .	49·1	40·1	51·1	53·5	38·7	49·7
Egend. med koll.-avtal	47·3	35·7	49·6	40·6	11·1	44·7
» utan » »	65·7	64·6	64·8	73 0	66·5	68·3
Samtliga egendomar	**57·2**	**60·4**	**59·0**	**66·7**	**63·7**	**62·0**

Ser man på de olika landsdelarna, synes tillgången på arbetskraft i stort sett varit tämligen lika, även om arbetartillgången i Väst- och Nordsverige tyckes vara något sämre än inom övriga delar av landet. Inom de särskilda hushållningssällskapsområdena äro dock variationerna större. Gynnsammast synas förhållandena varit i Kalmar läns södra hushållningssällskapsområde, där endast 37 av 101 uppgiftslämnande egendomar eller 36·6 % uppgivit otillräcklig tillgång på arbetskraft, medan svår brist på arbetskraft synbarligen förelegat i Göteborgs och Bohus län, varest 93 av 105 redovisande egendomar eller 88·6 % meddelat, att de ej kunna helt fylla sitt behov av arbetskraft.

Av de erhållna upplysningarna framgår, att brist allmänt föreligger på kvinnlig arbetskraft, samt att vad manliga lantarbetare beträffar de större jordbruken särskilt lida brist på ladugårdspersonal, medan bondgårdarna ofta ha svårt att få yngre drängar och även daglönare. Från många håll framhålles, att kvinnlig arbetskraft, villig att mjölka och utföra ladugårdsarbete, knappast står att uppbringa samt att vid skördetiden svårigheter föreligga att erhålla extra hjälp. I detta sammanhang bör observeras, att gårdar, vilka enbart på grund av sistnämnda anledning angivit tillgången på lantarbetare som otillräcklig, i tab. 1 i regel ansetts böra hänföras till gårdar med tillräcklig arbetskraft.

Kollektivavtalens lönesatser. Gällande kollektivavtal för jordbruket torde reglera löne- och arbetsförhållandena, förutom för den organiserade delen av lantarbetarkåren (för närvarande c:a 40 000 arbetare) även för en del oorganiserade lantarbetare. En av svenska lantarbetareförbundet företagen beräkning ger vid handen, att för närvarande i runt tal 60 000 löneanställda vid jordbruket ha sina löner direkt eller indirekt reglerade genom kollektivavtal. Särskilt inom östra och södra Sverige utöva kollektivavtalen ett dominerande inflytande på lönebestämningen. I tab. 2 ha sammanställts dels de kontanta minimilönerna för årsanställda arbetare med stat eller fri kost, dels minimilönerna för timavlönade arbetare enligt de mellan svenska lantarbetsgivareföreningen och svenska lantarbetareförbundet ingångna kollektivvtalen för tjänsteåret 1937/38 samt för innevarande år, d. v. s. för tiden från och med den 1 november 1938 till och med den 31 oktober 1939.

Genom de 1938 ingångna kollektivavtalen ha lantarbetarna erhållit något förbättrade lönevillkor. Löneökningen har i jämförelse med de båda föregående åren dock varit relativt ringa. För statavlönade körkarlar, stallare och

Tab. 2. Lönebestämmelser enligt kollektivavtal för manliga lantarbetare, fyllda 18 år.[1]
1938 avser tiden 1 nov. 1937—31 okt. 1938, 1939 avser tiden 1 nov. 1938—31 okt. 1939.

	Årsanställning med stat eller fri kost				Anställning mot timlön							
	Statare		Arbetare i kost (tjänare)		Utan naturaförmåner		Med bostad, bränsle o. potatisland		Med bostad o. bränsle		Med kost, logi o. tvätt	
	1938 kr.	1939 kr.	1938 kr.	1939 kr.	1938 öre	1939 öre	1938 öre	1939 öre	1938 öre	1939 öre	1938 öre	1939 öre
Kördräng	[2] 790	[2] 810	[2] 690	[2] 740	63	65	54	55	56	57	33	36
Fördräng	[2] 860	[2] 880	[2] 780	[2] 820	63	67	54	57	56	59	33	38
Stallare	[2] 880	[2] 895	[2] 800	[2] 845	65	66	56	56	58	58	35	37
Kreatursskötare	950	975	875	925	65	66	56	56	58	58	35	38
Lastbilsförare	950	1 000	875	925	67	71	58	61	60	63	37	41
Fodermarsk (m. skoning)	1 050	1 070	950	970	—	69	—	59	—	61	—	41
Slöjdare, smed och maskinskötare	950	1 070	875	970	67	73	58	63	60	65	37	43
Ladugårdsförman	1 050	1 100	950	1 000	—	71	—	61	—	63	—	43
Rättare	1 050	1 100	950	1 000	—	74	—	64	—	66	—	44
Eg. byggnadsarbetare	—	—	—	—	—	85	—	75	—	77	—	55

kreatursskötare uppgår ökningen av den kontanta årslönen till resp. 2·5, 1·7 och 2·6 %. Beträffande arbetare i kost äro motsvarande siffror något högre eller 7·5, 5·6 resp. 5·7 %. Den största löneförhöjningen tillkommer gruppen slöjdare, smeder och maskinskötare, för vilka årslönerna höjts med 12·6 % för statavlönad och med 10·9 % för arbetare i arbetsgivarens kost.

En nyhet i 1939 års avtal är, att timlöner angivits för samtliga arbetargrupper, även byggnadsarbetare. Den största höjningen har även här tillkommit gruppen slöjdare, smeder, m. fl., för vilka timlönssatserna höjts med 5 à 6 öre, medan för de icke specialutbildade lantarbetargrupperna ökningen inskränker sig till 1 à 2 öre per timme.

För de lantarbetargrupper, vilkas avlöning till stor del utgår in natura, beror totalavlöningens storlek och stegring i väsentlig grad på naturaförmånernas värde. Beträffande naturaförmånernas omfattning ha i avtalen ändringar förekommit endast i några enstaka, mindre betydelsefulla punkter. Sålunda ha icke företagits några förändringar beträffande de i avtalen ingående kvantiteterna av spannmål och mjölk.

Lantarbetarnas löneinkomster 1938. Undersökningen omfattar, som nämnts, 3 907 egendomar, från vilka redovisats 21 062 (föregående år 21 356) arbetare, därav 81·0 % vuxna män, 5·7 % minderåriga manliga arbetare och 13·3 % kvinnor. I efterföljande tab. 3 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per dag och per år under åren 1937 och 1938, varvid

[1] Ifrågavarande lönesatser gälla för alla icke industribetonade avtalsområden, d. v. s. Uppland, Södermanland, Östergötland, Kalmar län, Skåne, Halland, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län, Skaraborgs län, Värmland, Örebro län och Västmanlands län. I bergslagsdistrikten (Gävle-Dala och Bergslagen) ligga timlönerna i regel 5 à 8 öre högre än i övriga avtalsområden.

[2] Inberäknat garanterad inkomst av minst 60 kr. för rykt.

Tab. 3. Löneinkomster för lantarbetare åren 1937 och 1938 enligt individuella uppgifter.

	Redovisade arbetare		Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1937–1938 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per dag, kr.		Löneökning 1937–1938 %	Genomsnittlig kontant[1] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1937–1938 %	Genomsnittlig total[2] löneinkomst per år,[3] kr.		Löneökning 1937–1938 %
	1937	1938	1937	1938		1937	1938		1937	1938		1937	1938	
Manliga arbetare fyllda 18 år														
Tjänare	4 250	4 057	2·22	2·46	10·8	3·86	4·13	7·0	671	740	10·3	1 181	1 259	6·6
Statare	7 379	7 127	2·96	3·21	8·4	5·09	5·38	5·7	918	987	7·5	1 574	1 655	5·1
Dagsverkare utan naturaförmåner	3 056	3 264	4·74	5·07	7·0	4·74	5·07	7·0	1 364	1 466	7·5	1 364	1 466	7·5
Dagsverkare med naturaförmåner	2 525	2 613	·	4·34	·	5·06	5·34	5·5	1 333	1 399	5·0	1 559	1 637	5·0
Samtl. löneformer	17 210	17 061	·	3·56	·	4·72	5·02	6·4	951	1 033	8·6	1 456	1 541	5·8
därav med kollektivavtal .	8 623	9 592	·	3·92	·	5·11	5·36	4·9	1 049	1 123	7·1	1 560	1 630	4·5
» utan kollektivavtal .	8 587	7 469	·	3·10	·	4·32	4·58	6·0	839	892	6·3	1 337	1 401	4·8
Manliga minderåriga arbetare	1 272	1 193	·	2·34	·	2·96	3·16	6·8	580	663	14·3	902	948	5·1
Samtliga manliga arbetare .	18 482	18 254	·	3·48	·	4·60	4·90	6·5	935	1 017	8·8	1 431	1 516	5·9
Kvinnliga arbetare	2 874	2 808	·	1·89	·	2·30	2·57	11·7	512	527	2·9	747	783	4·8

åtskillnad gjorts mellan kontant och total (kontant och naturaförmåner) lön. För vuxna män lämnas vidare en redogörelse för löneinkomsterna inom olika löneformer och för arbetare vid egendomar med och utan kollektivavtal. Endast medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 arbetare, äro medtagna.

I den kontanta lönen är inberäknad uppburen ersättning för övertid, ackordsarvode, rykt, ersättartjänstgöring, m. m. Beträffande naturaförmånerna ha dessa i frågeformuläret fördelats på tre huvudposter, nämligen livsförnödenheter (stat), bostad med bränsle och potatisland samt kost och logi. Enligt formulärets anvisningar skulle naturaförmånernas värde upptagas efter ortens försäljningspris (icke självkostnadspris eller »bokpris»). Vid beräkning av värdet av fri bostad, jordupplåtelse o. d. torde de i orten gängse eller vid skattetaxering o. d. tillämpade hyres- eller arrendevärdena varit vägledande. Det bör framhållas, att man i fråga om uppgifter av denna art alltid måste räkna med en viss osäkerhetsmarginal, varför de redovisade totallönerna icke kunna göra anspråk på att helt invändningsfritt angiva de naturaavlönade lantarbetargruppernas faktiska arbetsinkomster.

För samtliga arbetare har den genomsnittliga dagsförtjänsten (inkl.

[1] Inkl. uppburen ersättning för övertid, ackord, rykt, ersättartjänstgöring o. d.
[2] Kontant och naturaförmåner.
[3] Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under året (se tab. 4).

övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) uppgått till 4·90 kr. under år 1938, vilket innebär en ökning med 6·5 % i förhållande till år 1937. För minderåriga manliga arbetare har motsvarande dagsinkomst utgjort 3·16 kr. och för enbart vuxna manliga arbetare 5·02 kr. De vuxna manliga arbetarnas genomsnittliga dagsförtjänst har sedan 1937 ökats med 6·4 %, medan den minderåriga visat en något högre ökning eller 6·8 %. För kvinnor, av vilka ett flertal utgöras av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor, vilkas göromål omfattar endast en del av arbetsdagen, har dagsinkomsten legat betydligt lägre eller vid i medeltal 2·57 kr., men ökningen i förhållande till föregående år har uppgått till 11·7 %. Beträffande de vuxna manliga arbetarna ge de i tabellen meddelade procenttalen för olika löneformer vid handen, att dagsförtjänsten sedan föregående år ökats starkast för de lägst avlönade lantarbetargrupperna, tjänare och dagsverkare utan naturaförmåner, nämligen i båda fallen 7·0 % mot resp. 5·7 och 5·5 % för statare och dagsverkare med naturaförmåner.

För att kunna jämföra årsinkomsterna inom olika löneformer har liksom föregående år förutsatts viss minimiarbetstid, nämligen lägst 250 arbetsdagar under året. Antalet arbetare, som utgjort detta minimiantal dagsverken, har enligt tab. 4 uppgått till 14 375, därav 12 130 vuxna och 527 minderåriga manliga arbetare samt 1 718 kvinnor. Den i tab. 3 och 4 beräknade genomsnittliga årsförtjänsten för samtliga manliga arbetare uppgick år 1938 till kontant 1 017 kr. och inberäknat naturaförmåner till 1 516 kr. Då motsvarande tal föregående år voro 935 resp. 1 431 kr., har under mellantiden skett en stegring med 8·8 resp. 5·9 %. Begränsar man undersökningen till endast vuxna manliga arbetare, blir stegringen något lägre eller resp. 8·6 och 5·8 %, medan de minderårigas årsförtjänst samtidigt stigit med resp. 14·3 och 5·1 %. För kvinnorna uppgick den kontanta årslönen till 527 kr. och totallönen till 783 kr. Ökningen från 1937 har varit mindre för kvinnliga än för manliga arbetare (2·9 resp. 4·8 %), vilket delvis sammanhänger med olikheter i arbetstidens längd under de bägge jämförda åren.

Bland de vuxna manliga arbetarna har även beträffande årslönerna ökningen varit störst för tjänare och dagsverkare utan naturaförmåner. Det framgår vidare av tab. 3, att löneökningen varit något högre för arbetare med kollektivavtal än för sådana utan dylikt avtal i fråga om den kontanta årslönen, men att förhållandet snarast varit det motsatta beträffande totallönen. Av procenttalen för arbetare med och utan kollektivavtal kan slutligen utläsas, att löneökningen för samtliga vuxna manliga arbetare till en del beror på att kollektivavtalen under år 1938 vunnit ökad utbredning bland de redovisade lantarbetarna i förhållande till år 1937.

Den utförligare redogörelsen i tab. 4 utvisar, hur årsförtjänsterna i betydande utsträckning växlat efter arbetarnas anställningsformer och yrkeskvalifikationer. Av de olika huvudgrupperna av yrken voro sålunda yrkesmännen de högst avlönade och därnäst stall- och ladugårdspersonalen, medan de egentliga jordbruksarbetarnas årsinkomster voro betydligt lägre. Vidare framgår det, att de högsta lönerna uppnåddes inom yrkesspecialiteter med kvalificerat arbete. För rättare låg den totala medellönen per år 34·1 % över kördrängar-

Tab. 4. Genomsnittliga kontanta och totala (kontant och naturaförmåner) årsinkomster år 1938 för olika lantarbetargrupper.

Yrkesgrupper (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare med minst 250 arbetsdagar under året)	Tjänare		Statare		Dagsverkare utan nat.-förm.		Dagsverkare med nat.-förm.		Samtliga arbetare		Löneökning (+) el. öneminskning (−) per år 1937–1938, %	
	kontant årslön, kr.	total årslön, kr.	kontant årslön, kr.	total årslön, kr.	kontant årslön, kr.	total årslön, kr.	kontant årslön, kr.	total årslön, kr.	kontant årslön, kr.	total årslön, kr.	kontant årslön	total årslön
Manliga arbetare fyllda 18 år.												
Jordbruksarbetare (7 232)	721	1 231	914	1 580	1 451	1 451	1 349	1 584	997	1 459	+ 9·0	+ 5·7
därav:												
rättare . . . . . (529)	1 101	1 712	1 203	1 881	·	·	2 121	2 462	1 300	1 919	+ 5·4	+ 4·4
fördrängar . . . (663)	818	1 348	935	1 605	1 641	1 641	1 405	1 661	952	1 558	+ 7·3	+ 3·6
kördrängar . . . (4 060)	718	1 221	861	1 530	1 480	1 480	1 358	1 589	922	1 431	+ 9·2	+ 5·8
övr. jordbruksarb. (1 980)	654	1 162	841	1 459	1 427	1 427	1 237	1 458	1 085	1 361	+ 9·9	+ 6·6
Stall- o. ladugårdspersonal . . . . (4 031)	794	1 334	1 056	1 723	1 560	1 560	1 505	1 757	1 066	1 660	+ 8·8	+ 6·3
därav:												
ladugårdsförmän . (594)	1 081	1 720	1 299	1 988	·	·	1 919	2 250	1 344	1 996	+ 6·1	+ 5·1
övr. ladug.-pers. . (2 455)	779	1 312	1 021	1 679	1 483	1 483	1 403	1 645	1 017	1 595	+ 8·4	+ 6·3
fodermarskar . . (320)	910	1 485	988	1 670	·	·	1 658	1 883	1 050	1 682	} + 8·7	+ 5·2
övr. stallpersonal (571)	758	1 298	943	1 612	1 484	1 484	1 508	1 747	987	1 574		
övr. djurskötare . (91)	·	·	1 039	1 720	·	·	1 328	1 551	1 145	1 692	+ 12·9	+ 6·3
Yrkesmän . . . . (721)	913	1 503	1 069	1 741	1 497	1 497	1 541	1 778	1 199	1 704	+ 7·0	+ 3·4
därav:												
trädgårdsmästare . (92)	1 026	1 619	1 254	1 922	·	·	·	·	1 254	1 879	+ 0·6	+ 1·3
smeder, snickare . (414)	·	·	1 017	1 692	1 586	1 586	1 488	1 704	1 176	1 680	+ 6·8	+ 2·6
lastbilsförare . . (122)	·	·	1 085	1 758	1 745	1 745	1 674	1 931	1 255	1 766	+ 12·1	+ 7·0
trädgårdsarbetare . (58)	722	1 313	894	1 525	1 130	1 130	·	·	1 000	1 322	+ 14·7	+ 3·1
mejeripersonal . . (4)	·	·	·	·	·	·	—	—	·	·	·	·
byggnadsarbetare . (7)	—	—	·	·	—	—	·	·	·	·	} + 1·5	+ 10·9
övr. yrkesmän . . (24)	·	·	·	·	·	·	1 688	2 044	1 431	1 925		
Övriga arbetare (146)	·	·	843	1 506	1 461	1 461	1 236	1 471	1 049	1 477	− 6·2	+ 3·1
Samtliga grupper (12 130)	740	1 259	987	1 655	1 466	1 466	1 399	1 637	1 033	1 541	+ 8·6	+ 5·8
därav med kollektivavtal . (7 393)	869	1 430	989	1 672	1 510	1 510	1 444	1 676	1 123	1 630	+ 7·1	+ 4·5
» utan kollektivavtal . (4 737)	709	1 217	984	1 612	1 281	1 281	1 259	1 520	892	1 401	+ 6·3	+ 4·8
Manliga minderåriga arbetare. (527)	503	980	·	·	890	890	697	929	663	948	+ 14·3	+ 5·1
Samtliga manliga arbetare. . (12 657)	719	1 233	987	1 654	1 398	1 398	1 371	1 609	1 017	1 516	+ 8·8	+ 5·9
Kvinnliga arbetare												
Ladugårdspersonal (945)	448	884	711	1 132	561	561	619	850	573	673	+ 3·1	+ 2·6
Jordbruksarbetare (10)	·	·	—	—	·	·	·	·	762	1 017	+ 21·5	+ 8·2
Yrkesmän . . . . (18)	·	·	·	·	·	·	·	·	818	1 085	+ 11·4	+ 17·6
Landsjungfrur . . (742)	459	912	—	—	—	—	—	—	459	912	+ 7·0	+ 3·4
Övriga arbetare . (3)	·	·	—	—	—	—	—	—	·	·	·	·
Samtliga kvinnliga arbetare . . . . (1 718)	460	912	709	1 125	564	564	633	865	527	783	+ 2·9	+ 4·8
därav med kollektivavtal . (655)	507	961	760	1 207	628	628	710	928	637	750	+ 3·7	+ 4·7
» utan kollektivavtal . (1 063)	455	907	676	1 072	442	442	496	754	460	803	+ 3·1	+ 4·7

Tab. 5. Genomsnittliga arbetsförtjänster för vissa yrkesgrupper av vuxna lantarbetare inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. åren 1937 och 1938.

Län, hushållningssällskapsområden och landsdelar	Genomsnittlig total årslön (kontant o. nat.-förm.) för årsanställda arbetare								Genomsnittlig daglön (kontant o. nat.-förm.) för dagsverkare (övr. jordbr.-arb.)			
	Kördrängar i arbetsgiv. kost, kr.		Kördrängar med stat, kr.		Kreatursskötare med stat, kr.		Landsjungfrur, kr.		utan nat.-förm., kr.		med nat.-förm., kr.	
	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938
Stockholms	1 131	1 166	1 518	1 540	1 636	1 692	864	951	5·03	4·90	5·15	5·03
Uppsala	1 103	1 183	1 497	1 563	1 645	1 722	976	984	4·86	5·10	4·93	4·74
Södermanlands	1 118	1 217	1 464	1 536	1 586	1 644	·	·	4·75	4·92	5·24	4·93
Östergötlands	1 156	1 291	1 397	1 496	1 572	1 632	916	908	4·77	4·91	4·90	4·86
Jönköpings	1 275	1 337	1 352	1 489	1 477	1 633	988	1 059	4·85	4·58	4·90	5·05
Kronobergs	1 152	1 243	1 338	1 427	1 490	1 525	·	902	4·48	4·85	4·21	·
Kalmar norra	1 142	1 223	1 365	1 583	1 506	1 572	892	859	4·34	5·02	4·37	4·04
» södra	1 073	1 157	1 405	1 483	1 587	1 652	866	867	4·47	4·93	4·69	4·30
Gotlands	1 068	1 125	1 442	1 560	1 531	1 641	838	878	4·50	5·19	4·72	4·88
Blekinge	1 061	1 049	1 349	1 446	1 593	1 640	868	877	3·95	4·50	4·42	4·67
Kristianstads	1 167	1 249	1 507	1 588	1 632	1 759	909	975	4·92	5·30	4·81	5·65
Malmöhus	1 136	1 218	1 525	1 574	1 736	1 830	953	945	5·08	5·54	5·26	5·58
Hallands	1 193	1 248	1 506	1 558	1 620	1 702	913	957	4·90	4·93	4·82	5·64
Göteborgs o. Bohus	1 089	1 100	1 417	1 558	1 617	1 654	·	·	4·51	4·81	3·82	3·83
Älvsborgs norra	·	·	1 498	1 577	1 619	1 724	·	·	4·12	4·73	4·23	4·79
Älvsborgs södra	1 135	1 276	1 531	1 444	1 669	1 623	903	928	4·89	4.62	4·38	4·82
Skaraborgs	1 125	1 263	1 408	1 481	1 482	1 612	805	874	4·28	4·52	4·36	4·83
Värmlands	1 070	1 162	1 506	1 556	1 680	1 800	814	863	4·49	4·92	4·92	5·07
Örebro	1 191	1 291	1 456	1 535	1 621	1 718	907	926	4·52	5·09	4·85	5·20
Västmanlands	1 213	1 234	1 450	1 540	1 659	1 742	887	952	4·65	4·98	5·34	5·32
Kopparbergs	1 223	1 386	1 602	1 737	1 688	1 882	894	917	4·93	5·89	4·99	6·55
Gävleborgs	1 130	1 163	·	—	·	—	799	834	5·44	5·73	5·75	5·72
Västernorrlands	1 051	983	·	—	·	—	844	797	5·45	5·59	5·22	4·83
Jämtlands	·	·	·	—	·	—	827	838	6·79	·	4·72	5·65
Västerbottens	·	·	—	—	—	—	863	863	5·89	—	5·56	5·29
Norrbottens	·	·	—	—	—	—	766	·	4·99	·	5·46	6·41
Hela riket	**1 144**	**1 221**	**1 457**	**1 530**	**1 596**	**1 679**	**882**	**912**	**4·73**	**5·04**	**4·94**	**5·11**
därav med koll.-avtal	1 208	1 333	1 486	1 548	1 641	1 694	984	932	4·92	5·15	5·27	5·22
utan » »	1 136	1 198	1 402	1 481	1 557	1 657	876	910	4·45	4·73	4·74	5·03
Östra Sverige	1 151	1 235	1 457	1 530	1 594	1 669	918	948	4·83	4·94	5·10	5·02
Småland o. öarna	1 144	1 218	1 374	1 513	1 509	1 602	893	924	4·45	4·89	4·67	4·54
Södra Sverige	1 133	1 196	1 510	1 569	1 689	1 792	919	949	4·93	5·89	5·08	5·51
Västra Sverige	1 148	1 245	1 451	1 512	1 573	1 666	866	914	4·48	4·75	4·65	4·91
Norra Sverige	1 149	1 184	1 635	1 737	1 718	1 882	830	839	5·39	5·67	5·88	5·78

nas och 41·0 % över andra jordbruksarbetares genomsnittliga årsinkomst; för fördrängar voro motsvarande tal resp. 8·9 och 14·5 %. Inom gruppen stall- och ladugårdspersonal, där löneinkomsterna för de olika yrkesspecialiteterna voro något jämnare, översteg ladugårdsförmännens årsmedellön de vanliga kreatursskötarnas med 25·1 %. Man märker dessutom, att även för samma yrkesgrupp medellönerna växla betydligt inom de löneformer, som redovisas i tabellen.

I förhållande till föregående år ha samtliga yrkesgrupper erhållit förbättrade lönevillkor om än i växlande utsträckning. Löneökningen har varit relativt starkast för arbetare sysselsatta med vanligt jordbruksarbete och i allmänhet för de lägst avlönade yrkeskategorierna.

De kvinnliga lantarbetarna ha en från de manliga väsentligt avvikande yrkesfördelning. De dominerande yrkesgrupperna äro här ladugårdspersonal och s. k. landsjungfrur, vilka tillsammans utgöra 98·2 % av samtliga kvinnliga lantarbetare. Ladugårdspersonalen består huvudsakligen av tid- eller ackordsavlönade mjölkerskor, medan landsjungfrurna äro årsanställda tjänare i arbetsgivarens kost, i regel med såväl ute- som innesysslor. Antalet dagsverken per år är för bägge grupperna stort, men arbetstiden per dag är på grund av arbetets natur avsevärt mindre för mjölkerskorna, vilkas genomsnittliga årsinkomst härigenom betydligt understiger landsjungfrurnas. För bägge grupperna ha årsinkomsterna ökats under föregående år. Medellönen i kontant och natura för år 1938 översteg sålunda motsvarande för år 1937 med 2·6 % för ladugårdspersonal och med 3·4 % för landsjungfrur.

För att belysa de regionala variationerna i löneinkomsterna har slutligen i tab. 5 det lönestatistiska materialet för vissa viktigare arbetarkategorier fördelats på län och hushållningssällskapsområden. Härvid har för årsanställda arbetare med stat eller med fri kost m. m. redovisats årslöner, medan för dag- eller timavlönade arbetare angivits daglöner. Tabellen ger tydligt uttryck åt lönesplittringen inom jordbruket. Även om man bortser från de avvikande löneförhållandena i norra Sverige, uppgick skillnaden mellan högsta och lägsta genomsnittliga årsinkomsten för kördrängar i arbetsgivarens kost till 27·5 % och för samma arbetargrupp med stat till 11·3 % mellan de redovisade hushållningssällskapsområdena. Motsvarande skillnad utgjorde för statavlönade kreatursskötare 20·0 % och för landsjungfrur 23·3 %. Även lönerna för tim- eller dagavlönade jordbruksarbetare varierade starkt mellan de olika hushållningssällskapsområdena. Till sist kan anmärkas, att de förut anförda avvikelserna i fråga om lönestegring för de olika yrkesgrupperna varit i det närmaste genomgående för samtliga redovisade områden.

Kontanta årslöner 1939. Den lönestatistiska undersökningen avser som nämnts år 1938 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanföll med nämnda kalenderår. I likhet med föregående år har dessutom även erhållits uppgifter om avtalade lönesatser för år 1939 eller tjänsteåret 1938/39 för sådana arbetare, som hela tiden haft anställning å samma egendom. Här nedan har gjorts en sammanställning av den genomsnittliga kontanta årslönen för dessa arbetare 1938 samt motsvarande enligt avtalsuppgörelserna för 1939. I de anförda siffrorna ingå ej några extrainkomster, såsom övertidsersättning, rykt, provision o. d.

Kontant årsavlöning i kr. (exkl. övertidsersättn., rykt o. d.) för arbetare fyllda 18 år, vilka träffat avtal om kontantlön även för år 1939 (1 nov. 1938—31 dec. 1939)	Rättare	Fördrängar	Kördrängar	Övr. jordbruksarbetare	Ladugårdsförmän	Övr. ladugårdspersonal	Fodermarskar	Övr. stallpersonal	Smeder, snickare, maskinskötare
1938.									
tjänare	1 050	823	696	642	938	776	.	734	.
statare	1 173	853	777	794	1 133	964	936	884	984
samtliga	1 153	848	754	714	1 125	931	932	871	984
därav med koll.-avtal	1 168	844	759	778	1 124	954	931	877	986
» utan » »	1 112	858	744	675	1 130	893	941	851	948
1939.									
tjänare	1 092	858	730	663	954	819	.	777	.
statare	1 209	875	798	809	1 180	997	964	906	1 054
samtliga	1 191	873	778	732	1 171	966	960	895	1 053
därav med koll.-avtal	1 207	865	780	790	1 170	981	961	897	1 058
» utan » »	1 144	893	775	697	1 172	940	950	886	966
Löneökning i % 1938—1939 för dylika arbetare									
med koll.-avtal	3·3	2·5	2·8	1·5	4·1	2·8	3·2	2·3	7·3
utan » »	2·9	4·1	4·2	3·3	3·7	5·3	1·0	4·1	1·9
tillhopa	3.3	2·9	3·2	2·5	4·1	3·8	3·0	2·8	7·0

Tillhopa beröra uppgifterna 4 889 årsarbetare,[1] därav 3 358 med och 1 531 utan kollektivavtal. För 65·2 % av dessa arbetare ha avtalen medfört löneökning, medan 34·4 % träffat uppgörelse om samma lön som föregående år och endast 0·4 % erhållit löneminskning. Såsom framgår av tablån, blir dock lönestegringen för samtliga berörda arbetare relativt ringa. I allmänhet ha jordbrukets kontaktlöner till 1939 höjts med omkring 3 % utom för gruppen snickare, smeder m. m., för vilka löneökningen har uppgått till 7·0 %. Tjänarna utvisa en något starkare lönestegring än statarna. Sålunda har ökningen för t. ex. kördrängar och kreatursskötare i arbetsgivarens kost uppgått till resp. 4·9 och 5·5 %, men för motsvarande grupper med stat stannat vid resp. 2·7 och 3·4 %. Vidare finner man, att de redovisade arbetarkategorierna i regel utvisa en något större höjning av minimilönerna å gårdar utan kollektivavtal än å gårdar med dylikt avtal.

Såsom förut framhållits, avse ifrågavarande löneuppgifter endast lantarbetare, som tecknat avtal om ny lön å samma gård, där de hade anställning under år 1938, men icke sådana arbetare, som fått annan anställning, eller dylika, som ej träffat bestämd uppgörelse om lönevillkoren, varför de angivna stegringstalen ej kunna göra anspråk på att giva någon fullständig bild av lönenivåns fluktuationer i allmänhet.

Lönenivåns förändringar 1913—1938. I samband med omläggningen av lantarbetarstatistiken år 1937 från summariska ortsuppgifter till individualuppgifter för samtliga anställda å vissa representativa gårdar har jämförbarheten med föregående löneserier försvårats. Vid en av socialstyrelsen verkställd special-

[1] D. v. s. arbetare, som utgjort minst 250 dagsverken under år 1938.

undersökning av löneläget inom jordbruket år 1936,[1] vilken nära anslöt sig till den på individuella uppgifter omlagda lantarbetarstatistiken år 1937, överensstämde emellertid de genomsnittliga individuallönerna för årsanställda arbetare (tjänare och statare) relativt väl med motsvarande ortsuppgifter för samma år (se Lönestatistisk årsbok 1937, sid. 33). Genom att använda båda slagen av löneuppgifter för år 1936 har man därför kunnat anknyta de nya löneserierna med de förutvarande för dessa lantarbetargrupper, varvid som motsvarighet till grupperna manliga och kvinnliga tjänare upptagits resp. kördrängar och landsjungfrur i arbetsgivarens kost i den nya serien. En översikt av löneutvecklingen för ifrågavarande lantarbetare sedan år 1913 lämnas i nedanstående tablå, som redovisar den genomsnittliga årsavlöningens storlek för vart och ett av åren 1913, 1921, 1925, 1930, 1934 samt 1937 och 1938, varjämte lönenivåns förändringar mellan 1913—1921, 1921—1938 samt 1913—1938 belyses. Härvid ha individualuppgifterna för år 1938 anknutits till motsvarande ortsuppgifter för åren 1913 och 1921 med användande av båda slagen av uppgifter för år 1936 efter sedvanliga metoder för kedjeindexberäkningar.

Lantarbetargrupper	Genomsnittlig löneinkomst per år (kontant o. naturaförmåner), kr.[2]							Löneökning (+) eller löneminskning (—) i %[3]		
	1913	1921	1925	1930	1934	1937	1938	1913–1921	1921–1938	1913–1938
Tjänstefolk										
Manliga tjänare	667	2 105	1 164	1 123	971	1 107	1 221	+216	—43	+ 81
Kvinnliga »	470	1 495	933	893	798	895	912	+218	—53	+ 99
Statare										
Körkarlar . . .	710	2 352	1 371	1 308	1 208	1 378	1 530	+231	—36	+113

En jämförelse med 1921 års löner, som för lantarbetare i regel ange det hittillsvarande toppläget, visar, att den totala medelinkomsten per år då synes ha legat i genomsnitt 215—230 % över 1913 års nivå. De tre följande åren medförde en lönereduktion av 40—50 % från nämnda topplöner. Därefter skedde en stabilisering under åren 1925—1930, under vilken tid lönenivån förblev i huvudsak orubbad. Under åren 1932—1934, då verkningarna av den ekonomiska depressionen allt starkare gjorde sig gällande, inträdde en ganska allmän lönesänkning. Fr. o. m. år 1935 har lönenivån åter visat en stigande tendens, vilken blivit starkare markerad under de senaste åren.

Beträffande utvecklingen fr. o. m. 1936, då betydande löneförhöjningar genomfördes, föreligga möjligheter att belysa denna genom den specialundersökning av löneläget inom jordbruket, som utfördes av socialstyrelsen för

[1] Ifrågavarande undersökning utgavs 1938 under titeln »Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936.»

[2] Då tjänsteåret i regel omfattar tiden 1/11—31/10, ha vid omläggningen av lantarbetarstatistiken år 1937 löneuppgifterna hänförts till det senare av tjänsteårets bägge kalenderår. Detta förfaringssätt har medfört, att samtliga föregående års löneuppgifter för årsanställda arbetare (tjänare och statare) blivit framflyttade ett år.

[3] Siffror rörande den motsvarande utvecklingen av reallönen kunna ej lämnas i avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållanden på landsbygden. — Vid jämförelser med nominallöneuppgifterna för år 1921 bör beaktas det dåvarande låga penningvärdet.

tjänsteåret 1935/36. Den procentuella ökningen av den totala medellönen (kontant och naturaförmåner) per år under åren 1936—1938 framgår av följande sammanställning.

Löneökning (kontant o. nat.-förm.) i % under perioden 1936—1938	Jordbruks-arbetare	Stall- och ladugårds-personal	Yrkes-män	Lands-jungfrur	Övriga arbetare	Samtliga
Manliga vuxna arbetare . .	19·9	16·7	11·0	—	20·4	19·4
Kvinnliga arbetare	·	10·1	·	13·3	·	9·8

Som synes, ha de manliga lantarbetarnas årsförtjänster i genomsnitt stigit med omkring 20 % sedan 1936, medan för de kvinnliga arbetarna motsvarande ökning uppgått till ungefär 10 %. Av de olika yrkesgrupperna ha jordbruksarbetarna erhållit en relativt sett större löneförhöjning än stall- och ladugårdspersonalen, vilken grupp i sin tur företer starkare ökning än yrkesmännen.

Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under fjärde kvartalet 1938.

Undersökningens tillkomst och omfattning. Sedan år 1932 har en sysselsättningsindex beräknats på grundval av uppgifter om antalet vid slutet av varje kvartal anställda arbetare hos de företag, som ingå i socialstyrelsens kvartalsstatistik rörande ställningen på arbetsmarknaden. Fr. o. m. år 1935 ha även löneindextal uträknats med användande av enligt samma frågeformulär införskaffade uppgifter om utbetalad lönesumma under första avlöningsperioden i sista månaden av varje kvartal. Enligt ett särskilt frågeformulär ha därjämte varje år sedan 1932 upplysningar inhämtats angående arbetstiden under vanligen andra veckan i november månad[1]. Då bl. a. från konjunkturinstitutets sida önskemål framkommit att erhålla mera enhetliga och för kortare tidsintervaller än hittills fortlöpande uppgifter om löner och sysselsättning, har socialstyrelsen, efter samråd med representanter för konjunkturinstitutet, svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen, företagit en omläggning av styrelsens arbetsmarknadsstatistik från den 1 oktober 1938.

Å det nya rapportkort, som sålunda användes från fjärde kvartalet 1938, efterfrågas bl. a. för första avlöningsperioden i varje månad antalet sysselsatta arbetare, fördelade på män och kvinnor, samt till dessa utbetalad lönesumma jämte motsvarande antal utgjorda arbetstimmar för första avlöningsperioden i kvartalets sista månad. På grundval av de inkomna uppgifterna, vilka preliminärt utnyttjats för socialstyrelsens statistik över arbetstillgången under fjärde kvartalet 1938[2], ha nu utförts nya indexberäkningar angående förändringarna i arbetarantal, lönebudget och arbetstid inom de industriella verksamhetsgrenarna.

Användbara uppgifter för fjärde kvartalet 1938 inkommo från inemot 3 000 företag med över 400 000 arbetare. Ehuru i jämförelse med tredje kvartalet 1938 såväl antalet uppgiftslämnande företag som antalet redovisade arbetare något ökats, sedan i samband med omläggningen av denna statistik ett större antal företag än förut anmodats lämna uppgifter, avser dock materialet i övervägande grad den stora och medelstora industrien. Småindustri och hantverk ha genom själva urvalet av uppgiftslämnare praktiskt taget uteslutits, men även andra grupper, såsom byggnadsverksamhet samt handel och varulager, äro ganska svagt representerade. I primärmaterialet redovisade arbetare inom den egentliga industrien torde emellertid motsvara inemot $^2/_3$ av den större industriens totala arbetarpersonal.

[1] Se Soc. Medd. årg. 1938, sid. 170 och 742.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1939, sid. 124.

Tab. 1. Sysselsatta arbetare och utbetalad arbetslön under fjärde kvartalet 1938 i jämförelse med näst föregående kvartal samt med motsvarande tid föregående år.

Näringsgrenar	Företag med uppgifter för såväl 3:e som 4:e kv. 1938					Företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1937 som 4:e kv. 1938				
	Antal företag	Antal arbetare (4:e kv. 1938)	Summa utbet. arbetslön, kr. per vecka (4:e kv. 1938) (1 000 kr.)	Indextal för 4:e kv. 1938 (3:e kv. 1938 = 100)		Antal företag	Antal arbetare (4:e kv. 1938)	Summa utbet. arbetslön, kr. per vecka (4:e kv. 1938) (1 000 kr.)	Indextal för 4:e kv. 1938 (4:e kv. 1937 = 100)	
				Antal arbetare	S:a arbetslön				Antal arbetare	S:a arbetslön
Malmbrytning o. metallind.	543	128 397	7 880	98·7	101·1	490	130 778	7 715	96·5	103·8
Gruvor o. anrikningsverk	34	8 975	706	95·4	94·4	27	8 189	665	101·0	106·2
Järn-, stål- o. kopparverk	40	25 989	1 437	99·5	101·1	39	27 551	1 526	94·0	103·7
Järn- o. stålmanufaktur	87	14 346	745	100·0	103·9	72	12 725	658	95·3	102·0
Mekaniska verkstäder	280	52 472	3 119	97·8	101·0	255	51 527	3 017	94·6	100·0
Skeppsvarv	14	6 830	735	100·1	99·7	15	11 406	735	104·5	112·7
Elektriska verkstäder	30	14 133	838	100·3	105·8	29	13 867	822	104·7	108·3
Metallmanufaktur	50	4 946	257	98·4	103·2	45	4 807	250	89·4	98·8
Guld- o. silvervarufabriker	8	706	43	105·1	113·2	8	706	42	92·0	93·3
Jord- o. stenindustri	181	19 101	856	94·8	92·1	164	18 043	808	104·5	109·6
Kolgruvor	6	955	54	96·0	101·9	6	955	54	105·3	108·0
Stenbrott o. stenhuggerier	42	3 957	163	96·3	93·1	33	3 457	139	100·2	108·6
Byggnadsämnesindustri	101	7 607	370	89·4	84·1	94	7 451	350	109·1	114·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	10	3 563	152	101·0	103·4	10	3 563	152	103·6	108·6
Glasbruk	22	3 019	117	100·0	102·6	21	2 617	113	98·9	100·6
Träindustri	292	22 550	1 053	95·1	97·8	260	20 868	989	100·6	106·8
Sågverk o. hyvlerier	123	12 967	567	92·2	92·5	106	11 649	523	100·0	105·7
Snickeri- o. möbelfabriker	154	8 353	414	99·5	104·5	140	8 012	395	102·6	109·7
Annan trävaruindustri	15	1 230	72	98·8	105·9	14	1 207	71	93·9	100·0
Pappers- o. grafisk ind.	249	39 580	2 184	99·5	100·8	230	37 780	2 080	98·7	96·9
Pappersmassefabriker	70	17 254	937	97·5	96·0	64	15 846	857	97·5	91·1
Pappersbruk o. pappfabr.	41	10 964	482	99·4	99·4	39	10 767	473	95·4	89·4
Annan pappersindustri	44	4 145	226	108·7	120·9	39	3 783	202	112·5	126·3
Grafisk industri	94	7 217	539	99·5	103·9	88	7 384	548	99·9	106·0
Livsmedelsindustri	239	23 025	1 217	106·1	109·8	207	19 772	1 060	105·9	106·7
Kvarnar	21	1 215	76	97·7	96·2	21	1 207	77	103·8	106·9
Pressjästfabriker	5	179	11	98·4	100·0	3	118	8	96·7	100·0
Bagerier	37	2 919	167	96·9	98·8	31	2 680	151	109·7	108·6
Råsockerbruk o. raffinad.	16	5 025	276	133·9	146·0	8	2 938	177	107·5	105·4
Choklad- o. karamellfabr.	23	4 316	165	103·9	110·7	20	3 543	136	113·4	112·4
Bryggerier o. läskedrycksf.	62	2 973	195	99·5	100·5	60	3 561	224	102·0	102·8
Tobaksfabriker	9	2 347	108	98·7	99·1	9	2 346	109	101·4	100·9
Slakterier o. konservfabr.	45	2 859	149	102·0	107·2	37	2 521	131	104·8	117·0
Annan livsmedelsindustri	21	1 192	70	99·3	101·4	18	858	47	99·0	100·0
Textil- o. beklädnadsind.	304	57 801	2 153	99·7	103·5	292	57 052	2 079	96·9	100·5
Spinnerier, väverier o. d.	188	40 066	1 483	101·0	106·5	180	39 765	1 428	95·3	96·9
Skrädderier o. sömnadsfabr.	94	16 454	626	97·1	98·6	90	15 954	604	101·0	110·0
Hatt- o. mössfabriker	22	1 281	44	93·8	84·6	22	1 333	47	98·8	102·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	110	16 140	642	102·0	102·1	110	16 441	644	100·0	105·9
Garverier	16	1 625	82	101·9	106·5	17	1 679	83	100·4	101·2
Päls- o. skinnvarufabr.	9	284	17	106·0	121·4	11	559	21	96·5	110·5
Skofabriker	57	7 386	326	101·3	98·8	53	7 193	318	106·9	110·8
Gummivarufabriker	7	5 493	152	102·4	106·3	8	5 661	160	93·0	103·2
Annan hithörande industri	21	1 352	65	102·8	100·0	21	1 349	62	97·6	95·4
Kemisk-teknisk industri	91	11 116	586	100·4	104·1	85	11 010	576	103·7	111·8
Färg-, olje- o. parfymfabr.	35	2 814	137	102·3	108·7	31	2 753	134	109·6	113·6
Konstgödningsfabriker	5	566	33	106·0	97·1	5	566	33	87·1	97·1
Sprängämnesfabriker	8	2 485	160	103·4	103·2	8	2 485	160	115·8	133·3
Tändsticksfabriker	7	2 201	94	94·5	101·1	7	2 201	94	93·2	101·1
Annan kemisk-tekn. ind.	36	3 050	162	99·8	104·5	34	3 005	155	101·7	103·3
Samtliga industrigrupper	**2 009**	**317 710**	**16 571**	**99·2**	**101·4**	**1 838**	**311 744**	**15 951**	**98·5**	**103·1**
Byggnadsverksamhet	97	6 732	468	93·9	94·0	79	4 663	325	122·0	126·5
Komm. verk o. byggn.-arb.	41	8 155	628	97·7	95·7	35	7 671	600	111·9	114·9
Handel o. varulager	41	4 951	256	111·0	107·1	41	4 955	262	107·6	101·9
Stuveriörelse	8	1 120	97	99·6	107·8	6	1 070	93	94·8	91·2
Samtliga näringsgrenar	**2 196**	**338 668**	**18 020**	**99·2**	**101·1**	**1 999**	**330 103**	**17 231**	**99·2**	**103·8**

Tab. 2. Sysselsatta manliga och kvinnliga arbetare under fjärde kvartalet 1938 i jämförelse med näst föregående kvartal samt med motsvarande kvartal föregående år.

Näringsgrenar	Antal arbetare (4:e kv. 1938)		Indextal för 4:e kv. 1938 (3:e kv. 1938 = 100)		Antal arbetare (4:e kv. 1938)		Indextal för 4:e kv. 1938 (4:e kv. 1937 = 100)	
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor
Malmbrytning o. metallindustri	120 660	7 737	98·7	98·1	123 339	7 439	96·6	94·9
Jord- och stenindustri	16 989	2 112	93·9	102·2	15 984	2 059	104·2	106·9
Träindustri	22 103	447	95·2	92·5	20 427	441	100·5	104·8
Pappers- o. grafisk industri	34 061	5 519	99·2	101·3	32 303	5 477	98·4	100·5
Livsmedelsindustri	13 307	9 718	109·9	101·3	11 086	8 686	104·6	107·6
Textil- o. beklädnadsindustri	18 657	39 144	101·2	99·0	18 259	38 793	98·3	96·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	8 866	7 274	101·8	102·2	8 960	7 481	98·6	101·6
Kemisk-teknisk industri	7 551	3 565	99·9	101·4	7 455	3 555	103·1	104·8
Samtliga industrigrupper	**242 194**	**75 516**	**99·0**	**99·8**	**237 813**	**73 931**	**98·4**	**98·9**
Övriga grupper	17 788	3 170	96·2	121·0	15 448	2 911	112·3	109·7
Samtliga näringsgrenar	**259 982**	**78 686**	**98·8**	**100·5**	**253 261**	**76 842**	**99·2**	**99·3**

Förändringar i arbetarantal och lönebudget. För att möjliggöra jämförelser angående såväl med säsongförhållandena som med den allmänna konjunkturutvecklingen sammanhängande förändringar i antalet sysselsatta arbetare och utbetalade arbetslöner meddelas i tab. 1 sammanställningar däröver för dels de företag, vilka lämnat ifrågavarande uppgifter för både tredje och fjärde kvartalen 1938, samt dels de företag, vilka lämnat uppgifter under både fjärde kvartalet 1937 och fjärde kvartalet 1938. Såsom framgår av tabellen, avser den förstnämnda sammanställningen sammanlagt 2 196 företag med 338 668 arbetare och en lönebudget per vecka av över 18 milj. kr. och den sistnämnda 1 999 företag med 330 103 arbetare och en lönesumma av drygt 17 milj. kr. Motsvarande indextal utvisa i båda fallen en nedgång i antalet sysselsatta arbetare med 0·8 %, medan däremot den totala lönesumman stigit med 1·1 % sedan september 1938 och med 3·8 % sedan december 1937. Ser man enbart till den egentliga industrien, var nedgången i arbetarantal sedan december 1937 något större eller 1·5 % och lönekostnadernas stegring något mindre eller 3·1 %.

Lönebudgeten är emellertid icke endast beroende av antalet sysselsatta arbetare och lönesatsernas höjd utan även bl. a. av arbetarnas fördelning efter kön, ålder och yrkesspecialitet samt veckoarbetstidens längd. Endast i fråga om en av nämnda faktorer, nämligen fördelningen efter kön, ger materialet f. n. möjlighet till kompletterande uppgifter, vilka sammanställts i tab. 2. Härav framgår, att nedgången i antalet arbetare sedan september 1938 helt kommer på de manliga arbetarna, medan däremot ifrågavarande förändringar sedan år 1937 beröra män och kvinnor i ungefär samma utsträckning. Beträffande veckoarbetstiden kunna jämförelsesiffror först erhållas vid fullföljandet av kvartalsstatistiken på grundval av det nya rapportkortet.

Det bör framhållas, att vid ovan berörda jämförelser avse uppgifterna för

Tab. 3. Sysselsatta arbetare och utbetalad arbetslön under resp. oktober, november och december månader 1938.

Näringsgrenar	Indextal för okt., nov. o. dec. 1938 (sept. = 100)						Indextal för dec. 1938 (dec. 1937 = 100)	
	Antal arbetare			Summa utbetalad arbetslön			Antal arbetare	Summa utbet. arbetslön
	okt.	nov.	dec.	okt.	nov.	dec.[1]		
Malmbrytning o. metallindustri	98·6	98·7	98·8	99·9	102·0	101·6	96·7	103·8
Jord- och stenindustri	97·9	94·2	92·1	95·4	92·8	88·3	101·7	105·5
Träindustri	97·5	95·8	92·0	99·4	99·4	94·5	97·8	103·2
Pappers- och grafisk industri	99·3	99·7	98·9	98·8	102·0	101·3	98·4	98·2
Livsmedelsindustri	107·2	108·4	102·6	109·4	114·0	106·2	104·3	105·9
Textil- och beklädnadsindustri	99·2	99·9	100·1	103·0	103·6	103·7	97·2	100·9
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	101·0	102·7	102·2	103·1	103·3	99·4	100·1	103·2
Kemisk-teknisk industri	99·5	99·7	102·0	103·0	102·7	106·4	105·3	114·3
Samtliga industrigrupper	**99·4**	**99·4**	**98·7**	**100·8**	**102·4**	**101·0**	**98·3**	**103·2**
Övriga grupper	100·4	99·2	98·3	100·1	98·5	94·6	111·3	109·9
Samtliga näringsgrenar	**99·5**	**99·4**	**98·7**	**100·7**	**102·1**	**100·5**	**98·9**	**103·6**

fjärde kvartalet 1938 antal arbetare och utbetalad lönesumma i genomsnitt per vecka för kvartalets tre månader, medan motsvarande uppgifter för tredje kvartalet 1938 och fjärde kvartalet 1937 endast avse förhållandena under september resp. december månad. Därav betingade skillnader framgå av tab. 3, i vilken sysselsättnings- och löneindextal meddelas för varje månad under kvartalet. Enligt tab. 3 var sålunda, i jämförelse med förhållandena under september månad 1938, minskningen av antalet sysselsatta starkast under december, under det att löneindex låg högst för november månad, förmodligen till följd av en säsongmässig ökning av veckoarbetstiden inom vissa branscher, såsom t. ex. livsmedelsindustrien. — De på grundval av uppgifter för enbart december månad åren 1937 och 1938 beräknade indextalen ge i fråga om vissa säsongbetonade verksamhetsgrenar, särskilt jord- och stenindustri, en riktigare bild av utvecklingen än motsvarande data enligt tab. 1, medan för samtliga näringsgrenar resultatet blir ungefär detsamma enligt båda jämförelsesätten. I fråga om arbetslönen utvisar tab. 3 en något större ökning sedan 1937 (3·6 %) än i föregående häfte av denna tidskrift publicerade sammanfattningssiffror (2·2 %), vilka senare beräknats enligt den s. k. kedjemetoden.[2] Ifrågavarande avvikelser torde väsentligen sammanhänga med de olika beräkningssätt, enligt vilka resp. uppgifter framkommit.

Veckoarbetstiden och dess förändringar. På grundval av de uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar, som erhållits från inalles 2 768 företag med 382 904 arbetare, redovisas i tab. 4 samt i diagrammet å sid. 231, hur de sysselsatta arbetarna fördelade sig efter veckoarbetstidens längd (inkl. övertidsar-

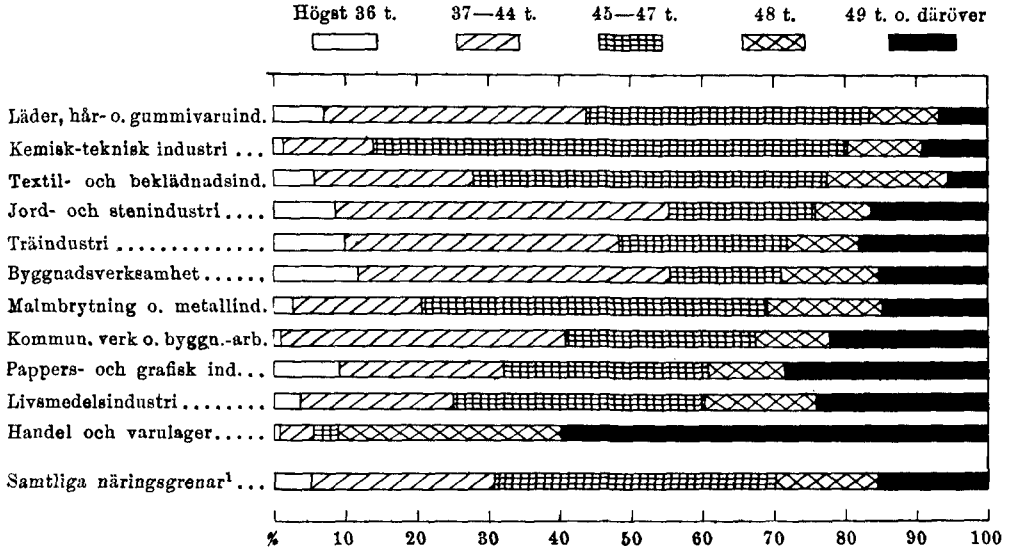
[1] Indextalen för utbetalad lönesumma under december månad 1938 uppvisa smärre avvikelser från i föregående häfte av Soc. Medd. (sid. 125) redovisade preliminära beräkningar.

[2] Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 125.

Tab. 4. Sysselsatta arbetare, fördelade efter veckoarbetstidens längd, vid företag inom olika näringsgrenar i december 1938.

Näringsgrenar	Antal företag	Antal arbetare	Därav vid företag, där den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare utgjorde nedanstående antal timmar								Genomsnittlig veckoarbetstid, tim. per arb.		
			32 o. därunder	33—36	37—40	41—44	45—47	48	49—51	52 o. däröver	dec. 1938	juli 1938	nov. 1937
Malmbrytning o. metallind.	688	145 559	258	3 684	5 364	25 894	65 890	24 310	15 335	4 824	46·8	46·7	47·6
Gruvor o. anrikningsverk	38	7 923	—	487	1 746	1 373	1 608	77	2 351	281	45·5	46·0	46·1
Järn-, stål- o. kopparverk	46	27 931	—	1 264	1 654	11 167	6 857	3 985	749	2 255	45·0	47·6	47·9
Järn- o. stålmanufaktur	117	15 972	31	1 658	954	2 059	8 414	1 503	921	432	45·1	47·0	47·6
Mek. verkst. o. skeppsvarv	371	71 466	227	275	785	9 338	41 407	8 800	9 055	1 579	46·8	46·6	47·6
Elektriska verkstäder	42	15 422	—	—	—	1 560	3 307	8 809	1 698	48	47·5	46·8	48·0
Metallmanufaktur	65	6 056	—	—	219	397	3 972	1 136	103	229	46·6	46·1	47·8
Guld- o. silvervarufabriker	9	789	—	—	6	—	325	—	458	—	48·5	39·6	47·8
Jord- o. stenindustri	241	21 192	1 192	621	3 790	6 155	4 330	1 679	1 569	1 856	43·9	47·6	46·7
Kolgruvor	6	944	—	—	—	—	113	267	564	—	48·9	46·6	47·4
Torvindustri	16	221	96	6	24	48	5	3	23	16	31·1	46·8	46·9
Stenbrott o. stenhuggerier	56	4 740	735	256	1 899	726	797	269	14	44	39·5	47·2	46·3
Byggnadsämnesindustri	121	8 262	361	254	685	3 442	1 396	227	749	1 148	44·9	48·3	46·3
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	12	3 628	—	30	90	1 189	1 785	88	—	446	46·0	46·1	46·9
Glasbruk	30	3 397	—	75	1 092	750	234	825	219	202	44·4	47·8	48·2
Träindustri	359	24 035	1 215	1 150	2 891	6 346	5 700	2 404	3 585	744	44·2	47·1	46·3
Flottning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46·5	46·7
Sågverk o. hyvlerier	149	12 778	1 156	901	2 127	4 025	2 662	338	1 488	81	42·2	46·6	45·0
Snickeri- o. möbelfabriker	192	9 874	59	249	743	1 975	2 404	2 006	1 813	625	46·3	48·1	48·2
Annan trävaruindustri	18	1 383	—	—	21	346	634	60	284	38	46·9	46·9	47·7
Pappers- o. grafisk ind.	273	40 413	1 817	1 835	3 101	6 213	11 652	4 387	6 348	5 060	46·1	46·2	48·3
Pappersmassefabriker	74	17 893	1 019	828	1 850	2 239	6 710	1 736	2 751	760	44·7	47·2	48·4
Pappersbruk o. pappfabr.	41	9 851	798	1 007	1 030	2 997	2 964	401	278	376	42·9	46·0	47·6
Annan pappersindustri	54	4 678	—	—	183	321	519	832	1 048	1 775	51·8	42·3	49·4
Grafisk industri	104	7 991	—	—	38	656	1 459	1 418	2 271	2 149	49·8	45·5	49·1
Livsmedelsindustri	300	26 403	637	334	1 089	4 532	9 352	4 154	4 672	1 633	46·4	46·5	48·3
Kvarnar	25	1 286	—	—	86	31	579	430	160	—	47·0	47·9	46·7
Pressjästfabriker	5	177	—	—	—	—	116	25	36	—	47·3	48·4	48·2
Bagerier	42	2 728	13	—	—	545	1 276	763	131	—	46·5	46·8	47·3
Råsockerbruk o. raffinad.	24	5 822	281	144	250	998	2 080	940	496	633	45·9	46·2	51·6
Choklad- o. karamellfabr.	28	4 555	—	—	—	342	2 064	362	1 650	137	47·7	45·1	48·1
Bryggerier o. läskedrycksf.	73	3 972	—	45	106	975	1 431	678	732	5	46·5	47·2	46·8
Tobaksfabriker	9	2 349	—	—	65	1 266	997	21	—	—	44·2	46·3	46·1
Slakterier o. konservfabr.	58	3 467	343	145	582	109	455	702	758	373	44·3	44·5	45·6
Annan livsmedelsindustri	36	2 047	—	—	—	266	354	233	709	485	49·9	50·2	49·3
Textil- o. beklädnadsind.	363	62 287	1 435	2 081	2 215	11 624	30 864	10 683	2 353	1 032	45·6	47·3	46·2
Spinnerier, väverier o. d.	212	42 544	2	403	1 122	5 972	25 102	8 144	1 425	374	46·4	46·8	46·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	125	18 350	1 289	1 602	929	5 149	5 416	2 509	798	658	43·9	48·8	46·4
Hatt- o. mössfabriker	26	1 393	144	76	164	503	346	30	130	—	42·8	45·7	44·4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	130	18 555	1 029	280	2 567	4 309	7 324	1 814	967	265	43·8	46·0	45·6
Garverier	16	1 618	—	43	—	—	1 171	188	216	—	47·4	46·6	46·9
Päls- o. skinnvarufabr.	10	432	—	—	—	147	121	60	22	82	47·3	46·6	48·1
Skofabriker	68	8 456	1 029	237	2 567	1 792	2 183	473	175	—	41·1	44·1	42·4
Gummivarufabriker	8	5 607	—	—	—	2 256	3 351	—	—	—	44·6	48·2	47·2
Annan hithörande industri	28	2 442	—	—	—	114	498	1 093	554	183	48·5	46·4	49·3
Kemisk-teknisk industri	109	12 217	—	164	467	1 051	8 131	1 254	710	440	46·6	45·1	46·1
Färg-, olje- o. parfymfabr.	42	3 184	—	—	87	230	1 840	517	155	355	47·2	47·3	47·2
Konstgödningsfabriker	5	619	—	—	21	236	350	12	—	—	44·9	41·7	46·0
Sprängämnesfabriker	8	2 479	—	132	321	240	1 761	—	25	—	45·8	47·7	46·7
Tändsticksfabriker	7	2 205	—	—	—	—	2 205	—	—	—	47·4	47·5	46·8
Annan kemisk-tekn. ind.	47	3 730	—	32	38	345	1 975	725	530	85	47·4	47·5	46·8
Samtliga industrigrupper	**2 463**	**350 661**	**7 583**	**10 149**	**21 484**	**66 124**	**143 243**	**50 685**	**35 539**	**15 854**	**45·7**	**46·8**	**47·2**
Byggnadsverksamhet	159	11 003	854	442	1 984	2 848	1 705	1 507	1 418	245	43·2	46·6	44·5
Statliga verk o. byggn.-arb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46·3	48·0
Komm. verk o. byggnadsarb.	84	13 642	13	114	1 826	3 622	3 655	1 414	2 831	167	45·1	47·3	47·3
Handel o. varulager	45	4 356	—	33	148	48	158	1 365	1 306	1 298	49·5	47·6	48·1
Stuveriverksamhet	17	3 242	1 196	256	81	63	302	1 344	—	—	39·0	29·9	34·3
Samtliga näringsgrenar	**2 768**	**382 904**	**9 646**	**10 994**	**25 523**	**72 705**	**149 063**	**56 315**	**41 094**	**17 564**	**45·7**	**46·6**	**47·1**

De sysselsatta arbetarnas fördelning efter veckoarbetstidens längd i december 1938.

bete) under första avlöningsperioden i december, vilken i fråga om flertalet företag torde avse tiden $^{2}/_{12}$—$^{3}/_{12}$. Det bör påpekas, att denna fördelning icke grundar sig på individuella uppgifter för varje enskild arbetare utan på genomsnittstal för olika företag eller arbetsavdelningar. Detta innebär, att vid företag, där enskilda arbetare varit frånvarande någon eller några dagar under redovisningsperioden, den redovisade genomsnittliga arbetstiden för hela arbetsstyrkan kan komma att understiga den normala, ehuru någon generell arbetstidsförkortning ej genomförts. Vid bedömandet av arbetstidsförhållandena inom olika näringsgrenar, sådana de framträda i tab. 4, bör vidare ihågkommas, att för vissa arbetargrupper arbetstiden under vintermånaderna regelbundet förkortas. Så är exempelvis förhållandet i byggnadsbranschen samt vid tegelbruk och sågverk, vid vissa kommunala och statliga arbeten, för med utearbeten sysselsatt personal m. fl. Slutligen kan arbetstiden per vecka mera tillfälligt förkortas, utan att någon egentlig driftsinskränkning till följd av bristande arbetstillgång föreligger, t. ex. på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, erforderliga reparationer, omläggning av driften etc.[2]

Inom samtliga näringsgrenar hade enligt tab. 4 i december 1938 omkring 31 % av det redovisade antalet sysselsatta arbetare en kortare genomsnittlig veckoarbetstid än 45 timmar. Enligt socialstyrelsens förut omnämnda undersökningar angående arbetstiden utgjorde motsvarande jämförelsetal för juli 1938 omkring 17 % och för november 1937 omkring 11 %[3]. Vid nämnda tre

[1] Exkl. stuverirörelse, som ej medtagits med hänsyn till inom denna verksamhetsgren rådande speciella förhållanden i fråga om arbetstiden.

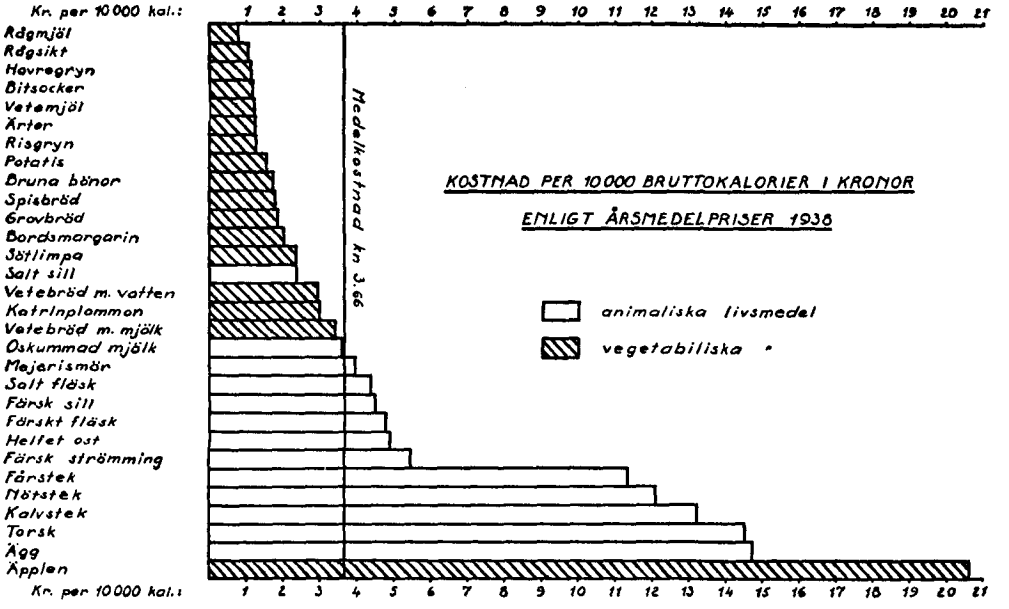
[2] Enligt en år 1935 verkställd specialundersökning hade sålunda endast 70 % av arbetarna vid företag *med full drift* en arbetstid av 48 timmar eller däröver, medan för 25 % arbetstiden utgjorde 45—47 timmar och för 5 % mindre än 45 timmar. (Jfr Soc. Medd., årg. 1935, sid. 177).

[3] Jfr Soc. Medd., årg. 1938, sid. 746.

undersökningstillfällen var den genomsnittliga veckoarbetstiden för samtliga redovisade arbetare resp. 45·7, 46·6 och 47·1 timmar eller om jämförelsen begränsas till de egentliga industrigrupperna resp. 45·7, 46·8 och 47·2 timmar. Skiljaktigheterna torde delvis bero på de olikartade säsongförhållandena vid resp. undersökningstillfällen och delvis även på olikheter i sättet för resp. uppgifters inhämtande. En markerad minskning av arbetstiden framgår dock av tabellen i fråga om pappersmassefabriker och pappersbruk. Liksom vid de båda närmast föregående undersökningstillfällena förekom vidare förkortad veckoarbetstid för ett jämförelsevis betydande antal arbetare inom bl. a. vissa grenar av beklädnadsbranschen samt vid sågverken. Vid tändsticksfabrikerna, där tidigare betydande driftsinskränkningar förekommit, synes arbetstiden per arbetare ha ökat något, medan däremot vid stenbrott och stenhuggerier ånyo redovisas betydande arbetsinskränkningar, vilka emellertid delvis kunna vara betingade av årstiden och väderleksförhållandena.

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1938.

I enlighet med den resolution angående verkställande av levnadskostnadsundersökningar, som antogs vid den tredje internationella socialstatistiska konferensen i Genève i oktober 1926 och som bl. a. innehöll, att de olika länderna skulle publicera beräkningar över födoämnenas pris och näringsvärde, framläggas resultaten av vissa sådana beräkningar för Sveriges vidkommande i följande redogörelse, som hänför sig till den genomsnittliga prisnivån år 1938 och utarbetats i anslutning till den föregående år i denna tidskrift meddelade sammanställningen (Soc. Medd. årg. 1938, sid. 229).

Tab. 1. Kalorivärde, årsmedelpris och kostnad per 10 000 bruttokalorier för viktigare livsmedel (medeltal för 49 ombudsorter).

Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Antal bruttokalorier per enhet	1913		1937		1938	
		Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.
Sammalet rågmjöl	3 530	22	62	27	76	28	79
Rågsiktmjöl	3 530	27	76	36	102	37	105
Havregryn	3 840	36	94	41	107	43	112
Bitsocker	4 090	67	164	48	117	48	117
Vetemjöl	3 530	31	88	41	116	43	122
Gula ärter	3 380	31	92	42	124	42	124
Risgryn	3 500	41	117	43	123	44	126
Potatis	900	8	89	13	144	14	156
Bruna bönor	3 380	48	142	54	160	58	172
Hårt, grovt spisbröd	3 660	41	112	65	178	65	178
Mjukt rågbröd, grovbröd	2 720	30	110	48	176	50	184
Bordsmargarin	7 940	135	170	148	186	160	202
Sötlimpa	2 720	38	140	62	228	64	235
Salt sill	2 120	45	212	49	231	50	236
Vetebröd, bakat med vatten	2 650	43	162	76	287	78	294
Katrinplommon	2 720	·	·	90	331	81	298
Vetebröd, bakat med mjölk	2 700	60	222	90	333	92	341
Oskummad mjölk (l)	670	14	209	23	343	24	358
Mejerismör	7 870	236	300	297	377	311	395
Salt fläsk	5 100	140	275	202	396	223	437
Färsk sill	1 450	34	234	61	421	65	448
Färskt fläsk	4 600	133	289	198	430	220	478
Helfet ost	3 810	164	430	183	480	186	488
Färsk strömming	1 120	38	339	58	518	61	545
Fårkött, stek	2 090	133	636	226	1 081	237	1 134
Nötkött, stek	1 630	122	748	191	1 172	197	1 209
Gödkalvstek	1 900	131	689	242	1 274	251	1 321
Torsk	620	55	887	88	1 419	90	1 452
Ägg	1 217	133	1 093	180	1 479	179	1 471
Äpplen	510	·	·	94	1 843	105	2 059
Apelsiner (duss.)	600	·	·	125	2 083	131	2 183
Bananer	680	·	·	139	2 044	160	2 353
Gädda	450	108	2 400	158	3 511	159	3 533

Såsom utgångspunkt för bedömandet av frågan, om ett varuslag är dyrt eller billigt i förhållande till sin energialstrande förmåga, kan användas medeldyrheten per 10 000 bruttokalorier i en vanlig arbetarkost. Kostens sammansättning under senare år bland arbetare och tjänstemän av lägre grad i större och mindre stadssamhällen samt industriorter är utrönt genom socialstyrelsens hushållskostnadsundersökningar år 1932/33, för vilka en redogörelse under titeln »Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933» publicerades år 1938. Vid den år 1933 rådande prisnivån belöpte sig genomsnittliga kostnaden per 10 000 bruttokalorier till 3·10 kr. Härvid har man tagit med i beräkningen samtliga födo- och njutningsämnen utom tobak, alltså ej blott de i tab. 1 ovan redovisade varuslagen utan även en del artiklar utan kalorivärde (exempelvis kaffe, te och kryddor) eller med ett relativt lågt sådant i förhållande till sitt pris (exempelvis vissa grönsaker och konserver). Det kan nämnas, att om man endast räknar med hushållens utgifter för matvaror

Tab. 2. Halten av kalcium och järn i vissa varuslag samt kostnaden per enhet av dessa näringsämnen enligt 1938 års medelpriser för 49 orter.[1]

Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Kalcium		Järn		Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Kalcium		Järn	
	gram per enhet	pris per gram (i öre)	milligram per enhet	pris per milligram (i öre)		gram per enhet	pris per gram (i öre)	milligram per enhet	pris per milligram (i öre)
Sammalet rågmjöl	0·18	160	15·0	2	Oskummad mjölk (l)	1·20	20	2·0	12
Rågsiktmjöl	0·11	340	8·0	5	Mejerismör	0·15	2 070	2·0	156
Havregryn	0·65	70	48·0	1	Salt fläsk	0·06	3 720	17·0	13
Bitsocker	—	—	—	—	Färsk sill	0·16	410	8·0	8
Vetemjöl	0·16	270	10·0	4	Färskt fläsk	0·07	3 140	15·0	15
Gula ärter	0·33	130	54·0	1	Helfet ost	9·30	20	13·0	14
Risgryn	0·09	490	11·0	4	Färsk strömming	0·16	380	8·0	8
Potatis	0·14	100	9·0	2	Fårkött, stek	0·11	2 150	17·0	14
Bruna bönor	1·58	40	100·0	1	Nötkött, stek	0·13	1 520	41·0	5
Hårt, grovt spisbröd	0·65	100	48·0	1	Gödkalvstek	0·13	1 930	25·0	10
Mjukt rågbröd, grovbröd	0·24	210	16·0	3	Torsk	0·18	500	3·0	30
Bordsmargarin	—	—	—	—	Ägg	0·62	290	29·0	6
Sötlimpa	0·24	270	16·0	4	Äpplen	0·07	1 500	4·0	26
Salt sill	0·24	210	12·0	4	Apelsiner (duss.)	0·39	336	7·5	17
Vetebröd m. vatten	0·27	290	9·0	9	Bananer	0·09	1 780	6·0	27
Katrinplommon	0·58	140	29·0	3	Gädda	0·19	840	9·0	18
Vetebröd m. mjölk	0·63	150	8·0	12					

(i vilka sålunda utgifter för dryckesvaror och förtäring utom hemmet icke ingå) erhålles ett lägre genomsnittspris för 10 000 kalorier eller 2·87 kr. Utgår man emellertid från nyssnämnda genomsnittskostnad år 1933 av 3·10 kr. för 10 000 kalorier, och omräknar man densamma med hjälp av socialstyrelsens indextal för livsmedel, erhåller man för åren 1934, 1935, 1936, 1937 och 1938 en något stigande kostnad, eller resp. 3·15, 3·30, 3·41, 3·54 och 3·66 kr.

I tab. 1 ha varuslagen ordnats efter priset år 1938 per 10 000 kalorier, sådant detta tedde sig i genomsnitt för socialstyrelsens 49 ombudsorter. (Jfr även diagrammet.) Man finner, att de livsmedel, vilkas pris varit lägre än det ovan angivna genomsnittet, 3·66 kr., till övervägande delen tillhörde den vegetabiliska varugruppen, medan animalierna som regel voro att finna bland de dyrare varuslagen. Av de vegetabiliska voro endast äpplen, vilka här jämte katrinplommon representera frukt och bär, dyrare än genomsnittskostnaden, varemot av de animaliska endast mjölk och salt sill voro billigare. De i förhållande till kalorivärdet allra billigaste livsmedlen voro mjöl, gryn, socker, ärter och potatis. Ihågkommas bör likväl, att mjöl och gryn kräva beredning, innan de kunna tillgodogöras; deras prisbillighet i förhållande till övriga billiga varuslag, exempelvis mjukt och hårt rågbröd och margarin, är följaktligen till en del skenbar. Näst efter margarin i billighet komma sötlimpa, salt sill, vetebröd bakat med vatten, katrinplommon, vetebröd bakat med mjölk och oskummad mjölk. I förhållande till kalorivärdet hör kött till de dyra varuslagen, torsk är ännu dyrare och ägg, äpplen och gädda allra dyrast av de i tabellen medtagna varuslagen.

[1] Beräkningarna ha skett i samråd med Statens institut för folkhälsan.

Ett livsmedels värde för konsumenten bestämmes dock icke enbart av kalorivärdet utan också av andra egenskaper, t. ex. halten av för kroppen viktiga näringsämnen, såsom äggvita, mineralämnen och vitaminer. Bedömda efter dylika egenskaper skulle varuslagen i tab. 1 komma att intaga en helt annan rangordning.

Om det sålunda antages, att man önskar inköpa de i tab. 1 upptagna matvarorna endast med tanke på deras halt av kalcium, finner man av tab. 2, att mjölk och ost äro de billigaste varuslagen följda av bruna bönor, havregryn och potatis, medan socker och margarin härvidlag äro helt värdelösa och fläsk, fårkött och smör dyrast bland de övriga varuslagen. Av tab. 2 framgår också, att sedda ur synpunkten av järnhalten framstå bruna bönor, gula ärter och havregryn som de billigaste, medan socker och margarin även här sakna värde och smör, torsk och frukt äro dyrast av återstående varuslag. Några detaljerade uppgifter angående vitaminer skola här icke meddelas, men det kan beträffande de ur kalorisynpunkt billigaste varuslagen nämnas, att socker helt saknar vitaminer samt att mjöl och gryn endast innehålla vitamin B_1 och B_2. De som kalorialstrare mindre betydelsefulla apelsinerna höra återigen jämte potatis och vissa i tabellerna ej upptagna varuslag (morötter, nypon) till de billigaste bärarna av C-vitaminet.

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1938.

Den 1 januari 1938 hade inregistrerats 767 ratifikationer av internationella arbetskonventioner (häri ej inräknat den s. k. Bernkonventionen angående vit fosfor, vilken hittills ratificerats av 34 stater). Vid årsskiftet 1938—1939 hade antalet stigit till 835 — därav 11 s. k. villkorliga — och antalet ratifikationer ökades sålunda under det gångna året med 68 (mot 35 nästföregående år).

För att belysa ratifikationsarbetets fortskridande meddelas här några jämförande uppgifter om antalet verkställda, beslutade eller föreslagna ratifikationer vid slutet av de tolv senaste åren:

Vid slutet av år	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Verkställda ratifikationer	248	333	384	415	449	490	578	636	679	732	767	835
Beslutade »	32	26	21	23	56	51	32	27	50	36	40	48
Föreslagna »	170	148	143	165	121	115	97	91	82	113	135	135

En närmare överblick av ratifikationsarbetets fortgång i olika stater lämnas i tabellen å sid. 236—239.

Ratifikationsarbetets fortgång

(R betyder, att ratifikation verkställts. — V = villkorlig ratifikation. —

Konferensår	Konventioner	Afghanistan	Albanien	Amerikas förenta stater	Argentina	Australien	Belgien	Brasilien	Bulgarien	Chile	Colombia	Danmark	Dominik. rep.	Egypten	Estland	Finland	Frankrike	Grekland	Indien	Irak
1919	1) Arbetstidens begränsning	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	R	—	—	—	V	R	R	—
	2) Arbetslösheten	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—
	3) Kvinnors arb. före o. efter barnsbörd	—	—	—	R	—	—	R	R	R	R	—	—	—	—	—	—	R	—	—
	4) Kvinnors nattarbete	—	R	—	R	—	[2]R	[3]R	R	R	R	—	—	—	[2]R	—	R	[2]R	R	—
	5) Minimiålder för minderåriga	—	R	—	R	—	R	R	R	R	R	R	R	—	R	b	f	R	—	—
	6) Minderårigas nattarbete	—	R	—	R	—	R	R	R	R	b	R	—	—	R	b	R	R	R	—
	7) Vit fosfor (Bernkonventionen)	—	—	—	R	R	R	—	R	R	—	R	—	R	R	R	[1]R	—	R	—
1920	8) Minimiålder för arbete å fartyg	—	—	—	R	R	R	R	R	R	R	R	R	—	R	R	R	R	—	—
	9) Arbetslöshetsersättning	—	—	—	R	R	R	f	R	R	R	R	—	—	R	—	R	R	—	—
	10) Arbetsförmedling för sjömän	—	—	—	R	R	R	f	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—
1921	11) Minderårigas användande i jordbruket	—	—	—	R	—	R	—	R	R	b	f	R	—	R	—	f	—	—	—
	12) Jordbruksarbetarnas föreningsrätt	—	—	—	R	—	R	f	R	R	R	R	—	—	R	R	R	—	R	—
	13) Socialförsäkring inom jordbruket	—	—	—	R	—	R	f	R	R	R	R	—	—	R	—	R	—	—	—
	14) Användandet av blyvitt vid målning	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—
	15) Veckovila i industriella företag	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—
	16) Minimiålder för eldare o. kollämpare	—	—	—	R	R	R	f	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—
	17) Läkarbesiktn. av unga pers. å fartyg	—	—	—	R	R	R	R	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—
1925	18) Ersättning för olycksfall i arbete	—	—	—	f	—	R	—	R	R	R	—	—	—	—	—	f	f	—	—
	19) » vid yrkessjukdomar	—	—	—	—	—	R	—	R	R	R	R	—	—	—	R	R	—	R	b
	20) Lika behandl. av in- o. utländska arb.	—	—	—	f	—	R	—	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—
	21) Nattarbete i bagerier	—	—	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	R	R	f	—	—	—
1926	22) Inspektionen av emigranter	—	R	—	f	R	R	—	R	—	R	—	—	—	—	R	V	—	R	—
	23) Sjömäns anställningsavtal	—	—	—	f	R	R	—	R	R	R	—	—	—	R	b	R	—	R	—
	24) Hemförskaffning av sjömän	—	—	—	f	—	R	f	R	—	R	—	—	—	R	—	R	—	—	—
1927	25) Sjukförsäkring för industriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	26) » » jordbruksarbetare	—	—	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	27) Metoder för fastst. av minimilöner	—	—	—	f	R	R	—	R	R	R	—	—	—	—	—	R	f	—	—
1929	28) Vikten å tyngre kollin vid sjötransp.	—	—	—	f	R	R	—	R	R	—	V	—	—	R	R	R	R	R	—
	29) Skydd mot olycksfall v. lastn. el. lossn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1930	30) Tvångs- eller obligatoriskt arbete	—	—	—	f	R	f	—	R	R	f	R	—	—	—	R	R	—	—	—
	31) Arbetstiden för affärsanställda	—	—	—	f	—	—	—	R	R	f	—	—	—	—	R	f	—	—	—
1931	32) » i kolgruvor	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1932	33) Skydd mot olycksfall vid lastn. (*rev.*)	—	—	—	f	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	b	—	—	—	—
	34) Minimiålder i icke-industriellt arb.	—	—	—	f	—	R	f	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
1933	35) Avgiftskrävande arbetsförmedling	—	—	—	f	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—
	36) Ålderdomsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	37) » » jordb.-arb.	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	38) Invaliditetsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	39) » » jordb.-arb.	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	40) Dödsfallsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	41) » » jordbruksarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1934	42) Kvinnors nattarbete (*rev.*)	—	—	—	f	—	R	R	—	—	—	—	—	—	R	—	R	R	R	R
	43) Ersättning vid yrkessjukdomar (*rev.*)	—	—	—	f	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f
	44) Arbetstiden i automat. fönsterglasb.	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—
	45) Ersättn. el. underst. åt ofriv. arbetsl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1935	46) Kvinnors arb. i underjordiska gruvor	R	—	—	f	—	R	R	—	—	—	—	—	—	R	R	R	R	R	—
	47) Arbetstiden i kolgruvor (*rev.*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	f	—	—	—
	48) 40-timmarsvecka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	49) Bevarande av pensionsrätt för arb. vid flyttningar mellan olika länder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	50) Arbetstiden vid buteljglasbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—

[1] Bernkonventionen ratificerad redan före 1919 års arbetskonferens. — [2] Upphävd på grund av rati-

intill 1939 års början.

b = beslut föreligger om ratifikation. — f = förslag föreligger om ratifikation.)

Iran	Irland	Italien	Japan	Jugoslavien	Kanada	Kina	Kuba	Lettland	Liberia	Litauen	Luxemburg	Mexiko	Nederländerna	Nicaragua	Norge	Nya Zeeland	Peru	Polen	Portugal	Rumänien	Schweiz	Spanien	Storbritannien	*Sverige*	Sydafrika	Tjeckoslovakien	Turkiet	Tyskland	Ungern	Uruguay	Venezuela	Österrike	Antal ratifikationer (R + V)	
—	—	V	—	—	R	—	R	V	—	R	R	—	—	R	—	R	f	—	R	R	—	R	—	—	—	R	—	—	—	R	—	V	23	1
—	R	R	R	R	—	—	f	f	—	—	R	—	R	R	R	R	f	R	—	R	R	R	R	R	R	f	—	R	R	R	—	R	31	2
—	—	b	—	R	—	—	R	R	—	—	R	—	—	R	—	R	f	—	—	R	—	R	—	—	—	f	—	R	R	R	—	—	16	3
—	[2]R	R	—	R	—	—	R	f	—	R	R	—	[2]R	R	—	—	f	—	R	R	[3]R	R	[2]R	—	[2]R	R	—	—	[2]R	R	R	R	30	4
—	R	b	R	R	—	—	R	R	—	f	R	—	R	R	R	—	f	R	—	R	R	R	R	—	—	R	—	—	—	R	—	R	28	5
—	R	R	—	R	—	—	R	R	—	R	R	R	R	R	—	—	f	R	R	R	R	R	R	—	—	f	—	—	R	R	R	R	31	6
R	[1]R	[1]R	R	R	[1]R	R	R	R	—	R	[1]R	—	[1]R	—	[1]R	—	f	R	—	R	[1]R	R	[1]R	R	[1]R	R	R	[1]R	R	R	—	R	(34)	7
—	R	R	R	R	R	R	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	f	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	32	8
—	R	R	—	R	R	—	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	—	28	9
—	—	R	R	R	—	—	R	R	—	—	R	f	b	R	R	R	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	—	R	—	R	—	—	26	10
—	R	R	R	—	—	—	R	f	—	—	R	—	b	R	—	—	f	R	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	R	R	—	R	20	11
—	R	R	—	R	—	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	R	f	R	—	R	—	R	R	R	—	R	—	R	—	R	—	R	31	12
—	R	R	—	—	—	—	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—	—	R	—	—	—	R	R	R	—	—	—	R	b	R	—	—	23	13
—	—	b	—	R	—	—	R	R	—	—	R	R	b	R	—	R	f	R	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	V	R	R	R	25	14
—	R	R	—	R	R	R	b	R	—	R	R	R	b	R	R	R	f	R	R	R	R	R	—	R	—	R	—	—	b	R	—	—	31	15
—	R	R	R	R	R	R	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	f	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	32	16
—	R	R	R	R	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—	f	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	33	17
—	—	—	—	R	—	—	R	R	—	—	R	R	R	R	—	R	f	R	R	f	—	R	—	R	—	—	—	—	R	R	—	R	19	18
—	[2]R	R	R	R	—	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	f	f	R	R	f	—	R	[2]R	[2]R	—	R	—	R	R	R	—	R	29	19
—	R	R	R	R	—	R	R	R	—	R	R	R	R	R	R	R	f	R	R	f	R	R	R	R	R	R	—	R	R	R	—	R	35	20
—	R	—	—	—	—	—	R	f	—	—	R	—	—	R	—	—	—	f	—	f	—	R	—	—	—	f	—	—	—	R	—	—	11	21
—	R	—	R	—	—	—	b	f	—	—	R	R	R	R	—	R	—	—	—	—	—	b	V	V	—	R	—	—	R	R	—	R	21	22
—	R	R	—	R	R	R	R	f	—	—	R	R	R	R	—	R	—	R	—	—	—	R	R	—	—	—	—	R	—	R	—	—	24	23
—	R	R	—	R	—	R	R	f	—	—	R	R	b	R	—	—	—	R	—	—	—	R	—	—	—	—	—	R	—	R	—	—	17	24
—	—	—	—	R	—	—	f	R	—	R	R	—	—	R	—	—	f	—	—	R	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	R	16	25
—	—	—	—	—	—	—	f	f	—	—	R	—	—	R	—	—	f	—	—	—	—	R	R	—	—	R	—	R	—	R	—	R	11	26
—	R	R	—	—	R	R	R	—	—	—	—	R	R	R	R	R	—	—	—	—	f	R	R	—	R	f	—	R	R	R	—	—	22	27
—	R	R	R	R	R	R	f	f	—	R	R	R	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	—	R	V	R	—	R	R	R	R	R	35	28
—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	[3]R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	29
—	R	R	R	R	—	—	—	f	R	—	f	R	R	R	R	R	—	—	—	f	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	19	30
—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	f	R	—	—	—	R	f	f	—	f	—	R	—	—	—	—	—	—	—	R	—	V	10	31
—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	f	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32
—	—	R	—	—	b	R	—	f	—	—	—	R	—	—	—	R	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	—	—	R	—	—	9	33
—	—	—	—	—	—	—	R	f	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	f	—	R	—	—	—	—	—	—	—	R	—	R	6	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	f	—	R	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	5	35
—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	36
—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	37
—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	38
—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	41
—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	—	R	—	—	R	f	—	—	f	R	b	R	—	R	—	—	—	R	—	—	—	14	42
—	R	—	R	—	—	—	R	—	—	—	R	b	—	R	R	f	—	—	—	f	—	b	R	R	—	—	—	—	R	—	—	R	11	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	b	—	R	—	—	—	—	—	—	—	b	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	6	44
—	R	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	b	b	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	45
—	R	—	—	—	—	R	R	—	—	—	—	R	R	—	—	R	f	—	R	—	—	b	R	R	R	—	R	—	b	—	—	R	20	46
—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	47
—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	48
—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	R	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	4	49
—	R	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	R	—	—	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	6	50

fikation av annan konvention.

Ratifikationsarbetets fortgång

Konferensår	Konventioner	Afghanistan	Albanien	Amerikas förenta stater	Argentina	Australien	Belgien	Brasilien	Bulgarien	Chile	Colombia	Danmark	Dominik. rep.	Egypten	Estland	Finland	Frankrike	Grekland	Indien	Irak
1936	51) Rekrytering av arb.-kraft i kolonierna	—	—	—	f	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	52) Förkortning av arbetstiden	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	53) Arbetarnas semester	—	—	—	f	—	—	R	—	—	f	—	—	—	—	f	f	—	—	—
	54) Minimifordringar för befälhavare i handelsflottan	—	—	R	—	—	R	R	—	—	—	R	—	—	R	—	f	—	—	—
	55) Semester för sjömän	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	56) Redares förpliktelser i avseende å sjuka eller skadade sjömän	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	57) Sjukförsäkring för sjömän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	58) Arbetstiden ombord	—	—	R	—	R	R	-	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	59) Minimiålder för arbete å fartyg (*rev.*)	—	—	R	—	—	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b
1937	60) Minimiålder för minderåriga (*rev.*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	61) Minimiålder i icke-industriellt arb. (*rev.*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	62) Reduktion av arbetstiden inom textilindustrien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—
	63) Säkerhetsföreskrifter inom byggnadsindustrien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938	64) Arbetstids- och lönestatistik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	65) Antal ratifikationer (utom nr 7)	1	4	5	16	11	32	12	29	33	24	16	4	—	22	17	24	17	15	1

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under februari månad 1939. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under februari har prisnivån sjunkit något. Några större prisförändringar under månaden i fråga om de särskilda varuslagen ha emellertid icke förekommit. En viss nedgång har dock konstaterats beträffande bland annat ägg och fläsk. Smärre prishöjningar ha visserligen också kunnat noteras å några varuslag, bland annat å kött, men utvisar som sagt det genomsnittliga resultatet en mindre sänkning.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—februari 1939 och 1931—februari 1939. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel (inkl. bränsle och lyse) ägt rum till och med februari 1939 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av vägda indextal.

intill 1939 års början (forts.).

Iran	Irland	Italien	Japan	Jugoslavien	Kanada	Kina	Kuba	Lettland	Liberia	Litauen	Luxemburg	Mexiko	Nederländerna	Nicaragua	Norge	Nya Zeeland	Peru	Polen	Portugal	Rumänien	Schweiz	Spanien	Storbritannien	*Sverige*	Sydafrika	Tjeckoslovakien	Turkiet	Tyskland	Ungern	Uruguay	Venezuela	Österrike	Antal ratifikationer (R+V)	
—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	51
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	52
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	7	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	—	—	—	—	—	—	—	3	58
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	R	—	—	—	—	—	—	—	f	b	—	—	—	—	—	—	—	—	4	59
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	62
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64
—	27	21	14	21	9	12	26	17	1	7	27	23	22	30	21	22	—	20	9	17	9	84	30	21	7	15	1	17	19	30	4	19	835	65

Basperiod		Juli 1914	Årsmedeltal 1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1939 dec.	jan.	febr.
juli	1914	100	131	127	123	124	130	134	140	144	143	144	145	145	146	147	146
år	1931	·	100	97	93	94	99	102	106	110	109	109	110	110	110	111	111

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under februari sjunkit med 1 enhet. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1939, 167 med juli 1914 som utgångspunkt och 105 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 56—57).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709, och 1938, sid. 127). Fr. o. m. 1939 beräknas indextalen endast månadsvis och avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för februari 1939 ävensom för närmast föregående månad och februari åren 1936—1938 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Febr. 1936	Febr. 1937	Febr. 1938	Jan. 1939	Febr. 1939
100	101·0	102·7	105·7	106·2	106·2

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1938	Febr. 1938	Dec. 1938	Jan.[3] 1939	Febr.[3] 1939	Höjn. el. sänkn. i % febr. 1914—febr. 1939	Höjn. el. sänkn. i % febr. 1938—febr. 1939
Mjölk, oskummad	l	14	47	24	24	25	25	25	+ 78·6	+ 4·2
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	311	316	316	317	317	+ 35·5	+ 0·3
mat- (lands-)	»	213	727	294	297	301	302	301	+ 43·3	+ 1·3
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	186	184	195	197	200	+ 22·7	+ 8·7
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	433	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0
Ägg, svenska, färska[1]	»	132	568	179	176	212	188	167	+ 14·4	— 5·1
Potatis: gammal[1]	»	8	20	14	14	13	14	14	+ 75·0	0·0
» [2]	100 kg	·	1779	1066	1065	1056	1086	1099	·	+ 3·2
färsk, svensk[1]	kg	13	29	23	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	31	78	42	42	41	41	41	+ 32·3	— 2·4
Bruna bönor, holländska	»	48	214	58	52	84	92	106	+ 130·4	+ 103·8
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	43	43	42	42	42	+ 35·5	— 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	28	28	27	27	27	+ 28·6	— 3·6
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	37	37	36	36	36	+ 38·5	— 2·7
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	43	43	44	43	43	+ 19·4	0·0
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	44	44	44	45	45	+ 12·5	+ 2·3
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0
hårt knäckebröd	»	·	·	85	85	84	84	85	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	64	64	64	64	64	+ 68·4	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	50	50	50	50	50	+ 66·7	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	141	140	141	141	142	+ 89·3	+ 1·4
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	78	77	78	78	78	+ 77·3	+ 1·3
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	92	92	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	107	106	108	108	108	·	+ 1·9
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	191	201	205	205	+ 70·8	+ 7·8
soppkött	»	100	490	156	155	158	162	164	+ 65·7	+ 5·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	251	247	255	266	269	+ 105·3	+ 8·9
spädkalv	»	72	312	151	150	161	166	165	+ 126·0	+ 10·0
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	237	229	236	242	246	+ 85·0	+ 7·4
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	190	184	192	196	197	·	+ 7·1
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	220	216	230	237	233	+ 77·9	+ 7·9
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	223	219	233	242	235	+ 70·3	+ 7·3
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	112	118	118	120	122	+ 52·5	+ 3·4
gädda	»	108	333	159	160	167	166	161	+ 38·8	+ 0·6
sill	»	34	110	65	60	71	61	61	+ 90·6	+ 1·7
strömming	»	38	114	61	60	61	60	59	+ 47·5	— 1·7
torsk	»	55	160	90	89	89	87	87	+ 47·5	— 2·2
rödspotta (spätta)	»	79	244	149	149	156	156	155	+ 91·4	+ 4·0
kolja	»	·	·	119	121	122	123	121	·	0·0
Salt sill, prima islands-	»	45	148	50	50	49	50	50	+ 8·7	0·0
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	281	283	285	287	287	·	+ 1·4
Socker, bit-	»	67	133	48	48	48	48	48	— 25·0	0·0
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	105	98	110	108	108	·	+ 10·2
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	131	118	131	119	112	·	— 5·1
Bananer, prima	kg	·	·	160	154	164	164	164	·	+ 6·5
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	81	83	82	83	82	·	— 1·2
Vitkål, svensk	»	·	·	28	25	23	24	25	·	0·0
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	33	33	33	33	33	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	21	21	21	21	21	+ 5·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	1145	1150	1125	1130	1125	+ 54·1	— 2·2
barr-, » »	»	575	1895	900	910	890	890	895	+ 54·3	— 1·6
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	—	647	663	633	634	634	+ 60·5	— 4·4
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	—	347	363	324	324	324	+ 42·1	— 10·7
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	577	627	512	510	510	·	— 18·7
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	569	621	502	500	500	·	— 19·5

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg. — [2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg. — [3] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(Februari 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.[1]

Allmänna sociala frågor.

BOWLEY, A. L. Production and efficiency. Journal of the Royal statistical society 1939, nr 1.
HECKSCHER, E. F. Nutidssamhällets utvecklingstendenser. Ekonomisk tidskrift 1939, nr 1.
HELLERN, B. Rasjonaliseringen og arbeiderne. Norges industri 1939, nr 4.
KUMM, E. Kriser och konjunkturspridning under förra århundradet. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 8.
RÖPKE, W. Världshushållningens förfall och därmed sammanhängande grundfrågor. Ekonomisk tidskrift 1939, nr 1.

Sverige.

LARSSON, SVEN. Sanningen om fritidsutredningen. Vår bostad 1939, nr 5.

Amerikas förenta stater.

[HEDBERG, A.] Modern företagsledning. Arbetsledaren 1939, nr 2.

Danmark.

De sociale Udgifter i Regnskabsaaret 1937—38. Socialt Tidsskrift 1939, nr 1.

Frankrike.

B[RUNIUS], TH. Franska industrier under socialiseringshot. Industria 1939, nr 4.

Soc. rådsrepublikernas union.

EDBERG, R. Ryssen i arbete och vila. Tiden 1939, nr 1.

Storbritannien.

Expenditure on public social services. The Ministry of labour gazette 1939, nr 2.

Tyskland.

BISSINGER, E. Soziales Gemeinschaftswerk der deutschen Handwerker. Der deutsche Volkswirt 24 febr. 1939.
MANSFELD, W. Die deutsche Sozialpolitik. Der Vierjahresplan jan. 1939 (Konj. inst.).
OPITZ. Die wirtschaftliche und soziale Lage Sachsens seit der Machtergreifung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 4.
SCHMEER, R. Leistungssteigerung! Der deutsche Volkswirt 3 febr. 1939.
WELINDER, C. Den tyska fyraårsplanens problem. Svensk tidskrift 1939, nr 1.
Tysklands väg mot självförsörjning. Landtmannen 1939, nr 5.
Zur Frage der Haftung bei Betriebsstörung. Soziale Praxis 1939, nr 3.

Arbetarskydd.

Entwicklung der Frauenarbeit und des Arbeiterinnenschutzes. Soziale Praxis 1939, nr 4.

Sverige.

EGGERT, E. Yrkesrisk och arbetarskydd inom sjömansyrket. Nautisk tidskrift 1939, nr 2.
HISING, H. Den industriella sjukvården vid olycksfall ur försäkringsekonomisk synpunkt. Sv. läkartidningen 1939, nr 5.
LUNDBERG, S. Om den industriella sjukvårdens organisation. Sv. läkartidningen 1939, nr 7.
MÅNSSON, O. P. Arbetarnas samaritförbund. Arbetarskyddet 1939, nr 1.
POST, E. v. Skyddsåtgärder vid transport och användning av klor. Arbetarskyddet 1939, nr 1.
STENBOM, A. Behövlig folkrörelse [arbetarskyddsverksamheten]. Metallarbetaren 1939, nr 7.
Järnvägspersonalens yrkes- och sjukdomsrisker. Sv. järnvägstidningen 1939, nr 4.
Lantarbetarna och tuberkulosfaran från kreaturen. Lantarbetaren 1939, nr 5.
Om vissa sjukdomsrisker inom plåtslageriyrket. Bleck- och plåtslagaren 1939, nr 1.

Storbritannien.

Safety in coal mines: report of Royal Commission. The Ministry of labour gazette 1939, nr 2.

[1] Tidskrifterna finnas, där intet särskilt angives, i socialstyrelsens bibliotek. (K) = Kommerskollegii bibliotek. (S) = Socialvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. (C) = Statistiska Centralbyråns bibliotek. (Konj. inst.) = Konjunkturinstitutet.

Tjeckoslovakien.

OTÁSEK, P. The prevention of accidents at chaff-cutting machines in Czecho-Slovakia. Industrial safety survey 1939, nr 1.

Tyskland.

JÖNSSON, H. Intryck från en studieresa i Tyskland. Arbetarskyddet 1939, nr 1.

Ausbau und Übergangsregelung im Arbeitsschutz der Glas- und Eisenindustrie. Soziale Praxis 1939, nr 3.

Arbetslön och arbetstid.

Sverige.

BEXELIUS, E. Semesterlagen är aktuell. Metallarbetaren 1939, nr 8.

HOLMSTEDT, G. Skogsarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden. S. A. P. information 1939, nr 3—4.

KLERCKER, B. AF. Exempel på huru ett näringsföretag kan genomföra sin tjänstemannapensionering. Industriförbundets meddelanden 1939, nr 1.

MOLIN, A. Sjöarbetstidslagen. Nordisk familjeboks månadskrönika 1939, nr 2.

Brandmännens arbetstid. Kommunalarbetaren 1939, nr 1/2.

Deltidsarbete för mödrar. Hertha 1939, nr 2.

En dom angående söndagsarbete. Verkstäderna 1939, nr 2.

Regeringsförslaget till arbetstidslag för detaljhandeln och ny butiksstängningslag. Tobakshandlaren 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

JOHNSON, ETHEL M. The administration of minimum wage laws in the United States. International labour review febr. 1939.

Distribution of family income in the United States, 1935—36. International labour review febr. 1939.

The fair labor standards act in the United States. Industrial and labour information 13 febr. 1939.

Belgien.

JANNE, H. Workers' holidays in Belgium. International labour review febr. 1939.

Frankrike.

Hours of work in France. Industrial and labour information 6 febr. 1939.

Norge.

Labour conditions in the co-operative movement. 4. Norway. Review of international co-operation 1939, nr 2.

Storbritannien.

Holidays with pay in Great Britain. International labour review febr. 1939.

Tyskland.

LOBENTHAL, G. O. v. Wie lange sollen wir arbeiten? Der deutsche Volkswirt 10 febr. 1939.

Die Tariflöhne im Jahre 1938. (Bearbeitet im Statistischen Reichsamt.) Reichsarbeitsblatt 1939, nr 4.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

HUBER, F. Seasonal workers and unemployment insurance in Great Britain, Germany, and Austria. Social security bulletin 1938, nr 12.

SCHULZ, E. Die Entwicklung der Wirtschaftlichen Lagen und der Arbeitslosigkeit in den Südoststaaten Europas. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 4.

Dreizehn Nationen berichten über ihren Arbeitsdienst. Soziale Praxis 1939, nr 4.

Sverige.

BERGGREN, A. Frågan om den partiella arbetskraftens sysselsättning. Vår stad 1939, nr 2.

J[ARKE], M[AJ]. Hemhjälpsfrågan måste lösas efter nya linjer. Morgonbris 1939, nr 2.

JONSSON, OSSIAN. Den partiella arbetskraften i Stockholm. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 2.

LEIJONHIELM, G. 1935 års blekingeutredning. Hushållningssällskapens tidskrift 1939, nr 1.

NORDSTRÖM, G. H. Näringslivet och restarbetslösheten. Finanstidningen 1939, nr 5.

WIGFORSS, EVA. Gift kvinnas förvärvsarbete. S. A. P. information 1939, nr 3.

— Kvinnoarbetskommitténs betänkande — intressant och spännande läsning. Morgonbris 1939, nr 2.

Swedish unemployment policy. International labour review febr. 1939.

Norge.

JERNEMAN, T. Den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen i Norge. Metallarbetaren 1939, nr 6.

Soc. rådsrepublikernas union.

Employment books in the Soviet Union. The Ministry of labour gazette 1939, nr 2.

Tyskland.

LANGFORTH, MARIE SCHULTE, & TORMIN, HELMUT. Zur Frage des Familienzuschlages bei der Arbeitslosenunterstützung. Soziale Praxis 1939, nr 3.

SYRUP, F. Etappen im Arbeitseinsatz. Der Vierjahresplan jan. 1939 (Konj. inst.).

Distribution of employment in Germany. Industrial and labour information 30 jan. 1939.

Der Einsatz der Arbeit 1938 und 1939. Schriften des Instituts für Konjunkturforschung, Wochenbericht 1939, nr 6 (K).

Försörjningsläget och flykten från landsbygden i Tyskland. Landtmannen 1939, nr 8.

Labour supply and regulation in Germany. The Ministry of labour gazette 1939, nr 2.
Mittel gegen die Landflucht. Der deutsche Volkswirt 3 febr. 1939.
Voll beschäftigte Wirtschaft um so dynamischer. Wirtschaftsdienst 1939, nr 7 (C).

Befolkningsfrågan.

ROSEN, J. Geburtenrückgang, Kinderzahl und Lebenshaltung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1938, nr 4.

Sverige.

HÖJER, SIGNE. En kollektivt skapande och fostrande gärning. Reflektioner i anledning av befolkningskommissionens betänkande. Morgonbris 1939, nr 2.
KJELLSTRAND, T. Några kommentarer till ett par steriliseringsfall. Sv. läkartidningen 1939, nr 5.

Danmark.

SKALTS, VERA. Lovforslaget om Mödrehjælpsinstitutioner. Börnesagens Tidende 1939, nr 3.

Österrike.

MOLLE. Arbeitsnachwuchs in der Ostmark. Soziale Praxis 1939, nr 3.

Bostadsförhållanden.

STRÖLIN, K. Les différentes tâches de la Fédération Internationale de l'Habitation et de l'Urbanisme. Habitation et Urbanisme 1938, nr 3/4.

Sverige.

ANTONSSON, M. Bostadsförbättringslån. Sveriges *fastighetsägaretidning* 1939, nr 3.
[LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.] Lantarbetarnas lönebostäder. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1939, nr 5.
[LANTBRUKSSTYRELSEN.] Egnahemsverksamheten. (Yttrande.) Landtmannen 1939, nr 7.
PALLIN, H. N. Lortlubbe och bostadsfrågan på landet. Byggnadsvärlden 1939, nr 5.
SKOGLUND, M. Landsbygdens bostadsproblem bedömt med hänsyn till landsbygdens avfolkning. Svensk tidskrift 1939, nr 1.
[SV. LANDSTINGSFÖRBUNDET.] Yttrande över förslag till förbättring av bostäder för lantarbetare. Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 1.
Förbättring av lantarbetarbostäder. Yttrande av S. A. L. [Sveriges allmänna lantbrukssällskap.] Landtmannen 1939, nr 6.
KF tillstyrker bostadssociala utredningen. Kooperatören 1939, nr 2.
Les logements à bon marché à Stockholm. Habitation et Urbanisme 1938, nr 3/4.
Den statliga egnahemsverksamheten. Yttrande av S. A. L. [Sveriges allmänna lantbrukssällskap.] Landtmannen 1939, nr 6.
Svenska byggnadsindustriförbundets yttrande över 1934 års byggnadsindustrisakkunnigas förslag i fardagsfrågan. Byggnadsindustrin 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Stigande byggnadskonjunktur i U. S. A. Finanstidningen 1939, nr 7.

Danmark.

LARSEN, O. Det københavnske Byggelovforslag og Saneringslovforslaget. Socialt Tidsskrift 1939, nr 1.

Norge.

DAHL, K. F. Den nya husleielov. Kommunalt tidsskrift 1939, nr 1.
LI, E. Boligreformforeningen gjennem 25 år. Socialt arbeid 1939, nr 2.
Bolig- og Byggelag. Kommunalt tidsskrift 1939, nr 1.

Storbritannien.

OFTEDAL, S. Engelsk boligarbeid og boliglovgivning. Socialt arbeid 1939, nr 2.

Tyskland.

WILDERMUTH, E. Die Spitzenfinanzierung des Wohnungsbaues. Soziale Praxis 1939, nr 3.
Rund um den Wohnungsbau. Soziale Praxis 1939, nr 3.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

BARKMAN, L. Utackordering i enskilda hem av omhändertagna barn. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 1.
CARLSSON, HELFRID. Bilder ur barnhemsbarnens liv. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 1.
FURENIUS, R. Centralisering av samhällelig hjälpverksamhet. Erfarenheter från Sundbyberg. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 2.
HAGÅRD, A. Inrättandet av socialvårdsbyråer. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 1.
[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Barnkrubbor och sommarkolonier. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 2.
SÖDERBLOM, ANNA-LISA. Sociala kuratorer vid sjukhusen. Hertha 1939, nr 2.
THURBERG, G. O. Fattigvårdens organisation i Stockholm. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 2.
Pensionsstyrelsens utlåtande den 20 januari 1939 över 1938 års pensionärsbostadssakkunnigas betänkande. Folkpensioneringen 1939, nr 1.
[Sv. fattigvårds- och barnavårds] Förbundet avger yttrande över förslag till lag om villkorlig frigivning m. m. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 1.

Danmark.

SKJERBÆK, O. J. Resultater af Værgeraadsopdragelsen. Socialt Tidsskrift 1939, nr 1.

Storbritannien.

OERTZEN, ETTA v. Gegenwartsströmungen in der englischen Wohlfahrtsarbeit. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege jan. 1939.

Tyskland.

IHRIG, J. Kinder aus zerrütteten und geschiedenen Ehen. Deutsche Jugendhilfe jan. 1939.

KEITZER, R. Untersuchungen zur Vereinheitlichung der Richtlinien und Richtsätze für das Pflegekinderwesen. Deutsche Jugendhilfe jan. 1939.

Österrike.

Aufbau des Hilfswerks »Mutter und Kind» in der Ostmark. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege jan. 1939.

Föreningsväsen.

GÅRDLUND, T. Ekonomisk forskning för fackföreningsrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 6.

Amerikas förenta stater.

BRAUNTHAL, A. The split in the American trade union movement. Social research 1939, nr 2 (S).

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

BERGSTRÖM, K. Läkarundersökningen av skolbarn på Gotlands landsbygd. Svenska röda korset 1939, nr 1.

SUNDELL, C. G. Några erfarenheter från förebyggande spädbarnsvård i Grängesberg. Sv. läkartidningen 1939, nr 7.

TURLOCK, E. Hälsopoängsmetoden från Njurunda. Dess metodik och några märkliga resultat. Svenska röda korset 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

LENROOT, KATHARINE F. The place of dental hygiene in a maternal and child-health program. The child okt. 1938.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

[LANTBRUKSSTYRELSEN.] Den statliga egnahemsverksamheten. (Yttrande.) Hushållningssällskapens tidskrift 1939, nr 1.

ROTHLIEB, C. Jordbrukspolitikens dilemma. Svensk tidskrift 1939, nr 1.

[SV. LANTARBETSGIVAREFÖRENINGEN.] Ny arrendelagstiftning. (Yttrande.) Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

De kollektive overenskomsters betydning. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 2.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Klasskampen mobiliserar. [Arbetsmarknadsnämnden.] Industria 1939, nr 5.

HANSSON, SIGFRID. Arbetsmarknadsproblem. Resultatet av saltsjöbadsförhandlingarna. Nordisk familjeboks månadskrönika 1939, nr 2.

KARLBOM, T. Byggnadskonflikten i Stockholm 1900. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 7.

[LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.] Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1939, nr 7.

[SV. LANDSTINGSFÖRBUNDET.] Yttrande över förslag till lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 1.

[SVERIGES FOLKSKOLLÄRARFÖRBUND.] Förhandlingsrätten. (Yttrande.) Folkskollärarnas tidning 1939, nr 7.

SÖLVÉN, A. Huvudavtalet. S. A. P. information 1939, nr 4.

WESTMAN, E. G. Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 1.

Hur det kan gå för en oorganiserad byggmästare. Byggnadsindustrin 1939, nr 3.

»Patrons et ouvriers en Suède.» Bulletin mensuel de la chambre du commerce française en Suède febr. 1939.

Frankrike.

B[RUNIUS], TH. Den franska generalstrejkens epilog. Industria 1939, nr 5.

Norge.

NORDAHL, K. Arbeidernes innflytelse i bedriftene. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 2.

TORSVIK, HJ. Tariffsituasjonen i Norge avklares. Industria 1939, nr 5.

Soc. rådsrepublikernas union.

Proposed model collective agreement for Soviet industry. International labour review febr. 1939.

Tyskland.

HUECK, A. Arbeitsschutzrecht und Arbeitsvertragsrecht. Soziale Praxis 1939, nr 4.

Kooperation.

Sverige.

SOHLENIUS, H. Befolkningsutvecklingen och kooperationen. Kooperatören 1939, nr 2.

Estland.

Consumers' co-operation in Estonia. Review of international co-operation 1939, nr 2.

Storbritannien.

BAMFORTH, N. Are co-operative prices too high? Co-operative review 1939, nr 2.

Levnadskostnader.

KONÜS, A. A. The problem of the true index of the cost of living. Econometrica jan. 1939 (S).

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

[SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.] Yrkesutbildningen i hantverk och industri. Tre yttranden. Industria 1939, nr 5.

[Sv. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Förslag till anordnande av centrala verkstadsskolor. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 2.

[SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND.] Verkstadsskoleutredningen. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1939, nr 1.

Sveriges hantverksorganisations yttrande över lärlingslagförslaget. Sv. hantverkstidning 1939, nr 3.

Yrkeslärareutbildningen. Verkstäderna 1939, nr 2.

Tyskland.

Wirtschaft und Berufsschule. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs 2 jan. 1939.

Nykterhetsfrågan.

KRABBE, O. Alkohol och förbrytelse. (Föredrag.) Frihet och ansvar 1939, nr 1.

Sverige.

ERICI, B. Alkoholistanstalternas verksamhet under år 1938. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 1.

Nykterhetsvård och kriminalpolitik. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 2.

Rattfylleriet föranleder J. O:s ingripande. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 2.

Finland.

ARONEN, M. De kommunala inspektörernas samarbete med andra myndigheter. Tidskrift för alkoholpolitik 1939, nr 1.

HYNNINEN, E. Oriktiga uppfattningar om statens alkoholmonopol och dess uppgifter. Tidskrift för alkoholpolitik 1939, nr 1.

SANTESSON, C. G. Förslag till kontroll över spritinköpen i Finland. Frihet och ansvar 1939, nr 1.

Socialförsäkring.

Sverige.

BRUNDIN, G. Sjukkontrollen inom de erkända sjukkassorna. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 2.

LIEDSTRAND, E. Tjänstepensioneringens och folkpensioneringens anpassningsproblem. Arbetsledaren 1939, nr 3.

Taxa den 16 december 1938 (nr 738) för beräkning av ersättning för läkarvård enligt sjukkasseförordningen. Folkpensioneringen 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

GEDDES, ANNE E., & LEISY, AGNES. Relief status of one million recipients accepted for old age assistance. Social security bulletin 1938, nr 12.

LEET, GLEN. Amendment season for social security. Survey midmonthly 1938, nr 12.

Danmark.

BACKER, K. H. Ulykkesforsikringen. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1939, nr 1.

Finland.

LOUHIO, E. E. Sjukförsäkringens utveckling i Finland. Socialt arbeid 1939, nr 2.

Schweiz.

GRÜTTER, W. Zins und Sterblichkeit in der Pensionsversicherung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1938, nr 4.

Ut- och invandring.

Sverige.

HANSSON, SIGFRID. Vårt land har fört en restriktiv flyktingspolitik. Tidskrift för handelstjänstemannaförbundet 1939, nr 2.

LINDBLOM, EDITH. Flyktingfrågan. K. K. F:s meddelande 1939, nr 2.

Frankrike.

Immigration problems in France. Industrial and labour information 30 jan. 1939.

Japan.

STRAND, S. G. Japansk emigration. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 8.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda omnämnanden.)

BERTOLT, O. Pionerer. Mændene fra halvfjerdsernes Arbejderbevægelse. Khvn. 1938.

Författaren säger i förordet, att hans verksamhet som föreståndare för arbetarrörelsens arkiv gjort honom förtrogen med ämnet och givit honom lust att lägga fram det hopsamlade materialet — till större delen tidningsnotiser — i bokform. Efter att ha skisserat den ekonomiska och psykologiska bakgrunden för socialismens genombrott på 1860-talet söker han teckna en bild av den grupp av män, som blev den danska socialdemokratiens pionjärer. Han vill också visa, säger han, både sambandet mellan rörelsen i Danmark och utlandets arbetarrörelse och hur rörelsen gjort sig gällande inom olika delar av Danmark.

Skildringen avser, som titeln anger, 1870-talet men ger även glimtar in på innevarande århundrade. Framställningen är rikt dokumenterad med citat ur brev och artiklar. Källförteckning och personregister avsluta volymen.

LANTBRUKSEKONOMISKA LOKALUNDERSÖKNINGAR. 1—2. Sthlm 1938. (Meddelande från K. landtbruksakademiens ekonomiska avdelning. 21—22.)

1. Område tillhörande Närkes slätt- och skogsbygd. Av *Th. Björkman, M. O. Nordenborg & N. Hessel.*
2. Område tillhörande Skånes slättbygd. Av *Th. Björkman & N. Hessel.*

Under somrarna 1935, 1936 och 1937 har lantbruksakademiens ekonomiska avdelning låtit utföra lokalundersökningar inom vissa jordbruksdistrikt. Huvudavsikten har varit att för de undersökta områdena vinna en relativt detaljerad kunskap om jordbrukets ståndpunkt i tekniskt avseende, men man har även sökt i någon mån belysa vissa aktuella ekonomiska och sociala problem. I de berättelser, som nu föreligga, lämnas sålunda uppgifter angående jordbrukarnas kontanta inkomster, familjernas sammansättning, brukarnas skolutbildning, gårdsinnehavets längd, bostads- och arbetsförhållanden, sysselsättning vid sidan av jordbruket, hemslöjd m. m., som äga betydande intresse ur sociala synpunkter.

PLANUS, P. Patrons et ouvriers en Suède. Paris 1938. (Vers la paix sociale.)

De relativt ordnade förhållanden, som råda på den svenska arbetsmarknaden, och den saklighet, som där präglar underhandlingarna mellan arbetarna och arbetsgivarna, synas under senare år ha tilldragit sig en betydande uppmärksamhet utomlands. Ett nytt exempel på detta intresse — denna gång från Frankrike — utgör ovannämnda arbete. »Van vid en högersanning och en vänstersanning och vid omdömen, som förvridits av politiska passioner frapperas en fransman, som kommer till Sverige för att studera samhällsförhållandena, av den samstämmighet han möter i framställningen av fakta.» Med dessa ord inledes en skildring av den »allmänna atmosfären» inom de ledande kretsarna på arbetsmarknaden. Författaren ägnar sig därefter i bokens första avdelning åt en framställning av kollektivavtalens historia, förekomsten av arbetskonflikter, uppkomsten och utvecklingen av arbetarnas och arbetsgivarnas fackorganisationer, arbetslösheten och åtgärder däremot, social omvårdnad vid vissa företag m. m., allt illustrerat med statistiska uppgifter. Författaren har gjort sig särskild möda att jämföra förhållandena i Sverige och Frankrike med tanke på att propagera för de svenska förhållanden han finner föredömliga. I bokens andra avdelning tecknas huvuddragen av den kooperativa rörelsen, vissa delar av folkbildningsarbetet, bostadsfrågan och alkoholfrågan. I den tredje avdelningen ha sammanförts översättningar av texterna till viktigare lagar och kollektivavtal, som reglera arbetsmarknaden. Till yrket är författaren industriell och kommersiell organisatör. Som grund för kännedomen om svenska förhållanden ligger en studieresa till Sverige, som han företog i oktober 1937, då han besökte ett antal av de ledande männen inom organisationerna på arbetsmarknaden, i politiken och inom affärslivet, samt de därvid insamlade dokumenten.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Välstånd och fattigdom. Den ekonomiska och sociala omdaningen 1880—1930. Sthlm 1938. (Vår egen tids historia. 5.)

Framställningen i föreliggande del slutar icke vid år 1930, som titeln anger, utan går ett gott stycke vidare behandlande uppbyggnadsarbetet i världens länder efter den senaste, stora ekonomiska krisen. I det första avsnittet skildras tiden från slutet av 1870-talet till mitten av 90-talet — »den minskade guldproduktionens, det allmänna prisfallets, den europeiska agrarkrisens, den återuppstående protektionismens och den sociala uppmarschens tid». Därefter följer tiden fram till världskriget, karakteriserad såsom den internationella guldmyntfotens glanstid med starkt stigande produktionskurvor och världshandel, vidare världskriget — »de vita folkens misslyckade självmordsförsök» — samt de stora omvälvningarna i världskrigets spår med nya

ekonomiska och sociala system i Ryssland, Italien och Tyskland. Fylliga framställningar lämnas i tur och ordning av diktaturstaternas kamp för näringslivets utveckling och levnadsstandardens höjande. Bokens sista avsnitt ägnas demokratiens länder och deras försök att bygga upp och bygga vidare efter världskriget. Här skildras guldmyntfotens återkomst, rationaliseringen, den förenade jordbruks- och industridepressionen, jordbruksregleringen, handelspolitiken, invandringsspärr, folkminskningen m. m. Författaren har vinnlagt sig om en strikt objektivitet. Verket är rikt illustrerat med fotografier och teckningar.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1938.
164. *Pidgeon, Mary E.* Women in industry. A series of papers to aid study groups.
165. *Brown, Jean C.* The Negro woman worker.
166. The effect of minimum-wage determinations in service industries.
— Social security board.
Annual report. 3 (1937/38). Wash. 1938.

CANADA. Department of labour.
Labour legislation in Canada, as existing Dec. 31, 1937. Ottawa 1938.

CORSI, P. The protection of mothers and children in Italy. Roma [1938].

DANMARK. Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1939.
Bd 105: H. 4. Landbrugets Gældsforhold 1937.
» 107: » 4. Danmarks Handelsflaade og Skibsfart 1937.
» 108: » 3. Börneskolen i Aarene 1932–36.

FINLAND. Statistiska centralbyrån.
Statistisk årsbok för Finland. Ny serie. 36 (1938). Hfors 1938.

HANSSON, S. Ur den svenska arbetarrörelsens historia. Fackföreningsväsendet. Sthlm 1939. (Skrifter utg. av Historielärarnas förening. 2/3.)

HASSELQUIST, N. Jordmonopolet, en vidunderlig orättvisa. Sthlm 1937.

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hfors 1938.
1. Hälso- och sjukvård. 21 (1936).

HJELT, ESTER. Praktisk psykologi i samhällslivet. Sthlm 1938.

HUECK, A. Deutsches Arbeitsrecht. Ein Grundriss. Berl. 1938.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Internationales Arbeitsrecht gestaltet durch die Internationale Arbeitskonferenz. Übereinkommen und Empfehlungen von 23 Tagungen der Internationalen Arbeitskonferenz in den Jahren 1919—37. Genf 1938.
— Studies and reports. Geneva 1938—39.
Ser. A. (Industrial relations.)
41. Industrial labour in India.
Ser. F, 2nd sect. (Safety.)
8. Safety in the construction and use of lifts.

KIELER VORTRÄGE gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität. Jena 1938.
57. *Surányi-Unger, Th.* Nationale und internationale Preispolitik.

KOCH, R. v., [utg.] Samhällets barnavård. Lagen d. 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd jämte andra författningar, som beröra barnavårdsnämndernas verksamhet... 3 uppl. Sthlm 1939.

KÖPENHAMN. Magistraten. Afdeling 3.
Forsörgelsesvæsenet i København. 1937/38. Khvn 1939.

MALMSTRÖM, C. G. Vad är Daco? Broschyr utg. av De anställdas centralorganisation. Sthlm 1939.

NANNESON, L. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 23 (bokföringsåret 1936/37). Norrtälje 1939. (Meddelande från K. lantbruksstyrelsen. 315.)

NEDERLÄNDERNA. Departement van sociale zaken.
Jaarverslag der inspectie van den havenarbeid over 1937. 's-Gravenh. 1938.

OLJELUND, S. Bostadsbygge för barnrika familjer — reflektioner och erfarenheter. Sthlm 1938. (Hyresgästernas riksförbund.)

PALESTINA.
Blue book. 1937. Jerusalem [1938].

PEOPLE'S YEAR BOOK, The, 1939. Publ. by the Co-operative wholesale society. Manch. 1939.

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN.
Yrkesinspektionens verksamhet år 1937. Sthlm 1939.

SCHWEIZ. Eidg. statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1939.
89. Steuerbelastung in der Schweiz 1938. Natürliche Personen.
90. Schweizerische Forststatistik 1937.

SIMPSON, J. H. The refugee problem. Report of a survey. Lond., New York & Toronto 1939.

SJÖSTRÖM, CH. Så tänkte arbetareklassens föregångsmän vid seklets början. Sthlm 1938.

SOCIALREFORMEN. Noteudgave 1938. Udg. af Socialt Tidsskrift. Khvn 1938.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939. Sthlm 1939.
2. Utredning och förslag rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsbas. Avg... d. 24 mars 1938 av [*Ch. de Champs*]. (Fö.)

3. Betänkande med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar. Avg. [d. 25 jan. 1939] av 1938 års järnvägstaxekommitté. (Ko.)
4 Svensk namnbok till vägledning vid val av nya släktnamn. Utarb. av ... [*J. Sahlgren*]. [Avg. d. 1 jan. 1939.] (Ju.)
5. Betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk. Avg. d. 13 febr. 1939. (Fi.)

STETS, W. Berufsberatung und Lehrstellenvermittlung. Berl. 1936. (Bücherei der Arbeitslosenhilfe. 2.)

STOLPE, H. Tysklands krav på kolonier. Sthlm 1939. (Internationell politik. Skrifter utg. av Kommittén för utrikespolitisk upplysning. 2.)

STORBRITANNIEN. Royal economic society. Memorandum. Issued by arrangement with the London and Cambridge economic service. Lond. 1939.
77. Report on economic conditions in Europe and North America.

STREYFFERT, TH. Den skogsekonomiska teorien. Sthlm 1938.

SVENSKA TELEGRAFVERKET. Historisk framställning. Utg. enligt beslut av K. telegrafstyrelsen. Bd 3. Den optiska telegrafens historia i Sverige 1794—1881. Av *N. J. A. Risberg*. Gbg 1938.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939.
Fattigvården år 1936. Av K. socialstyrelsen.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkräkningen d. 31 dec. 1930. Av Statistiska centralbyrån. 9. Äktenskap och barnantal.
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1937. Av Försäkringsinspektionen.
Hälso- och sjukvård.
Det civila veterinärväsendet år 1937. Av K. medicinalstyrelsen.
Socialstatistik.
Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet m. m. år 1937. Av K. socialstyrelsen.
Kooperativ verksamhet i Sverige år 1936. Av K. socialstyrelsen.
Undervisning.
Det högre skolväsendet läsåret 1935/36 jämte översikt för läsåren 1928—35. Av K. skolöverstyrelsen.

SVERIGES RIKSDAG. Historisk och statsvetenskaplig framställning. Utg. enligt beslut av 1926 års riksdag. Sthlm 1939.
Avd. 2. Riksdagen från 1866.
Bd 15. *Brusewitz, A.* Riksdagen och utrikespolitiken. Statsrådets ansvarighet. Opinionsnämnden.

WAGNSSON, R., WIKSTRÖM, N., & WIRGIN, A., [utg.] Folkskolestadgan och andra författningar rörande folkundervisning och folkbildning. Sthlm 1938.

WÆRN BUGGE, INGEBORG. Studier rörande det svenska jordbrukets byggnadsskick. Sthlm 1938. (Meddelande från K. landtbruksakademiens mekaniska avdelning. 5.)

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 15 januari—17 mars 1939 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
37.	K. kung. om ändrad lydelse av 12 § kung. den 26 november 1937 (nr 912) med föreskrifter i anledning av utlänningslagen	3 febr.
47.	K. kung. ang. förlängning av tillstånd att bedriva arbetsförmedling i förvärvssyfte	10 »
59.	Transumt av k. brev ang. fastställelse av tabeller till ledning för beräknande av beskattningsbar inkomst enligt kommunalskattelagen och beskattningsbart belopp enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt	3 mars
65.	Lag ang. ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården	17 »
66.	Lag ang. ändrad lydelse av 68 § 2 mom. lagen den 6 juni 1924 (nr 381) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag)	17 »
67.	Lag ang. ändrad lydelse av 17 § lagen den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn	17 »

INNEHÅLL

Gift kvinnas förvärvsarbete 251
Matordningen inom svenska stadshushåll 258

Det husliga arbetet på landsbygden . 262
Lärlingsutbildningen (Socialstyrelsens yttrande) 267

Ungdomsbrottsligheten (Med socialstyrelsens yttrande) 272
Preliminära resultat av utlänningsräkningen 278
Kortare meddelanden 280
Sociala frågor inför riksdagen 280
Förslag om tjänsteplikt m. m. 281
Åtgärder mot ombyte av arbetsplats i Sovjetunionen 282
Det belgiska familjelönsystemet utvidgas 283

INDEX

L'emploi des femmes mariées.
Les habitudes alimentaires dans certains ménages urbains en Suède.
Les services domestiques à la campagne.
La formation des apprentis. Rapport de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale (A.T.P.S.).
La criminalité juvénile. (Avec rapport de l'A.T.P.S.)
Résultats préliminaires du recensement des étrangers.
Courtes notices.
Questions sociales soumises au Riksdag.
Projet d'un service civil général.
Mesures pour remédier à l'instabilité de la main-d'œuvre en U.R.S.S.
Élargissement du système des allocations familiales en Belgique.

Periodiska översikter

Erkända arbetslöshetskassor år 1937 . 284
Arbetsmarknaden under mars 1939 . . 290
Sveriges offentliga arbetsförmedling under mars 1939 292
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 28 februari 1939 . . . 294
Statens arbetslöshetskommission februari 1939 295
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 296
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1938/1939 297
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939 . . 301
Levnadskostnader under första kvartalet 1939 306
Litteraturöversikt 318
Författningar rörande sociala frågor . 325

Aperçus périodiques

Les caisses de chômage reconnues en 1937.
Le marché du travail en mars 1939.
Activité des bureaux de placement publics en mars 1939.
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 28 février 1939.
La Commission du chômage en février 1939.
Marché du travail et chômage à l'étranger.
Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1938/1939.
Les contrats collectifs pendant le 4e trimestre 1938 et le 1er trimestre 1939.
Coût de la vie pendant le 1er trimestre 1939.
Bibliographie.
Lois concernant les questions sociales.

RÉSUMÉ.

L'emploi des femmes mariées. L'article résume la première partie du rapport du Comité d'étude sur l'emploi des femmes. Le rapport montre que les branches d'activité qui occupent la main-d'œuvre féminine se rattachent généralement à l'ancienne production familiale. Au groupe des chefs d'entreprise et des chefs d'atelier appartient un nombre remarquablement élevé de femmes, supérieur même à celui du *groupe formé par le personnel administratif et de bureau. Parler de la concurrence des sexes* est à peine fondé et remplacer la main-d'œuvre féminine par la main-d'œuvre masculine n'apporterait aucune atténuation sérieuse au chômage des hommes. La formation professionnelle des femmes ne répond pas aux exigences de notre époque. Ceci s'applique aussi bien à l'instruction ménagère qu'à celle nécessaire aux autres métiers, comme l'agriculture (soin des étables), le jardinage et les métiers industriels où l'instruction purement technique ne devrait aucunement être négligée. Une meilleure organisation géographique du marché du travail est aussi nécessaire. La loi prévoyant des restrictions sur l'emploi des femmes devrait être rapportée. P. 251.

Les habitudes alimentaires dans certains ménages urbains en Suède. Par les soins de l'Union coopérative, une enquête a été effectuée sur les habitudes alimentaires de 368 ménages pendant une semaine. La documentation est donc restreinte, mais l'enquête est précieuse parce qu'elle éclaire — pour la première fois en Suède — la consommation des différents membres de la famille. Des renseignements obtenus, il ressort entre autres choses que les habitudes alimentaires des hommes, des femmes et des enfants montrent des différences typiques. P. 258.

Les services domestiques à la campagne. L'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a effectué une enquête sur les conditions de travail d'environ 2 000 domestiques femmes dans des exploitations rurales de petite et de moyenne grandeur. Les données touchant l'offre et la demande sur le marché du travail pour cette catégorie de personnel indiquent pour la période d'années 1929—1938 une pénurie croissante de main-d'œuvre et particulièrement de trayeuses. L'enquête fournit des renseignements sur l'âge des domestiques, la durée de leur pratique dans le métier et dans la place occupée au moment de l'enquête, la durée du travail et des loisirs, les salaires, les conditions d'habitation, etc. Une comparaison avec les conditions de travail des employées de maison dans les villes montre que les domestiques de ferme avaient une durée du travail plus longue et des conditions d'habitation d'un niveau inférieur et qu'elles jouissaient moins fréquemment d'un congé annuel payé. P. 262.

Résultats préliminaires du recensement des étrangers. A la mi-février 1939, 23 722 étrangers résidaient en Suède. Près de la moitié, exactement 10 430, étaient citoyens des pays nordiques voisins, 5 973 étaient allemands, 2 207 américains (la plupart suédo-américains). De ces étrangers, 3 420 étaient des juifs et 992 des réfugiés politiques. P. 278.

Les caisses de chômage reconnues en 1937. Pendant la session du Riksdag de 1937, certaines modifications législatives ont été opérées qui étendent considérablement la possibilité des caisses de secourir leurs membres, même dans des cas de grave chômage. A la fin de l'année fonctionnaient 11 caisses de chômage reconnues officiellement, avec un chiffre d'adhérents d'un peu plus de 150 000. Les cotisations se sont élevées en 1937 à 2·2 millions de cour., tandis qu'il a été versé comme secours de chômage (secours journalier) 1·8 millions de cour. La subvention totale fournie par l'Etat pendant la même année a été de 0·9 millions de cour. Des allocations ont été octroyées pour 624 328 journées de chômage, le secours journalier moyen ayant été de 2·90 cour. Les disponibilités restantes à la fin de 1937 s'élevaient à 4·1 millions de cour., soit environ 27 cour. par membre. P. 284.

Le marché du travail en février—mars 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en mars 179 (en février 230). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de février 12·9 % du nombre total des membres (14·9 en janvier). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de mars environ 25 000 (27 087 en février). P. 290—295.

Les gains des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1938/1939. Les inspecteurs des forêts ont fourni pour l'hiver 1938/1939, de même que pour les années précédentes, des renseignements préliminaires touchant les gains journaliers normaux des bûcherons et des charretiers (rémunération pour un cheval et son conducteur). Ces renseignements concernent plus spécialement les conditions du travail dans les forêts domaniales ou de type similaire. Pour l'ensemble du pays, le gain journalier normal a été en moyenne de 6·85 cour. pour les bûcherons et de 12·68 cour. pour les charretiers. Le niveau des salaires est le plus élevé dans la Suède du Nord. Par rapport à l'année précédente, la dernière saison d'hiver a impliqué une baisse des salaires pour l'ensemble du pays de 8·8 % pour les bûcherons et de 9·0 % pour les charretiers. P. 297.

Les contrats collectifs. Dans quelques grandes branches d'industrie, les contrats de 1938 étaient valables aussi pour 1939. Dans d'autres branches d'industrie importantes (sciage, pâte à papier, papier, marine marchande, etc.) lorsque les contrats expiraient à la fin de 1938, ils ont été prolongés sans modifications et pour encore une année, ou bien, sans qu'il y ait eu dénonciation du contrat, des accords après négociations préliminaires ont été conclus comportant des hausses de salaire (fabriques de menuiserie, industrie des chaussures, chemins de fer privés, etc.) Dans l'exploitation forestière, après dénonciation des anciens contrats, de nouveaux ont été conclus impliquant une réduction des salaires d'environ 5 %. Dans d'autres industries où de nouveaux contrats sont survenus, des améliorations plus ou moins grandes ont été généralement obtenues par les ouvriers (confection, agriculture, une certaine partie de l'industrie de la pierre, typographes de journaux, etc.). Des négociations entre les organisations ont eu lieu dans une large mesure au sujet des modalités d'application de la nouvelle loi sur les congés annuels payés. A part quelques cas tout à fait localisés, la révision des contrats n'a pas été troublée par des conflits. P. 301.

Le nombre-indice du coût de la vie était le 1er avril 1939 168 contre 167 le 1er janvier (juillet 1914 = 100). P. 306.

Häftets huvudinnehåll.

April 1939.

Gift kvinnas förvärvsarbete. I artikeln gives en resumé av första delen av kvinnoarbetskommitténs betänkande. Efter några historiska data visas, att de yrkesgrenar, som nu sysselsätta kvinnlig arbetskraft i större utsträckning, i allmänhet stamma från den gamla hemproduktionen. Anmärkningsvärt många kvinnor tillhöra vidare gruppen företagare och arbetsledare, t. o. m. flera än gruppen kontors- och förvaltningspersonal. Talet om konkurrensen mellan könen har mycket litet fog för sig. En ersättning av kvinnlig arbetskraft med manlig kan ej i väsentlig grad minska arbetslösheten bland männen. — Kvinnornas yrkesutbildning anses ej fylla tidens krav. Den bör göras mera allmän och förbättras. Detta gäller både utbildningen för det husliga arbetet och för andra yrken, såsom jordbruk (ladugårdsskötsel), trädgårdsskötsel och industriella yrken, varvid icke minst utbildningen i rent tekniska frågor bör beaktas. Det behövs också bättre geografisk planering av arbetsmarknaden. Behörighetslagen bör upphävas. Sid. 251.

Matordningen inom stadshushåll. Genom kooperativa förbundets försorg har en undersökning av kostvanorna under en vecka inom 368 hushåll utförts. För första gången vid en svensk hushållsundersökning belyses de olika familjemedlemmarnas konsumtion. Av här redovisade data framgår bl. a. att männens, kvinnornas och barnens kostvanor uppvisa vissa typiska olikheter. Sid. 258.

Det husliga arbetet. Inom socialstyrelsen har verkställts en statistisk undersökning rörande arbetsvillkoren för c:a 2 000 hembiträden vid mindre och medelstora lantgårdar. Uppgifter om tillgång och efterfrågan på lanthembiträden utvisa, att arbetsmarknaden åren 1929—1938 karakteriserades av en tilltagande brist på hembiträden, i synnerhet mjölkningskunniga sådana. Undersökningen omfattar uppgifter om hembiträdenas ålder, anställningstid i yrket och på platsen, arbetstid och fritid, löne- och bostadsförhållanden m. m. En jämförelse med arbetsförhållandena för hembiträden i stadshushåll utvisar, att lanthembiträdena hade längre arbetstid och sämre bostadsförhållanden än de förra, varjämte semester ej förekom i så stor utsträckning på landet. I en särskild avdelning ha sammanställts yttranden rörande arbetslivet i lanthushållen. Sid. 262.

Lärlingsutbildningen. Socialstyrelsen har avgivit utlåtande över 1936 års hantverkssakkunnigas betänkande. Styrelsen ansluter sig till tanken på inrättandet av lärlingsnämnder för befrämjande och kontroll av lärlingsutbildningen inom hantverk och industri men ställer sig tveksam till den utformning, som de sakkunniga i sitt förslag givit åt nämndernas funktion såsom avtalsslutande part. Styrelsen delar ej heller de sakkunnigas uppfattning om möjligheten och önskvärdheten av att frångå de lönebestämmelser, som för närvarande kunna vara gällande för lärlingar. Styrelsen anser emellertid, att lärlingsfrågan numera torde vara så utredd, att statsmakterna borde kunna åvägabringa en reglerande och befrämjande tillsyn över lärlingsutbildningen. Sid. 267.

Ungdomsbrottsligheten. Fångvårdsstyrelsen har genom en utredning påvisat en stark ökning i brottsfrekvensen bland ungdomen under senare år, och framlagt sina synpunkter på orsakerna härtill. I anledning av motioner vid 1939 års riksdag med förslag om fortsatt utredning har även socialstyrelsen yttrat sig i frågan och tillstyrkt nämnda förslag. Sid. 272.

Preliminära resultat av utlänningsräkningen. Vid mitten av februari 1939 uppehöllo sig 23 722 utlänningar i riket. Närmare hälften — eller 10 430 — voro medborgare i våra nordiska grannländer, 5 973 tyskar och 2 207 amerikanare (mestadels svensk-amerikanare). Av utlänningarna kunna 3 420 betecknas som judar och 992 som politiska flyktingar. Sid. 278.

Erkända arbetslöshetskassor år 1937. Vid 1937 års riksdag vidtogos vissa författningsändringar, varigenom kassornas möjligheter att understödja medlemmarna även vid svårartad arbetslöshet väsentligt ökades. Vid utgången av året voro 11 erkända arbetslöshetskassor i verksamhet, omfattande tillhopa något över 150 000 medlemmar. Medlemmarnas avgifter under 1937 uppgingo till c:a 2·2 milj. kr., under det att såsom arbetslöshetsunderstöd (daghjälp) utgavs 1·8 milj. kr. Det sammanlagda statsbidraget för 1937 utgjorde 0·9 milj. kr. Inalles har understöd utgivits för tillhopa 624 328 arbetslöshetsdagar med ett genomsnittligt daghjälpsbelopp av 2·90 kr. Kassornas sammanlagda behållna tillgångar vid 1937 års utgång utgjorde c:a 4·1 milj. kr. eller omkring 27 kr. per medlem. Sid. 284.

Arbetsmarknaden februari—mars 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under mars 179 (230 i februari). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av februari preliminärt 12·9 % av medlemsantalet (14·9 % i januari). Antalet av statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av mars till c:a 25 000 (27 087 i februari). Sid. 290—295.

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1938/39. Från jägmästarna i reviren ha för vintern 1938/39 liksom för föregående år inkommit preliminära uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). Uppgifterna avse närmast förhållandena vid arbete å kronoparker o. dyl. För hela riket har den normala dagsförtjänsten beräknats i medeltal till 6·85 kr. för huggare och till 12·68 kr. för körare. Huggarlönerna inom de olika länen variera mellan 5·00 och 8·13 kr. samt körarlönerna mellan 8·00 och 16·21 kr. Lönenivån är högst i norra Sverige, där den genomsnittliga dagsförtjänsten för huggare och körare uppgick till 7·68 resp. 14·84 kr. — I jämförelse med förhållandena för ett år sedan, har innevarande vintersäsong medfört en sänkning av arbetsförtjänsten med i genomsnitt 8·8 % för huggare och 9·0 % för körare. Sid. 297.

Kollektivavtalen omkring årsskiftet. Inom ett flertal industrigrenar gällde 1938 års avtal även för år 1939. Där avtalen voro uppsägbara till tiden omkring årsskiftet, prolongerades avtalen för vissa viktiga näringsgrenar (sågverk, massafabriker och pappersbruk, handelsflottan m. m.) oförändrade för ytterligare ett år eller också träffades, utan avtalsuppsägning, vid förhandsförhandlingar uppgörelser, medförande löneförbättringar (snickerifabriker, skoindustrien, enskilda järnvägar m. fl.). Inom skogsbruket träffades efter avtalsuppsägningar nya avtal, innebärande lönereduceringar å omkring 5 %. Inom andra områden, där nya avtal kommit till stånd, genomfördes i allmänhet större eller mindre förbättringar för arbetarna (konfektionsindustrien, jordbruket, blockstensindustrien, tidningstryckerier m. fl.), varvid mera avsevärda löneökningar företogos särskilt inom de näringsgrenar, där avtalsrevision icke förekommit senaste åren. — Förhandlingar mellan organisationerna ha i stor utsträckning förekommit rörande sätten för den nya semesterlagens tillämpning. Arbetsfreden har, bortsett från några rent lokala konflikter, icke störts av avtalsrevisionerna. Sid. 301.

Levnadskostnadsindex visade den 1 april 1939 talet 168 (juli 1914 = 100), vilket var en enhet högre än den 1 januari. Sid. 306.

Gift kvinnas förvärvsarbete.

Kvinnoarbetskommitténs betänkande. I.

I detta och följande nummer av Sociala Meddelanden kommer ordföranden i kvinnoarbetskommittén, f. d. yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, att lämna en resumé över kommitténs den 23 november 1938 avlämnade betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete m. m. (Statens off. utr. 1938: 47). — Kommitténs övriga ledamöter voro sekreteraren Hedvig Dernby, redaktören G. Nyblom, folkskolläraren J. Weijne och kassörskan Judit Jansson samt dess sekreterare fil. kand. Alva Myrdal.

Utredningens tillkomst. Opinionen om gift kvinnas förvärvsarbete har undergått en ganska genomgripande förändring sedan kommittén tillsattes i juli 1935. Detta skedde på grund av ett riksdagsbeslut, och anledningen härtill var de år från år återkommande motionerna i riksdagen om åtgärder för att förhindra eller åtminstone inskränka de gifta kvinnornas förvärvsarbete, som man ansåg bidraga till den då rådande arbetslösheten. Motionerna hade visserligen rönt föga framgång, men den envishet varmed de trots detta år ifrån år återkommo, tydde på att en rätt utbredd opinion ute i landet sysselsatte sig med denna fråga. 1934 beslöt riksdagen därför att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning närmast om de gifta kvinnornas innehav av allmän tjänst.

Innan ens kommittén hade hunnit tillsättas och fått sina direktiv, hade emellertid den allmänna opinionen börjat svänga, närmast föranledd härtill av de växande bekymren för vår befolkningsfråga, som vintern 1935 tagit sig uttryck i tillsättandet av befolkningskommissionen. Det som nu, populärt uttryckt, framstod som ett samhällsproblem var inte den gifta kvinnans rätt till förvärvsarbete utan snarare den förvärvsarbetande kvinnans rätt till äktenskap och moderskap. Det var också ur denna synpunkt som befolkningskommissionen tog upp frågan om de gifta kvinnornas ställning. Då emellertid Kungl. Maj:t ansåg, att denna fråga även borde undersökas ur arbetsmarknadssynpunkt, blev det detta område, som tilldelades kvinnoarbetskommittén, men vidgat till att omfatta inte blott gifta kvinnor i allmän tjänst utan »även de gifta kvinnornas anställning i annan verksamhet inom det enskilda näringslivet eller eljes». Denna utvidgning förutsatte å sin sida en undersökning av kvinnoarbetet överhuvud taget. Kvinnoarbetskommitténs betänkande omfattar därför en allmän del, som gäller kvinnoarbetet såsom sådant, och en senare del, som sysselsätter sig mera direkt med de förvärvsarbetande gifta kvinnornas arbetsmarknadsproblem och dessas återverkan på hemlivet.

Kvinnoarbetet förr och nu. I en historisk redogörelse över kvinnoarbetets utveckling efter det industriella genombrottet påvisar kommittén, hur kvinnornas inträde på den öppna arbetsmarknaden varit en naturlig och oundviklig följd av produktionens omläggning från hemmaproduktion till fabriksdrift. Att kvinnorna följde med till fabrikerna mötte att börja med inget motstånd, då det ofta var hela familjen, som gemensamt tog arbete. Arbetskontraktet omfattade ej sällan hela familjen, t. o. m. dess anställda tjänare. Familjens överhuvud, mannen, och i vissa fall hustrun, om hon var änka, åtog sig viss arbetsuppgift mot viss inkomst, som sedermera på lämpligt sätt fördelades mellan familjemedlemmar och tjänare. Svårare var det för den genom omläggningen överflödiggjorda kvinnliga arbetskraften att komma in i det traditionsbundna, ännu av skråandan påverkade hantverket, och det var endast steg för steg, som detta lyckades, delvis genom försiktiga medgivanden från Kungl. Maj:ts sida. Enligt ett kungl. brev av 1804 förklarades t. ex. »tillverkningen av talgljus för avsalu såsom ett lämpligt försörjningsmedel för fattiga kvinnor». En annan förordning av 1834 gällande sockerbagerier i Stockholm medgiver att: »kvinnor på grund av särskilt ömmande omständigheter såsom svag hälsa kunde få baka och hembära pastejer.» Samma förhållande rådde inom handeln, till vilken kvinnor endast gradvis och så småningom fingo tillträde. Enligt ett kungl. reglemente av 1749 gavs t. ex. tillåtelse för: »de av kvinnokönet, som äga god frejd, att sälja nipper.» Enligt andra kungl. brev av 1774 och 1790 gavs förbehåll »för fattiga änkor, värnlösa kvinnor samt avsigkomna borgare om rätt att i Stockholm idka tobakshandel.»

Den högre allmänna bildning, som under 80-talet började komma flickorna till del, och deras dem tilldelade rätt till inträde i vissa speciella institutioner, gjorde dem småningom användbara i kontorsarbete, offentlig tjänst och fria yrken ävensom i vissa nya yrken, som den tekniska utvecklingen medfört, såsom telefon och telegraf.

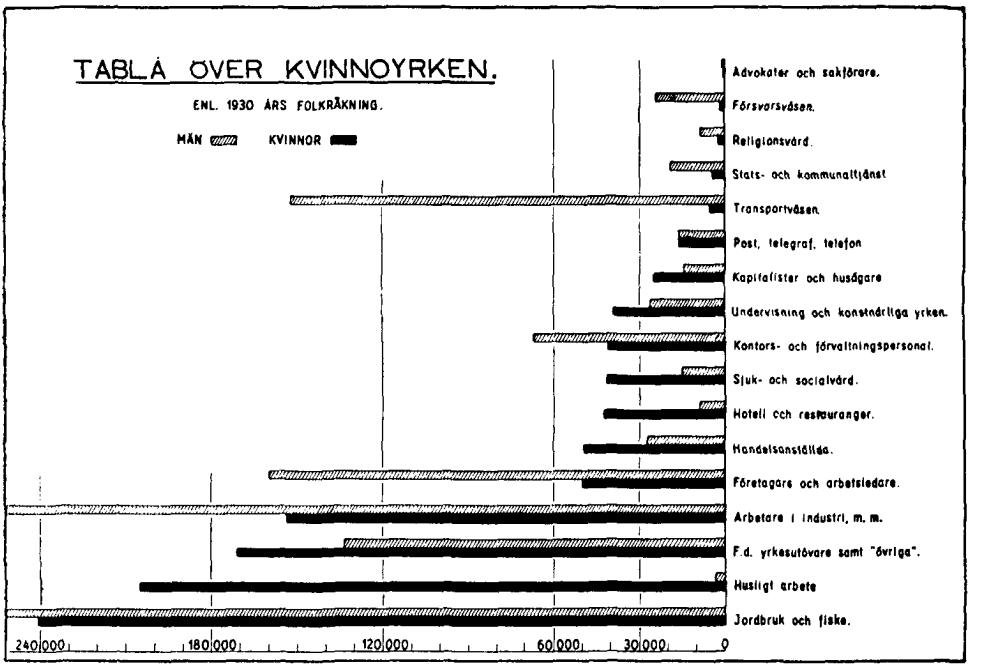
Det är klart, att denna omjustering av arbetsförhållandena skulle medföra vissa slitningar och ge upphov till talet om konkurrens och intrång på männens arbetsområde, ehuru förhållandet historiskt sett varit det motsatta. Under arbetslöshetsperioder har en härifrån utgående uppfattning dessutom ofta givit anledning till kravet på att kvinnorna — i första hand de gifta kvinnorna — skulle lämna rum för andra, till arbetet mera berättigade samhällsmedlemmar.

Kommittén ansåg därför sin första uppgift vara att söka klarlägga, var den kvinnliga arbetskraften i verkligheten hamnat och på vilka punkter den manliga och kvinnliga arbetskraften kunde sägas konkurrera med varandra.

Kvinnornas fördelning på näringsgrenar. Efterföljande diagram över kvinnoyrken ger ganska klart besked i nyssnämnda fråga. Jordbruk och husligt arbete äro alltjämt de största kvinnoyrkena. Emellertid utgöras ej mindre än 69 % av kategorien »jordbruk med binäringar» av s. k. medhjälpande familjemedlemmar över 15 år. Detta innebär, att dessa kvinnor oftast icke ha reglerad lön och att de knappast stått inför ett yrkesval. På liknande sätt gäller

det om den tredje stora gruppen, nämligen de f. d. yrkesutövarna, varinom rymmas pensionärer och änkor, att deras yrkesställning är oklar och att de knappast äro att räkna som yrkesutövare i arbetsmarknadsmening.

Vårt största kvinnoyrke är således alltjämt husligt arbete. Därnäst kommer helt naturligt industrigruppen. Överflyttningen av produktionen från hemmet till fabriken hade ju medfört, att en stor del av den därigenom i hemmen överflödigvordna kvinnliga arbetskraften tagits i anspråk av fabrikerna.

Anm. Antalet i jordbruk och fiske samt såsom industriabetare m. m. sysselsatta män, vilket icke framgår av diagrammet, var 711 000 resp. 754 000.

Av tab. 1 och 2, som hämtats ur en av docenten Karin Kock utarbetad bilaga, framgår, att det just är dessa ur den gamla hemproduktionen stammande yrkesgrenarna, som alltjämt sysselsätta den kvinnliga arbetskraften. Förskjutningen är enligt den citerade industristatistiken förvånansvärt liten, livsmedels-, textil-, beklädnads-, läder-, hår- och kemisk industri sysselsätta alltjämt de flesta kvinnorna. De yrken, i vilka kvinnorna dominera, utgöras sålunda av sådant arbete, som mer eller mindre direkt bygger på från hemmen stammande yrkeskunskap. Hit hör givetvis även arbete vid hotell och restauranger, sjukvård och socialt arbete. Hit kanske också får räknas den förvånande stora gruppen av kvinnliga företagare och arbetsledare — den största näst industrigruppen (jfr diagrammet). De flesta kvinnliga företagare finnas nämligen i små produktionsföretag inom textil- och födoämnesbranschen eller i små handelsföretag på samma område. Det anmärkningsvärda här är, att företagargruppen är betydligt större än kontors- och förvaltningspersonalen

Tab. 1. Yrkesutövarnas fördelning efter huvudgrupper samt kvinnornas procentuella andel åren 1920 och 1930. (Enligt folkräkningen 1930.)

Yrkesgrupper	År 1920				År 1930			
	Män	Kvinnor	Samtliga	Kv. i %	Män	Kvinnor	Samtliga	Kv. i %
Jordbruk med binäringar .	807 729	250 622	**1 058 351**	23·7	799 271	241 522	**1 040 793**	23·2
Industri o. hantverk . . .	655 558	152 683	**808 241**	18·9	741 114	185 885	**926 999**	20·1
Handel o. samfärdsel . . .	261 213	110 078	**371 291**	29·6	339 652	171 414	**511 066**	33·5
därav:								
Varuhandel	107 046	61 930	**168 976**	36·7	146 901	94 972	**241 873**	39·3
Bank o. försäkring . . .	12 183	5 857	**18 040**	32·5	13 809	7 751	**21 560**	36·0
Hotell- o. restaur.-rörelse .	6 271	24 433	**30 704**	79·6	9 700	46 287	**55 987**	82·7
Post, telegraf, telefon . .	12 603	14 449	**27 052**	53·4	16 777	16 750	**33 527**	50·0
Transportväsen	123 110	3 409	**126 519**	2·7	152 465	5 654	**158 119**	3·6
Allmän tjänst och fria yrken	81 131	63 638	**144 769**	44·0	95 141	88 998	**184 139**	48·3
därav:								
Statsförvaltning	9 895	2 855	**12 750**	22·4	9 547	2 673	**12 220**	21·9
Försvarsväsende	23 817	540	**24 357**	2·2	24 870	1 453	**26 323**	5·5
Kommunalförvaltning . .	8 639	1 234	**9 873**	12·5	10 100	2 150	**12 250**	17·6
Religionsvård	6 876	945	**7 821**	12·1	8 679	2 214	**10 893**	20·3
Undervisning m. m. . . .	20 765	30 968	**51 733**	59·9	26 951	39 404	**66 355**	59·4
Sjuk- o. fattigvård . . .	11 139	27 096	**38 235**	70·9	14 994	41 104	**56 098**	73·3
Husligt arbete	3 119	191 239	**194 358**	98·4	3 304	205 523	**208 827**	98·4
Samtliga grupper	**1 808 750**	**768 260**	**2 577 010**	**29·8**	**1 978 482**	**893 342**	**2 871 824**	**31·1**

och sålunda jävar det allmänna påståendet, att kvinnor huvudsakligen flockas till det enformiga lägre kontorsarbetet.

Utan att gå närmare in på den omfattande utredning, som kommittén på detta område gjort, förnämligast tack vare docenten Karin Kocks specialutredning, torde man kunna säga, att talet om konkurrens mellan manlig och kvinnlig arbetskraft har mycket litet fog för sig. Det är snarare anmärkningsvärt, i vilken utsträckning inom det moderna arbetslivet manlig och kvinnlig arbetskraft synes gå skilda eller rättare parallella vägar, inte blott vad yrkena beträffar utan även i vad det gäller arbetsuppgifterna inom yrkena. I viss mån

Tab. 2. De kvinnliga industriarbetarnas procentuella fördelning på olika näringsgrenar. (Enligt industristatistiken.)

Industrigren	År 1920	År 1930	År 1935
Malmbrytning o. metallindustri	4·3	4·4	5·1
Jord- och stenindustri	7·8	4·6	6·8
Trävaruindustri	1·5	1·3	1·4
Pappers- och grafisk industri	15·2	14·1	18·0
Livsmedelsindustri	37·0	33·6	35·7
Textil- och beklädnadsindustri	69·3	69·2	71·5
Läder-, hår- och gummivaruindustri	34·7	38·1	39·0
Kemisk-teknisk industri	29·5	32·9	34·6
Samtliga industrigrenar	**18·3**	**19·3**	**22·5**

beror detta naturligtvis på tradition och på flickornas för yrkeslivet alltjämt sämre utbildning. Men det tycks även bottna i speciella fallenheter hos det ena eller andra könet. En man blir aldrig lagare på en textilfabrik eller nåtlare på en skofabrik, trots att dessa äro ganska väl betalade yrken, lika litet som en kvinna, trots sina ofta lägre lönepretentioner, användes för vissa grovarbeten. Även inom kontors- och handelsarbetet synes en på olika fallenheter bestående uppdelning vara förhanden.

Fackföreningarna öva givetvis ganska starkt inflytande på bibehållandet av denna uppdelning, även där den ej är fysiologiskt eller psykologiskt betingad, därför att de ännu ej anse sig kunna taga upp striden för det lägre betalade kvinnoarbetet. Man söker därför att som kompensation tilldela kvinnorna de uppgifter, som man anser vara kroppsligt mindre påfrestande.

Av detta framgår emellertid enligt kommittén, att »även om en ersättning av kvinnliga anställda med manliga arbetslösa av olika anledningar skulle komma att krävas, en dylik substitution icke kunde ge resultat avsevärda nog att motivera den stora administrationsapparat och den starka inskränkning i den personliga friheten, som bleve nödvändig.»

Lönesättning för män och kvinnor m. m. Kommittén har givetvis även gjort vissa undersökningar angående lönesättningen för män och kvinnor, dels genom en av docenten Kock utförd vetenskaplig undersökning av likalönprincipen, dels genom en ur utländskt material hämtad redogörelse för s. k. familjelön.[1] En redogörelse härför skulle emellertid fordra en hel artikel, varför jag nöjer mig med att citera de konklusioner, vartill kommittén i anledning härav kommit: »Även om emellertid reformer via lagstiftning knappast äro tänkbara för att åvägabringa jämvikt mellan manliga och kvinnliga löner inom det privata näringslivet, torde det icke böra undanskymmas, att varje steg mot utjämning mellan löneskalorna innebär definitiva fördelar ur arbetsmarknadssynpunkt. Dessa fördelar beröra icke endast de anställda kvinnorna själva, vilka därigenom skulle se sin ekonomiska ställning förbättrad, utan de beröra även sådana övriga förhållanden, som sammanhänga med konkurrensen mellan män och kvinnor, i det att kvinnorna mindre skulle komma att underbjuda männen i fråga om lönevillkoren.» De sakkunniga ha icke kunnat finna, »att den utveckling till dylik löneutjämning, som redan är under gång, medför några ur arbetsmarknadssynpunkt skadliga inverkningar. Tvärtom synes det de sakkunniga vara önskvärt, att denna utveckling med bistånd av arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga organisationer målmedvetet måtte påskyndas.»

I avseende å familjelönsystemet anser sig kommittén ha kommit till den slutsatsen, att ett sådant system på allmänna arbetsmarknaden visat sig ha »vissa verkningar som icke kunna betraktas som helt önskvärda, och vissa andra verkningar, vilkas art man svårligen kan överblicka». Kommittén anser sig därför ej kunna rekommendera ett sådant lönesystem för den öppna arbetsmarknaden, men framhåller, att förhållandena ställa sig i viss mån olika, när det gäller auktoritativt fastställda löner. Trots den inställning, som

[1] Jfr angående familjelön notis sid. 283.

tjänstemannagrupperna rätt allmänt synas intaga mot barntillägg och andra ekonomiska förslag till speciell familjehjälp, har kommittén, om ock med en viss tvekan, enat sig om att framhålla, att »så länge som staten ej utmäter löner och andra förmåner åt sina tjänare under former, som påminna om den öppna arbetsmarknadens avtal, så torde inga vägande skäl, åtminstone inte ur kvinnoarbetssynpunkt, kunna anföras mot särskild hjälp till familjeförsörjare».

Inte heller skall jag närmare gå in på frågan om de försök, som kommittén gjort att söka åstadkomma en ekonomisk jämförelse mellan manligt och kvinnligt arbete. Det faller av sig självt, att den ovan relaterade olikheten i mäns och kvinnors arbetsuppgifter gör en sådan undersökning synnerligen vansklig. Kommittén har också påvisat, att de försök man hittills gjort på denna grund ej äro att räkna med. Även det av kommittén själv utförda och mycket omskrivna försöket beträffande folkskollärarkåren, måste vidkännas medverkande biomständigheter, som gör det vanskligt att draga avgörande slutsatser. En viss översjuklighet har konstaterats för kvinnorna, men dess orsaker ha ej med denna undersökning kunnat klarläggas, varför man ej med säkerhet kan döma, om den är fysiologiskt betingad eller sammanhänger med nu delvis ändrade förhållanden. Ur samhällets synpunkt vore det givetvis av största intresse att vinna klarhet på denna punkt för att därmed kunna få möjligheter att råda bot härför.

Åtgärder till förbättrande av kvinnoarbetets villkor. Vid den kartläggning av kvinnoarbetet, som kommittén gjort, har det för de sakkunniga kommit att framstå mycket klart, att frågan om flickornas yrkesutbildning ej nått den lösning, som den nyare tiden och dess arbetsförhållanden kräva. Så länge som produktionsarbetet var huvudsakligast bundet till hemmet, fingo flickorna liksom ofta även pojkarna sin utbildning där, och vanligen en utbildning, som sträckte sig över många år och som gav en verklig yrkesskicklighet. Allteftersom arbetsuppgifterna överfördes från hemmet till samhället, minskades hemmets utbildningsmöjligheter, men kvar stod känslan, att flickorna alltjämt genom hemmen dock bibringades den utbildning, som var för dem viktigast. Vi ha småningom vaknat upp för att detta ej är och ej kan vara förhållandet, och man söker nu avhjälpa bristerna genom skolkök, husmodersskolor och lanthushållsskolor. Det kan ej nog understrykas, att denna form av utbildning är nödvändig, skolköken, som en form av den medborgarkunskap alla — även pojkar — behöva, och de övriga utbildningsanstalterna i husligt arbete för dem, som taga upp detta arbete som yrke, antingen som husmödrar eller som hembiträden eller i någon annan yrkesform på detta område. Men kvinnor behöva utbildning även för de andra yrken, som de nu gå in uti. Sakkunniga understryka, att här behövs större möjligheter för flickor ej minst på de praktiska områdena. Industrien är det tredje i ordningen av vår tids kvinnoyrken. Flickor såväl som pojkar böra läras inse nyttan av utbildning för detta yrkes olika grenar, och flera utbildningsmöjligheter härför böra bjudas dem.

Lantbruket är den största av de yrkesgrupper, inom vilka kvinnor arbeta.

Icke dess mindre böra kvinnor med fördel kunna finna ytterligare sysselsättning därinom, förutsatt att man på detta område lär sig skilja mellan hemarbete och lantbruksarbete. Kvinnor kunna t. ex. bli utmärkta ladugårdsskötare och trivas därmed, förutsatt att detta arbete ej kombineras med hembiträdesarbete som ett extra plus därför att de äro kvinnor. Sakkunniga framhålla, att i en tid, då man så allmänt klagar över bristen på arbetskraft på landet, bör man komma ihåg, att i andra länder olika grenar av lantbruksarbete med intresse och duglighet omfattas av kvinnor. Men förutsättningen har varit verklig yrkesutbildning. Sakkunniga föreslå därför, att yrkesskolor på detta område hållas öppna även för kvinnliga elever och att tillräckliga stipendier ställas till deras förfogande. De nu befintliga lanthushållsskolorna tjäna ett annat och lika viktigt ändamål, nämligen utbildningen för lanthusmoderns yrke, men detta bör såvitt som möjligt ej sammankopplas med lantbruksarbete i egentlig mening.

Sakkunniga påpeka också behovet av en viss teknisk utbildning för flickor, icke blott för dem, som skola in i tekniskt betonat arbete, utan för alla såsom ett led i den medborgerliga utbildningen. Det har vid olika konferenser framgått, att flickornas »tåpighet» och brist på intresse för mekaniska ting ligger dem i fatet i vår nuvarande så tekniskt betonade arbetsvärld. Detta gäller ingalunda endast industrien. Tekniken tränger in på alla områden, på kontoren, i butikerna och ej minst i hemmen, och det bör därför höra till den medborgerliga utbildningen att flickor såväl som pojkar bibringas en viss förståelse för sådana ting, likaväl som för husliga färdigheter och hemvård.

I nära samband med utbildningen står enligt sakkunnigas mening frågan om en praktiskt och effektivt ordnad yrkesorientering, som tar sikte icke blott på den unga arbetskraften utan även på behovet av önskvärt yrkesbyte för viss medelålders arbetskraft. Det torde vara ett samhällsintresse att taga vara på sådan arbetskraft som nu anses utnött vid den ålder, då den närmast sett borde ha många år kvar av sitt arbetsliv.

Kommittén har också tagit fasta på behovet av en bättre geografisk planering av arbetsmöjligheterna. Enligt deras mening är en av orsakerna till den s. k. flykten från landsbygden den på vissa orter ojämna tillgången på arbete för endera parten, t. ex. uteslutande manligt arbete i vissa sågverksdistrikt, övervägande kvinnliga arbetsmöjligheter i vissa textilindustristäder o. s. v. I jordbruksdistrikten skulle säkert flera kvinnor kvarhållas, om de hade andra möjligheter till betalt arbete inom jordbruket än hembiträdets dubbla och mycket dryga uppgift. Den kvinnliga ungdomen i gruv-, järnbruks- och sågverksdistrikt emigrerar nu i stora mängder till städerna av brist på avlönat arbete, och samma förhållande äger rum med de unga männen inom vissa textildistrikt. En bättre fördelning av arbetsuppgifter med hänsyn till de olika könens arbetsbehov skulle kunna hålla familjerna längre samman och även öka möjligheterna till familjebildning. Kommittén är fullt på det klara med, att detta är saker, som ej kunna lösas genom någon lagstiftning eller genom statens ingripande, men den menar, att kommunerna ha vissa möjligheter att genom sin tomtpolitik m. m. uppmuntra förläggandet av dylika kompletteringsindustrier

till lämpliga orter. Den enskilda företagsamheten har i vissa fall haft ögonen öppna för dessa förhållanden, men skulle säkert ännu mer kunna bidraga till lösandet av ett hotande samhällsproblem, om den på ett jämnare sätt utnyttjade den till olika orter bundna arbetskraften.

Bland de åtgärder till förbättrande av kvinnoarbetets villkor, som sakkunniga rekommendera, är också revision eller upphävandet av den s. k. behörighetslagen. Av den utredning, som sakkunniga framlägga angående denna lag och dess verkningar, framgår med all tydlighet, att den nu torde ha överlevat sig själv. Riksdagen har också i år på grund av en motion hemställt till regeringen om åtgärder i detta syfte.

Härmed skulle jag ha givit en resumé av betänkandets första del, till andra delen, rörande de gifta kvinnornas speciella arbetsproblem, återkommer jag i en följande artikel.

Kerstin Hesselgren.

Matordningen inom svenska stadshushåll.

Genom kooperativa förbundets försorg har nyligen utförts en undersökning av kostvanor och måltider inom svenska hushåll, som på viktiga punkter kompletterar de hushållskostnadsundersökningar, vilka tid efter annan verkställts av socialstyrelsen.[1] Några resultat av förbundets undersökning redovisas i nedanstående tre tabeller, vilka för denna tidskrift utarbetats av undersökningens ledare, fil. mag. Carin Boalt.

Undersökningens metod och omfattning. Undersökningen, som utfördes under medverkan av vissa kooperativa grupper och gillen, tillgick så, att de familjer, som anmält sig som deltagare, i ett för ändamålet utarbetat formulär förde fortlöpande anteckningar över hushållsmedlemmarnas konsumtion av matvaror under en veckas tid. Det sålunda erhållna primärmaterialet hänför sig till oktober och november 1936 och februari och mars 1937. Medan de av socialstyrelsen utförda undersökningarna närmast sikta på att inhämta uppgifter om de genomsnittligt anskaffade kvantiteterna av skilda livsmedel per familj under en längre period (ett år), söker kooperativa förbundet genom sin undersökning bl. a. klarlägga, vad varje familjemedlem förtärt till varje måltid, varvid medräknats även måltider, som intagits utom hemmet.

Antalet i nyssnämnda undersökning deltagande hushåll var 368, därav 78 tjänstemannahushåll och 145 arbetarhushåll i Stockholm samt 145 arbetarhushåll i andra städer och stadssamhällen inom skilda landsdelar. Familjein-

[1] Jfr beträffande socialstyrelsens undersökningar rörande stadshushållen: Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

Tab. 1. Antal intagna måltider av olika slag under en vecka vinterhalvåret 1936/37.

Måltidens art	Absoluta tal				Procenttal			
	Arbetare i landsorten (145 hush.)	Arbetare i Stockholm (145 hush.)	Tjänstemän i Stockholm (78 hush.)	Samtliga (368 hush.)	Arbetare i landsorten	Arbetare i Stockholm	Tjänstemän i Stockholm	Samtliga
1. Hela familjen.								
Hela antalet måltider . . .	11 589	11 207	4 472	**27 268**	100	100	100	**100**
därav bestående av lagad mat (ej gröt el. välling)	6 489	4 370	2 728	**13 587**	56	39	61	**50**
gröt el. välling	1 044	1 232	313	**2 589**	9	11	7	**9**
smörgåsmål	1 274	2 242	357	**3 873**	11	20	8	**14**
kaffe el. te o. vetebröd	2 782	3 363	1 074	**7 219**	24	30	24	**27**
2. Män.								
Hela antalet måltider . . .	4 998	4 678	1 405	**11 081**	100	100	100	**100**
därav bestående av lagad mat (ej gröt el. välling)	2 920	1 981	955	**5 856**	59	43	68	**53**
gröt el. välling	303	297	73	**673**	6	6	5	**6**
smörgåsmål	561	1 122	76	**1 759**	11	24	5	**16**
kaffe el. te o. vetebröd	1 214	1 278	301	**2 793**	24	27	22	**25**
3. Kvinnor.								
Hela antalet måltider . . .	4 396	4 580	1 974	**10 950**	100	100	100	**100**
därav bestående av lagad mat (ej gröt el. välling)	2 401	1 648	1 064	**5 113**	55	36	54	**47**
gröt el. välling	323	578	93	**994**	7	13	5	**9**
smörgåsmål	420	538	166	**1 124**	10	12	8	**10**
kaffe el. te o. vetebröd	1 252	1 816	651	**3 719**	28	39	33	**34**
4. Barn.								
Hela antalet måltider . . .	2 195	1 949	1 093	**5 237**	100	100	100	**100**
därav bestående av lagad mat (ej gröt el. välling)	1 168	741	709	**2 618**	53	38	65	**50**
gröt el. välling	418	357	147	**922**	19	18	13	**18**
smörgåsmål	293	582	115	**990**	14	30	11	**19**
kaffe el. te o. vetebröd	316	269	122	**707**	14	14	11	**13**

komsten varierade för tjänstemannahushållen mellan 4 000 och 10 000 kr. och var i medeltal 5 901 kr. Arbetarnas familjeinkomst varierade mellan 2 000 och 5 000 kr. och var i genomsnitt för stockholmsarbetarna 4 135 kr. och för övriga arbetare 3 134 kr.

Antalet medlemmar i de 368 hushållen var 1 113, av vilka 236 voro minderåriga barn (under 15 år), 440 vuxna män och 437 vuxna kvinnor. Fördelningen på familjetyper var i stort sett densamma för tjänstemännen som för var och en av de bägge arbetargrupperna. Beträffande barnens fördelning på åldrar, skall anmärkas, att några mera betydande avvikelser icke observerades från vad som är normalt inom stadsbefolkningen i dess helhet.

Tab. 2. Antal intagna måltider per dag och person.

	Samtliga måltider				Måltider bestående av lagad mat (ej gröt el. välling)			
	Arbetare i landsorten	Arbetare i Stockholm	Tjänstemän i Stockholm	Samtliga hushåll	Arbetare i landsorten	Arbetare i Stockholm	Tjänstemän i Stockholm	Samtliga familjer
Samtliga personer	3·5	3·9	2·8	3·5	1·9	1·5	1·7	1·7
Männen	3·7	3·8	2·7	3·6	2·2	1·6	1·9	1·9
Kvinnorna	3·5	4·0	3·0	3·6	1·9	1·4	1·6	1·7
Barnen	3·1	3·8	2·6	3·2	1·6	1·5	1·7	1·6

Matordningen. Man finner av tab. 1, att hela antalet undersökta måltider var 27 268, varav hälften bestod av lagad mat, ungefär en tiondel av gröt eller välling och resten av smörgåsmål och kaffe eller te med vetebröd. Det kan inskjutas, att som gröt- eller vällingmål räknats mål, som enbart eller i förening med t. ex. smörgås och kaffe bestått av gröt eller välling, men icke gröt eller välling i kombination med annan lagad mat, t. ex. med ett kokt ägg. Vidare har som smörgåsmål räknats mål, som bestått av enbart smörgås eller smörgås och någon dryck, såsom mjölk, choklad, kaffe eller te. Lägger man samman antalet måltider med lagad mat, finner man, att det så erhållna antalet uppgår till 59 % av samtliga måltider, till 68 % av samtliga måltider hos tjänstemän, 65 % hos arbetare i landsorten men endast till 50 % hos arbetare i Stockholm. Förhållandena bland tjänstemannafamiljer i Stockholm och arbetare i landsorten överensstämma alltså härutinnan ganska nära, medan stockholmsarbetarnas matordning icke obetydligt avviker. Det relativt ringa antalet måltider med lagad mat hos arbetarna i Stockholm var, som ävenledes framgår av tab. 1, genomgående för de olika kategorierna av familjemedlemmar. — Av särskilt intresse är vidare att iakttaga, huru kostvanorna skilja sig för de olika familjemedlemmarna. Den största procentandelen lagad mat — även med inräknande av mål, som bestått av gröt eller välling — finner man som väntat hos de vuxna männen och den lägsta hos kvinnorna. Arbetarhushållen i Stockholm uppvisa dock i viss mån avvikande förhållanden. Här äta de vuxna kvinnorna i förhållande till övriga gruppers vuxna kvinnor ovanligt många gröt- och vällingmål, medan männen äta ovanligt få mål av annan lagad mat. Följden har blivit, att de lagade målens sammanlagda andel av kosten här icke skiljer sig mycket beträffande könen. Gröt- och vällingmålen ha sin största användning i barnens diet, där de utgöra 18 % av samtliga måltider mot endast 6 % för de vuxna männen och 9 % för de vuxna kvinnorna. Den största andelen av mål av kaffe (eller te) med vetebröd finner man hos de vuxna kvinnorna med siffran 34 % mot 25 % för de vuxna männen och 13 % för barnen. Det bör dock observeras, att männen inom gruppen arbetare i Stockholm förete ett förhållandevis stort antal smörgåsmål, i vilka ju även kaffe (eller te) kunna ingå. Smörgåsmålen upptaga eljest relativt stort utrymme i barnens diet, nämligen nära en femtedel av samtliga mål. Särskilt

Tab. 3. Antalet redovisade personer fördelade efter antal måltider per dag.

Antal måltider	2—2·9	3—3·9	4—4·9	5—5·9	6 o. flera	Summa
Antal män	40	243	128	25	4	440
» kvinnor	61	239	123	14	—	437
» barn: 7 år o. äldre	22	73	58	7	—	160
» » : under 7 år	9	43	24	—	—	76
Samtliga personer	132	598	333	46	4	1 113

stor betydelse synes detta slag av måltid äga för arbetarbarn i Stockholm, för vilka 30 % av alla måltider utgjordes av smörgåsmål. Om även kaffemålen inräknas, stiger mellanmålens andel till 32 % för samtliga barn och 44 % för arbetarbarn i Stockholm.

Antalet måltider per person framgår av tab. 2. Genomsnittet håller sig vid 3·5 måltider per dag med blott ringa variation de olika familjemedlemmarna emellan. Antalet måltider per familj, vilket icke framgår av tabellen, är större, emedan familjemedlemmarna icke intaga alla måltider samtidigt, eller 4 à 4·5 i genomsnitt för familjer utan barn och c:a 7 för familjer med barn. Även om hänsyn tages till att vissa mål intagits på restaurang el. dyl., torde uppgifterna ge en rätt god antydan om det merarbete, som splittringen i måltiderna orsakar hushållet — en splittring, som, vad beträffar familjer med barn, måste betecknas som betydande.

Tab. 3 visar, hur de i undersökningen deltagande personerna fördela sig efter antalet måltider per dag. En viss koncentration vid medeltalet (3—4 mål) gör sig märkbar, men ganska många (närmare en tredjedel av samtliga hushåll) falla i gruppen 4—5 mål per dag. Anmärkningsvärt många barn ha uppgivits intaga endast 2—3 måltider per dag. Sannolikt har dock en viss svaghet hos primärmaterialet, bestående i att en del mellanmål undandragit sig registrering, här spelat in. Samma förhållande torde bidragit till den tendens till lägre genomsnittligt antal måltider, som barnen enligt tab. 2 uppvisa gentemot de vuxna. Förhållandevis många vuxna män höra till dem som intaga fem eller flera måltider om dagen.

Det husliga arbetet på landsbygden.

I juni 1936 framlade socialstyrelsen en redogörelse för en statistisk undersökning rörande hembiträdenas anställnings- och arbetsvillkor i svenska stadssamhällen. Det framstod emellertid som önskvärt, att jämväl arbetsvillkoren för hembiträden, anställda i jordbrukshushåll, gjordes till föremål för en liknande undersökning. Efter initiativ av de inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av arbetsförhållandena inom det husliga arbetets område (hembiträdesutredningen) uppdrogs genom kungl. brev den 5 november 1937 åt socialstyrelsen att i samråd med hembiträdesutredningen verkställa en undersökning angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetet å landsbygden. Berättelsen över denna undersökning har i dagarna utgivits, och redogöres i det följande för dess huvudinnehåll.[1]

Materialets insamling. För att erhålla uppgifter om hembiträdenas arbetsförhållanden på landsbygden utsände socialstyrelsen genom förmedling av vissa föreningar samt de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna frågeformulär till husmödrar och hembiträden i lanthushåll. Vid sidan av de individuella blanketterna utsändes ett frågeformulär, innehållande mera allmänt formulerade frågor, till hemkonsulenter, lärarinnor vid lanthushållsskolor, föreståndare för arbetsförmedlingskontor m. fl.

För den statistiska bearbetningen ha använts 2 524 individuellt besvarade frågeformulär. Då en del formulär avse samma person, äro de av undersökningen berörda hembiträdena till antalet färre eller 2 201, vilket torde motsvara ungefär 10 % av hela antalet hembiträden i Sverige vid mindre och medelstora lantgårdar. De flesta redovisade gårdarna hade en areal av 10—50 ha åker och vinterfödde 5—20 kor. Undersökningen avsåg i regel hembiträden med såväl utomhusarbeten (särskilt mjölkning) som inomhusarbeten vid gårdar, där husmodern själv dagligen deltog i arbetet.

Tillgång och efterfrågan på hembiträden. De uppgifter, som erhöllos, bestyrkte det kända förhållandet, att under perioden 1929—1938 arbetsmarknaden karakteriserades av bristande tillgång på hembiträden över huvud och i synnerhet mjölkningskunniga sådana. Den offentliga arbetsförmedlingen redovisar i stort sett minskat antal ansökningar i förhållande till lediga platser, och siffrorna utvisa, att lanthushållen ha väsentligt svårare att få huslig hjälp än stadshushållen. Tillströmningen till hembiträdesyrket under den senaste tioårsperioden har varit i avtagande och i stor utsträckning synes övergång ha ägt rum från hembiträdesanställningar i lanthushåll till dylika i stadshushåll samt till arbete inom industri och handel, vid hotell och restauranger m. m. För att anpassa sig efter den minskade tillgången på hembiträden hade man i lanthemmen inskränkt antalet hembiträden eller sökt reda sig utan hjälp

[1] Arbetsförhållandena inom det husliga arbetet å landsbygden. Sveriges off. stat. Stockholm 1939.

i hushållet, varjämte man vidtagit åtgärder av arbetssparande art, t. ex. infört mjölkningsmaskiner. På sina håll konstateras även en omfördelning av de sysslor, vilka av ålder ansetts som manliga resp. kvinnliga, exempelvis vad djurskötseln beträffar.

Ålder. De uppgifter, som lämnats i stads- och landsbygdsundersökningarna angående hembiträdenas levnadsålder, utvisa, att hembiträdesyrket på landsbygden i ännu högre grad än i städerna är ett genomgångsyrke. Åldersfördelningen i de båda undersökningarna framgår av nedanstående tablå, vari sammanställts hembiträdenas egna uppgifter angående åldern.

	Antal redovisade hembiträden	Därav i procent i åldern							Utan åldersuppg.	Genomsnittl. ålder (år)
		under 18 år	18—19 år	20—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40 år o. däröver		
Lanthushåll	1 076	19·5	22·3	36·5	12·8	4·9	1·5	1·9	0·6	21·8
Stadshushåll[1]	1 843	5·9	12·4	40·8	22·7	9·8	4·2	3·8	0·4	24·7

Medan sålunda flertalet hembiträden synas komma in i yrket vid jämförelsevis tidig ålder, är avgången ur yrket redan i åldern 25—30 år betydligt större än tillströmningen, beroende dels på ingående av äktenskap, dels på övergång till andra arbetsområden.

Anställningstid. Nära $^1/_3$ av hembiträdena på landsbygden uppgåvo sig ha arbetat i yrket i mindre än 3 år och ungefär hälften i 3—9 år, medan endast $^1/_7$ arbetat i yrket under 10 år eller längre tid. Den genomsnittliga anställningstiden i yrket var inemot 6 år. För hembiträden i stadshushåll redovisades i stort sett längre anställningstid i yrket. Sålunda hade omkring $^1/_4$ av ensamjungfrurna i stadshushåll arbetat i yrket 10 år eller längre tid och den genomsnittliga anställningstiden i yrket var för dem $7^1/_2$ år. Den genomsnittliga anställningstiden på nuvarande plats var emellertid endast obetydligt kortare för lanthembiträden än för städernas ensamjungfrur (1·8 år resp. omkring 2 år).

Arbetstid och fritid. Den dagliga arbetstiden (med inräknande av tid för intagande av måltider m. m.) har i nedanstående tablå sammanställts för hembiträden på landsbygden och i stadssamhällen. Beträffande landsbygden avse uppgifterna vintertid; om sommaren var arbetstiden i genomsnitt en halvtimme längre per dag.

	Enligt uppgifter från:	Antalet hembiträden med nedanstående bruttoarbetstid per dag i procent av samtliga					Summa	Genomsnittlig bruttoarbetstid per dag (tim.)
		8—11 tim.	11—13 tim.	13—14 tim.	14 tim. o. däröver	Utan uppg. om arbetstid		
Lanthushåll	Arbetsgivare . .	3·7	40·1	41·9	13·5	0·8	**100·0**	12·6
	Personal	1·1	22·9	42·4	32·6	1·0	**100·0**	13·2
Stadshushåll	Arbetsgivare . .	10·9	70·5	14·4	1·7	2·5	**100·0**	11·8
	Personal	8·1	46·3	30·5	12·1	3·0	**100·0**	12·4

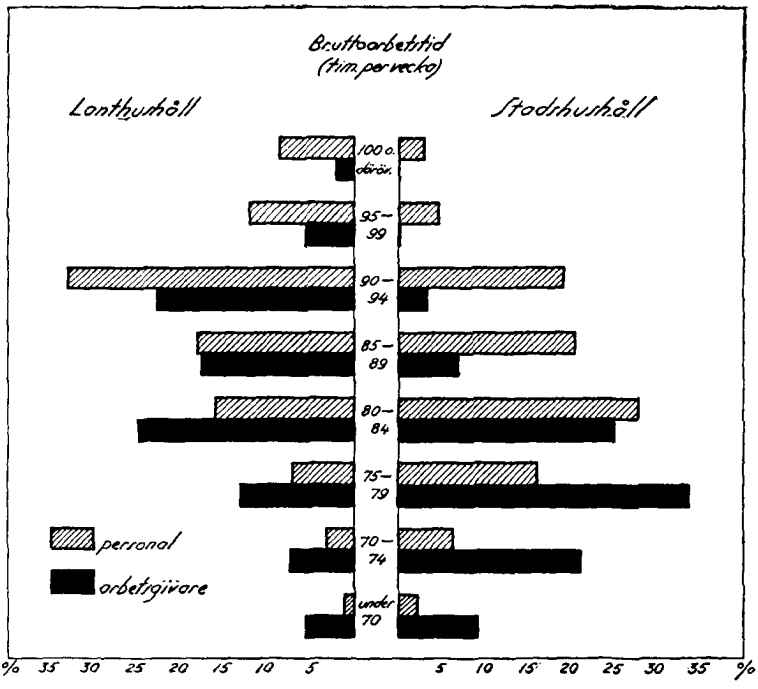
[1] Uppgifterna avse ensamjungfrur.

Bruttoarbetstiden var sålunda i genomsnitt närmare 1 timme längre per dag i lanthushållen än i stadshushållen, men det kan å andra sidan nämnas, att måltidstimmarna synas vara mera regelmässiga och i allmänhet arbetsschemat fastare reglerat på landet än i städerna.

Bruttoarbetstiden per vecka har sammanställts i nedanstående diagram, varvid uppgifterna för landsbygdsundersökningen även här avse vintertid.

Bruttoarbetstid per vecka för hembiträden på landsbygden och i städerna[1] enligt uppgifter från personal resp. arbetsgivare.

Durée brute hebdomadaire du travail pour les domestiques à la campagne et dans les villes.

I genomsnitt utgjorde bruttoarbetstiden per vecka för hembiträden i städerna omkring 80 timmar, medan den för hembiträden på landet vintertid utgjorde ungefär 86 timmar och sommartid omkring 90 timmar. Kortare arbetstid än 70 timmar per vecka hade omkring $^1/_{10}$ av stadshembiträdena men endast några få procent av lanthembiträdena. Under det att bland de senare arbetsveckor (vintertid) om 100 timmar och däröver förekommo för 2·3 % av hembiträdena enligt arbetsgivarnas och för 8·8 % enligt personalens uppgifter, voro motsvarande siffror för stadshembiträdena 0·1 % resp. 2·5 %.

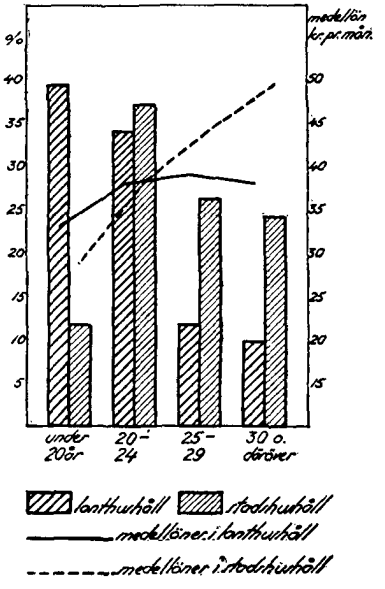
Hembiträdena på landet synas i större utsträckning vara fria från kvällsarbete. I allmänhet kunna de gå ut om kvällarna utan att be om särskilt tillstånd, vilket inte alltid var fallet beträffande stadshembiträdena. — Bestämda fritider hade omkring $^2/_3$ av hembiträdena på landsbygden, medan av

[1] Uppgifterna för städerna avse ensamjungfrur.

hembiträdena i städerna $^4/_5$ enligt husmödrarnas och $^2/_3$ enligt hembiträdenas uppgifter hade bestämd ledighet. I städerna avsåg veckoledigheten såväl vardagar som söndagar, men merendels blott en del av dagen. På landsbygden förekom vardagsledighet mera i undantagsfall, men hembiträdena hade ganska ofta ledigt hela dagen vissa söndagar (t. ex. varannan eller var tredje). Årlig semester var vanligare i städerna än på landsbygden. I förra fallet hade flertalet 2—3 veckors ledighet, medan hembiträdena på landsbygden i flesta fall endast hade en frivecka.

Löner och bostadsförhållanden. Den kontanta lönen för hembiträden vid mindre gårdar var i medeltal omkring 33 kr. per månad, medan den på större gårdar var ungefär 38 kr. Ganska stora skillnader förelågo beträffande hembiträden i olika åldersgrupper samt i olika delar av landet. I stort sett syntes dock de kontanta lönerna vara ungefär desamma för landsbygdens hembiträden som för ensamjungfrur i mindre städer, såsom nedanstående tablå utvisar:

		Antalet hembiträden med en kontantlön per månad av ..... kr. i procent av samtliga								Summa	Medellön per månad, kr.
		Under 25	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 o. däröver	Utan uppg. om lön		
Lanthushåll	Arbetsgivare	3·7	33·9	42·8	16·2	2·0	0·1	—	1·3	100·0	35·8
	Personal . .	4·8	34·2	42·6	15·2	2·1	0·3	—	0·8	100·0	35·7
Hushåll i mindre städer[1]	Arbetsgivare	5·0	23·7	48·6	18·8	2·7	0·4	0·4	0·4	100·0	37·3
	Personal . .	16·5	38·8	35·6	9·1	—	—	—	—	100·0	31·5

Ålder och medellöner bland hembiträden på landsbygden och i städerna[2] enligt arbetsgivarnas uppgifter.

Age et salaires moyens des domestiques à la campagne et dans les villes d'après les données des patrons.

Anm. I diagrammet belyses sambandet mellan ålder och medellön för hembiträden på landsbygden och i städerna. Staplarnas höjd, vilken avläses i skalan på vänster sida, anger procentuella antalet hembiträden i olika åldersgrupper, medan de mellan staplarna dragna linjerna ange medellönerna i respektive åldersgrupper. Medellönernas storlek för hembiträden i olika åldrar avläses å skalan till höger.

[1] Ensamjungfrur å orter med under 10 000 invånare.
» » » » » 100 000 invånare.

Såsom framgår av omstående diagram betalades i medeltal i lanthushåll 30 à 35 kr. per månad till hembiträden under 20 år samt 35 à 40 kr. i åldern 20—24 år, varefter en mindre höjning skedde i 25—29 års åldern. För hembiträden i åldern 30 år och däröver konstaterades något lägre medellön. För stadshembiträdena[1] var medellönen i åldern under 20 år omkring 30 kr., varefter den ökade kontinuerligt till närmare 50 kr. i åldern 30 år och däröver.

Att lönen ökas ju längre tid de redovisade hembiträdena varit anställda i yrket framgår av båda undersökningarna. Emellertid synas enligt landsbygdsundersökningen hembiträdenas löner icke nämnvärt stegras efter längre tids anställning i samma hushåll, vilket däremot kunde påvisas beträffande i stadshushåll anställda. Att den genomsnittliga månadslönen företedde ökning vid tilltagande hushålls- och bostadsstorlek och i allmänhet högre ekonomisk standard hos husbondefolket framgick såväl vad gäller städerna som landsbygden.

Vissa skillnader beträffande bostadsförhållandena förelågo mellan lant- och stadshushåll. På landet uppgåvos omkring hälften och i staden $^4/_5$ ha eget rum. Sovplats i kök förekom för omkring $^1/_4$ av landsbygdens hembiträden men blott för $^1/_{10}$ av ensamjungfrurna i stadshushåll.

Sjukvårdsförmåner utgingo i ungefär lika stor utsträckning i stads- som lanthushåll, ehuru arbetsgivarna i de förra något oftare än i de senare syntes bekosta fullständig sjukvård för hembiträdena. Av de hembiträden, som enligt egen utsago varit i behov av sjukvård, förklarade inemot hälften, att arbetsgivaren bekostat deras vård, vilket gällde såväl lant- som stadshushåll. Omkring $^1/_7$ av hembiträdena såväl på landsbygden som i städerna uppgåvos vara medlemmar av sjukkassa. Av de förra uppgåvo sig något mer än $^1/_4$ inneha livförsäkring och av de senare omkring $^1/_3$.

Framställda önskemål. Liksom i stadsundersökningen har även i landsbygdsundersökningen ägnats en särskild avdelning åt yttranden från husmödrar och hembiträden och andra intresserade, i vilken önskemål beträffande arbetslivet i lanthushållet framlagts. Flertalet uppgiftslämnare äro av den uppfattningen, att förhållandena lämna åtskilligt övrigt att önska och många av dem ha föreslagit reformer i fråga om arbetets organisation i lanthushållen, bättre yrkesutbildning, kortare arbetstid, bättre bostadsförhållanden och i allmänhet högre standard för hembiträdesyrket.

Följande yttranden av nämnda slag må anföras: »Det är klart, att man önskar en förbättring på alla områden, men man får inte ha för stora pretentioner, särskilt vad fritid beträffar. Har man för stora önskemål i den vägen, är enda sättet att taga plats på fabrik, där man är fri varenda kväll och söndag.» — »Vad som orsakar brist på hembiträden på landsbygden är, att de ej ha tillräcklig utbildning för att ordna sitt arbete så det inte blir tröttande. Även husmodern saknar förståelse för rationalisering av arbetet. En utbildning för hembiträden på landsbygden vore därför önskvärd. Vi kanske därigenom kunde få även goda husmödrar.» — »Bleve arbetstiden reducerad, skulle säkerligen ingen tveka att arbeta vid lantbruken. Önskvärt vore, att arbetsdagen ej skulle ut-

[1] Ensamjungfrur å orter med under 100 000 invånare.

göra mer än 9 timmar. Därtill en ordnad ledighet på minst en halv dag per vecka och minst en söndag i månaden.» — »Tjänares bostäder på landet måste göras mera hemtrevliga genom egna rum och om möjligt ett gemensamt sällskapsrum.» — »Den ovilja, som förefinnes mot att taga hembiträdesplats på landsbygden, beror icke så mycket på fruktan för det tyngre arbetet utan på den djupt rotade föreställningen att detta arbete är simpelt och den, som utför det, en mindervärdig människa.»

Lärlingsutbildningen.

Socialstyrelsens yttrande.

Genom remiss den 8 november 1938 har socialstyrelsen anmodats att, efter hörande av svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige, avgiva yttrande över 1936 års hantverkssakkunnigas betänkande med lagförslag angående lärlingsutbildningen inom hantverket och den mindre industrien.[1] Arbetsgivareföreningen har i sitt sedermera avgivna yttrande (jfr Industria 1939, nr 5) icke ansett sig kunna ansluta sig till det framlagda lagförslagets grunder »ej blott på grund av de ensidiga utgångspunkterna för utredningen, medförande ett framhävande av särskilt hantverkets synpunkter i en utbildningsfråga, som är mycket betydelsefull för stora delar av industrien, utan även därför att förslaget enligt föreningens mening ej är tillräckligt anpassat efter de faktiska förutsättningarna på arbetsmarknaden». Däremot ansåg sig landsorganisationen (jfr Fackföreningsrörelsen 1939, nr 3) med vissa erinringar kunna tillstyrka ifrågavarande lagförslag. Socialstyrelsens yttrande, som avgavs den 7 mars 1939, innehåller i huvudsak följande.

Den hittillsvarande lärlingsutbildningen. Frågan om en laglig reglering av lärlingsutbildningen i vårt land har återkommande varit föremål för utredningar och överväganden utan att hittills någon definitiv lösning kunnat givas problemet. Att så icke kunnat ske, synes i sin mån visa, att förhållandena på den svenska arbetsmarknaden, speciellt i vad avser hantverket och den mindre industrien, varit underkastade ständiga förändringar under inflytande av den fortgående industrialiseringen och näringslivets omgestaltning. Dessa förhållanden ha bland annat medfört, att hantverket i avsevärt mindre omfattning än tidigare fått tjänstgöra såsom utbildningsområde för den arbetskraft, varav industrien är i behov, och att industrien å sin sida på grund av förändrade krav på utbildningen hos arbetskraften själv i viss utsträckning fått svara för denna utbildning. Från samhällets sida har man sökt lämna sin medverkan till ungdomens yrkesutbildning genom att i de praktiska ungdomsskolorna meddela yrkesutbildning för vissa hantverks- och industriyrken, sam-

[1] Statens off. utr. 1938: 30, refererat i Soc. Medd. årg. 1938, sid. 831.

tidigt som man i begränsad omfattning genom understöd till hantverksmästare för utbildande av lärlingar sökt i någon mån tillgodose behovet av speciell hantverksutbildning. Genom de nyligen framlagda förslagen om centrala verkstadsskolor[1] och en särskild överstyrelse för dylika skolor, ävensom andra pågående eller nyligen avslutade utredningar rörande undervisningen inom särskilda näringsgrenar, kan man förvänta, att samhällets åtgärder för yrkesutbildningen framdeles bli mera omfattande och systematiskt organiserade än vad hittills varit fallet.

Denna utveckling inom näringslivet och yrkesutbildningsväsendet har givetvis icke fortgått utan uppmärksamhet och inflytande från arbetar- och arbetsgivarorganisationerna på arbetsmarknaden. För olika yrkesområden gällande kollektiva avtal innehålla sålunda bestämmelser rörande lärlingslöner, lärlingsregulativ och dylikt, och härtill kommer, att man under senare tid vid uppgörande av dylika avtal mellan organisationerna även förhandlat rörande särskilda bestämmelser i fråga om yrkesutbildningen ute på arbetsplatserna. Sveriges hantverksorganisation, som mera representerar ett yrkes- än ett partsintresse på arbetsmarknaden, har icke direkt förhandlat med arbetarorganisationerna rörande villkoren för lärlingsutbildningen, sådan denna bedrives hos de olika hantverksmästarna, men hantverksorganisationen har sökt utforma närmare riktlinjer för lärlingsutbildningen inom hantverket och genom inrättandet av särskilda granskningsnämnder för gesällprov lagt sig vinn om att inom de olika hantverksdistrikten förverkliga strävandena att på frivillighetens väg få genomförda för de särskilda yrkena lämpade enhetliga regler för utbildandet av lärlingar.

Med hänsyn till att någon offentlig kontroll över lärlingsutbildningen ute på arbetsplatserna icke kommit till stånd och ej heller organisationerna själva funnit någon form för överinseende över denna utbildning, ha lärlingarna ur lönesynpunkt numera i mycket stor utsträckning blivit jämställda med andra, minderåriga arbetare inom näringslivet. Från arbetarpartens sida ha återkommande erinringar gjorts mot lärlingsväsendet, i det man ofta fattat arbetsgivarnas önskan att anställa lärlingar såsom uttryck för en benägenhet hos dem att förskaffa sig billigare arbetskraft. Arbetsgivarna, speciellt hantverksmästarna, ha å sin sida ofta hävdat, att lärlingslönernas stigande tendens såsom en följd av arbetarorganisationernas medverkan fördyrat lärlingsutbildningen och i många fall gjort arbetsgivarna ointresserade av att utbilda ny arbetskraft för yrkets behov. Från både arbetar- och arbetsgivarorganisationernas sida har man emellertid under senare år allt oftare givit uttryck åt den uppfattningen, att näringslivets behov av yrkesutbildad arbetskraft måste tillgodoses på ett mera betryggande sätt än hittills varit fallet, utan att dock parternas inflytande över lärlingsvillkoren skulle åsidosättas.

De föreslagna åtgärderna. De sakkunniga ha sökt finna en form för en offentlig reglering av lärlingsutbildningen inom hantverket och den mindre industrien genom att bereda landsting samt stadsfullmäktige utanför landsting

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 27, 45 och 197.

tillfälle att taga initiativ till inrättandet av särskilda lärlingsnämnder och under dem sorterande ortsnämnder. Dessa nämnder äro sålunda icke avsedda att vara obligatoriska, men man utgår tydligen ifrån, att en allmänt föreliggande önskan om lärlingsutbildningens ordnande skall stimulera tillkomsten av dylika organ.

På grund av den erfarenhet socialstyrelsen vunnit vid sin befattning med ärenden rörande arbetsmarknad, arbetslöshet och yrkesorientering, kan styrelsen omvittna, att det ofta framstått såsom en brist, att någon offentlig reglering och kontroll av lärlingsutbildningen icke varit för handen. För de offentliga arbetsförmedlingarna har det sålunda stundom ställt sig svårt att ur yrkesutbildningens synpunkt bedöma värdet av de anställningar, som stått de unga till buds inom olika arbetsområden, och man har därvid saknat möjlighet att med ett offentligt organ överlägga rörande arbetets art och dess värde för ungdomens framtida utkomst. Genom att öppna möjligheterna för inrättandet av särskilda lärlingsnämnder, såväl i städer som å landsbygden, skulle man skapa en mötesplats för arbetsgivare och arbetare, där yrkes- och utbildningsfrågor för hantverk och industri kunde diskuteras och där man under större ansvar skulle få taga ställning till hithörande angelägenheter. Hinder borde icke möta, att även andra, ideella intressen skulle bli företrädda i nämnderna, varigenom dessa skulle få en mera allsidig sammansättning. Styrelsen räknar med att det hos såväl arbetsgivar- som arbetarsidan förefinnes ett positivt intresse för att befordra yrkesutbildningen, och det synes därför icke omotiverat, att i nämnderna medverkande organisationer själva bestrida kostnaderna för sin representation. Några statligt anställda och avlönade funktionärer skulle sålunda icke vara erforderliga, men nämndernas rese- och traktamentsersättningar borde skäligen bestridas av statsmedel.

Om socialstyrelsen sålunda ansluter sig till tanken på ett nämndsystem, anser sig dock styrelsen bestämt böra avråda från att dessa nämnder uppträda såsom avtalsslutande part mellan arbetsgivare och lärling. De sakkunnigas förslag på denna punkt är hittills icke prövat. Den arbetsrättsliga utvecklingen i vårt land ger för övrigt vid handen, att läroavtalen, i den mån sådana anses erforderliga, böra direkt tecknas mellan arbetsgivaren och lärlingen eller dennes målsman. Nämndens funktion i detta fall synes böra inskränka sig till upprättandet av förslag till läroavtal samt tillsynen över dessa läroavtals tillämpning och sättet för arbetsgivarens och arbetstagarens uppfyllande av ingångna förpliktelser. Nämnden torde i ganska stor utsträckning komma att få tjänstgöra såsom klagoinstans för parterna, och dess sammansättning bör giva trygghet för att allvarliga åtgärder vidtagas för avlägsnande av sådana företeelser och förhållanden, som kunna verka förryckande på en systematisk yrkesutbildning.

Socialstyrelsen vill i anslutning härtill framhålla, att, därest det skulle visa sig praktiskt att sammanföra lärlingsnämndernas uppgifter med de funktioner, som styrelserna för de centrala verkstadsskolorna skola fylla, ett sådant sammanförande givetvis bör ske. Under alla förhållanden synes det uppenbart, att tillsynsmyndigheten för lärlingsnämnderna bör förläggas till den överst-

relse, som planeras komma att inrättas för verkstadsskolorna. När de sakkunniga i betänkandet framhålla, att vid ett realiserande av deras förslag understöd till de centraliserade verkstadsskolorna icke längre torde bli behövligt och att kanske även behovet av understöd till övriga statsunderstödda verkstadsskolor kan komma att minskas, är detta frågor, som givetvis måste lösas med utgångspunkt från den samlade erfarenhet och överblick, som bör finnas företrädd inom verkstadsskolornas centrala ledning.

De sakkunniga understryka i olika sammanhang, att för genomförbarheten av hela det föreslagna systemet och för att detsamma skall kunna accepteras av mästarna en omläggning av lönesättningen för lärlingar måste ske. Lärlingar skulle såsom ersättning för de förmåner i utbildningshänseende, som beredas dem genom yrkesutbildning under lärlingsnämnds överinseende, enligt de sakkunnigas mening utföra sitt arbete till en början utan lön och i fortsättningen mot en lägre ersättning — i form av lön eller flitpengar — än som avtalsmässigt utgår till lärlingar, som utbildas utan lärlingsnämnds medverkan. Varken arbetsgivareföreningen eller landsorganisationen ha emellertid i sina yttranden ansett sig kunna understödja tanken på en mera omfattande reduktion av lärlingslönerna och ett upphävande av kollektivavtals giltighet i fråga om lärlingsområdet. Då ett frångående av de nuvarande formerna för fastställandet av lärlingslönerna uppenbart icke kan komma i fråga i strid mot parternas bestämda önskan, synes de sakkunnigas förslag på denna punkt icke kunna förverkligas och därmed ej heller ett lärlingsväsende av den karaktär, som de sakkunniga föreslagit. Då man emellertid av de inkomna yttrandena torde kunna sluta, att parterna på arbetsmarknaden äro benägna att närmare överväga lärlingslönernas funktion i ett modernt lärlingssystem, kan man förvänta, att lärlingsnämnderna, där parterna ju bli representerade, skola bli ett forum för övervägaganden på denna punkt. I samma mån erfarenheten blir rikare rörande verkningarna av de särskilda bestämmelser rörande yrkesutbildning, som kunna komma att inflyta i olika kollektiva avtal, torde man kunna räkna med att även löneproblemet kommer att få sin avvägda plats i det system av åtgärder, som kan komma till stånd i lärlingsfrågan. De mångahanda bevis på vilja till samförstånd och samarbete, som parterna på arbetsmarknaden lägga i dagen under nu rådande samhällsförhållanden, giva stöd för den förhoppningen, att man även på denna viktiga punkt kan från organisationernas sida förvänta åtgärder, ägnade att befrämja en lugn och ur allmän synpunkt gynnsam utveckling.

Beträffande frågan om en mera avsevärd utökning av statsbidragen till hantverksmästare för utbildande av lärlingar, finner styrelsen sig icke kunna taga bestämd ståndpunkt till den ena eller andra siffran för dessa bidrags antal och storlek. Denna fråga torde nämligen först kunna tagas under omprövning, i den mån lärlingsnämnder komma till stånd och dessa kunnat närmare konstatera det föreliggande utbildningsbehovet och överväga sättet för befrämjandet av lärlingsutbildningen ute på arbetsplatserna. Man torde kunna räkna med att åtgärder för arbetsförmedlingens, enkannerligen ungdomsförmedlingens, fortsatta utbyggnad och i anslutning härtill vidtagna anordningar för

en mera ordnad yrkesorientering skola komma att göra det möjligt för lärlingsnämnderna att i samarbete med arbetsförmedlingarna skaffa sig en ingående kunskap om förhållandena på de ungas arbetsmarknad och de åtgärder för understöd till hantverksmästare, som i anslutning härtill kunna vara erforderliga.

Socialstyrelsen uttalar sammanfattningsvis, att styrelsen ansluter sig till tanken på inrättandet av lärlingsnämnder för befrämjande och kontroll av lärlingsutbildningen inom hantverk och industri men ställer sig avvisande till den utformning, som hantverkssakkunniga i sitt förslag givit åt nämndernas funktion. Styrelsen uttalar förhoppningen, att lärlingsfrågan numera skall vara så utredd, att möjlighet förefinnes för statsmakterna att inom en nära framtid träffa avgörande föranstaltningar för åstadkommande av en reglerande och befrämjande tillsyn över lärlingsutbildningen inom hantverket och industrien.

Till socialstyrelsens beslut anmälde byråchefen Hagman (arbetsmarknadsbyrån) skiljaktig mening. Häri framhölls bl. a., att frågan om lärlingarna och deras arbetsvillkor framdeles som hittills bör bli en förhandlingsfråga, när nya kollektivavtal skola träffas mellan vederbörande arbetsgivare och arbetare. Visserligen är nu avsikten att upprätta ett omfattande undervisningssystem för lärlingar etc. i de planerade verkstadsskolorna, men flertalet lärlingar torde även framgent komma att erhålla sin utbildning genom anställning hos olika hantverksmästare. »Frågan blir då, vad som i nu föreliggande situation och med de utgångspunkter, för vilka jag gör mig till tolk, skall kunna göras. Enligt min uppfattning bör nu föreliggande förslag icke läggas som grund för någon lagstiftning på detta område, utan frågan bör i sin helhet bli föremål för förnyat övervägande av representanter för det allmänna, landsorganisationen och arbetsgivareföreningen.» Då problemet om lärlingsutbildningen icke är något intresseproblem av samma beskaffenhet, som föreligger mellan de redan utbildade arbetarna och deras organisationer kontra arbetsgivarorganisationerna, bör det icke erbjuda alltför stora svårigheter att åstadkomma en överenskommelse om de bestämmelser, vilka skola tillämpas vid uppgörandet av kollektivavtal för lärlingar angående dessas utbildning på skilda arbetsområden.

Ett avtal rörande lärlingsutbildningen mellan arbetsmarknadens stora centrala organisationer, eventuellt bekräftat genom en lagstiftning, torde innebära den enda tänkbara och framkomliga vägen för att få till stånd bestämmelser, som äro ägnade att leda fram till en lösning av lärlingsutbildningsfrågan i vårt land.

Ungdomsbrottsligheten.

1937 års riksdag beslöt att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning av ungdomsbrottslighetens omfattning, dess orsaker samt utvecklingen under senare år. Uppdrag att verkställa sådan utredning har sedermera givits åt fängvårdsstyrelsen, vilken den 10 mars 1939 till Kungl. Maj:t överlämnat resultatet av undersökningen. I två likalydande motioner till 1939 års riksdag (I: 227 och II: 346) anhölls, att i anslutning till denna undersökning en särskild utredning måtte igångsättas om samhällets möjligheter att förebygga ungdomsbrottsligheten och förhindra dess vidare spridning. Genom remiss har socialstyrelsen anbefallts att till riksdagens första kammares första tillfälliga utskott avgiva yttrande över denna framställning.

Fängvårdsstyrelsens utredning och socialstyrelsens den 22 mars 1939 avgivna yttrande återges i det följande i sammandrag.

Fängvårdsstyrelsens utredning.

Ungdomsbrottslighetens omfattning och utveckling. Fängvårdsstyrelsen begagnar vid redovisningen av brottsligheten tre indelningsgrunder, nämligen dels den totala brottsligheten enligt allmänna strafflagen och specialförfattningarna, vilken konstaterats genom utslag i första instans, dels strafflagsbrottsligheten, som omfattar de personer, som genom utslag i första instans sakfällts för brott enligt allmänna strafflagen utom för förargelseväckande beteende och fylleri, och dels straffregisterbrottsligheten, som resulterat i straff, om vilket anteckning skall göras i straffregistret, d. v. s. i allmänhet frihetsstraff.

Beträffande den totala brottsligheten anför styrelsen bl. a., att antalet sakfällda personer stigit från 2 059 på 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden år 1929 till 2 660 år 1935 eller med närmare 30 %. Någon uppdelning på åldersgrupper av detta klientel har icke låtit sig göra.

Antalet personer i åldern 15—18 år dömda för strafflagsbrott steg abnormt under världskriget eller från 561 år 1915 till 2 524 år 1918. Ett minimum inträdde år 1922 med 361 sakfällda, en siffra, som sedan så gott som oavbrutet stigit och 1937 uppgick till 1 263. Förloppet blir likartat, om strafflagsbrottsligheten bland 15—18-åringar sättes i förhållande till hela strafflagsbrottsligheten. Det procenttal, som anger de yngsta brottslingarnas andel i strafflagsbrottsligheten, uppgick sålunda till 4·5 år 1915 och till 14·6 år 1918 men sjönk därefter till 3·7 år 1920. De följande åren visa en så gott som oavbruten stegring, nämligen från 6·4 % år 1930 till 8·4 % år 1935 och 10·5 % år 1937. — Bland 15—18-åringarna har relativtalet för kvinnornas brottslighet ökat snabbare än männens; de yngsta kvinnornas andel i hela den kvinnliga strafflagsbrottsligheten är numera till och med större än under åren 1917 och 1918.

Stegringen av strafflagsbrottsligheten bland de yngsta kan, såsom närmare påvisas i utredningen, icke förklaras med att den straffmyndiga folkmängden under 18 år ökats.

För samtliga åldersklasser tagna över ett, men särskilt bland ungdomen, märkes under 1920- och 1930-talen en stark ökning i straffregisterbrottsligheten. År 1922 (minimiåret) sakfälldes 333 personer för straffregisterbrott, begångna i åldern 15—18 år, och år 1924 (minimiåret) sakfälldes 608 personer för dylika brott, begångna i åldern 18—21 år; motsvarande siffror för år 1937 äro 1 050 resp. 842.

Brottslighetens tyngdpunkt har under observationsperioden 1921—1935 förskjutits mer och mer mot den yngsta åldersklassen. Under perioden 1921—1925 framstod åldersklassen 21—25 år såsom den relativt svårast belastade för männens vidkommande, men denna maximalbelastning övergick från och med perioden 1926—1930 å åldersklassen 18—21 år, inom vilken den för kvinnornas vidkommande låg under alla tre femårsperioderna. Den yngsta åldersklassens (15—18 år) relativa kriminalitet har emellertid för såväl männen som kvinnorna alltmera närmat sig maximum och ligger, vad männen angår, för perioden 1931—1935 tätt inpå detsamma.

Av hela straffregisterbrottsligheten kom år 1920 9·0 % på åldersklassen 15—18 år och 19·9 % på åldersklassen 18—21 år; motsvarande tal för år 1937 voro 17·3 respektive 13·9 %.

Av undersökningen framgår otvetydigt, att den konstaterade strafflags- respektive straffregisterbrottsligheten i åldersklassen 15—18 år stigit kraftigt sedan början av 1920-talet både absolut taget och i relation till folkmängden och till den övriga brottsligheten. Även brottsligheten i åldern 18—21 år har under samma tid undergått en stegring, om än icke på långt när så kraftig, absolut taget och i förhållande till folkmängden, men däremot minskats i förhållande till den övriga brottsligheten.

Jämsides härmed har antalet för skyddsuppfostran omhändertagna barn och unga stigit från 4 765 år 1928 till 6 151 år 1934. I dessa tal inbegripes även ett antal personer i åldern 15—18 år, vilka begått brott utan att ha blivit därför lagförda.

Spörsmålet, huruvida den genom domstols utslag konstaterade ungdomsbrottsligheten tilltagit i svårhet, kan icke med säkerhet besvaras med stöd av föreliggande statistik. Utredningen ger snarast anledning antaga, att svårheten icke ökats.

I utredningen lämnas även vissa upplysningar rörande den omfattning, vari de för ungdomliga brottslingar särskilt avsedda eller särskilt ofta tillämpade samhällsreaktionerna (ungdomsfängelse, tvångsuppfostran, villkorlig dom) tagits i anspråk. Sålunda har den villkorliga domen under årens lopp kommit till allt större användning beträffande såväl yngre som äldre brottslingar. Från år 1926 till år 1936 har frekvensen av villkorliga domar stigit inom åldersklassen 15—18 år från 328 till 605, inom åldersklassen 18—21 år från 252 till 374 och inom åldersklassen 21 år och däröver från 551 till 1 003. Även det relativa antalet villkorliga domar, d. v. s. antalet villkorliga domar

i förhållande till hela antalet straffregisterdomar inom varje åldersklass, har stigit under samma tid och utgjorde för år 1936 inom de tre åldersklasserna respektive 65·1, 45·3 och 24·2 %. Relativa antalet är således störst för den yngsta åldersgruppen.

Inom den officiellt konstaterade ungdomskriminaliteten dominerar tjuvnaden. För perioden 1931—1936 belöpte sig den tjuvnad, som föranlett anteckningar i straffregistret, för åldersklassen 15—18 år till 83 % och för åldersklassen 18—21 år till 65 % av hela straffregisterbrottsligheten inom respektive åldersklasser. Motsvarande procenttal för åldersklassen 21 år och däröver är 40. — Antalet för tjuvnadsbrott dömda steg från perioden 1921/25 till år 1936 i genomsnitt för alla åldrar med 57 % men med 145 % för åldersklassen 15—18 år och 30 % för åldersklassen över 21 år.

Brottsligheten visade sig i förhållande till folkmängden i allmänhet vara störst i storstäderna och minst på landsbygden. Straffregisterbrottsligheten i åldern 15—21 år är större bland de utom äktenskap födda än bland de inom äktenskap födda. (För övriga åldersklasser har beräkning ej kunnat genomföras.) Vidare är den lagförda brottsligheten mycket större i förhållande till befolkningstalet inom den del av befolkningen, som endast åtnjutit vanlig folkskolebildning, än inom den med högre bildning utrustade delen. Skillnaden är särskilt starkt markerad för åldersklassen 15—21 år. Den relativa brottsligheten är dessutom större inom den tredje socialgruppen (arbetare m. fl.), sådan denna bestämts enligt den officiella statistiken, än inom de båda högre (företagare, högre tjänstemän, kontorsanställda m. fl.). Detta gäller såväl de yngre som de äldre bland befolkningen. Slutligen är återfallsprocenten högre för dem, som begått brott första gången före fyllda 21 år, än för dem, som blivit förstagångsförbrytare, sedan de fyllt 21 år.

Orsakerna till ungdomsbrottsligheten och dess ökning. Även om hänsyn tages till bl. a. den omständigheten, att kriminalstatistiken icke redovisar samtliga lagöverträdelser utan i regel endast de av domstol dömda och att åtskilligt av den brottslighet, som tidigare passerade utan att föranleda åtgärd, numera icke undgår ingripande, kvarstår, anser fångvårdsstyrelsen, såsom resultat av den genomförda undersökningen, att brottsligheten bland de unga, särskilt bland 15—18-åringarna, sedan flera år befinner sig i stark tillväxt. Orsakerna härtill äro flera.

I första hand framhålles befolkningens större rörlighet i våra dagar. Särskilt bör härvid »flykten från landsbygden» uppmärksammas, då riskmomenten i storstäderna äro särskilt stora. Även kommunikationsmedlens tekniska utveckling borde beaktas. Den stora ansvällningen av bötesbrott under senaste årtiondet beror bl. a. på förseelser mot de författningar, som reglera samfärdseln. En annan omständighet är att hemmet i stor utsträckning upphört att vara den plats, inom vilken eller i vars omedelbara närhet arbetet utföres. Den under senare år starkt stegrade brottsligheten bland kvinnorna, särskilt de unga, kan delvis förklaras härav.

Vidare påpekas de faror, som hota ungdomen genom arbetslösheten.

Tillgången till regelbundet arbete är en betydelsefull brottsförebyggande faktor. Denna synpunkt får i viss mån stöd av det förhållandet, att största delen av fängelsernas liksom andra likartade anstalters klientel saknar yrkesutbildning och därmed är mera värnlös mot arbetslösheten.

Uppenbarligen återstår mycket att göra, innan det på ett tillfredsställande sätt sörjts för en rationell yrkesundervisning. I samband härmed bör uppmärksammas vad som kan göras för att hindra, att den som tar anställning t. ex. såsom springpojke sedermera, när han kommer upp i tjugoåren, ställes utan arbete. Å andra sidan torde icke heller yrkesutbildningen kunna lösa existensfrågan för alla medborgare, som här komma i fråga. Det finns åtskilliga, som till följd av sin bristfälliga själsliga utrustning aldrig kunna komma mycket längre än lära sig använda sina händer och sin muskelkraft för vissa okvalificerade sysselsättningar. Att finna en form för deras inpassning i ett arbetsliv, som i allt större utsträckning tar maskinen till hjälp, är ett svårlöst problem. Frågan är f. n. föremål för utredning.

En omständighet, som borde beaktas, är det täta ombytet av anställningar bland ungdomen. Till en del beror detta på arbetets säsongkaraktär. Inom vissa industrier anställas en mängd unga människor, som avskedas efter någon eller några månader, när produktionskvantiteten är färdig. Om vid en sådan anställning arbetssökande hämtas från olika delar av landet, blir ett massavskedande mera kritiskt. Man märker vidare hos de unga själva ett visst vankelmod, när det gäller att bibehålla en anställning. En under år 1938 verkställd undersökning rörande 83 till frihetsstraff dömda män i åldern 15—21 år visar, att de hade försökt sig på en mängd olika sysselsättningar. I medeltal hade var och en haft 4·3 arbetsanställningar inom i medeltal 3·5 yrken per person. Ur uppfostringssynpunkt är detta planlösa flackande till stor skada. Ekonomiskt verkar det synnerligen ogynnsamt, eftersom ombyte av anställning plägar medföra, att inkomsterna utebliva under viss tid.

Likaså betonas hem- och uppväxtförhållandenas betydelse för karaktärsdaningen. Vid de undersökningar, som gjorts på unga fångar, har det framgått, att ett stort antal av dem — vid ett tillfälle nära två tredjedelar — icke fått växa upp tillsammans med egen far och mor. Deras uppväxttid har ofta varit splittrad på flera vårdställen.

Ett visst ansvar måste även läggas på föräldrarna, enär åtskilligt av ungdomsbrottsligheten beror på bristande övervakning från hemmets sida över barnens hushållning. Ungdomarna tvingas icke alltid göra rätt för sig i hemmet. Tanklöshet i ekonomiska frågor får i våra dagar lättare vådliga konsekvenser, eftersom ofantligt mycket mer lösegendom är åtkomlig (genom avbetalningshandeln) eller lätt tillgripbar (cyklar, bilar, utomhusautomater).

Att fritidslivet särskilt i städerna förlägges utom hemmet kan till viss del förklaras av trångboddheten. Vissa stickprov rörande unga fångars hemförhållanden tyda på, att i deras hem antalet personer per eldstad är icke oväsentligt större än hos befolkningen i allmänhet.

En av huvudorsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten är slutligen det abnormt uppdrivna nöjeslivet. Beträffande filmens verkningar i detta

hänseende framhålles dock, att endast sällan en förbrytelse torde varit direkt inspirerad av filmen. Däremot torde filmen ha vissa andra ogynnsamma verkningar på de ungas själsliv genom det tanklösa lättsinne de ofta utmärkas av. Utredningen stöder sig här på ett arbete av prof. C. Burt (London) »The young delinquent». Samhället borde därför, framhålles i utredningen, främja produktionen av värdefull film. En annan inspirationskälla till brott torde vara vissa veckotidskrifter, vilka ofta genom sin undermåliga halt avtrubba avskyn för brottet.

Socialstyrelsens yttrande i frågan om fortsatt utredning.

Socialstyrelsen ansluter sig till det i de remitterade motionerna framställda förslaget om en utredning i fråga om samhällets möjligheter att förebygga ungdomsbrottslighet, dock med en del erinringar.

Sålunda kunde enligt styrelsens mening vissa reservationer med avseende på det av fångvårdsstyrelsen framlagda siffermaterialets värde ha betonats mera än vad som skett i fångvårdsstyrelsens utredning. Den legala brottslighetens där konstaterade stegring kan antagas i icke ringa mån berott på att det relativa antalet upptäckta och beivrade brott har ökats. Polisorganisationens förbättrade effektivitet har här kunnat vara en medverkande faktor av viss betydelse. Förhandenvaron av sådana moment borde i vart fall kunna föranleda större tveksamhet i fråga om de kriminalstatistiska siffrornas utslag än vad som i fångvårdsstyrelsens framställning har kommit till uttryck.

Härmed bestrides icke, att en ökning av den verkliga brottslighetens omfattning kan ha ägt rum. Än mindre finnes det skäl att förneka, att den officiellt påvisade kriminalitetens utbredning i och för sig måste framstå som ett betänkligt fenomen, även om det skulle vara ovisst, huruvida sifferkurvan skall anses utvisa en på senare år inträffad stegring av den faktiska brottsligheten eller icke.

Det finnes otvivelaktigt förhållanden i det moderna samhällslivet, vilka äro ägnade att för många av de unga försvåra en inpassning i normala förhållanden och förorsaka social urspåring i sådana fall, där de minsta förutsättningarna finnas för en samhällsnyttig existens. »Flykten från landsbygden» och trångboddheten borde därvid uppmärksammas. Likaså hänvisas till vad befolkningskommissionen i betänkandet om sexualfrågan anfört om »en familjens kris» och om behovet av ett mera fruktbart samarbete i organiserad form mellan föräldrar och skola. Det ideella föreningslivet har även en viktig uppfostrande mission att fylla. Styrelsen betonar med tanke därpå vikten av att samlingslokaler för sådana ändamål äro tillgängliga och framhåller betydelsen av den utredning härom som pågår.

Här anförda och andra förhållanden påkalla enligt socialstyrelsens mening utan tvivel uppmärksamhet från samhällets sida. Å andra sidan synes det vara befogat att varna för överdrivet tal om demoralisation i fråga om vår tids ungdom. Varje tid har sina svårigheter och moraliska problem; för ungdomen bli svårigheterna icke de minsta. Den ungdomsbrottslighet, vilken uppdagats, tyder i varje fall ej på någon förgrovad kriminalitet. Anledning att påyrka införandet av mindre humana straffmetoder för tillrättaförandet av vilsegången ungdom lär knappast föreligga. Varje strafförfarande bör vara så vitt möjligt effektivt; men ungdomen bör enligt styrelsens förmenande främst uppfostras och icke straffas.

Man torde emellertid vid den föreliggande frågans behandling böra särskilt taga sikte på den kategori av barn och ungdom, som på grund av en olycklig psykisk disposition särskilt lätt hemfaller åt vanart och kriminalitet. Av den ungdom, som kommer till uppfostrings- och straffanstalter, utgör här nämnda kategori en

betydande anpart. Det kan också konstateras, att de asociala ofta redan på ett tidigt stadium röja intellektuell efterblivenhet eller annan själslig defekt. Här kan samhället göra betydelsefulla insatser genom att psykiskt missgynnade individers utveckling i barna- och ungdomsåren särskilt observeras och på lämpligaste möjliga sätt handledes från skolmyndigheters, barnavårdsnämnders och andra samhällsorgans sida.

Önskvärdheten av vissa åtgärder med avseende på själsligt undermåliga eller disharmoniskt utvecklade barn må sålunda bringas i åtanke. Lösdrivarlagstiftningskommittén har i betänkande angående åtgärder mot vissa sedeslösa bland annat ifrågasatt skyldighet för skolstyrelse att till barnavårdsnämnd anmäla, när hjälpklassbarn avsluta sin skolgång, för att nämnden skall bliva i tillfälle att undersöka, huruvida de äro i behov av dess hjälpande ingripanden. Denna tanke, som visserligen icke fått form av ett uttryckligt förslag, finner styrelsen för sin del vara värd synnerligt beaktande.

I detta sammanhang kan uppmärksamheten fästas på en framställning, som ingivits från Sveriges folkskollärareförbund till professorn O. Kinberg, och i vilken anhålles om dennes medverkan till utarbetandet av riktlinjer för anteckningar om barnens egenart på skolkorten.

Styrelsen vill ytterligare betona vikten av att barnavårdsnämnderna äga tillgång till erforderlig sakkunskap. Detta är i själva verket långt ifrån alltid fallet, och måhända förklaras härav den obenägenhet att genom åtgärder ingripa på ett tidigt stadium, vilken man har tyckt sig kunna iakttaga. Sålunda har intagning å skyddshem av gossar i skolåldern avsevärt minskat, vilket i och för sig utan tvivel hade varit ett tillfredsställande förhållande, om man icke därjämte kunnat konstatera, att ungdom över 15 år i större utsträckning än tidigare lagföres. Genom ett tidigare ingripande från samhällets sida skulle man, vill det synas, ha haft vissa möjligheter att förebygga sådan grövre vanart, som resulterar i domstolsförfarande. Ett tillrättaförande kan lättare och med mera varaktigt resultat åstadkommas i yngre åldrar. Med hänsyn till dylika omständigheter har också skyddshemsinspektören i sin berättelse för år 1936 framhållit, att utredning borde verkställas rörande spörsmålet om tillhandahållande av kvalificerad hjälp för särskilt de mindre kommunernas barnavårdsnämnder. De nya tjänstemän, som här ifrågasatts, skulle utan tvivel också kunna utföra ett omfattande förebyggande och fostrande arbete, varigenom anstaltsvård i viss utsträckning skulle bliva obehövlig. En förhoppning må uttryckas, att de skyddskonsulenter, vilka torde komma att tillsättas i enlighet med förslagen till lagar om villkorlig dom och villkorlig frigivning, även kunde få tid och tillfälle att ägna sig åt här berörda sociala arbetsuppgifter.

Mycket betydelsefull är frågan om en lämplig utbildning av psykiskt efterbliven ungdom. Det är av stor vikt, att de mera svagt utrustade efter slutad skolgång föras in på yrken, där de icke riskera ett för deras hela framtida utveckling menligt misslyckande. Några mera omfattande anstalter med sådant syfte ha hittills icke vidtagits i Sverige. Vissa förslag i detta hänseende ha framlagts av 1932 års seminariesakkunniga.

Utan tvivel föreligga inom förevarande område både svåra och ömtåliga problem. Det gäller att vid bedömningen och behandlingen av de asocialt disponerades kategori också iakttaga en viss varsamhet, så att icke från början en mindervärdighetsstämpel onödigtvis påtryckes de mänskliga individer, varom det är fråga.

Slutligen framhåller styrelsen som önskvärt, att en psykologiskt och psykiatriskt orienterad allmän utredning om brottsorsakerna verkställes.

Preliminära resultat av utlänningsräkningen.

Inom socialstyrelsen har materialet från den s. k. utlänningsräkningen den 10—18 februari 1939 gjorts till föremål för en preliminär bearbetning. Denna har avsett, att i avvaktan på resultaten av den pågående mera detaljerade och tidsödande undersökningen, snabbt nå fram till vissa huvuddata av större intresse.

Tab. 1 utvisar, att vid räkningstillfället 23 722 utlänningar uppehöllo sig i landet. Härav hade 5 087 hitkommit redan före ikraftträdandet av vår första utlänningslag, d. v. s. före år 1928.

Tab. 1. Antalet utlänningar i Sverige i mitten av februari 1939, fördelade på nationaliteter. Preliminära siffror.

Nationalitet[1]	Hela antalet utlänningar	Därav hitkomna		Antalet judar		Antalet pol. flyktingar, som ej äro judar	Antalet före år 1928 hitkomna	
		före år 1928	1928 eller senare	Ej pol. flyktingar	Pol. flyktingar		judar[2]	pol. flyktingar[2]
Danskar	**2 560**	597	1 963	54	—	—	10	—
Engelsmän	**1 040**	149	891	23	—	—	8	—
Estlänningar	**560**	26	534	1	—	1	1	—
Finnar	**4 360**	1 367	2 993	14	—	68	5	56
Fransmän	**178**	20	158	10	—	—	—	—
Italienare	**340**	150	190	2	—	1	1	—
Norrmän	**3 510**	732	2 778	36	—	—	17	—
Ryssar	**872**	664	208	610	10	64	535	32
Schweizare	**307**	86	221	5	—	—	—	—
Tjeckoslovaker	**337**	46	291	70	5	119	6	—
Tyskar	**5 973**	798	5 175	1 959	184	473	25	7
Övriga européer	**1 352**	362	990	364	33	33	129	7
Medborgare i Amerikas förenta stater	**2 207**	79	2 128	29	—	—	8	—
Övriga utomeuropéer	**126**	11	115	10	1	—	1	—
Tillhopa	**23 722**	**5 087**	**18 635**	**3 187**	**233**	**759**	**746**	**102**

I nationalitetshänseende fördela sig utlänningarna på följande sätt: 5 973 tyskar, 4 360 finnar, 3 510 norrmän, 2 560 danskar, 2 207 medborgare i Amerikas förenta stater, 1 040 engelsmän, 872 ryssar (större delen numera s. k. statslösa), 560 estlänningar, 340 italienare, 337 tjeckoslovaker, 307 schweizare, 178 fransmän samt 1 352 övriga européer och 126 andra utomeuropéer än medborgare i Amerikas förenta stater (jfr tab. 1). Närmare hälften (44 %) voro alltså från våra nordiska grannländer.

[1] Statslösa ha räknats till den nation, inom vilken de senast ägde medborgarskap.
[2] Personer, som äro både judar och politiska flyktingar, ha här räknats till sistnämnda kategori.

Tab. 2. Antalet utlänningar i Sverige i mitten av februari 1939, fördelade på uppehållsorter. Preliminära siffror.

Uppehållsort	Hela antalet utlänningar	Därav							Antalet judar[1]	Antalet politiska flyktingar[1]
		Danskar	Estlänningar	Finnar	Norrmän	Tyskar	Medb. i Amerikas förenta stater	Övriga		
Stockholm	**7 627**	597	222	1 267	728	2 481	392	1 940	1 695	351
Göteborg	**2 101**	250	14	90	665	496	124	462	286	71
Malmö	**1 269**	371	2	32	80	433	42	309	214	76
Stockholms län	**1 967**	107	122	459	147	695	72	365	229	248
Uppsala »	**301**	29	10	78	14	88	31	51	35	3
Södermanlands »	**354**	21	13	44	61	66	35	114	7	83
Östergötlands »	**513**	39	5	31	39	119	190	90	43	8
Jönköpings »	**346**	60	1	11	42	78	100	54	34	8
Kronobergs »	**150**	21	1	5	18	33	44	28	20	4
Kalmar »	**237**	19	6	14	19	65	68	46	17	5
Gotlands »	**203**	6	114	20	2	13	15	33	1	9
Blekinge »	**178**	42	—	9	6	39	68	14	11	1
Kristianstads »	**612**	161	1	28	17	219	84	102	177	5
Malmöhus (exkl. Malmö) »	**1 329**	343	6	96	80	414	99	291	233	28
Hallands »	**297**	51	—	9	25	90	67	55	36	—
Göteborgs o. Bohus » (exkl. Göteborg) »	**422**	50	1	9	162	68	75	57	12	8
Älvsborgs »	**781**	93	2	35	231	170	127	123	28	11
Skaraborgs »	**203**	30	8	20	24	42	62	17	3	4
Värmlands »	**769**	37	4	35	443	50	139	61	24	4
Örebro »	**316**	5	3	13	53	47	67	128	7	7
Västmanlands »	**322**	30	5	85	49	65	42	46	21	13
Kopparbergs »	**412**	43	6	37	124	53	110	39	19	3
Gävleborgs »	**224**	7	4	29	38	63	47	36	11	3
Västernorrlands »	**558**	20	4	329	88	45	46	26	16	14
Jämtlands »	**384**	104	3	34	191	6	14	32	1	2
Västerbottens »	**271**	18	2	124	73	16	23	15	3	2
Norrbottens »	**1 576**	6	1	1 417	91	19	24	18	4	21
Samtliga orter	**23 722**	**2 560**	**560**	**4 360**	**3 510**	**5 973**	**2 207**	**4 552**	**3 187**	**992**

Av utlänningarna kunna 3 420 betecknas som judar (fader, moder eller båda judar). Härav voro 2 143 tyskar (36 % av alla härvarande tyskar) och 620 ryssar (71 % av alla härvarande ryssar). Av hela antalet redovisade judar ha 746 inkommit i Sverige före år 1928; 233 judar ha betecknats jämväl såsom politiska flyktingar.

Såsom politiska flyktingar ha 992 — de 233 judiska flyktingarna inräknade — utlänningar betecknat sig. Härav äro 657 tyskar, 124 tjeckoslovaker, 74 ryssar och 68 finnar. Övriga 69 redovisade flyktingar fördela sig med små tal på en del andra nationaliteter.

Av tab. 2 framgår, huru utlänningarna fördela sig på uppehållsort. Man finner, att rikets tre största städer hysa närmare hälften (46 %) av samtliga och att de län, som uppvisa det största antalet, äro Stockholms, Norrbottens och Malmöhus län.

[1] Personer, som äro både judar och politiska flyktingar, ha här räknats till sistnämnda kategori.

Slutligen må framhållas, att man vid den preliminära uträkningen nödgats lämna åsido vissa data angående utlänningarnas samhörighet med vårt land. Emellertid finnas bland utlänningarna ett stort antal i Sverige födda och personer, som tidigare varit svenska medborgare. Det senare gäller bland annat i mycket stor utsträckning de 2 207 medborgarna i Amerikas förenta stater. Dessa utlänningar med särskild anknytning till vårt land jämte medborgare i våra nordiska grannländer torde tillsammans utgöra omkring två tredjedelar av hela utlänningsklientelet.

Kortare meddelanden.

Sociala frågor inför riksdagen. I anslutning till den i närmast föregående bägge nummer av denna tidskrift meddelade förteckningen över propositioner och motioner i frågor av mera allmänt socialt intresse vid 1939 års riksdag kunna ytterligare följande uppgifter lämnas.

Propositioner avlämnade under tiden den 12 mars—18 april.

Nr 174 angående iordningställande av vissa kolonat i Norrbottens län att upplåtas till lappar m. m.

Nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Nr 236 angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m.

Nr 238 angående statsbidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar på landsbygden.

Nr 242 med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40.

Nr 244 med förslag till lantarbetstidslag.

Motioner, som väckts i anledning av nedanstående propositioner. (I = 1:a kammaren, II = 2:a kammaren. Siffrorna inom parentes avse motioner likalydande med föregående.)

Prop. nr 61 angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m. I: 231, II: 359, 360 (I: 232), 361 (I: 233).

» » 86 med förslag till lag om villkorlig dom. I: 249 (II: 380), 259, II: 374, 394.

» » 89 med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. I: 265 (II: 412).

» » 96 med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m. I: 258 (II: 395), 267 (II: 414), 268, 272 (II: 429), 273 (II: 428), 274 (II: 427), 277, II: 372, 373, 381, 382, 413, 415 (I: 271), 422, 423, 424, 425, 426, 430.

» » 103 angående skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn. I: 237.

» » 109 angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande. I: 238, 239, 240 (II: 367), 241 (II: 368), II: 369.

» » 114 med förslag till lag om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap m. m. II: 376.

» » 146 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m. I: 266 (II: 408), 275, II: 407, 409.

» » 166 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36, sid. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m. I: 285 (II: 439), 286 (II: 438), II: 440.

Prop. nr 177 angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem. I: 255 (II: 386), II: 375, 385.

» » 178 angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. och 179 angående anslag till statens arbetslöshetskommission ävensom till reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. I: 282 (II: 436).

» » 188 angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning för lantarbetare m. m. I: 269 (II: 419), II: 388, 389, 401.

» » 204 angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten berörande frågor. II: 417 (I: 276).

Förslag om tjänsteplikt m. m. Inom rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap ha under år 1938 utarbetats utkast till lag om tjänsteplikt m. m. och till vissa därmed sammanhängande författningar. Utkasten, som överlämnats till Kungl. Maj:t, ha sedermera remitterats till vissa myndigheter och sammanslutningar för yttrande.

Utkastet till lag om tjänsteplikt m. m. stadgar skyldighet för envar, som fyllt 18 men ej 70 år, att vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden — om så påfordras — i mån av förmåga fullgöra arbete, som utan att vara att hänföra till militär tjänstgöring är av betydelse för tillgodoseende av krigsmaktens behov eller ock erfordras för folkförsörjningen eller annat ändamål av synnerlig vikt för det allmänna. För att tjänsteplikt skall kunna tillämpas kräves förordnande av Konungen. Sådant förordnande må under tid, då riksdagen är samlad, meddelas allenast med riksdagens samtycke. Under tid, då riksdagen icke är samlad, äger Konungen enligt utkastet meddela dylikt förordnande för tiden till dess 30 dagar förflutit från det riksdagen sammanträtt.

Lagutkastet innehåller även bestämmelser om tjänstepliktigs anställningsvillkor. Utkastet förutsätter, att parterna kunna träffa avtal härom med sedvanlig verkan. Eljest skall gälla, att om tjänstepliktig ålagts att kvarstanna i förutvarande tjänst det avtal, som dittills tillämpats, alltjämt skall vara gällande. Ålägges tjänstepliktig däremot att tillträda tjänst hos arbetsgivare, hos vilken han ej förut var anställd, skall tillämpas kollektivavtal, som må vara gällande å arbetsplatsen och för den sysselsättning, varom fråga är. Är ej sådant avtal gällande, skola anställningsvillkoren, i den mån ej förhållandena på platsen föranleda avvikelser, regleras enligt kollektivavtal, som må finnas annorstädes beträffande verksamhet, vilken är av enahanda art som den ifrågavarande. I sista hand skola anställningsvillkoren bestämmas efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt.

För den händelse kollektivavtal upphör att gälla, utan att nytt avtal slutits, äger enligt utkastet Konungen eller, efter bemyndigande av Konungen, skiljenämnd föreskriva, att avtalet med eventuella ändringar alltjämt skall tillämpas å tjänstepliktiga. — I den mån tjänstepliktigs anställningsvillkor ej äro bestämda genom förutvarande arbetsavtal eller kollektivavtal, skola de enligt utkastet, när överenskommelse ej kan träffas, prövas av skiljenämnd. Utkastet innehåller vidare bestämmelse om rätt för Konungen eller skiljenämnd att i fråga om tjänstepliktigs anställningsvillkor föreskriva ändring i gällande avtal. Stadganden ha tillika meddelats om skiljenämnds sammansättning, avsedda bland annat att giva lika stort utrymme åt arbetstagare- som åt arbetsgivareintressena.

Bland övriga bestämmelser i lagutkastet må nämnas, att tjänstepliktig skall vara berättigad till reseersättning och gottgörelse för ökning av levnadsomkostnaderna samt att staten skall ansvara för de ersättningar, som skola tillkomma tjänstepliktig.

Till de föreslagna lagbestämmelserna om tjänsteplikt anknyter ett utkast till tillämpningsförordning. I denna förutsättes en organisation av kristidsorgan för arbetsmarknadens reglering, bestående av central arbetskommission, kristidsstyrelser och kristidsnämnder.

Ett särskilt utkast till lag om tjänsteplikt har upprättats av extra ledamoten i riks-

kommissionen, f. d. häradshövding K. Dahlberg. Detta utkast avviker från det refererade huvudsakligen beträffande frågan om anställningsvillkorens reglerande.

Det må även nämnas, att inom rikskommissionen utarbetats utkast till författning med särskilda bestämmelser om arbetsförmedling, varigenom denna skulle kunna koncentreras till nyssnämnda kristidsorgan. Genom en sådan koncentration av arbetsförmedlingen skulle eljest föreliggande behov av tjänsteplikt till en viss grad kunna hållas undan. Det har framhållits, att tjänsteplikt helt naturligt bör anlitas först i den mån frivilligheten väg ej för till målet. Slutligen har upprättats ett lagutkast, enligt vilket Konungen vid utomordentliga krisförhållanden kan medgiva undantag från gällande bestämmelser om arbetarskydd m. m. Till ifrågavarande komplex av författningsutkast anknyter även ett utkast till lag angående tjänstepliktigs deltagande i val.

Den 24 mars innevarande år har chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmält ifrågavarande författningsutkast i statsrådet, därvid Kungl. Maj:t beslutat föranstalta om skyndsam utredning angående behovet av arbetskraft och vilken arbetskraft, som under skilda tidslägen kan tänkas stå till förfogande inom livsviktiga verksamhetsområden. Därest av utredningen skulle framgå, att behov av tjänstepliktslagstiftning kunde anses föreligga, borde på grundval av föreliggande utkast och däröver avgivna yttranden framläggas förslag i ämnet.

För verkställande av denna utredning ha tillkallats expeditionschefen Å. Natt och Dag, tillika ordförande, riksdagsmannen K. O. H. Andersson i Dunker, fröken Birgit Carell, landsorganisationens ordförande K. A. Lindberg, majoren A. G. Nordin, professorn G. B. Ohlin, direktören G. Söderlund och fru Disa Västberg.

Åtgärder mot ombyte av arbetsplats i Sovjetunionen. Föregångna av en intensiv propagandakampanj över hela Sovjetunionen ha den 20 och 28 dec. 1938 vissa förordningar utfärdats, som avse att förbättra disciplinen på arbetsplatserna och bekämpa överdrivet täta ombyten av arbetsplats.

Sålunda ha *arbetsböcker* införts för såväl kroppsarbetare som övriga löntagare, inräknat säsongarbetare och tillfälligt anställda. Så länge anställningen varar, skall företaget ha hand om arbetsboken, vilken överlämnas till arbetstagaren, när denne önskar lämna företaget. Varje bok skall innehålla bl. a. uppgifter om ålder, utbildning, yrke, ombyte av anställning, avskedanden med angivande av orsakerna och erhållna belöningar. Däremot införas icke ådömda disciplinstraff.

Förseelser mot *arbetsdisciplinen* skola bekämpas av företagets ledning under samverkan med fackföreningarna. Arbetstagare, som kommer mer än 20 minuter för sent utan giltigt förfall, skall omedelbart avskedas. Han får först efter tre månader ånyo anställas vid samma företag, men kan omedelbart erhålla anställning vid annat företag. I båda fallen går han förlustig de rättigheter och förmåner (i fråga om semester, socialförsäkring o. s. v.), som sammanhänga med längden av hans tidigare oavbrutna anställning vid det företag, från vilket han avskedats. Andra förseelser mot arbetstidsbestämmelserna eller lättja under arbetet bestraffas bl. a. genom tillrättavisning eller förflyttning till lägre avlönat arbete. Arbetstagare,som brutit mot disciplinen tre gånger under loppet av en månad, eller fyra gånger under loppet av två på varandra följande månader, avskedas. — Arbetstagare, som önskar lämna företaget, skall varsko ledningen en månad i förväg.

Rätt till avlönad *semester,* som utgår med minimum 12 arbetsdagar under året för vuxna löntagare, förutsätter hädanefter en kvalifikationsperiod om 11 månaders tjänstgöring inom samma företag (mot tidigare $5^1/_2$).

Slutligen ha en del förändringar införts i *socialförsäkringen.* De besparingar, dessa förändringar komma att medföra, skola fackföreningarna, som ansvara för administrationen av socialförsäkringen, använda bl. a. för ökad produktion av bostäder åt arbetstagarna.

Vid utbetalandet av understöd vid temporär arbetsoförmåga har skillnaden i understödsbelopp för arbetstagare med lång resp. kort anställningstid ökats. Medan tidigare full lön

utbetalades från första dagen av arbetsoförmåga till arbetstagare, som tillhörde fackförening och arbetat minst tre år, varav åtminstone två år inom samma företag, kräves numera minst sex års oavbruten anställning inom samma företag. Vidare har kvalifikationsperioden för invaliditetspension förlängts, samtidigt som pensionsbeloppen stegrats. — Alderspensioner skola utbetalas även åt personer, som fortsätta att arbeta mot lön, oavsett lönens storlek.

Moderskapsunderstöd skall framdeles endast tilldelas kvinnor, som arbetat åtminstone 7 månader inom samma företag. Understödsperioden har samtidigt reducerats till 35 dagar före och 28 dagar efter förlossningen (mot hittillsvarande 56 dagar såväl före som efter). Bidragen utgå med samma belopp per vecka som tidigare. — Vid rekommendation för vistelse på vilohem skall den arbetstagare ha företräde, som tjänstgjort mer än två år inom samma företag. Källor: Industrial and Labour Information 1939, nr 3 och 4; Bjuletenj VCSPS (Sovjetunionens fackföreningars centralråds bulletin) 1939, nr 1.

Det belgiska familjelönsystemet utvidgas. I Belgien, Frankrike och vissa andra länder, har — särskilt sedan tiden under och närmast efter världskriget — det s. k. familjelönsystemet i en eller annan form vunnit tillämpning. I allmänhet innebär systemet, att löntagarna från arbetsgivaren eller någon understödskassa erhålla tillägg till sin lön alltefter antalet av de barn de försörja. I Belgien, liksom i Frankrike, var systemet till en början frivilligt och tillämpades av vissa enskilda företag. Det utvidgades kraftigt under 1920-talet, bl. a. genom att stat och kommuner samt hela gruvindustrien anslöto sig till detsamma. Genom lag den 4 augusti 1930 infördes familjelönen i princip för samtliga löntagare, varvid dock tillämpningen skulle ske successivt. Det redan tidigare i viss utsträckning praktiserade systemet med utjämningskassor gjordes samtidigt obligatoriskt och en landsomfattande central utjämningskassa upprättades. Till utjämningskassorna betala arbetsgivarna regelbundet avgifter för varje hos dem anställd person, oavsett om denne har barn eller ej. Kassorna betala sedan ut barntilläggen. Minimibeloppen för avgifter och barntillägg fastställas lika för alla genom lag. Tilläggen, som stiga progressivt med barnantalet, bestämdes år 1936 till 15 belgiska francs för första barnet, 25 för andra, 50 för tredje, 85 för fjärde och 120 för vart och ett av följande barn per månad (1 belgisk franc i april 1939 = c:a 14 öre). Vissa administrativa och även ekonomiska svårigheter, som sammanhängt med världskrisen, ha yppat sig vid systemets genomförande. Från officiellt håll anfördes sålunda år 1937, att mellan 20 och 30 % av de privata företagen ännu stodo utanför systemet.

Genom lag den 10 juni 1937, för vilken tillämpningsföreskrifter utfärdats först den 4 februari 1939, har familjelönsystemet icke dess mindre utsträckts att omfatta även arbetande icke-löntagare. En arbetsgivare erlägger alltså numera avgifter både för sig själv och för de hos honom anställda. Avgifternas storlek är enligt den nya lagen i viss mån varierande efter vederbörandes ekonomiska bärkraft, och särskilda svårigheter ha därför givetvis yppat sig för lagstiftaren, när det gällt att fastställa regler för beräkningen av de avgifter, som skola erläggas av smärre jordbrukare, pråmskeppare, ambulerande handelsmän, utövare av fria yrken m. fl. Barntilläggen utgå efter samma skala som ovan angivits för löntagarna.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Erkända arbetslöshetskassor år 1937.

Vid 1937 års riksdag vidtogos vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor och förordningen om statsbidrag till dessa kassor. Till grund för riksdagens beslut låg en av Kungl. Maj:t efter förslag av socialstyrelsen framlagd proposition (172/1937). Ändringarna beträffande förordningen om erkända arbetslöshetskassor avsågo huvudsakligen att bereda kassorna möjlighet att utöka den längsta understödstiden under en tolvmånadersperiod till 156 dagar samt en anpassning av avgiftsvillkoren för säsongfackens arbetare till bättre överensstämmelse med deras sysselsättningsförhållanden. Ändringarna inneburo även en skärpning av förordningens bestämmelser angående kassornas fondbildning. De ändrade grunderna för statsbidraget inneburo en utökning av daghjälpsbidraget vid mera omfattande arbetslöshet. Genom denna ändring jämte det ökade kravet på fondbildning ha kassornas möjligheter att understödja medlemmarna även vid svårartad arbetslöshet väsentligt utökats. Slutligen ändrades grunderna för det statliga förvaltningsbidraget till kassorna genom bidragets gradering efter kassans medlemsantal, varjämte detsamma genomsnittligt ökades till ungefär 3 kr. per årsmedlem. De ändrade bestämmelserna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor trädde i kraft den 1 juli 1937, under det att de ändrade grunderna för statsbidraget tillämpades från och med den 1 januari 1938.

Under år 1937 ha två nya erkända arbetslöshetskassor tillkommit. Båda kassorna äro rikskassor och ha ombildats från förut verksamma fackliga arbetslöshetskassor. Uppgift om datum för erkännande och tillstånd till utbetalning av understöd angives i följande sammanställning. Kassans verksamhetsområde framgår av namnet.

Kassa	Erkänd fr. o. m. den	Tillstånd till utbetalning av understöd fr. o. m. den
Livsmedelsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa	1/1 1937	1/1 1937
Textilarbetarnas erkända arbetslöshetskassa	1/10 1937	1/10 1937

Vid utgången av år 1937 voro elva erkända arbetslöshetskassor i verksamhet. Medlemsbeståndet och medlemsrörelsen inom de olika kassorna framgår av tab. 1. Antalet under året in- och utträdda medlemmar är för samtliga kassor förhållandevis stort. Antalet tillkomna medlemmar tillhörande kassor, vilka voro i verksamhet vid utgången av år 1936, uppgick sålunda till 29·2 % av antalet medlemmar i samma kassor vid början av år 1937. Motsvarande antal avgångna medlemmar utgjorde 14·0 % av medlemsantalet vid årets början. Nettoökningen under året för dessa kassor belöpte sig sålunda till 15·2 % av det sistnämnda antalet. Sammanräknat voro vid utgången av år 1937 152 163 personer medlemmar av erkända arbetslöshetskassor.

Tab. 1. Antal medlemmar i erkända arbetslöshetskassor år 1937.

Kassa		Antal medlemmar den 1 januari 1937	Antal under året tillkomna medlemmar			Antal under året avgångna medlemmar				Antal medlemmar den 31 december 1937
			Nyinskrivna	Överförda från andra kassor	Summa tillkomna	Uteslutna på grund av bristande avgiftsbetalning	Överförda till andra kassor	Utträdda ur kassan	Summa avgångna	
Beklädnadsarbetarnas	m.	3 567	.	.	.	.	.	.	.	3 995
	kv.	15 852	.	.	.	.	.	.	.	18 682
	s:a	19 419	5 632	382	6 014	—	340	2 416	2 756	22 677
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	m.	2 016	.	.	.	.	.	.	.	2 290
	kv.	429	.	.	.	.	.	.	.	557
	s:a	2 445	649	48	697	168	29	98	295	2 847
Stenindustriarbetarnas	m.	1 197	.	.	.	.	.	.	.	1 817
	kv.	—	.	.	.	.	.	.	.	—
	s:a	1 197	690	—	690	6	1	63	70	1 817
Handelsanställdas m. fl.	m.	17 092	.	.	.	.	.	.	.	18 958
	kv.	9 026	.	.	.	.	.	.	.	10 533
	s:a	26 118	6 706	250	6 956	1 429	441	1 713	3 583	29 491
Sko- och läderarbetarnas	m.	6 625	.	.	.	.	.	.	.	6 744
	kv.	4 041	.	.	.	.	.	.	.	4 200
	s:a	10 666	1 262	157	1 419	369	198	574	1 141	10 944
Träindustriarbetarnas	m.	18 742	.	.	.	.	.	.	.	22 485
	kv.	421	.	.	.	.	.	.	.	537
	s:a	19 163	5 498	903	6 401	597	1 186	759	2 542	23 022
Musikernas	m.	834	.	.	.	.	.	.	.	741
	kv.	38	.	.	.	.	.	.	.	50
	s:a	872	261	—	261	330	1	11	342	791
Lantarbetarnas	m.	556	.	.	.	.	.	.	.	808
	kv.	2	.	.	.	.	.	.	.	1
	s:a	558	409	16	425	69	43	62	174	809
Frisörernas	m.	1 203	.	.	.	.	.	.	.	1 546
	kv.	906	.	.	.	.	.	.	.	1 166
	s:a	2 109	1 254	—	1 254	85	3	563	651	2 712
Livsmedelsarbetarnas	m.	16 345	.	.	.	.	.	.	.	16 750
	kv.	6 284	.	.	.	.	.	.	.	7 146
	s:a	22 629	3 208	735	3 943	839	790	1 047	2 676	23 896
Textilarbetarnas	m.	[1] 10 005	.	.	.	.	.	.	.	13 739
	kv.	18 463	.	.	.	.	.	.	.	19 418
	s:a	28 468	6 105	15	6 120	96	35	1 300	1 431	33 157
Samtliga arbetslöshetskassor	m.	**78 182**	.	.	.	.	.	.	.	**89 873**
	kv.	**55 462**	.	.	.	.	.	.	.	**62 290**
	s:a	**133 644**	**31 674**	**2 506**	**34 180**	**3 988**	**3 067**	**8 606**	**15 661**	**152 163**

Inkomster och utgifter inom kassorna under år 1937 redovisas i tab. 2. Endast verkliga inkomster och utgifter ha medtagits. Inträdes- och övergångsavgifter, vilka uppgå till relativt obetydliga belopp, ha redovisats under »övriga inkomster». Under året erlagda veckoavgifter befinnas uppgå till 2 241 195 kr., under det att såsom daghjälp utgivits 1 807 736 kr. På året belöpande statligt daghjälpsbidrag uppgick till 653 407 kr. eller 36·1 % av det sammanlagda

[1] Uppgifterna avse tidpunkten för antagandet som erkänd arbetslöshetskassa.

Tab. 2. Inkomster och utgifter

Kassa	Erlagda veckoavgifter	Statsbidrag			
		Daghjälpsbidrag	Förvaltningsbidrag		Summa statsbidrag
			Medlemsbidrag	Arvodesbidrag	
Beklädnadsarbetarnas	282 596	90 004	42 792	500	133 296
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	102 054	6 962	5 317	390	12 669
Stenindustriarbetarnas	30 727	21 458	2 875	360	24 693
Handelsanställdas m. fl.	353 675	47 974	55 830	830	104 634
Sko- och läderarbetarnas	225 553	183 531	21 678	495	205 704
Träindustriarbetarnas	506 821	47 983	42 326	703	91 012
Musikernas	26 895	19 872	1 531	490	21 893
Lantarbetarnas	11 633	5 505	1 419	287	7 211
Frisörernas	32 629	15	4 946	315	5 276
Livsmedelsarbetarnas	574 881	217 352	46 333	424	264 109
Textilarbetarnas	93 731	12 751	15 753	—	28 504
Summa	**2 241 195**	**653 407**	**240 800**	**4 794**	**899 001**

understödsbeloppet. Reshjälp har under året praktiskt taget ej förekommit. Utgifter i kassorna av annat slag än utgiven daghjälp kunna sålunda betraktas såsom förvaltningskostnader. Härvid är emellertid att märka, att de för livsmedelsarbetarnas och textilarbetarnas kassor angivna beloppen till viss del måste betraktas som engångskostnader i samband med kassans trädande i verksamhet. Sammanlagt utgjorde förvaltningskostnaderna i runt tal 530 000 kr. Såsom statligt förvaltningsbidrag utbetalades sammanlagt 245 594 kr. Detta bidrag täckte följaktligen något över 45 % av de totala förvaltningskostnaderna. Det ekonomiska förloppet av kassornas verksamhet under året har i stort sett varit tillfredsställande. Underskott förekommer endast i två kassor, nämligen sko- och läderarbetarnas och musikernas. I den förstnämnda kassan är emellertid underskottet obetydligt. I musikernas erkända arbetslöshetskassa är detsamma till väsentlig del betingat av de förhållandevis höga förvaltningskostnaderna. Rörelsen inom de erkända arbetslöshetskassorna tillsammantagna har under året givit ett fonderat överskott av i det närmaste 1 milj. kr. Det sammanlagda statsbidraget utgjorde 899 001 kr.

Antal understödsdagar med fördelning på olika daghjälpsbelopp angives i tab. 3. Det genomsnittliga daghjälpsbeloppet uppgick under år 1937 till 2·90 kr. I tabellen redovisas även understödda dagar med daghjälpsbelopp, som icke finnas angivna i respektive kassas stadgar. Detta beror på att förordningens bestämmelser om understödsrätt vid övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp analogivis tillämpas vid övergång från annan arbetslöshetskassa. I detta hänseende ha samma regler tillämpats, vare sig den kassa, från vilken övergång skett, varit en erkänd kassa eller en annan

år 1937 (i kronor).

Räntor och övriga inkomster	Summa inkomster	Utgiven daghjälp	Förvaltningskostnader och övriga utgifter	Summa utgifter	Överskott (+) eller underskott (—)
7 266	423 158	224 949	76 170	301 119	+ 122 039
7 402	122 125	31 481	19 331	50 812	+ 71 313
3 275	58 695	40 434	10 007	50 441	+ 8 254
15 351	473 660	258 871	109 765	368 636	+ 105 024
2 735	433 992	385 262	51 263	436 525	— 2 533
15 945	613 778	241 919	79 983	321 902	+ 291 876
2 325	51 113	44 156	17 476	61 632	— 10 519
15 319	34 163	12 609	8 477	21 086	+ 13 077
24 272	62 177	1 771	11 556	13 327	+ 48 850
1 962	840 952	526 899	114 951	641 850	+ 199 102
63 647	185 882	39 385	34 973	74 358	+ 111 524
159 499	**3 299 695**	**1 807 786**	**533 952**	**2 341 688**	**+ 958 007**

arbetslöshetskassa. I likhet med förfaringssättet vid uppställandet av denna tabell för föregående år ha understödsdagar, för vilka utgått daghjälpsbelopp, som icke finnas angivna i den erkända kassans stadgar, angivits med kursiv stil.

Enligt de under år 1937 gällande grunderna för daghjälpsbidragets beräkning utgick detta med sitt högsta belopp räknat i genomsnitt per medlem, då antalet understödda dagar per år och medlem uppnådde 21 dagar. Kostnader för understöd för det överskjutande antalet understödsdagar ha följaktligen i sin helhet måst bestridas med kassans övriga tillgångar. Då vidare daghjälpsbidraget skall beräknas för varje understödsklass för sig inom en kassa, är det möjligt, att berörda förhållande kan göra sig gällande inom en viss understödsklass inom kassan utan att antalet understödda dagar per medlem inom kassan i dess helhet överstiger 21 dagar under året. Maximalt daghjälpsbidrag har för år 1937 utgått i vissa klasser inom fem av de under året verksamma elva kassorna, nämligen beklädnadsarbetarnas, stenindustriarbetarnas, sko- och läderarbetarnas, musikernas och frisörernas erkända arbetslöshetskassor. Antalet understödsdagar, överskjutande 21 dagar per medlem under året, har sammanlagt uppgått till 9 337 med ett motsvarande understödsbelopp av 33 425 kr. Det genomsnittliga daghjälpsbeloppet för dessa understödsdagar tillsammantagna utgjorde sålunda 3·58 kr. Det erinras om att det genomsnittliga daghjälpsbeloppet för samtliga understödsdagar utgjorde 2·90 kr. I ifrågavarande understödsklasser, bland vilkas medlemmar arbetslöshet förekommit i relativt stor omfattning, utgick sålunda ett daghjälpsbelopp, som genomsnittligt var avsevärt högre än medelbeloppet för understödsrörelsen i dess helhet.

Tab. 3. Antal understödda dagar med fördelning efter daghjälpsbelopp.

Daghjälpsbelopp i kronor	Arbetslöshetskassa											Samtliga kassor
	Beklädnadsarb.	Sadelmakarnas, tapets. o. reseff.-arb.	Stenindustriarb.	Handelsanställdas m. fl.	Sko- o. läderarbetarnas	Träindustriarbetarnas	Musikernas	Lantarbetarnas	Frisörernas	Livsmedelsarbetarnas	Textilarbetarnas	
0: 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*18*	—	**18**
0: 75	—	—	—	*30*	—	*39*	—	—	—	*8*	*296*	**373**
1: —	1 600	—	—	2 261	—	*155*	—	477	—	*146*	*1 356*	**5 995**
1: 07	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*8*	—	**8**
1: 08	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*3*	—	**3**
1: 10	—	—	—	—	*445*	—	—	—	—	—	—	**445**
1: 16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2 168*	—	**2 168**
1: 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*5 785*	—	**5 785**
1: 25	—	—	—	—	—	*1*	—	—	—	—	*2 048*	**2 049**
1: 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*1*	—	**1**
1: 50	—	—	—	*46*	*342*	5 009	*1 004*	356	194	308	953	**8 212**
1: 65	306	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**306**
1: 75	—	—	—	—	5 612	*12*	—	—	—	*21 419*	*1 623*	**28 666**
1: 80	—	—	—	—	*9*	—	—	—	—	—	—	**9**
2: —	33 666	2 119	8 614	21 492	—	*421*	4 217	759	671	7 833	1 385	**81 177**
2: 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*256*	*90*	**346**
2: 33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*5 089*	—	**5 089**
2: 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2 512*	—	**2 512**
2: 40	—	—	—	—	—	*2*	—	—	—	—	—	**2**
2: 50	4 193	—	—	—	43 308	8 372	—	700	—	—	3 458	**60 031**
2: 75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*8*	**8**
3: —	29 978	9 081	6 694	25 597	67 459	70 873	1 279	2 777	46	59 152	4 038	**276 974**
3: 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*258*	**258**
3: 50	—	—	—	*42*	—	—	—	—	—	*41 943*	*54*	**42 039**
3: 75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*2*	**2**
4: —	13 774	—	781	34 149	15 944	—	847	—	—	30 314	1 700	**97 509**
5: —	—	—	—	—	—	—	4 343	—	—	—	—	**4 343**
Summa understödda dagar	**83 517**	**11 200**	**16 089**	**83 617**	**133 119**	**84 884**	**11 690**	**5 069**	**911**	**176 963**	**17 269**	**624 328**

Anm. De daghjälpsbelopp, som gälla rader, vari siffror med kursivstil förekomma, äro icke angivna i kassans stadgar. Deras förekomst beror på vissa övergångsförhållanden, vilka närmare omnämnts i texten.

Tab. 4. Försäkringsfonder (i kronor).

Kassa	Fond den 1/1 1937		Fond den 31/12 1937		Ökning (+) eller minskning (−) av fonden	
	total	per medlem	total	per medlem	total	per medlem
Beklädnadsarbetarnas	414 155	21·33	536 194	23·64	+ 122 039	+ 2·31
Sadelmakarnas, tapetserarnas och reseffektarbetarnas	168 736	69·01	240 049	84·32	+ 71 313	+ 15·31
Stenindustriarbetarnas	158 389	132·32	166 643	91·71	+ 8 254	− 40·61
Handelsanställdas m. fl.	401 086	15·36	506 110	17·16	+ 105 024	+ 1·80
Sko- och läderarbetarnas	283 066	26·54	280 533	25·63	− 2 533	− 0·91
Träindustriarbetarnas	744 150	38·83	1 036 026	45·00	+ 291 876	+ 6·17
Musikernas	25 168	28·86	14 649	18·52	− 10 519	− 10·34
Lantarbetarnas	9 987	17·90	23 064	28·51	+ 13 077	+ 10·61
Frisörernas	10 940	5·19	59 790	22·05	+ 48 850	+ 16·86
Livsmedelsarbetarnas	250 000	11·05	449 102	18·79	+ 199 102	+ 7·74
Textilarbetarnas	[1] 662 322	23·27	773 846	23·34	+ 111 524	+ 0·07
Summa	**3 127 999**	**23·41**	**4 086 006**	**26·85**	**+ 958 007**	**+ 3·44**

För samtliga klasser och kassor tillsammantagna uppgick antalet understödsdagar per år och medlem under 1937 till 5·182 dagar.

Storleken av den i 27 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrivna försäkringsfonden dels vid årets början eller vid den senare tidpunkt, vid vilken kassan antogs som erkänd arbetslöshetskassa, och dels vid årets slut redovisas i tab. 4. Det framgår, att kassornas sammanlagda behållna tillgångar ökats med 958 007 kr. under verksamhetsåret, vilket motsvarar 3·44 kr. per medlem räknat. Betraktas fondens förändring per medlem räknat, finner man, att fondbeloppet under året ökats i samtliga kassor med undantag av tre, nämligen stenindustriarbetarnas, sko- och läderarbetarnas och musikernas erkända arbetslöshetskassor. Beträffande den förstnämnda kassan har emellertid detta förhållande uteslutande sin grund i en omfattande nyrekrytering. De erkända arbetslöshetskassornas behållna tillgångar uppgingo vid 1937 års utgång till i runt tal 4·1 milj. kr. emot 2·2 milj. kr. föregående år. Per medlem räknat utgör fonden vid utgången av 1937 i det närmaste samma belopp som föregående år eller i runt tal 27 kr. Ökningen av fonderna har alltså i stort sett uppvägts av det ökade medlemsantalet.

[1] Uppgiften avser tidpunkten för antagandet som erkänd arbetslöshetskassa.

Arbetsmarknaden under mars 1939.

Den offentliga arbetsförmedlingens rapporter rörande utvecklingen på arbetsmarknaden under mars månad utvisade en för årstiden karakteristisk förbättring av läget inom så gott som samtliga yrkesgrupper. Jämsides med denna rent säsongmässiga företeelse kunde man iakttaga, huru förbättrade konjunkturförhållanden medfört ökad livaktighet inom en del industrigrenar, som förut måst tillämpa inskränkt drift. Tidigare permitterade arbetare ha nu kunnat återtagas, och även nyengageringar ha förekommit. Resultatet av de inträffade förändringarna blev, att antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser sjönk från 230 i februari till 179 i mars. En jämförelse med situationen vid motsvarande tidpunkt i fjol utfaller också gynnsamt, och över hela linjen med undantag för jordbruket voro relationstalen lägre i år än i fjol. Den genomsnittliga marssiffran år 1938 var 182. Med den rikare arbetstillgången på den öppna marknaden följde också en viss reducering av arbetsstyrkorna på reservarbetsplatserna, och totalantalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa, som i februari belöpte sig till 27 087, torde efter preliminär uppskattning komma att sjunka under redovisningsmånaden till omkring 25 000, vilken siffra dock överstiger fjolårets marssiffra, som var 19 184. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter beräknade arbetslöshetsprocenten utgjorde vid månadsskiftet februari/mars 12·9 % mot 14·9 % en månad tidigare och 14·5 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Inom jordbruket framträdde i södra och mellersta delarna av landet en väsentligt ökad efterfrågan på arbetskraft, dock ej av samma omfattning som i fjol, enär förberedelserna för vårarbetet till följd av mindre tjänlig väderlek ej kunde påbörjas så tidigt som förra året. Behovet av tillfällighetsarbetare, såsom daglönare och månadskarlar, var på grund härav tills vidare mindre framträdande och kunde utan svårighet fyllas, men desto större var efterfrågan på kompetenta ladugårdsskötare samt yngre drängar, villiga att antaga halvårstjänst för våren och sommaren. På dessa kategorier rådde mångenstädes brist, liksom också på all slags kvinnlig personal. Överföring av arbetskraft från norrlandslänen till andra landsdelar har med framgång fortsatts. — Skogsavverkningarna, som i år haft mindre omfattning än föregående år, avslutades i allmänhet under månaden, och ett stort antal skogsarbetare drabbades då av arbetslöshet.

Samtliga grenar inom industrigruppen med undantag av *pappersindustrien* redovisade bättre arbetstillgång än både nästlidne februari och i fjol. Särskilt må nämnas *gruvorna*, vilkas förut svaga ställning nu förbättrats; kvar stå dock betydande permitteringar. Inom de *mekaniska* yrkena ökades omsättningen väsentligt i fråga om bl. a. plåtslagare, maskinuppsättare och elektromekaniker. Brist rådde på skickliga specialarbetare. *Sågverken* gingo nu i allmänhet för full drift, under det att förhållandena för *papper och massa* alltjämt voro ogynnsamma. *Textilindustriens* behov av arbetskraft syntes vara synnerligen stort, och någon arbetslöshet av betydelse existerade knappast inom hithörande fack. *Byggnadsverksamheten* erbjöd

ökade arbetstillfällen, ehuru den på sina håll hämmades av ogynnsamma väderleksförhållanden.

Inom sjöfartsnäringen var läget för såväl däcks- som maskinpersonal bättre än föregående månad och i fjol vid samma tid. Sedvanlig brist konstaterades i fråga om yngre maskinister och befarna jungmän. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 4 220 påmönstringar och 3 249 avmönstringar. Motsvarande siffror ett år tidigare voro 4 088 och 3 262.

Utvecklingen beträffande de till handel och samfärdsel hänförliga yrkena, speciellt de kvinnliga, gick genomgående i gynnsam riktning. Tilltagande brist förmärktes på yngre *kontorister* och rutinerade stenografer, och på *affärsområdet* yppade sig svårigheter att anskaffa biträden inom skilda branscher. *Hotell- och restaurangrörelsen* gav ökad sysselsättning åt kokerskor, diskerskor och köksor, och efterfrågan på personal av olika slag för sommarsäsongen var redan nu livlig.

Vid lärarförmedlingarna kunde man på långt när ej tillgodose folkskolans behov av lärarkrafter, och för vikariat måste anlitas dels pensionerad personal, dels småskollärare med dispens.

Inom husligt arbete understeg antalet arbetsansökningar med 25 % siffran för lediganmälda platser, en omständighet, som tydligt framhäver svårigheten att anskaffa kunniga hembiträden.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under mars 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**
1939	219	230	179	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	201	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·8	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**
1939	*14·9*	*12·9*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 294.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Mars 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	7 752	2 449	2 053	5 993	6 811	4 258	13 745	9 260	6 311	148
Stockholms län . .	1 940	1 289	712	1 223	1 912	1 036	3 163	3 201	1 748	99
Uppsala län . . .	1 531	680	335	443	572	251	1 974	1 252	586	158
Södermanlands län	960	702	500	443	440	252	1 403	1 142	752	123
Östergötlands län .	2 035	1 224	709	801	992	500	2 836	2 216	1 209	128
Norrköping	1 711	653	555	235	240	119	1 946	893	674	218
Jönköpings län . .	1 363	641	369	550	656	292	1 913	1 297	661	147
Kronobergs län . .	668	209	147	127	256	106	795	465	253	171
Norra Kalmar län .	520	129	87	77	103	43	597	232	130	257
Södra Kalmar län .	1 353	578	442	408	481	254	1 761	1 059	696	166
Gotlands län . . .	316	124	70	132	199	97	448	323	167	139
Blekinge län . . .	1 845	592	403	562	900	401	2 407	1 492	804	161
Kristianstads län .	1 175	787	511	765	1 035	495	1 940	1 822	1 006	106
Malmöh. l.: Malmö	3 045	738	618	1 765	1 680	1 282	4 810	2 418	1 900	199
Hälsingborg . .	1 611	329	296	370	323	205	1 981	652	501	304
Länet i övrigt .	2 792	1 698	1 287	779	1 059	491	3 571	2 757	1 778	130
Hallands län . . .	804	335	173	339	323	171	1 143	658	344	174
Göteborgs stad . .	7 278	2 866	2 639	2 948	2 573	1 988	10 226	5 439	4 627	188
Göteb. o. Boh. län	2 670	886	712	383	469	245	3 053	1 355	957	225
Älvsborgs län . .	1 511	546	367	572	784	345	2 083	1 330	712	157
Skaraborgs län . .	1 195	1 061	638	413	672	325	1 608	1 733	963	93
Värmlands län . .	2 915	592	435	595	896	400	3 510	1 488	835	236
Örebro län	1 665	842	488	902	1 053	432	2 567	1 895	920	135
Västmanlands län .	904	612	356	527	765	348	1 431	1 377	704	104
Kopparbergs län .	1 002	391	323	476	666	324	1 478	1 057	647	140
Gävleborgs län . .	2 840	392	372	436	426	222	3 276	818	594	400
Västernorrlands län	7 615	808	758	575	677	346	8 190	1 485	1 104	552
Jämtlands län . .	1 051	592	431	444	568	329	1 495	1 160	760	129
Västerbottens län .	2 112	345	312	310	476	222	2 422	821	534	295
Norrbottens län . .	4 591	496	437	232	275	141	4 823	771	578	626
Summa mars 1939	**68 770**	**23 586**	**17 535**	**23 825**	**28 282**	**15 920**	**92 595**	**51 868**	**33 455**	**179**
» febr. 1939	71 969	20 014	15 805	22 441	21 067	12 671	94 410	41 081	28 476	230
» mars 1938	60 462	21 271	14 308	22 854	24 548	13 002	83 316	45 819	27 310	182
» » 1937	66 271	29 182	22 986	18 754	20 587	11 098	85 025	49 769	34 084	171
» » 1936	93 759	25 038	20 172	19 027	18 189	10 092	112 786	43 227	30 264	261

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 1 432 platser, varav 1 019 manliga och 413 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 854 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	11 434	9 536	5 099	982	1 665	365	12 047	12 416	11 201	5 464
Jordbruk	7 126	8 237	3 982	981	1 664	364	7 771	8 107	9 901	4 346
Skogshushållning . .	4 308	1 299	1 117	1	1	1	4 276	4 309	1 300	1 118
Industri o. hantverk .	29 765	4 872	4 422	2 890	1 776	995	31 301	32 655	6 648	5 417
Malmbrytning . . .	493	164	160	—	—	—	489	498	164	160
Metall- o. maskinind.	4 966	1 106	865	90	89	58	4 855	5 056	1 195	923
Jord- och stenind. .	2 150	227	220	13	11	10	2 066	2 168	238	230
Trävaruindustri . .	6 461	595	546	46	7	7	6 280	6 507	602	553
Pappers- o. graf. ind.	937	49	32	70	139	95	979	1 007	188	127
Livsmedelsindustri .	2 155	483	453	862	468	282	2 674	3 017	951	735
Textil- o. bekl.-ind.	1 002	135	114	1 356	860	432	2 286	2 358	995	546
Läder- o. gummiind.	1 244	154	130	341	133	53	1 552	1 585	287	183
Kemisk-teknisk ind. .	369	38	34	107	66	56	440	476	104	90
Byggnadsverksamh. .	9 725	1 854	1 805	5	3	2	9 437	9 730	1 857	1 807
Kraft- o. värmeprod.	263	67	63	—	—	—	243	263	67	63
Sjöfart och fiske . .	6 050	2 388	2 341	310	105	89	6 148	6 360	2 493	2 430
Handel o. samfärdsel	9 441	4 888	3 805	6 438	7 630	4 426	13 896	15 879	12 518	8 231
Kontorsarbete . . .	702	262	143	486	280	179	1 156	1 188	542	322
Affärs- o. lagerarb. .	2 590	635	565	995	674	395	3 348	3 585	1 809	960
Landtransport . . .	4 133	2 764	2 065	156	542	134	3 852	4 289	3 306	2 199
Hotell- o. rest.-rör. .	908	550	505	3 343	4 290	2 694	3 189	4 251	4 840	3 199
Litter. o. konstn. arb.	275	162	158	29	41	39	296	304	203	197
Förvaltn. o. underv. .	606	295	235	453	210	167	990	1 059	505	402
Sjukvård o. hygien .	227	220	184	976	1 593	818	1 065	1 208	1 813	952
Husligt arbete . . .	122	49	35	12 561	17 100	10 041	8 422	12 683	17 149	10 076
Diversearbete	10 741	1 853	1 833	5	6	4	10 069	10 746	1 859	1 837
Ungdom ut. särsk. utb.	1 217	—	—	639	—	—	1 821	1 856	—	—
Summa	**68 770**	**23 586**	**17 585**	**23 825**	**28 282**	**15 920**	**83 704**	**92 595**	**51 868**	**33 455**
Därav under 18 år	2 609	2 435	1 287	2 265	2 802	1 344	4 739	4 874	5 237	2 631

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Mars 1939	Febr. 1939	Mars 1938	Mars 1939	Febr. 1939	Mars 1938	Mars 1939	Febr. 1939	Mars 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	120	146	78	59	61	37	111	135	70	53	22	49
Jordbruk	87	115	71	59	61	37	82	105	64	48	22	44
Skogshushållning . .	332	214	141	·	·	·	331	214	141	86	·	86
Industri o. hantverk .	611	842	770	163	239	397	491	678	682	91	56	81
Sjöfart och fiske . .	253	413	285	295	·	282	255	414	285	98	85	97
Handel o. samfärdsel	193	251	267	84	112	92	127	170	154	78	58	66
Husligt arbete . . .	·	·	·	73	86	74	74	86	75	·	59	59
Diversearbete	580	361	611	·	·	·	578	361	611	99	·	99
Summa	**292**	**360**	**284**	**84**	**107**	**93**	**179**	**230**	**182**	**74**	**56**	**65**
Därav under 18 år	107	143	106	81	118	103	93	129	104	53	48	50

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 1 580 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 28 februari 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar: Samtliga	Redovisade medlemmar: Därav kvinnor	Arbetslösa: Samtliga Antal	Arbetslösa: Samtliga %	Arbetslösa: Därav kvinnor	Föregående månad: Medlemmar	Föregående månad: Därav arbetslösa	Föregående månad: %
Beklädnadsarbetareförb. . .	87	25 384	21 032	**1 482**	**5·8**	1 246	24 495	1 853	7·6
Bleck- o. plåtslagareförb. .	59	2 756	—	**561**	**20·4**	—	2 752	431	15·7
Bokbindareförbundet . . .	50	7 619	5 002	**253**	**3·3**	138	7 573	352	4·6
Bryggeriindustriarb.-förb. .	114	7 005	1 549	**435**	**6·2**	199	6 759	390	5·8
Byggnadsträarbetareförb. .	306	32 552	—	**10 326**	**31·7**	—	32 874	11 910	36·2
De förenade förbunden . .	52	9 659	2 926	**449**	**4·6**	182	9 609	472	4·9
Elektriska arbetareförb. . .	82	7 641	—	**676**	**8·8**	—	7 094	556	7·8
Gjutareförbundet	109	7 750	—	**317**	**4·1**	—	7 640	387	5·1
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	558	62 562	6 755	**15 948**	**25·5**	1 142	64 401	18 232	28·3
Byggnadsind.-arb. . . .	189	23 907	543	**7 892**	**33·0**	138	24 121	9 405	39·0
Byggnadsämnesind.-arb.	198	13 351	353	**4 144**	**31·0**	53	12 608	4 270	33·9
Glasbruksarb.	42	3 777	74	**395**	**10·5**	23	3 996	537	13·4
Sockerfabriksarb. . . .	18	3 382	421	**881**	**26·0**	56	4 457	1 182	26·5
Tändsticksarb.	4	1 339	570	**68**	**5·1**	3	1 327	74	5·6
Övriga arb.	112	16 806	4 794	**2 568**	**15·3**	869	17 897	2 764	15·4
Gruvindustriarbetareförb. .	56	9 001	54	**888**	**9·9**	4	8 724	887	10·2
Handelsarbetareförb. . . .	254	36 087	13 977	**1 703**	**4·7**	374	35 668	1 695	4·8
Kommunalarbetareförb. . .	239	40 563	9 899	**3 059**	**7·5**	790	41 813	3 209	7·7
Lantarbetareförbundet . .	643	36 418	584	**3 214**	**8·8**	313	35 649	3 513	9·9
Litografförbundet	18	2 724	163	**37**	**1·4**	6	2 710	47	1·7
Livsmedelsarbetareförb. . .	128	24 538	7 430	**2 374**	**9·7**	670	24 853	2 708	10·9
Metallindustriarb.-förb. . .	304	154 968	8 274	**10 517**	**6·8**	483	151 224	10 348	6·8
Järnbruksarbetare . . .	59	33 503	280	**1 522**	**4·5**	1	31 361	1 317	4·2
Verkstadsarbetare . . .	245	121 465	7 994	**8 995**	**7·4**	482	119 863	9 031	7·5
Murareförbundet	106	9 491	—	**2 096**	**22·1**	—	9 553	2 662	27·9
Målareförbundet	193	14 334	1	**5 249**	**36·6**	—	15 038	7 344	48·8
Pappersindustriarb.-förb. .	141	32 819	1 445	**3 921**	**11·9**	217	33 042	5 588	16·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	52	3 168	662	**261**	**8·2**	66	3 125	279	8·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	49	10 325	4 204	**540**	**5·2**	152	10 180	1 043	10·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	352	17 863	3	**5 102**	**28·6**	2	18 404	5 034	27·4
Stenindustriarbetareförb. .	127	6 934	—	**1 136**	**16·4**	—	7 502	1 995	26·6
Sågverksindustriarb.-förb. .	220	20 980	11	**8 375**	**39·9**	9	21 385	10 431	48·8
Textilarbetareförbundet . .	92	35 556	20 794	**1 218**	**3·4**	669	35 117	1 482	4·2
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 482	1 905	**55**	**2·2**	45	2 412	54	2·2
Transportarbetareförb. . .	148	20 487	344	**3 529**	**17·2**	36	21 257	3 482	16·4
Träindustriarbetareförb. . .	214	19 309	346	**1 974**	**10·2**	47	19 491	2 235	11·5
Typografförbundet	103	11 399	602	**357**	**3·1**	58	11 101	360	3·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	195	16 948	—	**5 404**	**31·9**	—	17 066	6 095	35·7
Summa	**5 061**	**689 322**	**107 962**	**91 456**	**13·3**	**6 848**	**688 511**	**105 074**	**15·3**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	***4 709***	***671 459***	***107 959***	***86 354***	***12·9***	***6 846***	***670 107***	***100 040***	***14·9***

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under februari månad uppgivits till inalles 416 611, vilket i genomsnitt motsvarar 4·6 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Statens arbetslöshetskommission februari 1939.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av februari till 27 087. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Juni	10 421	November	17 350
Februari	21 766	Juli	8 481	December	22 099
Mars	19 184	Augusti	8 346	1939:	
April	15 791	September	9 154	Januari	27 547
Maj	12 463	Oktober	12 349	Februari	27 087

Vid slutet av mars månad 1939 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande preliminära uppgifter till omkring 25 000. Under mars har sålunda antalet hjälpsökande minskats med c:a 8 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis under februari 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)		Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)
Jordbruk	691	— 3	Kraft- o. värmeproduktion	97	— 6
Skogshushållning	2 034	— 883	Sjöfart o. fiske	517	+ 20
Malmbrytning	296	+ 36	Kontorsarbete	146	+ 7
Metall- o. maskinindustri	1 379	+ 18	Butiks- o. lagerarbete	744	+ 32
Jord- och stenindustri	1 651	— 86	Hotell- o. restaurangrörelse	149	+ 4
Trävaruindustri	3 890	+ 125	Landtransport	1 259	+ 125
Pappers- o. grafisk industri	665	+ 55	Allmän tjänst o. fria yrken	191	— 5
Livsmedelsindustri	370	+ 3	Husligt arbete	33	— 2
Textil- o. beklädnadsindustri	240	+ 12	Tillfällighets- o. diversearbete	7 791	+ 166
Läder-, hår- o. gummivaruind.	270	— 15	Ungdom utan särskild utbildn.	617	+ 34
Kemisk-teknisk industri	215	+ 10			
Byggnadsverksamhet	3 842	— 107	Summa	27 087	— 460

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 601	0·3	1 425	89 0	Göteborgs stad	1 745	0·6	1 368	78·4
Stockholms län	285	0·1	177	62·1	Göteb. o. Boh. län	1 632	0·8	1 122	68·8
Uppsala »	456	0·3	277	60·7	Älvsborgs »	508	0·2	239	47·0
Södermanl. »	210	0·1	130	61·9	Skaraborgs »	229	0·1	148	64·6
Östergötlands »	755	0·2	619	82·0	Värmlands »	1 758	0·6	645	36·7
Jönköpings »	422	0·2	241	57·1	Örebro »	286	0·1	138	48·3
Kronobergs »	250	0·2	173	69·2	Västmanlands »	95	0·1	22	23·2
Kalmar »	719	0·3	457	63·6	Kopparbergs »	225	0·1	59	26·2
Gotlands »	180	0·3	116	64·4	Gävleborgs »	1 129	0·4	696	61·6
Blekinge »	1 319	0·9	685	51·9	Västernorrl. »	5 229	1·9	3 806	72·8
Kristianstads »	197	0·1	145	73·6	Jämtlands »	279	0·2	108	38·7
Malmö stad	938	0·6	823	87·7	Västerbottens »	1 031	0·5	452	43·8
Malmöhus län	1 296	0·3	989	76·3	Norrbottens »	3 903	1·9	1 799	46·1
Hallands »	410	0·3	252	61·5	Summa	27 087	0·4	17 111	63·2

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 2027	Ungdomshjälp	reservarbete	62	Understöd: statligt 6 985
	statskom.	1 229		arbetsläger	196	kommunalt 2 958
	kommunalt	3 488		kurser	166	Summa 17 111

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under februari till c:a 0·8 milj. kr. och under årets två första månader till omkring 1·6 milj. kr.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 2 162. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Teckenförklaring: punkt (.) = siffra uträknas ej; streck (—) = uppgift ännu ej tillgänglig.

	1938											1939	
	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	[1]14·9	12·9
Ansökn. per 100 lediga platser .	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	219	230
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	.	3·45	.	.	3·51	.	.	3·53	.	.	3·63	.	.
Sysselsättn:index (1926–30 = 100)	.	116·1	.	.	118·1	.	.	119·3	.	.	116·1	.	.
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	21·9	19·9	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5	19·2	20·5	—
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	.	102	.	.	111	.	.	111	.	.	109	.	.
Danmark. Arbetslöshet, i % .	27·7	22·1	20·3	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7	31·6	[1]29·9	27·1
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	145	120	108	93	87	88	87	89	100	119	161	156	142
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	124	129	130	134	135	131	136	136	138	137	133	124	127
Finland.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) [2]	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14	22	24
Ansökn. per 100 lediga platser .	172	154	124	113	122	115	111	118	121	155	206	181	177
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	.	.	110·1	.	.	110·7	.	.	108·6	.	.	104·4	.
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	13·1	12·7	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0	12·9	14·3	13·4
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 908	1 845	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	1 863	1 911	1 919	2 134	1 986
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	118·4	119·1	119·2	119·1	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	119·3	119·6	—	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	105	103	100	98	72	68	71	70	91	93	88	105	105
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	31·0	29·2	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	23·8	26·6	[1]25·3	34·8	30·8	26·5
Arbetslöshetsdagar, i %	29·8	26·8	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	21·8	21·9	23·3	[1]28·6	28·1	25·9
Belgien. Arbetslöshetsdagar i %	19·9	17·3	16·5	16·9	15·9	15·6	15·0	15·8	16·0	18·7	—	—	—
Tyskland (utom Ostmark). Arbetslöshet, i %	4·8	2·5	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7	2·2	1·5	0·9
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	642	296	233	180	151	114	87	73	75	77	197	216	129
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	18·2	18·8	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2	19·3	19·5	19·6
Ostmark. Underst. arbetsl. (1 000)	300	263	280	246	190	124	92	73	70	72	77	—	—
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	18·0	14·1	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	10·9	12·4	[1]17·9	17·6	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	.	90	.	.	90	.	.	95	.	.	102	.	.
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	.	88	.	.	88	.	.	89	.	.	88	.	.
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	410	404	394	385	367	347	340	338	360	368	388	415	418
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	441	431	425	409	388	371	366	367	402	401	444	461	458
Estland. Oplac. arbetssökande	1 798	1 805	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719	1 831	2 252	1 996
Lettland. Oplac. arbetssökande	4 071	3 622	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	2 132	[1]3737	4 053	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	20·4	18·0	14·4	11·0	9·3	8·2	7·5	7·5	8·1	[1]10·3	15·9	18·9	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	19	19	20	20	20	20	17	14	14	14	17	22	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	339	274	281	279	295	299	255	192	207	273	352	—	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	12	11	8	6	5	4	5	5	5	5	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	42	36	29	18	15	13	11	11	12	15	24	33	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	13·7	12·8	13·1	13·2	13·5	14·0	11·6	10·4	12·3	13·7	16·2	15·9	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	107·8	105·0	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	114·6	114·0	108·1	106·5	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	88·9	87·4	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	86·9	87·5	90·0	[1]91·6	91·7	91·3
Arbetslöshet, i %	16·6	17·2	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	13·4	13·2	13·0	13·3	12·7
Australien. Arbetslöshet, i % .	.	8·0	.	.	8·6	.	.	9·2	.	.	8·9	.	.
Nya Zeeland. Arbetslösa . . .	7 241	6 695	7 215	8 314	8 721	3 929	2 154	1 575	1 245	1 026	917	1 036	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Senast publ. siffra avsåg okt. 1936.

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1938/1939.

Alltsedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under respektive vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Jämväl innevarande vinter har styrelsen hänvänt sig till revirförvaltarna med begäran om dylika löneuppgifter ävensom om det å resp. orter vanliga priset för huggning av en m³ brännved. Svar ha erhållits från samtliga tillskrivna 102 revir o. d. förvaltningsenheter. Uppgifterna, som avse förhållandena omkring 1 mars, äro att anse som preliminära uppskattningar av normalförtjänsterna under löpande säsong, beräknade med utgångspunkt från gällande ackordsuppgörelser. Avsikten är att i likhet med föregående år sedermera inskaffa kompletterande löneuppgifter grundade på efter drivningarnas slutlikvidering vunnen kännedom om dagsförtjänsternas genomsnittliga storlek, vilka uppgifter komma att publiceras i Lönestatistisk årsbok för 1938. Samtliga löneuppgifter gälla närmast vid arbete å kronoparker o. dyl. men äro även någorlunda representativa för förhållandena å enskilda skogar.

Förändringarna i skogsarbetarnas dagsförtjänster från och med vintern 1918/19 åskådliggöras i följande tablå:

Vintern	Huggare			Körare			Vintern	Huggare			Körare		
	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100		Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100
1918/19 .	11·68	100	143	29·00	100	155	1929/30 .	[1]5·51	47	107	[1]10·28	35	103
1919/20 .	9·99	86	86	23·73	82	82	1930/31 .	5·19	44	94	9·78	34	95
1920/21 .	10·67	91	107	23·44	81	99	1931/32 .	4·66	40	90	8·72	30	89
1921/22 .	5·00	43	47	10·17	35	43	1932/33 .	[1]4·40	38	94	[1]8·21	28	94
1922/23 .	5·22	45	104	10·41	36	102	1933/34 .	4·68	40	106	8·73	30	106
1923/24 .	5·47	47	105	10·80	37	104	1934/35 .	[1]4·89	42	104	[1]8·95	31	103
1924/25 .	5·27	45	96	10·13	35	94	1935/36 .	[1]4·97	43	102	[1]9·03	31	101
1925/26 .	5·37	46	102	10·39	36	103	1936/37 .	[1]6·25	54	126	[1]11·70	40	130
1926/27 .	5·28	45	98	10·08	35	97	1937/38 .	[1]7·51	64	120	[1]13·98	48	119
1927/28 .	5·28	45	100	10·12	35	100	1938/39 .	6·85	59	91	12·68	44	91
1928/29 .	5·16	44	98	9·96	34	98							

Såsom härav framgår, nådde arbetsförtjänsterna inom skogsbruket sin höjdpunkt under åren 1918—20, varefter löneinkomsterna i stort sett hållit sig på en nivå, utgörande en tredjedel till hälften av toppårens. Från och med vintern 1933/34 ha emellertid arbetsförtjänsterna företett en ökning, som under åren

[1] De ursprungliga data kompletterade medelst uppgifter inskaffade efter slutlikvideringen i juni månad.

Tab. A. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1920/21—1938/39.

Län	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1920/21	1934/35[1]	1935/36[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39	1920/21	1934/35[1]	1935/36[1]	1936/37[1]	1937/38[1]	1938/39
	Huggare						*Körare*					
Stockholms	10·00	4·50	4·63	4·75	5·50	5·80	20·00	7·50	7·45	8·30	8·00	10·00
Uppsala	11·00	4·50	4·50	4·75	6·00	6·00	20·00	7·00	7·50	7·80	8·00	10·00
Södermanlands	9·50	3·90	4·13	4·75	5·65	5·63	20·00	6·70	6·75	7·50	9·10	8·88
Östergötlands	9·10	3·86	3·84	4·24	5·65	5·34	18·90	6·09	6·63	6·81	8·75	8·20
Jönköpings	8·50	4·03	3·92	4·75	5·33	6·19	18·88	6·50	6·58	8·33	9·17	10·63
Kronobergs	7·67	3·89	4·33	4·50	5·05	5·08	20·00	6·08	7·17	8·00	8·00	9·00
Kalmar	8·69	3·74	3·82	4·51	5·58	5·44	18·13	6·08	6·20	7·56	9·32	9·07
Gotlands	7·00	3·75	4·20	4·50	5·50	5·00	16·00	7·00	6·20	6·50	9·00	12·00
Blekinge	6·00	3·50	3·50	4·75	5·25	5·50	15·00	5·50	5·50	8·00	8·50	9·50
Kristianstads	6·50	3·88	3·75	4·63	5·25	5·25	20·00	5·75	5·75	7·50	8·38	9·25
Malmöhus	6·00	4·00	4·25	5·25	6·00	6·00	14·00	7·00	7·00	8·50	10·00	10·00
Hallands	9·00	4·25	4·00	4·50	6·00	6·00	17·50	7·50	8·00	8·50	12·00	10·50
Göteborgs o. Bohus	9·88	3·80	3·75	3·70	4·85	5·00	22·50	6·50	6·00	7·04	8·50	8·00
Älvsborgs	9·25	4·00	4·00	4·25	5·00	5·13	19·00	6·50	7·50	8·25	8·40	9·00
Skaraborgs	7·50	3·76	3·93	4·13	5·12	5·47	16·35	6·25	6·50	7·17	8·00	8·74
Värmlands	10·80	4·50	4·01	5·19	6·38	6·00	23·10	7·00	6·63	8·63	10·85	10·00
Örebro	8·88	4·32	3·99	5·10	6·36	6·29	17·75	7·23	7·04	8·28	10·04	10·14
Västmanlands	9·83	4·46	4·33	4·75	5·99	5·71	19·33	7·63	7·75	9·18	10·76	9·88
Kopparbergs	14·40	5·96	5·76	7·01	7·94	7·56	31·25	11·16	11·21	13·78	14·56	13·72
Gävleborgs	12·00	5·42	5·67	6·83	8·60	7·83	29·17	10·20	11·00	14·67	15·53	14·67
Västernorrlands	11·33	5·14	5·70	7·15	8·60	7·70	26·25	10·22	9·83	14·40	17·20	15·80
Jämtlands	12·88	4·96	4·48	7·00	8·50	7·57	29·06	9·75	8·62	13·36	16·50	14·36
Västerbottens	10·58	6·00	6·14	8·09	9·19	8·13	24·80	11·39	11·27	15·48	18·08	16·21
Norrbottens	11·63	5·10	5·40	7·01	8·43	7·49	24·63	10·02	10·20	13·44	16·37	14·60
Hela riket	**10·67**	**4·89**	**4·97**	**6·25**	**7·41**	**6·85**	**23·44**	**8·95**	**9·03**	**11·70**	**13·68**	**12·68**
Indextal: basår 1920/21	100	46	47	59	69	64	100	38	39	50	58	54
Därav *Norra Sverige*[2]	11·78	5·45	5·56	7·27	8·54	7·68	26·14	10·45	10·40	14·02	16·49	14·84
Indextal: basår 1913/14[2]	329	152	155	203	239	215	344	138	137	185	217	196

1936/37 och 1937/38 varit särskilt stark. Däremot har innevarande drivningssäsong medfört en reducering av arbetsförtjänsterna med inemot 10 %.

Löneförändringarna ha emellertid ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. A, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster inom olika län under åren 1920/21 samt 1934/35—1938/39. Beträffande de i tabellen beräknade länssiffrorna må framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter.

Sin största betydelse har skogsbruket i Värmland, Dalarna och Norrland, där under normala förhållanden omkring 200 000 personer vintertid torde sysselsättas med skogsarbete. Den härstädes under vintern 1913/14 rådande lönenivån är känd genom den av socialstyrelsen år 1916 utgivna specialundersökningen »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland». På grundval av de i nämnda undersökning meddelade

[1] Se noten å föregående sida. — [2] Värmland, Dalarna och Norrland. Medelförtjänsten för dessa län tillsammantagna utgjorde vintern 1913/14 för huggare 3·58 kr. och för körare 7·59 kr.

Tab. B. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintersäsongerna 1937/38 och 1938/39 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där 1938/39 normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor					Medelförtjänst för huggare, kr. per dag		Antal revir, där 1938/39 normala dagsförtjänsten för *körare* (häst och karl) utgjorde i kronor				Medelförtjänst för körare, kr. per dag	
		4·90–5·99	6·00–6·99	7·00–7·99	8·00–8·99	9·00 o. däröver	1938/39	1937/38[1]	6·00–7·99	8·00–11·99	12·00–15·99	16·00 o. däröver	1938/39	1937/38[1]
Södra . .	11	9	2	—	—	—	5·29	5·40	—	11	—	—	9·05	9·21
Västra . .	9	7	1	1	—	—	5·54	5·16	1	8	—	—	8·86	8·51
Östra . .	12	8	4	—	—	—	5·66	5·74	1	9	2	—	9·86	9·21
Bergslags .	12	6	5	1	—	—	6·11	6·33	—	12	—	—	10·10	10·45
Gävle-Dala	11	1	2	3	2	3	7·68	8·42	—	2	4	5	14·30	15·54
Mell. Norrl.	13	—	1	3	9	—	7·79	8·73	—	—	9	4	15·08	17·00
Umeå . .	10	—	—	1	9	—	8·28	9·70	—	—	2	8	16·63	19·60
Skellefteå	8	—	2	1	4	1	7·79	8·21	—	—	4	4	15·38	15·76
Nedre Norrb. .	8	—	1	3	4	—	7·59	9·30	—	—	7	1	14·44	18·01
Övre Norrb.	8	—	3	2	3	—	7·25	8·23	—	—	6	2	14·50	16·83
Samtliga	102	31	21	15	31	4	6·85	7·51	2	42	34	24	12·68	13·93

lönesiffrorna ha i slutraderna av tab. A även uträknats vissa indextal, belysande löneförhållandenas utveckling inom detta område under åren 1913/14—1938/39. Av dessa framgår bl. a., att inom de nordliga skogsdistrikten de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna innebära en ökning med 115 % för huggare och 96 % för körare i förhållande till lönenivån före världskriget.

I tab. B lämnas en sammanfattning av de för innevarande vintersäsong inkomna löneuppgifterna, vilka närmast avse normala förtjänster vid arbete å ackord. På grundval av dessa uppgifter ha genomsnittliga dagsförtjänster uträknats för huggare och körare dels för vart och ett av de överjägmästardistrikt, på vilka reviren äro fördelade, och dels för samtliga revir, varjämte de för de särskilda reviren uppgivna normala arbetsförtjänsterna fördelats å vissa lönegrupper. Till jämförelse meddelas motsvarande medelförtjänster föregående år.

Som av tabellen framgår, har den normala dagsförtjänsten omkring 1 mars 1939 för riket i dess helhet beräknats i medeltal till 6·85 kr. för huggare och till 12·68 kr. för körare (häst och karl). Olika landsdelar uppvisa emellertid ganska växlande lönesiffror. Huggarlönerna variera sålunda inom de olika reviren mellan 4·90 och 9·00 kr., men hålla sig vanligen vid 5—6 kr. i södra och 8—9 kr. i norra Sverige. Körarlönerna synas i regel belöpa sig till 8—10 kr. i södra och 10—16 kr. i norra Sverige.

I jämförelse med förhållandena för ett år sedan har innevarande vintersäsong medfört en sänkning av arbetsförtjänsterna. För huggarna har sålunda medelförtjänsten per dag sjunkit från 7·51 kr. vintern 1937/38 till 6·85 kr. eller med 8·8 % och för körarna från 13·93 kr. till 12·68 kr. eller med 9·0 %.

[1] Se noten å sid. 297.

Arbetsförtjänsternas förändringar sedan ett år tillbaka inom olika revir belysas av nedanstående sammanställning:

	Antal revir med uppgifter för både 1937/38 och 1938/39	Därav revir, där medelförtjänsterna 1938/39 i jämförelse med 1937/38 uppgivits vara				
		högre	oförändrade	lägre intill 10 %	lägre 10—25 %	lägre 25—50 %
Huggare	99	18	12	31	33	5
Körare	99	22	13	24	31	9

Nu anförda löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan härav finnas emellertid på en del håll, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra fasta skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal. I äldre arrendekontrakt voro såväl avgäld som arbetspriser bestämda till belopp, som ofta understego den allmänna marknadens. Numera beräknas däremot såväl arrendebelopp som ersättningar för åtagna arbeten i regel efter ortens gängse priser.

Såsom förut nämnts, arbeta skogsarbetarna nästan uteslutande på a c k o r d. En karakteristisk mätare av lönenivån inom skogsbruket utgöra därför i olika delar av landet de vanligen tillämpade ackordssatserna för vedhuggning, låt vara att dessa givetvis röna inverkan av lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet, slag av ved m. m. Liksom tidigare år ha för vintern 1938/39,

Tab. C. Ackordssatser för vedhuggning vintern 1938/39.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 1·75	1·76–2·00	2·01–2·25	2·26 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.	Revir, där normala dagsförtjänsten för huggare var	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved utgjorde i kr.: t.o.m. 1·75	1·76–2·00	2·01–2·25	2·26 o. däröver	Medelpris för huggning av 1 m³ brännved, kr.
Södra	10	10	—	—	—	1·62	5·00—5·49 kr.	14	13	1	—	—	1·62
Västra	9	8	1	—	—	1·70	5·50—5·99 »	16	9	7	—	—	1·73
Östra	12	9	3	—	—	1·65	6·00—6·49 »	8	4	3	—	1	1·81
Bergslags	12	1	10	1	—	1·85	6·50—6·99 »	12	2	8	2	—	1·91
Gävle-Dala	8	—	6	1	1	2·05	7·00—7·49 »	7	3	3	1	—	1·85
Mell. Norrl.	13	1	1	7	4	2·24	7·50—7·99 »	7	—	4	1	2	2·13
Umeå	10	—	9	1	—	2·01	8·00—8·49 »	20	3	8	7	2	2·07
Skellefteå	5	2	2	1	—	1·91	8·50—8·99 »	8	—	6	2	—	2·05
Nedre Norrb.	7	2	5	—	—	1·83	9·00 o. däröver	2	—	1	1	—	2·13
Övre Norrb.	8	1	4	3	—	2·03	Samtliga	**94**	**34**	**41**	**14**	**5**	**1·89**
Samtliga	**94**	**34**	**41**	**14**	**5**	**1·89**							

förutom uppgifterna rörande dagsförtjänsterna vid skogsdrivning, från reviren insamlats uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av en m³ brännved. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. C.

Priset för vedhuggning i södra Sverige växlade vanligen mellan 1·50 kr. och 1·75 kr. och i norra Sverige mellan 1·75 kr. och 2·50 kr. per m³. I senare delen av tab. C belyses sambandet mellan de uppgivna normala dagsförtjänsternas storlek för huggare och de vid vedhuggning tillämpade ackordssatsernas höjd.

Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939.

Avtalsrörelserna omkring årsskiftet 1938/39 hade icke så stor omfattning, mätt efter antalet av nya avtal berörda arbetare, som under tidigare år. Inom stora och viktiga avtalsområden gällde fleråriga avtal eller också prolongerades avtalen utan uppsägning, i vissa fall dock först efter s. k. förhandsförhandlingar. I de fall, där avtalsuppsägningar förekommit, ha uppgörelser — utom i vissa lokalt begränsade fall t. ex. Glava glasbruk och bleck- och plåtslagarfacket i Göteborg — kunnat träffas utan att arbetsfreden störts. En särskild uppmärksamhet har på grund av den nya lagstiftningen i ämnet ägnats semesterfrågan, och överenskommelser om tillämpningen, speciellt vad angår semesterersättningens beräkning, ha träffats inom åtskilliga större avtalsområden.

Inom *gruvindustrien* uppsades avtalen vid Grängesbergs exportfält och dynamitfabrik och nåddes i januari månad uppgörelse om nya avtal, gällande två år och innebärande för exportfältet vissa jämkningar i ackordspriser samt höjning av vissa timlöner. De allmänna timlönerna för arbetare under jord och över jord höjdes sålunda med 1 öre till respektive 100 och 93 öre. Vidare bestämdes, att utöver i avtalet bestämda löner skulle under avtalstiden för varje avlöning utbetalas ett konjunkturtillägg av 5 % å intjänt lön. I genomsnitt torde uppgörelsen för exportfältet innebära en löneökning av 6 %. För dynamitfabriken höjdes timlönerna med 2 öre till 108 öre.

För *metallverken* i Västerås, Skultuna, Granefors och Finspong träffades efter förhandsförhandlingar uppgörelse om avtalsprolongation för ett år, varvid arbetstiden för treskiftsarbetare i Finspong justerades och övergångsbestämmelse rörande semester under 1939 överenskoms.

För *blockstensindustrien* i Skåne och södra Småland träffades den 14 mars 1939 nytt avtal, gällande för tiden den 1 mars 1939—1 mars 1941 och innebärande en ökning av samtliga timlöner med 5 öre och av samtliga månadslöner med 10 kronor ävensom en förhöjning av ackordspriserna för en arbetsplats med 2 %.

Inom *skogsbruket* gällde jämväl för innevarande avverkningssäsong det s. k. norrlandsavtalet. I andra landsdelar ha däremot omfattande avtalsrevi-

sioner genomförts. För Värmland och västra Bergslagen träffades den 14 november 1938 nytt avtal, gällande till den 1 oktober 1939 och innebärande reduceringar på ackordslönerna. Sålunda reducerades ackordslönetarifferna med 5 %, dock för huggning av massaved med 5·5 % och för kolved med 6 %. Liknande överenskommelser ernåddes också för Billeruds och Laxå skogsavverkningar. Även för de större skogsarbetsgivarna i Uppland, Dalarna, Gästrikland och Hälsingland ha avtalsrevisioner genomförts, innebärande lönereduceringar. Ett stort antal avtal för kronoparker kommo också till stånd på hösten 1938.

För de till föreningen skogsarbeten anslutna flottningsföreningarna i Norrland och Dalarna ha avtalsuppgörelser, gällande för ett år, träffats rörande dels *flottlederna* och dels *skiljeställena*. Uppgörelserna innebar för flottlederna prolongation av förutvarande avtal på i stort sett oförändrade villkor och för skiljeställena vissa justeringar nedåt av ackordslönerna.

Den i stort sett ogynnsamma konjunktur, som satte sin prägel på uppgörelserna inom skogsbrukets område, har återverkat också på vissa av *trävaru- och pappersindustrierna*. Här ernåddes emellertid under hösten 1938 uppgörelser om prolongation utan avtalsuppsägning av avtalen inom de viktiga näringsgrenar, som representeras av pappersmasse-, pappersbruks- och sågverksindustrierna, tillsammans berörande omkring 40 000 arbetare. Inom *träförädlingsindustrien* (snickerifabriker m. m.) träffades vid förhandsförhandlingar under oktober månad 1938 uppgörelse om nytt riksavtal, gällande t. o. m. den 31 december 1940. Minimitimlönerna höjdes med 7 %, motsvarande 6 à 8 öre för manliga arbetare i olika ortsgrupper, och individuella timlöner höjdes i stort sett med samma örestal som minimitimlönerna i respektive ortsgrupp. Timlönerna för arbetare, som ej till huvudsaklig del arbeta på ackord, fastställdes till att ligga minst 8 % över minimitimlönerna.

Nytt riksavtal, gällande t. o. m. den 31 december 1940 träffades i februari 1939 för *tapetfabrikerna*. Avtalet innebar en löneförhöjning för de egentliga yrkesarbetarna av 10—11 %, varjämte övertidsprocenten höjdes. Semestern utökades för år 1939 från 6 till 9 dagar.

För *tidningstypografer* vid de borgerliga tidningarna träffades den 9 oktober 1938 nytt avtal med giltighetstid till den 1 juli 1940. Såväl avtalslöner som utgående löner höjdes med 4 à 4½ %, i vissa fall med högre belopp, till följd av att lägsta dyrortsgruppen borttagits. Sedan december 1937 utgående konjunkturtillägg skall fortfarande utgå, vilket tillägg gjorts rörligt efter socialstyrelsens levnadskostnadsindex. Nytt avtal har också träffats för typograferna vid den socialdemokratiska tidningspressen och vissa civiltryckerier, såsom Tidens förlag. Sistnämnda avtal, som gäller t. o. m. den 31 december 1940, ansluter sig i stort sett till avtalet för de borgerliga tidningsföretagen.

Den 15 december 1938 träffades nytt riksavtal för *konfektionsindustrien*, gällande till utgången av år 1940. Timlönerna höjdes med 4 öre för kvinnor och med 2 öre för män, dock för manliga lagerarbetare med 7—9 öre. Ackordsförtjänsterna höjdes med 4 öre för kvinnor och 2 öre för män.

För *skoindustrien* träffades den 2 oktober 1938 efter förhandsförhandlingar

nytt riksavtal, innebärande en ökning av minimitimlönerna med 3 öre för vuxna manliga och kvinnliga arbetare samt med 1 à 2 öre för vissa minderåriga. Viss ackordsrevision ägde vidare rum. Avtalet gäller till utgången av år 1939.

Inom den kemisk-tekniska industrien ha nya 2-åriga avtal träffats för *konstgödningsfabrikerna*, innebärande en höjning av timlönerna med 5 öre, varjämte vissa förhöjningar vidtogos i fråga om ackordspriser.

Inom byggnadsverksamheten träffades nytt riksavtal den 16 januari för *rörledningsfacket*. Det nya avtalet, som gäller till utgången av år 1940, medförde en löneförhöjning av omkring 5 %. Vidare träffades den 30 december nytt två-årigt riksavtal inom *elektriska installationsfacket*. Uppgörelsen innebar, att timlönerna ökades med omkring 4 % med vissa tillägg för arbetare, som aldrig eller endast sällan arbeta på ackord. För *isolerings- och taktäckningsbranschen* har ett riksavtal, det första i sitt slag, upprättats i mars 1939.

Inom *vägbyggnadsfacket* nåddes uppgörelse i december månad mellan vägstyrelsernas förbund och svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet om enhetliga allmänna bestämmelser för vägdistriktens arbeten. Ramavtalet gäller från den 1 januari 1939 under tre år. I avvaktan på tillkomsten av ett sådant ramavtal hade förhandlingar om nya avtal för ett stort antal vägdistrikt uppskjutits till nyåret. Nya avtal för vägdistrikt ha härefter kommit till stånd inom flera län; inom andra äro förhandlingarna ännu icke avslutade.

För *städningspersonal hos statliga myndigheter och institutioner* har den 21 november träffats uppgörelse om ett ramavtal, avsett att kunna bringas i tillämpning å olika orter i landet. Enligt avtalet skall ersättning för den regelmässiga städningen, därest den dagliga arbetstiden utgör 4 timmar, utgå med:

i ortsgrupp I	(Stockholm m. fl. orter)	100 kr. per månad
» » II	(dyrortsgrupper F och G)	90 » » »
» » III	(» C, D och E)	77 » » »
» » IV	(» A och B)	65 » » »

För av arbetsgivaren under dagtid påkallat arbete, som icke ingår i den regelmässiga städningen, betalas timlön med 100, 90, 77 och 65 öre för respektive ortsgrupper. Avtalet gäller till utgången av år 1941.

För statens järnvägars *omlastarpersonal* har för första gången riksavtal träffats.

Beträffande *telegrafverkets verkstad i Nynäshamn* har vid förhandsförhandlingar överenskommelse i mars månad träffats om prolongation av gällande avtal för tiden den 1 juli 1939—30 juni 1941. Uppgörelsen medförde i huvudsak en timlöneförhöjning av 6 öre samt förbättringar i fråga om sjukavlöningen.

Ett betydande antal *kommunala avtal* ha varit föremål för revision, bland annat avtalen för Stockholm. Den för Stockholm träffade uppgörelsen, vilken gäller till den 1 januari 1942, medförde en höjning av timlönen för grov- och diversearbetare med 14 öre samt för övriga arbetare i stort sett i proportion

härtill. Beträffande sjukvårdsinrättningarna bestämdes, att arbetstiden skulle minskas till 192 timmar per 4-veckorsperiod, varjämte lönerna för kvinnlig personal höjdes med i genomsnitt 10 % och för manlig personal något mera. De nya grov- och diversearbetarlönerna äro i vissa orter:

Alingsås	115 öre per timme	Mjölby	105 öre per timme
Borgholm	106 » » »	Norrköping	119 » » »
Eksjö	105 » » »	Sandviken	112 » » »
Hälsingborg	119 » » »	Simrishamn	105 » » »
Höganäs	110 » » »	Stockholm	145 » » »
Karlskoga	114 » » »	Strängnäs	112 » » »
Landskrona	118 » » »	Sölvesborg	104 » » »
Luleå	134 » » »	Västervik	110 » » »
Malmö	125 » » »	Ängelholm	110 » » »
Mariestad	105 » » »		

Inom gruppen land- och sjötransport ha ett flertal avtalsuppgörelser träffats. I december 1938 nåddes vid förhandsförhandlingar uppgörelser om prolongation för ett år av avtalen för *handelsflottan* såväl beträffande befäls- som manskapsgrupperna. Lönerna lämnades i huvudsak oförändrade. För *kanalflottans rederiförening* har nytt tvåårigt avtal upprättats, enligt vilket lönerna för manlig arbetskraft höjdes med 8 à 13 % och för kvinnlig arbetskraft med 3 à 10 %. Nytt avtal har vidare träffats för *rederiaktiebolaget Svea*. Avtalet, som gäller till den 15 februari 1940, innebär i huvudsak status quo. Även för *skärgårds- och mälarflottan* har nytt avtal träffats, gällande till den 31 januari 1941. Avtalet innebär i huvudsak en prolongation av förutvarande avtal med vissa löneförbättringar för den kvinnliga personalen, kokerskor och föreståndarskor å mälarbåtarna.

I slutet av år 1938 träffades efter förhandsförhandlingar uppgörelser om nya löneavtal vid *de enskilda järnvägarna* för linje- och lokpersonal, kontorspersonal och verkstadsarbetare, vilka avtal gälla till utgången av år 1939, dock för verkstadsarbetarna till utgången av år 1941. För verkstadsarbetarna innebar uppgörelsen en höjning av utgående timlöner med 3 öre, varjämte pensionsfrågan ordnades. För övrig personal, vilken i allmänhet sedan lång tid tillbaka haft pensionsrätt, medförde uppgörelsen i stort sett förbättringar i fråga om pensionsförmåner eller, valfritt, ett årligt lönetillägg, uppgående till 50 à 60 kronor per befattningshavare. Vid vissa järnvägar höjdes personalens löner genom järnvägens uppflyttning i högre bangrupp, och vid storbanorna höjdes förut utgående konjunkturtillägg med 120 kronor per befattningshavare och år, dock vid två hithörande järnvägar med 90 kronor.

Inom *stuverifacket* blevo några avtal uppsagda till årsskiftet 1938/39, nämligen i Stockholm, Göteborg, Halmstad och Visby ävensom i Hälsingborg, i vad angår gamla dragarelaget. För övriga hamnar såväl i Norrland som i mellersta och södra Sverige prolongerades avtalen för år 1939, efter det att man vid förhandsförhandlingar överenskommit om vissa ändringar. Förutom

smärre justeringar av allmänna bestämmelser, däribland särskilda regler rörande semesterlagens tillämpning, inneburo dessa överenskommelser ökning av timlönen på ett flertal platser, i några fall med 2 öre, i de flesta hamnarna med 5 öre och i ett par fall med 10 öre. Vidare förekommo detaljändringar i ackordsprislistorna, medförande mindre ökning i vissa hamnar. Vad angår de uppsagda avtalen, träffades under första kvartalet uppgörelser om nya avtal för Göteborg, Halmstad och Visby, vilka uppgörelser i det väsentliga anslöto sig till de resultat, som hade uppnåtts vid förhandsförhandlingarna för övriga hamnar. I Stockholm föreligger preliminär uppgörelse.

De nya timlönerna, som i Norrlandshamnarna fastställts till 130 öre, äro:

i Påskallavik	105 öre	i Landskrona	120 öre
» Otterbäcken	100 »	» Oxelösund	120 »
» Sölvesborg	100 »	» Hälsingborg	120 »
» Ronneby	105 »	» Råå	120 »
» Karlshamn	105 »	» Kalmar	120 »
» Ystad	112 »	» Eskilstuna	120 »
» Lidköping	112 »	» Karlskrona	120 »
» Norrtälje	115 »	» Nynäshamn	125 »
» Halmstad	115 »	» Malmö	125 »
» Köping	110 »	» Norrköping	125 »
» Arvika	115 »	» Kristinehamn	120 »
» Varberg	110 »	» Västerås	125 »
» Visby	115 »	» Uppsala	125 »
» Trelleborg	115 »	» Södertälje	125 »
» Västervik	115 »	» Göteborg	130 »
» Oskarshamn	115 »		

Den 4 oktober 1938 träffades uppgörelser om nytt avtal rörande allmänna bestämmelser samt om nya länsavtal för *jordbruket*. I allmänna bestämmelser ha ändringar genomförts särskilt med hänsyn till den nya semesterlagen. I länsavtalen ha lönerna höjts i någon mån, nämligen för de årsavlönade grovarbetargrupperna med 15—20 kronor per år och för årsavlönade specialarbetare med 20—25 kronor per år, i vissa fall på grund av uppflyttning i högre lönegrupp med större belopp. Timlönerna, som utvidgats att omfatta samtliga lönegrupper, ha beträffande jordbrukets grovarbetare i ett mindre antal fall bibehållits vid status quo och eljest ökats med 1 à 2 öre, i enstaka fall med högre belopp. En särskild timlön för byggnadsarbetare vid jordbruket har införts i avtalen.

Vid utgången av första kvartalet 1939 hade riksavtalen för kvarnindustrien och för bagerier uppsagts liksom även ett 70-tal avtal för målare. För tobaksindustrien ha långvariga förhandlingar resulterat i ett medlingsförslag. Vid försvarsverkens arbetsplatser pågår en omfattande avtalsrevision. Förhandsförhandlingar ha upptagits bland annat för telegrafverkets linjearbetare och buteljglasbruken, varjämte sådana förhandlingar komma att inledas för statens järnvägars verkstads- och förrådsarbetare.

Levnadskostnader under första kvartalet 1939.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av prisuppgifter från 49 ombudsorter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan kvartalsskiftet december 1938—januari 1939 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 312—313) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har kvarstått på samma nivå som vid förra kvartalsskiftet, 25 öre per liter för oskummad vara. Endast å fyra ombudsorter har mjölkpriset undergått förändring under det gångna kvartalet, nämligen i Visby, Karlskrona, Kristianstad och Ystad, där prisförhöjning skett med 1 öre per liter. *Smörpriserna* förete ej heller i stort sett några nämnvärda förändringar sedan december. Däremot ha *ostnoteringarna* ytterligare stigit något. Sveriges allmänna lantbrukssällskaps partinotering för helfet västgötaost med c:a fyra månaders lagring har sålunda höjts från 1·45 till 1·60 kr. per kg, och detaljpriset härå utgjorde i mars 2·03 kr. per kg mot 1·95 kr. i december.

Färska ägg ha undergått den för årstiden vanliga prisutvecklingen. Lantbrukssällskapets partinotering, som vid förra kvartalsskiftet stod i 1·50 kr. per kg, sjönk till 1·10 kr. under mars månad. Inom detaljhandeln föll priset samtidigt från 2·12 till 1·56 kr. per kg.

Priserna å *potatis* ävensom å *havregryn* och *risgryn* ha fluktuerat helt obetydligt, varemot *holländska bruna bönor* till följd av fjolårets dåliga skörd ytterligare fördyrats; marsnoteringarna härå lågo sålunda i genomsnitt drygt 120 % över prisnivån för ett år sedan.

Mjölnoteringarna utvisa varken i parti eller detalj några förändringar sedan december, och *brödpriserna* ha varit så gott som oförändrade.

De under den gångna kvartalsperioden ävensom sedan mars månad förra året inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan parti-

och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	December 1938—mars 1939				Mars 1938—mars 1939			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	+5·4	0·0	+17·2	− 7·5	+16·1	+10·9	+ 7·1	+ 3·1
Kött: partihandelspris	+2·7	− 2·5	+19·1	− 2·5	+12·7	+ 8·5	+ 8·0	+ 3·5
detaljhandelspris	+2·9	+ 3·5	+ 5·5	− 0·4	+ 6·9	+ 9·3	+ 7·8	+ 9·6

Av de sedan december inträffade förändringarna är prisstegringen å får och fårkött som vanligt vid denna tid på året mest framträdande, under det att övriga prisfluktuationer på det hela taget varit av mindre betydelse. Vid en jämförelse med motsvarande tidpunkt 1938 kan konstateras, att prisnivån genomgående visat stigande tendens.

Färsk fisk utvisar en del mindre förskjutningar i övervägande nedåtgående riktning, varemot *salt sill* tenderat något uppåt.

Kaffepriserna ha endast undergått smärre förändringar sedan förra kvartalsskiftet. Medelpriset å rostad santosblandning utgjorde i mars 2·87 kr. per kg mot 2·85 kr. i december. Partinoteringarna under kvartalet visa emellertid sjunkande tendens.

Priserna å *frukt och grönsaker* utvisa icke heller några nämnvärda förskjutningar under den gångna kvartalsperioden med undantag för apelsiner, som sjunkit i pris med i medeltal 14 öre per dussin.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar, ha de under kvartalet inträffade prisförändringarna varit så pass obetydliga, att indextalet för denna post kvarstår vid 149 mot 154 för ett år sedan.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende på livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från och med 1931 till och med mars 1939, meddelas i tabellen å sid. 308 en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1931 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72. Efterföljande serie av indextal för livsmedel, bränsle och lyse har beräknats på liknande sätt som indextalen för samtliga levnadskostnader.

	Juli	Årsmedeltal								1938				1939		
	1914	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	jan.	febr.	mars
Indextal	100	131	127	123	124	130	134	140	144	143	144	145	145	147	146	146

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna under första kvartalet 1939 med 1931 års prisnivå, befinnes det, att kött stigit med 27 %, mejeriprodukter och specerier med resp. 15 och 14 %, mjöl med 7 %, rotsaker och frukt med 5 %, maltdrycker och tobak med likaledes 5 % samt bröd med 4 %. Fisk har däremot sjunkit med 12 % samt bränsle och lyse med 3 %.

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1931—mars 1939.
Indextal (1931 = 100).

År	Mejeriprod. o. ägg (7 varuslag)	Mjöl (3 varuslag)	Bröd (8 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (7 varuslag)	Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	Specerier (7 varuslag)	Maltdrycker o. tobak (3 varuslag)	Samtliga livsmedel	Bränsle o. lyse (9 varuslag)	Livsmedel, bränsle och lyse[1]
1931	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
1932	93	93	99	90	87	106	109	101	97	95	**97**
1933	92	92	97	85	84	89	108	104	93	90	**93**
1934	98	90	95	85	85	87	109	105	95	89	**94**
1935	100	96	95	102	90	96	107	104	100	90	**99**
1936	103	99	96	112	94	98	106	104	103	91	**102**
1937	109	106	101	113	87	100	112	105	107	97	**106**
1938	114	110	103	120	89	104	113	105	111	99	**110**
1938 1:a kv.	113	110	103	118	88	101	113	105	110	101	**109**
2:a kv.	114	110	103	118	88	102	112	105	110	99	**109**
3:e kv.	114	110	103	122	90	108	112	105	112	98	**110**
4:e kv.	113	109	104	123	90	106	113	105	111	98	**110**
1939 1:a kv.	115	107	104	127	88	105	114	105	113	97	**111**
1938 december	115	107	104	124	91	105	114	105	112	97	**110**
1939 januari	116	107	104	127	88	106	114	105	113	97	**111**
februari	115	107	104	127	88	105	114	105	113	97	**111**
mars	115	107	104	126	88	104	114	105	112	97	**111**

Bostad. Med avseende å hyresposten har, på grundval av föreliggande uppgifter rörande bostadsmarknaden och byggnadsverksamheten, en uppskattning verkställts rörande hyresnivåns förändring från hyresåret 1937/38 till 1938/39, varvid man kommit till en hyresindex av 198 mot förut 196.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549, årg. 1922, sid. 155 samt årg. 1932, sid. 321.

Den nu slutförda undersökningen visar, att prisnivån inom detaljhandeln i stort sett varit oförändrad sedan förra kvartalsskiftet. Det särskilda indextalet kvarstår alltså vid 181; motsvarande tal för ett år sedan var 182.

Skatter. Skatteberäkningarna verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd. årg. 1922, sid. 947). Resultatet av den omräkning, som nu företagits av kommunalskatten, har blivit en höjning av skatteindex från 181 till 188. Kommunalskattesatserna ha visserligen i genomsnitt undergått någon sänkning, men denna nedgång har övervägts av att ett högre inkomstunderlag tillämpats vid detta beräkningstillfälle med hänsyn till den stegrade levnadskostnadsnivån. Resultatet är emellertid endast preliminärt med hänsyn till att statsbidragen till skattetyngda kommuner ännu icke äro fastställda för året.

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 326. Livsmedelsposten har kompletterats på sätt som angivits i samma årg. sid. 320.

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1939.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
1924	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**178**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	188	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**

1931 = 100

1932	1 april	97	100	97	97	99	100	**98**
	1 juli	96	100	95	97	99	101	**98**
	1 okt.	97	100	94	96	98	100	**98**
1933	1 jan.	95	100	92	95	98	100	**97**
	1 april	92	98	91	94	108	99	**96**
	1 juli	93	98	90	93	108	99	**96**
	1 okt.	95	98	89	94	109	99	**97**
1934	1 jan.	93	98	88	94	109	99	**96**
	1 april	93	98	89	95	110	99	**96**
	1 juli	95	98	88	95	110	99	**97**
	1 okt.	96	98	89	96	109	99	**98**
1935	1 jan.	96	98	89	97	109	99	**97**
	1 april	97	96	90	96	103	98	**97**
	1 juli	100	96	90	96	103	98	**98**
	1 okt.	101	96	90	96	103	98	**99**
1936	1 jan.	102	96	90	97	103	98	**99**
	1 april	104	95	91	97	98	98	**99**
	1 juli	104	95	91	97	98	98	**99**
	1 okt.	102	95	92	97	98	98	**99**

Juli 1914 = 100

1932	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**
	1 april	134	196	140	169	170	172	**158**
	1 juli	134	196	139	169	170	173	**158**
	1 okt.	132	196	140	169	170	173	**157**

(Forts. å nästa sida.)

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (forts.).

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
	1931 = 100						
1937 1 jan.	103	95	92	98	98	99	**99**
1 april	106	95	94	100	96	100	**101**
1 juli	107	95	97	103	96	101	**102**
1 okt.	109	95	100	105	102	101	**103**
1938 1 jan.	110	95	101	105	102	101	**104**
1 april	109	95	101	105	101	101	**104**
1 juli	111	95	99	105	101	101	**104**
1 okt.	112	95	98	104	104	101	**105**
1939 1 jan.	112	95	97	104	104	102	**105**
1 april	112	96	97	104	108	102	**106**

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
	Juli 1914 = 100						
1937 1 jan.	133	196	141	170	170	174	**158**
1 april	137	195	143	174	166	176	**161**
1 juli	138	195	148	179	166	177	**162**
1 okt.	140	195	153	182	177	177	**165**
1938 1 jan.	142	195	154	183	177	177	**165**
1 april	141	196	154	182	176	178	**165**
1 juli	143	196	152	182	176	178	**166**
1 okt.	145	196	150	181	181	178	**167**
1939 1 jan.	145	196	149	181	181	180	**167**
1 april	145	198	149	181	188	180	**168**

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att den genomsnittliga prisnivån icke undergått någon nämnvärd förändring sedan förra kvartalet. Möbler ävensom kostnader för tvätt samt en del föreningsavgifter ha visserligen undergått höjningar, men dessa ha ej varit tillräckliga för att åstadkomma någon förändring av indextalet för hela utgiftsposten, vilket därför kvarstår vid 180 mot 178 ett år tidigare.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 308 angivna indextalen, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter» samt åsyftar närmast att belysa förhållandena inom städer och stadsliknande samhällen.

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar avser prisläget omkring den 1 april 1939 och hänför sig närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. och 1931 av omkring 3 500 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna indexserie hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 318.

Resultatet av indexräkningen redovisas i tabellen härovan.

Utgår man till en början från medelprisnivån år 1931 = 100, finner man, att jämförelsetalet stigit sedan förra kvartalsskiftet från 105 till 106. Anknytes vidare denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, befinnes likaledes, att indextalet sedan förra beräkningstillfället stigit med 1 enhet, nämligen från 167 till 168.

Beträffande de särskilda i beräkningarna ingående sex huvudposterna ha som tidigare nämnts indextalen endast för två undergått förändringar, nämligen för hyresposten, vars indextal stigit med 2 enheter, och för skatteposten, som visar uppgång med 7 enheter.

En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tabell.

Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige.

(1914 = 100)	Socialstyrelsens index för		Kommerskollegii partiprisindex											Finanstidningens partiprisindex
	samtl. levnadskostnader	livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
» 1931	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	105
» 1932	156	127	108	109	107	108	104	111	107	99	96	119	86	100
» 1933	153	122	106	107	104	107	105	108	105	93	97	119	91	102
» 1934	155	125	114	111	113	115	111	116	106	109	98	133	94	107
» 1935	156	130	116	113	119	115	114	117	106	122	99	130	99	112
» 1936	158	135	118	113	123	118	116	120	104	123	108	138	106	114
» 1937	162	140	139	135	148	137	149	131	115	126	147	159	125	142
dec./jan. 1938	165	143	136	134	145	133	141	132	116	140	145	145	112	136
mars/apr. »	165	143	132	128	140	130	136	129	114	133	132	141	110	131
juni/juli »	166	145	130	127	137	129	132	129	115	137	128	140	105	129
sept./okt. »	167	146	127	124	134	126	127	127	111	138	126	135	105	123
okt./nov. »	·	145	128	125	135	126	128	128	110	139	126	135	107	123
nov./dec. »	·	144	127	125	134	125	127	128	110	142	124	134	107	122
dec./jan. 1939	167	146	127	124	134	126	127	128	109	144	124	134	108	121
jan./febr. »	·	147	127	125	134	125	128	127	109	143	127	132	108	122
febr./mars »	·	146	127	124	134	125	127	127	110	141	125	132	108	122
mars/apr. »	168	146	127	124	134	125	128	127	110	141	124	132	109	121

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709, och 1938, sid. 127). Fr. o. m. 1939 beräknas indextalen endast månadsvis och avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för mars 1939 ävensom för närmast föregående månad och för mars åren 1936—1938 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Mars 1936	Mars 1937	Mars 1938	Febr. 1939	Mars 1939
100	101·0	102·9	105·6	106·2	106·2

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
1	Mjölk, oskummad	l	14	15	44	21	21	20	20	21	21	22	23	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	284	255	235	244	276	268	263	297	311
3	mat- (lands-)	»	213	218	651	265	240	220	224	253	253	250	281	294
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	162	524	195	190	175	147	170	177	189	183	186
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	144	376	138	129	125	127	141	135	133	148	160
6	Ägg, svenska, färska[1]	»	132	142	482	176	161	142	135	140	154	170	180	179
7	Potatis: gammal[1]	»	8	9	17	12	13	13	10	10	12	13	14	14
8	» [2]	100 kg	.	.	1348	896	950	948	727	726	896	975	1032	1066
9	färsk, svensk[1]	kg	13	23	55	24	36	22	22	18	26	25	22	23
10	Gula ärter, svenska	»	31	35	69	36	32	31	33	42	48	42	42	42
11	Bruna bönor, holländska	»	48	49	130	52	43	47	48	53	62	62	54	58
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	33	91	41	39	36	36	35	38	39	41	43
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	23	56	25	24	24	24	23	24	25	27	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	29	73	35	35	33	32	31	33	34	36	37
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	42	101	38	36	39	32	34	35	37	41	43
16	ris-, burma- el. svenska prima	»	41	41	176	52	46	43	42	41	40	41	43	44
17	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	43	111	66	64	62	61	59	59	60	65	65
18	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	.	.	139	89	88	87	85	84	82	83	85	85
19	sötlimpa eller siktbröd	»	38	40	105	62	61	60	58	58	58	59	62	64
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	31	71	46	46	47	46	45	45	45	48	50
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	145	141	138	136	134	132	132	137	141
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	46	128	75	75	74	72	71	72	73	76	78
23	billigaste sort » » mjölk	»	60	61	145	90	89	88	86	84	85	86	90	92
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	.	.	.	.	101	100	98	97	98	104	107
25	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	189	181	163	148	156	179	193	191	197
26	soppkött	»	100	95	333	155	150	131	114	121	143	156	154	156
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	238	225	206	188	198	217	232	242	251
28	spädkalv	»	72	70	274	145	138	126	114	117	129	142	145	151
29	Fårkött, färskt, stek	»	133	130	431	231	218	201	187	192	205	217	226	237
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	.	.	159	142	147	172	189	184	190
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	449	210	147	141	142	136	177	196	198	220
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	137	470	217	153	147	148	141	182	200	202	223
33	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	127	121	115	109	107	110	111	110	112
34	gädda	»	108	110	312	190	182	171	157	152	153	159	158	159
35	sill	»	34	35	102	70	68	63	61	62	62	61	61	65
36	strömming	»	38	39	106	67	68	62	59	57	57	57	58	61
37	torsk	»	55	57	139	100	97	92	89	87	89	89	88	90
38	rödspotta (spätta)	»	79	81	219	155	154	150	148	143	145	149	148	149
39	kolja	»	.	.	152	124	124	122	116	118	116	118	118	119
40	Salt sill, prima islands-	»	45	45	120	68	56	88	40	49	62	71	49	50
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	.	.	.	.	.	322	318	301	291	284	298	281
42	Socker, bit-	»	67	65	168	45	42	47	47	46	46	47	48	48
43	Salt, matsalt	»	.	10	31	17	16	16	16	16	15	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	.	.	.	.	.	127	105	97	101	94	94	105
45	Apelsiner, medelstora	dussin	.	.	.	.	.	138	115	111	115	115	125	131
46	Bananer, prima	kg	.	.	.	.	.	164	166	161	160	146	139	160
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	.	.	108	107	106	101	85	90	81
48	Vitkål, svensk	»	.	.	.	.	.	30	23	24	24	33	30	28
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	.	.	.	.	.	22	24	24	24	24	24	24
50	Svagdricka	l	6	6	16	16	16	16	16	16	15	15	16	16
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	.	.	36	35	35	35	34	33	33
52	Fotogen, Water White	l	20	21	60	29	24	23	24	22	20	20	20	21
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	.	.	17	17	17	17	17	17	17
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	740	2895	1220	1165	1070	945	920	945	995	1085	1145
55	barr-, » »	»	575	595	2310	920	890	820	725	715	730	765	845	900
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	411	2069	688	651	633	620	618	614	607	644	647
57	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	242	1664	323	300	292	288	287	291	294	344	347
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	.	.	445	434	437	452	459	577	577
59	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	.	.	.	.	.	427	419	421	436	446	565	569

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg.

[2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg.

Mars 1938	April 1938	Maj 1938	Juni 1938	Juli 1938	Aug. 1938	Sept. 1938	Okt. 1938	Nov. 1938	Dec. 1938	Jan. 1939	Febr. 1939	Mars 1939	Höjn. eller sänkn. i % mars 1914—mars 1939	Höjn. eller sänkn. i % mars 1938—mars 1939	
24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	25	25	25	+ 78·6	+ 4·2	1
316	315	307	307	307	306	306	307	307	316	317	317	316	+ 35·6	0·0	2
297	297	294	292	291	289	290	292	294	301	302	301	301	+ 43·3	+ 1·3	3
184	184	184	184	185	184	184	186	188	195	197	200	203	+ 25·3	+ 10·3	4
160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0	5
154	138	142	150	160	169	190	219	235	212	188	167	156	+ 35·7	+ 1·3	6
14	14	14	14	14	[1] 15	14	13	13	13	14	14	14	+ 75·0	0·0	7
1068	1089	1095	1086	1088	—	1039	1039	1055	1056	1086	1099	1095	·	+ 2·5	8
—	—	—	—	31	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
42	42	42	42	42	42	42	41	41	41	41	41	41	+ 32·3	— 2·4	10
50	50	50	51	52	53	55	65	81	84	92	106	111	+ 141·3	+ 122·0	11
43	43	43	43	43	43	43	43	43	42	42	42	42	+ 35·5	— 2·3	12
28	28	28	28	28	28	28	28	28	27	27	27	27	+ 28·6	— 3·6	13
37	37	37	37	37	37	37	37	36	36	36	36	36	+ 38·5	— 2·7	14
43	43	43	43	43	43	43	43	43	44	43	43	43	+ 19·4	0·0	15
44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	45	45	45	+ 15·4	+ 2·3	16
65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0	17
85	85	85	85	84	85	85	84	84	84	84	85	84	·	— 1·2	18
64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	+ 64·1	0·0	19
50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	+ 61·3	0·0	20
141	141	141	141	141	141	141	140	141	141	141	142	142	+ 89·3	+ 0·7	21
77	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78	+ 77·3	+ 1·3	22
92	92	92	92	92	93	93	93	93	93	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1	23
107	107	107	107	107	108	108	108	108	108	108	108	108	·	+ 0·9	24
191	191	193	195	202	203	202	201	200	201	205	205	205	+ 70·8	+ 7·8	25
154	154	155	155	158	158	159	158	157	158	162	164	164	+ 65·7	+ 6·5	26
247	253	256	256	255	250	250	248	248	255	266	269	268	+ 103·0	+ 8·5	27
149	150	150	148	150	150	150	152	153	161	166	165	164	+ 124·7	+ 10·1	28
231	239	242	242	245	245	241	237	234	236	242	246	249	+ 84·4	+ 7·8	29
185	185	186	188	194	196	197	195	194	192	196	197	197	·	+ 6·5	30
209	212	212	216	222	221	223	229	228	230	237	233	229	+ 76·2	+ 9·6	31
212	216	216	221	226	224	226	231	232	233	242	235	231	+ 68·6	+ 9·0	32
119	114	101	99	108	109	110	114	115	118	120	122	123	+ 53·8	+ 3·4	33
161	154	150	152	163	161	161	163	160	167	166	161	164	+ 40·2	+ 1·9	34
60	61	62	67	67	66	68	67	67	71	61	61	63	+ 96·9	+ 5·0	35
58	57	59	62	65	63	63	62	60	61	60	59	59	+ 55·3	+ 1·7	36
89	89	89	90	90	91	90	93	89	89	87	87	86	+ 48·3	— 3·4	37
150	147	145	149	149	149	149	152	151	156	156	155	159	+ 98·8	+ 6·0	38
121	118	118	118	118	116	116	119	118	122	123	121	123	·	+ 1·7	39
50	50	51	51	51	49	48	49	49	49	50	50	50	+ 11·1	0·0	40
283	279	278	278	278	278	278	279	280	285	287	287	287	·	+ 1·4	41
48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	— 25·0	0·0	42
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	·	0·0	43
99	101	108	111	116	122	99	97	105	110	108	108	107	·	+ 8·1	44
124	127	137	144	140	132	131	130	133	131	119	112	117	·	— 5·6	45
154	154	155	163	164	164	164	164	164	164	164	164	164	·	+ 6·5	46
82	82	81	81	80	80	80	80	81	82	83	82	83	·	+ 1·2	47
26	28	32	38	38	29	24	23	22	23	24	25	25	·	— 3·8	48
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	·	0·0	49
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0	50
33	33	32	32	32	32	33	33	33	33	33	33	33	·	0·0	51
21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	+ 5·0	0·0	52
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	·	0·0	53
1150	1150	1150	1150	1150	1145	1135	1135	1130	1125	1130	1125	1125	+ 49·0	— 2·2	54
910	910	905	905	900	900	895	895	895	890	890	895	895	+ 53·0	— 1·6	55
660	657	653	653	649	636	630	634	635	633	634	634	634	+ 60·5	— 3·9	56
362	361	359	355	353	344	331	328	326	324	324	324	324	+ 42·7	— 10·5	57
621	617	611	608	589	555	517	517	516	512	510	510	510	·	— 17·9	58
612	609	604	602	583	544	506	506	505	502	500	500	500	·	— 18·3	59

[1] Medeltal av julipriserna å gammal och augustipriserna å färsk vara.

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk, oskummad	l	27	26	24	23	24	21	19	21	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	314	315	315	315	315	315	315	315	312
3	mat- (lands-)	»	291	300	304	310	310	301	300	294	299
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	209	220	213	217	199	206	231	204	199
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	160	160	160	160	160	160	160	163	160
6	Ägg, svenska, färska [1]	»	165	171	152	163	155	148	161	138	149
7	Potatis: gammal [1]	»	16	15	15	13	16	15	13	13	12
8	» [1]	100 kg	1277	1200	1008	1200	1300	1075	1175	875	950
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	38	35	39	34	34	40	30	36	37
11	Bruna bönor, holländska	»	123	101	123	130	92	125	118	115	—
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	42	41	42	41	43	42	41	41	41
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	27	26	25	28	25	29	28	29	28
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	37	35	35	36	34	35	34	36	35
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	46	42	42	45	41	47	43	45	40
16	ris-, burma- el. svenska prima	»	46	45	42	46	40	50	40	51	45
17	Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	67	66	60	63	60	68	65	71	67
18	Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	93	100	79	86	79	89	76	89	89
19	sötlimpa eller siktbröd	»	71	75	82	65	66	66	75	60	66
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	56	45	47	47	44	53	53	63	52
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	153	109	144	144	147	142	135	129	131
22	mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	74	74	109	76	70	78	80	76	74
23	billigaste sort { » » mjölk	»	120	97	119	89	95	94	103	89	86
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	119	122	121	108	100	106	105	99	102
25	Nötkött, färskt: stek	»	222	213	205	200	194	197	199	186	209
26	soppkött	»	160	169	157	153	160	174	174	164	174
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	286	266	272	254	278	279	286	267	260
28	spädkalv	»	—	155	173	—	—	—	—	166	177
29	Fårkött, färskt, stek	»	276	275	274	278	290	289	292	271	240
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	210	194	188	188	178	183	181	191	199
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	253	253	233	222	233	237	250	207	231
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	250	257	229	222	236	239	245	214	216
33	Fisk, färsk: abborre	»	144	132	150	112	128	146	122	118	125
34	gädda	»	191	171	157	149	167	171	180	176	178
35	sill	»	66	73	59	63	73	63	69	60	72
36	strömming	»	53	49	59	49	52	51	50	60	70
37	torsk	»	137	105	94	92	70	99	98	80	78
38	rödspotta (spätta)	»	169	175	169	160	180	158	175	149	147
39	kolja	»	140	127	125	120	139	148	152	118	115
40	Salt sill, prima islands-	»	57	47	44	44	45	45	46	43	50
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	316	302	292	289	274	299	313	292	283
42	Socker, bit-	»	45	46	48	47	47	47	47	46	48
43	Salt, matsalt	»	15	15	15	15	14	15	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	118	102	101	122	99	112	96	93	100
45	Apelsiner, medelstora	dussin	132	116	121	127	132	128	131	95	102
46	Bananer, prima	kg	155	155	160	165	165	160	155	160	165
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	98	82	93	91	75	82	79	76	79
48	Vitkål, svensk	»	27	25	23	28	25	27	20	20	23
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	22	23	25	22	22	27	25	23	22
50	Svagdricka	l	25	18	18	16	15	20	25	15	15
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	25	30	23	38	30	32	32	33	35
52	Fotogen, Water White	l	21	21	19	19	19	19	20	20	20
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	10	20	15	19	20	13	14	—	19
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1330	1285	1015	1050	1135	1140	1215	1105	1065
55	barr-, » »	»	955	935	815	865	865	930	1025	910	815
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	625	630	655	620	595	650	650	550	650
57	hushålls- (fyrkol), prima,	»	280	292	311	315	285	325	300	297	350
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	559	486	599	420	447	546	560	530	481
59	c:a 40–60 el. 60–80 mm,	»	495	465	552	420	461	485	536	545	483

[1] Jfr noterna sid. 312.

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
21	22	24	22	25	25	24	24	24	24	24	23	24	24	27	24	1
310	305	310	305	315	308	310	310	310	310	310	310	315	315	320	320	2
288	297	296	288	303	292	300	—	—	—	—	—	305	297	304	298	3
220	200	197	198	210	210	175	198	194	215	190	205	208	204	220	200	4
160	160	158	158	160	160	160	160	160	160	160	160	160	164	159	160	5
129	133	139	143	134	143	148	148	140	142	145	139	145	161	165	133	6
11	13	13	12	13	16	13	12	12	14	12	12	11	12	14	13	7
925	1000	1015	900	838	1067	883	800	799	951	893	743	885	1080	1000	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
43	43	39	37	40	44	41	45	44	45	47	44	47	44	40	44	10
125	85	140	150	90	120	—	120	84	75	122	102	101	111	132	137	11
42	43	40	41	43	42	40	42	41	43	43	41	41	42	43	43	12
26	30	25	25	26	27	24	27	30	28	27	26	27	24	25	27	13
36	38	34	35	35	36	33	36	36	37	36	35	35	34	35	35	14
44	45	40	43	45	44	42	45	41	45	45	45	43	45	42	44	15
48	50	45	40	45	44	48	50	48	49	46	47	43	43	44	44	16
65	70	68	64	68	67	69	69	67	69	65	66	69	66	73	68	17
82	80	88	87	90	100	88	98	94	87	82	82	86	83	88	87	18
54	50	51	53	63	59	48	46	47	51	57	47	57	60	69	60	19
43	45	39	42	49	49	38	34	37	40	46	36	45	45	53	55	20
140	140	111	150	118	141	152	140	146	129	113	148	139	102	137	135	21
65	50	70	96	87	89	—	87	—	—	—	54	—	68	92	87	22
73	70	82	97	95	110	112	89	88	87	75	77	92	86	114	88	23
100	90	81	110	123	110	112	96	101	102	107	92	102	82	116	121	24
222	200	183	193	192	191	178	230	230	224	228	216	192	184	213	210	25
178	160	158	161	163	167	138	175	175	173	197	171	173	154	162	166	26
260	260	238	279	243	266	253	330	277	276	273	252	240	213	269	280	27
—	160	161	160	—	—	137	180	167	163	170	150	165	—	165	166	28
247	240	237	238	221	265	245	260	215	250	250	240	237	209	270	244	29
200	200	180	193	198	188	171	200	200	216	216	191	196	180	192	208	30
220	225	208	237	228	211	210	230	230	230	229	228	218	210	240	229	31
220	225	216	235	228	210	225	240	257	240	242	233	237	220	238	228	32
103	128	120	68	158	83	158	114	121	—	—	105	—	—	148	—	33
153	150	191	163	175	148	163	171	177	174	182	165	180	158	196	—	34
62	55	58	—	80	—	70	60	64	60	63	—	71	67	46	53	35
72	55	50	50	50	43	60	50	—	—	68	55	71	64	75	—	36
89	100	56	67	106	42	69	63	64	50	56	50	61	40	52	50	37
145	140	—	—	—	142	159	155	135	131	149	110	152	128	177	127	38
114	130	100	—	138	—	150	140	138	—	125	140	118	107	110	93	39
48	60	40	46	45	45	59	50	50	50	56	49	50	49	52	47	40
280	280	267	290	291	318	277	271	287	290	277	286	290	280	280	290	41
46	48	47	46	50	48	45	46	45	47	47	46	46	47	47	47	42
15	20	15	15	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	43
118	120	99	124	119	102	98	116	103	104	103	101	106	104	114	110	44
142	120	101	143	144	98	98	122	114	116	106	110	98	96	124	127	45
165	165	165	165	165	165	160	155	155	160	160	160	160	160	155	160	46
80	100	75	85	91	73	83	80	77	83	79	80	68	74	90	85	47
28	25	25	40	20	20	22	20	15	18	11	20	17	22	21	24	48
22	22	25	22	26	24	25	23	24	25	24	24	26	22	24	22	49
15	16	16	15	14	13	14	15	12	12	12	10	14	12	15	15	50
31	39	37	39	39	37	22	36	30	35	30	32	35	37	25	34	51
20	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	22	21	21	52
—	—	20	16	19	17	15	15	15	16	13	16	—	—	12	—	53
925	1100	950	1000	1250	1075	1100	1640	1300	1500	1500	1300	1170	1100	1600	1265	54
650	900	615	750	935	700	900	1510	1100	1400	1400	1100	955	900	1200	1135	55
675	650	675	600	738	700	650	600	533	590	675	566	600	545	532	547	56
388	500	325	250	375	300	250	210	230	248	305	241	275	260	246	245	57
601	625	434	489	544	485	450	430	443	462	480	445	510	480	444	438	58
577	500	442	454	548	510	450	384	432	452	472	439	490	460	429	419	59

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk, oskummad	l	24	26	22	22	26	25	27	26	24
2	Smör: bords- (mejeri-)	kg	318	324	320	315	315	315	315	310	315
3	mat- (lands-)	»	297	291	300	290	302	302	273	296	310
4	Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	203	213	204	213	210	200	220	198	198
5	Bordsmargarin, ej smörblandat	»	158	160	164	160	160	160	160	160	165
6	Ägg, svenska, färska[1]	»	137	149	141	142	164	170	147	142	174
7	Potatis: gammal[1]	»	14	15	13	14	15	14	16	12	15
8	» [1]	100 kg	1150	1017	1250	925	1273	1242	1300	1075	1189
9	färsk, svensk	kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gula ärter, svenska	»	45	44	43	45	45	44	45	35	35
11	Bruna bönor, holländska	»	123	124	122	125	125	94	110	110	101
12	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	42	41	42	42	42	43	42	41	41
13	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	28	26	26	28	24	25	26	27	25
14	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	35	35	35	35	36	36	36	34	35
15	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	44	40	42	44	44	45	44	40	41
16	ris-, burma-el. svenska prima	»	49	45	40	47	40	45	45	38	45
17	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	68	71	66	64	66	60	67	63	60
18	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	87	91	83	83	90	78	88	79	86
19	sötlimpa eller siktbröd	»	68	76	71	67	70	57	69	60	63
20	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	55	52	50	45	58	55	59	52	50
21	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	142	165	121	140	160	160	158	126	153
22	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	88	80	59	72	79	67	65	75	77
23	billigaste sort » » mjölk	»	91	103	71	81	110	75	85	97	78
24	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	109	117	80	81	100	80	107	105	123
25	Nötkött, färskt: stek	»	213	204	225	200	212	215	212	188	204
26	soppkött	»	178	182	175	160	160	178	166	168	147
27	Kalvkött, stek: gödkalv	»	270	247	263	250	270	270	270	260	273
28	spädkalv	»	150	—	165	160	150	—	159	170	—
29	Fårkött, färskt, stek	»	238	252	212	250	248	270	228	233	265
30	Malet nötkött (köttfärs)	»	207	198	200	207	200	178	200	192	200
31	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	244	220	228	220	237	223	246	221	233
32	salt, svenskt (sidfläsk)	»	250	220	224	220	238	230	248	221	230
33	Fisk, färsk: abborre	»	119	136	100	100	123	120	120	129	126
34	gädda	»	147	175	135	167	150	170	158	165	163
35	sill	»	75	65	70	70	49	50	66	68	70
36	strömming	»	80	58	60	70	60	60	75	50	50
37	torsk	»	76	67	78	103	100	100	110	78	76
38	rödspotta (spätta)	»	169	168	175	133	150	150	—	155	158
39	kolja	»	125	138	129	113	114	100	140	125	125
40	Salt sill, prima islands-	»	52	52	50	49	50	50	50	45	49
41	Kaffe, rostat, santosblandning	»	290	274	288	283	299	285	314	280	274
42	Socker, bit-	»	47	48	47	48	50	49	49	46	47
43	Salt, matsalt	»	15	15	19	15	15	17	15	15	15
44	Äpplen, ät-	»	107	92	97	106	104	109	110	102	100
45	Apelsiner, medelstora	dussin	108	114	100	110	128	107	100	120	138
46	Bananer, prima	kg	160	160	165	165	165	165	165	165	165
47	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	81	84	80	80	80	78	78	78	79
48	Vitkål, svensk	»	30	25	18	25	28	25	28	25	25
49	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	28	25	22	22	27	22	22	22	22
50	Svagdricka	l	18	16	14	14	15	15	20	15	13
51	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	33	25	35	39	37	27	30	26
52	Fotogen, Water White	l	21	19	20	20	21	22	23	21	19
53	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	19	—	18	—	20	—	—	14	18
54	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1300	1195	1185	1165	1100	1100	1175	1090	1200
55	barr-, » »	»	900	910	815	735	900	800	900	990	970
56	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	467	570	600	650	575	650	675	575	650
57	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	292	306	310	320	325	400	400	333	300
58	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	368	454	594	569	514	500	600	522	530
59	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	413	466	568	566	535	500	600	521	535

[1] Jfr noterna sid. 312.

Falun	Ludvika	Avesta	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Österund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Malmberget o. Gällivare	Kiruna	Samtliga orter	
26	26	26	26	26	26	25	25	25	25	25	25	30	29	28	**25**	1
320	320	320	320	319	320	332	325	316	320	315	340	330	315	335	**316**	2
287	294	318	312	307	320	314	308	312	307	310	274	325	306	323	**301**	3
182	195	195	213	174	182	206	191	198	200	194	200	190	200	210	**203**	4
160	160	160	155	160	160	158	160	160	160	160	160	160	153	158	**160**	5
159	160	170	180	165	164	178	176	175	175	172	171	180	180	183	**156**	6
15	14	14	14	12	14	14	13	14	18	16	—	14	17	16	**14**	7
1283	1213	1300	1200	1074	1175	1260	1057	910	1600	1400	1260	—	1400	—	**1095**	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
39	39	40	38	33	44	43	44	39	40	40	45	46	51	50	**41**	10
125	110	118	105	103	110	75	76	95	108	100	93	106	106	120	**111**	11
44	42	42	43	44	43	43	44	43	43	45	43	43	44	46	**42**	12
28	25	26	27	26	26	28	28	26	27	28	29	28	27	29	**27**	13
36	34	36	36	34	36	36	36	37	36	39	38	38	37	39	**36**	14
42	40	44	43	39	45	45	46	44	43	45	44	45	44	45	**43**	15
45	36	47	40	45	43	46	43	50	47	31	47	45	45	50	**45**	16
60	56	60	61	57	65	66	61	65	66	67	63	63	55	65	**65**	17
75	77	75	75	75	84	78	77	85	83	85	79	77	78	85	**84**	18
76	63	64	66	62	59	76	71	70	70	70	75	63	79	75	**64**	19
55	52	57	—	50	59	64	63	—	60	54	—	50	55	—	**50**	20
128	133	145	145	160	166	159	144	150	149	165	120	152	162	159	**142**	21
90	76	74	77	94	76	93	79	90	76	82	75	77	85	77	**78**	22
104	92	—	—	96	106	106	95	107	101	—	—	—	—	—	**93**	23
124	119	116	125	107	129	131	119	110	100	118	120	110	105	112	**108**	24
214	230	199	220	194	210	193	187	190	190	200	185	230	200	235	**205**	25
175	150	163	165	143	149	154	149	158	155	149	155	170	153	190	**164**	26
251	270	248	265	257	261	264	233	300	295	330	—	300	286	290	**268**	27
164	—	173	169	161	179	173	160	160	154	187	160	172	160	165	**164**	28
253	245	265	261	271	244	258	225	—	238	270	200	235	220	220	**249**	29
197	200	190	199	180	200	197	193	190	219	225	183	230	208	225	**197**	30
238	235	239	245	218	231	233	217	230	213	231	215	249	230	235	**229**	31
238	220	243	230	218	220	233	214	220	230	237	215	250	220	250	**231**	32
150	144	151	125	100	100	—	—	130	—	100	—	—	—	112	**123**	33
154	175	178	164	180	150	175	155	159	171	150	—	125	108	144	**164**	34
54	73	60	60	—	—	—	—	—	60	—	—	50	50	50	**63**	35
50	60	64	60	61	50	60	54	60	70	75	60	60	60	65	**59**	36
125	125	127	98	125	125	129	—	113	125	100	—	75	50	58	**86**	37
175	200	179	155	180	175	178	—	171	185	—	—	150	—	169	**159**	38
125	150	126	108	150	125	125	—	132	125	—	—	82	60	90	**123**	39
45	42	53	55	36	50	54	53	49	50	55	61	60	55	70	**50**	40
290	288	288	273	289	295	277	269	280	284	280	292	293	275	302	**287**	41
46	47	47	48	46	48	49	49	50	50	51	50	50	50	54	**48**	42
12	14	15	15	15	15	16	15	15	15	15	18	15	15	15	**15**	43
94	93	101	105	92	120	126	118	112	110	110	113	108	118	110	**107**	44
116	92	93	116	106	135	134	122	112	127	140	113	120	121	125	**117**	45
165	165	165	170	165	165	165	165	170	170	170	175	170	180	180	**164**	46
83	72	85	87	75	80	94	91	90	80	82	94	90	80	84	**83**	47
25	25	45	25	16	30	38	29	25	38	25	45	28	30	30	**25**	48
23	23	22	23	22	23	22	23	26	22	24	27	24	27	27	**24**	49
12	15	15	15	15	15	18	18	20	18	18	20	20	20	20	**16**	50
27	34	33	34	39	35	36	36	33	25	33	54	35	28	28	**33**	51
20	20	22	22	19	20	22	20	23	24	22	24	25	22	26	**21**	52
18	—	—	—	18	—	20	—	—	18	—	—	—	—	—	**17**	53
1100	1000	1000	1000	1050	950	1000	840	975	1020	850	800	900	1000	1050	**1125**	54
950	750	750	650	900	800	800	725	775	755	700	650	—	800	800	**895**	55
700	633	565	650	600	650	683	—	775	800	—	—	675	—	900	**634**	56
400	290	290	450	310	360	300	—	450	435	350	—	325	—	550	**324**	57
545	510	520	563	535	615	385	—	442	719	563	—	500	—	—	**510**	58
545	500	490	542	584	636	407	—	430	652	520	—	455	613	—	**500**	59

Litteraturöversikt.

(Mars 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.[1]

Allmänna sociala frågor.

BAKER, R. J. National socialism and the social sciences. The sociological review 1939, nr 1 (S).
DE GEER, G. Statsingripanden i näringslivet i teori och praktik. Sunt förnuft 1939, nr 2.
HOFSTEN, E. v. Konsten att göra ett frågeformulär. Affärsekonomi 1939, nr 4.
LINDBERG, J. Den socialekonomiska forskningen i Genève. Mellanfolkligt samarbete 1939, nr 2.
MONTGOMERY, A. Konjunkturbewegungen in Finnland und Schweden 1932—1937. Weltwirtschaftliches Archiv B. 49, s. 275.
SIEGFRIED, A. La révolution industrielle et ses répercussions sur les problèmes de notre temps. Le musée social 1939, nr 2.

Sverige.

de L[AVAL], M[ÄRTA]. Ha vi råd att undvara rationella arbetsmetoder i hemmen? Husmodersförbundets medlemsblad 1939, nr 3.
LINDH, E. Byggnadsindustrien i svenskt näringsliv. Byggmästaren 1939, nr 6.
WELINDER, C. Den kommunala finanspolitiken och konjunkturväxlingarna. Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 2.
Dyrortsgrupperingens opasslighet. Lokomotivmännens tidning 1939, nr 6.
Statsdrift vid Sandviks sågverk? Industria 1939, nr 7.

Danmark.

NIELSEN, J. Erhvervstællingen 1935. Socialt Tidsskrift 1939, nr 2.

Frankrike.

Les classes moyennes en France. Revue du travail 1939, nr 2.

Norge.

TORP, O. Ferie og fritid. [Inledningsföredrag vid en konferens.] Socialt arbeid 1939, nr 3.
Arbeiderne og fritidsspörsmålet. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 3.

Soc. rådsrepublikernas union.

VANNER, A. Tredje femårsplanen. Tiden 1939, nr 2.
En ny epok i Sovjetunionen? Industria 1939, nr 6.
Den ryska socialpolitiken dör för produktionen. Industria 1939, nr 6.

Storbritannien.

Charts illustrating labour statistics. The Ministry of labour gazette 1939, nr 3.

Tyskland.

Minister Funks herkulesarbete. Industria 1939, nr 6.

Arbetarskydd.

PELOW, E. Nya kolloidmasker från Auergesellschaft. Arbetarskyddet 1939, nr 2.
REPLOH, H. Tierexperimentelle Untersuchungen über Lungenveränderungen nach Manganstaubinhalation. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 8.
SAUERTEIG, H. Sicherheitsglas für Schutzbrillen. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 8.

Sverige.

ANDREEN, ANDREA. Rättighet och förbud. [Kvinnas ledighet vid barnsbörd] Hertha 1939, nr 3.
FREDRIKSSON, N. Anordning vid A.-B. Åbjörn Andersons i Svedala stålgjuteri för minskning av damningen vid utslagning av gjutgods. Arbetarskyddet 1939, nr 2.
HISING, H. Den industriella sjukvården än en gång. Sv. läkartidningen 1939, nr 9.

Finland.

PÖYRY, T. J. Ångpannelagstiftningen i Finland. Social tidskrift 1939, nr 2.

Norge.

SCHIÖTZ, E. H. Fra yrkeshygienisk praksis. Norges industri 1939, nr 5.

Storbritannien.

La loi de 1937 sur le travail dans les usines en Grande-Bretagne. Revue du travail 1939, nr 2.

[1] Tidskrifterna finnas, där intet särskilt angives, i socialstyrelsens bibliotek. (S) = Socialvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. (C) = Statistiska centralbyråns bibliotek.

Arbetslön och arbetstid.

DOUGLAS, P. H. Wage theory and wage policy. International labour review mars 1939.

Sverige.

DE GEER, G. Export- och hemmamarknadslöner. Finanstidningen 1939, nr 9.

HJALMARSSON, H. Labour conditions in the co-operative movement. 5. Sweden. Review of international co-operation 1939, nr 3.

Ett och annat om avlönings- och anställningsförhållandena för kommunaltjänstemännen i några av våra större städer. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1939, nr 3.

Hours of work on board ship in Sweden. Industrial and labour information 13 mars 1939.

Lantbruksstyrelsen om ändringarna i lantarbetstidslagen. Hushållningssällskapens tidskrift 1939, nr 2.

Semesterbetraktelse. Metallarbetaren 1939, nr 9.

Semesterlönen. Industria 1939, nr 7.

Amerikas förenta stater.

HINRICHS, A. F. Wage structure in cotton-goods manufacture. Monthly labor review dec. 1938.

JOHNSON, ETHEL M. Tillämpningen av lagstiftningen om minimilöner i USA. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 11—12.

Characteristics of paid-vacation plans. Monthly labor review dec. 1938.

Employment and wages of women in Pennsylvania hotels. Monthly labor review dec. 1938.

Finland.

Lantarbetarnas löneförhållanden år 1939. Social tidskrift 1939, nr 2.

Frankrike.

ECCARD, F. Les allocations familiales agricoles en France. Le travail agricole 1939, nr 1.

Hours of work and holidays in France. Industrial and labour information 27 febr. 1939.

Norge.

ARCTANDER, SIGNY. Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer. Socialt arbeid 1939, nr 3.

Arbeidstiden til sjös. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 3.

Soc. rådsrepublikernas union.

Lohn, Preis und Lebenshaltung in der Union der sozialistischen Sowjetrepubliken im Vergleich zu Deutschland und zur Vorkriegszeit. Vierteljahrsh. zur Statistik des deutschen Reichs 1938, nr 4.

Storbritannien.

Les salaires en Grande-Bretagne. [Anm. av Dobb, M.: Wages.] Revue du travail 1939, nr 3.

Tyskland.

SCHIMMELPFENNIG, J. Zur Frage der Urlaubsstaffelung. Soziale Praxis 1939, nr 6.

SITZLER. Der Grundsatz des Achtstundentages bleibt! Soziale Praxis 1939, nr 5.

STAHL, G. Bergbauliche Leistungssteigerung mit sozialen Mitteln. Der deutsche Volkswirt 17 mars 1939.

Företagaren och arbetaren i den tyska konjunkturen. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 9.

Hours of work in Germany. International labour review mars 1939.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BEVERIDGE, W. H. Unemployment in the trade cycle. The economic journal mars 1939.

[HOSTELET, G.] Les pouvoirs publics et les crises. Revue du travail 1939, nr 3.

HUNCK. Landflucht — wo und wie? Eine internationale Übersicht. Wirtschaftsdienst 1939, nr 12 (C).

SMITH, H. Full employment with a nonhomogenous labour force. Econometrica jan. 1939 (S).

Arbetslöshetsförsäkring som krisberedskap. Skogsindustriarbetaren 1939, nr 5.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Reservarbetena på indragningsstat. Industria 1939, nr 6.

M[ALMSTRÖM], G. 40-åringarnas problem. Från svenska bruk 1939, nr 3.

PETERSSON, OLOF. Yrkesförskjutning och arbetslöshet. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 11.

SUNDBERG, E. D. Den particlla arbetskraftens problem. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1939, nr 3.

[SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN OCH LANDSORGANISATIONEN.] »Arbetsplikten». (Yttranden.) Industria 1939, nr 7.

WIGFORSS, EVA. Reformförslag i hemfrågor. Morgonbris 1939, nr 3.

WINROTH, CH. Skogsbygdernas arbetslöshetsproblem. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 9.

ÖSTBERG, Y. Ungdomen, förvärvsarbetet och fritiden. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 11.

Deltidsarbetet ventileras. Hertha 1939, nr 3.

Amerikas förenta stater.

FOLSOM, M. B. Stabilization of employment and income. The conference board management record 1939, nr 2.

WINSLOW, H. J. The effect of a shortened waiting period on unemployment benefit costs. Social security bulletin 1939, nr 1.

Trends in the employment of women, 1928—36. Monthly labor review dec. 1938.

Belgien.

[JACQUEMYNS.] La main-d'œuvre dans les mines. Revue du travail 1939, nr 3.

Finland.

Proposition angående allmän arbetsplikt under krigstid. Industritidningen 1939, nr 2.

Storbritannien.

Unemployment among insured persons at 13th February, 1939. The Ministry of labour gazette 1939, nr 3.

Tyskland.

KAUFMANN, H. Der Nachwuchsbedarf und seine Deckung nach Wirtschaftsabteilungen. Soziale Praxis 1939, nr 6.

[NIEUWENHUYSEN, W. VAN DEN.] Le service du travail dans l'Allemagne nationale-socialiste. Revue du travail 1939, nr 3.

POHL, H. Die nationalsozialistische Begabtenförderung. Soziale Praxis 1939, nr 6.

SYRUP, F. Die neue Dienstpflichtverordnung. Soziale Praxis 1939, nr 5.

TIMM. Die Sicherstellung des Kräftebedarfs für Aufgaben von besonderer staatspolitischer Bedeutung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 9.

WILLIG, W. Die Facharbeiterfrage in der Glasindustrie. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 7.

ZMARZLIK, H. Planvolle Lenkung des Ingenieurnachwuchses. Soziale Praxis 1939, nr 6.

Gennemförelsen af den tyske Fireaarsplan. Udenrigsministeriets Tidsskrift 16 mars 1939.

Mehrleistung durch Bindung. Der deutsche Volkswirt 17 mars 1939.

Supply, distribution and regulation of labour in Germany. The Ministry of labour gazette 1939, nr 3.

Verstärkter Arbeitseinsatz der Frauen. Wirtschaftsdienst 1939, nr 10 (C).

Ungern.

SZEIBERT, J. Die landwirtschaftliche Arbeitslosigkeit in Ungarn. *Le travail agricole* 1939, nr 1.

Befolkningsfrågan.

Population and social problems. International labour review mars 1939.

Sverige.

KIRSTEIN, P. Den svenske Befolkningskommissions Betænkning om Bidrag til Börnebeklædning m. m. Socialt Tidsskrift 1939, nr 2.

SKALTS, VERA. Den svenske »Mödrahjälp». Socialt Tidsskrift 1939, nr 2.

WOHLIN, MARGIT. Stigande födelsesiffror — moralisk pånyttfödelse. Husmodersförbundets medlemsblad 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

HIMES, N. E. Birth control and social work. Survey midmonthly 1939, nr 3.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

ANGER, F. Läget på bostadsmarknaden i Stockholm. Byggnadsindustrin 1939, nr 4.

CRAMÉR, C-R. I ombyggnadslånefrågan. Sveriges fastighetsägaretidning 1939, nr 5.

ENGKVIST, O. Bostadsfrågan i Stockholm. Finanstidningen 1939, nr 11.

JEANSSON, ALICE. En tidnings bostadsförbättringskampanj. Sunt förnuft 1939, nr 2.

LARSSON, SVEN. Regeringens första bud i hyreslagstiftningsfrågan. Vår bostad 1939, nr 6.

NYSTRÖM, B. Lånehjälp till bättre lantarbetarbostäder. Hushållningssällskapens tidskrift 1939, nr 2.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Reformerad hyreslagstiftning. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 3.

Forcerad bostadsförbättring till lindring av arbetslöshet. Hushållningssällskapens tidskrift 1939, nr 2.

Hur man löser de anställdas bostadsfråga i Fagersta. Från svenska bruk 1939, nr 2.

Kungl. Maj:ts förslag till ny hyreslag. Sveriges fastighetsägaretidning 1939, nr 6.

Landsbygdens byggnadskostnader. Byggnadsträarbetaren 1939, nr 3.

Småbrukarhustruns arbetsbörda lättas. Hertha 1939, nr 3.

Frankrike.

BERTRAND, P. Taudis et foyer. Revue des établissements & des œuvres de bienfaisance febr. 1939.

Storbritannien.

BORG-NYGREN, KARIN. Bostadssociala studier i London. Vår stad 1939, nr 3.

HÆHLING, H. v. Wohnungszustände in England und Wales. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 9.

Tyskland.

BÜGE. Finanzierungshilfe des Reichs für Gemeinschaftssiedlungen. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 6.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

GRANATH, BIRGIT. De psykiskt efterblivnas skolgång. Frihet 1939, nr 7.

HOLMBERG, A. Ungdomsbrottsligheten. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 9—10.

NILSSON, S. J. Om ohemula åtgärder för överflyttande av fattigvårdstunga på annan kommun och om sådana åtgärders inverkan på hemortsrättsförvärv. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 2.

ÖBERG, C. Fattigvården år 1936. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 2.

Danmark.

SKJERBÆCK, O. J. Resultater af Værgeraadsopdragelsen. Börnesagens Tidende 1939, nr 6.

Föreningsväsen.

Sverige.

Ifrågasatt lagstiftning om ideella föreningar. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1939, nr 1.

Amerikas förenta stater.

C. I. O. [Committee for industrial organization] becomes congress of industrial organizations. Monthly labor review dec. 1938.

Organisasjonsstriden i Amerika. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 3.

Hälso- och sjukvård.

BRUÇE, T. Översikt över i utlandet vidtagna åtgärder för lungtuberkulösas eftervård. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1939, nr 1.

Sverige.

ANDERSSON, OSCAR J. Kätterska synpunkter i sjukvårdsfrågor. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 3.

Den nya förordningen om folktandvård. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 3.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Den statliga egnahemsverksamheten. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 3.

Jordbrukets framtidsproblem. Svensk tidskrift 1939, nr 2.

Finland.

La colonisation intérieure en Finlande. Revue internationale d'agriculture 1939, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

HOFFSCHNEIDER. Streiks und Aussperrungen in verschiedenen Industrieländern 1937 und 1938. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 9.

Sverige.

SV. STADSFÖRBUNDET. Förhandlingsrätt för kommunaltjänstemän. (Yttrande.) Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 2.

Arbetsgivares och arbetsledares ansvar gentemot underordnade och tredje man. Från svenska bruk 1939, nr 3.

Industrial relations in Sweden. An agreement between employers and workers. Industrial and labour information 20 mars 1939.

Kommunaltjänstemannaförbundets yttrande över förslaget till lag om förhandlingsrätt. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Seniority provisions in collective agreements. Monthly labor review dec. 1938.

Australien.

Federal regulation of working conditions in Australia. Monthly labor review dec. 1938.

Belgien.

LALOIRE, M. Naissance et développement d'un droit social. Revue du travail 1939, nr 2.

Danmark.

KOCIK, A. Nya omröstningsregler i Danmark. [Om medlingsförslag.] Fackföreningsrörelsen 1939, nr 9.

— Regler for Samarbejde og Fællesafstemninger i Danmark. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 3.

Dansk tvångslag mot typograferna. Industria 1939, nr 7.

Norge.

Foreningslovkommisjonen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 3.

Tyskland.

STURM. Strafbarkeit bei Zuwiderhandlungen gegen Anordnungen der Reichstreuhänder der Arbeit. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 7.

Kooperation.

Frankrike.

Le mouvement coopératif en France. Revue du travail 1939, nr 2.

Schweiz.

SCHÄR, A. Det kooperativa Schweiz. Kooperatören 1939, nr 4.

Levnadskostnader.

Sverige.

KLARIN, EDITH. Vår trädgårdstäppa som kostförbättrare. Husmodersförbundets medlemsblad 1939, nr 2.

SASSE, Å. Skolbarnens näringsförhållanden m. m. inom Hemse distrikt. Sv. läkartidningen 1939, nr 10.

Storbritannien.

COHEN, RUTH. Milk policy and milk prices. The economic journal mars 1939.

Tyskland.

Neue Berechnungen über den Verbrauch an Nahrungs- und Genussmitteln. Vierteljahrsh. zur Statistik des deutschen Reichs 1938, nr 4.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

ELMGREN, J. Ungdomen inför yrkesvalet — ett psykologiskt problem. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 10.

Sverige.

EKELÖF, G. Ingeniörens Uddannelse i Sverige til ikke-teknisk betonede Arbejdslederfunktioner. (Föredrag.) Tidsskrift for Industri 1939, nr 5.

[KOMMERSKOLLEGIUM.] Yttrande angående lärlingsutbildningen. Kommersiella meddelanden 1939, nr 5.

SV. STADSFÖRBUNDET. Kommunerna och lärlingsutbildningen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 2.

WALLERIUS, L. Yrkesutbildning och ungdomsvård. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 11.
Ungdomens yrkesvägledning. Socialstyrelsen och skolöverstyrelsens förslag till centraliserad upplysningsverksamhet. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 9.
Örebro-konferens om yrkesutbildning. Arbetsledaren 1939, nr 4.

Kanada.

Youth training in Canada. The labour gazette 1939, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

GABRIEL, E. Richtlinien zur Behandlung von Alkoholgefährdeten. Forschungen zur Alkoholfrage 1939, nr 1.
RICHTER, K. Vor allem Sicherheit! Forschungen zur Alkoholfrage 1939, nr 1.
SJÖHAGEN, A. Alkoholismen som samhällsproblem. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 10.
WIDMARK. Blodprovet och bilismen. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 3.

Sverige.

DAHLBERG, G. Alkoholskadorna i statistisk belysning. Tirfing 1939, nr 1.
GEIJERSTAM, S. AF. Kring doktor Bratt och hans verk. Tirfing 1939, nr 1.
HAG, F. Länsnykterhetsnämnderna börja arbeta. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 2.
LARSSON, TAGE. Ett bidrag till belysning av 1855 års brännvinslagstiftning. Tirfing 1939, nr 1.
WALLDÉN, M., & PETRÉN, A. Familjevård för alkoholister. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 2.
ÅMAN, A. Socialstyrelsen inhämtar upplysningar rörande nykterhetsnämnderna och deras verksamhet. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

HERCOD, R. Der amerikanische Forschungsausschuss für die Alkoholfrage. Forschungen zur Alkoholfrage 1939, nr 1.

Tyskland.

AUST, H. W. Alkohol und Tabak in Deutschland. Der deutsche Volkswirt 10 mars 1939.

Socialförsäkring.

ENGSTRÖM, M. Den sociala olycksfallsförsäkringen i Sverige och Danmark. Arbetarskyddet 1939, nr 2.
L'assurance-maladie et l'assurance invalidité-vieillesse chez les ouvriers mineurs. Revue du travail 1939, nr 2.
Workmen's compensation. [Om ersättning vid olycksfall.] The economist 25 mars 1939 (C).

Sverige.

FRIESEN, B. v. Några läkarsynpunkter på sjukkassorna. Sunt förnuft 1939, nr 2.
SÖDERBLOM, ANNA-LISA. Några mödrafrågor inför riksdagen. Hertha 1939, nr 3.
WAHLSTEDT, A. Läkararvodena vid olycksfall, som drabba arbetare, vilka äro försäkrade jämlikt lagen den 17 juni 1916. Sv. läkartidningen 1939, nr 10.
Läkarnas uppgifter till sjukkassorna över meddelad läkarvård. Sv. läkartidningen 1939, nr 9.
Några spörsmål angående inkomstberäkning för barn enligt lagen om barnbidrag. Folkpensioneringen 1939, nr 2.
Pensionsstyrelsens förslag till dyrortsgradering av blindhetsersättningen. Folkpensioneringen 1939, nr 2.
Voluntary sickness-insurance system in Sweden. Monthly labor review dec. 1938.
Åldringars rätt till sjukpenning. Sv. sjukkassetidning 1939, nr 3.

Amerikas förenta stater.

ALTMEYER, A. J. Three years of the social security act. Labor information bulletin 1938, nr 12.
FAUGERT, R. Presidenten Roosevelts ålderdomsförsäkring. Arbetarskyddet 1939, nr 2.
Proposed changes in the social security act. A report of the social security board to the president and to the congress of the United States. Social security bulletin 1939, nr 1.

Danmark.

ENGSTRÖM, M. Om socialförsäkringen i Danmark. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 3.
SALCHOW, ANNA. Mödrahjälpen i Danmark. Hertha 1939, nr 3.

Rumänien.

La situation actuelle des assurances sociales en Roumanie. Revue du travail 1939, nr 2.

Tyskland.

RICHTER, L. Verbesserungen in der Unfallversicherung. Soziale Praxis 1939, nr 6.

Ut- och invandring.

RAVNHOLT, H. Udvandring — et nordisk Synspunkt. Mellanfolkligt samarbete 1939, nr 2.

Sverige.

BERG, F. Ett förslag i flyktingsfrågan. Sv. läkartidningen 1939, nr 9.
B[RUNIU]s, A. Humanitetens tvinsot. [Invandringen till Sverige.] Industria 1939, nr 6.
KYLIN, E. Läkarimporten. Sv. läkartidningen 1939, nr 10.
STAPELMOHR, S. v. »Läkarimportfrågan». Sv. läkartidningen 1939, nr 11.
VALENTIN, H. Gruppintresse och mänskligheten. [Uppsala studentkårs diskussion av flyktingsproblemet.] Judisk krönika 1939, nr 2.
Antalet utländska arbetare och flyktingar i Sverige. S. A. P. information 1939, nr 5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda omnämnanden.)

BRAATOY, B. The new Sweden. A vindication of democracy. Lond. [m. fl.] 1939.

Boken är speciellt avsedd för det engelska folkbildningsarbetet. I åtta korta kapitel (Den nya given i Sverige; Jämlikhet; Politisk demokrati; Ekonomisk kontroll; Partisystemet; Det kapitalistiska Sverige; Uppfostran till medborgare; Planering på lång sikt) skildrar Braatoy — en norsk journalist, som är bosatt i London — vad som uträttats i Sverige på det sociala området särskilt under de senare åren och hur styrelsesättet funktionerar. Betydelsen av regimskiftet 1932 med de därefter följande socialpolitiska reformerna och statens ökade ekonomiska kontroll över näringslivet betonas. De stora folkliga organisationernas (t. ex. fackföreningarnas och konsumentkooperationens) möjligheter att tillvarataga medlemmarnas ekonomiska intressen och folkbildningsarbetets betydelse för det demokratiska systemet framhållas.

DANMARK. Det statistiske Departement. Statistisk Tabelværk. Række 5. Khvn 1939. Litra A: Nr 21. Erhvervstællingen 1935.

Härmed föreligger resultatet av den danska företagsräkningen år 1935, omfattande i huvudsak hantverk, industri, handel samt hotell- och restaurangrörelse. Uppgifter lämnas om antal företag av olika slag, företagens personal och dennas fördelning i vissa stora grupper efter ställningen i tjänsten samt efter kön, förekomsten av mekanisk kraft och dennas storlek, den ekonomiska årsomsättningen m. m. Summariska uppgifter lämnas för transportföretag, penninginstitut, mäklare, kommissionärer och annonsbyråer. En nyhet gentemot föregående räkning (år 1925) är att nu även handelsträdgårdar medtagits. Särskilda uppgifter lämnas för vissa ortsgrupper (huvudstaden, provinsstäderna o. s. v.). I allt omfattar räkningen 187 000 företag med 833 000 personer. Företagen inom industri och hantverk ha sammanförts i 12 industrigrupper med nära 200 olika underrubriker, grosshandeln i 70 och detaljhandeln i 80 branscher. Det erinras om den svenska företagsräkningen av år 1931, som omfattade även skogsbruk m. m. och redovisade i allt 238 000 företag och 1 348 000 personer.

NORDISK BYGNINGSDAG. 3. Oslo 16—18 juni 1938. Del 1—2. Oslo [1939].

STADSBYGGNAD. Föredrag och diskussioner vid Svenska kommunal-tekniska föreningens stadsbyggnadsvecka i Stockholm d. 22—28 april 1938. Sthlm 1938.

Resultatet av den tredje nordiska byggnadsdagen i Oslo är sammanfattat i två volymer i kvartoformat, av vilka den första huvudsakligen innehåller föredrag och den andra bilder av modern bebyggelse, stadsplaner m. m. från utställningar, som hållits i samband med byggnadsdagen. Föredragen avsågo följande ämnesområden: Stadsplan, byggnadskonst, bostadspolitik och -finansiering, byggnadskonstruktion, byggnadens tekniska inredning, brandteknik och byggnadsteknisk forskning. Bland föredrag av mera socialt intresse må nämnas: Framtida bostadsbyggande och befolkningstillväxt (direktör G. Jahn); Huru kan byggnads- och stadsplanelagstiftningen utformas, så att den följer tidens tekniska och sociala utveckling? (stadsplanearkitekt O. Meurman, Finland); Kommunal markpolitik och prisbildningen å tomtmark (borgarrådet H. Sandberg); Huru skola kostnaderna för ändamålsenliga hustyper, avsedda för barnrika familjer med små inkomster, hållas inom rimliga gränser? (arkitekt W. Gahn); Sanering av äldre stadsdelar (stadsplanedirektör A. Lilienberg); Den goda bostaden; billiga bostäder (fastighetsdirektör A. Dahlberg).

Avsikten med kommunal-tekniska föreningens stadsbyggnadsvecka i Stockholm, som samlat deltagare från 87 svenska samhällen, var att underlätta samarbete och

utbyte av erfarenheter mellan de fackmän, som på olika orter handlägga frågor rörande stadsbyggnadsväsendet. Bland ämnen, som voro föremål för behandling, må här nämnas: Stadsbyggandets utveckling och mål (inledare stadsplanedirektör A. Lilienberg); Kvartersanering (stadsarkitekterna S. Westholm och G. Leche, arkitekt J. A. Stark); Önskvärd revision av stadsplanelagen (civilingenjör Å. Virgin).

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSSYSTEMET 1913—1938. Sthlm 1938.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor.
Annual report of the Secretary of labor. 26 (1937/38). Wash. 1938.

— Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1938.
160. *Mettert, Margaret T.* Industrial injuries to women and men, 1932 to 1934.

ANDERBERG, R., & WESTERLUND, G. Psykologisk anlagsprövning och personurval. Undersökningar inom textilindustrien. Sthlm 1939. (Sveriges industriförbund.)

BASEL. Allgemeiner Consumverein beider Basel.
Jahresbericht. 73 (1938). Basel 1939.

BERGEN. Kommunens statistiske kontor. Oversikt over bolig- og befolkningsforhold i Bergen for 1937. [Bergen 1938. Stencil.]

BRATT, K. A. En värld i vapen. En översikt av stormakternas rustningar. Sthlm 1939. (Internationell politik. Skrifter utg. av Kommittén för utrikespolitisk upplysning. 3.)

BRISMAN, S. Några synpunkter på konjunkturläget. Sthlm 1938. (Föredrag hållna inför Svenska ekonomföreningen. 1938 : 1.)

ERIKSSON, TORSTEN. Prostitution och samhälle. Sthlm 1939.

FEY, W. Der künftige Wohnungs- und Siedlungsbau. Grundlagen einer volkswirtschaftlichen Planung. Berl. 1939. (Schriften d. Instituts d. Konjunkturforschung. Sonderh. 45.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1938—39.
6. Befolkningsstatistik.
88. Dödlighets- och livslängdstabeller för åren 1931—35.
89. *Modeen, G., & Fougstedt, G.* Beräkningar om Finlands framtida befolkningsutveckling.
12. Fångvården.
56. Fångvårdsverkets berättelse för år 1937.

FÅNGVÅRDSSTYRELSEN.
Utredning om ungdomsbrottslighetens omfattning, dess orsaker samt utvecklingen under senare år. Sthlm 1939. [Stencil.]

INFORMATIONSBYRÅN MELLANFOLKLIGT SAMARBETE FÖR FRED.
Skrifter. Sthlm 1939.
25. IAO, fackföreningarna och arbetarskyddet. Innehåll: Internationella arbetsorganisationen och fackföreningarna. Av *Gunnar Andersson.* — Om arbetarskydd. Av *E. V. Gabrielson.*
26. IAO, folknäringen och jordbruket. Innehåll: Arbetarnas näringsförhållanden. Av *H. Stolpe.* — Internationella arbetsorganisationen och jordbruket. Av *N. Thedin.*
27. IAO och svensk socialpolitisk utveckling. Innehåll: Internationella arbetsorganisationen och svensk socialpolitisk utveckling. Av *A. Molin.* — Ett socialpolitiskt clearinghouse. Av *S. Thorsson.* — Den socialekonomiska forskningen i Genève. Av *J. Lindberg.*

INTERNATIONELLA STATISTISKA INSTITUTET.
Recueil international de statistiques économiques 1931—36. La Haye 1938.

ISLAND. Hagstofa Íslands. — Bureau de statistique de l'Islande.
Statistique de l'Islande. Reykjav. 1937.
92. Recensement de la population de l'Islande le 2 déc. 1930.

JUSSIANT, J. La structure économique de la Suède et de la Belgique. Essai d'économie comparée. (Diss.) Brux. & Paris 1938. (Collection de l'Ecole des sciences politiques et sociales de l'Université de Louvain.)

LAGERMAN, G. Vilka krav bör en revisor ställa på bokslut som offentliggöras? Sthlm 1938. (Föredrag hållna inför Svenska ekonomföreningen. 1938 : 3.)

LETTLAND. Bureau de statistique de l'Etat.
Recensement général des emblavures et du bétail de ferme en Lettonie en 1937. P. 1—2. Riga 1938.

LYBECK, O. Några ord om den svenska sjöfarten genom tiderna. Sthlm 1938. (Föredrag hållna inför Svenska ekonomföreningen. 1938 : 2.)

MALMÖ STADS ÅRSBOK. Årg. 25 (1937). Malmö 1938.

NATIONERNAS FÖRBUND.
Statistical testing of business-cycle theories.
1. *Tinbergen, J.* A method and its application to investment activity. Geneva 1939. (Publ. 1938 : 2. A. 23.)

— Child welfare information centre.
Summary of the legislative and administrative series of documents of the Child information centre publ. in 1938. Geneva 1939. (Publ. 1939 : 4. 1.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1939.
156. Skolevesenets tilstand 1935/36.
157. Norges industri. Produksjonsstatistikk 1937.
— Landbrukets priscentral.
Landbrukets priser. Virkeaar 19 (1938). Ski 1939.
PARIS. Conseil municipal.
Rapport au nom de la 6e Commission, sur la question des îlots insalubres. Paris 1937.
SCHWEIZ. Verband schweiz. Konsumvereine.
Rechenschaftsbericht über die Tätigkeit der Verbandsbehörden für das Jahr 1938. Basel 1939.
STIEBELING, H. K., & PHIPARD, ESTHER F. Diets of families of employed wage earners and clerical workers in cities. Wash. 1939. (U. S. Department of agriculture. Circular. 507.)
STORBRITANNIEN. R. economic society.
Memorandum. Issued by arrangement with the London and Cambridge economic service. Lond. 1939.
78. Report on current economic conditions, March, 1939.
— Ministry of health.
Housing (financial provisions) act 1938. Rural housing manual. Lond. 1938.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939. Sthlm 1939.
6. Underlättandet av kvinnornas arbete i de mindre lanthemmen. Betänkande med förslag avg. d. 25 febr. 1939 av 1937 års utredning angående arbetsförhållandena vid det mindre jordbruket. (Jo.)
STÅHLBERG, ESTER. Mathilda Wredes testamente. Sthlm 1938.
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1935. Av Statistiska centralbyrån.
Handel. Berättelse för år 1937 av Kommerskollegium.
Jordbruk med binäringar.
Årsväxten år 1938. Preliminär redogörelse av Statistiska centralbyrån.
Rättsväsen.
Olyckor vid trafik med motorfordon år 1937. Av Statistiska centralbyrån.
Socialstatistik.
Arbetsförhållandena inom det husliga arbetet å landsbygden. Av Socialstyrelsen.
SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Riksbankens statistiska avdelning. Årg. 31 (1938). Sthlm 1939.
SÖLVÉN, A. Huvudavtalet mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige. Sthlm 1939. (Landsorganisationens skriftserie. 50.)
TELEGRAF- OCH TELEFONMANNAFÖRBUNDET.
Protokoll, fört vid Telegraf- och telefonmannaförbundets 18:e kongress, hållen ... i Stockholm d. 23—28 okt. 1938. Sthlm 1939.
YERRIK, H. Glömda människor. Sthlm 1939.
ZEUTHEN, F. Arbejdlön og Arbejdslöshed. Khvn 1939. (Socialpolitik. Bd 1.)

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 18 mars—1 april 1939 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
69.	Lag ang. ändring av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	10 mars
80.	K. kung. om ändrad lydelse av 8 § instruktionen den 24 november 1933 (nr 683) för statens byggnadslånebyrå	24 »
94.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av kung. den 30 september 1937 (nr 809) om statliga bosättningslån	10 »

INNEHÅLL

Gift kvinnas förvärvsarbete 329
Mödrahjälpsverksamheten under år 1938 337
Arbetslösheten enligt 1936 års partiella folkräkning 339
Kortare meddelanden 347
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1939 347
Nordiska socialministermötet i april 1939 347
Nordisk konferens för utlänningsfrågor . 348
Sociala frågor inför riksdagen 348
Omsättningen av arbetskraft i London . . 348
Semesterlag i Finland 350
Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet under år 1938 . . 351
Befolkningsrörelsen i Sverige under senare år 352
Amerikansk kostundersökning 353
Utredning angående erkända arbetslöshetskassor 355

Periodiska översikter

Arbetstillgången under första kvartalet 1939 356
Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1939 362
Arbetsmarknaden under april 1939 . . 369
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1939 371
Sveriges offentliga arbetsförmedling under april 1939 372
Statens arbetslöshetskommission under mars 1939 374
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 375
Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1939 . 376
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1939 380
Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1939 . . 381
Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 april 1939 382
Livsmedelspriser och levnadskostnader april 1939 384
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet 386
Litteraturöversikt 387
Författningar rörande sociala frågor . 396

INDEX

L'emploi des femmes mariées.
L'assistance aux mères en 1938.
Le chômage d'après le recensement partiel de 1936.
Courtes notices.
Session du conseil d'administration du Bureau international du travail en avril 1939.
La Conférence internordique des ministres du Travail en avril 1939.
La Conférence internordique sur la question des étrangers.
Questions sociales soumises au Riksdag.
L'instabilité de la main-d'œuvre à Londres.
Loi sur les congés payés en Finlande.
L'activité de l'Union Coopérative et des sociétés affiliées pendant l'année 1938.
Le mouvement démographique en Suède pendant les dernières années.
Enquête américaine sur les habitudes alimentaires.
Rapport sur les caisses de chômage officiellement reconnues.

Aperçus périodiques

L'offre et la demande du travail pendant le 1er trimestre 1939.
Volume de l'emploi et budget des salaires dans l'industrie et le commerce pendant le 1er trimestre 1939.
Le marché du travail en avril 1939.
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1939.
Activité des bureaux de placement publics en avril 1939.
La Commission du chômage en mars 1939.
Marché du travail et chômage à l'étranger.
Activité de l'industrie du bâtiment dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1939.
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1939.
L'émigration intercontinentale pendant le 1er trimestre 1939.
Permis de séjour et de travail pour les étrangers au 1er avril 1939.
Prix des denrées alimentaires et coût de la vie en avril 1939.
Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Bibliographie.
Lois et décrets concernant les questions sociales.

RÉSUMÉ.

L'emploi des femmes mariées. Dans un second article résumant le rapport du Comité d'étude sur l'emploi des femmes, l'auteur cite tout d'abord une statistique d'où il ressort que seulement 18 % des femmes mariées travaillent hors de leur foyer et que parmi celles-ci un tiers seulement travaillent la journée entière pendant une partie importante de leur vie conjugale. Il apparaît en particulier, grâce à une enquête effectuée auprès des institutrices des classes enfantines et des classes supérieures des écoles primaires que les femmes mariées ont souvent de lourdes charges familiales. — Des comptes-rendus sont donnés de conférences avec des représentants du marché du travail, lesquels, surtout du côté industriel, ont déclaré qu'il serait nuisible à la production que les femmes mariées fussent écartées du travail salarié. Des avis contraires avaient toutefois été émis par les délégués de certains métiers qui estimaient désirable de renouveler le personnel féminin. Le Comité a complètement repoussé le projet d'interdire le travail salarié des femmes mariées; il a, d'une manière générale, estimé de valeur douteuse les gratifications, la pension prématurée, etc. en cas d'abandon de l'emploi ainsi que le droit de priorité en cas de réintégration, mais il a recommandé l'organisation de la journée particlle de travail et, dans une certaine mesure, l'emploi sous forme de réserve des femmes mariées et la possibilité accordée aux époux de travailler dans la même localité. P. 329.

L'assistance aux mères, inaugurée en 1938, a pris pendant la première année une ampleur sensiblement plus considérable qu'on ne l'avait calculée. Une aide a été accordée à un peu plus de 34 000 mères, pour une somme totale de 6.9 millions de cour. et une moyenne de 200 cour. par cas. Dans l'article, basé sur les rapports annuels des comités d'assistance aux mères, on donne des exemples de la manière dont l'aide a été utilisée — achat de vêtements ou de literie, amélioration du régime alimentaire, soins, etc. P. 337.

Le chômage d'après le recensement de 1936. L'article rend compte d'une enquête sur le chômage faite en relation avec le recensement partiel de 1936. Le nombre des fonctionnaires à capacité entière et des ouvriers dans les âges de 16 à 66 ans ayant été privés de travail se serait élevé, selon les données recueillies à la date du 2 mars 1936, à 211 000 en chiffres ronds dont, il est vrai, une très grande proportion était constituée par des chômeurs saisonniers. Parmi ceux-ci, un peu plus de 13 %, soit 28 000, étaient des femmes. 15 000 des travailleurs sans travail étaient à capacité partielle. — Grâce à cette enquête, il a été possible pour la première fois en Suède de calculer le risque de chômage pendant une année. Environ 1/3 de l'ensemble des fonctionnaires capables et des ouvriers dans les âges de 16 à 66 ans aurait donc été frappé par un chômage plus ou moins long pendant l'année 1935. Les journées de travail ainsi perdues semblent aller de 49 à 58 millions. — Outre les chômeurs dont il vient d'être parlé, compte-rendu est donné de certains groupes de personnes que l'on peut considérer, au sens large du mot, comme chômeurs. P. 339.

L'offre et la demande du travail. L'indice de la conjoncture (»konjunktursiffran») calculé sur la base des estimations faites par les employeurs touchant la situation sur le marché du travail a été 3.66 pour le 1er trimestre 1939 contre 3.63 pour le 4e trimestre 1938 et 3.45 pour le 1er trimestre 1938. (Une situation moyennement bonne sur le marché est caractérisée par l'indice 3.) P. 356.

*Volume de l'emploi et budget des salaires. Sur la base des chiffres recueillis au moyen des cartes-*questionnaires pour le 1er trimestre 1939 touchant la situation sur le marché du travail, des calculs ont été effectués sur les variations du nombre des ouvriers, du nombre des heures de travail accomplies et des salaires payés dans les différentes branches d'activité industrielle. En ce qui regarde les entreprises ayant fourni des renseignements pour le 4e trimestre 1938 et le 1er trimestre 1939, on peut mentionner que les chiffres moyens pour ces deux trimestres montrent que le nombre d'ouvriers occupés a baissé de 3.5 %, le nombre des heures de travail accomplies de 2.7 % et le total des salaires versés de 3.6 %. Dans les entreprises qui ont fourni des renseignements pour le 1er trimestre de 1938 et de 1939, le nombre des ouvriers a depuis mars 1938 baissé de 1.4 %, tandis que le budget des salaires a monté de 3.8 %. La durée hebdomadaire moyenne du travail a été de 45.8 heures en mars 1939 contre 45.7 en décembre 1938 et 46.6 en juillet 1938. P. 362.

Le marché du travail en mars et avril 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en avril 155 (179 en mars). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin de mars 11.5 % du nombre total des membres (13.0 en février). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin d'avril environ 22 500 (25 290 en mars). P. 369.

Activité de l'industrie du bâtiment. Dans 12 villes de plus de 30 000 habitants ont été construits, pendant le 1er trimestre 1939, 5 180 logements et 13 979 pièces, contre 3 831 logements et 10 476 pièces pendant le 1er trimestre 1938. Des autorisations de construire ont été accordées pour 10 212 logements et 26 728 pièces, contre 7 657 logements et 20 097 pièces le 1er trimestre 1938. 18 308 logements et 47 902 pièces étaient en voie de construction le 1er avril 1939 contre 15 061 logements et 39 440 pièces le 1er avril 1938. — Dans les six plus grandes villes de la Suède, la surface des locaux destinés à des usages autres que l'habitation et construits pendant le 1er trimestre 1939 s'élevait à 115 000 m², contre 75 000 m² le 1er trimestre 1938. Des autorisations de construire de ce genre de locaux ont été accordées pour 136 000 m², contre 168 000 le 1er trimestre 1938. P. 376.

Permis de séjour et de travail. Au 1er avril 1939, 12 850 étrangers en Suède étaient en possession d'un permis de séjour et de travail, contre 10 529 le 1er janvier, 9 727 le 1er avril 1938 et 6 417 le 1er avril 1934. P. 382.

Häftets huvudinnehåll.

Maj 1939.

Gift kvinnas förvärvsarbete. I en andra refererande artikel om kvinnoarbetskommitténs betänkande anföres inledningsvis, att i Sverige endast 18 % av alla gifta kvinnor ha arbete utom hemmet och att av dessa blott en tredjedel ha heltidsarbete under väsentlig del av äktenskapet. Bl. a. genom en enquête bland folk- och småskollärarinnor ådagalägges, att de förvärvsarbetande gifta kvinnorna ofta ha stora försörjningsplikter. — Redogörelse lämnas för konferenser med representanter för parterna på arbetsmarknaden, vid vilka man från industrihåll framhållit, att det vore olyckligt för produktionen om de gifta kvinnorna uteslötes från arbetet. Härifrån avvikande uppfattning hade emellertid anmälts från vissa yrken, bl. a. enär viss omsättning inom personalen ansågs önskvärd. — Kommitténs ståndpunkt till vissa åtgärder till förhindrande eller underlättande av gifta kvinnors förvärvsarbete framlägges. Kommittén har avvisat förslag om förbud för sådant arbete och funnit värdet av gratifikationer, förtidspensionering m. m. vid avgång samt förtursrätt vid återinträde i tjänst i stort sett tvivelaktigt men förordat anordnande av deltidsarbete och i viss mån reservtjänstgöring för gifta kvinnor. Vidare har ansetts önskvärt, att makar bereddes möjlighet att ha anställning på samma ort. Kommittén har ej ingått på frågan om sociala anordningar till underlättande av förvärvsarbetande mödrars hemarbete, men framhåller, att dylika anordningar — om de komma till stånd — böra komma både förvärvsarbetande och icke förvärvsarbetande mödrar till del. Sid. 329.

Mödrahjälpsverksamheten, som började med år 1938, tog under sitt första år betydligt större omfattning än man beräknat. Hjälp beviljades något över 34 000 mödrar med ett sammanlagt belopp av 6·9 milj. kr. eller i genomsnitt 200 kr. per fall. I artikeln, som grundar sig på mödrahjälpsnämndernas årsredogörelser, visas med exempel, huru hjälpen använts — till kläder, sängutrustning, kostförbättring, vård o. s. v. Sid. 337.

Arbetslösheten enligt 1936 års partiella folkräkning. Artikeln lämnar en resumé av en i den partiella folkräkningen 1936 ingående undersökning av arbetslösheten. Antalet arbetslösa arbetsföra funktionärer och arbetare i åldern 16—66 år den 2 mars 1936 beräknas enligt de erhållna uppgifterna utgöra i hela landet c:a 211 000, varav en mycket stor del säsongarbetslösa. Drygt 28 000 eller 13 % av de arbetslösa voro kvinnor. Som partiellt arbetsföra uppgåvos 15 000 arbetslösa. — Genom ifrågavarande undersökning har man fått vissa möjligheter att bedöma arbetslöshetsrisken under ett kalenderår. Omkring $^1/_5$ av samtliga arbetsföra funktionärer och arbetare i åldern 16—66 år uppgivas ha drabbats av en kortare eller längre arbetslöshet under år 1935. Antalet härigenom förlorade arbetsdagar synes utgöra mellan 49 och 58 milj. Härutöver redogöres för vissa beräkningar rörande antalet personer, som i mera vidsträckt bemärkelse kunna anses som arbetslösa men som icke inräknats i huvudundersökningen. Sid. 339.

Arbetstillgången första kvartalet 1939. Den på grundval av arbetsgivarnas uppskattningar angående arbetstillgången beräknade konjunktursiffran var 3·66 första kvartalet 1939 (mot 3·63 föregående kvartal och 3·45 första kvartalet 1938). Särskilda uppgifter lämnas för olika industrier. Sid. 356.

Sysselsättningsvolym och lönebudget under första kvartalet 1939. På grundval av uppgifterna för 1:a kvartalet 1939 enligt det till företagarna utsända rapportkortet angående ställningen på arbetsmarknaden ha beräkningar utförts över förändringarna i arbetarantal, utgjorda arbetstimmar och utbetald lönesumma inom de industriella verksamhetsgrenarna. Vad beträffar företag, som lämnat uppgifter både för 4:e kvartalet 1938 och 1:a kvartalet 1939, kan nämnas, att genomsnittssiffrorna för kvartalen visa, att antalet sysselsatta arbetare sjunkit med 3·5 % mellan nämnda kvartal, antalet utgjorda arbetstimmar med 2·7 % och den utbetalade lönesumman med 3·6 %. Vid företag, vilka lämnat uppgift för både 1:a kvartalet 1938 och 1:a kvartalet 1939, har sedan mars 1938 arbetarantalet nedgått med 1·4 %, medan lönebudgeten stigit med 3·8 %. Den genomsnittliga veckoarbetstiden utgjorde 45·8 timmar i mars 1939 mot 45·7 i december 1938 och 46·6 i juli 1938. Sid. 362.

Arbetsmarknaden mars—april 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under april 1939 155 (179 i mars). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av mars 11·5 % av medlemsantalet (13·0 % i februari). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av april 1939 till c:a 22 500 (25 290 i mars). Sid. 369.

Byggnadsverksamheten under första kvartalet 1939. I 12 städer med över 30 000 invånare fullbordades under första kvartalet 1939 5 180 bostadslägenheter och 13 979 rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) mot 3 831 lägenheter och 10 476 rum under första kvartalet 1938. Byggnadslov beviljades för 10 212 lägenheter och 26 728 rum mot 7 657 lägenheter och 20 097 rum första kvartalet 1938. Den 1 april 1939 befunno sig 18 308 lägenheter och 47 902 rum under byggnad mot 15 061 lägenheter och 39 440 rum vid motsvarande tidpunkt förra året.

I rikets sex största städer fullbordades under första kvartalet lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. dyl. ändamål med en sammanlagd golvyta av c:a 115 000 m² mot 75 000 m² första kvartalet 1938. Samtidigt utfärdades byggnadslov för dylika lokaler med en golvyta av tillhopa 136 000 m² mot 168 000 m² första kvartalet 1938. Sid. 376.

Uppehålls- och arbetstillstånd. Den 1 april 1939 innehade 12 850 utlänningar uppehålls- och arbetstillstånd mot 10 529 vid föregående kvartalsskifte, 9 727 den 1 april 1938 och 6 417 den 1 april 1934. Sid. 382.

Indextalet för livsmedel, bränsle- och lyxartiklar uppgick under april 1939 till 147 (juli 1914 = 100), vilket var en enhet högre än föregående månad. Sid. 384.

Gift kvinnas förvärvsarbete.

Kvinnoarbetskommitténs betänkande. II.

I en föregående artikel har jag redogjort för den av kvinnoarbetskommittén framlagda allmänna översikten av kvinnoarbetets utveckling och nuvarande läge samt de förslag, som kommittén med anledning härav har ansett sig böra framställa.

Jag skall nu övergå till betänkandets andra del, som rör den gifta kvinnliga arbetskraften och dess ställning i det nutida arbetslivet.

Statistiska utredningar om gifta kvinnors yrkesverksamhet. Som jag nämnde i min första artikel, var den ursprungliga orsaken till kommitténs tillsättande en rätt allmänt utbredd föreställning, att en inskränkning i gift kvinnas rätt till förvärvsarbete skulle kunna i gynnsam riktning påverka den då rådande arbetslösheten. Redan den omständigheten, som klart framgår ur kommitténs allmänna undersökning av kvinnoarbetet, att mäns och kvinnors arbete i mycket stor utsträckning går efter skilda eller parallella linjer, visar att en substitution skulle ha liten betydelse ur arbetslöshetssynpunkt — ett faktum, som givetvis lika fullt gäller den gifta som den ogifta kvinnliga arbetskraften.

1935—36 års särskilda folkräkning m. m. Att inskränkning i särskilt de gifta kvinnornas rätt till arbete skulle ha föga inverkan på de allmänna förhållandena på arbetsmarknaden framgår än tydligare, när man tar del av den statistik, som numera finnes tillgänglig. Tack vare tillmötesgående från 1935—36 års särskilda folkräkning fick kommittén tillfälle att till folkräkningsblanketterna foga vissa frågor, som voro särskilt inriktade på de gifta kvinnornas deltagande i förvärvsarbete. Det är ägnat att förvåna, i vilket begränsat antal gifta kvinnor enligt detta material deltaga i förvärvsarbetet. Det visar sig nämligen, att ej mindre än 82 % av de gifta kvinnorna ej synas ha haft något arbete utom hemmet. Av de 18 %, som uppgiva sig ha haft sådant arbete, är det ej fullt 6, som haft heltidsarbete under hela eller väsentlig del av äktenskapet; 3·6 % hade haft deltidsarbete och de återstående 8·6 % arbete under kortare tider och i mindre mängder.

Det är givet, att dessa siffror ej kunna vara fullt exakta. De variera dessutom mycket, beroende på var familjen varit bosatt. Sålunda förekomma de förvärvsarbetande hustrurna i väsentligt större antal i städerna och mest i Stockholm. De icke yrkesverksamma hustrurna utgjorde 87 % på landsbygden mot 73 % i städerna och de helt yrkesverksamma 3 % på landsbygden mot 11 % i städerna; att märka är dock att arbete å eget jordbruk ej ansetts som förvärvsarbete. Däremot skilja sig de partiellt yrkesverksamma mindre till antalet — 3 % mot 4 %. Man torde sålunda kunna säga, att de utom hemmet helt

yrkesarbetande hustrurnas antal ej kan i någon märkbar mån inverka på arbetsmarknadens fluktuationer.

Det bör emellertid framhållas, att de gifta kvinnornas deltagande i förvärvsarbetet av allt att döma är en framåtgående rörelse och att denna företeelse nära sammanhänger med familjens ekonomiska ställning. Kommittén har i sitt betänkande upptagit några jämförande siffror från 1920 och 1930 års folkräkningar, som visa på en ganska bestämd stegring av antalet förvärvsarbetande hustrur. Enligt 1920 och 1930 års folkräkningar skulle 5 resp. 10 % av samtliga gifta kvinnor i åldern 15—50 år vara i större eller mindre grad yrkesarbetande mot nu uppgivna 18 %. För Stockholm visa dessa siffror på en än större stegring, nämligen från 15 % år 1920 till 26 % år 1930.

Inverkan av familjens ekonomiska ställning på hustruns förvärvsarbete framgår av en i betänkandet citerad undersökning av förhållandena i Stockholm. Under 1930 voro enligt denna 14·6 % av hustrurna yrkesarbetande i familjer, där mannens årliga inkomst översteg 10 000 kr., 17·6 %, där den var mellan 6 000 och 10 000 kr., 21·7 % mellan 4 000 och 6 000 kr., 28·6 % mellan 3 000 och 4 000 kr., 33·3 % mellan 2 000 och 3 000 kr. samt 32 %, där den understeg 2 000 kr. Vid 1935—36 års folkräkning har man också sökt komma fram till en jämförelse på denna basis. Av en tabell över familjeinkomsten för familjer med i olika mån yrkesverksamma hustrur framgår t. ex., att av samtliga äktenskap med heltidsarbetande hustrur drygt 60 % tillhöra inkomstgrupperna 3 000—10 000 kr., medan motsvarande tal för de hemarbetande utgör blott 23 %. Detta sammanhänger naturligtvis bl. a. med att, när även hustrun har förvärvsinkomst, den samlade inkomsten blir jämförelsevis hög. I gruppen över 5 000 kronors årsinkomst finnas endast 8 % av de familjer, där hon ej varit yrkesverksam, men nära 29 % av de familjer, där hon varit helt yrkesverksam.

Nu kunna givetvis dessa siffror vara i någon mån missvisande, på grund av att uppgifterna blott omspänna ett enda år, men en viss allmängiltighet torde de dock ha. En annan uppgift ur samma tabell kan vara av ett visst intresse: 28 % av de på landsbygden deltidsarbetande hustrurna och 25 % av de i mindre grad yrkesverksamma hustrurna äro hänförliga till inkomstklassen 1 000—1 500 kr., inom vilken grupp statarhustrurna äro att räkna. Inom motsvarande inkomstläge i städerna (c:a 2 000 kr.) finner man också företrädesvis hustrur med deltidsarbete eller mindre väsentligt tillfälligt förvärvsarbete. Den låga familjeinkomsten tyder väl här i de flesta fall på, att mannen av en eller annan orsak är mer eller mindre inkomstlös.

Betydelsen av hustruns förvärvsinkomst för familjens inkomstläge framgår ur en annan uppgift — från år 1935 — enligt vilken i $^1/_3$ av samtliga äktenskap med över 5 000 kr. inkomsten skulle komma från såväl man som hustru. Storleken av hustruns bidrag har emellertid ej kunnat utläsas ur dessa uppgifter.

Tänker man på familjens socialklass, så finner man, att jordbrukarhustrurna, som naturligt är, i mycket ringa grad ha förvärvsarbete utom hemmet — 0·7 % heltidsarbete och 3·7 % partiellt arbete — under det att för jordbruksarbetarhustrurna siffrorna äro betydligt högre, eller 1·4 resp. 27·9 %. Detta

gäller även gruppen »övriga företagare», inom vilken småhantverkare och småhandlare torde vara mest representerade, där siffrorna äro 6·2 resp. 18·3 %. Hel yrkesverksamhet förekommer mest inom funktionärsklassen: 8·5 % för landsbygden och 14·9 % för städerna. Industriarbetare och övriga arbetare synas intaga en mellanställning.

Emellertid visar undersökningen, att även andra faktorer inverka på förekomsten av förvärvsarbete. Sålunda tycks hustrurnas vigselålder spela en viss roll. Det är nämligen vanligare, att de, som gifta sig sent — efter 35 år — ha förvärvsarbete än de, som gifta sig före 25 års ålder. De förra ha i regel haft förvärvsarbete före äktenskapet, under det att i den senare gruppen finnas många, som ej före äktenskapets ingående varit yrkesarbetande. Undersökningen visar, att 93 % av de hustrur, som ej varit yrkesverksamma vid äktenskapets ingående, ej heller senare varit detta. Här synes ingen väsentlig skillnad finnas mellan land och stad.

Hustruns byte av vistelseort vid äktenskapets ingående synes även påverka hennes yrkesverksamhet. Särskilt gäller detta för städerna, där enligt undersökningen 79 % av de hustrur, som bytt vistelseort, varit helt hemarbetande, under det att detta varit fallet med 69 % av dem, som ej flyttat.

Betänkandet upptar också ett antal tabeller, i vilka barnantal och barnlöshetsprocent ställas i relation till hustrurnas yrkesverksamhet. Detta problem har emellertid så utförligt behandlats i befolkningskommissionens olika publikationer, att jag anser mig kunna gå förbi det. Det torde vara nog att konstatera, att 1936 års extra folkräkning bekräftar det förut kända faktum, att såväl barnantalet som barnlöshetsprocenten röner ett bestämt inflytande av hustruns yrkesverksamhet. Detta synes emellertid vara i mindre grad fallet, när det gäller lärarinnekåren.

Enquête bland folk- och småskollärarinnor. Kommittén har genom folkskolelärarinne- och småskolelärarinneförbundens benägna och intresserade medverkan kunnat göra en undersökning av de gifta lärarinnornas ställning och förhållanden, som torde kunna anses ganska representativ. Den omfattade nämligen 31·1 % av samtliga folkskollärarinnor och 24·2 % av samtliga småskollärarinnor. Omkring $^1/_3$ av båda dessa kårer äro gifta och helt yrkesverksamma. Medelantalet barn bland av folkräkningen undersökta hustrur var 2·29. Medelantalet barn bland dessa gifta lärarinnor var 1·2 resp. 1·3, under det att medelantalet barn bland helt yrkesverksamma hustrur i allmänhet var 0·69 och bland funktionärsklassen 0·72.

Bibehållandet inom lärarinnekåren av yrkesverksamheten även efter giftermålet sammanhänger givetvis i första hand med kärleken till yrket och med känslan av ansvaret inför utbildningen. Men även ekonomiska faktorer spela otvivelaktigt in. Sålunda visar undersökningen, att 65 % av folkskollärarinnorna och 51 % av småskollärarinnorna vid examens avläggande hade studieskulder. Antalet av dem, som vid undersökningen ännu hade sina skulder obetalade, utgjorde för de gifta folkskollärarinnorna 29 %, för de ogifta 30 % och för småskollärarinnorna 9 resp. 18 %.

Det är en bekant sak, att de ogifta lärarinnorna ofta ha försörjningsplikter för anhöriga, vilket också bekräftas av undersökningen. Men det visar sig också, att även de gifta lärarinnorna ha väsentliga avbränningar för sådant ändamål; 22 % av de gifta folkskollärarinnorna och 34 % av de gifta småskollärarinnorna hade sålunda under de sista 5 åren regelbundet och avsevärt bidragit till underhåll åt andra än make och barn. Ännu mer betungande försörjningsplikter synas stundom åvila de gifta lärarinnorna, nämligen då mannen är arbetslös eller eljest mer eller mindre inkomstlös (på grund av studier, sjukdom o. dyl.). Detta har under de fem åren närmast före enquêten visat sig vara fallet för 13 % av de gifta folkskollärarinnorna och 22 % för de gifta småskollärarinnorna.

Det torde av dessa siffror tydligt framgå, att de ekonomiska faktorerna äro en ej oväsentligt bidragande orsak till att allt flera lärarinnor behålla sina anställningar vid giftermåls ingående. Detta alldeles oavsett att giftermål och egna barn snarare borde vara en fördel än en nackdel vid yrkets utövande, så mycket mer som dessa mödrar och husmödrar tack vare de långa ferierna och den relativt korta arbetsdagen utom hemmet i sitt yrkesarbete komma i en mycket gynnsammare ställning än andra yrkesarbetande hustrur.

En iakttagelse, som kan vara av en viss betydelse för bedömandet av hemarbetets påstådda menliga inflytande på skolarbetet, framgår ur en i enquêten gjord fråga om hushållsformen. Det visar sig, att det är de ogifta lärarinnorna, som äro mest betungade med hushållsarbete. Mer omfattande hushållsarbete uppges av 20 % av de gifta, men av 53 % av de ogifta. Medan endast 36 % av de ogifta kunna sägas ha ordnat sitt hemarbete så, att det blivit mindre krävande, har däremot detta gjorts av 77 % av de gifta.

Arbetsmarknadens erfarenheter av och de sakkunnigas inställning till gifta kvinnors förvärvsarbete. Sakkunniga ha i samråd med befolkningskommissionen också utsänt en enquête till ett stort antal arbetsgivare för att bl. a. undersöka, i vilken utsträckning kvinnliga arbetare och anställda avskedades vid giftermål eller barnsbörd. Denna statistik har på sistone blivit så ofta berörd i samband med den nu antagna lagen om förbud att avskeda arbetstagare på grund av giftermål och barnsbörd, att jag kan förbigå densamma.

Av större intresse torde vara att med några ord beröra de uttalanden i denna fråga, som gjordes vid ett antal konferenser, som sakkunniga hållit med arbetsgivare, arbetare och anställda. Från industrihåll framhölls av såväl arbetsgivare som arbetare, att ett uteslutande av den gifta kvinnliga arbetskraften skulle ur produktionssynpunkt vara olyckligt, då man bland dessa ofta hade de erfarnaste, yrkeskunnigaste och mest ambitiösa kvinnliga arbetarna. I vissa yrken med kort utbildningstid, där yrkesskickligheten mest beror på snabbhet och fingerfärdighet, hade man en något avvikande mening, i det att man ansåg en avgång vid giftermål såsom en i viss grad välkommen omsättning av arbetskraft. Denna inställning var förresten betecknande även för banker, försäkringsbolag och vissa andra former av kontorsarbete, under det att handel, frisörer, hotell och restauranger hade i stort sett samma inställning som

industrien. Avsikten med dessa konferenser, som höllos med representanter för 15 olika yrkesområden, var att med arbetsgivare och arbetare eller anställda diskutera vissa förslag, som i riksdagen och annorstädes framställts med avseende på de gifta kvinnornas ställning i förvärvsarbetet.

På grund av vad som härunder framkommit och med hänsyn till de iakttagelser, som kommittén i övrigt kunnat göra, har den kommit till vissa slutsatser, för vilka jag i det följande skall kortfattat redogöra.

1. *Förbud för gifta kvinnor att inneha förvärvsarbete.* Ett lagstadgat allmänt förbud för kvinnor att efter giftermål eller barnsbörd inneha anställning har knappast — om man frånser de för visst industriellt arbete stipulerade sex veckornas ledighet efter barnsbörd — på allvar ifrågasatts i vårt land. Det missnöje, som ibland under arbetslöshetsperioder givit sig uttryck i krav på permittering i första hand av den gifta kvinnliga arbetskraften, torde ej härröra från någon principiell inställning till denna fråga, utan bottna i känslan av det orättvisa i att somliga familjer genom sin kombinerade inkomst kunde uppnå ett relativt välstånd, under det att andra familjer ej hade någon inkomst. Även på de håll, där man gått in för avskedande vid giftermål och barnsbörd, torde aldrig något krav på ett lagstadgande av en sådan åtgärd förelegat. Det faktum, att gifta kvinnors rätt till förvärvsarbete så ofta diskuterats i riksdagen, tyder emellertid på, som redan framhållits, att frågan om denna rätt dock varit omtvistad. En omsvängning i allmänna opinionen har emellertid skett, som bäst torde illustreras av den nyss omnämnda lagen, och det torde vara överflödigt att i detta sammanhang närmare ingå på de skäl, som kommit sakkunniga att sammanfatta sina slutsatser i följande uttalande: »De sakkunniga avvisa bestämt varje förslag om lagstadgat förbud för gift kvinna att behålla eller söka förvärvsarbete utom hemmet.»

2. *Gratifikation, äktenskapslån, engångsutbetalning av pensionsavgifter samt förtidspensionering vid avgång ur tjänst på grund av giftermål.* Samtliga dessa förslag ha under riksdagsdiskussionen framkommit som uttryck för en önskan, att med olika medel uppmuntra gifta kvinnor att frivilligt lämna förvärvsarbetet. Sakkunniga funno vid övervägande av dessa olika förslag, att de visserligen i enstaka fall kunde vara till hjälp vid äktenskaps ingående, men att de ingalunda därigenom hade säkerställt hustrun mot att längre fram bli tvungen återgå till förvärvsarbete på sämre villkor än vid det arbete hon lämnat. Ur arbetsmarknadsekonomiska synpunkter synes det de sakkunniga omotiverat att medelst sådana tillfälliga förmåner söka förmå kvinnor att vid giftermål lämna sitt arbete. »Det kan icke anses rimligt, att samhället, som ofta får vidkännas kostnader för att göra arbetskraft yrkesskicklig, därefter skulle betala ytterligare för att icke behöva utnyttja denna arbetskraft.» Detta alldeles oavsett, att ett sådant steg i många fall kan vara berättigat och önskvärt, men då bör det vara vederbörandes ensak att opåverkad besluta sig härför.

3. *Deltidsarbete och reservtjänstgöring.* Även om kommittén sålunda ställer sig avvisande mot olika åtgärder att söka förmå gifta kvinnor att lämna

sitt förvärvsarbete, var den fullt på det klara med, att detta i många fall vore det för familjen lyckligaste. Den förvärvsarbetande moderns dubbla arbetsuppgift är ett problem, som ingalunda kan lösas blott genom att det helt lägges i beträffandes händer att själv väga för och emot ett bibehållande av förvärvsarbetet. Undersökningen har visat, vilken roll ekonomin härvidlag spelar. Fler och fler äktenskap byggas på båda parters förvärvsarbete, och möjligheten till tidiga giftermål synes i hög grad vara beroende härav. För sakkunniga har det därför framstått som nödvändigt att söka finna en utväg att förena båda intressena. Det har synts sakkunniga, som om deltidsarbete skulle vara en väg att nå detta. Inkomstbehovet är ju icke alltid så bestämt fixerat till en hel yrkesinkomst, utan kan mycket väl tänkas vara av alla graderingar, och möjligheten att organisera hemarbetet med endast en kortare frånvaro måste för husmodern bli betydligt lättare. »Samvaron med barnen och omsorgen om deras vård och fostran skulle härigenom icke lida något mera betydande avbräck. Förhållandet mellan mor och barn skulle kanske tvärtom vinna på några timmars daglig frånvaro. Yrkesskickligheten och arbetsvanorna skulle upprätthållas, varför ett återinträde i full tjänst om behov eller intresse därav senare uppstode, skulle vara underlättat.» Det synes därför sakkunniga, som om denna form av arbete, i de fall, där sådant låter sig ordna, skulle vara en stor hjälp för de förvärvsarbetande mödrarna — men ej blott för dem utan för många andra, som av en eller annan anledning (studier, andra uppdrag, nedsatt arbetsförmåga m. m.) hade behov av korttidsarbete.

Emellertid möttes denna tanke med kompakt motstånd från såväl arbetsgivare som från arbetare och anställda. En sådan arbetsform skulle medföra allehanda svårigheter med löner, semester, pensionsförmåner, sjukledighetsersättning etc. Inom yrken med månadslön och yrken, som ej ha någon lagstadgad arbetstid, var man rädd, att halvtidsarbete i många fall skulle glida över i heltidsarbete med halvtidsavlöning. Inom vissa fackorganisationer var man också rädd för den utvidgning av yrkesmedlemmarnas antal, som det otvivelaktigt skulle medföra, och för svårigheten att inlemma dem i organisationen. Arbetsgivarna påpekade också svårigheten med tätare avräkningar, upprepade instruktioner etc. Emellertid har, sedan betänkandet sett dagen, ett visst omslag i opinionen kunnat förmärkas. Vid upprepade diskussionsmöten i denna fråga har en större benägenhet att taga saken under övervägande kommit till synes. Givetvis förutsätter en sådan arbetsform, likaväl som uppordnandet av arbetsförhållandena för den mindre kvalificerade arbetskraften, en reglering i kollektivavtalen. En sådan reglering kan å andra sidan ej gärna komma till stånd utan ett vidlyftigt utredningsarbete från arbetare- och arbetsgivareorganisationernas sida, men det är att hoppas, att detta kommer att ske inom ej för avlägsen tid. Båda sakerna pocka på sin lösning.

Inom allmän tjänst torde saken vara lättare att ordna, och korttidsarbete har på detta område redan en viss hävd, likaså inom restauranger, handel och vissa andra arbetsfält. Nya arbetsformer äro på väg att framkomma, särskilt inom det husliga arbetets område. Jag syftar här bl. a. på det försök, som

sedan ett par år har gjorts av kooperativa förbundet med olika former av hemhjälp.

Det måste emellertid understrykas, att sådana arbetsmöjligheter ej få uteslutande reserveras för gifta kvinnor eller mödrar, om man ej skall riskera, att gifta kvinnor mot sin egen vilja och åsikt om behovet därav tvingas in i denna arbetsform. För många gifta kvinnor kommer i alla fall heltidsarbete att vara en nödvändig förutsättning för familjens bestånd, och i andra fall ledes hon av sitt yrkesintresse härtill.

Mot reservtjänstgöring ha i regel inga gensagor framkommit. Reservtjänstgöring är ett erkänt behov på arbetsmarknaden, men det kan ej på samma sätt som deltidsarbete lösa gifta förvärvsarbetande kvinnors svårigheter. En reservtjänstgöring ger blott en tillfällig inkomst, som visserligen kan vara för stunden välkommen, men på vilken ingen familjebudget kan byggas. Reservtjänstgöringen erbjudes också ofta vid tidpunkter, då husmodern har särskilt svårt att lämna hemmet — vid jul och andra högtider, om sommaren o. s. v. Den praktiseras inte dess mindre i rätt stor utsträckning. Man tillgodogör sig därmed en befintlig yrkesskicklighet, och beträffande själv får möjlighet att uppehålla denna sin kunskap och följa med yrkets utveckling, vilket givetvis är av betydelse, därest hon av olika anledningar i framtiden önskar återgå till yrkeslivet.

4. *Förtursrätt vid återinträde i tjänst och möjlighet för vid giftermål avgående kvinnor att vidmakthålla pensionsrätt.* Båda dessa förslag se vid första påseende mycket lockande ut, men visa sig i praktiken omöjliga att genomföra.

Det skulle givetvis vara en stor fördel, om mödrar under barnens första år kunde helt ägna sig åt deras vård utan att därför behöva helt avstå från sin tjänst. Men att kunna under flera år ordna med vikariat på sådant sätt, att den vikarierandes rättigheter inte trampas under fötterna, stöter på nästan oöverkomliga svårigheter. Sakkunniga ha därför icke ansett sig kunna upptaga denna möjlighet till närmare utredning.

Att, som från många håll föreslagits, låta en gift kvinna själv under en sådan mellantid eller vid hel avgång få fortsätta sina inbetalningar till pensionskassan för att därmed tillförsäkra sig hel pension, stöter på så stora tekniska svårigheter och kostnader, att sakkunniga funnit sig ej kunna föreslå något sådant, ehuru otvivelaktigt försäkran om full pension skulle möjliggöra för många flera kvinnor att vid giftermål helt lämna sin tjänst. Statens anordning med utbetalande av intjänt pension och utvägen att övergå till någon enskild pensionsinrättning äro nog för närvarande de enda möjligheterna man har att vid avgång tillgodogöra sig utbetalade pensionsavgifter och att skaffa sig den trygghet — om än i reducerad form — som man räknat med vid sin anställning.

5. *Beredande av möjlighet för äkta makar att ha anställning på samma ort.* I vissa länder söker man att ordna så, att äkta makar om möjligt beredas arbete på samma ort. I Frankrike är en sådan åtgärd till och med i lag på-

bjuden för vissa statstjänare, särskilt inom lärarkåren. Med tanke på det faktum, att 14 % av de gifta folkskollärarinnorna och 16 % av de gifta småskollärarinnorna på grund av tjänstgöring å annan ort ej kunna ha gemensamt hushåll med maken, och att sådant förhållande förekommer även inom andra yrken, ha sakkunniga diskuterat frågan, huruvida det skulle finnas möjligheter att i någon form tillgodose makars intresse av jämsides arbetsmöjligheter. Hur *önskvärt detta än i vissa fall skulle vara, ha de dock ej funnit någon annan* utväg än att fästa myndigheternas uppmärksamhet på detta sociala spörsmål. Det är i viss mån samma problem som den i föregående artikel omskrivna geografiska fördelningen av arbetskraften.

6. *Gift kvinnas möjlighet att behålla eget släktnamn.* Sakkunniga ha slutligen påpekat, att det skulle vara av en viss betydelse att få frågan om gift kvinnas rätt att behålla sitt släktnamn uppklarad. Det är ingen stor sak, men den sammanhänger bl. a. med vissa firmalagbestämmelser och möjligheten att även efter giftermål behålla den »goodwill», som kan ligga i ett genomarbetat firmanamn. Ett förslag i denna fråga har legat i justitiedepartementet sedan 1921, då professorn Gösta Eberstein som tillkallad sakkunnig framlade ett betänkande härutinnan.

*

Sakkunniga påpeka i avslutningen, att deras uppdrag gällt arbetsmarknadens problem, och att de sålunda ej haft att taga i övervägande frågor, som stå i direkt samband med hemmet och de hemarbetande kvinnornas ställning och arbetsförhållanden. Att denna viktiga sida av arbetslivet helt förbigåtts har ej berott på bristande intresse utan på uppdragets karaktär och omfattning och på medvetandet om att dessa frågor äro föremål för andra kommittéers arbete. — Av samma anledning har kommittén ej närmare ingått på frågan om sociala anordningar till underlättande av förvärvsarbetande mödrars arbete med barn och hushåll. De ha nöjt sig med att stryka under, att de helt dela den allmänna uppfattningen, att dylika föranstaltningar äro önskvärda, samtidigt som de framhålla, att ekonomiskt-sociala åtgärder till mödrarnas fromma böra i lika mån, om än i skiftande former, inrikta sig på de bägge mödrakategorierna — hemarbetande och förvärvsarbetande.

Sakkunniga ha under sin utredning kommit till den slutsatsen, att kvinnornas infogande i den nutida ekonomiska organisationen visserligen fortskridit i långsam takt, men att denna företeelse varken kan hejdas eller starkt påskyndas. Vi må aldrig så mycket ogilla eller beklaga omläggningen i kvinnornas arbete eller gifta kvinnors deltagande i förvärvsarbetet; detta framtvingas det oaktat genom den nuvarande samhällsformen och det nuvarande arbetslivets karaktär. Sakkunniga mena dock, att »samhället har i sin makt att påverka vissa av de faktorer, som bestämma denna utveckling, och att dymedelst förhindra, att anpassningens svårigheter växa ut till en alltför kännbar social disharmoni.»

Kerstin Hesselgren.

Mödrahjälpsverksamheten under år 1938.

Sedan till socialstyrelsen från rikets samtliga mödrahjälpsnämnder numera inkommit redogörelser för verksamheten under år 1938 — förordningen om mödrahjälp trädde i kraft den 1 januari sagda år — kan det ha sitt intresse här meddela några uppgifter och intryck från detta nya, betydelsefulla sociala arbetsfält.[1]

Sammanlagda beloppet av under år 1938 beviljad mödrahjälp inom riket utgjorde 6 850 302 kr., därav 6 711 597 kr. i understöd utan återbetalningsskyldighet och 138 705 kr. i lån.

Antalet kvinnor, som erhållit mödrahjälp, uppgick till 34 265 — d. v. s. mera än en tredjedel av alla årets barnaföderskor — varav 26 110 gifta och 8 155 ogifta mödrar. Genomsnittliga beloppet per beviljad ansökning utgjorde 199·92 kr. med stora variationer inom de olika mödrahjälpsområdena. från lägst 138·03 kr. till högst 242·94 kr.

Man finner av de meddelade siffrorna, att verksamheten fått en väsentligt större omfattning än som av statsmakterna hade förutsetts — i betänkandet angående mödrahjälp hade befolkningskommissionen räknat med 10 000 hjälpfall om året och ett genomsnittsvärde av den beviljade hjälpen av 200 kr. i varje fall, vilket motsvarade en sammanlagd årskostnad av 2 milj. kr. Med utgångspunkt från denna beräkning hade statsmakterna för budgethalvåret 1 januari—30 juni 1938 anvisat ett förslagsanslag på 1 milj. kr.; den verkliga kostnaden under denna tid uppgick emellertid till omkring 2·9 milj. kr., och under senare halvåret sprungo kostnaderna ytterligare upp och närmade sig 4 milj. (3 950 000) kr.

Om kostnaderna för mödrahjälpen sålunda i väsentlig mån överstigit de beräknade, så har naturligtvis även effekten blivit väsentligt större. Som ett allmänt omdöme uttalas från samtliga mödrahjälpsnämnder, att det första årets erfarenhet givit ett synnerligen starkt belägg för behovet av denna form av samhällshjälp. Och vad i berättelserna förtäljes, motsäger icke detta totalomdöme.

Många mödrar ha, enligt de givna vittnesbörden, betonat, att de inte under långa tider fått några nya kläder för egen del, förrän de nu genom mödrahjälpen kunnat beredas tillfälle därtill. Ej sällan, heter det i utredningarna särskilt från de norrländska länen, där familjer på 8—10 eller ännu flera familjemedlemmar uppgivits leva på en årsinkomst av 800—1 000 kronor — »skötsamma och präktiga människor, som föra ett mycket strävsamt liv och klara sig utan att anlita kommunens hjälp» — att »familjen saknar praktiskt taget sängkläder» eller »behovet av sängutrustning är mycket stort; 9 per-

[1] Jfr angående mödrahjälpsinstitutionen Soc. Medd. årg. 1937, sid. 706.

soner ha 2 bäddar gemensamt». Genom mödrahjälpen har modern i sådana fall fått en egen bädd, lakan och örngott, handdukar m. m.

Mödrahjälpen har vidare under den påfrestande havandeskaps- och amningstiden givit möjlighet till kostförbättring och därigenom i sin mån bidragit till att de barn som fötts fått en normal kroppsutveckling och tillräcklig motståndskraft mot sjukdom. Det är icke uteslutet, att mödrahjälpen på detta sätt kan komma att medverka till att sänka spädbarnsdödligheten och minska barnaårens sjuklighet. Tandvård har varit en annan mycket uppskattad hjälpform för ett mycket trängande behov. Om åtskilliga mödrar, däribland hustrur med 6 barn under 10 år eller 4 barn under 5 år, sägs det i utredningarna, att »den sökande är i stort behov av tandvård — har ej en tand i munnen».

Klena och utsläpade mödrar med ofta stora barnskaror ha vid tiden för det nya barnets födelse kunnat få lindring i sin stora arbetsbörda genom bidrag till hemhjälp eller någon tids vila utom hemmet. Bland många exempel må här bara anföras, att en hustru med 15 barn genom mödrahjälp erhöll möjlighet att för första gången under sitt äktenskap komma ifrån hemmet och vila ut.

Från flera håll vitsordas även, att i åtskilliga fall, då modern eljest av ekonomiska skäl skulle ha nödgats lämna ifrån sig sitt barn strax efter dess födelse, det tack vare mödrahjälpen möjliggjorts för henne att behålla barnet under amningstiden (genom inackordering av moder och barn å spädbarnshem eller genom försörjningsbidrag), varigenom vunnits inte bara den fördelen, att barnet tillförsäkrats en naturlig uppfödning utan stundom även att modern hunnit fästa sig så vid sitt barn, att hon sedan inte velat skiljas från detsamma.

I vissa fall, när fråga varit om ogifta mödrar, torde mödrahjälpsnämnden indirekt ha medverkat till att påskynda faderskapets fastställande. När av utredningsprotokollet framgått, att faderskapet icke blivit erkänt, har nämligen mödrahjälpsnämnden beviljat bidrag endast för en kortare tid och i beslutet angivit, att frågan om ytterligare mödrahjälp skulle upptagas till förnyad prövning, sedan barnavårdsnämnden inkommit med utredning angående vad som åtgjorts för faderskapets fastställande samt träffande av avtal om underhållsbidrag åt sökanden och barnet.

Såsom en skuggsida vid utövandet av mödrahjälpsverksamheten har från flera håll anmärkts, att en del av ansökningarna äro föranledda av havandeskap, som på grund av sjukdom, kroppslig eller andlig efterblivenhet hos fader eller moder, icke borde ha kommit till stånd. I de fall, där det genom utredningen tydligt framgått, att så varit förhållandet, ha mödrahjälpsnämnderna ej sällan tillrått annan form av omhändertagning. Dylika fall ha fäst uppmärksamheten på behovet av att så vitt möjligt i tid vidtaga åtgärder för att hindra uppkomsten av en avkomma, som svårligen kan bli till någon nytta i samhället.

Arbetslösheten enligt 1936 års partiella folkräkning.

Arbetslöshetens omfattning under senare tid i vårt land har ådagalagts dels genom arbetslöshetsräkningarna — den senaste, av 1937 års arbetslöshetssakkunniga och statens arbetslöshetskommission, avseende den 31 augusti 1937 — dels genom den fortlöpande statistik, som införes i Sociala Meddelanden och som grundar sig på uppgifter från fackförbunden och från statens arbetslöshetskommission. Även vid den av statistiska centralbyrån verkställda partiella folkräkningen år 1936 insamlades uppgifter rörande förekomsten av arbetslöshet, varigenom problemet om arbetslöshetens verkliga storlek kunde angripas från delvis nya utgångspunkter. Resultatet av sistnämnda undersökning, som nu föreligger i en publikation[1], skall i det följande i korthet återgivas.

Den partiella folkräkningen omfattade i runt tal en femtedel av landets befolkning. Uttagningen skedde enligt representativa grunder, och ett av de vid kontrollen av uttagningsmetodens tillförlitlighet använda argumenten var relativa frekvensen av hos arbetslöshetskommittéerna hjälpsökande arbetslösa inom varje kommun den 31 oktober 1933 (se Särskilda folkräkningen 1935/36, del IV, kap. V).

Undersökningens utförande. Frågorna rörande arbetslöshet upptogo tillsammans fyra kolumner på de vid räkningen använda formulären. I den första av dessa framställdes frågan: »Var ni arbetslös 2 mars 1936?» Den andra av nämnda kolumner avsåg sammanlagda antalet arbetslöshetsveckor under år 1935. I de båda återstående kolumnerna skulle redovisning ske av antalet arbetslösa veckor, för vilka arbetslöshetshjälp hade erhållits i form av arbete resp. understöd. Samtliga frågor gällde befolkningen i åldern 16—66 år. I anvisningar och instruktioner angavs, att såsom arbetslöshet även skulle räknas säsongarbetslöshet men ej arbetsledighet på grund av sjukdom, strejk eller lockout.

Vad angår frågan om arbetslösheten den 2 mars 1936, avsåg denna den första helgfria veckodagen i mars månad. Det bör starkt betonas, att denna tidpunkt ur undersökningens synpunkt var oförmånlig, eftersom den nära nog sammanfaller med den högsta toppen på arbetslöshetens säsongkurva. Detta datum har ju dock s. a. s. blivit undersökningen påtvingat av tidpunkten för den partiella folkräkningen i allmänhet, som ägde rum den 6—13 mars på landsbygden och den 16—31 mars i städerna. Det är i hög grad sannolikt, att det stora flertalet yrkesutövare, som kunde anses beröras av frågan, och som nämnda dag saknade en någorlunda fullständig sysselsättning med avlönat eller därmed jämförligt produktivt arbete, uppgivit arbetslöshet, och detta även om denna var helt tillfällig. Viss tvekan synes ha kunnat uppstå,

[1] Särskilda folkräkningen 1935/36, del V. *Arbetsoförmåga och arbetslöshet.* Sveriges off. stat. Stockholm 1939.

om person, som icke direkt avskedats utan blivit föremål för arbetstidsinskränkande åtgärder, skulle anses som arbetslös. Emellertid var förekomsten av dylika åtgärder enligt socialstyrelsens statistik jämförelsevis ringa vid undersökningstillfället. — Personer, som den 2 mars 1936 ej utövade förvärvsarbete på grund av semester, ferier, tjänstledighet, värnplikt, arbetskonflikt el. dyl., ha troligen icke annat än i rena undantagsfall redovisats som arbetslösa. Detsamma torde i stort sett gälla sjukdom och olycksfall. Varaktig arbetsförmåga, som är fullständig eller höggradig, utesluter helt naturligt förekomsten av arbetslöshet i vanlig mening. Då folkräkningsblanketten emellertid inrymmer uppgifter om arbetsförmåga, ha felaktigheter i detta viktiga avseende kunnat rättas.

Det kan vidare tänkas, att arbetslöshetsfrågorna i en del fall icke beaktats eller tvekan rått om deras rätta besvarande, varför de lämnats obesvarade. En del arbetslösa inom »manschettyrkena» torde trots sekretessen vid folkräkningen icke ha velat blotta sin ställning, varjämte det är troligt, att vissa asociala individer och personer, som även utan arbetsförtjänst äro ekonomiskt oberoende, icke uppgivit sin arbetslöshet.

Slutligen har man att räkna med möjligheten av tendentiösa uppgifter om förekomsten av arbetslöshet, exempelvis grundade på förhoppningar om hjälp. En sådan inställning kan ofta ha varit av omedveten karaktär och ha sin grund i svåra förvärvsförhållanden, som giva otrygga och knappa arbetsinkomster. Trots felkällorna, av vilka för övrigt flera verka i olika riktning och sålunda motverka varandra, torde materialet i fråga om den 2 mars 1936 enligt statistiska centralbyråns mening i stort sett vara tillfredsställande.

Det ligger i sakens natur, att uppgifterna om arbetslösheten under år 1935 icke kunna vara lika fullständiga och tillförlitliga. Svårigheten att avgöra, vad som skall räknas som arbetslöshet, gör sig mycket starkare gällande, när en tidsperiod och icke en viss dag avses. Det är också svårt att i efterhand någorlunda säkert minnas arbetslöshetens omfattning. Risken för en medveten eller omedveten tendentiös ökning av antalet arbetslösa veckor är också jämförelsevis betydande. Uppgifterna äro därför i allmänhet att anse som mindre tillfredsställande än de för den 2 mars 1936. Ett allmänt omdöme, grundat på iakttagelser vid materialets granskning, blir, att uppgifterna för år 1935 böra betraktas som minimiuppgifter.

Vid materialets bearbetning har den synpunkten varit avgörande, att endast de personer borde medtagas i undersökningen, för vilka uppgifterna om arbetslöshet äro mest fullständiga och tillförlitliga, nämligen de aktiva icke självständiga yrkesutövarna, funktionärer såväl som arbetare, i åldern 16—66 år. Följande personkategorier ha alltså icke blivit föremål för bearbetning: 1) helt och varaktigt arbetsoförmögna, d. v. s. totala invalider, i åldern 16—66 år; 2) ej anställda personer, i åldern 16—66 år, nämligen aktiva företagare, kapitalister, pensionärer, understödstagare o. dyl., f. d. yrkesutövare, gifta och förut gifta kvinnor utan eget huvudyrke samt vuxna familjemedlemmar utan eget huvudyrke.

För den efter undantagande av de nu berörda befolkningskategorierna kvar-

stående stora gruppen av arbetsföra personer, funktionärer och arbetare, ha uppgifterna om arbetslöshet i allmänhet utan vidare godtagits och lagts till grund för bearbetningen. Därvid har uppgifternas rimlighet prövats med hänsyn till huvud- och biyrke samt inkomst m. m.

En särställning ur arbetslöshetens synpunkt intaga de s. k. medhjälpande familjemedlemmarna, d. v. s. yrkesutövare — vanligen i arbetar- men också i funktionärsställning — vilka deltaga i sina föräldrars, svärföräldrars eller syskons yrkesutövning och tillhöra samma hushåll. Dessa personer böra väl skiljas från de hemmavarande familjemedlemmarna utan yrke, varom ovan talats. De medhjälpande familjemedlemmarnas antal är högst betydande, speciellt inom jordbruket. Här föreligger ofta en dold arbetslöshet. Det är troligt att denna latenta arbetslöshet på grund av hävdvunnen uppfattning i många fall icke uppgivits på blanketterna.

Arbetslösheten den 2 mars 1936. Hela antalet funktionärer och arbetare i åldern 16—66 år i den av folkräkningen berörda femtedelen av befolkningen utgör 461 000. Därav hade 5 000 eller drygt 1 % icke lämnat uppgift om arbetslöshet, 412 000 uppgivit sig som icke arbetslösa och 44 000 som arbetslösa den 2 mars 1936. Detta innebär, att av 1 000 funktionärer och arbetare i åldern 16—66 år skulle 95 vara arbetslösa, alltså en hög arbetslöshetsfrekvens, som emellertid till stor del, såsom förut sagts, är säsongbetingad.

I riket som helhet kan antalet arbetslösa i nämnda kategorier beräknas till omkring 211 000 personer. Härvid har antagits, att de enligt den partiella folkräkningen arbetslösa utgöra en lika stor relativ andel av samtliga arbetslösa som den vid folkräkningen medtagna folkmängden utgör av hela rikets folkmängd, eller 20·7 %. — Det har sitt intresse att jämföra siffran 211 000 arbetslösa med den fortlöpande statistikens uppgifter för den sista februari 1936. Då voro de hjälpsökande arbetslösa 58 000, och de av fackföreningarna redovisade 96 000, en siffra, som, med hänsyn till ej rapporterande avdelningar av fackförbunden, synes böra ökas till c:a 123 000. Antager man, att $^1/_4$ av de hjälpsökande arbetslösa tillhöra de rapporterande förbunden — en proportion som befunnits gälla vid de båda arbetslöshetsundersökningarna den 31 juli 1935 och den 31 juli 1936 — erhålles ett beräknat totalantal arbetslösa av 166 000. Om man för att vara på den säkra sidan antager, att $^1/_3$ äro organiserade, blir totalantalet arbetslösa 161 000.

Skillnaden mellan folkräkningens siffra 211 000 och de fortlöpande statistikseriernas 161 000—166 000 arbetslösa är visserligen absolut taget rätt betydande, men hänsyn måste därvid tagas till de avsevärt olika metoderna för erhållande av siffrorna i de båda jämförelseleden. Arbetslösa funktionärer förekomma knappast alls i statistikserierna; arbetslösa kvinnor redovisas egentligen endast bland fackförbundsuppgifterna. Elimineras nu funktionärer och kvinnor ur jämförelsen, får man till resultat antalet arbetslösa manliga arbetare: enligt folkräkningen 175 000, enligt statistikserierna 150 000—155 000. Den återstående skillnaden, 25 000—20 000, förklaras av att en del organiserade och alla icke-organiserade arbetare icke redovisas i social-

styrelsens statistik. De säsongarbetslösa lantarbetarna torde därvid spela största rollen; dessas antal vid folkräkningen kan för hela riket beräknas till omkring 20 000.

Antalet kvinnor bland den 2 mars 1936 arbetslösa funktionärer och arbetare var 13·2 %, alltså väsentligt högre än vid arbetslöshetsräkningarna 1927 och 1937 (3·1 resp. 4·0 %). Det är dock troligt, att de kvinnliga arbetslösa i stor utsträckning underlåta att anmäla sig vid arbetslöshetsräkningarna. Antalet arbetslösa kvinnliga funktionärer och arbetare i hela landet kan beräknas till i runt tal 28 000. — Arbetslöshetens samband med levnadsåldern kan karakteriseras så, att arbetslöshetstrycket är särskilt starkt i ungdomsåldrarna, speciellt 20—24 år, och den högre medelåldern, 50—66 år. Maximum nås i 22-årsåldern, sannolikt beroende på värnpliktsövningarna. De arbetslösas medelålder (medianen) är 30·9 år. — Medeltalet hemmavarande barn under 15 år per arbetslös var 0·45. Medräknas även hustrur, utgör de arbetslösa männens försörjningsbörda i medeltal 0·92 personer, mot 1·07 personer vid 1927 års arbetslöshetsräkning. Framhållas må, att de arbetslösa äkta männens hustrur i större utsträckning än de gifta kvinnorna ägna sig åt förvärvsarbete.

Totalantalet arbetslösa med nedsatt arbetsförmåga kan för riket som helhet beräknas till i runt tal 15 000 eller 7·0 % av samtliga arbetslösa. De partiellt arbetsoförmögna arbetslösa förete helt naturligt en anhopning till högre åldrar; deras medelålder (medianen) är så pass hög som 43·4 år. Det finns förhållandevis sett närmare tre gånger så många mindre arbetsföra bland arbetslösa än bland ej arbetslösa funktionärer och arbetare. — Frekvensen av nedsatt arbetsförmåga är vidare större bland kvinnorna än bland männen, något som överensstämmer med arbetslöshetsräkningarnas resultat. I någon mån är visserligen denna mer utbredda arbetsoförhet bland kvinnorna en återspegling av kvinnkönets allmänt högre invaliditetsfrekvens, men därtill kommer, att, eftersom kvinnorna i regel äro i mindre utsträckning arbetslösa, den mindre fullgoda arbetskraften — bottenskiktet — inom deras arbetslöshetsklientel helt naturligt måste bli av relativt större betydelse. Det är under sådana omständigheter icke ägnat att förvåna, att i medeltal var tionde arbetslös kvinna var mindre arbetsför.

Fördelningen efter yrkes- och socialklass utvisar, att 5·7 % av de arbetslösa kunna betecknas som funktionärer, d. v. s. inemot 12 000 personer i hela riket. Det är att observera, att de stora grupperna butiks- och serveringspersonal enligt folkräkningarnas principer för yrkesgruppering räknats till arbetarna.

Arbetslöshetsfrekvensen bland funktionärerna var 3·9 % mot 10·3 % för arbetarna. — De flesta större grupper av kvinnliga yrkesutövare kännetecknas av en arbetslöshetsfrekvens av 5·0—5·5 %; detta gäller kontorspersonal, butikspersonal och alla mer betydande grupper av industriarbeterskor. I detta sammanhang bör slutligen framhållas, att drygt $^1/_3$ av de arbetslösa kvinnliga arbetarna tillhöra gruppen husligt arbete. Denna arbetslöshet i ett yrke med osedvanligt god arbetstillgång är dock på intet sätt anmärkningsvärd. Det är här fråga om dels en normal omsättningsarbetslöshet inom en kvantitativt mycket stor yrkeskategori, dels om kvinnor med mer eller mindre nedsatt arbetsförmåga eller utan egentlig utbildning.

I fråga om de arbetslösas åldersfördelning inom olika yrken kan man bl. a. peka på att kontors- och delvis även butikspersonalen i åldrarna 40—60 år utmärkes av hög arbetslöshetsrisk, vilket också bestyrkes av erfarenheten.

De arbetslösas inkomster ligga givetvis i regel på en mycket låg nivå. Uppgift om den för år 1935 taxerade inkomstens storlek saknas för 24 % av landsbygdens och 16 % av städernas arbetslösa, vilket i allmänhet är liktydigt med att den taxeringspliktiga inkomsten understeg 600 kr. Inräknas denna grupp, visar det sig, att på landsbygden icke mindre än $^3/_5$ och i städerna närmare hälften av de arbetslösa hade årsinkomster understigande 1 000 kr. De arbetslösa funktionärernas inkomster lågo genomsnittligt väsentligt under arbetarnas. Detta förhållande sammanhänger med funktionärernas längre arbetslöshetsperioder under året.

Arbetslösheten under år 1935. Genom de vid 1936 års folkräkning inhämtade uppgifterna om arbetslösheten under år 1935 har man för första gången i vårt land fått en möjlighet att med avseende på samtliga funktionärer och arbetare bedöma omfattningen av den sammanlagda arbetslöshetsrisken under ett helt kalenderår. Det är otvivelaktigt så, att det antal yrkesutövare, som under ett år åtminstone någon gång drabbas av arbetslöshet, är väsentligt större än det högsta antal arbetslösa, som förefinnes vid vilken som helst tidpunkt under året. Om visserligen uppgifterna för år 1935, som förut antytts, av naturliga skäl äro sämre än de för den 2 mars 1936, så äro de i gengäld av större självständigt värde.

Hela antalet under någon del av år 1935 såsom arbetslösa redovisade funktionärer och arbetare i åldern 16—66 år utgör 80 183, motsvarande 17·4 % av alla funktionärer och arbetare i samma ålder; för hela riket är detta liktydigt med 387 000 arbetslösa funktionärer och arbetare under år 1935. Dessa tal äro med hänsyn till materialets beskaffenhet utan tvivel att anse som minimimått på här ifrågavarande arbetslöshet, men kunna på grundval av vissa inbördes relationer mellan olika slag av uppgifter med en viss grad av sannolikhet korrigeras till maximalt 463 000 personer och 20·8 %. Som en sammanfattning härav kan alltså fastslås, att i runt tal en femtedel av vårt lands yrkesutövare i icke-självständig ställning under år 1935 skulle ha utsatts för en kortare eller längre arbetslöshet.

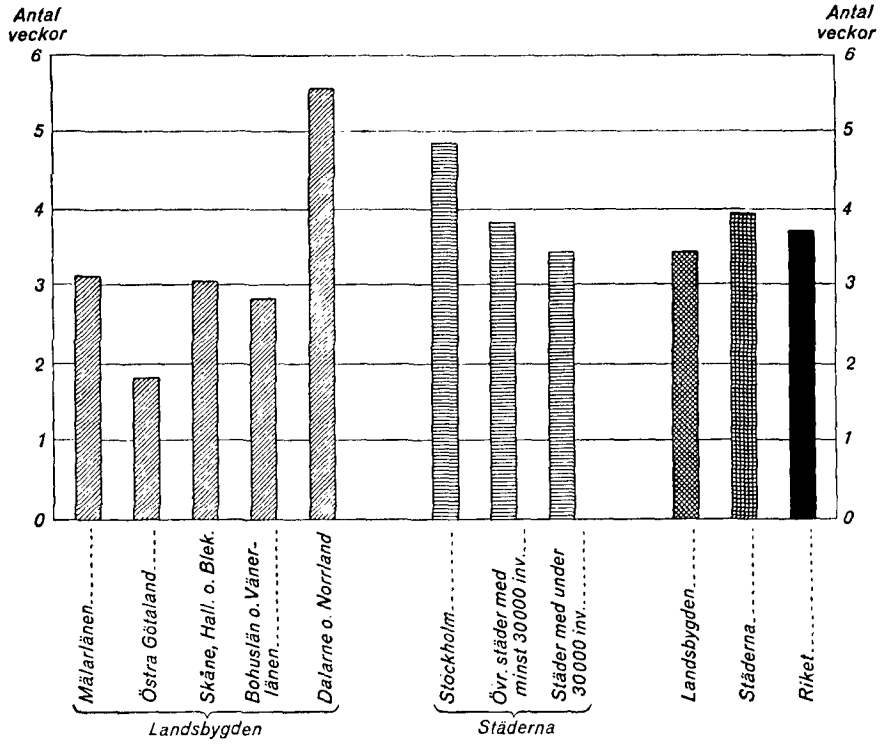
De genom arbetslösheten förlorade arbetsveckorna kunna i hela landet för funktionärer och arbetare i arbetsför ålder under år 1935 beräknas till mellan 8·1 milj. (okorrigerat tal) och 9·7 milj. (korrigerat tal, se föregående stycke) och de genom arbetslösheten tillspillogivna arbetsdagarna till mellan 48·8 milj. (okorrigerat tal) och 58·4 milj. (korrigerat tal). Och dock bör observeras, att år 1935 kan betecknas som ett mellanläge på den uppåtstigande konjunkturkurvan.

Av de under år 1935 arbetslösa — det är i fortsättningen uteslutande fråga om observerade tal — hade flertalet en rätt kort arbetslöshetsperiod under året, omkring $^3/_{10}$ under 1—10 veckor och likaledes $^3/_{10}$ under 11—20 veckor. Inom dessa båda grupper faller givetvis praktiskt taget hela säsongarbetslösheten;

13 % arbetslösa redovisade över 40 veckor. Medeltalet arbetslöshetsveckor per arbetslös var 21 veckor; mediantalet är lägre, eller 17 veckor. Nämnas kan, att, medan de hela året arbetslösa utgjorde endast 8·6 % av samtliga, icke mindre än 21·3 % av antalet arbetslösa veckor hänförde sig till denna grupp.

Den relativa arbetslöshetsfrekvensen år 1935 är för landsbygden 17·7 och för städerna 17·1 %, alltså något högre på landet. Detta förhållande är emellertid såtillvida skenbart, som det endast avser relativa antalet någon gång under året arbetslösa funktionärer och arbetare. Arbetslöshetens varaktighet är nämligen i regel längre i städerna, framför allt tydligen beroende på den mindre utpräglade säsongrörelsen på städernas arbetsmarknad. En riktigare jämförelse blir på grund härav medelantalet arbetslöshetsveckor på varje funktionär och arbetare, arbetslösa såväl som icke arbetslösa, vilket är 3·94 för städerna och 3·45 för landsbygden, d. v. s. 14 % högre för städerna. Proportionen i fråga om arbetslöshetstryck mellan olika riksområden framgår av nedanstående diagram. Norrlands och Dalarnas särskilt ogynnsamma läge i arbetslöshetshänseende kommer starkt till synes.

Medelantal arbetslöshetsveckor år 1935 på varje funktionär eller arbetare i åldern 16—66 år inom olika områden.

Antalet år 1935 arbetslösa på 100 funktionärer och arbetare är bland männen 23·1 och bland kvinnorna 6·1. Man kan beträffande arbetslöshetens samband med levnadsåldern konstatera, att de arbetslösa männen i åldrarna 16—

24 år och 50—66 år i allmänhet synas ha varit utan arbete under längre perioder av året än männen i mellanliggande åldrar. Detsamma torde gälla arbetslösa kvinnor i åldern 40—66 år i förhållande till kvinnor under 40 års ålder. De ålderskategorier inom arbetslöshetsklientelet, som uppvisa varaktigare arbetslöshet och långsammare omsättning, äro alltså dels ynglingar och äldre män, dels medelålders och äldre kvinnor.

Intressant är att undersöka sambandet mellan varaktigheten av de äkta männens arbetslöshet under året och graden av hustrurnas förvärvsverksamhet. Något dylikt samband synes icke förekomma på landsbygden, där ju dock den gifta kvinnans yrkesverksamhet överhuvud är av mindre betydelse, men inom stadsbefolkningen är sambandet utpräglat. Ju längre tid mannens arbetslöshet varat under året, desto mer synas hustrurna ha nödgats tillgripa eget förvärvsarbete. Det torde därvid framför allt vara fråga om tillfälligt eller mindre omfattande arbete, såsom städ- och tvätthjälp, hushållsarbete utom hemmet el. dyl.

Till belysande av arbetslösheten inom olika yrken kunna följande siffror över det relativa antalet under 1935 någon gång arbetslösa män citeras: byggnads-, väg och anläggningsarbetare 55·7 %, skogsarbetare 52·8 %, sjömän 42·9 %, jord- och stenindustriarbetare 42·8 %, trävaruindustriarbetare 38·2 %, chaufförer och åkeriarbetare 34·0 %.

Funktionärernas arbetslöshetsperioder under året voro i regel avsevärt längre än arbetarnas. Kvinnornas arbetslösa perioder voro längre än männens, både bland funktionärer och arbetare. Bland funktionärerna av båda könen är det framför allt kontoristerna, som uppvisa långa arbetslöshetsperioder.

Endast 18 % av de under år 1935 arbetslösa redovisade hjälp från offentlig myndighet. Det är också naturligt, att detta procenttal bör vara lågt, eftersom de talrika säsongarbetslösa och övriga kortvarigt arbetslösa ingå i arbetslöshetsklientelet. Relativa antalet hjälpta är störst i städerna, där understödslinjen överväger, medan arbetslinjen dominerar i landskommunerna.

Arbetslösheten i vidsträcktare mening. Den hittills refererade undersökningen har avsett personer, som vid folkräkningen uppgivit sig vara yrkesutövare men saknat arbete. Härutöver finnas dock vissa kategorier arbetsföra personer, som varken äro aktiva yrkesutövare eller utbilda sig för något yrke, och som alltså i vidsträckt mening också äro arbetslösa.

Enligt denna uppfattning kunna såsom arbetslösa anses manliga familjemedlemmar utan yrke[1] i åldern 16—66 år och manliga f. d. yrkesutövare i samma ålder. Antalet dylika män uppgick (mars 1936) i hela riket till i runt tal 18 000 familjemedlemmar (huvudsakligen arbetslös ungdom) och 39 000 f. d. yrkesutövare, eller tillhopa 57 000 personer.

Relativa antalet män i olika åldrar, som i mars 1936 varit arbetslösa, framgår av följande tablå. Dels redovisas här a) antalet av de manliga funktionärer och arbetare, som uppgivit arbetslöshet den 2 mars 1936, och dels b) an-

[1] Härvid ha dock såsom yrkesutövare räknats hemmasöner i jordbrukarfamiljer.

talet av de manliga familjemedlemmar och f. d. yrkesutövare, som enligt ovanstående kunna anses som arbetslösa i vidsträcktare mening, per 1 000 av den manliga befolkningen i motsvarande åldersgrupper (med frånräknande av totala invalider och studerande ungdom).

	Åldersår								
	16—19	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60—66	Summa
a) Funktionärer och arb.	86·7	131·4	119·5	96·1	85·2	72·3	70·5	61·4	**90·9**
b) Fam.-medl. och f. d. yrkesutövare	63·3	13·3	4·4	3·3	3·4	5·9	33·1	175·0	**28·0**
Summa	**150·0**	**144·7**	**123·9**	**99·4**	**88·6**	**78·2**	**103·6**	**236·4**	**118·9**

Vad angår den kvinnliga arbetslösheten i vidsträckt mening, kunna inga exakta slutsatser dragas ur folkräkningsmaterialet. Den omständigheten, att exempelvis en kvinnlig familjemedlem saknar förvärvsarbete, behöver ju icke betyda, att hon ur folkhushållets synpunkt är improduktiv, eftersom hon i många och kanske de flesta fall ägnar sig åt oavlönat hushållsarbete inom hemmet.

Arne Hillbo.

Kortare meddelanden.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1939. Internationella arbetsbyråns styrelse höll den 20—22 april sitt ordinarie kvartalssammanträde i Genève under ordförandeskap av presidenten i Norges högsta domstol, f. statsrådet Paal Berg. Från svenskt håll deltogo ledamoten av arbetargruppen, landsorganisationens andre ordförande G. Andersson samt adj. ledamöterna generaldirektören W. Björk (regeringsgruppen) och redaktören S. Backlund (arbetargruppen). Sammanträdet var i stor utsträckning ägnat åt administrativa och finansiella frågor och föregicks av en rad sammanträden med styrelsens budgetkommitté och den särskilda kommitté, som tillsatts för utarbetandet av en plan för organisationens fortsatta verksamhet i händelse av en akut kris.

Förutom rapporterna från dessa kommittéer behandlade styrelsen bl. a. rapporterna från den i mars 1939 hållna förberedande tekniska konferensen rörande arbetstiden vid järnvägarna och det i april hållna sammanträdet med den s. k. förberedande kommittén för textilindustrien, ävensom den rapport, som avgivits av den expertkommitté, som tillsatts av arbetsbyrån för att granska medlemsstaternas årsrapporter rörande tillämpningen av ratificerade konventioner. De sakkunniga hade med tillfredsställelse kunnat konstatera att medlemsstaterna, trots den internationella situationen, ännu noggrannare än förut fullgöra sin rapporteringsskyldighet. De hade också denna gång särskilt understrukit de framsteg, som kunnat iakttagas beträffande konventionernas tillämpning på kolonier, protektorat och andra icke fullt självstyrande territorier. Styrelsen beslöt att remittera expertkommitténs rapport till den i juni sammanträdande internationella arbetskonferensen för vidare behandling.

En annan rapport, som förelades styrelsen vid detta sammanträde, hade avgivits av den delegation, som styrelsen på inbjudan av vederbörande regering i vintras sände till Sydafrika för att på ort och ställe studera de infödda arbetarnas sociala förhållanden. Då på dagordningen för nästa arbetskonferens bl. a. står frågan om en reglering av infödda arbetares arbetskontrakt, beslöt styrelsen att delegationens rapport skulle föreläggas denna konferens.

Styrelsen gav slutligen uttryck åt sin tillfredsställelse över de meddelanden, som hade inkommit från Ungerns och Perus regeringar, vilka underrättat arbetsbyrån om att de, trots det beslutade utträdet ur N. F., komma att kvarstå som medlemmar av internationella arbetsorganisationen.

Nästa styrelsesammanträde hålles i Genève den 6 juni, två dagar före arbetskonferensens öppnande, och det därpå följande, på inbjudan av norska regeringen, i Oslo med början den 4 oktober.

Nordiska socialministermötet i april 1939. De nordiska socialministrarna sammanträdde den 24—26 april 1939 i Köpenhamn för att dryfta bl. a. frågan om ömsesidighet beträffande socialförsäkringens förmåner i de fem nordiska länderna. En betydande överensstämmelse vore, framhålles det i en kommuniké, en förutsättning för en obehindrad omflyttning av arbetskraft mellan de nordiska länderna. Detta gäller i första hand arbetslöshets- och sjukförsäkringen. Särskilt med hänsyn till planerna på ökat nordiskt utbyte av arbetare vore det lämpligt, om denna ömsesidighet också utsträcktes att avse arbetare, som tillfälligt vistas i ett av de andra länderna. I anledning härav borde de ämbetsverk, som ha socialförsäkringen om hand i de olika länderna, uppmanas att fortsätta på den redan nu inslagna vägen att genom inbördes förhandlingar uppnå största möjliga överensstämmelse beträffande socialförsäkringens förmåner.

Mötet behandlade även frågor, som beröra den internationella arbetsorganisationen och äro av gemensamt nordiskt intresse, i första hand de strävanden, som hittills gjort sig gällande att på internationell bas minska arbetstiden och den till behandling på 1939 års arbetskonferens upptagna frågan om yrkesutbildning och lärlingsväsen. Med hänsyn till den i de nordiska länderna på lagstiftningens väg genomförda rätten till semester för lönarbetare gjordes det uttalandet, att frågan, huruledes arbetarna bäst skulle kunna utnyttja sin fritid, måtte göras till föremål för en diskussion inom internationella arbetsorganisationen, eventuellt redan på den kommande arbetskonferensen i juni 1939.

Nordisk konferens för utlänningsfrågor. En expertkonferens för utlänningsfrågor hölls i Stockholm den 11—14 maj 1939 mellan representanter för Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Såsom ombud från svensk sida deltogo utrikesrådet G. Engzell, kanslirådet C.-G. Bruno, byråchefen K. Bergström och polisintendenten C. M. Lundqvist. Rörande förhandlingarna har följande kommuniké utsänts.

Under överläggningarna ha ett flertal för de nordiska länderna på främlingspolitikens och gränskontrollens områden aktuella frågor varit föremål för utbyte av informationer och synpunkter. Ombuden ha sålunda bl. a. diskuterat vissa olägenheter, som framkommit i samband med den nuvarande rätten för medborgare i de nordiska länderna att utan legitimationshandling av något slag resa mellan Danmark och Sverige, men ha i betraktande av denna legitimationsfrihets synnerliga betydelse för resandetrafiken ej ansett sig böra ifrågasätta några inskränkningar för närvarande men väl inom ramen av nuvarande system i möjligaste mån effektiv kontroll. Ombuden ha övervägt en anordning innefattande varsel vid avvisning i tveksamma fall i syfte att förebygga, att utlänning flera gånger i följd sändes från det ena landet till det andra. De ha utarbetat ett förslag till internordiskt avtal rörande transitering av utvisade utlänningar m. m., vilket förslag är avsett att ersätta i ämnet gällande deklaration av den 28 maj 1919.

Vad under överläggningarna förekommit har ånyo bekräftat det kända förhållande, att de nordiska länderna vad utlänningsfrågorna angår i huvudsak möta samma problem och på dessas lösning anlägga likartade synpunkter.

Sociala frågor inför riksdagen. I anslutning till den i närmast föregående tre nummer av denna tidskrift meddelade förteckningen över propositioner och motioner i frågor av mera allmänt socialt intresse vid 1939 års riksdag kunna ytterligare följande uppgifter lämnas.

Motioner, som väckts i anledning av nedanstående propositioner. (I = 1:a kammaren, II = 2:a kammaren. Siffrorna inom parentes avse motioner likalydande med föregående.)

Prop. nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. I: 313 (II: 463), 314 (II: 461), 315, 316, 324, 328 (II: 489), 329 (II: 487), 330, 331 (II: 482), 332 (II: 483), II: 444, 462, 484, 485, 486, 488, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497.

» » 236 angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m. I: 296, 302, 303 (II: 464), 304, 305, 306 (II: 467), 307 (II: 470), 308 (II: 469), 309, 310, 311, 312, II: 454, 455, 465, 466, 468.

» » 242 med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40. I: 301 (II: 460).

» » 244 med förslag till lantarbetstidslag. I: 325 (II: 478), 326 (II: 479).

Omsättningen av arbetskraft i London. En företeelse, som alltmer uppmärksammats under senare år, är förekomsten av en hög omsättning av arbetskraft på arbetsplatserna.

Ombyte av anställning medför ju främst en förlust av arbetsdagar men också ofta sämre arbetsresultat och ökad olycksfallsfrekvens under den första tiden efter nyanställningen. I en del länder ha restriktiva åtgärder vidtagits mot platsbyte. Särskilt extremt utformade ha dessa blivit i Tyskland, där sedan den 15 mars 1939 ombyte av anställning inom stora delar av näringslivet endast får ske efter tillstånd av arbetsbyråerna. Även i Ryssland ha myndigheterna sökt minska omsättningen, bl. a. genom att göra utfåendet av vissa förmåner (semester, invaliditetspension m. m.) starkare beroende av anställningstidens längd. (Jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 191 och 282.)

Frågan har även aktualiserats i England i samband med den ökade knappheten på arbetskraft i London under de senaste åren och den därav förorsakade stegrade omsättningen. En undersökning har med anledning därav företagits av The National Institute of Industrial Psychology. Från närmare 100 företag (fabriker, kontor, butiker etc.) i Stor-London med 54 000 anställda (c:a 2·5 % av hela antalet i Stor-London anställda personer inom de undersökta kategorierna), därav hälften manliga, insamlades uppgifter rörande omsättningen av arbetskraft under år 1937 ävensom uppgifter om anställningens varaktighet för dem, som lämnat sin anställning, och om orsakerna till avgången. I en redogörelse för undersökningen, som införts i institutets tidskrift Occupational Psychology 1938, nr 3, lämnas jämförande uppgifter angående platsbytet för män och kvinnor samt för olika åldersgrupper. Slutligen lämnas en del anvisningar, hur omsättningen inom de enskilda företagen lämpligen skall registreras. Ur ifrågavarande redogörelse må följande anföras.

Antalet arbetstagare — tillfälligt anställda icke medräknade — som lämnade sin anställning år 1937, uppgick för vuxna män (18 år och däröver) till i medeltal 15 % och för pojkar (under 18 år) till 46 % av det genomsnittliga antalet anställda under året. Motsvarande siffror för kvinnor och flickor voro 30 resp. 40 %. Betydande olikheter förelågo emellertid mellan olika grupper av företag. I stora fabriker (med minst 500 anställda) var omsättningen bland vuxna manliga anställda i medeltal 16 %, i små fabriker 24 %, jämfört med exempelvis 57 % inom gruppen restauranger och hotell. För kvinnor uppgingo motsvarande siffror till 33 och 61 samt 91 %. Inom varje grupp av företag var spridningen mycket betydande. Av 34 redovisade fabriksföretag hade tre (därav ett tillhörande företagen med minst 500 anställda) en omsättning på 50 % eller mera inom den manliga personalen, medan åtta hade mindre än 10 %. Fem fabriker (varav en tillhörande gruppen med minst 500 anställda) av de 31 fabriker med kvinnlig arbetskraft, som deltogo i undersökningen, hade en omsättning inom den kvinnliga personalen på 100 % eller mera — en fabrik hade över 200 % — medan åtta fabriker hade en omsättning av mindre än 20 %. Dessa stora skiljaktigheter anses till största delen bero på olikheter i företagens personalpolitik.

Vidare framgick, att av 4 000 närmare undersökta manliga anställda, som lämnade sina företag, i medeltal $^1/_3$ lämnade efter mindre än tre månaders anställning, $^1/_3$ efter en anställningstid om 3—12 månader och $^1/_3$ efter ett år eller mer. Förhållandena voro likartade för de kvinnliga anställda. Anställningstiden varierade emellertid betydligt mellan olika yrken; över 25 % av de manliga anställda, som lämnade detaljaffärer, restauranger och hotell, gjorde det under den första månaden, jämfört med endast 1 % för anställda vid banker och försäkringsföretag. — Rörande orsaken till avgången framgick, att 54 % lämnade sina företag på grund av missnöje med företaget, önskan att erhålla annat arbete o. dyl., medan 25 % blevo avskedade på grund av otillfredsställande arbete eller uppträdande. Över $^3/_4$ av dessa ombyten kunde därför teoretiskt sett ha förhindrats. Av återstoden blevo 9 % avskedade på grund av arbetsbrist och 12 % avgingo av privata skäl (ålder, ohälsa, giftermål o. s. v.). Ett studium av orsakerna till avgången ger, framhålles det, en antydan om på vad sätt omsättningen skall kunna minskas. Sålunda borde vetenskapliga metoder vid urvalet och utbildningen av de anställda, förbättringar i arbetsförhållandena och relationerna mellan parterna kunna bidraga härtill.

En liknande undersökning i Leeds, omfattande omkring 40 företag med 10 000 anställda (Occupational Psychology 1938, nr 4), uppvisade en något lägre omsättning av arbets-

kraft än i Stor-London. I båda städerna hade små fabriker högre omsättning än större fabriker. Även i Leeds skulle — anser utredningen — över tre fjärdedelar av omsättningen teoretiskt sett kunnat undvikas.

Semesterlag i Finland. Den 21 april 1939 utfärdade den finske presidenten en lag om arbetstagares semester, vilken trädde i kraft den 1 maj. Dess huvudbestämmelser äro följande.

Lagen omfattar samtliga arbetstagare, som stå i arbetsavtals- eller läroavtalsförhållande till arbetsgivaren ävensom arbetstagare, vilka samfällt, såsom ett arbetslag, förbundit sig att under arbetsgivarens ledning och uppsikt utföra visst arbete, samt arbetare, som av dessa med arbetsgivarens samtycke anställts att biträda dem vid arbetet. Undantagna äro medlemmar av arbetsgivarens familj och personer, som avlönas enbart genom andel i vinst. Lagen berör ej sjömän, för vilka särskilda bestämmelser komma att utfärdas, ej heller innehavare av tjänst eller befattning hos stat och kommun.

Semestertiden utgör enligt ett allmänt stadgande 5 dagar för arbetstagare, vars arbetsförhållande utan avbrott varat minst ett halvt år, 9 dagar, om anställningen varat minst ett år, och 12 dagar, om den varat 5 år eller mera. I denna semestertid inräknas icke sön- och helgdagar. För arbetstagare i en ålder av högst 16 år gäller något längre semester, eller 6 dagar efter ett halvt års och 12 dagar efter ett års arbetsförhållande. Vidare skola arbetstagare vid handelsrörelse, å kontor o. dyl. beredas en veckas semester, om arbetsförhållandet varat minst ett halvt år, två veckor, om det varat ett år, tre veckor, om det varat fem år och en månad, om det varat tio år. Sistnämnda stadganden gälla arbetstagare oavsett arbetets art och således även vid handelsrörelse anställda lager- och transportarbetare. Till kvalifikationstiden (den anställningstid, varpå semesterrätten grundar sig) räknas även den del av löpande kalenderår, som infaller före den 1 september. Arbetstagare, som anställes t. ex. den 1 januari, erhåller sålunda rätt till semester efter juni månads utgång samma år. Den som anställes efter den 1 mars ett visst år kan däremot icke på detta arbetsförhållande grunda rätt till semester samma år. Dock gäller i olikhet häremot för jordbruket m. m., att arbetsförhållandet beräknas ej intill den 1 september utan intill den 1 december.

Semester beviljas varje kalenderår och skall enligt det allmänna stadgandet förläggas till tiden från den 2 maj till den 30 september. Från sistnämnda bestämmelse medgivas dock flera undantag, varav det viktigaste torde gälla arbetstagare inom jordbruk, vilkas semester kan förläggas till vilken tid av året som helst. Som allmän regel stadgas vidare, att semestern skall givas i ett sammanhang, men även härifrån medgivas undantag.

Under semestern utgår full lön. Arbetstagare, som är i arbetsgivarens kost, är berättigad till vederlag för kosten, men värdet av eventuellt förekommande fri bostad kommer ej i betraktande. Semesterlönen för betingsarbete skall beräknas på grund av medeldagsförtjänsten för de tre föregående månaderna, varvid övertidsarbete ej må inräknas.

Upphör arbetsförhållande, innan arbetstagaren på grund därav erhållit semester, utgår under vissa i lagen angivna villkor semesterersättning. Sådan ersättning kan även utgå till arbetstagare i sådana säsongarbeten, i vilka arbetsförhållandet i allmänhet ej varar längre än sex månader åt gången, och motsvarar full lön för två dagar, om arbetsförhållandet utan avbrott fortgått tre månader, och för tre dagar, om det fortgått fyra månader. Även åt arbetstagare, som i hamn utför lastnings- och lossningsarbete men som på grund av i arbetet tidvis inträffande avbrott enligt lagen ej är berättigad till semester, bör ersättning erläggas för den tid, han under kalenderåret varit i arbete hos samma arbetsgivare. En särskild skala reglerar ersättningens storlek, och av densamma framgår, att man icke räknar kortare arbetstid än 600 arbetstimmar.

Arbetsgivaren får i regel ej hålla arbetstagaren i arbete under semestertiden. Med arbetstagarens medgivande må dock så ske vid arbete, som hör till jordbruket o. dyl., vid

husligt arbete eller då arbetstagare, som står i arbetsförhållande till endast en arbetsgivare, utför arbetet i sitt hem. Semesterersättning skall givetvis utgå i sådant fall.

Arbetsgivare, som åsidosätter lagens stadganden, kan straffas med böter (i visst fall med fängelse). Utför arbetstagare under semestern förvärvsarbete i sitt yrke, är arbetsgivaren berättigad att från semesterlönen avdraga, vad arbetstagaren sålunda förtjänat.

Till grund för den nya semesterlagen ligga de stadganden angående semester, som inrymts i lagen om arbetsavtal av den 1 juni 1922 och i lagen om arbetsförhållandena inom handels-, kontors- och nederlagsrörelserna av den 24 oktober 1919. Dessa stadganden ha dock fullständigats och effektiviserats. Det kan nämnas, att redan enligt lagen om arbetsavtal gällde en allmän semestertid om 4 dagar efter ett halvt års och om 7 dagar efter ett års anställning och att de i den nya lagen meddelade bestämmelserna om semestertid för affärsanställda oförändrade överförts från lagen om arbetsförhållandena inom handels-, kontors- och nederlagsrörelserna.

En ingående jämförelse mellan de finska och svenska semesterlagarna skall här icke göras, men några av de mest påtagliga olikheterna skola framhållas. Till skillnad mot den finska lagen reglerar den svenska även sjömännens semester och tillerkänner även hemarbetare, som icke stå under arbetsgivarens uppsikt, semesterersättning. Däremot berör icke den svenska lagen arbetstagare med kortare anställningstid än 180 dagar hos samma arbetsgivare (t. ex. vissa säsongarbetare). I den svenska lagen förekommer ingen differentiering av semesterns längd för skilda kategorier av arbetstagare (kategoriklyvning). Semestertiden är sålunda lika för alla och 12 dagar efter ett års anställning. Åsidosättande av semesterlagens bestämmelser kan i Sverige icke medföra straff men väl skadeståndsskyldighet.

(Jfr Social Tidskrift 1939, nr 4.)

Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1938. Kooperativa förbundets förvaltningsråd och styrelse ha framlagt stadgeenliga berättelser över 1938 års verksamhet. Av följande sammanställning över varuavdelningarnas omsättning samt dennas ökning under varje år från och med år 1930 framgår, att mot en omsättning av 217·2 milj. kr. år 1937 stod en sammanlagd varuförsäljning år 1938 av 229·9 milj. kr., vilket är den högsta förbundet hittills uppnått.

Omsättning	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Miljoner kr.	143·6	148·0	149·5	152·5	165·1	177·7	192·8	217·2	229·9
Ökning milj. kr.	2·3	4·4	1·5	3·0	12·6	12·6	15·1	24·4	12·7
Ökning %	1·6	3·1	1·0	2·0	8·3	7·6	8·5	12·7	5·8

Antalet försäljningskontor utgjorde 12. Stockholmskontoret uppvisade alltjämt den högsta omsättningen, 57·9 milj. kr., varefter följde Göteborgs försäljningskontor med 29·2 milj. kr.

Tillverkningen vid förbundets produktionsföretag uppgick år 1938 till c:a 139 milj. kr. eller ungefär samma belopp som föregående år. Bland produktionsföretagen märkas en margarinfabrik i Norrköping, en kvarn i Stockholm och en i Göteborg, en skofabrik i Örebro, en gummifabrik i Gislaved, en konstsilkefabrik i Norrköping, en oljefabrik i Karlshamn samt en porslinsfabrik i Gustavsberg. Dessutom omfattade förbundets industriella verksamhet en del övriga företag, såsom spisbrödsfabriker, mejerier, kafferosterier o. s. v.

Förbundets inlåningsrörelse har under det gångna verksamhetsåret omfattat sparkasse- och kapitalräkning. Ett sammandrag av båda räkningarna giver vid handen, att mot en den 1 januari 1938 innestående behållning av 87·3 milj. kr. stod den 31 december samma år 93·9 milj. kr., vadan de under året insatta medlen (34·9 milj. kr.) och den under året gottskrivna räntan (2·3 milj. kr.) överstigit uttagningarna med 6·6 milj. kr. Vad särskilt sparkasserörelsen beträffar, ökades antalet sparkasseavdelningar från 906 till 916. Antalet motböcker minskades från 133 398 till 125 701. Summan av innestående belopp ökades

från 70·0 till 75·6 milj. kr. Medelbehållningen per motbok ökades från 525 till 602 kr. Behållningen å kapitalräkningen uppgick vid årets slut till 18·2 milj. kr.

Till förbundets revisionsavdelning, som har till uppgift att följa och kontrollera de anslutna föreningarnas ekonomiska ställning, voro vid årets slut samtliga föreningar anslutna utom 7. Numera är anslutningen till revisionsavdelningen obligatorisk för alla till förbundet nyanslutna föreningar ävensom för alla, vilka önska öppna avdelning av förbundets sparkassa.

Genom förbundets platsförmedling lämnas numera nästan undantagslöst förslag till besättande av de ledigblivna föreståndarplatserna inom de anslutna föreningarna.

Från förbundets bokförlag utgåvos under året ett stort antal böcker och broschyrer i kooperativa och ekonomiska ämnen samt från tidningsavdelningen veckotidningen »Vi» och tidskriften »Kooperatören».

Förbundets studieavdelning, som är inrymd i villaegendomen Vår gård i Saltsjöbaden, anordnade 45 kurser för styrelseledamöter, förenings- och butiksföreståndare, varukontrollanter och biträden. I dessa kurser av minst en veckas längd deltogo sammanlagt 1 231 personer. Personalutbildning ute i föreningarna har ävenledes ägt rum med hjälp av resande lärare. Dessutom meddelades undervisning per korrespondens, i vilken omkring 33 000 personer deltogo.

Förbundets tillgångar och skulder balanserade vid 1938 års slut på 203·0 milj. kr. mot 155·1 milj. kr. ett år tidigare. Årets överskott utgjorde 3·9 milj. kr. mot 3·4 milj. kr. år 1937. För att erhålla en överblick över hela den centrala kooperativa rörelsens tillgångar och skulder böra även dotterföretagens balansräkningar inarbetas i ovanstående uppgifter. Man finner då, att kooperativa förbundets och dess dotterföretags tillgångar och skulder vid slutet av år 1938 balanserade på 240·7 milj. kr. mot 219·4 milj. kr. år 1937. Det totala överskottet av såväl K. F:s som dotterföretagens verksamhet uppgick år 1938 till 9·0 milj. kr. mot 8·2 milj. kr. ett år tidigare.

Vid slutet av år 1938 voro 715 föreningar anslutna till förbundet. Av dessa utgjordes två av de kooperativa försäkringsföretagen livförsäkringsanstalten Folket och försäkringsanstalten Samarbete, en av svenska hushållsföreningen och nitton av samorganisationer av konsumentföreningar.

Medlemsantalet i konsumtionsföreningarna ökades under året med 28 924 och uppgick vid årets slut till 634 689. Medlemsantalet i de bägge försäkringsföreningarna uppgick vid årets slut till 596 453 mot 560 475 år 1937.

Omsättningen i de anslutna konsumtionsföreningarna utgjorde under år 1938 531·3 milj. kr. Jämfört med närmast föregående år innebar detta en ökning av 43·9 milj. kr. eller 9·0 %. Konsumtionsföreningarnas tillgångar och skulder balanserade under år 1938 på 226·8 milj. kr. mot 208·8 året förut och överskottet utgjorde 23·6 milj. kr. år 1938 mot 21·8 år 1937.

Befolkningsrörelsen i Sverige under senare år. Det särskilt under senare år framträdande behovet av snabbare tillgång till uppgifter för bedömande av befolkningsrörelsens utveckling än dem, som lämnas i de årligen publicerade berättelserna, har på initiativ av statistiska centralbyrån föranlett, att en ändring vidtagits i fråga om tiden för det befolkningsstatistiska primärmaterialets tillhandahållande, varigenom numera möjliggjorts att i fortlöpande följd under året framlägga preliminära uppgifter angående vissa väsentliga faktorer i befolkningsrörelsen. Denna statistik, den s. k. kvartalsstatistiken, omfattande summariska översikter av ingångna äktenskap, levande födda och döda, går tillbaka t. o. m. år 1937 och offentliggöres för varje kvartal i Post- och inrikes tidningar, så snart bearbetningen av primärmaterialet hunnit slutföras. En sammanställning av de enligt denna statistik föreliggande årsresultaten för de båda senast gångna åren, med motsvarande i berättelserna angående befolkningsrörelsen meddelade siffror för några tidigare år, framlägges här nedan.

	1921/30	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	Absoluta tal								
Landsbygd									
Ingångna äktenskap	24 520	25 097	24 454	25 896	28 150	29 359	29 776	30 111	30 618
Levande födda	78 281	66 046	64 348	61 182	61 032	60 932	61 461	61 400	62 408
Döda	52 025	53 688	49 202	48 053	47 808	49 866	50 936	51 077	48 815
Överskott av födda	26 256	12 358	15 146	13 129	13 224	11 066	10 525	10 323	13 593
Städer									
Ingångna äktenskap	14 714	17 811	17 219	17 541	19 945	21 947	23 500	24 331	26 107
Levande födda	27 559	25 028	25 431	23 838	24 060	24 974	27 477	28 542	31 091
Döda	20 913	23 433	22 257	21 554	22 113	22 947	23 900	24 201	23 762
Överskott av födda	6 646	1 595	3 174	2 284	1 947	2 027	3 577	4 341	7 329
Hela riket									
Ingångna äktenskap	39 234	42 908	41 673	43 437	48 095	51 306	53 276	54 442	56 725
Levande födda	105 840	91 074	89 779	85 020	85 092	85 906	88 938	89 942	93 499
Döda	72 938	77 121	71 459	69 607	69 921	72 813	74 836	75 278	72 577
Överskott av födda	32 902	13 953	18 320	15 413	15 171	13 093	14 102	14 664	20 922
	Relativa tal: På 1 000 av medelfolkmängden								
Landsbygd									
Ingångna äktenskap	5·88	6·07	5·92	6·26	6·81	7·13	7·28	7·42	7·58
Levande födda	18·76	15·98	15·59	14·80	14·77	14·79	15·03	15·12	15·45
Döda	12·47	12·99	11·92	11·62	11·57	12·10	12·46	12·58	12·08
Överskott av födda	6·29	2·99	3·67	3·18	3·20	2·69	2·57	2·54	3·37
Städer									
Ingångna äktenskap	7·86	8·82	8·41	8·49	9·54	10·34	10·83	10·98	11·56
Levande födda	14·72	12·39	12·41	11·53	11·51	11·77	12·66	12·88	13·77
Döda	11·17	11·60	10·86	10·43	10·57	10·81	11·01	10·92	10·52
Överskott av födda	3·55	0·79	1·55	1·10	0·94	0·96	1·65	1·96	3·25
Hela riket									
Ingångna äktenskap	6·49	6·97	6·75	7·00	7·73	8·22	8·51	8·67	9·01
Levande födda	17·51	14·80	14·54	13·71	13·68	13·76	14·21	14·33	14·85
Döda	12·07	12·54	11·57	11·23	11·24	11·67	11·96	11·99	11·52
Överskott av födda	5·44	2·26	2·97	2·48	2·44	2·09	2·25	2·34	3·33

Vad angår antalet årligen ingångna äktenskap, observerar man för senare år en rätt påtaglig fortgående ökning såväl absolut som relativt taget. Säkerligen är denna till stor del beroende av att de relativt talrika kullarna under åren närmast före och efter världskriget numera i allt större omfattning inträda i äktenskapsåldern. För senare år torde även den goda konjunkturen ha härvidlag medverkat. Även beträffande de födda kan för de senaste åren iakttagas en ökning, som dock hittills icke medfört, att födelsetalet på långt när nått samma storlek som i genomsnitt för 10-årsperioden 1921—1930. Huruvida den sålunda iakttagna ökningen av antalet födda endast sammanhänger med den stigande äktenskapsbildningen eller har mera djupliggande orsaker, synes det ännu vara för tidigt att yttra sig om. Då dödligheten, ehuru under senare år något stigande, alltjämt håller sig på mycket låg nivå, har även överskottet av födda på senare tid varit i tilltagande. Fr. o. m. år 1930, har som bekant årligen förelegat ett immigrationsöverskott, varför den verkliga folkökningen varit större än som framgår av här anförda tal för överskottet av födda.

Amerikansk kostundersökning. På föranstaltande av Förenta staternas jordbruksdepartement har kosthållet inom ett betydande antal hushåll blivit föremål för en näringshygienisk undersökning, vars resultat nu föreligger i en publikation.[1]

[1] Diets of families of employed wage earners and clerical workers in cities, av Hazel K. Stiebeling och Ester F. Phipard. U. S. A. Dep. of agriculture No. 507. Washington 1939. — Jfr beträffande svenska förhållanden publikationen Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933, bilaga 8. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

Undersökningen hänför sig till arbetare och lägre tjänstemän i 43 industricentra i 8 olika delar av Förenta staterna och har utförts under tiden december 1934—februari 1937. Antalet observerade fall är omkring 4 000, men undersökningsperioden omfattar blott en vecka för var familj. Vid undersökningens början och slut vägdes hemmens förråd av olika livsmedel, och under själva undersökningsveckan följdes konsumtionen i detalj. Därjämte antecknades inkomsten under närmast föregående tre månader. Huvuddelen av undersökningsmaterialet hänför sig till vita familjer. En del äro dock färgade. De flesta använda 25—40 % av sin inkomst till inköp av föda. Detta ger en uppfattning om välståndsnivån, vilken sålunda ungefär sammanfaller med den, som förekommit vid gjorda svenska undersökningar.

Det framgår, att rätt olika födoämnesvanor råda inom olika delar av Förenta staterna. Konsumtionen av kött, fågel och fisk var högst i städerna i nordatlantområdet med omkring 63 kg per person och år mot ej mer än omkring 37 kg i de södra staterna. Totalkonsumtionen av fett var lägst i det förstnämnda området med omkring 18 kg per person och år och högst i sydstaterna med omkring 30 kg. Av fettet utgjordes emellertid i förra fallet 10 kg av smör, i det senare endast 3·6 kg. I stället var konsumtionen av ister och salt fläsk där så mycket större. Mjölkkonsumtionen visar de högsta siffrorna i pacificområdet med omkring 180 liter per person och år. Variationerna i inköpta mängder av vanlig potatis äro stora — från omkring 70 kg i nordatlantområdet till blott omkring 19 i sydstaterna, där emellertid förbrukningen av sötpotatis är relativt stor, ungefär 22 kg. På grund av att undersökningen sträcker sig över en jämförelsevis lång tidrymd, kommer den att täcka olika årstider. De inköpta mängderna variera tämligen obetydligt under olika delar av året. Kött, fågel och fisk förtärdes i något ökad utsträckning under vintern än under sommaren. Frukt och grönsaker förhöllo sig tvärtom. Säsongvariationerna för övriga födoämnen voro mycket obetydliga.

På grundval av uppgifterna över de inköpta varumängderna och med användande av bl. a. särskilda konsumtionsenhetsskalor för kalorier och olika slag av näringsämnen har gjorts en ingående näringshygienisk analys av kosten. Några huvuddata återgivas i följande tabell.

Procentuella antalet undersökta koster inom nordatlantiska området, vilka i angivna avseenden icke uppnådde näringshygienisk standard.

Utgift för livsmedel per person och vecka, dollars	Kalorier	Äggvita	Kalcium	Järn	Vitamin			
					A	B_1	B_2	C
1·25—1·87	93	72	96	91	87	81	61	72
2·50—3·12	46	77	58	50	74	30	5	17
3·75—4·37	9	0	20	6	52	4	4	0
Norm (per konsumtionsenhet och dag)	3 000	70 g	0·70 g	15 mg	[1] 4 000	[1] 400	[2] 500	50 mg

De allra flesta av de undersökta kosterna inom den lägsta utgiftsgruppen voro alltså otillfredsställande. Exempelvis fyllde icke 93 % måttet i fråga om kalorier, 72 % i fråga om äggvita o. s. v. Medelkaloritillförseln i lägsta inkomstgruppen var 2 530 per konsumtionsenhet och dag och 38 % hade mindre än 2 400. I den närmast högre inkomstgruppen uppgingo motsvarande tal till 3 320 och 0 %. Även kostens näringsvärde synes vara något säsongbetonat. Tillförseln av kalorier, äggvita, fosfor, järn, vitamin B_1 och vitamin B_2 är högre på hösten och vintern. Den högsta tillförseln av vitamin A inträffar förvånande nog på våren och den högsta av vitamin C på sommaren.

De olika familjernas kost indelades vidare i tre grupper, god, medelmåttig och dålig med hänsyn till dess sammansättning per konsumtionsenhet. På varje rikligare represen-

[1] Internationella enheter.
[2] Sherman-enheter.

terad inkomstnivå funnos alla tre grupperna, men den som karakteriserades som god ökade procentuellt med stigande *livsmedelsutgifter*. Inga vita familjer lyckades uppnå högre betyg än dålig, i de fall då livsmedelsutgifterna per person och vecka understego 1·60 dollars i nordatlant- och pacificstäderna, 1·55 i nordöstra och 1·00 i sydöstra centralområdet.

Den övervägande delen av kalorierna hämtades inom alla områden från spannmålsprodukter, därnäst kom fett och i tredje rummet socker eller gruppen kött, fågel, fisk samt ägg.

Den amerikanske näringsforskaren Sherman har föreslagit, att samma belopp — en femtedel av livsmedelsutgifterna — bör komma på var och en av de tre varugrupperna mjölk och ost, grönsaker och frukt samt kött, fisk och ägg. Faktiskt använde de vita familjerna $^1/_4$—$^1/_3$ av sina livsmedelsutgifter till inköp av kött, fisk och ägg, $^1/_5$—$^1/_4$ till frukt och grönsaker samt blott $^1/_6$—$^1/_8$ till mjölk och ost.

Många viktiga lärdomar kunna även i övrigt erhållas ur den mycket intressanta och även för våra förhållanden belysande undersökningen.

Ernst Abramson.

Utredning angående erkända arbetslöshetskassor. Med anledning av skrivelser från de handelsanställdas m. fl. erkända arbetslöshetskassa och landsorganisationen samt de yttranden, som avgivits över dessa, har Kungl. Maj:t den 5 maj 1939 ålagt socialstyrelsen att skyndsamt verkställa utredning angående de ändringar, som kunna anses erforderliga och lämpliga i fråga om bestämmelserna om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag såväl därutinnan som beträffande ändringar av bestämmelserna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, vartill utredningen och nämnda skrivelser kunna föranleda. — Landsorganisationens framställning (av den 13 dec. 1938) avsåg dels ändringar av 15 samt 19—23 §§ i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, dels höjning av det statliga administrationsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna, dels höjning av statsbidraget till kassorna, dels ock kontroll av avgiftsbetalningen m. m.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetstillgången under första kvartalet 1939

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgången m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under första kvartalet år 1939 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. För första kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 2 848 arbetsgivare med 368 241 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar.

Av de inkomna svaren framgår, att arbetstillgången under första kvartalet 1939 angivits såsom mycket god eller god av 55 % av arbetsgivarna, medan 31 % haft medelgod och 14 % mindre god eller dålig arbetstillgång.

Av de redovisade arbetarna ha 63 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången under kvartalet såsom mer än medelgod, medan 26 % haft medelgod och 11 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror närmast föregående kvartal voro för arbetarna 62, 25 och 13 samt för första kvartalet 1938 resp. 54, 27 och 19.

I jämförelse med samma kvartal föregående år ansågs arbetstillgången under första kvartalet:

såsom bättre av 597 arbetsgivare med 90 430 arbetare (25 %),
såsom oförändrad av 1 830 arbetsgivare med 211 280 arbetare (57 %),
såsom sämre av 421 arbetsgivare med 66 531 arbetare (18 %).

Arbetstillgångens växlingar under senare år framgå av de i efterföljande tablå sammanställda konjunktursiffrorna, som grunda sig på arbetsgivarnas ovannämnda uppskattning av arbetstillgången under kvartalet. Vid beräkningarna har man givit omdömet mycket god arbetstillgång poängsiffran 5 och låtit siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, varefter ett med arbetarantalet vägt medeltal av dessa poängsiffror framräknats.

Kvartal	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
I	3·25	3·26	2·51	2·46	2·30	3·24	3·51	3·71	4·01	3·45	3·66
II	3·47	3·22	2·66	2·39	2·69	3·55	3·71	3·82	4·10	3·51	—
III	3·51	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·73	3·91	4·06	3·53	—
IV	3·43	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76	3·97	3·80	3·63	—
Medeltal	3·42	3·05	2·61	2·41	2·75	3·50	3·68	3·85	3·99	3·53	—

Den förbättring inom det svenska näringslivet, som kom till synes i de stegrade konjunktursiffrorna för förra årets tre sista kvartal, har under inneva-

rande års första kvartal fortsatt och ytterligare förstärkts. Uppgången av konjunktursiffran från 3·63 till 3·66 är visserligen i och för sig obetydlig men dock förtjänt av uppmärksamhet, alldenstund efter julmånadskvartalet med dess större livlighet inom affärslivet oftast plägar följa en viss avmattning. Ehuru de politiska förhållandena i olika länder vållat viss osäkerhet beträffande avsättningsmöjligheterna, har vår exportmarknad visat fortsatt fasthet och i vissa fall förbättring. Att vår utrikeshandel i stort sett haft större omfattning i år än i fjol vid samma tid, får dock väsentligen skrivas på den betydande importens konto. Den industriella produktionen har enligt tillgängliga siffror tenderat uppåt. God skörd och statliga hjälpåtgärder ha åstadkommit ökad köpkraft hos jordbrukets utövare. Härigenom, liksom också till följd av den med oförminskad intensitet fortgående byggnadsverksamheten, har hemmamarknadsindustriernas sysselsättning varit mycket god. Trots de gynnsamma förhållandena på arbetsmarknaden har en viss del av den mindre kvalificerade arbetskraften fortfarande haft svårt att få jämn sysselsättning, och arbetslösheten, sådan den registrerats hos arbetslöshetskommissionen genom antalet anmälda hjälpsökande, var något större nu än i fjol, under det att däremot fackföreningarnas arbetslöshetsprocent nådde bottenrekord i mars.

På *100 lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	1:a kvartalet 1939			4:e kvartalet 1938			1:a kvartalet 1938		
	mars	febr.	jan.	dec.	nov.	okt.	mars	febr.	jan.
Jordbruk	82	105	167	210	139	92	64	86	127
Övriga näringsgrenar (inkl. skogshush.)	201	253	223	232	252	189	224	264	228
Samtliga	**179**	**230**	**219**	**231**	**236**	**167**	**182**	**230**	**218**

Enligt ovanstående siffror var förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft vid de offentliga arbetsförmedlingarna ungefär detsamma som under motsvarande period förra året för samtliga grupper tillsammantagna. Ser man däremot på de båda huvudgrupperna jordbruk och övriga näringsgrenar var för sig, finner man, att för jordbrukets vidkommande det ökade antalet ansökningar per 100 lediga platser varit ägnat att i någon mån reducera den tidigare synnerligen kännbara bristen på arbetskraft, särskilt ladugårdspersonal. Uppmärksammas bör emellertid, att behovet av önskad arbetskraft ingalunda är fyllt, något som framgår av att mars månads relationstal betydligt understiger 100. I syfte att tillgodose behovet av tillfälliga arbetare till vårbruket och den stundande betsäsongen pågår ett livligt samarbete mellan arbetsförmedlingsanstalterna landet runt för att överföra ledig arbetskraft till arbetstillfällen, som icke kunna besättas inom resp. anstaltsområden. Då det gäller övriga näringsgrenar, äro de sjunkande siffrorna ett uttryck för att olika industrier i ökad utsträckning kunnat absorbera arbetskraft. Såsom förut antytts, förefinnes dock ett svårplacerbart överskott av arbetssökande. De innevarande säsong starkt begränsade skogsavverkningarna ha åstadkommit en för skogsarbetarna besvärande arbetslöshet.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	43	9 811	3	554	18	4 621	19	3 361	2	1 273	1	2
2	Malmförädlingsverk	47	25 876	4	1 969	24	17 316	13	4 699	5	1 879	1	13
3	Järn- och stålmanufaktur	111	13 629	13	3 314	52	5 957	32	3 885	11	443	3	30
4	Mekaniska verkstäder	334	56 104	67	15 347	160	24 137	81	14 512	23	1 975	3	133
5	Skeppsvarv	13	9 114	2	94	4	7 345	5	332	2	1 343	—	—
6	Elektromekanisk industri	37	13 472	7	5 602	21	7 293	6	486	3	91	—	—
7	Annan metallindustri	76	7 112	12	1 781	27	3 442	25	1 444	11	438	1	7
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	6	927	1	21	4	796	1	110	—	—	—	—
9	Torvindustri	17	246	—	—	6	87	6	115	4	39	1	5
10	Stenbrott o. -huggerier	66	4 673	6	571	14	788	22	1 011	11	817	13	1 486
11	Kakel- o. porslinsind.	11	3 661	—	—	5	2 022	6	1 639	—	—	—	—
12	Tegelbruk	79	3 167	4	134	29	1 847	28	684	14	476	4	26
13	Glasbruk	34	3 652	3	484	16	2 022	13	1 011	2	135	—	—
14	Cementfabriker, kalkbruk	43	4 546	5	818	23	1 716	9	1 778	4	153	2	81
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	178	14 827	5	601	53	3 945	66	5 573	40	4 252	14	456
16	Snickeri- o. möbelfabr.	218	10 449	20	1 481	98	4 330	64	3 121	24	940	12	577
17	Annan trävarufabrikation	22	1 649	3	174	8	801	7	185	3	479	1	10
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	76	16 279	1	42	16	2 797	21	4 676	30	7 184	8	1 580
19	Pappersbruk	42	10 844	2	336	9	2 441	15	3 012	12	4 176	4	879
20	Bokbinderier m. m.	54	4 617	9	1 647	31	2 393	12	503	2	74	—	—
21	Boktryckerier o. graf. anst.	108	7 664	24	1 979	62	4 604	20	927	2	154	—	—
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	24	1 221	—	—	5	141	17	815	2	265	—	—
23	Bagerier	49	3 116	5	632	17	1 190	23	1 124	4	170	—	—
24	Sockerindustri	24	3 690	—	—	7	2 330	14	757	2	549	1	54
25	Choklad- o. konfektfabr.	29	4 054	1	799	10	1 838	15	1 323	2	82	1	12
26	Bryggerier och bränn erier	69	3 473	3	213	36	2 237	25	830	5	193	—	—
27	Tobaksfabriker	8	1 212	—	—	5	937	3	275	—	—	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	92	5 441	6	335	45	3 146	33	1 714	5	145	3	101
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	46	16 627	6	2 568	22	10 517	13	2 709	3	667	2	166
30	Jute- och linneindustri	10	2 927	4	1 309	4	1 059	1	222	1	337	—	—
31	Ylleindustri	53	10 066	5	2 472	20	3 409	18	3 105	6	781	4	299
32	Trikåfabriker	53	8 568	9	758	26	6 680	17	1 112	1	18	—	—
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	128	19 142	21	4 846	66	9 341	33	4 420	7	509	1	26
34	Annan hithör. industri	70	4 563	8	679	41	2 842	17	889	3	133	1	20
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	19	1 761	2	292	6	1 031	8	392	2	42	1	4
36	Skofabriker	80	8 238	16	1 633	38	3 823	20	2 274	5	465	1	43
37	Gummivarufabriker	8	5 923	—	—	6	3 091	1	2 386	1	446	—	—
38	Annan hithör. industri	36	2 723	5	525	16	879	8	1 076	5	202	2	41
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	44	3 033	3	99	16	1 320	22	1 256	3	358	—	—
40	Konstgödningsfabriker	5	611	—	—	5	611	—	—	—	—	—	—
41	Tändsticksfabriker	7	2 328	—	—	—	—	7	2 328	—	—	—	—
42	Annan hithör. industri	48	4 055	6	710	30	2 449	9	766	3	130	—	—
43	Summa	**2 517**	**335 091**	**291**	**54 819**	**1101**	**159 571**	**775**	**82 837**	**265**	**31 813**	**85**	**6 051**
44	**Byggnadsverksamhet**	161	9 044	17	1 523	55	3 898	51	2 301	28	1 137	10	185
45	**Kraftv. o. kommunala v.**	86	13 182	9	552	30	5 082	35	5 538	12	2 010	—	—
46	**Handel och varulager**	50	4 399	3	113	27	3 397	19	876	1	13	—	—
47	**Land- och sjötransport**	34	6 525	1	280	15	3 234	14	2 869	2	88	2	54
48	Summa	**331**	**33 150**	**30**	**2 468**	**127**	**15 611**	**119**	**11 584**	**43**	**3 248**	**12**	**239**
49	*Summa* 1:a kv. 1939	**2 848**	**368 241**	**321**	**57 287**	**1228**	**175 182**	**894**	**94 421**	**308**	**35 061**	**97**	**6 290**
50	» 4:e » 1938	2 904	404 521	388	60 031	1292	192 183	844	100317	294	45 143	86	6 847
51	» 3:e » »	2 584	387 967	333	54 720	1248	169 164	637	104146	283	47 821	83	12 116
52	» 2:a » »	2 558	382 240	264	53 895	1203	165 185	689	100443	301	49 099	101	13 618
53	» 1:a » »	2 463	369 915	191	47 731	1059	152 033	703	101357	381	55 317	129	13 477

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktursiffror					
Bättre		Lika		Sämre		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		1 kv. 1939	4 kv. 1938	3 kv. 1938	2 kv. 1938	1 kv. 1938	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
4	309	32	6 029	7	3 473	—	—	37	6 152	6	3 659	3·45	3·13	3·77	3·84	3·76	1
13	6 587	23	10 325	11	8 964	—	—	34	15 504	13	10 372	3·75	3·70	3·59	3·55	3·28	2
34	6 323	61	5 761	16	1 545	3	332	89	11 115	19	2 182	3·89	3·50	3·38	3·26	2·84	3
66	12 521	220	32 089	48	11 494	41	8 797	270	42 957	23	4 350	3·94	3·88	3·60	3·82	3·82	4
1	71	8	7 214	4	1 829	2	3 114	11	6 000	—	—	3·68	3·99	4·08	4·80	4·24	5
14	2 067	21	11 223	2	182	2	217	33	12 704	2	551	4·37	4·45	4·45	4·35	4·23	6
21	3 417	38	2 635	17	1 060	9	773	59	5 853	8	486	3·92	3·72	3·54	3·28	3·15	7
—	—	4	517	2	410	—	—	4	517	2	410	3·90	3·90	3·90	3·90	3·90	8
4	86	12	153	1	7	1	11	13	202	3	33	3·15	3·47	3·85	3·77	2·49	9
10	971	37	2 287	19	1 415	1	10	46	2 853	19	1 810	2·60	2·74	2·60	2·59	1·91	10
—	—	10	3 321	1	340	3	1 292	6	1 919	2	450	3·55	3·64	3·07	3·45	3·49	11
16	468	57	2 052	6	647	—	—	61	2 605	18	562	3·50	3·46	3·89	4·07	3·94	12
7	791	21	2 259	6	602	—	—	29	2 388	5	1 264	3·78	3·60	3·43	3·49	3·46	13
14	1 589	25	1 572	4	1 385	1	176	34	3 899	8	471	3·67	3·76	3·76	3·76	3·66	14
11	869	132	11 473	35	2 485	—	—	116	7 602	62	7 225	3·00	3·11	3·09	3·24	2·97	15
36	1 569	144	7 298	38	1 582	10	323	190	8 964	18	1 162	3·50	3·86	3·96	3·69	3·48	16
7	497	11	668	4	484	1	110	17	1 040	4	499	3·89	3·50	3·51	3·50	3·61	17
2	393	37	7 193	37	8 693	—	—	40	7 322	36	8 957	2·54	2·58	2·55	2·82	2·96	18
14	2 513	18	4 434	10	3 897	—	—	29	6 180	13	4 664	2·74	2·63	2·54	2·42	2·71	19
6	284	45	4 224	3	109	7	524	47	4 093	—	—	4·22	4·48	4·25	4·29	4·19	20
20	990	82	6 155	6	519	15	2 083	92	5 491	1	90	4·10	4·33	4·31	4·17	4·09	21
1	12	20	942	3	267	—	—	18	660	6	561	2·90	3·40	3·74	3·42	3·31	22
12	1 310	33	1 685	4	121	2	364	41	2 274	6	478	3·73	3·73	3·78	3·89	3·53	23
3	226	17	3 203	4	261	—	—	18	2 857	6	833	3·45	3·68	3·85	3·89	3·77	24
4	1 324	20	2 431	5	299	—	—	27	3 963	2	91	3·82	4·30	4·15	4·15	4·06	25
10	1 118	57	2 325	2	30	—	—	57	3 063	12	410	3·71	3·69	3·84	3·89	3·67	26
1	386	6	803	1	23	—	—	8	1 212	—	—	3·77	3·88	3·79	4·05	3·90	27
7	579	80	4 736	5	126	3	192	76	4 585	13	664	3·64	3·70	4·03	3·69	3·58	28
16	4 282	24	11 255	6	1 090	8	3 838	37	12 670	1	119	3·88	3·62	3·02	2·80	3·03	29
9	2 590	—	—	1	337	1	47	9	2 880	—	—	4·14	3·66	2·19	2·85	3·20	30
14	3 729	27	4 788	12	1 549	9	2 714	41	6 811	3	541	3·69	3·74	2·97	2·91	2·84	31
21	4 085	29	4 319	3	164	14	1 237	39	7 331	—	—	3·95	3·56	3·51	3·55	3·51	32
30	5 741	84	11 993	14	1 408	23	4 271	101	14 531	4	340	3·96	3·88	3·90	3·68	3·72	33
21	1 647	43	2 531	6	385	14	1 010	55	3 440	1	113	3·88	3·88	3·70	3·52	3·43	34
4	739	11	941	4	81	—	—	18	1 726	1	35	3·89	3·83	3·06	2·51	2·93	35
24	2 633	50	4 197	6	1 408	9	938	70	7 252	1	48	3·79	3·59	4·20	3·63	3·63	36
2	1 694	4	1 397	2	2 832	1	2 386	7	3 537	—	—	3·45	2·83	2·93	2·72	3·63	37
8	634	20	1 796	8	293	3	175	31	2 467	2	81	3·60	3·83	3·67	3·34	3·15	38
7	434	33	2 170	4	429	1	68	37	2 215	6	750	3·38	3·79	3·73	3·60	3·55	39
1	30	4	581	—	—	—	—	5	611	—	—	4·00	3·22	4·00	3·67	4·42	40
7	2 328	—	—	—	—	—	—	7	2 328	—	—	3·00	2·00	2·00	2·00	2·00	41
15	1 407	29	2 320	4	328	1	24	40	3 563	7	468	3·92	3·93	3·80	3·78	3·80	42
517	**79 243**	**1629**	**193 295**	**371**	**62 553**	**185**	**35026**	**1999**	**245 336**	**333**	**54 729**	**3·67**	—	—	—	—	43
48	3 016	77	4 652	36	1 376	2	100	126	7 939	33	1 005	3·60	3·66	4·07	3·96	3·86	44
18	5 543	62	6 261	6	1 378	—	—	52	6 983	34	6 199	3·32	3·37	3·36	3·24	3·22	45
6	432	41	3 936	3	31	—	—	45	4 171	5	228	3·82	3·91	3·82	3·88	3·86	46
8	2 196	21	3 136	5	1 193	—	—	26	5 222	8	1 303	3·55	3·63	3·50	3·26	3·37	47
80	**11 187**	**201**	**17 985**	**50**	**3 978**	**2**	**100**	**249**	**24 315**	**80**	**8 735**	**3·51**	—	—	—	—	48
597	**90 430**	**1830**	**211 280**	**421**	**66 531**	**187**	**35126**	**2248**	**269 651**	**413**	**63 464**	**3·66**	—	—	—	—	49
513	69 550	1816	230 204	575	104767	177	33043	2328	298 948	399	72 530	3·63	—	—	—	—	50
388	48 254	1561	206 220	635	133493	263	51737	2051	275 157	270	61 073	3·53	—	—	—	—	51
314	47 731	1498	192 805	746	141704	206	45589	2049	274 666	303	61 985	3·51	—	—	—	—	52
333	60 478	1415	178 628	715	130809	137	43568	1956	258 489	370	67 858	3·45	—	—	—	—	53

industrigrenarna ha i tabellen å sid. 358—359 angivits konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet ävensom motsvarande jämförelsetal för de fyra närmast föregående kvartalen. För vissa större industrigrupper framgå motsvarande konjunktursiffror under senaste året av efterföljande tablå.

	Konjunktursiffror				
	1:a kvart. 1939	4:e kvart. 1938	3:e kvart. 1938	2:a kvart. 1938	1:a kvart. 1938
Malmbrytning och metallindustri	3·89	3·80	3·71	3·77	3·65
Jord- och stenindustri	3·41	3·44	3·43	3·51	3·22
Trävaruindustri	3·22	3·44	3·43	3·40	3·21
Pappers- och grafisk industri	3·09	3·14	3·04	3·09	3·22
Livsmedelsindustri	3·63	3·80	3·92	3·89	3·73
Textil- och beklädnadsindustri	3·90	3·73	3·34	3·22	3·21
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·66	3·43	3·61	3·18	3·50
Kemisk-teknisk industri	3·55	3·51	3·43	3·37	3·41

De till malmbrytning och metallindustri hörande industrigrenarna ha så gott som genomgående förbättrat sin ställning i jämförelse med icke blott föregående kvartal utan även motsvarande tidpunkt ett år tidigare, och gruppen kommer med sin konjunktursiffra 3·89 närmast textil- och beklädnadsindustrien. Inom samtliga hithörande industrier rådde nu liksom tidigare brist på vissa kategorier av skolade yrkesmän. Efter någon tillbakagång vid årsskiftet ha *malmgruvorna* nu fått ökad sysselsättning, men malmskeppningarna för de första månaderna i år ha ej kommit upp till fjolårets kvantiteter. *Järnmarknaden* kännetecknades av ökad livaktighet, och resultaten av såväl produktion som avsättning voro goda. Till följd av förbättrade konjunkturer särskilt i Amerika har ordertillgången ökat, och behovet av järn och stål speciellt för rustnings- o. dyl. ändamål är stort i ett flertal länder, ehuru restriktiva åtgärder försvåra affärsuppgörelserna. Inom landet rådde stor efterfrågan på handels- och byggnadsjärn, och priserna voro fasta. För *mekaniska verkstäder* voro förhållandena likaså gynnsamma, och arbetstillgången hade ytterligare förbättrats sedan föregående kvartal. Industriförbundets produktionsindex fortsatte att stiga, och maskinexporten för januari—februari betingade högre värde i år än i fjol. Övertid tillämpades vid flera företag. Vid gjuterierna förekommo fortfarande vissa inskränkningar i driften, ehuru läget väsentligt förbättrats sedan föregående redogörelseperiod. Den *elektromekaniska industriens* poängsiffra var den högsta av samtliga, något som belyser denna verksamhetsgrens goda position.

Jord- och stenindustrien har sin sämsta tid under vinterhalvåret, varför driften på sina håll ej kunnat hållas uppe i full omfattning, såsom exempelvis vid torvindustrier och stenhuggerier. Det oaktat har konjunktursiffran för gruppen i dess helhet i det närmaste varit densamma som föregående kvartal, och läget är bättre än för ett år sedan.

Samtliga huvudbranscher inom trävaruindustrien visade något svagare siffror än under fjolårets höstkvartal. För *snickerier och möbelfabriker*

var denna företeelse av säsongnatur, alldenstund första kvartalet i regel utmärkes av minskad arbetstillgång. Vid *sågverken* förekomma vid denna årstid också inskränkningar i driften, men dessa hade i år ytterligare markerats genom timmerbrist, delvis förorsakad av minskade drivningar och ogynnsamma snöförhållanden. Trävarumarknaden har emellertid undergått en märkbar förbättring, och priserna tendera uppåt, särskilt på hemmamarknaden tack vare den livliga byggnadsverksamheten.

Inom gruppen pappers- och grafisk industri ha inga betydande förändringar ägt rum. Läget är alltjämt tryckt på *trämassemarknaden*, även om på allra sista tiden någon lättnad förmärkts. Liksom förut uppges huvudparten av försäljningarna ha gjorts i samband med konvertering av gamla kontrakt. Vid fabrikerna arbetas mångenstädes endast fem dagar i veckan och mindre. *Pappersbruken* noterade en något förbättrad ordertillgång, och exporten stegrades under mars månad. *Bokbinderier och tryckerier* hade som vanligt god sysselsättning med förekommande övertid, ehuru ej samma brådska rådde som under julkvartalet.

Livsmedelsindustrien rapporterade för vissa branscher en i allmänhet normal tillbakagång. Sålunda reducerade *sockerfabrikerna* arbetsstyrkan efter betkampanjens avslutande, varjämte *choklad- och konfektfabrikerna* fingo vidtaga en sedvanlig begränsning av produktionen efter julhelgen. Nedgången vid *kvarnarna* var något starkare markerad. Övriga kategorier höllo väl sin ställning.

Textil- och beklädnadsindustrien, som redan föregående kvartal redovisat avsevärt förbättrad ordertillgång efter 1938 års produktionsminskning, har nu kommit upp på ledande plats bland samtliga grupper. Anmärkningsvärd är förbättringen inom *jute- och linneindustrien*, där konjunktursiffran på ett halvår stigit med inemot två hela enheter till 4·14. De flesta andra grenarna tangera i det närmaste siffran 4, som betecknar god arbetstillgång. Vid *skrädderier och sömnadsfabriker* har förekommit omfattande övertidsarbete och försports brist på kunnig arbetskraft. *Modister* uppgivas ha rönt livlig efterfrågan och ej kunnat erhållas i tillräckligt antal.

Inom läder-, hår- och gummivaruindustrien lägger man särskilt märke till den kraftiga förbättringen för *gummifabrikerna*, vilkas poängsiffra nu kommit upp till den genomsnittliga gruppnivån. Även övriga industrigrenar ha i allmänhet stärkt sin ställning.

Vad slutligen kemisk-teknisk industri beträffar, må endast antecknas, att *tändsticksfabrikerna*, som sedan flera år tillbaka redovisat mindre god arbetstillgång, nu angiva densamma som medelgod.

Sysselsättningsvolym och lönebudget inom industri och handel m. m. under första kvartalet 1939.

Undersökningens tillkomst och omfattning. Sedan år 1932 har en sysselsättningsindex beräknats på grundval av uppgifter om antalet vid slutet av varje kvartal anställda arbetare hos de företag, som ingå i socialstyrelsens kvartalsstatistik rörande ställningen på arbetsmarknaden. Fr. o. m. år 1935 ha även löneindextal uträknats med användande av enligt samma frågeformulär införskaffade uppgifter om utbetalad lönesumma under första avlöningsperioden i sista månaden av varje kvartal. Enligt ett särskilt frågeformulär ha därjämte varje år sedan 1932 upplysningar inhämtats angående arbetstiden under vanligen andra veckan i november månad.[1] Emellertid har från den 1 oktober 1938 företagits en omläggning av socialstyrelsens arbetsmarknadsstatistik.[2] Fr. o. m. fjärde kvartalet 1938 skulle sålunda uppgivas dels antalet under första avlöningsperioden i varje månad sysselsatta arbetare, fördelade på män och kvinnor, och dels till dessa utbetalad lönesumma under varje avlöningsperiod samt motsvarande antal utgjorda arbetstimmar under första avlöningsperioden i kvartalets sista månad. Dessutom skulle uppgiftslämnarna liksom förut avgiva vissa graderade omdömen rörande tillgången på arbete och arbetskraft under kvartalet.

De avgivna omdömena rörande tillgången på arbete och arbetskraft ha utnyttjats i socialstyrelsens översikt över arbetstillgången under första kvartalet 1939.[3] På grundval av övriga inkomna uppgifter ha nu utförts indexberäkningar angående förändringar i arbetarantal, antal utgjorda arbetstimmar och utbetalad lönesumma inom olika näringsgrenar.

Användbara uppgifter för första kvartalet 1939 inkommo från inemot 3 000 företag med c:a 370 000 arbetare. Antalet uppgiftslämnande företag under första kvartalet var något större men antalet redovisade arbetare något mindre än under närmast föregående kvartal. Materialet avser i övervägande grad den stora och medelstora industrien. Småindustri och hantverk ha genom själva urvalet av uppgiftslämnare praktiskt taget uteslutits, men även andra grupper, såsom byggnadsverksamhet samt handel och varulager, äro ganska svagt representerade. I primärmaterialet redovisade arbetare inom den egentliga industrien torde emellertid motsvara inemot $^2/_3$ av den större industriens totala arbetarpersonal.

Förändringar i arbetarantal, antal utgjorda arbetstimmar och utbetalad lönesumma. För att möjliggöra jämförelser angående såväl med säsongförhållandena som med den allmänna konjunkturutvecklingen sammanhängande förändringar i

[1] Se Soc. Medd. årg. 1938, sid. 170 och 742.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1939, sid. 226.
[3] Se sid. 356.

Tab. 1. Sysselsatta arbetare, utgjorda arbetstimmar och utbetalad arbetslön under första kvartalet 1939 i jämförelse med näst föregående kvartal samt med motsvarande kvartal föregående år.

Näringsgrenar	2 590 företag med uppgifter för såväl 4:e kv. 1938 som 1:a kv. 1939						2 082 företag med uppgifter för såväl 1:a kv. 1938 som 1:a kv. 1939			
	1:a kvartalet 1939			Indextal för 1:a kv. 1939 (4:e kv. 1938 = 100)			1:a kvartalet 1939		Indextal för 1:a kv. 1939 (1:a kv. 1938 = 100)	
	Antal arbetare	S:a utgj. arb.-tim. per vecka (1000-tal)	S:a utbet. arbetslön per vecka (1 000 kr.)	Antal arbetare	S:a arbetstim.	S:a arbetslön	Antal arbetare	S:a utbet. arbetslön per vecka (1 000 kr.)	Antal arbetare	S:a arbetslön
Malmbrytning o. metallind.	133 305	5 944	7 920	98·7	97·6	99·9	118 865	7 082	96·3	101·4
Gruvor o. anrikningsverk	9 329	365	692	93·9	99·2	94·2	8 200	639	92·5	100·1
Järn-, stål- o. kopparverk	26 462	1 121	1 465	99·3	100·8	99·8	25 569	1 409	96·3	101·8
Järn- o. stålmanufaktur .	13 593	589	705	98·9	102·2	98·5	10 102	536	95·5	99·6
Mekaniska verkstäder . .	54 254	2 524	3 281	100·2	96·8	102·6	47 865	2 860	95·9	100·1
Skeppsvarv	9 105	414	601	95·4	95·3	96·8	9 010	596	91·6	98·2
Elektriska verkstäder . .	13 575	614	802	96·9	92·0	98·5	12 823	761	106·5	111·8
Metallmanufaktur	6 178	282	331	98·8	98·0	100·0	4 588	241	95·6	101·7
Guld- o. silvervarufabriker	809	35	43	98·7	90·3	91·8	708	40	91·2	98·2
Jord- o. stenindustri . . .	19 578	838	846	96·2	102·5	93·3	17 156	742	99·5	105·0
Kolgruvor	932	44	53	97·6	95·3	96·9	932	53	91·8	92·8
Torvindustri	217	7	5	83·5	94·2	73·2	198	4	104·8	114·6
Stenbrott o. stenhuggerier	4 326	143	156	97·0	109·2	97·7	3 050	105	97·9	106·5
Byggnadsämnesindustri .	7 272	332	345	92·4	102·9	88·7	6 889	325	98·6	106·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	3 648	173	153	101·6	104·4	99·7	3 620	152	103·7	107·6
Glasbruk	3 183	139	134	98·9	106·0	93·8	2 467	103	100·7	103·0
Träindustri	21 117	896	923	86·8	89·5	82·2	20 487	892	97·2	103·3
Sågverk o. hyvlerier . .	11 010	450	449	81·6	86·6	77·5	11 201	460	97·7	102·2
Snickeri- o. möbelfabriker	8 867	389	403	93·5	92·8	86·3	7 888	365	96·6	105·0
Annan trävaruindustri . .	1 240	57	71	92·2	91·3	92·7	1 398	67	95·8	101·2
Pappers- o. grafisk ind. .	36 586	1 582	2 071	95·1	96·2	95·3	35 151	1 960	98·1	100·3
Pappersmassefabriker . .	15 914	713	894	91·1	95·6	93·1	14 094	786	95·6	91·1
Pappersbruk o. pappfabr. .	9 678	353	475	98·4	105·2	104·7	10 255	482	95·9	103·7
Annan pappersindustri .	3 917	183	194	97·5	86·9	89·6	4 111	203	109·6	123·1
Grafisk industri	7 077	333	508	99·0	94·3	93·7	6 691	489	100·6	106·0
Livsmedelsindustri . . .	22 174	993	1 145	85·3	86·9	83·9	20 313	1 023	102·4	104·9
Kvarnar	1 202	55	72	96·0	96·9	92·2	1 136	70	99·3	100·2
Pressjästfabriker	184	9	12	102·8	106·3	110·1	184	12	96·3	106·3
Bagerier	2 718	122	151	99·4	101·9	99·3	2 608	147	104·1	105·5
Råsockerbruk o. raffinad. .	3 571	164	185	56·8	65·0	53·4	3 562	184	99·8	106·7
Choklad- o. karamellfabr.	3 689	167	141	86·6	82·8	86·3	3 972	150	104·1	103·9
Bryggerier o. läskedrycksf.	3 534	161	213	99·7	99·2	98·2	3 312	202	100·7	103·3
Tobaksfabriker	2 206	97	104	94·0	93·4	95·9	2 206	104	94·2	99·5
Slakterier o. konservfabr.	3 035	118	148	90·3	85·5	85·8	2 220	102	115·4	116·3
Annan livsmedelsindustri	2 035	100	119	100·5	100·4	102·8	1 113	52	104·2	103·1
Textil- o. beklädnadsind. .	59 687	2 655	2 245	101·6	101·4	104·3	55 420	2 079	99·7	109·3
Spinnerier, väverier o. d.	39 781	1 821	1 479	101·3	99·4	105·1	39 149	1 453	99·8	110·1
Skrädderier o. sömnadsfabr.	18 303	767	704	101·8	105·0	101·5	14 800	568	99·1	107·5
Hatt- o. mössfabriker . .	1 603	67	62	109·3	117·3	120·7	1 471	58	102·1	107·9
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	16 507	714	642	99·5	103·1	97·3	16 243	643	99·9	105·6
Garverier	1 655	73	86	101·2	101·1	104·0	1 743	91	105·2	111·6
Päls- o. skinnvarufabr. .	404	12	17	97·3	87·1	81·6	1 326	65	99·0	96·5
Skofabriker	7 684	338	346	98·3	106·1	99·1	7 179	320	104·2	106·3
Gummivarufabriker . . .	4 647	204	103	101·6	105·0	93·5	5 859	159	93·8	104·6
Annan hithörande industri	2 117	87	90	98·3	93·1	92·7	136	8	104·6	110·2
Kemisk-teknisk industri .	10 879	507	577	100·8	100·1	102·5	10 117	539	103·1	108·3
Färg-, olje- o. parfymfabr.	2 923	133	142	93·9	88·9	94·0	2 481	121	100·6	98·3
Konstgödningsfabriker . .	637	25	36	112·5	90·6	109·5	636	36	83·5	100·1
Sprängämnesfabriker . .	1 933	90	135	108·7	115·4	108·6	1 911	134	124·3	123·1
Tändsticksfabriker . . .	2 303	114	105	104·6	111·9	111·9	2 303	105	99·2	110·7
Annan kemisk-tekn. ind. .	3 083	145	159	98·4	97·0	98·8	2 786	143	102·1	105·8
Samtliga industrigrupper	**319 833**	**14 129**	**16 369**	**96·8**	**97·3**	**97·0**	**293 752**	**14 960**	**98·2**	**103·2**
Byggnadsverksamhet . .	8 405	383	585	88·7	96·7	83·3	4 049	277	109·4	118·1
Statl. verk o. byggnadsarb.	7 492	343	470	102·0	100·1	101·3	7 297	453	105·2	109·9
Komm. verk o. byggn.-arb.	12 820	569	1 021	93·2	95·3	93·2	6 705	530	99·2	107·5
Handel o. varulager . . .	4 049	151	211	94·6	93·8	96·3	3 884	200	106·1	103·8
Tvättinrättningar	459	21	18	95·2	95·0	91·6	527	21	93·4	112·8
Samtliga näringsgrenar	**353 058**	**15 596**	**18 674**	**96·5**	**97·3**	**96·4**	**316 214**	**16 441**	**98·6**	**103·8**

antalet sysselsatta arbetare, antalet utgjorda arbetstimmar och utbetalad lönesumma meddelas i tab. 1 sammanställningar däröver dels för företag, vilka lämnat ifrågavarande uppgifter för både fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939 samt dels för de företag, vilka lämnat uppgifter för både första kvartalet 1938 och första kvartalet 1939. Till följd av att trettondagshelgen inföll i första avlöningsperioden i januari var denna avlöningsperiod onormalt kort. Uppgifterna för januari 1939 ha därför icke använts vid beräkningen av indextalen för antal sysselsatta arbetare och summa utbetalad arbetslön, utan dessa indextal grunda sig beträffande första kvartalet 1939 endast på uppgifter för första avlöningsperioden i var och en av kvartalets två sista månader. Däremot ha beträffande fjärde kvartalet 1938 använts uppgifter för första avlöningsperioden i kvartalets alla tre månader, medan uppgifterna för första kvartalet 1938 endast hänföra sig till kvartalets sista månad (andra uppgifter saknas). För antalet arbetare under första kvartalet 1938 gäller dessutom, att uppgifterna avse anställda arbetare och ej såsom under första kvartalet 1939 och fjärde kvartalet 1938 sysselsatta arbetare. Då uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar ej inhämtats tidigare än för fjärde kvartalet 1938, saknas material för en jämförelse mellan antalet utgjorda arbetstimmar under första kvartalet 1939 och motsvarande kvartal föregående år.

Såsom framgår av tab. 1, avser jämförelsen mellan fjärde kvartalet 1938 och första kvartalet 1939 sammanlagt 2 590 företag med c:a 350 000 arbetare och jämförelsen mellan första kvartalet 1938 och första kvartalet 1939 2 082 företag med c:a 320 000 arbetare. I jämförelse med näst föregående kvartal uppvisade första kvartalet 1939 en minskning av såväl antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar som av den utbetalade lönesumman (med resp. 3·5, 2·7 och 3·6 %). Ser man enbart till den egentliga industrien var nedgången i arbetarantal och utbetalad lönesumma något mindre eller 3·2 och 3·0 %. Sedan första kvartalet 1938 utvisa indextalen för samtliga näringsgrenar sammanslagna en sänkning av antalet sysselsatta arbetare med 1·4 % men en ökning av den utbetalade lönesumman med 3·8 %.

Jämföras indextalen för arbetarantal och utbetalad arbetslön med indextalen för antalet utgjorda arbetstimmar, kunna vissa skillnader konstateras mellan styrkan och även riktningen av förändringarna sedan fjärde kvartalet 1938. Detsamma gäller förändringarna i arbetarantal och utbetalad lönesumma sedan första kvartalet 1938. I vad mån dessa skillnader äro betingade av olikheter i själva beräkningssättet för de jämförda indextalen, framgår av tab. 2, där indextal för mars 1939 (första kvartalet 1939) beräknats på grundval av uppgifter för mars 1939 samt december och mars 1938. Dessa indextal för arbetarantal, utgjorda arbetstimmar och utbetalad lönesumma äro sålunda sinsemellan mera direkt jämförbara än motsvarande indextal i tab. 1. Det observeras, att medan arbetarantal och utbetalad lönesumma för samtliga näringsgrenar sammanslagna enligt tab. 1 minskat starkare än antalet utgjorda arbetstimmar sedan fjärde kvartalet 1938, rådde omvänt förhållande enligt tab. 2. I fråga om vissa säsongbetonade verksamhetsgrenar såsom jord- och stenindustri samt träindustri ge indextalen i den senare avdelningen av tab. 2 en rikti-

Tab. 2. Sysselsatta arbetare, utgjorda arbetstimmar och utbetalad arbetslön under mars månad 1939.

Näringsgrenar	Indextal för mars 1939 (dec. 1938 = 100)			Indextal för mars 1939 (mars 1938 = 100)	
	Antal arbetare	Summa arbetstimmar	Summa utbet. arbetslön	Antal arbetare	Summa utbet. arbetslön
Malmbrytning o. metallindustri	99·4	97·6	100·7	95·6	101·6
Jord- och stenindustri	103·3	102·5	101·7	100·6	107·8
Träindustri	90·9	89·5	88·2	98·6	106·5
Pappers- och grafisk industri	94·9	96·2	94·5	98·1	100·7
Livsmedelsindustri	88·6	86·9	87·6	102·2	105·1
Textil- och beklädnadsindustri	101·8	101·4	104·9	100·1	110·1
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	101·1	103·1	102·6	100·7	107·7
Kemisk-teknisk industri	100·1	100·1	101·2	103·7	109·1
Samtliga industrigrupper	**98·2**	**97·3**	**98·7**	**98·2**	**103·9**
Övriga grupper	97·6	96·6	98·3	104·9	110·9
Samtliga näringsgrenar	**98·1**	**97·3**	**98·7**	**98·7**	**104·5**

gare bild av utvecklingen än motsvarande data i tab. 1. För samtliga näringsgrenar sammanslagna blir däremot resultatet i huvudsak detsamma enligt båda jämförelsesätten.

Förutom av lönesatsernas höjd — samt förekomsten av ackords- och övertidsarbete — är lönebudgeten emellertid icke endast beroende av antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar utan även av arbetarnas fördelning efter kön, ålder och yrkesspecialitet. Endast i fråga om en av de nämnda faktorerna, nämligen fördelningen efter kön, ger materialet möjlighet till kompletterande uppgifter, vilka sammanställts i tab. 3. Härav framgår, att både se-

Tab. 3. Sysselsatta manliga och kvinnliga arbetare under 1:a kvartalet 1939 i jämförelse med 4:e kvartalet 1938 samt 1:a kvartalet 1938.

Näringsgrenar	Antal arbetare 1:a kv. 1939		Indextal för 1:a kv. 1939 (4:e kv. 1938 = 100)		Antal arbetare (1:a kv. 1939)		Indextal för 1:a kv. 1939 (1:a kv. 1938 = 100)	
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor
Malmbrytning o. metallindustri	125 558	7 747	98·9	95·7	112 340	6 525	96·3	96·0
Jord- och stenindustri	17 387	2 191	95·8	99·1	15 106	2 050	98·8	105·0
Träindustri	20 579	538	86·3	112·6	20 010	477	97·2	97·5
Pappers- o. grafisk industri	31 735	4 851	95·6	91·6	29 942	5 209	97·7	100·5
Livsmedelsindustri	13 135	9 039	82·2	90·3	11 472	8 841	102·1	102·6
Textil- o. beklädnadsindustri	18 950	40 737	101·1	101·9	18 305	37 115	101·6	98·7
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	9 248	7 259	100·5	98·2	8 994	7 249	101·1	98·5
Kemisk-teknisk industri	7 417	3 462	101·1	100·1	6 968	3 149	99·8	111·2
Samtliga industrigrupper	**244 009**	**75 824**	**96·3**	**98·6**	**223 137**	**70 615**	**97·7**	**99·7**
Övriga grupper	29 426	3 799	93·9	94·4	18 900	3 562	104·2	102·3
Samtliga näringsgrenar	**273 435**	**79 623**	**96·0**	**98·4**	**242 037**	**74 177**	**98·2**	**99·8**

dan första och fjärde kvartalet 1938 var för samtliga näringsgrenar sammanslagna nedgången i antalet manliga arbetare större än nedgången i antalet kvinnliga arbetare.

I socialstyrelsens kvartalsöversikter över arbetstillgången ha alltsedan tredje kvartalet 1936 publicerats en indexserie,[1] vilken med första kvartalet 1935 såsom fast basperiod (den första period, för vilken här ifrågavarande uppgifter föreligga) visar förändringarna i lönesummans storlek hos de undersökta företagen. Indextalen ha uträknats på grundval av samma slags indextal, som i tab. 2 beräknats för lönesumman under första kvartalet 1939 i jämförelse med lönesumman under fjärde kvartalet 1938. Utföres ifrågavarande indexberäkning även för första kvartalet 1939, får man följande serie.

År	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
1935	100·0	104·7	111·4	111·7
1936	107·6	114·3	120·3	121·6
1937	119·4	133·3	134·7	133·9
1938	129·4	131·4	137·7	138·3
1939	136·6	—	—	—

Härav framgår, att sedan första kvartalet 1935 har den utbetalade lönesumman undergått en avsevärd ökning. Om man bortser från en regelbundet återkommande sänkning mellan sista kvartalet varje år och första kvartalet närmast påföljande år, kan ifrågavarande ökning på ett undantag när även iakttagas från kvartal till kvartal.

Veckoarbetstiden och dess förändringar. På grundval av de uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar, som erhållits från inalles 2 854 företag med 370 327 arbetare, redovisas i tab. 4 och 5 de sysselsatta arbetarna fördelade efter veckoarbetstidens längd (inkl. övertidsarbete) under första avlöningsperioden i mars, vilken i fråga om flertalet företag torde avse tiden $^2/_3$—$^8/_3$. Det bör påpekas, att denna fördelning icke grundar sig på individuella uppgifter för varje enskild arbetare utan på genomsnittstal för olika företag eller arbetsavdelningar. Detta innebär, att vid företag, där enskilda arbetare varit frånvarande någon eller några dagar under redovisningsperioden, den redovisade genomsnittliga arbetstiden för hela arbetsstyrkan kan komma att understiga den normala, ehuru någon generell arbetstidsförkortning ej genomförts. Vid bedömandet av arbetstidsförhållandena inom olika näringsgrenar, sådana de framträda i tab. 4, bör vidare ihågkommas, att för vissa arbetargrupper arbetstiden under vintermånaderna regelbundet förkortas. Så är exempelvis förhållandet i byggnadsbranschen samt vid tegelbruk och sågverk, vid vissa kommunala och statliga arbeten, för med utearbeten sysselsatt personal m. fl. Slutligen kan arbetstiden per vecka mera tillfälligt förkortas, utan

[1] Senast i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 125. — Då till följd av arbetsmarknadsstatistikens omläggning från den 1 oktober 1938 indextal kunnat beräknas rörande förändringarna i såväl antal sysselsatta arbetare, antal utgjorda arbetstimmar och utbetalad lönesumma från fjärde kvartalet 1938 till första kvartalet 1939, har för första kvartalet 1939 icke beräknats någon sysselsättningsindex av det slag, som hittills förekommit i kvartalsöversikterna över arbetstillgången.

Tab. 4. Sysselsatta arbetare, fördelade efter veckoarbetstidens längd, vid företag inom olika näringsgrenar i mars 1939.

Näringsgrenar	Antal företag	Antal arbetare	Därav vid företag, där den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare utgjorde nedanstående antal timmar								Genomsnittlig veckoarbetstid per arb., tim.		
			32 o. därunder	33—36	37—40	41—44	45—47	48	49—51	52 o. däröver	mars 1939	dec. 1938	juli 1938
Malmbrytning o. metallind.	671	136 356	106	1 340	5 345	31 343	70 600	15 752	7 177	4 693	46·1	46·8	46·7
Gruvor o. anrikningsverk	44	9 578	2	212	481	2 458	3 807	630	1 843	145	46·3	45·5	46·0
Järn-, stål- o. kopparverk	44	25 065	50	165	1 764	11 493	6 237	1 821	1 673	1 862	45·4	45·0	47·6
Järn- o. stålmanufaktur	113	13 763	44	512	446	2 461	7 979	1 100	970	251	45·7	45·1	47·0
Mekaniska verkstäder	341	57 881	10	250	670	13 059	28 556	11 121	2 235	1 980	46·6	46·8	46·6
Skeppsvarv	11	8 910	—	—	17	—	8 465	—	26	402	46·5		
Elektriska verkstäder	41	13 886	—	57	1 360	304	11 707	165	268	25	45·9	47·5	46·8
Metallmanufaktur	66	6 419	—	144	607	947	3 644	915	162	—	45·5	46·6	46·1
Guld- o. silvervarufabriker	11	854	—	—	—	621	205	—	—	28	44·6	48·5	39·6
Jord- o. stenindustri	249	19 809	326	1 117	1 295	4 382	7 062	2 389	1 477	1 761	45·4	43·9	47·6
Kolgruvor	6	927	—	—	—	21	766	—	140	—	47·5	48·9	46·6
Torvindustri	17	245	62	29	111	11	17	15	—	—	36·4	31·1	46·3
Stenbrott o. stenhuggerier	61	3 774	85	551	158	589	1 473	508	410	—	44·0	39·5	47·2
Byggnadsämnesindustri	120	7 550	179	199	909	2 229	1 682	588	550	1 214	45·7	44·9	48·3
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	11	3 661	—	—	17	144	2 018	1 037	—	445	47·2	46·0	46·1
Glasbruk	34	3 652	—	338	100	1 388	1 106	241	377	102	44·8	44·4	47·8
Träindustri	404	25 491	762	1 831	3 763	4 304	8 833	3 103	2 176	719	44·3	44·2	47·1
Sågverk o. hyvlerier	170	13 813	619	1 315	2 794	2 494	3 967	1 213	939	472	43·3	42·2	46·6
Snickeri- o. möbelfabriker	213	10 272	143	506	871	1 499	4 415	1 651	940	247	45·4	46·3	48·1
Annan trävaruindustri	21	1 406	—	10	98	311	451	239	297	—	46·0	46·9	46·9
Pappers- o. grafisk ind.	276	37 464	509	505	2 257	5 628	11 996	6 906	6 685	2 978	46·8	46·1	46·2
Pappersmassefabriker	74	15 973	437	489	1 683	1 384	4 035	2 603	3 193	2 149	46·4	44·7	47·2
Pappersbruk o. pappfabr.	39	9 068	36	—	406	2 264	4 506	300	1 402	154	46·5	42·9	46·0
Annan pappersindustri	52	4 584	—	16	80	1 012	1 312	1 662	258	244	47·1	51·8	42·3
Grafisk industri	111	7 839	36	—	88	968	2 143	2 341	1 832	431	47·8	49·8	45·5
Livsmedelsindustri	297	23 251	528	107	868	7 181	9 045	2 968	1 244	1 310	45·6	46·4	46·5
Kvarnar	24	1 221	—	—	—	440	559	222	—	—	45·7	47·0	47·9
Pressjästfabriker	5	185	—	—	—	—	122	27	36	—	48·1	47·3	48·4
Bagerier	46	3 036	—	—	60	917	712	1 112	85	150	46·7	46·5	46·8
Råsockerbruk o. raffinad.	24	3 690	—	107	74	198	3 311	—	—	—	45·5	45·9	46·2
Choklad- o. karamellfabr.	29	4 054	11	—	—	1 393	2 152	398	92	8	45·6	47·7	45·1
Bryggerier o. läskedrycksf.	73	3 587	12	—	121	1 446	922	435	570	81	45·9	46·5	47·2
Tobaksfabriker	9	2 205	—	—	—	2 043	162	—	—	—	44·0	44·2	46·3
Slakterier o. konservfabr.	53	2 993	444	—	613	426	723	648	139	—	42·1	44·3	44·5
Annan livsmedelsindustri	34	2 280	61	—	—	318	382	126	322	1 071	49·8	49·9	50·2
Textil- o. beklädnadsind.	365	62 110	725	1 167	2 091	14 013	33 902	6 606	3 202	404	45·6	45·6	47·3
Spinnerier, väverier o. d.	211	41 521	85	549	339	9 625	24 658	3 652	2 309	304	45·9	46·4	46·8
Skrädderier o. sömnadsfabr.	128	18 983	640	596	1 519	3 899	8 805	2 598	826	100	44·9	43·9	48·8
Hatt- o. mössfabriker	26	1 606	—	22	233	489	439	356	67	—	44·7	42·8	45·7
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	138	18 306	133	126	1 347	4 427	8 327	3 131	468	347	45·2	43·8	46·0
Garverier	18	1 742	—	—	23	140	1 226	101	—	252	47·9	47·4	46·6
Päls- o. skinnvarufabr.	10	308	21	—	33	65	100	89	—	—	44·0	47·8	46·6
Skofabriker	80	8 216	58	126	845	3 149	3 345	200	448	45	44·3	41·1	44·1
Gummivarufabriker	8	5 923	—	—	446	454	2 386	2 637	—	—	45·3	44·6	48·2
Annan hithörande industri	22	2 117	54	—	—	619	1 270	104	20	50	46·0	48·5	46·4
Kemisk-teknisk industri	106	11 428	—	301	375	1 662	3 441	4 539	919	191	46·7	46·6	45·1
Färg-, olje- o. parfymfabr.	44	3 033	—	—	375	654	1 611	239	76	78	45·4	47·2	47·3
Konstgödningsfabriker	5	611	—	270	—	—	329	12	—	—	41·2	44·9	41·7
Sprängämnesfabriker	5	1 968	—	—	—	—	134	1 480	354	—	48·1	45·8	47·7
Tändsticksfabriker	7	2 328	—	—	—	—	—	2 328	—	—	48·8	47·4	47·5
Annan kemisk-tekn. ind.	45	3 488	—	31	—	1 008	1 367	480	489	113	46·6	47·4	47·5
Samtliga industrigrupper	**2 506**	**334 215**	**3 089**	**6 494**	**17 341**	**72 940**	**153 206**	**45 394**	**23 348**	**12 403**	**45·9**	**45·7**	**46·8**
Byggnadsverksamhet	164	9 529	130	579	802	3 104	3 459	1 063	243	149	44·2	43·2	46·6
Statliga verk o. byggn.-arb.	39	8 737	112	—	610	3 086	2 330	2 418	160	21	45·3	·	46·3
Komm. verk o. byggnadsarb.	90	13 097	—	—	2 689	4 223	2 947	628	2 249	361	44·9	45·1	47·3
Handel o. varulager	47	4 245	—	89	117	304	717	1 133	1 460	425	47·9	49·5	47·6
Tvättinrättningar	8	504	—	26	12	115	316	35	—	—	45·3	·	·
Samtliga näringsgrenar	**2 854**	**370 327**	**3 331**	**7 188**	**21 571**	**83 772**	**162 975**	**50 671**	**27 460**	**13 359**	**45·8**	**45·7**	**46·6**

Tab. 5. De sysselsatta arbetarnas relativa fördelning efter veckoarbetstidens längd 1 mars 1939.

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal sysselsatta arbetare	Därav, i %, vid företag (arbetsavd.), där den genomsnittliga veckoarbetstiden utgjorde (timmar)							
			32 o. därunder	33—36	37—40	41—44	45—47	48	49—51	52 o. däröver
Malmbrytning o. metallindustri	671	136 356	0·1	1·0	3·9	23·0	51·8	11·5	5·3	3·4
Jord- o. stenindustri	249	19 809	1·6	5·6	6·5	22·1	35·7	12·1	7·5	8·9
Träindustri	404	25 491	3·0	7·2	14·8	16·9	34·6	12·2	8·5	2·8
Pappers- o. grafisk industri	276	37 464	1·4	1·3	6·0	15·0	32·0	18·4	17·9	8·0
Livsmedelsindustri	297	23 251	2·3	0·5	3·7	30·9	38·9	12·8	5·3	5·6
Textil- o. beklädnadsindustri	365	62 110	1·2	1·9	3·4	22·5	54·6	10·6	5·2	0·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	138	18 306	0·7	0·7	7·3	24·2	45·5	17·1	2·6	1·9
Kemisk-teknisk industri	106	11 428	—	2·6	3·3	14·6	30·1	39·7	8·0	1·7
Samtliga industrigrupper	**2 506**	**334 215**	**0·9**	**1·9**	**5·2**	**21·8**	**45·9**	**13·6**	**7·0**	**3·7**
Byggnadsverksamhet	164	9 529	1·4	6·1	8·4	32·6	36·3	11·1	2·5	1·6
Statl. verk o. byggnadsarb.	39	8 737	1·3	—	7·0	35·3	26·7	27·7	1·8	0·2
Komm. verk. o. byggnadsarb.	90	13 097	—	—	20·5	32·2	22·5	4·8	17·2	2·8
Handel o. varulager	47	4 245	—	2·1	2·8	7·1	16·9	26·7	34·4	10·0
Tvättinrättningar	8	504	—	5·2	2·4	22·8	62·7	6·9	—	—
Samtliga näringsgrenar mars 1939	**2 854**	**370 327**	**0·9**	**2·0**	**5·8**	**22·6**	**44·0**	**13·7**	**7·4**	**3·6**
Samtliga näringsgrenar dec. 1938	2 751	379 662	2·2	2·8	6·7	19·2	39·2	14·5	10·8	4·6
Samtliga näringsgrenar juli 1938	3 564	392 934	1·8	1 6	4·5	9·4	35·9	37·3	7·6	1·9

att någon egentlig driftsinskränkning till följd av bristande arbetstillgång föreligger, t. ex. på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, erforderliga reparationer, omläggning av driften etc.[1]

Inom samtliga näringsgrenar hade enligt tab. 5 i mars 1939 omkring 31 % av det redovisade antalet sysselsatta arbetare en kortare genomsnittlig veckoarbetstid än 45 timmar. För december 1938 var motsvarande tal 31 % och för juli 1938 17 %. Vid nämnda tre undersökningstillfällen var enligt tab. 4 den genomsnittliga veckoarbetstiden för samtliga redovisade arbetare resp. 45·8, 45·7 och 46·6 timmar eller, om jämförelsen begränsas till de egentliga industrigrupperna, resp. 45·9, 45·7 och 46·8 timmar. Tabellen utvisar en markerad ökning av veckoarbetstiden från december 1938 till mars 1939 för torvindustri, stenbrott och stenhuggerier samt pappersbruk men en minskning för guld- och silvervarufabriker, annan pappersindustri, päls- och skinnvarufabriker och konstgödningsfabriker.

[1] Enligt en år 1935 verkställd specialundersökning hade sålunda endast 70 % av arbetarna vid företag *med full drift* en arbetstid av 48 timmar eller däröver, medan för 25 % arbetstiden utgjorde 45—47 timmar och för 5 % mindre än 45 timmar. (Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 177.)

Arbetsmarknaden under april 1939.

Den livaktighet, som utmärkt det svenska näringslivet under de närmast föregående månaderna, har också kommit till uttryck i den offentliga arbetsförmedlingens rapporter om arbetsmarknadens läge, vilket ytterligare förbättrats under april månad. Inom samtliga yrkesgrupper utom skogshushållning föreligger sålunda, jämfört med april månad 1938, på manliga avdelningen en minskning av antalet ansökningar om arbete och en ökning av antalet lediga platser. På kvinnliga avdelningen kan likaledes, jämfört med april månad 1938, noteras ett ökat antal lediga platser. Relationstalet för båda avdelningarna kom härigenom att sänkas till 155, vilken är den lägsta siffra, som noterats för april månad sedan 1930. Motsvarande tal för föregående år var 157. I samband med ökade arbetstillfällen på den öppna marknaden har antalet hjälpsökande hos arbetslöshetskommissionen minskats. Totalantalet utgjorde vid månadens utgång omkring 22 500 mot något över 25 000 föregående månad, vilken siffra emellertid överstiger fjolårets aprilsiffra, som var 15 791. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter preliminärt beräknade arbetslösheten inom arbetarorganisationerna utgjorde vid månadsskiftet mars/april 11·5 % mot 13·0 % såväl en månad tidigare som vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Inom jordbruket har den sedvanliga efterfrågan på arbetskraft till vårbruket haft ungefär samma omfattning som under tidigare år, dock synes en något större tillgång på arbetskraft ha förelegat. Icke minst har överflyttning av arbetssökande från de nordligare länen till mellersta Sverige bidragit att utjämna den förhållandevis stora brist, som ändock är rådande, särskilt på yngre mjölkningskunniga drängar. Under april månad har denna s. k. interlokala förmedling omfattat närmare ett tusen personer, som sålunda erhållit anställningar företrädesvis inom jordbruket. I Skåne liksom i Östergötland och Västergötland har efterfrågan på betskötare till instundande säsong varit livlig, men förmedlingarna rapportera, att även om en betydande brist på arbetskraft för närvarande föreligger, särskilt i Skåne, torde läget dock icke ge anledning till oro, då avtal om anställning brukar träffas först omedelbart innan arbetet tar sin början. Förberedelser ha emellertid vidtagits för överföring av arbetskraft från Norrland, i det fall tillgången på betskötare icke helt skulle kunna tillgodoses från de vanliga rekryteringsområdena, i första hand Småland. Avverkningarna i skogarna ha nu avslutats, och ansökningssiffrorna för arbetssökande inom gruppen skogshushållning ha som följd därav ökat.

Inom industri och hantverk föreligga goda arbetsmöjligheter. Sålunda kan för *metall- och maskinindustrien* vid en jämförelse med föregående års aprilsiffror noteras en kraftig ökning av antalet lediga platser, varigenom

sysselsättning i ökad utsträckning kunnat beredas såväl yrkeskunnig arbetskraft som mindre kvalificerad sådan. Samma förhållande föreligger inom *byggnadsindustrien*, där brist på murare rapporterats från olika platser i landet. *Trävaruindustrien* har, i samband med att sågningarna i viss omfattning nu igångsatts, betydligt förbättrat sin ställning. För *textilindustrien* kan likaledes noteras en förbättrad arbetstillgång och en ökad efterfrågan på arbetskraft; behovet av kvinnlig sådan har också varit svår att tillgodose.

Arbetstillgången inom sjöfarten har betydligt ökat, i och med att upplagda fartyg återupptagit seglationen. Mot slutet av månaden förelåg brist särskilt på yngre maskinbefäl och befaret däcksmanskap. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 5 078 påmönstringar och 3 832 avmönstringar. Motsvarande siffror i fjol voro 4 865 resp. 4 029.

För anställda inom handel och samfärdsel föreligga ökade arbetstillfällen, särskilt för *serveringspersonal* till sommarrestauranger.

Bristen på arbetskraft till det husliga området har under vårmånaderna ytterligare skärpts i och med att ökade arbetsmöjligheter förelegat inom närliggande yrkesområden.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under april 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	218	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**
1939	219	230	179	155	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	82	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	201	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**
1939	*14·9*	*13·0*	*11·5*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 371.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 mars 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	86	25 715	21 304	984	3·8	807	25 384	1 482	5·8
Bleck- o. plåtslagareförb. .	54	2 718	—	568	20·9	—	2 788	565	20·3
Bokbindareförbundet . . .	51	7 709	5 073	217	2·8	113	7 619	253	3·3
Bryggeriindustriarb.-förb. .	112	6 970	1 543	361	5·2	151	7 005	435	6·2
Byggnadsträarbetareförb. .	303	32 075	—	8 844	27·6	—	32 910	10 482	31·9
De förenade förbunden . .	56	10 299	3 192	448	4·3	163	10 100	463	4·6
Elektriska arbetareförb. . .	78	7 097	—	527	7·4	—	7 744	683	8·8
Gjutareförbundet	106	7 508	—	304	4·0	—	7 750	317	4·1
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	553	62 925	7 129	12 940	20·6	954	64 370	16 138	25·1
Byggnadsind.-arb. . . .	185	28 417	514	6 739	28·8	138	24 253	7 992	33·0
Byggnadsämnesind.-arb.	189	13 238	355	3 127	23·6	39	13 351	4 144	31·0
Glasbruksarb.	43	3 836	75	181	4·7	15	4 068	427	10·5
Sockerfabriksarb. . . .	19	4 132	728	828	20·0	126	4 194	910	21·7
Tändsticksarb.	4	1 349	579	71	5·3	4	1 339	68	5·1
Övriga arb.	113	16 958	4 878	1 994	11·8	632	17 165	2 597	15·1
Gruvindustriarbetareförb. .	55	9 033	54	729	8·1	5	9 116	898	9·9
Handelsarbetareförb. . . .	254	36 495	14 169	1 444	4·0	342	36 087	1 703	4·7
Kommunalarbetareförb. . .	267	40 993	10 150	2 741	6·7	798	41 024	3 098	7·6
Lantarbetareförbundet . .	647	36 646	546	3 115	8·5	276	36 418	3 214	8·8
Litografförbundet	17	2 660	168	38	1·4	4	2 724	37	1·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	132	25 074	7 468	2 359	9·4	679	24 718	2 388	9·7
Metallindustriarb.-förb. . .	300	154 514	8 297	8 994	5·8	417	154 968	10 517	6·8
Järnbruksarbetare . . .	58	33 323	286	1 250	3·8	—	33 503	1 522	4·5
Verkstadsarbetare . . .	242	121 191	8 011	7 744	6·4	417	121 465	8 995	7·4
Murareförbundet	107	9 468	—	1 722	18·2	—	9 613	2 134	22·2
Målareförbundet	200	14 527	1	4 036	27·8	—	14 519	5 386	37·1
Pappersindustriarb.-förb. .	140	32 063	1 444	5 193	16·2	242	33 313	4 116	12·4
Sadelm.- o. tapetserareförb. .	51	3 130	671	184	5·9	33	3 168	261	8·2
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	49	10 379	4 249	480	4·6	146	10 325	540	5·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	346	17 593	3	8 537	48·5	2	19 035	5 451	28·6
Stenindustriarbetareförb. .	131	7 390	1	1 005	13·6	—	7 302	1 208	16·5
Sågverksindustriarb.-förb. .	229	22 433	10	9 350	41·7	2	22 374	9 133	40·8
Textilarbetareförbundet . .	92	35 831	21 006	1 258	3·5	618	35 556	1 218	3·4
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 479	1 902	62	2·5	51	2 482	55	2·2
Transportarbetareförb. . .	154	21 496	345	3 090	14·4	35	21 212	3 593	16 9
Träindustriarbetareförb. . .	211	19 669	355	1 622	8·2	38	19 803	2 032	10·3
Typografförbundet	104	11 399	602	329	2·9	59	11 399	357	3·1
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	187	15 846	—	4 513	28·5	—	17 594	5 624	32·0
Summa	5 082	692 134	109 682	85 994	12·4	5 935	698 420	93 781	13·4
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	4 736	674 541	109 679	77 457	11·5	5 933	679 385	88 330	13·0

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under mars månad uppgivits till inalles 448 113, vilket i genomsnitt motsvarar 5·2 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem. Hur den faktiska fördelningen varit på samtliga under månaden arbetslösa framgår ej av dessa uppgifter.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

April 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	6 686	3 136	2 535	5 283	6 528	3 911	11 969	9 664	6 446	124
Stockholms län . .	1 488	1 516	884	1 163	2 097	1 058	2 651	3 613	1 942	73
Uppsala län . . .	1 397	780	468	390	532	239	1 787	1 312	707	136
Södermanlands län	722	697	483	376	408	227	1 098	1 105	710	99
Östergötlands län .	1 572	1 453	949	842	1 080	536	2 414	2 533	1 485	95
Norrköping	1 407	766	625	204	275	126	1 611	1 041	751	155
Jönköpings län . .	935	609	392	427	603	234	1 362	1 212	626	112
Kronobergs län . .	898	250	179	148	230	86	1 046	480	265	218
Norra Kalmar län .	349	149	117	58	106	48	407	255	165	160
Södra Kalmar län .	1 148	671	519	383	533	265	1 531	1 204	784	127
Gotlands län . . .	281	174	125	171	302	136	452	476	261	95
Blekinge län . . .	1 585	614	417	537	860	350	2 122	1 474	767	144
Kristianstads län .	1 002	803	542	660	1 012	475	1 662	1 815	1 017	92
Malmöh. l.: Malmö	2 477	706	605	1 627	1 740	1 309	4 104	2 446	1 914	168
Hälsingborg . .	1 277	553	501	362	373	231	1 639	926	732	177
Länet i övrigt .	2 482	1 496	1 182	741	1 113	538	3 223	2 609	1 720	124
Hallands län . . .	584	265	166	335	373	184	919	638	350	144
Göteborgs stad . .	5 893	3 114	2 834	2 435	2 624	1 908	8 328	5 738	4 742	145
Göteb. o. Boh. län	2 061	822	681	354	417	187	2 415	1 239	868	195
Älvsborgs län . .	1 432	674	446	656	782	374	2 088	1 456	820	143
Skaraborgs län . .	1 039	1 049	814	380	609	300	1 419	1 658	1 114	86
Värmlands län . .	3 028	687	542	593	1 037	445	3 621	1 724	987	210
Örebro län	1 484	865	556	869	1 068	418	2 353	1 933	974	122
Västmanlands län .	746	786	468	452	851	333	1 198	1 637	801	73
Kopparbergs län .	1 000	519	405	470	716	299	1 470	1 235	704	119
Gävleborgs län . .	2 984	426	407	435	484	232	3 419	910	639	376
Västernorrlands län	8 326	823	745	687	825	420	9 013	1 648	1 165	547
Jämtlands län . .	1 450	339	273	366	578	294	1 816	917	567	198
Västerbottens län .	2 143	329	261	314	483	220	2 457	812	481	303
Norrbottens län . .	5 070	798	771	258	299	162	5 328	1 097	933	486
Summa april 1939	**62 946**	**25 869**	**19 892**	**21 976**	**28 938**	**15 545**	**84 922**	**54 807**	**35 437**	**155**
» mars 1939	68 770	23 586	17 535	23 825	28 282	15 920	92 595	51 868	33 455	179
» april 1938	53 950	21 161	15 385	21 606	27 029	14 103	75 556	48 190	29 488	157
» » 1937	60 598	24 222	17 281	21 386	26 778	14 128	81 984	51 000	31 409	161
» » 1936	81 672	19 236	14 009	18 780	21 167	11 887	100 452	40 403	25 896	249

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 059 platser, varav 1 605 manliga och 454 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 522 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	12 587	9 669	5 789	1 001	2 130	547	13 238	13 588	11 799	6 336
Jordbruk	6 544	8 984	5 151	1 001	2 129	546	7 211	7 545	11 113	5 697
Skogshushållning . .	6 043	685	638	—	1	1	6 027	6 043	686	639
Industri o. hantverk .	24 903	5 785	5 014	2 567	1 282	679	26 422	27 470	7 067	5 693
Malmbrytning . . .	369	132	128	—	—	—	368	369	132	128
Metall- o. maskinind.	4 020	1 278	987	77	81	49	3 940	4 097	1 359	986
Jord- och stenind. .	1 644	260	217	11	18	8	1 619	1 655	278	225
Trävaruindustri . .	5 197	600	545	17	1	1	5 074	5 214	601	546
Pappers- o. graf. ind.	775	63	40	49	83	49	800	824	146	89
Livsmedelsindustri .	1 934	502	433	822	336	197	2 468	2 756	838	630
Textil- o. bekl.-ind.	806	190	129	1 149	679	323	1 895	1 955	869	452
Läder- o. gummiind.	1 144	159	129	332	39	18	1 444	1 476	198	147
Kemisk-teknisk ind. .	299	44	38	105	44	34	394	404	88	72
Byggnadsverksamh. .	8 494	2 501	2 367	5	1	—	8 203	8 499	2 502	2 367
Kraft- o. värmeprod.	221	56	51	—	—	—	217	221	56	51
Sjöfart och fiske . .	5 414	2 884	2 770	319	158	133	5 574	5 733	3 042	2 903
Handel o. samfärdsel	8 060	5 287	4 106	6 106	8 293	4 679	12 562	14 166	13 580	8 785
Kontorsarbete . . .	582	237	114	418	315	204	964	1 000	552	318
Affärs- o. lagerarb. .	2 262	647	527	766	577	344	2 853	3 028	1 224	871
Landtransport . . .	3 451	3 212	2 481	146	505	159	3 244	3 597	3 717	2 640
Hotell- o. rest.-rör. .	709	443	368	3 445	5 140	3 061	3 822	4 154	5 583	3 429
Litter. o. konstn. arb.	268	225	219	33	26	25	285	296	251	244
Förvaltn. o. underv. .	612	327	281	411	226	191	945	1 023	553	472
Sjukvård o. hygien .	181	196	116	887	1 504	695	949	1 068	1 700	811
Husligt arbete . . .	114	38	34	11 434	17 074	9 506	7 530	11 548	17 112	9 540
Diversearbete	10 667	2 206	2 179	—	1	1	9 799	10 667	2 207	2 180
Ungdom ut. särsk. utb.	1 201	—	—	549	—	—	1 703	1 750	—	—
Summa	**62 946**	**25 869**	**19 892**	**21 976**	**28 938**	**15 545**	**76 828**	**84 922**	**54 807**	**35 437**
Därav under 18 år	2 326	2 421	1 286	1 903	2 340	1 206	4 127	4 229	4 761	2 492

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	April 1939	Mars 1939	April 1938	April 1939	Mars 1939	April 1938	April 1939	Mars 1939	April 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	130	120	76	47	59	35	115	111	67	60	26	54
Jordbruk	73	87	67	47	59	35	68	82	59	57	26	51
Skogshushållning . .	882	332	179	.	.	.	881	331	178	93	.	93
Industri o. hantverk .	430	611	656	200	163	361	389	491	582	87	53	81
Sjöfart och fiske . .	188	253	231	202	295	190	188	255	228	96	84	95
Handel o. samfärdsel	152	193	238	74	84	72	104	127	126	78	56	65
Husligt arbete . . .	.	.	.	67	73	66	67	74	66	.	56	56
Diversearbete	484	580	502	.	.	.	483	578	501	99	.	99
Summa	**243**	**292**	**255**	**76**	**84**	**80**	**155**	**179**	**157**	**77**	**54**	**65**
Därav under 18 år	96	107	100	81	81	88	89	93	93	53	52	52

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 1 045 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Statens arbetslöshetskommission under mars 1939.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av mars till 25 290. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Juli	8 481	December	22 099
Mars	19 184	Augusti	8 346	1939:	
April	15 791	September	9 154	Januari	27 547
Maj	12 463	Oktober	12 349	Februari	27 087
Juni	10 421	November	17 350	Mars	25 290

Vid slutet av april månad 1939 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande preliminära uppgifter till omkring 22 500. Under april har sålunda antalet hjälpsökande minskats med c:a 11 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis under mars 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)		Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)
Jordbruk	557	— 134	Kraft- o. värmeproduktion	87	— 10
Skogshushållning	2 175	+ 141	Sjöfart o. fiske	456	— 61
Malmbrytning	259	— 37	Kontorsarbete	144	— 2
Metall- o. maskinindustri	1 233	— 146	Butiks- o. lagerarbete	732	— 12
Jord- och stenindustri	1 513	— 138	Hotell- o. restaurangrörelse	144	— 5
Trävaruindustri	3 642	— 248	Landtransport	1 143	— 116
Pappers- o. grafisk industri	568	— 97	Allmän tjänst o. fria yrken	160	— 31
Livsmedelsindustri	327	— 43	Husligt arbete	36	+ 3
Textil- o. beklädnadsindustri	211	— 29	Tillfällighets- o. diversearbete	7 390	— 401
Läder-, hår- o. gummivaruind.	247	— 23	Ungdom utan särskild utbildn.	596	— 21
Kemisk-teknisk industri	175	— 40			
Byggnadsverksamhet	3 495	— 347	Summa	25 290	—1 797

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	1 433	0·3	1 341	93·6	Göteborgs stad	1 543	0·6	1 197	77·6
Stockholms län	244	0·1	163	66·8	Göteb. o. Boh. län	1 548	0·7	1 074	69·4
Uppsala »	453	0·3	289	63·8	Älvsborgs »	390	0·1	221	56·7
Södermanl. »	157	0·1	131	83·4	Skaraborgs »	181	0·1	89	49·2
Östergötlands »	683	0·2	586	85·8	Värmlands »	1 897	0·7	726	38·3
Jönköpings »	394	0·2	255	64·7	Örebro »	257	0·1	92	35·8
Kronobergs »	253	0·2	169	66·8	Västmanlands »	108	0·1	25	23·1
Kalmar »	483	0·2	357	73·9	Kopparbergs »	195	0·1	80	41·0
Gotlands »	126	0·2	64	50·8	Gävleborgs »	1 325	0·5	856	64·6
Blekinge »	1 039	0·7	621	59·8	Västernorrl. »	5 108	1·8	3 691	72·3
Kristianstads »	155	0·1	112	72·3	Jämtlands »	203	0·1	122	60·1
Malmö stad	805	0·5	690	85·7	Västerbottens »	1 017	0·5	428	42·1
Malmöhus län	993	0·3	777	78·2	Norrbottens »	3 939	1·9	1 981	50·3
Hallands »	361	0·2	232	64·3	Summa	25 290	0·4	16 369	64·7

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 1 790	Ungdomshjälp	reservarbete	62	Understöd: statligt 7 028
	statskom.	1 405		arbetsläger	191	kommunalt 2 505
	kommunalt	3 139		kurser	249	Summa 16 369

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under mars till c:a 1·2 milj. kr. och under årets tre första månader till omkring 2·8 milj. kr.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 1 543. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Teckenförklaring: punkt (.) = siffra uträknas ej; streck (—) = uppgift ännu ej tillgänglig.

	1938										1939		
	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	14·9	[1]13·0	11·5
Ansökn. per 100 lediga platser .	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	219	230	179
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·45	·	·	3·51	·	·	3·53	·	·	3·63	·	·	3·66
Sysselsättn: arbetare	·	·	·	·	·	·	·	·	·	100	·	·	[2]98·1
index (dec. arb.-timmar . . .	·	·	·	·	·	·	·	·	·	100	·	·	[2]97·3
1938=100) lönesumma . . .	·	·	·	·	·	·	·	·	·	100	·	·	[2]98·7
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	19·9	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5	19·2	20·5	—	—
Sysselsättn:index (sept. 1935=100)	102	.	·	111	·	·	111	·	·	109	·	·	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	22·1	20·3	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7	31·6	29·9	27·1	22·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	120	108	93	87	88	87	89	100	119	161	156	142	122
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	129	130	134	135	131	136	136	138	137	133	124	127	134
Finland.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) [3]	·	·	·	·	·	·	·	·	·	14	22	24	25
Ansökn. per 100 lediga platser .	154	124	113	122	115	111	118	121	155	206	181	177	170
Sysselsättningsindex (1926=100)	·	110·1	·	·	110·7	·	·	108·6	·	·	104·4	·	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	12·7	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0	12·9	14·3	13·4	12·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 845	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	1 863	1 911	1 919	2 134	1 986	1 814
Sysselsättningsindex (1924=100)	119·1	119·2	119·1	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	119·3	119·6	117·8	119·2	121·0
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	103	100	98	72	68	71	70	91	93	88	105	105	107
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	29·2	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	23·8	26·6	25·3	[1]30·8	[1]31·3	26·5	23·6
Arbetslöshetsdagar, i %	26·8	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	21·8	21·9	23·3	28·6	[1]28·9	25·9	22·3
Belgien. Arbetslöshetsdagar i %	17·3	16·5	16·9	15·9	15·6	15·0	15·8	16·0	18·7	23·7	—	—	—
Tyskland (utom Ostmark). Arbetslöshet, i %	2·5	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7	2·2	1·5	0·9	—
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	296	233	180	151	114	87	73	75	77	197	216	129	74
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	18·8	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2	19·3	19·5	19·6	19·9
Ostmark. Underst. arbetsl. (1 000)	263	280	246	190	124	92	73	70	72	77	—	—	—
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	14·1	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	10·9	12·4	17·9	17·6	15·7	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	90	·	·	90	·	·	95	·	·	102	·	·	—
Sysselsättn:index (1 kv. 1925=100)	88	·	·	88	·	·	89	·	·	88	·	·	—
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	404	394	385	367	347	340	338	360	368	388	415	418	404
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	431	425	409	388	371	366	367	402	401	444	461	458	441
Estland. Oplac. arbetssökande	1 805	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719	1 831	2 252	1 996	1 769
Lettland. Oplac. arbetssökande	3 622	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	2 132	3 737	[1]4330	4 208	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	18·0	14·4	11·0	9·3	8·2	7·5	7·5	8·1	10·3	15·9	18·9	18·8	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	19	20	20	20	20	17	14	14	14	17	22	22	21
Ansökn. per 100 lediga platser .	274	281	279	295	299	255	192	207	273	352	414	424	342
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	11	8	6	5	4	5	5	5	5	—	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	36	29	18	15	13	11	11	12	15	24	33	37	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	[1]17·4	[1]16·5	[1]14·8	[1]14·2	[1]15·0	[1]13·2	[1]12·6	[1]13·8	[1]14·5	[1]17·5	[1]18·1	—	—
Sysselsättningsindex (1926=100)	105·0	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	114·6	114·0	108·1	106·5	106·5	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	87·4	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	86·9	87·5	90·0	91·6	91·7	91·3	—
Arbetslöshet, i %	17·2	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	13·4	13·2	13·0	13·3	12·7	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	8·0	·	·	8·6	·	·	9·2	·	·	8·9	·	·	—
Nya Zeeland. Arbetslösa . . .	6 695	7 215	8 314	8 721	3 929	2 154	1 575	1 245	1 026	917	1 036	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ny serie. — [3] Senast publ. siffra avsåg okt. 1936.

Byggnadsverksamheten i vissa större städer under första kvartalet 1939.

Materialets omfattning. Fr. o. m. år 1934 har socialstyrelsen kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade samt vid kvartalsskiftena under byggnad varande bostadslägenheter och rum (»eldstäder», d. v. s. boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 invånare.[1] Sedan från konjunkturinstitutets sida önskemål framförts om utvidgning av denna kvartalsstatistik, ha åtgärder vidtagits i sådant syfte. Dessa ha hittills medfört, att för första kvartalet 1939 motsvarande uppgifter erhållits beträffande ytterligare 14 städer med över 10 000 invånare.

I det följande återges de uppgifter angående bostadsproduktionen, som inkommit för första kvartalet 1939, varjämte motsvarande uppgifter för de olika kvartalen 1938 anföras för möjliggörande av jämförelser. Dessa uppgifter avse nybyggnadsverksamheten och sådana ändringsarbeten, som givit upphov till nya bostadsutrymmen, men ej smärre ändrings-, reparations- eller moderniseringsarbeten. Med avseende på sex av de största städerna meddelas även en sammanfattning av inkomna kvartalsuppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål.

Städer med över 30 000 invånare. I tab. A återges antalet lägenheter och rum (eldstäder) i under år 1938 och första kvartalet 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag. Denna sammanställning ger vid handen, att antalet lägenheter och rum i under redogörelseperioden fullbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[2] — byggnadsföretag i förhållande till första kvartalet 1938 företedde en ökning med 35·2 resp. 33·4 %, vilken dock helt betingas av ökningen i Stockholm (135·0 resp. 115·6 %). För övriga städer sammantagna framträder en obetydlig minskning av antalet lägenheter (med 2·4 %), under det antalet rum var praktiskt taget detsamma som första kvartalet 1938. Antalet fullbordade lägenheter och rum visade ökning i Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Örebro, Borås, Gävle och Jönköping, men minskning i Göteborg, Uppsala, Västerås och Linköping. — I fråga om beviljade byggnadslov konstateras gentemot första kvartalet 1938 en ökning med 33·4 %, räknat efter antalet lägenheter, och med 33·0 % efter antalet rum. Ökningen berör flertalet redovisade städer. För Malmö och Örebro redovisas dock minskning av antalet beviljade lägenheter och rum samt för Norrköping minskning efter antalet lägenheter, men ökning efter antalet rum.

[1] Av städer med över 30 000 inv. ha kvartalsuppgifter ej kunnat lämnas för Eskilstuna.
[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag.

Tab. A. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1938 och första kvartalet 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i städer med över 30 000 inv.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1938					1939	1938					1939
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Fullbordade byggnadsföretag.												
Stockholm	1 048	1 572	1 345	4 027	**7 992**	2 463	3 028	4 865	3 571	10 820	**22 284**	6 529
Göteborg	1 289	110	2 503	567	**4 469**	812	3 409	449	7 831	1 608	**13 297**	2 379
Malmö	957	77	2 253	56	**3 343**	1 046	2 486	263	6 183	282	**9 214**	2 855
Norrköping	91	18	568	79	**756**	190	227	46	1 376	231	**1 880**	447
Hälsingborg	26	50	87	98	**261**	101	93	157	280	322	**852**	279
Örebro	28	6	147	675	**856**	101	70	20	298	1 663	**2 051**	217
Borås	36	142	251	193	**622**	164	107	435	665	533	**1 740**	465
Gävle	28	13	78	84	**203**	31	87	40	254	252	**633**	105
Uppsala	84	2	321	18	**425**	83	234	8	1 013	51	**1 306**	206
Västerås	119	56	287	399	**861**	5	322	185	876	946	**2 329**	16
Jönköping	77	29	239	28	**373**	144	256	124	592	133	**1 105**	382
Linköping	48	16	317	165	**546**	40	157	61	815	410	**1 443**	99
Tillhopa	**3 831**	**2 091**	**8 396**	**6 389**	**20 707**	**5 180**	**10 476**	**6 653**	**23 754**	**17 251**	**58 134**	**13 979**
Beviljade byggnadsföretag.												
Stockholm	3 624	2 811	1 677	2 855	**10 967**	5 145	9 030	7 696	5 274	7 758	**29 758**	12 976
Göteborg	1 469	527	700	1 019	**3 715**	2 168	4 113	1 568	2 281	2 946	**10 908**	6 174
Malmö	1 045	434	962	924	**3 365**	643	3 013	1 227	2 737	2 500	**9 477**	1 612
Norrköping	245	407	231	314	**1 197**	237	543	807	576	715	**2 641**	560
Hälsingborg	129	140	101	198	**568**	443	360	404	295	543	**1 602**	1 188
Örebro	246	124	279	566	**1 215**	117	654	335	600	1 152	**2 741**	359
Borås	244	256	173	242	**915**	261	697	613	503	611	**2 424**	773
Gävle	68	73	82	96	**319**	178	194	237	258	273	**962**	592
Uppsala	83	193	53	277	**606**	240	211	649	166	586	**1 612**	632
Västerås	111	340	122	204	**777**	267	289	791	336	540	**1 956**	615
Jönköping	159	88	181	138	**566**	258	394	274	524	391	**1 583**	606
Linköping	234	67	120	153	**574**	255	599	182	310	409	**1 500**	641
Tillhopa	**7 657**	**5 460**	**4 681**	**6 986**	**24 784**	**10 212**	**20 097**	**14 788**	**13 860**	**18 424**	**67 164**	**26 728**

I jämförelse med fjärde kvartalet 1938 företer antalet lägenheter och rum i fullbordade byggnadsföretag minskning. Tendensen är dock väsentligt olika i olika städer. Vid varje jämförelse mellan olika kvartal bör det beaktas, att de tidsperioder, som förflyta innan ett färdigställt byggnadsföretag i statistiken redovisas såsom fullbordat, kunna växla från år till år och från ort till ort. De växlingar i antalet fullbordade lägenheter och rum, som framträda i statistiken, ge följaktligen ej något klart uttryck för byggnadsverksamhetens säsongvariationer.

Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter rörande antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. $^1/_1$ 1938 t. o. m. $^1/_4$ 1939 under byggnad varande lägenheter och rum, som lämnas i tab. B. Av tabellen framgår, att antalet under byggnad varande lägenheter och rum företer en säsongmässig stegring i förhållande till årsskiftet. Vid jämförelse med den 1 april 1938 framträder en stegring, som uppgår till 21·6 %, räknat efter antalet lägen-

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1 januari 1938—1 april 1939 under byggnad varande bostadslägenheter och rum (eldstäder) i städer med över 30 000 invånare.

Orter	Bostadslägenheter						Rum (eldstäder)					
	1/1 1938	1/4 1938	1/7 1938	1/10 1938	1/1 1939	1/4 1939	1/1 1938	1/4 1938	1/7 1938	1/10 1938	1/1 1939	1/4 1939
Stockholm . . .	3 925	6 159	7 780	3 416	6 075	7 579	10 463	15 577	20 423	9 204	16 484	19 514
Göteborg . . .	2 701	3 007	3 626	1 794	2 525	3 604	7 358	8 103	10 494	4 748	6 921	10 168
Malmö	1 848	2 243	2 418	1 221	1 833	1 396	4 921	6 181	6 862	3 370	5 094	3 549
Norrköping . .	328	484	629	329	525	700	827	1 212	1 594	708	1 095	1 535
Hälsingborg . .	210	304	306	441	458	768	626	931	952	1 294	1 292	2 105
Örebro	565	794	878	886	857	921	1 289	1 887	2 119	2 186	1 856	2 081
Borås	168	151	329	482	410	463	475	501	1 007	1 388	1 121	1 217
Gävle	322	362	423	429	440	585	1 014	1 125	1 322	1 322	1 348	1 827
Uppsala	136	242	367	61	453	608	379	647	1 114	152	1 135	1 555
Västerås . . .	682	671	914	772	566	820	1 670	1 630	2 179	1 766	1 370	2 080
Jönköping . . .	137	210	276	213	327	450	461	560	673	623	906	1 168
Linköping . . .	244	434	454	134	272	414	616	1 086	1 238	316	694	1 103
Tillhopa	**11 266**	**15 061**	**18 400**	**10 178**	**14 741**	**18 308**	**30 099**	**39 440**	**49 977**	**27 077**	**39 316**	**47 902**

Tab. C. Beräknad nettogolvyta (i kvm) i för kommersiella, industriella, administrativa o. d. ändamål avsedda byggnadsföretag, fullbordade under 1938 och första kvartalet 1939 i vissa städer med över 30 000 invånare.

	1938					1939
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Fullbordade byggnadsföretag.						
Stockholm	30 658	13 591	12 367	39 261	**95 877**	44 455
Göteborg	31 710	2 990	45 875	13 360	**93 935**	34 195
Malmö	9 553	3 856	6 462	19 244	**39 115**	19 555
Norrköping	—	750	3 515	9 170	**13 435**	1 010
Hälsingborg	3 252	2 220	3 362	3 014	**11 848**	9 776
Borås	166	848	8 526	2 633	**12 173**	6 253
Samtliga 6 städer	**75 339**	**24 255**	**80 107**	**86 682**	**266 383**	**115 244**
därav:						
kontors- och butikslokaler . . .	27 059	9 107	34 056	42 469	**112 691**	48 803
fabriks- och verkstadslokaler .	11 368	7 545	26 235	15 965	**61 113**	44 642
övriga lokaler	36 912	7 603	19 816	28 248	**92 579**	21 799
Beviljade byggnadsföretag . . .	**167 717**	**114 550**	**131 243**	**138 113**	**551 623**	**135 881**
därav:						
kontors- och butikslokaler . . .	51 539	42 992	48 849	62 504	**205 884**	61 311
fabriks- och verkstadslokaler .	85 233	46 960	63 743	61 060	**256 996**	56 330
övriga lokaler	30 945	24 598	18 651	14 549	**88 743**	18 240

heter, och till 21·5 % efter antalet rum. Ökningen berör samtliga redovisade städer utom Malmö; i Linköping framträder en minskning beträffande antalet lägenheter men ökning beträffande antalet rum. Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1937:

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	bostadslägenheter				rum (eldstäder)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1937	11 209	12 581	14 537	7 131	29 850	34 729	40 992	20 580
1938	11 266	15 061	18 400	10 178	30 099	39 440	49 977	27 077
1939	14 741	18 308	—	—	39 316	47 902	—	—

På grundval av byggnadsnämndernas uppgifter om produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål har för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Borås en beräkning fö-

Tab. D. Antal bostadslägenheter och rum (eldstäder) i under år 1938 och första kvartalet 1939 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa städer med 10 000—30 000 invånare.

	Antal bostadslägenheter						Antal rum (eldstäder)					
	1938					1939	1938					1939
Fullbordade byggnadsföretag.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Hela året	1 kv.
Karlskrona	42	43	15	128	**228**	71	147	142	47	320	**656**	193
Karlstad	42	20	192	39	**293**	77	127	56	539	134	**856**	216
Lund	13	21	305	6	**345**	9	35	53	939	20	**1 047**	33
Kalmar	43	4	175	44	**266**	—	128	15	508	171	**822**	—
Landskrona	—	38	—	285	**323**	88	—	101	—	698	**799**	231
Sundsvall	27	13	22	86	**148**	9	95	34	78	266	**473**	29
Mölndal	—	31	64	57	**152**	27	—	101	155	205	**461**	80
Kristianstad	27	19	2	92	**140**	4	65	56	10	294	**425**	18
Södertälje	11	—	45	24	**80**	8	41	—	139	78	**258**	28
Trelleborg	—	23	72	11	**106**	40	—	87	222	24	**333**	142
Kristinehamn	16	14	53	62	**145**	8	70	45	166	179	**460**	26
Västervik	10	11	21	52	**94**	15	33	34	84	173	**324**	53
Lidköping	—	51	65	21	**137**	20	—	143	184	62	**389**	71
Ystad	15	10	41	3	**69**	18	47	31	142	16	**236**	47
Tillhopa	**246**	**298**	**1 072**	**910**	**2 526**	**394**	**788**	**898**	**3 213**	**2 640**	**7 589**	**1 167**
Beviljade byggnadsföretag.												
Karlskrona	84	107	93	23	**307**	—	250	320	251	67	**888**	—
Karlstad	76	173	221	227	**697**	122	223	540	622	719	**2 104**	364
Lund	106	101	185	119	**511**	85	370	301	485	256	**1 412**	249
Kalmar	42	60	94	26	**222**	45	122	202	300	81	**705**	147
Landskrona	171	75	78	121	**445**	148	443	173	210	318	**1 144**	420
Sundsvall	30	68	46	25	**169**	115	86	274	146	79	**585**	271
Mölndal	13	102	18	42	**175**	68	54	298	63	117	**532**	176
Kristianstad	16	80	8	157	**261**	222	50	266	16	456	**788**	589
Södertälje	16	114	60	37	**227**	96	65	364	171	135	**735**	232
Trelleborg	24	56	19	58	**157**	40	69	163	60	175	**467**	120
Kristinehamn	59	38	20	20	**137**	26	170	148	69	65	**452**	95
Västervik	55	16	19	22	**112**	55	177	65	77	65	**384**	189
Lidköping	43	56	25	40	**164**	62	123	159	74	116	**472**	207
Ystad	27	21	27	11	**86**	38	97	71	70	32	**270**	171
Tillhopa	**762**	**1 067**	**913**	**928**	**3 670**	**1 122**	**2 299**	**3 344**	**2 614**	**2 681**	**10 938**	**3 230**

retagits över arealen i sådana lokaler, vilka redovisats såsom fullbordade, resp. beviljade under år 1938 och första kvartalet 1939. Resultaten av denna beräkning meddelas i tab. C. Då exakta arealuppgifter i vissa fall ej kunnat erhållas, ha beräkningarna delvis måst baseras på uppskattningar. De anförda talen torde dock ge en tillfredsställande bild av storleksordningen av här ifrågavarande byggnadsverksamhet, låt vara att de inkomna uppgifterna med hänsyn till de skiftande redovisningsmetoderna i olika städer ej kunna ge någon fullt klar bild av byggnadsverksamhetens fördelning på olika kvartal.

Städer med 10 000—30 000 invånare. I tab. D meddelas för 14 städer med 10 000—30 000 invånare antalet under år 1938 och första kvartalet 1939 fullbordade, resp. beviljade lägenheter och rum. Antalet fullbordade lägenheter företer gentemot första kvartalet 1938 en ökning med 60·2 % och antalet fullbordade rum en ökning med 48·1 %. I fråga om beviljade byggnadsföretag framträder en ökning av antalet lägenheter med 47·2 % och en ökning av antalet rum med 40·5 %. Antalet omkring den 1 april 1939 under byggnad varande lägenheter och rum i 7 av de redovisade städerna framgår av nedanstående tablå:

	Lägenheter	Rum		Lägenheter	Rum
Karlskrona	252	730	Mölndal	135	415
Kalmar	152	600	Kristinehamn	75	264
Landskrona	280	759	Ystad	26	125
Sundsvall	207	435	Tillhopa	**1 127**	**3 328**

Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1939.

Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under första kvartalet 1939, tillhopa 7 323, av vilka 7 223 begåtts av män och 100 av kvinnor.

I nedanstående tablå återgivas vissa huvudsiffror för första och fjärde kvartalen 1938 samt första kvartalet 1939:

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av: män	kvinnor	personer med motbok	personer utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
1 kv. 1938	**6 715**	6 612[1]	103	1 708	5 007	5 041	1 670
4 kv. 1938	**7 305**	7 186	119	1 876	5 429	5 662	1 643
1 kv. 1939	**7 323**	7 223[1]	100	2 126	5 197	5 598	1 724

[1] Åldersuppgifter saknas för 4 män 1 kv. 1938 och för 1 man 1 kv. 1939.

Enligt från generaltullstyrelsens statistiska avdelning erhållna uppgifter gjordes under första kvartalet 1939 tillhopa 135 beslag, som helt eller delvis avsågo sprit (eller brännvin); den beslagtagna kvantiteten utgjorde 5 797 liter. Under hela år 1938 utgjorde för hela riket antalet dylika beslag 809 om tillhopa 6 508 liter. För första kvartalet 1938 voro motsvarande siffror 177 resp. 872. Enbart inom Stockholms tulldistrikt uppgick under första kvartalet 1939 antalet beslag till 71 om 327 liter. För hela år 1938 voro motsvarande siffror 417 resp. 5 873 liter och för första kvartalet 1938 89 resp. 716 liter.

Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1939.

Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under första kvartalet 1939 till 59 personer, varav 26 män och 33 kvinnor. 58 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg) och 1 av norska (Oslo). Över Danmark har ingen utvandring förekommit under kvartalet. Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Summa
Januari	4	—	—	8	—	**12**
Februari	5	—	—	9	—	**14**
Mars	9	1	1	21	1	**33**
1 kv. 1939	**18**	**1**	**1**	**38**	**1**	**59**
1 » 1938	12	—	—	36	—	**48**

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. utlänningar, som från annat land passerat Sverige och från Göteborg befordrats till främmande världsdel, utgjorde enligt här föreliggande uppgifter under kvartalet 48, varav 14 män och 34 kvinnor. I dessa siffror ingå icke sådana utlänningar, som passerat Sverige på väg till annan europeisk ort för att därifrån utvandra till främmande världsdel.

Uppehålls- och arbetstillstånd för utlänningar den 1 april 1939.

I ett föregående nummer av denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 176) lämnades uppgifter om antalet utlänningar, som den 1 januari 1939 innehade uppehålls- eller arbetstillstånd. Motsvarande siffror för den 1 april 1939 återgivas i följande tabeller. Det må understrykas, att en stark omsättning gör sig gällande inom det redovisade klientelet, som i betydande utsträckning består av personer, som endast tillfälligt vistas i riket.

Tab. 1. Antalet utlänningar, som den 1 april åren 1934—1939 innehade uppehållstillstånd eller arbetstillstånd (eller bådadera).

Nationalitet	Antal den 1 april år					
	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Tysk (även tidigare österrikisk)	2 786	2 866	2 902	2 888	2 941	4 902
Finsk	1 557	1 600	2 007	2 294	2 829	3 034
Norsk	596	814	1 007	1 288	1 684	2 016
Dansk	545	551	584	631	820	1 214
Brittisk	294	313	345	374	407	530
Tjeckisk	159	143	179	201	290	80
Övriga nationaliteter	480	524	601	676	756	1 074
Samtliga	**6 417**	**6 811**	**7 625**	**8 352**	**9 727**	**12 850**

Av tab. 1 framgår, att totalantalet utlänningar med uppehålls- eller arbetstillstånd den 1 april 1939 uppgick till 12 850, vilket var drygt 3 000 flera än ett år tidigare och dubbelt så många som år 1934. I jämförelse med den 1 januari 1939, då antalet var 10 529, har siffran stigit med c:a 2 300.

Denna stegring beror till stor del på en ökning av antalet utlänningar, som ha erhållit arbetstillstånd härstädes och vilka, såsom framgår av tab. 2, den 1 april 1939 utgjorde 8 349. Motsvarande siffra beträffande den 1 januari 1939 var 7 331. Här rör sig delvis om en säsongmässig företeelse, men delvis om en återspegling av den alltjämt rådande knappheten på inhemsk arbetskraft inom vissa yrken.

Stegringen beror emellertid även på en ökning av antalet utlänningar med enbart uppehållstillstånd (från 3 198 den 1 januari till 4 501 den 1 april 1939). Denna utveckling sammanhänger närmast med beviljade tillstånd för tyska s. k. transmigranter. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att dylika tillfälliga uppehållstillstånd i betydande utsträckning ej alls eller blott för kortare tid utnyttjas, varför ökningen ingalunda är liktydig med att c:a 1 300 fler flyktingar vistas här nu än den 1 januari 1939.

Av tab. 3 framgår, att under första kvartalet 1939 1 700 utlänningar erhöllo förstagångstillstånd att härstädes taga arbetsanställning.

Tab. 2. Antalet utlänningar, som den 1 april 1939 innehade arbetstillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	467	612	1 079
Industri och bergsbruk	1 698	298	1 996
härav			
personal i chefsställning	221	—	221
ingenjörer, ritare o. d.	273	—	273
verkmästare, förmän o. d.	237	—	237
föreståndarinnor o. d.	—	33	33
montörer	168	—	168
kontorister o. d.	50	47	97
arbetare, arbeterskor	749	218	967
Handel och samfärdsel	660	425	1 085
härav			
personal i chefsställning	116	—	116
handelsresande	126	—	126
affärs- och kontorspersonal	178	168	346
restaurangpersonal	85	257	342
lager-, transportarbetare o. d.	155	—	155
Husligt arbete	—	2 595	2 595
härav			
hembiträden, barnsköterskor o. d.	—	2 248	2 248
landsjungfrur	—	308	308
övriga sysslor	—	39	39
S. k. fria yrken	317	123	440
härav			
arkitekter, tecknare o. d.	86	5	91
musiker	40	4	44
gästuppträdande konstnärer	28	1	29
cirkusartister	79	36	115
varieté-, revy- o. d. artister	49	77	126
jockeyer, idrottstränare o. d.	35	—	35
Andra yrken	269	268	537
härav			
fotografer	12	2	14
frisörer	24	32	56
lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	192	98	290
sjuksköterskor o. d.	—	108	108
övriga sysslor	41	28	69
Volontärer o. d. inom skilda näringsgrenar och yrken	514	103	617
Samtliga utlänningar	3 925	4 424	8 349

Tab. 3. Under första kvartalet 1939 beviljade arbetstillstånd för utlänningar, vilka icke tidigare haft sådant tillstånd.

Närings- och yrkesgrupper	Män	Kvinnor	Samtliga
Jordbruk och skogshushållning	68	55	123
Industri och bergsbruk	368	34	402
härav			
personal i chefsställning	19	—	19
ingenjörer, ritare o. d.	35	—	35
verkmästare, förmän o. d.	24	—	24
föreståndarinnor o. d.	—	6	6
montörer	109	—	109
kontorister o. d.	2	2	4
arbetare, arbeterskor	179	26	205
Handel och samfärdsel	70	44	114
härav			
personal i chefsställning	5	—	5
handelsresande	8	—	8
affärs- och kontorspersonal	15	26	41
restaurangpersonal	11	18	29
lager-, transportarbetare o. d.	31	—	31
Husligt arbete	—	337	337
härav			
hembiträden, barnsköterskor o. d.	—	312	312
landsjungfrur	—	18	18
övriga sysslor	—	7	7
S. k. fria yrken	315	140	455
härav			
arkitekter, tecknare o. d.	21	—	21
musiker	30	—	30
gästuppträdande konstnärer	87	18	105
cirkusartister	71	36	107
varieté-, revy- o. d. artister	95	86	181
jockeyer, idrottstränare o. d.	11	—	11
Andra yrken	40	19	59
härav			
fotografer	2	—	2
frisörer	2	3	5
lärare, utövare av litterär verksamhet o. d.	26	5	31
sjuksköterskor o. d.	—	7	7
övriga sysslor	10	4	14
Volontärer o. d. inom skilda näringsgrenar och yrken	187	23	210
Samtliga utlänningar	1 048	652	1 700

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under april månad 1939. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under april har prisnivån stigit något, vartill i främsta rummet bidragit de för årstiden ovanligt höga äggpriserna jämte smärre prisstegringar å flertalet köttsorter samt frukt och grönsaker.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—april 1939 och 1931—april 1939. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel (inkl. bränsle och lyse) ägt rum till och med april 1939 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1939 1:a kv.	1939 febr.	mars	april
juli 1914	100	131	127	123	124	130	134	140	144	144	145	145	146	146	146	147
år 1931	·	100	97	93	94	99	102	106	110	109	110	110	111	111	111	112

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under april stigit med 1 enhet. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1939, 168 med juli 1914 som utgångspunkt och 106 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 309—310).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709, och 1938, sid. 127). Fr. o. m. 1939 beräknas indextalen endast månadsvis och avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för april 1939 ävensom för närmast föregående månad och för april åren 1936—1938 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	April 1936	April 1937	April 1938	Mars 1939	April 1939
100	101·0	103·4	105·8	106·2	106·5

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1938	April 1938	Febr. 1939	Mars 1939	April[3] 1939	Höjn. el. sänkn. i % april 1914—april 1939	Höjn. el. sänkn. i % april 1938—april 1939
Mjölk, oskummad	l	14	47	24	24	25	25	25	+ 78·6	+ 4·2
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	311	315	317	316	316	+ 38·0	+ 0·3
mat- (lands-)	»	213	727	294	297	301	301	301	+ 43·3	+ 1·3
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	186	184	200	203	205	+ 26·5	+ 11·4
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	433	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0
Ägg, svenska, färska[1]	»	132	568	179	138	167	156	154	+ 48·1	+ 11·6
Potatis: gammal[1]	»	8	20	14	14	14	14	14	+ 75·0	0·0
» [2]	100 kg	·	1779	1066	1089	1099	1095	1104	·	+ 1·4
färsk, svensk[1]	kg	13	29	23	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	31	78	42	42	41	41	41	+ 36·7	— 2·4
Bruna bönor, holländska	»	48	214	58	50	106	111	113	+ 145·7	+ 126·0
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	43	43	42	42	42	+ 35·5	— 2·3
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	28	28	27	27	27	+ 28·6	— 3·6
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	37	37	36	36	36	+ 38·5	— 2·7
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	43	43	43	43	43	+ 19·4	0·0
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	44	44	45	45	45	+ 15·4	+ 2·3
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0
hårt, knäckebröd	»	·	·	85	85	85	84	85	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	64	64	64	64	64	+ 68·4	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	50	50	50	50	50	+ 66·7	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	141	141	142	142	142	+ 89·3	+ 0·7
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	78	78	78	78	78	+ 81·4	0·0
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	92	92	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	107	107	108	108	108	·	+ 0·9
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	191	205	205	207	+ 72·5	+ 8·4
soppkött	»	100	490	156	154	164	164	165	+ 66·7	+ 7·1
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	251	253	269	268	270	+ 106·1	+ 6·7
spädkalv	»	72	312	151	150	165	164	164	+ 127·8	+ 9·3
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	237	239	246	249	257	+ 89·0	+ 7·5
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	190	185	197	197	198	·	+ 7·0
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	220	212	233	229	226	+ 75·2	+ 6·6
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	223	216	235	231	230	+ 69·1	+ 6·5
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	112	114	122	123	120	+ 64·4	+ 5·3
gädda	»	108	333	159	154	161	164	155	+ 55·0	+ 0·6
sill	»	84	110	65	61	61	63	64	+ 100·0	+ 4·9
strömming	»	88	114	61	57	59	59	59	+ 68·6	+ 3·5
torsk	»	55	160	90	89	87	86	87	+ 52·6	— 2·2
rödspotta (spätta)	»	79	244	149	147	155	159	154	+ 97·4	+ 4·8
kolja	»	·	·	119	118	121	123	123	·	+ 4·2
Salt sill, prima islands-	»	45	148	50	50	50	50	50	+ 13·6	0·0
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	281	279	287	287	288	·	+ 3·2
Socker, bit-	»	67	133	48	48	48	48	48	— 25·0	0·0
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	105	101	108	107	110	·	+ 8·9
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	131	127	112	117	122	·	— 3·9
Bananer, prima	kg	·	·	160	154	164	164	164	·	+ 6·5
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	81	82	82	83	83	·	+ 1·2
Vitkål, svensk	»	·	·	28	28	25	25	28	·	0·0
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	33	33	33	33	33	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	21	21	21	21	21	+ 5·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	1145	1150	1125	1125	1130	+ 55·9	— 1·7
barr-, » »	»	575	1895	900	910	895	895	895	+ 54·3	— 1·6
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	—	647	657	634	634	634	+ 60·9	— 3·5
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	—	347	361	324	324	324	+ 42·7	— 10·2
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	577	617	510	510	511	·	— 17·2
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	569	609	500	500	501	·	— 17·7

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg. — [2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg. — [3] Preliminära siffror.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av motsvarande indextal från vissa främmande länder.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel — inkl. dryckesvaror och tobak — bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	144	153	·	195	142	200	179	179	200	176
» 1931	127	206	153	173	173	176	137	173	140	143	·	189	125	203	169	157	177	173
» 1932	124	206	146	168	172	177	138	172	138	144	·	188	122	205	168	163	152	179
» 1933	120	202	138	162	187	175	136	172	135	142	·	187	128	209	171	175	173	182
» 1934	123	201	136	166	191	174	137	168	135	144	·	188	134	210	178	191	199	183
» 1935	129	198	137	167	178	174	143	166	134	143	·	188	147	216	174	192	214	183
» 1936	134	196	139	169	170	173	150	167	137	146	·	190	146	225	179	196	227	182
» 1937	138	195	148	179	166	177	162	171	150	159	·	198	—	—	—	—	—	—
mars/apr. 1938	141	196	154	182	176	178	169	174	156	161	·	202	157	234	194	210	243	186
juni/juli »	143	196	152	182	176	178	170	177	154	161	·	204	153	234	184	209	246	187
sept./okt. »	145	196	150	181	181	178	167	177	151	161	·	204	154	234	185	209	246	187
dec./jan. 1939	145	196	149	181	181	180	167	177	149	161	·	204	155	237	181	209	246	187
mars/apr. »	145	198	149	181	188	180	167	177	148	161	·	205	154	237	181	209	246	187

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Rom)[1]	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli 1930	164	161	165	1108	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
» 1931	158	151	154	1020	147	138	589	789	153	150	488	150	137	123	145
» 1932	156	149	154	1003	143	121	535	708	141	138	465	136	125	118	·
» 1933	153	147	160	985	138	119	516	697	137	131	447	128	120	115	126
» 1934	155	148	166	966	141	122	522	653	140	129	419	136	122	116	129
» 1935	156	150	173	983	143	123	490	649	126	127	430	140	123	116	133
» 1936	158	155	174	984	146	125	497	677	131	130	·	143	125	116	136
» 1937	162	166	180	·	155	125	606	728	138	137	459	147	131	119	146
mars/april 1938	165	171	184	·	154	126	688	757	138	137	—	145	132	123	150
april/maj »	·	171	·	1065	156	126	·	751	138	137	492	·	132	123	151
maj/juni »	·	171	·	·	155	126	·	753	139	136	—	·	132	123	151
juni/juli »	166	172	182	·	159	126	692	761	140	137	499	—	132	124	151
juli/aug. »	·	173	·	1061	156	127	·	755	139	137	—	—	134	123	151
aug./sept. »	·	172	·	·	156	127	·	755	138	136	502	—	132	123	151
sept./okt. »	167	170	182	·	155	125	689	764	139	137	498	—	132	122	151
okt./nov. »	·	170	·	1086	156	125	·	769	138	137	500	—	132	122	152
nov./dec. »	·	170	·	·	156	125	·	772	137	137	499	—	131	122	151
dec./jan. 1939	167	169	183	·	155	125	722	768	138	137	499	—	131	123	154
jan./febr. »	·	170	·	1079	155	126	·	—	—	137	—	—	131	—	154
febr./mars »	·	170	·	·	—	126	·	759	—	136	—	—	130	—	155
mars/april »	168	171	183	·	153	126	—	754	—	—	—	—	130	—	—

[1] Före april 1937 Milano.

Litteraturöversikt.

(April 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.[1]

Allmänna sociala frågor.

HELLEREN, B. Arbeidsstudier som grunnlag for akkordsatser. Norges industri 1939, nr 7.
MINDUS, E. Kvalitetsbedömning av arbetskraft från medicinsk synpunkt. Social-medicinsk tidskrift 1939, nr 4.
PEDERSEN, WINDING H. Omkring den moderne Pristeori. Nationalökonomisk Tidsskrift 1939, nr 1/2.
SJÖBERG, S. Fackföreningsinternationalens undersökning av den världsekonomiska krisens orsaker och verkningar. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 14/15.
Die Gewerkschaften und die Politik der Arbeiterschaft in Skandinavien. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1939, nr 1/2.
A resolution of the committee on recreation: facilities for workers' holidays during their holidays with pay. International labour review april 1939.

Sverige.

B[RUNIU]s, A. De ekonomiska skyddshemmen. [Den svenska stenindustrien och det svenska jordbruket.] Industria 1939, nr 9.
HANSSON, P. ALBIN. Klasskamp och samförstånd. Morgonbris 1939, nr 4.
ÖRNE, A. Stenhuggeri. Industria 1939, nr 9.

Amerikas förenta stater.

PERKINS, FRANCES. Aims and progress in the field of labor. Labor information bulletin 1939, nr 2.
STERN, B. Labor productivity in the boot and shoe industry. Monthly labor review febr. 1939.
SWIFT, L. B. The purpose and program of a family case work agency. The Family mars 1939 (S).
Arbeidsstokken i amerikansk selskap får full opplysning om selskapet. Socialt arbeid 1939, nr 3.
Industriens decentralisering. [Fords experiment.] Industriförbundets meddelanden 1939, nr 1.

Belgien.

ANDERSSON, CALEB J. De handelsanställda i Belgien. Handelsarbetaren 1939, nr 4.
WARNOTTE, D. Le ministère du travail et de la prévoyance sociale. Revue du travail 1939, nr 4.

Danmark.

DREJER, A. AXELSEN. Landsbrugets og Industriens Andel i Danmarks Økonomi og deres gensidige Forbindelse og Samarbejde. Andelsbladet 1939, nr 16.
GAMMELGAARD, HJ. Forsamlingsgaard og Fritidshjem. Samfundets Krav 1939, nr 1.
HEDBERG, O. Danmarks sociala och ekonomiska liv. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 16.

Finland.

Automobilolyckorna och deras orsaker år 1938. Social tidskrift 1939, nr 3.

Frankrike.

Labour legislation in France. The Ministry of labour gazette 1939, nr 4.

Italien.

GECK, A. Betriebliche Sozialpolitik in der italienischen Industrie. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 10.

Norge.

RIVERTZ, J. M. Statens og kommunenes stilling til erhvervslivets finansiering. (Föredrag.) Socialt arbeid 1939, nr 4.

Soc. rådsrepublikernas union.

JÖDAL, O. Tredje 5-årsplanen presenterad i Moskva. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 14/15.
[LITTLEPAGE, J. D.] Rysslands-intryck. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 13.

Tyskland.

BRINCKMANN, G. Das neue deutsche Zollrecht. Der deutsche Volkswirt 6 april 1939.

[1] Tidskrifterna finnas, där intet särskilt angives, i socialstyrelsens bibliotek. (K) = Kommerskollegii bibliotek. (S) = Socialvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. (SBS) = Stadsbiblioteket i Stockholm.

OTTO, K. Der Arbeiter in Diktaturstaat. Mass und Wert sept./okt. 1938 (SBS).
STRIEMER, A. Die Kräfte des sozialen Aufstieges. Soziale Praxis 1939, nr 7.
WÜSTEN, J. Beiträge zur Lage der deutschen Arbeiterschaft. Mass und Wert maj/juni 1939 (SBS).
Die Rationalisierung der Kraftfahrzeugwirtschaft und das Kraftrad. Schriften des Instituts für Konjunkturforschung, Wochenbericht 1939, nr 16 (K).

Ungern.

MITNITZKY, M. The economic and social effects of industrial development in Hungary. International labour review april 1939.

Arbetarskydd.

BOEDEKER, H. Några ord om det industriella olycksfallsskyddet. Olycksfallsskyddet 1939, nr 1.
CARSTENS-JOHANNSEN, E. Yrkessjukdomarna och samhällets åtgärder däremot. Sv. sjukkassetidning 1939, nr 4.
GULLBRING, A. Om stendammlunga och de åtgärder i profylaktiskt hänseende, samhället bör vidtaga. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1939, nr 17.
SCHULTZ, R. Psychological aspects of safety training. Personnel nov. 1938 (SBS).

Sverige.

BRUÇE, T. Om stendammlungan och dess förekomst inom svensk industri. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1939, nr 17.
PELOW, E. Om den lokala säkerhetstjänstens organisation. Arbetarskyddet 1939, nr 3.
SILÉN, G. Om läkarvårdsersättning m. m. vid olycksfall i arbete. Arbetarskyddet 1939, nr 3.

Amerikas förenta stater.

MCCONNELL, BEATRICE. Child labor and the fair labor standards act. Labor information bulletin 1939, nr 2.
Årsaker til og forebyggelse av ulykker i bygge- og anleggsvirksomhet i U. S. A. Socialt arbeid 1939, nr 2.

Belgien.

DAHLGREN, Å. Om arbetarskydd och yrkesinspektion i Belgien. Arbetarskyddet 1939, nr 3.

Finland.

ALCENIUS, G. Olycksfallsåtgärder vid Björneborgs mekaniska verkstad. Olycksfallsskyddet 1939, nr 1.
KARLSSON, K. Om förhindrandet av att illaluktande och giftiga gaser spridas i fabriken och dess omgivning. Olycksfallsskyddet 1939, nr 1.
REINIUS, E. Olycksfallen i skogsarbete. Olycksfallsskyddet 1939, nr 1.
SAMPOLAHTI, U. Om säkerhetsåtgärder vid elektriska linjearbeten. Olycksfallsskyddet 1939, nr 1.

Storbritannien.

TAYLOR, G. S. Safety provisions of the British factories act, 1937. Industrial safety survey 1939, nr 2.

Tyskland.

HARTRODT, G. Die neue Organisation der Arbeitseinsatzverwaltung. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 10.
THRYSIN, E. Intryck från besök i arbetarskyddsmuseet i Berlin. Arbetarskyddet 1939, nr 3.
Employment of young workers in Germany. Industrial and labour information 3 april 1939.
Occupational anthrax in Germany in 1936. International labour review maj 1939.

Arbetslön och arbetstid.

Domestic service in various countries. Industrial and labour information 3 & 10 april 1939.
Working hours in coal-mines in France and Germany. The Ministry of labour gazette 1939, nr 4.

Sverige.

FINN, FRANCES. Hembiträdena på landsbygden. [Referat av socialstyrelsens undersökning.] Hertha 1939, nr 4.
FREDRIKSSON, KARL. Vår underbetalda modernäring. Frihet 1939, nr 8.
HÄVERMARK, G. The regulation of hours of work in Swedish agriculture. International labour review maj 1939.
LAGERSTRÖM, N. Gedigen utbildning — låg lönestandard Ett axplock ur FTF:s [Försäkringstjänstemannaföreningen] stora utredning. Försäkringstjänstemannen 1939, nr 2.
NORDENDAHL, E. De höjda kommunalarbetarelönerna i Stockholm. Sunt förnuft 1939, nr 3.
Arbetstidslag för butiksfolk. Vi 1939, nr 15.
Arbetstidsregleringen för detaljhandeln. Svensk tidskrift 1939, nr 3.
De militära lönerna. Sv. underbefälstidning 1939, nr 14.

Amerikas förenta stater.

ANDREWS, E. F. Clearing the slums of industry. [Fair labor standards act of 1938.] Survey midmonthly 1939, nr 1.
BURK, S. A case history in salary and wage administration. Personnel febr. 1939 (SBS).
CORSON, J. J. Wage reports for workers covered by federal old-age insurance in 1937. Social security bulletin 1939, nr 3.
DOUGLAS, P. H., & HACKMAN, J. The fair labor standards act of 1938. Political science quarterly 1938, nr 4, och 1939, nr 1 (S).
STITT, LOUISE, & SMITH, FLORENCE P. Progress of state minimum-wage legislation. Monthly labor review febr. 1939.

Belgien.

Ferie med lönn i det belgiske jordbruk. Socialt arbeid 1939, nr 2.

Danmark.

Arbejdstidsspörgsmaalet. Arbejderen 1 april 1939.

Ferierettens Fastlæggelse. Arbejdsgiveren 1939, nr 9.

Finland.

VEHILÄ, A. Den nya lagen om arbetstagares semester. Social tidskrift 1939, nr 4.

Japan.

Hours of work in Japan. International labour review april 1939.

Mexico.

Wages in Mexico, 1937 and 1938. Monthly labor review febr. 1939.

Storbritannien.

Changes in rates of wages and hours of labour in 1938. The Ministry of labour gazette 1939, nr 4.

Hours of work, rest and holidays. Proposed legislation in Great Britain. Industrial and labour information 10 april 1939.

Tyskland.

ROMPE, F. Die Einkommensverhältnisse in der Landwirtschaft. Der deutsche Volkswirt 31 mars 1939.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

CASSEL, G. Ett blad har vänts [i fråga om arbetsmarknadens uppdelning]. Sunt förnuft 1939, nr 3.

LEWIS, E. H. The role of labour management in incentive schemes. Labour management mars 1939 (S).

La lutte contre le chômage aux Pays-Bas, au Danemark et en Suède. Revue du travail 1939, nr 4.

Den moderna livegenskapen — tjänsteplikten. Handelsarbetaren 1939, nr 4.

Problem of the older worker in the United States and Europe. Monthly labor review febr. 1939.

»Överåriga» kontorsmän äro oftast ej överåriga. Kontorsvärlden 1939, nr 4.

Sverige.

B[RUNIU]s, A. Lag eller samförstånd på arbetsmarknaden? Industria 1939, nr 8.

ERIKSSON, BERNH. »Flykten från landsbygden». Lantbruks-tidskrift för Dalarna 1939, nr 2.

HOFSTEN, E. v. Den svenska landsbygdens avfolkning. Hertha 1939, nr 4.

Biträdesbrist vid våra ålderdomshem. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 4.

Promemoria om ekonomisk försvarsberedskap. [Lag om tjänsteplikt m. m.] Fackföreningsrörelsen 1939, nr 10.

Amerikas förenta stater.

HORNE, MCDONALD K. Seasonal workers under the Mississippi unemployment compensation law. Social security bulletin 1939, nr 2.

LEVINE, L. Unemployment compensation statistical reporting. Social security bulletin 1939, nr 2.

LUTZ, R. R. Unemployment and population growth. The conference board management record 1939, nr 3.

NEEDLEMAN, R. L. Domestic workers in private homes. Social security bulletin 1939, nr 3.

WEBB, J. N. Concepts used in unemployment surveys. Journal of the American statistical association mars 1939 (S).

WOOD, S. E. Work camps or nothing. Survey midmonthly 1939, nr 4.

Argentina.

Et landsråd for offentlige arbeider i Argentina. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Belgien.

Le chômage des jeunes gens. Revue du travail 1939, nr 4.

Finland.

Arbeidsledigheten og offentlige arbeider i Finnland. Socialt arbeid 1939, nr 2.

Frankrike.

Une enquête sur le chômage en France. Revue du travail 1939, nr 4.

Italien.

Innskrenkninger i de italienske kvinners rett til arbeid. Socialt arbeid 1939, nr 3.

Nederländerna.

BONGAERTS, M. C. E. De invloed van demografische verschuivingen op de werkloosheid. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1939, nr 4.

L'organisation du placement aux Pays-Bas. Revue du travail 1939, nr 4.

Norge.

EHRLICH, E. Die neueste Arbeiterfürsorgegesetzgebung in Norwegen (Arbeitslosenpflichtversicherungsgesetz vom 24. Juni 1938). Reichsarbeitsblatt 1939, nr 10.

Storbritannien.

Unemployment insurance. Increase of benefits and reduction in contributions (agriculture) order, 1939. The Ministry of labour gazette 1939, nr 4.

Tyskland.

PRELLER, L. Totale Lenkung des Arbeitseinsatzes. Soziale Praxis 1939, nr 7.

RICHARZ, H. Flucht aus der Landarbeit. Der deutsche Volkswirt 28 april 1939.
Arbeiter und Arbeitslose im Protektorat. Der deutsche Volkswirt 21 april 1939.
Die Arbeitseinsatzbehörden werden unmittelbare Reichsbehörden. Soziale Praxis 1939, nr 8.
Entwicklungstendenzen der Industriearbeit. Schriften des Instituts für Konjunkturforschung, Wochenbericht 1939, nr 9 (K).
Pflichtjahr richtig verstanden. Der deutsche Volkswirt 6 april 1939.
Das Problem der Landflucht. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archiv 2 april 1939.
Die Wanderungsbewegung in den Städten des Altreichs mit mehr als 10 000 Einwohnern. [Avser åren 1935—38.] Schriften des Instituts für Konjunkturforschung, Wochenbericht 1939, nr 14/15 (K).
Von der Industrie zur Landarbeit. Der deutsche Volkswirt 21 april 1939.

Befolkningsfrågan.

BUNLE, H. Politique démographique des États totalitaires. Journal de la Société de statistique de Paris 1939, nr 4.

Danmark.

Födselshyppigheden indenfor köbenhavnske Ægteskaber i Aarene 1925—38. Statistisk Maanedsskrift 1939, nr 1.

Soc. rådsrepublikernas union.

POLETIKA, W. v. Annullierte Volkszählung 1937 und Bevölkerungsstand in der Sovjetunion. Allg. statistisches Archiv B. 28, s. 322.

Tyskland.

Die voraussichtliche Bevölkerungsentwicklung im Deutschen Reich. Wirtschaft und Statistik 1939, nr 6.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

CRAMÉR, C-R. Bostadsförsörjningsverksamheten för mindre bemedlade, barnrika familjer i Sverige. Socialt arbeid 1939, nr 4.
SPOLÉN, E., & SPOLÉN, MARIANNE. Landsbygdens bostadsproblem. Byggnadsvärlden 1939, nr 13.
SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN OCH SV. BYGGNADSINDUSTRIFÖRBUNDET. Byggnadsindustriutredningen. (Yttrande.) Industria 1939, nr 9.
[SVERIGES ALLMÄNNA LANTBRUKSSÄLLSKAP.] Byggnadskostnaderna böra hållas på en rimlig nivå. (Yttrande.) Landtmannen 1939, nr 14.
[SVERIGES FASTIGHETSÄGAREFÖRBUND.] Byggnadsindustrisakkunnigas betänkande. (Yttrande.) Sveriges fastighetsägaretidning 1939, nr 9.
ÅHRÉN, U. De ekonomiska betingelserna för självsanering. Byggmästaren 1939, nr 9.
Bostadskonferens i Malmö. Hygienisk revy 1939, nr 4.
Klart besked. [Bostadshyrorna i Stockholm.] Sveriges fastighetsägaretidning 1939, nr 7.
Lantarbetarnas bostäder i statistikens belysning. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 3.
Påskyndad förbättring av lantarbetarbostäderna. S. A. P. information 1939, nr 7.
Svenska byggnadsentreprenörföreningens yttrande om byggnadsindustrisakkunnigas betänkande. Byggnadsindustrin 1939, nr 6—7.

Amerikas förenta stater.

Erfaringer med et filantropisk byggeforetagende. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Finland.

HYNNINEN, E. Åtgärder till förbättrandet av bostadsförhållandena på landsbygden. Social tidskrift 1939, nr 3.
Bostadsproduktionen i städerna och köpingarna år 1938. Social tidskrift 1939, nr 4.

Frankrike.

Pour la suppression des taudis. Le musée social 1939, nr 4.

Tyskland.

ERDLAND, K. Tredje rikets bostadsbrist. Vår bostad 1939, nr 8.
LIESE, W. Über fensterlose Innenräume in Wohnungen. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 10.
Mieterschutz auf dem Vormarsch. Der deutsche Volkswirt 28 april 1939.
Vierraumwohnung als Mindestforderung. Der deutsche Volkswirt 28 april 1939.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

COCKERILL, E., & WITMER, H. An evolution of a psychiatric camp for children. [Referat av en avhandling.] Smith college studies in social work mars 1939 (S).
WEBLER, H. Die Blutprobe als Beweismittel. Deutsche Jugendhilfe mars 1939.

Sverige.

BYLANDER, Å. Några praktiska synpunkter på bidragsförskottslagen speciellt i avseende å efterhållande av de underhållsskyldiga. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 4.
PALM, MÄRTA. Några glimtar från barnavårdscentralen i Solna. Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 2.
STEENHOFF, G. Om fosterbarnsvården. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

AUSTIN, NANCY L. Old folks without homes. Survey midmonthly 1939, nr 1.

Italien.

DUPONT, MARIE. Barnen i turismens Italien och i fattigdomens. Morgonbris 1939, nr 4.

Norge.

SKAUG, A., & WOLD, K. G. Barnetrygdkomitéens innstilling. Svar til fru Margarete Bonnevie og fru Ella Anker. Socialt arbeid 1939, nr 4.

Tyskland.

ZEITLER, R. Grundzüge der öffentlichen Fürsorge im Dritten Reich. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege mars 1939.

Föreningsväsen.

Amerikas förenta stater.

DICKINSON, Z. CLARK. Trade unionism as a factor in recent American wage movements. International labour review maj 1939.

Hälso- och sjukvård.

General survey of medico-social policy in rural areas. Bulletin of the health organisation 1938, nr 6.

Sverige.

BRUNDIN, O. Om vårdhem för lättskötta sinnessjuka. Sveriges landstings tidskrift 1939, nr 2.

FORSGREN, E. Social omvårdnad med särskild hänsyn till tuberkulos och nativitet. Socialmedicinsk tidskrift 1939, nr 3.

WALLGREN, A. Om behovet av barnläkare i landsortsstäder och deras utkomstmöjligheter därstädes. Sv. läkartidningen 1939, nr 14.

Norge.

THORSEN, TH. G. Statens Ernæringsråd. Socialt arbeid 1939, nr 4.

Jord- och egnahemsfrågan.

Soc. rådsrepublikernas union.

Böndenes fortjeneste på statseiede farmer i Sovjet-Forbundet. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Tyskland.

BAUER, W., & DEHEN, P. Landwirtschaft und Volkseinkommen. Vierteljahrsh. zur Wirtschaftsforschung 1938/1939, nr 4.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Employment conditions in European cooperatives. Monthly labor review febr. 1939.

Les tribunaux du travail. Revue du travail 1939, nr 4.

Sverige.

BRUNIUS, A. Lov eller Samstemning paa Arbejdsmarkedet. [Huvudavtalet.] Arbejdsgiveren (Danmark) 1939, nr 7.

KARLBOM, T. Fackföreningsrörelsen, staten och arbetsfreden. Tiden 1939, nr 3/4.

OLJELUND, S. Facklig demokrati. Byggnadsträarbetaren 1939, nr 4.

Arbetsgivares och arbetsledares ansvar gentemot underordnade och gentemot tredje man. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1939, nr 3.

Belgien studerar vårt avtalsväsen. Byggnadsindustrin 1939, nr 6.

Amerikas förenta stater.

PETERSON, FLORENCE. Elections under state labor relations acts, 1938. Monthly labor review febr. 1939.

Kompanjonskap. [Delägarskap för arbetare i amerikanskt företag.] Industriförbundets meddelanden 1939, nr 1.

Frankrike.

ROMANET, E. Une organisation économique génératrice de paix sociale. Le musée social 1939, nr 4.

Nya Zeeland.

BRUNIUS, TH. Ny Zealand — et advarende eksempel. Arbeidsgiveren (Norge) 1939, nr 8.

Tyskland.

Strategie des Arbeitseinsatzes. Der deutsche Volkswirt 10 mars 1939.

Workers in the servile state. Labour april 1939.

Kooperation.

FAUQUET, G. The diversity of co-operative institutions and their classification. International labour review april 1939.

SHENKMAN, I. M. Co-operative membership in the trade cycle. Review of international cooperation 1939, nr 4.

Sverige.

APELQVIST, S. Kooperativ produktion. Tiden 1939, nr 3/4.

O[DHE], TH. Kooperationen i Sjuhäradsbygden. Kooperatören 1939, nr 7.

— Kooperationsstatistikens vittnesbörd. Kooperatören 1939, nr 6.

Kooperativa slagord såsom butiksreklam. Sv. specerihandelstidning 1939, nr 7.

Danmark.

RAVNHOLT, H. Den danske Brugsforeningsbevægelse under Importreguleringen. Kooperatören 1939, nr 7.

Schweiz.

SCHÄR, A. Företagsekonomiska problem inom schweizisk konsumentkooperation. Kooperatören 1939, nr 6.

Levnadskostnader.

An international survey of recent family living studies: I. Income and expenditure. International labour review maj 1939.

Sverige.

Dyrortsgrupperingen. Folkskollärarnas tidning 1939, nr 15.

Vi och dyrortsgrupperingen. Sv. trafiktidning 1939, nr 14.

Finland.

Ny partiprisindex. Industritidningen 1939, nr 3.

Tyskland.

LORENZ, CHARLOTTE. Sinn und Aufbau einer allgemeinen Verbrauchskennziffer. Allg. statistisches Archiv B. 28, s. 273.

Haushaltsrechnungen von 350 Arbeiterfamilien. Soziale Praxis 1939, nr 7.

Wirtschaftsrechnungen von 350 Arbeiterhaushaltungen für das Jahr 1937. Wirtschaft und Statistik 1939, nr 4.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

WESTERLUND, G. Psykologisk anlagsprövning och personurval. Hertha 1939, nr 4.

Skolöverstyrelsens yttrande över hantverkssakkunnigas förslag angående lärlingsutbildning inom hantverket och den mindre industrien. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1939, nr 3.

Studieförbund för den enskilda handeln har bildats. Sv. livsmedelstidning 1939, nr 7.

Svenska yrkesskolföreningens yttrande över betänkande med utredning och förslag angående överstyrelse för yrkesutbildningen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1939, nr 3.

Yrkesutbildningens omstöpning. Sunt förnuft 1939, nr 3.

Frankrike.

Sykepleiersker og kvinnelige sosiale arbeidere i Frankrike. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Yrkesveiledning og fagopplæring i Frankrike. Socialt arbeid 1939, nr 3.

Tyskland.

La vie économique et l'école professionnelle en Allemagne. Revue du travail 1939, nr 4.

Die Lehrverhältnisse in der gewerblichen Wirtschaft. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archiv 2 april 1939.

Nykterhetsfrågan.

AALEN, L. Alkoholfrågan ur etisk och kristlig synpunkt. Tirfing 1939, nr 2.

RISLER, G. L'alcoolisme meurtrier. Le musée social 1939, nr 4.

Can the alcoholic become a moderate drinker? Mental hygiene jan. 1939 (S).

Sverige.

AHLBORG, G. Till frågan om anstaltsklientelets ökning. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 3.

G[AH]N, H. Sekretesskydd för det hos kontrollstyrelsen förda straffregistret. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 4.

H[AG], F. [Anm. av] Gunnar Kassman: Jag är alkoholist. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 3.

LILJESTRAND, G. Blodprovet och trafikolyckorna. (*Föredrag.*) Tirfing 1939, nr 2.

PETRÉN, A. Bötesverkställighetslagens föreskrifter rörande alkoholister. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 3.

— Nykterhetsvården inför 1939 års riksdag. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1939, nr 3.

Norge.

Rattfylleribestämmelserna i Norge. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 4.

Socialförsäkring.

Sverige.

LUNDBERG, E. Blodtrycksförändringar såsom invalidiserande faktor. Folkpensioneringen 1939, nr 3.

Bättre olycksfallsförsäkringslag. Metallarbetaren 1939, nr 15.

Amerikas förenta stater.

STEWART, M. The fight for social security. The Nation 18 febr. 1939 (SBS).

WINSLOW, H. J., & SHAUGHNESSY, W. K. Estimated numbers of persons in employments excluded from old-age insurance. Social security bulletin 1939, nr 2.

Physical condition and medical care of 1 000 000 recipients of old-age assistance. Social security bulletin 1939, nr 3.

Sex, marital status, and living arrangements of 1 000 000 recipients of old-age assistance. Social security bulletin 1939, nr 2.

Finland.

MUSTONEN, V. U. Aktuellt angående löneinnehållandet. Folkpensionen 1939, nr 1.

Grekland.

ZARRAS, I. The organisation of social insurance in Greece. International labour review maj 1939.

Les assurances sociales an Grèce. Revue du travail 1939, nr 4.

Italien.

ORESTANO, F. L'assistance sociale dans l'Empire romain. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1939, *nr 6.*

Nederländerna.

Recent developments [of social insurance] in the Netherlands. Industrial and labour information 17 april 1939.

Norge.

TEGENDAL, E. Sjukförsäkringen i Norge. Folkpensioneringen 1939, nr 3.

Nya Zeeland.

New Zealand social security act, 1938. Monthly labor review febr. 1939.

Utvidelse av sosiallovgivningen i New Zealand. Socialt arbeid 1939, nr 3.

Soc. rådsrepublikernas union.

Sykeforsikring i Sovjet-Forbundet. Socialt arbeid 1939, nr 1.

Storbritannien.

The British health insurance system for workers. Labor information bulletin 1939, nr 2.

Tyskland.

KROHN. Sozialpolitische Bedeutung der Altersversorgung für das deutsche Handwerk. Soziale Praxis 1939, nr 8.

Ut- och invandring.

Sverige.

[OHLIN, B.] Minskas arbetstillfällena genom invandring? Fackföreningsrörelsen 1939, nr 11.

Tyskland.

WILENSKY, J. German refugees as clients of a family agency. (Based on case records of the jewish family welfare society, New York.) Smith college studies in social work mars 1939 (S).

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda omnämnanden.)

COHEN, P. Unemployment insurance and assistance in Britain. Lond. [m. fl.] 1938.

Efter en utförlig historik avseende åren 1911—1937 skildras ingående i olika avdelningar arbetslöshetsförsäkringens och arbetslöshetshjälpens nuvarande läge. Därefter redogöres för de åtgärder, som vidtagits för yrkesutbildning. Ett sakregister gör verket användbart som uppslagsbok.

GUIDE, A, to employment for boys and girls in Greater London. Compiled by the London regional advisory council for juvenile employment. [2nd ed.]. Lond. 1938.

Boken, som är utarbetad av det centralråd för frågor rörande ungdomsarbetslösheten, som finnes i London, under medverkan av arbetsministeriet, arbetsgivare och tekniska experter, är avsedd som handledning vid yrkesrådgivning åt ungdomar, som endast genomgått bottenskolan. Bl. a. meddelas för olika näringsgrenar uppgifter om företagens lokalisering inom London, rekrytering, arbetsprocesser, löneförhållanden och arbetstid. En lista över tekniska och andra skolor meddelas som bilaga. — Då frågan om inrättandet av ett centralt register för yrkesorientering för närvarande är aktuell i Sverige (jfr Soc. Medd. årg. 1939, sid. 171), torde boken vara av intresse även för oss.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN. Studies and reports. Geneva 1939.
Ser. D. (Wages and hours of work.)
22. The minimum wage. An international survey.

Publikationen avser att ge en internationell överblick av de senaste årens utveckling av lagstiftningen rörande minimilöner. Den föreliggande första delen innehåller en serie monografier avseende Australien, Belgien, Tjeckoslovakien, Frankrike, Storbritannien, Irland, Nya Zeeland, Peru och Förenta staterna. Förutom en beskrivning av lagstiftningens utveckling och nuvarande ståndpunkt i dessa länder ges en kort redogörelse av vissa viktigare problem, som man mött vid löneregleringarna och av de praktiska resultat, som uppnåtts.

KINBERG, O. Läkaren och alkoholistvården. Sthlm 1939.

Från och med år 1939 är läkare skyldig att göra anmälan till nykterhetsnämnd om sådant alkoholmissbruk, som bör föranleda ingripande av nämnden och om vilket han erhållit kännedom under sin verksamhet. Med anledning härav har socialstyrelsen, som är uppsiktsmyndighet över alkoholistvården i riket, genom sin expert för alkoholistvårdsärenden, prof. O. Kinberg, låtit utarbeta en handledning rörande alkoho-

listlagen och dess praktiska tillämpning för utdelning till läkare. — Förf. skildrar, huru läkarna i stigande omfattning tagas i anspråk som socialarbetare. I det följande behandlas alkoholistlagens inställning till alkoholmissbruket och skildras utförligt alkoholistlagens tillämpningsområde m. m. De återstående kapitlen äro rubricerade: Om nykterhetsnämnder; Om läkarens anmälningsplikt; Läkarens medverkan vid behandlingen av alkoholistvårdsärenden inom nykterhetsnämnd; Behandlingen enligt alkoholistlagen av tilltalade, som blivit straffriförklarade; Alkoholistanstaltens läkare. Som bilagor ges slutligen en förteckning över läkarledamöterna i länsnykterhetsnämnderna och alkoholistanstalterna samt texten till gällande författningar på området.

NATIONERNAS FÖRBUND. Health organisation. Technical commission on nutrition. *Bigwood, E. J.* Guiding principles for studies on the nutrition of populations. Geneva 1939. (Publ. 1939: 3. 1.)

En stor del av värdet hos de undersökningar rörande näringsstandarden, som utföras i olika länder, går förlorat — framhålles inledningsvis — därigenom att de skiftande metoderna icke tillåta att resultaten jämföras internationellt. I verket behandlas metoderna för såväl hushållsbudgetundersökningar o. dyl. som för direkta undersökningar av människors fysiska kondition och föreslås standardregler för hur sådana undersökningar skola utföras. Förf. framlägger t. ex. förslag till hur livsmedelskontot i en hushållsbok bör specificeras, hur konsumtionsenhetsskalor böra användas och till hur mätningar på försökspersoner böra företagas. Han framställer även önskemål rörande den statistiska bearbetningen av materialet.

ZEUTHEN, F. Arbejdslön og Arbejdslöshed. Khvn 1939. (Socialpolitik. Bd 1.)

Föreliggande arbete utgör första delen av en större handbok i socialpolitik. Den planerade andra delen skall avhandla socialförsäkring, understödspolitik, arbetarskydd, arbetstidsfrågor, industriell demokrati m. m.

I inledningskapitlet diskuterar förf. förutsättningarna för socialpolitiken som objektiv vetenskap samt gränsdragningen mellan socialpolitik i trängre bemärkelse och »annan social politik». Därnäst följer en översikt av det danska samhällets sociala gruppering, inkomstfördelningen och cirkulationen mellan samhällsklasserna samt vidare en kort historik över den moderna socialpolitiken och en översikt av de viktigaste argumenten i den socialpolitiska diskussionen.

Efter denna allmänna inledning till socialpolitikens huvudproblem övergår förf. till en skildring av arbetsmarknadens organisation och en analys av lönepolitikens och arbetslöshetspolitikens problem. I de deskriptiva avsnitten om arbetsmarknadens organisationer och deras verksamhetsformer, lagstiftningen om arbetskonflikter, arbetslöshet och arbetsanskaffningspolitik m. m. belysas förhållandena såväl i Danmark som i vissa andra länder. Jämsides med denna deskriptiva framställning går en teoretisk diskussion av arbetslönens bestämningsgrunder, lönepolitikens verkningar och olika metoder för arbetslöshetens bekämpande. I anslutning härtill refereras ingående den senaste tidens teoretiska diskussion i hithörande frågor, särskilt i skandinavisk och anglosaxisk litteratur. I slutkapitlet behandlas frågan om upphävande av motsättningsförhållandet mellan kapital och arbete och övervinnandet av arbetslösheten genom mera djupgående ingrepp i den ekonomiska och sociala organisationen.

Boken är sakrik och instruktiv och torde därför vara lämpad som inledning till studiet av den moderna socialpolitikens problem; genom sina omfattande litteraturanvisningar underlättar den i hög grad ett fortsatt studium av ämnet.

AKTIEBOLAGET SVENSK JORDFÖRMEDLING.
1913—1938. Sthlm 1939.

AKTIEBOLAGET VIN- & SPRITCENTRALEN JÄMTE DOTTERBOLAG.
Förvaltnings- och revisionsberättelser för år 1938. Sthlm 1939.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of commerce. Bureau of foreign and domestic commerce.
Foreign commerce and navigation of the United States for the calendar year 1937. Wash. 1939.

— Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1939.
660. *Evans, W. D.* Mechanization and productivity of labor in the cigar manufacturing industry.
661. A selected list of the publications of the Bureau of labor statistics. 1938 ed.

— Employees' compensation commission.
Annual report. 22 (1937/38). Wash. 1938.

— National labor relations board.
Annual report. 3 (1937/38). Wash. 1939.

CANADA. Department of labour.
Prices in Canada and other countries 1938. Ottawa 1939. (Suppl. till: The labour gazette, March, 1939.)

DANMARK. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad.
Økonomisk Aarsoversigt. 1938. Khvn 1939.

— Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1937. Khvn 1939.

FAKTA för socialdemokratiska talare och debattörer. Sthlm 1939.
1939: 1. Sverges socialdemokratiska arbetarparti 1889—1939.
1939: 2. Socialdemokratins utveckling i Sverge under 50 år.

FINLAND. Centralhandelskammaren.
Årsberättelse. 21 (1938). Hfors 1939.

— Folkpensionsanstalten.
Årsberättelse. 1 (1938). Hfors 1939.

— Oy alkoholiliike Ab.
Årsberättelse. 7 (1938). Hfors 1939.

FLOOD, HULDA. Den socialdemokratiska kvinnorörelsen i Sverige. Sthlm 1939.

FÖRSÄKRINGSTJÄNSTEMÄNNENS LÖNEFÖRHÅLLANDEN m. m. Statistisk publikation utg. av Försäkringstjänstemannaföreningen. Sthlm 1939.

HILDEBRAND, K. Riksgäldskontoret 1789—1939. Sthlm 1939.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
25th session, Geneva, 1939.
Report. Geneva 1939.
1. Technical and vocational education and apprenticeship.
2. Regulation of contracts of employment of indigenous workers.
3. Recruiting, placing and conditions of labour (equality of treatment) of migrant workers.
4. Regulation of hours of work and rest periods of professional drivers (and their assistants) of vehicles engaged in road transport.
5. Generalisation of the reduction of hours of work in industry, commerce and offices.
6. Reduction of hours of work in coal mines.

JUGOSLAVIEN.
Statistique générale d'État.
Annuaire statistique. Livre 8 (1937). Beogr. 1938.

KASSMAN, G. Jag är alkoholist. Sthlm 1939.

LETTLAND. Bureau de statistique de l'État.
Rentabilité de l'agriculture en 1935/36, 1936/37 et 1927/37. Riga 1939.
Sociétés laitières. A la mémoire des 30 années de l'activité. Vol. 4. Riga 1939.
Statistique de l'industrie. Année 2 (1937). Riga 1939.

LINDER, R. Die schwedische Landbevölkerung unter dem Einfluss der Industrialisierung. (Diss.) Greifswald 1938. (*Nordische Studien.* Hrsg. von den Nordischen Auslandsinstituten der Universität Greifswald. 20.)

LINDGREN, G. Falbygden och dess närmaste omgivning vid 1600-talets mitt. En kulturgeografisk studie. Upps. 1939. (Geographica. Skrifter från Upsala universitets geografiska institution. 6.)

MINLOS, B. Das Dorf im republikanischen Spanien. Moskau 1939. (Internationales Agrarinstitut.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Overzicht van den omvang en den voornaamsten inhoud der collectieve arbeidsovereenkomsten in Nederland op 1 juni 1938. 's-Gravenh. 1939.

NORDISKA INTERPARLAMENTARISKA FÖRBUNDET OCH NORDISKA INTERPARLAMENTARISKA GRUPPERNA.
Årsbok... Årg. 20 (1937). Utg... genom *S. Holm.* Sthlm 1938.

NYA ZEELAND. Census and statistics office.
New Zealand official year-book. 47 (1939). Wellington 1938.

POUKKA, B. Gröna ön. Sthlm 1939.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939. Sthlm 1939.
7. Betänkande angående Justitiekanslerns, Justitieombudsmannens och Militieombudsmannens allmänna ämbetsställning m. m. Avg. [d. 16 mars 1939]. (Ju.)
8. Betänkande med förslag till exporttariffer. Avg. [d. 6 mars 1939] av 1938 års järnvägstaxekommitté. (K.)
9. 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning. Betänkande med förslag till omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m. [Avg. d. 22 april 1939.] (Ju.)

STATISTISK ÅRSBOK för Norrköpings stad. Årg. 3 (1938). Utg. av Norrköpings stads drätselkammare. Norrköping 1939.

STATISTISKA MEDDELANDEN. Sthlm 1939.
Ser. A. [Tillfälliga statistiska utredningar.]
Bd 5: 5. Jordbrukskassorna och centralkassorna för jordbrukskredit åren 1924—37. Av Statistiska centralbyrån.

STATLIGA STÖDÅTGÄRDER för jordbruket i Sverige sedan 1930. Sthlm 1939. (Suppl. till Sv. handelsbankens Index, mars 1939.)

STORBRITANNIEN. Scottish housing advisory committee.
Report on rehousing of aged persons. Edinb. 1938.

SVENSKA BOSTADSKREDITKASSAN.
[Berättelse.] Räkenskapsåret 9 (1938). Sthlm 1939.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939.
Fångvården år 1937. Av K. fångvårdsstyrelsen.

SYSTEMBOLAGENS FÖRTROENDENÄMND.
Berättelse jämte revisionsberättelse. 18 (1938). Sthlm 1939.

WERNSTEDT, F. Fullmäktige i Riksgäldskontoret 1789—1939. Biografiska uppgifter. Sthlm 1939.

WILLIAM-OLSSON, W. Utvecklingen av tätorter och landsbygd i Sverige 1880—1935. Sthlm 1938. (*Särtryck ur Ymer 1938*, H. 2—4.)

WILSON, MAUD. Housing requirements of farm families in the United States. Wash. 1939. (U. S. Department of agriculture. Miscellaneous publ. 322.)

ÅBO. Akademi.
Acta. Åbo 1939.
Humaniora. 12. (Ur innehållet: *Lindman, S.* Studier över parlamentarismens tillämpning i Finland 1919—1926.)

ÅMAN, V. Paragraf 23. Sthlm 1939. (Landsorganisationens skriftserie. 51.)

ÅRSBOK för Sveriges landsting 1939. Utg. av Svenska landstingsförbundets byrå. Sthlm 1939.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 2—20 april 1939 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
107.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, m. m.	13 april
111.	K. förordn. om ändrad lydelse av 6 kap. 15 § 4 mom. förordn. den 18 juni 1937 (nr 436) ang. försäljning av rusdrycker	13 »
113.	Tuberkulosförordning	31 mars

INNEHÅLL

Det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet på livsmedelsförsörjningens område 399

Rationaliseringsutredningens betänkande 409

Förslag till lag om reglering av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden 416

Konjunkturläget våren 1939 421

Kortare meddelanden 424

Förekomsten av varaktig arbetsoförmåga 424

Försäkringstjänstemännens löneförhållanden 425

Förlikningsmannakonferens 425

Landsorganisationen i Sverige år 1938 . 426

Svenska arbetsgivareföreningen år 1938 . 426

Hjälp- och rådgivningsbyråer för havande kvinnor i Danmark 427

Periodiska översikter

Arbetsmarknaden under maj 1939 . . 428

Sveriges offentliga arbetsförmedling under maj 1939 430

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 april 1939 432

Statens arbetslöshetskommission under april 1939 433

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet 434

Lönenivån år 1938 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m. 435

Industrin i Sverige år 1937 441

Kvinnors och minderårigas användande inom industrin i Sverige år 1937 . 443

Livsmedelspriser under maj 1939 . . 447

Litteraturöversikt 449

Författningar rörande sociala frågor . 456

INDEX

Travail de la Commission nationale pour la préparation de la défense économique en vue d'assurer l'approvisionnement en denrées alimentaires.

Rapport de la Commission d'enquête sur la rationalisation.

Projet de réglementation des conditions de placement et de travail des employées de maison.

La conjoncture pendant le printemps de 1939.

Courtes notices.

Fréquence de l'invalidité permanente en Suède.

Salaires des fonctionnaires des compagnies d'assurances en Suède.

Conférence des conciliateurs dans les conflits du travail.

La Confédération générale du Travail en Suède en 1938.

L'Union patronale suédoise en 1938.

Bureaux d'assistance et de consultations pour les femmes enceintes au Danemark.

Aperçus périodiques

Le marché du travail en mai 1939.

Activité des bureaux de placement publics en mai 1939.

Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 avril 1939.

La Commission du chômage en avril 1939.

Marché du travail et chômage à l'étranger.

Le niveau des salaires en 1938 et le développement des salaires dans l'industrie, dans le commerce et dans les transports etc.

L'industrie en Suède en 1937.

L'emploi des femmes et des enfants dans l'industrie en Suède en 1937.

Prix des denrées alimentaires en mai 1939.

Bibliographie.

Lois concernant les questions sociales.

RÉSUMÉ.

La Commission nationale pour la Préparation de la Défense économique est l'organisme chargé en Suède de l'armement économique du pays. L'article expose les mesures prises pour assurer l'approvisionnement du pays en cas de guerre ou de crise analogue. Ces mesures sont réparties en 4 groupes qui concernent: 1) la production; 2) les industries alimentaires; 3) la distribution et la réglementation de la consommation; 4) des problèmes de diverse nature. — En ce qui touche les besoins en denrées alimentaires, la Commission a cherché à en préciser l'étendue et la nature et à définir les mesures qui aideraient la production agricole à s'adapter aux conditions nouvelles créées par une crise. Trois mesures sont indiquées comme spécialement appropriées: le maintien d'une culture d'étendue suffisante de produits végétaux directement utilisables pour la consommation humaine; le développement de la production de plantes fourragères riches en albumine; la limitation du cheptel, surtout bovin et porcin dans une proportion permettant l'utilisation optima des récoltes de fourrage. — Quant aux industries alimentaires, on souligne d'une part la nécessité de leur fournir des quantités de matières premières suffisantes pour le maintien de leur production, d'autre part l'opportunité de limiter celle-ci aux quantités des périodes normales. Le rapport signale que l'on s'occupe, en collaboration intime avec les industriels, à élaborer des plans de l'activité économique en période de crise, qui reposeraient, à un haut degré, sur des conventions bénévoles avec les organisations et entreprises privées. En ce qui concerne la distribution, on s'efforce également d'établir une réglementation aussi souple que possible. Dans ce domaine plusieurs alternatives sont à considérer, depuis des réglementations partielles sous la propre régie, pourrait-on dire, du commerce, jusqu'à un système général de rationnement. L'article propose aussi des mesures qui assureraient à l'activité économique la main-d'œuvre nécessaire et certaines autres mesures touchant l'organisation. La Commission se prononce finalement sur la question de l'emmagasinage de réserves alimentaires comme mesure de défense économique et ajoute que l'Etat a affecté des crédit de 280 millions de couronnes à l'achat de telles réserves. P. 399.

Rapport de la Commission d'enquête sur la rationalisation. La Commission a livré son rapport le 10 juin 1939. Après avoir exposé les resultats d'enquêtes sur les effets de la rationalisation et en premier lieu sur ceux qui atteignent le marché du travail, le rapport discute plusieurs mesures qui ont été proposées antérieurement pour remédier au chômage causé par la rationalisation. Le rapport repousse toute forme de contrôle sur le développement de la rationalisation, ainsi que la pensée de combattre le chômage qu'elle entraîne par une diminution de la durée de la journée de travail, l'abaissement de l'âge de la pension de retraite ou la limitation de l'emploi des femmes mariées. Le rapport propose la création d'un organisme central, »l'Institut du marché du Travail» qui servirait principalement d'organe de consultation pour le ministre des Affaires sociales; de plus, que soit fondé un »service d'information» chargé d'orienter la petite industrie et l'artisanat vers des formes nouvelles de production. Le rapport propose aussi que les grands employeurs soient tenus de fournir, chaque jour de paiement de salaires, certains renseignements concernant la main-d'œuvre occupée et que tout congédiement important d'ouvriers fasse l'objet d'une déclaration préalable. Le rapport expose finalement un projet pour rendre plus effective l'activité des offices de placement publics et pour développer l'assurance facultative contre le chômage. P. 409.

La réglementation des conditions de placement et de travail des employées de maison par une loi est proposée par la Commission d'étude des services domestiques dans son second rapport. La journée normale de travail, d'après le projet, doit se terminer à 19 heures (sauf dans les ménages ruraux pendant les six mois de saison estivale, où elle peut se terminer à 20 heures); l'employée de maison doit être libre tous les trois dimanches ou un autre jour férié et un jour par semaine après 14 heures. La chambre de l'employée, lorsqu'elle fait partie du salaire, doit satisfaire aux prescriptions de salubrité du Statut d'hygiène. Sont proposées également des clauses touchant la conclusion et la dénonciation de contrats, la situation en cas de maladie, l'emploi de jeunes filles mineures, etc. P. 416.

La conjoncture. A moins que des changements essentiels ne surviennent dans la situation politique internationale, on estime que le volume total des exportations suédoises se maintiendra. Si les investissements industriels restent au niveau actuel, si la production des habitations, comme il est vraisemblable, augmente et si, peut-être, le standard de vie continue à s'élever, la stabilité attendue dans le volume des exportations suffira pour permettre à la période de haute conjoncture en Suède de se continuer pendant la fin de l'année. P. 421.

Le marché du travail en avril et mai 1939. Le nombre de demandes d'emploi pour 100 places disponibles dans les offices de placement publics était en mai 126 (155 en avril). Le nombre de chômeurs affiliés à des syndicats représentait à la fin d'avril 8·8 % du nombre total des membres (11·6 en mars). Le nombre de demandes de secours rapportées à la Commission officielle du chômage était à la fin de mai environ 15 300 (22 790 en avril). P. 428.

Le niveau des salaires dans l'industrie etc. en 1938. D'après des calculs préliminaires, le revenu annuel moyen du personnel masculin des entreprises privées en 1938 a été de 4 305 cour., ce qui représente une augmentation de 3·6 % sur 1937. Les chiffres correspondants pour le personnel féminin sont respectivement 2 209 cour. et 0·9 %. — Le salaire horaire pour l'ensemble des ouvriers (à l'exclusion des ouvriers dans les industries saisonnières) a été en moyenne, en 1938, de 1·19 cour. (dont 1·35 cour. pour les hommes adultes, 0·80 pour les femmes adultes et 0·54 pour les mineurs), soit une augmentation moyenne d'environ 6 % sur les salaires de 1937. Le salaire annuel s'est élevé à 2 701 cour. (dont 3 070 pour les hommes adultes et 1 747 pour les femmes adultes) soit une augmentation sur 1937 de 3·0 % (3·2 % pour les hommes et 0·4 % pour les femmes). Le salaire horaire réel des hommes est monté de l'indice 179 pour 1937 à 185 pour 1938 (indice en 1913 = 100) tandis que le salaire annuel réel est resté inchangé (indice 150). P. 435.

Häftets huvudinnehåll.

Juni 1939.

Det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet. Artikeln beskriver rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap förberedelser beträffande vårt lands livsmedelsförsörjning i händelse av krig eller därmed jämförlig kris. Åtgärderna avse fyra huvudområden: produktionen, förädlingen (livsmedelsindustrin), distributionen (inkl. konsumtionsregleringen) och ett område av mera blandat innehåll.

Kommissionen har sökt utröna vårt allmänna försörjningsläge och vilka åtgärder, som kunna vidtagas för avpassning av jordbruksproduktionen efter de betingelser, som kunna uppstå i händelse av en kris. Det påpekas, att följande tre åtgärder kunna tänkas särskilt ändamålsenliga: uppehållandet av en tillräckligt omfattande odling av till direkt människoföda användbara växtprodukter, främjande av produktionen av äggviterikt kreatursfoder samt begränsning av kreatursantalet (särskilt nötkreaturs- och svinstockens avpassning till vad som erfordras för ett optimalt utnyttjande av de tillgängliga grovfoderskördarna). Beträffande livsmedelsindustrierna framhålles å ena sidan vikten av att dessa förses med erforderliga förnödenheter för produktionens upprätthållande, å den andra önskvärdheten av att produktionen begränsas till normala kvantiteter. Det framhålles, att man i nära samarbete med näringslivet utarbetar planer för verksamhetens bedrivande under en kris och att man härvid i hög grad bygger på frivilliga överenskommelser med näringssammanslutningar och företag. Även på distributionsområdet söker man genom överenskommelser med organisationerna få till stånd en så smidig planläggning som möjligt. På detta område finnas alternativa planer: från de mera enkla ingripandena, skeende så att säga i handelns egen regi, till ett system för en fullständig ransonering. I övrigt beröras förberedelserna för att tillförsäkra näringslivet erforderlig arbetskraft, tilltänkta åtgärder på det organisatoriska området, ävensom kommissionens ställning till lagringen såsom en beredskapsåtgärd. Sid. 399.

Rationaliseringsutredningens betänkande. Rationaliseringsutredningen har den 10 juni 1939 avlämnat sitt betänkande. Efter att ha framlagt resultaten av undersökningar rörande rationaliseringens verkningar, främst vad beträffar arbetsmarknaden, diskuteras i betänkandet olika tidigare framlagda förslag om åtgärder mot rationaliseringsarbetslöshet. Utredningen avvisar varje form av kontroll av rationaliseringsprocessen. Likaledes avvisas tanken på att motverka rationaliseringsarbetslösheten genom förkortad arbetstid, sänkt pensionsålder eller begränsad användning av gift, kvinnlig arbetskraft. Utredningen föreslår tillsättandet av ett centralt arbetsmarknadsorgan, arbetsmarknadsinstitutet, som närmast skall tjänstgöra som rådgivande organ åt chefen för socialdepartementet. Vidare föreslås inrättandet av en s. k. informationstjänst, som skall tillhandagå småindustrin och hantverket med uppslag till ny produktion. Skyldighet föreslås för större arbetsgivare att vid varje avlöningstillfälle inkomma med vissa uppgifter rörande den sysselsatta arbetskraften. Förslag framlägges om förtidsanmälan om avskedande av arbetare i större omfattning. Vidare framlägges förslag till effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen och viss utbyggnad av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Sid. 409.

Reglering av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden genom lagstiftning föreslås av hembiträdesutredningen i dess andra betänkande, som avlämnades den 9 juni 1939. Den ordinarie arbetstiden skall enligt förslaget sluta kl. 19 (utom i lanthushåll under sommarhalvåret, då den kan sluta kl. 20, om så avtalas). Fritid skall beredas hembiträdet var tredje söndag eller annan allmän helgdag och en vardag varje vecka efter kl. 14. Hembiträdets bostad — där sådan ingår i lönen — skall fylla hälsovårdsstadgans krav. Även föreslås stadganden om anställningsavtalets ingående och uppsägning, om förhållandet vid sjukdom, beträffande minderåriga hembiträden m. m. Om detta förslag icke skulle slutgiltigt godtagas, föreslår utredningen alternativt, att bestämmelserna — utom beträffande minderårigt hembiträde — skola tillämpas, endast om parterna komma överens därom. Sid. 416.

Konjunkturläget. Om inga mera väsentliga förändringar inträffa i det internationella politiska läget, anses, att Sveriges totala exportvolym torde kunna bibehålla sin storlek. En oförändrad nivå hos de industriella investeringarna, en sannolik tillväxt av bostadsproduktionen och en möjlig fortsatt stegring av levnadsstandarden synes i förening med en bibehållen exportvolym bilda tillräckligt underlag för en hävdad högkonjunktur i Sverige under återstoden av året. Sid. 421.

Arbetsmarknaden april—maj 1939. Antalet ansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna var under maj 1939 126 (155 i april). Antalet arbetslösa inom fackförbunden utgjorde vid slutet av april 8·8 % av medlemsantalet (11·6 % i mars). Antalet till statens arbetslöshetskommission rapporterade hjälpsökande uppgick vid slutet av maj 1939 till c:a 15 300 (22 790 i april). Sid. 428.

Lönenivån år 1938 inom industrin m. m. Enligt preliminära beräkningar uppgick årsinkomsten för manliga privatanställda i enskild tjänst år 1938 till 4 305 kr. eller 3·6 % mer än år 1937. Motsvarande uppgifter för kvinnliga anställda voro 2 209 kr. resp. 0·9 %. Timlönen för samtliga arbetare (exkl. arbetare i säsongindustrier) beräknas år 1938 ha uppgått till i medeltal 1·19 kr. (därav för vuxna män till 1·35, vuxna kvinnor till 0·80 och minderåriga till 0.54 kr.), vilket var i genomsnitt c:a 6 % högre än år 1937. Årslönen för samma arbetargrupp beräknas ha uppgått till 2 701 kr. (därav för vuxna män 3 070 och vuxna kvinnor 1 747), innebärande en stegring jämfört med 1937 om 3·0 % (3·2 % för männen och 0·4 % för kvinnorna). Arbetarnas reallön per timme (standardräknad med hänsyn till förekomsten av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) steg från indextalet 179 år 1937 till 185 år 1938 (varvid 1913 satts = 100), medan reallönen per år förblev oförändrad (indextalet 150). Sid. 435.

Indextalet för livsmedel, bränsle- och lyseartiklar uppgick under maj 1939 till 148 (juli 1914 = 100), vilket var en enhet högre än föregående månad. Sid. 447.

Det ekonomiska försvarsberedskapsarbetet på livsmedelsförsörjningens område.

Redogörelse utarbetad inom rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap kansli.

Det centrala organ, som under Kungl. Maj:t har till uppgift att leda och övervaka rikets försvarsberedelser på det ekonomiska området, är rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap. Denna kommission åligger enligt dess instruktion att verka för och i mån av tillgängliga medel ombesörja, att erforderliga förberedelser bliva utförda, så att under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden krigsmaktens behov av förnödenheter må kunna tillgodoses, folkförsörjningen tryggas och näringslivets fortgång såvitt möjligt säkerställas. Detta generella uppdrag avser givetvis bl. a. även livsmedelsförsörjningen och skall i föreliggande framställning närmare redogöras för rikskommissionens arbeten på detta område.

Vår livsmedelsförsörjning i fred är ju som bekant icke enbart baserad på inhemska tillgångar; tvärtom måste vi, för att kunna fylla våra behov vid nuvarande standard, införa från utlandet åtskilliga råvaror, andra produktionsförnödenheter och färdiga livsmedel. För att under en avspärrning av denna tillförsel eller en väsentlig inskränkning däri en någorlunda god behovstäckning skall kunna upprätthållas, fordras en rationell planläggning, avseende å ena sidan ett effektivt utnyttjande av våra resurser, å den andra en anpassning av förbrukningen efter föreliggande tillgångar.

Förberedelserna för vår livsmedelsförsörjning i händelse av krig eller avspärrningskris fördela sig i stort sett på tre områden, nämligen

a) produktionsområdet (jordbruk jämte trädgårdsskötsel, fiske m. m.)
b) förädlingsområdet (livsmedelsindustrin)
c) distributionsområdet (gross- och detaljhandeln) inklusive konsumtionen.

I det följande skall denna indelning av planläggningen följas, varvid beträffande produktionen i huvudsak endast förhållandena inom jordbruket med dess binäringar beröras. I ett särskilt avsnitt skall dessutom redogöras för vissa förberedelser, vilka icke lämpligen kunna inordnas under någon av de nämnda rubrikerna. Hit höra framför allt åtgärder för mildrande av de verkningar på näringslivet, som en mobilisering kan medföra, samt vissa organisatoriska förberedelser.

Förberedelseåtgärder på produktionsområdet. Omfattningen av eventuella ingripanden på detta område bestämmes av vårt lands förmåga till självförsörjning. Uppenbart är, att vi vid nuvarande standard icke äro v e r k l i g t självförsörjande på livsmedelsområdet, även om de senaste årens skördar skulle peka på en nära 100 %-ig s k e n b a r självförsörjning. Detta sammanhänger med det förhållandet, att för en framställning av erforderliga kvantiteter livs-

medel åtgå bl. a. avsevärda mängder importerat foder (för mjölk- och fläskproduktionen m. m.), fettråvaror samt konstgödsel.

Inom rikskommissionen utförda beräkningar ha närmare belyst vår verkliga självförsörjning. I följande tabell ha de inom landet dels närmast före kriget, dels under åren 1936—1937 i genomsnitt per år förbrukade livsmedelskvantiteterna omräknats till kalorivärden, varefter en uppdelning skett efter varornas inhemska eller utländska ursprung.

	Åren 1912—1913		Åren 1936—1937	
	miljarder kalorier	%	miljarder kalorier	%
Totalförbrukning	**6 931**	**100**	**7 550**	**100**
Inhemsk produktion utan hjälp av importvaror	5 216	75	5 392	71
Inhemsk produktion, härrörande från importfoder	334	5	640	9
Inhemsk produktion, härrörande från importöverskott å konstgödsel	433	6	1 060	14
Importöverskott av färdiga produkter (inklusive margarin och annat väsentligen av utländsk råvara framställt matfett)	948	14	458	6

Ur tabellen kan utläsas, att vår verkliga självförsörjning för närvarande kan skattas till något över 70 % av totalförbrukningen.

Den i ovanstående kalkyl mest svårberäkneliga posten är den som anger hur stor del av den inhemska jordbruksproduktionen, som kan anses härröra från importerad konstgödsel. Det är då av intresse att konstatera, att den för närvarande under ledning av professor Å. Åkerman i samarbete med rikskommissionen pågående utredningen angående vissa jordbrukstekniska försörjningsfrågor för ett avspärrningsfall (se mera härom nedan) beträffande den av konstgödseln förorsakade skördestegringen kommit till nästan exakt samma resultat, som ovan angivits, ehuru på andra vägar.

Med utgångspunkt från förutsättningen, att en avspärrning i och för sig — och än mera om den bleve förenad med en mobilisering — skulle väsentligt nedsätta jordbrukets avkastningsförmåga, har inom rikskommissionen av professor Nanneson under åren 1933 och 1934 utförts en omfattande utredning rörande vårt försörjningsläge i en dylik situation. I denna utredning har man antagit vissa procentuella skördeminskningar beträffande olika grödor för landet i dess helhet samt beräknat hur stor del av skörden, som — efter avdrag för den till människoföda under alla förhållanden erforderliga kvantiteten — skulle kunna påräknas finnas tillgänglig till foder. Denna fodertillgång har fördelats på lämpligt sätt emellan de olika husdjursslagen, varefter en uppskattning skett rörande antalet husdjur, som under ett första resp. ett andra avspärrningsår (räknade som hela år) lämpligen borde bibehållas för att det tillgängliga fodret skulle komma till bästa möjliga användning. Härvid har utgångspunkten i första hand varit att någon nedskärning i häststammen icke borde ske. Vidare borde så många kor bibehållas, att å ena sidan stråfoder, bete, grönfoder och kraftfoder fullt tillgodogjordes men att å andra sidan fodertillgången per djur och år bleve så pass riklig, att största möjliga del av fodret komme till använd-

ning såsom produktionsfoder och att alltså kornas produktionsförmåga så fullständigt som möjligt utnyttjades. Till utfodring av svin m. m. skulle resten av fodertillgången användas.

Såsom resultat av undersökningen anföras följande särskilt viktiga åtgärder, vilka vid eventuellt inträffande avspärrning böra tillgripas för att så effektivt som möjligt befrämja och trygga landets självförsörjning med livsmedel:

1) Uppehållande av en tillräckligt omfattande odling av till direkt människoföda användbara växtprodukter, d. v. s. i främsta rummet brödsäd, potatis och sockerbetor.

2) Främjande av produktionen av äggviterikt kreatursfoder.

3) Begränsning av kreatursantalet, särskilt nötkreaturs- och svinstocken, till vad som erfordras för ett optimalt utnyttjande av de tillgängliga grovfoderskördarna.

De medel, som kunna tänkas bidraga till den i varje särskilt fall önskade regleringen av djurantalet äro bl. a., att tilldelning ur i det allmännas hand förefintliga kraftfoderförråd göres beroende av att kreatursbesättningen har en lämplig storlek i förhållande till de föreliggande förutsättningarna samt att garanti lämnas för att slaktdjursprisen hållas uppe på en lämplig nivå, så länge en starkare utgallring anses önskvärd, medan pristryckande åtgärder vidtagas, när starkare utgallring icke längre anses böra ske.

Möjligheterna att med framgång kunna ingripa på prisbildningens område enligt sistnämnda punkt äro givetvis i hög grad beroende av huruvida statsmakterna ha tillräckliga resurser att lagra större förråd av kött och fläsk under en intensivare utgallringsperiod, så att förråden under en senare period kunna släppas ut i marknaden i prisreglerande syfte.

Tydligt är, att det främst är jordbrukets tillgång å de nödvändiga hjälpmedlen, som bestämmer dess förmåga att under en avspärrningskris tillgodose landets livsmedelsbehov. Bland dessa hjälpmedel må först nämnas konstgödsel och kraftfoder samt vidare dragkraft, såväl levande som mekanisk med därav föranlett behov av flytande bränsle. Självfallet är det ock av avgörande betydelse, att tillgången å arbetskraft kan säkras även för det fall att avspärrningskrisen åtföljes av mobilisering. Beredskapsarbetet på livsmedelsproduktionens område måste i enlighet med det anförda framför allt inriktas på att klargöra, hur jordbrukets förseende med nämnda hjälpmedel vid en avspärrning bäst skall kunna ordnas.

Vad först k o n s t g ö d s e l beträffar har rikskommissionen ansett angeläget att skaffa ett statistiskt underlag för uppgörande av en rationell fördelningsplan. I sådant syfte har kommissionen dels föranstaltat om bearbetning av de till ett 30 000-tal uppgående fältförsök på konstgödselområdet, som bedrivits i centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet regi, dels tagit initiativet till en allmän konstgödselräkning (den 3 januari 1938), innefattande undersökning angående de olika konstgödselslagens faktiska användning å särskilda jordegendomar inom Svea- och Götaland. En jämförelse mellan fältförsöksresultaten och konstgödselräkningen har visat, att konstgödselanvändningen i vårt land icke är den ändamålsenligaste. Huru detta förhållande skall

kunna ändras i önskvärd riktning under fredstid faller utanför ramen för rikskommissionens arbete. Men en plan för konstgödselanvändningen under en avspärrningskris, avseende lämplig regional fördelning av de under olika förutsättningar till buds stående konstgödselmedlen, har med hjälp av de gjorda undersökningarna kunnat utarbetas.

Som bekant har riksdagen under de senaste åren anvisat avsevärda belopp för uppläggande i statliga reservförråd av sådana importvaror, varå brist kan förväntas i händelse av avspärrning. Bland dessa reservförråd ha även upptagits relativt stora kvantiteter konstgödsel, såväl kväve som kali och fosforsyra (råfosfat). Härigenom skulle vid en avspärrning behovet åtminstone i viss utsträckning kunna fyllas. Givet är, att då fråga blir om användande av dessa reservförråd, förutnämnda fördelningsplan kommer att visa sig värdefull.

Såsom en åtgärd för säkrandet av kraftfodertillgången har bland statens reservförråd upptagits avsevärda kvantiteter oljekakor samt vissa utgångsprodukter för framställning av dylika. Vidare ha av Kungl. Maj:t på förslag av statens jordbruksnämnd åtgärder vidtagits för skapande av ett beredskapslager av havre. Sistnämnda lager avser att trygga arméns första behov vid en mobilisering men kommer i så måtto jordbruket tillgodo, att tack vare denna reserv någon större anskaffning av detta varuslag icke skulle behöva ske omedelbart vid en mobilisering.

I syfte att bringa klarhet i jordbrukets försörjning med dragkraft har på rikskommissionens initiativ kommit till stånd dels en hästräkning (den 1 augusti 1937), dels en traktorräkning (den 2 januari 1937). Traktorräkningen var den första i sitt slag inom vårt land. Genom att fortsättningsvis följa importen och tillverkningen samt — i den mån så varit möjligt — även utgallringen av traktorer har kommissionen skaffat sig en fortlöpande kännedom om tillgången på samt den regionala fördelningen av traktorer inom riket.

Av traktorer voro i Svea- och Götaland vid räkningstillfället i bruk c:a 9 000 stycken. Fördelningen av dessa visar, att det främst var mälarlänen och Östergötlands län, i andra hand Malmöhus och Gotlands län, inom vilka traktordrift genomförts. Antalet traktorer per 10 000 ha åker utgjorde inom dessa län mellan 35 och 55. Efter tidpunkten för traktorräkningen har emellertid en väsentlig utökning i traktorbeståndet ägt rum, så att det numera uppgår till c:a 17 000 stycken.

Samtidigt med att antalet traktorer ökats har en nedskärning av brukshästbeståndet försiggått, vilken belyses av nedanstående sammanställning av huvudresultaten från 1927, 1932 och 1937 års hästräkningar.

År	Föl under 1 år	Unghästar 1—3 år	Brukshästar (inkl. hingstar) 4 år och mera	Summa
1927	23 606	54 000	542 650	**620 256**
1932	31 676	72 867	507 214	**611 757**
1937	42 148	97 513	473 581	**613 242**

Anmärkning. För 1927 redovisades uppgifter endast för unghästar i åldern 1—2 år, varför, för att erhålla jämförbarhet, genom proportionering en uppräkning av fölen till tre åldersklasser och en motsvarande minskning av äldre hästar skett.

Innebörden av den pågående utvecklingen är ur försvarsberedskapssynpunkt i huvudsak, att till följd av den i hastig takt fortgående mekaniseringen av jordbrukets dragkraft känsligheten för borttagande av hästar vid en mobilisering ökats. Rikskommissionen har följt de hästuttagningar, som av de militära myndigheterna verkställas för att fylla krigsmaktens behov vid en mobilisering, och i anslutning till härvid gjorda iakttagelser avgivit förslag till vissa åtgärder i syfte att i möjligaste mån utjämna de ogynnsamma verkningarna, som en i samband med en mobilisering skeende hästinmönstring måste befaras medföra för jordbrukarna.

För att befrämja bränsletillgången för de i allt större omfattning använda traktorerna ha på rikskommissionens initiativ bestämmelser tillkommit, avseende att på frivillig väg åstadkomma lagring av traktorfotogen hos jordbrukarna eller deras organisationer.

Av synnerligen stor vikt är givetvis, att arbetskraftstillgången vid jordbruket kan säkras i händelse av en kris. Då arbetskraftsfrågan återkommer beträffande såväl livsmedelsindustrien som distributionen skall densamma behandlas nedan i ett sammanhang.

Sedan i enlighet med vad ovan anförts åtskilliga förberedande utredningar verkställts, förelåg möjlighet att skrida till den definitiva planläggningen av vårt jordbruks inriktande i händelse av en kris. Denna uppgift har på kommissionens hemställan anförtrotts åt en särskild av chefen för jordbruksdepartementet tillkallad utredningsman, professor Å. Åkerman, Svalöv. Hans uppdrag är att i samarbete med rikskommissionen verkställa utredning angående grunderna för det svenska jordbrukets inriktande och jordbruksdriftens omläggning under försvårad tillförsel och under krig för åstadkommande av ändamålsenligaste försörjningsmöjligheter å livsmedelsområdet.

Då den Åkermanska utredningen ännu icke avslutats, kunna några meddelanden om hittills uppnådda resultat icke lämnas. Dock har av utredningsmannen redan föreslagits vissa fredsåtgärder i syfte dels att säkerställa landets behov av vallväxt- och köksväxtfröer, dels att inom landet åstadkomma mindre odlingar av vissa handelsväxter för att skaffa tillgång till utsäden. Enligt sistnämnda förslag, som förelagts innevarande års riksdag och av denna antagits, är en inhemsk fredsodling av sojabönor, olje- och spånadslin samt raps avsedd att komma till stånd genom att staten ikläder sig vissa garantier gentemot odlarna, så att dessa ekonomiskt säkerställas i fråga om de av dem verkställda odlingarna. I fråga om raps och hampa ha även vissa fröreserver ansetts erforderliga. Tillhopa ha för sagda ändamål 80 000 kr. anvisats.

Genom den föreslagna anordningen, som avser produktion inom landet av utsäde för de nämnda växtslagen, skulle upptagande under ett andra avspärrningsår av en relativt avsevärd odling härav möjliggöras.

Förberedelseåtgärder på förädlingsområdet (livsmedelsindustrierna). Den svenska livsmedelsförsörjningen är i mycket hög grad en industrifråga. Förädlingsverksamheten har i stor utsträckning flyttats över från producenterna

till industrianläggningarna, och dessa senare ha i många fall utvecklats till verkliga storföretag.

Rikskommissionens planeringsarbete på detta område har i första hand tagit sikte på sådana åtgärder, som kunna trygga tillverkningens fortgång även vid en avspärrningskris. Men å andra sidan har arbetet syftat till att begränsa verksamheten till normal omfattning; man har sålunda avsett att motverka en av krigspsykos framkallad onormalt hög tillverkning, vilken skulle kunna medföra ett relativt snabbt uttömmande av tillgängliga förråd.

För att så långt som möjligt säkra driften vid de olika företagen i händelse av krig har planläggningen i första hand tagit sikte på att sörja för tillförseln av råvaror och halvfabrikat, drivkraft och personal samt erforderliga transportmedel. I syfte att begränsa tillverkningen till »normala» kvantiteter söker man genom överenskommelser med sammanslutningar på industriområdet få till stånd en frivillig reglering av verksamheten.

Den följande framställningen begränsas till några av de viktigaste hithörande industriområdena.

Råvaran för kvarndriften, alltså spannmålen, produceras ju en gång om året och tillföres därefter marknaden successivt. I allmänhet torde producenterna ha utförsålt sin brödsäd i april—maj månader, vilket alltså innebär, att den kvarndugliga brödsäden från nämnda tid och fram till skördeårets slut finnes sammanförd i stora eller medelstora lager.

Vad man framför allt vill undvika vid en kris är alltför kraftiga marknadsstörningar. Visserligen lära väl dylika icke helt kunna undgås, men genom vissa skyddsåtgärder kan staten med största sannolikhet begränsa dessa störningar till ett minimum.

Viktigast härutinnan är, att staten till sitt förfogande har sådana kvantiteter brödspannmål, att reglerande marknadsingripanden kunna vidtagas. Därför har också upplagts ett särskilt beredskapslager av brödsäd. Genom denna åtgärd har även en annan fördel vunnits, som avser fredsförhållandena: staten kan i goda tider avlasta marknaden från pristryckande överskottskvantiteter. Beredskapslagret uppgår för närvarande till mellan 250 000 och 300 000 ton, och det torde vara uppenbart, att staten med kontroll över en dylik kvantitet skall i mycket hög grad kunna ingripa reglerande på brödsädsområdet vid en kommande kris. Härvid är även att märka, att staten vid försäljningar ur sitt beredskapslager skulle kunna föreskriva lämpliga villkor för köparen, t. ex. att han skall verkställa leverans av mjöl till visst pris eller till vissa avnämare. Beredskapslagret utgör sålunda en regulator att användas i händelse av en krigskris. Det skötes av det statsägda svenska spannmålsaktiebolaget och har tillkommit på initiativ av statens jordbruksnämnd samt under medverkan av rikskommissionen.

Genom den av riksdagen innevarande år antagna allmänna förfogandelagen, vilken medgiver rätt för Kungl. Maj:t att vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden förordna om statsbeslag och expropriation av varuförråd, torde möjlighet förefinnas att, därest så skulle erfordras på detta som på andra varuområden, tvångsvis tillräckligt

effektivt reglera handelsvägarna och föreskriva villkor för köp och försäljning.

I främsta rummet söker rikskommissionen genom avtal med vederbörliga industriföretag vinna dessas medverkan till en frivillig reglering av verksamheten. Denna åsyftar såvitt möjligt en begränsning av den prisstegring, som alltid brukar följa i spåren på en krigskris samtidigt med en begränsning av utförsäljningen till normala kvantiteter och till vanliga kunder.

Beträffande smör- och margarinförsörjningen har man räknat med olika förhållanden under den allra första tiden efter en avspärrning och den därpå följande tiden. Vår fettförsörjning är ju under fredsförhållanden i hög grad beroende av utlandet. Samtidigt som vi importera fettråvaror (vegetabiliska oljor, animaliskt fett etc.) exportera vi avsevärda kvantiteter smör. Innebörden av en fullständig avspärrning måste givetvis bli, att exporten av smör förhindras. Fråga uppstår då på vad sätt detta smöröverskott skall omhändertagas. Planer härför måste finnas uppgjorda.

I fortsättningen av en avspärrning kommer, därest tillgången på kraftfoder nedgår, produktionen av mjölk att minskas. De åtgärder, som härvid erfordras för produktionens omhändertagande, äro av ett annat slag än de som erfordras under överskottskrisen.

För att så länge som möjligt hålla produktionen uppe vid normala kvantiteter ha bland statens reservförråd medtagits avsevärda mängder fettråvaror och kraftfoder. Härigenom ha givetvis våra försörjningsmöjligheter ökats, men det står klart, att vi, därest en längre, fullständig avspärrning skulle drabba vårt land, icke kunna upprätthålla en fettkonsumtion, som svarar mot den nuvarande.

I syfte att planmässigt reglera tillverkningen på fettområdet har rikskommissionen förberett en serie avtal med hithörande organisationer och företag.

På sockerområdet ombesörjer numera ett enda företag, svenska sockerfabriksaktiebolaget, hela den industriella produktionen. En överenskommelse i syfte att vid en avspärrning reglera sockerförsörjningen har träffats mellan rikskommissionen och bolaget.

Mer eller mindre vittgående avtal med vederbörliga sammanslutningar förberedas även beträffande vissa andra livsmedelsindustrier (bagerier, bryggerier, chokladfabriker etc.).

Förberedelser beträffande distributionen. (Planer för förbrukningsreglering.) Även beträffande distributionen är rikskommissionens strävan, att de mer eller mindre starka ingripanden och regleringar, som vid en kris kunna komma att bliva nödvändiga, skola förberedas och genomföras i närmaste samförstånd med näringslivet.

Ett ingripande på distributionsområdet kan vara föranlett av olika orsaker. Sålunda kan en ökad uppköpsverksamhet från allmänheten i lagringssyfte föranleda till åtgärder för att begränsa utförsäljningen. Skulle en verklig brist inträda, kan införandet av ett ransoneringssystem bli nödvändigt. Men en ransonering kan även anordnas i ett läge, där omedelbar varubrist visserligen icke

föreligger men där omständigheterna peka på möjligheten av att vid förlängd kris en dylik skulle uppstå.

Planer för såväl enklare regleringar, genomförda så att säga i näringslivets egen regi, som för en fullständig ransonering måste finnas färdiga i fredstid och ha även av rikskommissionen förberetts. Beträffande förarbetena kan planläggningsarbetet givetvis bedrivas olika långt. Man kan sålunda å ena sidan redan i fredstid verkställa samtliga förberedelser för en ransonering: tryckta ransoneringskort, planlägga för tillförseln till detaljhandeln och till grosshandeln, utarbeta instruktioner för genomförandet av regleringen, uppgöra förslag till organ för ransoneringens genomförande o. s. v. Men man kan också begränsa förberedelserna till en planläggning i stora drag av den administrativa ransoneringsapparaten.

Hur långt förberedelserna böra drivas är givetvis beroende på den uppfattning man har om tidpunkten för inrättande av ett ransoneringssystem. Räknar man med att behöva en varuransonering omedelbart vid inträdet av en kris, är nödvändigt med minutiösa förberedelser redan i fredstid. Anser man sig åter ha en viss tid till förfogande, lärer man kunna begränsa fredsförberedelsearbetet till uppdragande av vissa allmänna riktlinjer. I England har man följt den förra vägen. I vårt land åter har man icke genomfört en detaljförberedelse med tryckande av ransoneringskort etc. redan i fredstid, utan hittills inskränkt sig till en mera allmän planläggning.

Diverse åtgärder avseende livsmedelsförsörjningen vid krig. Såsom i det föregående framhållits är en av rikskommissionens viktigaste uppgifter att säkerställa näringslivets personalbehov vid en kris. De åtgärder, som med detta syfte vidtagas, äro av två slag: mera allmänna regleringar av arbetsmarknaden samt beviljandet av individuella uppskov för sådana värnpliktiga, vilkas kvarblivande vid mobilisering i det civila arbetet är av stor betydelse för näringslivets upprätthållande.

Vad först jordbruket beträffar ha verkställda undersökningar ådagalagt den praktiska omöjligheten att genomföra ett uppskovsförfarande i så stor utsträckning, att arbetskraftsbehovet bleve säkrat vid en mobilisering. Man har visserligen försöksvis genomfört en personalorganisation vid större brukningsdelar (över 200 ha åker), men redan för det ringa antal gårdar det här är fråga om visade sig så stora svårigheter, att tanken på att utsträcka uppskovsförfarandet till mindre enheter måste uppgivas. I stället avser man att genom mera allmänna administrativa åtgärder tillförsäkra jordbruket dess arbetskraft, men då denna fråga ännu ej lösts skall densamma icke vidare beröras.

När det åter gäller tillförsäkrandet av arbetskraft åt livsmedelsindustrin, är uppskovsförfarandet en framkomlig väg. De viktigaste livsmedelsföretagen anmodas sålunda årligen att inkomma till rikskommissionen med erforderliga handlingar och efter prövning av uppskovsansökningarna beviljas uppskov åt den mera kvalificerade personalen, som icke samtidigt innehar så höga militära kvalifikationer att av den anledningen uppskov ej

kan beviljas. Det är i främsta rummet arbetsledare och förmän samt specialutbildade arbetare för vilka uppskov medgives.

I fråga om distributionen har uppskov icke annat än i undantagsfall medgivits. Det gäller ju här en personalkategori inom vilken utbytbarheten är relativt stor och genom egna åtgärder i form av att icke värnpliktig arbetskraft tillgripes (kvinnor, över- och underåriga) torde i de flesta fall affärsinnehavarna själva kunna bemästra de uppstående svårigheterna.

En viktig beredskapsfråga är mildrandet av de inverkningar på distributionen, som de militära uppköpen av livsmedel och fodermedel vid och efter en mobilisering kunna medföra. I och för sig äro dessa kvantiteter icke stora, och då de ju avses för den mobiliserade delen av befolkningen kommer ungefär motsvarande minskning i behoven att göra sig gällande bland civilbefolkningen. Men då de militära uppköpen vid en mobilisering äro i hög grad lokaliserade till förläggningsorterna kunde på enstaka ställen möjligen uppstå en momentan varuknapphet, därest icke åtgärder vidtoges för bristens snara fyllande. Genom en viss prioritering i tillförseln av livsmedel till de för uppköp av de militära myndigheterna mest utsatta orterna skulle verkningarna av nämnda uppköp kunna begränsas.

De efter en mobilisering erforderliga uppköpen äro icke av en sådan omfattning, att de kunna förutsättas skola föranleda några större svårigheter. I detta sammanhang må påvisas den betydelse förefintligheten av organisationer på livsmedelsförsörjningsområdet har för lösandet av de problem det här är fråga om. Genom organisationerna kunna nämligen de militära anskaffningsmyndigheterna lättare erhålla erforderliga kvantiteter livsmedel än om de själva skulle behöva anskaffa dem genom olika företag.

En förberedelseåtgärd, som i det föregående flera gånger omnämnts, är lagringen. Genom uppläggande av statliga reservlager i stora enheter har ju åtskilligt gjorts för att stärka vår försörjning vid en eventuell kris; hittills har som bekant av riksdagen anvisats 280 milj. kr. till varuinköp, förutom ganska avsevärda belopp till täckande av med lagringsverksamheten förenade kostnader. Men det kan också tänkas att genom en ytterligare lagring hos de enskilda hushållen öka tillgångarna av färdiga konsumtionsvaror, främst då livsmedel. Rikskommissionen har till denna fråga intagit den ståndpunkten, att en måttlig lagring i hemmen av framför allt lagringsbeständiga importvaror kan vara att rekommendera under lugna förhållanden. Men det bör understrykas, att om en avspärrningskris skulle drabba landet, måste lagringsköp anses ur det allmännas synpunkt förkastliga. I en dylik situation är det nämligen av den största betydelse, att varuinköpen begränsas till normala kvantiteter, såväl för att minska behovet av en statlig reglering av distributionen som — därest en sådan ändock skulle vara ofrånkomlig — för att skaffa bästa möjliga utgångsläge för densamma.

Som av det ovan sagda framgår ha åtskilliga planer för statliga ingripanden på livsmedelsförsörjningsområdet utarbetats inom rikskommissionen eller under dess medverkan. För dessa planers genomförande kräves givetvis en relativt

omfattande administrativ apparat, upptagande såväl ett centralorgan som lokala organisationer i länen respektive i kommunerna.

Det i den planerade organisationen ingående centralorganet för livsmedelsförsörjningen skulle enligt rikskommissionens förslag utgöras av en folkhushållningskommission, FHK. Under denna skulle inom länen eller delar av länen upprättas kristidsstyrelser med uppgift att tillse, att tillgänglig arbetskraft och förefintliga förnödenheter bleve i enlighet med givna bestämmelser omsorgsfullt tillvaratagna och utnyttjade på för riket och dess innebyggare bästa sätt.

Enligt de planer, som utarbetats inom rikskommissionen, skulle kristidsstyrelser upprättas för 33 områden inom riket, varvid i stort länsindelningen följts men följande län uppdelats på två kristidsstyrelser, nämligen Östergötlands, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Västernorrlands och Västerbottens län. Även andra avvikelser från den ordinarie länsindelningen föreslås.

Såsom kommunorgan ha planerats särskilda kristidsnämnder för en eller flera kommuner, men i vissa fall för delar av kommuner. Kristidsnämnderna åligga enligt utkast till kungörelse angående inrättande av kristidsnämnder m. m.:

1) att fullgöra de uppgifter, som i lag eller särskild författning äro eller bliva dem ålagda eller som av Kungl. Maj:t, central kristidsmyndighet eller kristidsstyrelse bliva dem i behörig ordning anbefallda; samt

2) att vidtaga andra åtgärder, som må vara ägnade att lindra kristidens verkningar; dock må kristidsnämnd icke därvid företaga något, som kan verka hindrande eller försvårande för det statliga kristidsarbetet.

Bland kristidsnämndens arbetsuppgifter må särskilt nämnas följande:

att öva tillsyn över att jordbruksproduktionen upprätthålles på ett för tidsförhållandena lämpat sätt, varvid bör iakttagas, att tillgänglig arbetskraft samt befintliga produktionsmedel och driftsförnödenheter bliva på effektivaste sätt utnyttjade,

att verkställa erforderliga inventeringar,

att tillse, att under beslag lagda varor bliva noggrant vårdade, samt

att fördela ransoneringskort och andra inköpstillstånd.

Det administrativa system, som sålunda planerats, kan givetvis icke omedelbart vid inträdet av en kris träda i funktion. Särskilda planer ha därför utarbetats beträffande en begynnelseorganisation, vilken i största utsträckning stöder sig på i fredstid förefintliga organ. Härmed skulle vara sörjt för organisationen även under det övergångsskede, som kan följa närmast efter utbrottet av en kris.

Rationaliseringsutredningens betänkande.

Rationaliseringsutredningen, som tillkallats av chefen för socialdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1936, har den 10 juni 1939 avlämnat sitt betänkande.[1] Därmed är utredningens arbete slutfört. Ledamöter i utredningen ha varit revisionssekreteraren Ove Hesselgren, ordförande, andre ordföranden i landsorganisationen i Sverige Gunnar Andersson, direktören för Bolidens gruv a.-b. Oscar Falkman, rektorn vid landsorganisationens skola i Brunnsvik, Torvald Karlbom och direktören för svenska arbetsgivareföreningen Gustaf Söderlund. Sekreteraren hos socialstyrelsen Tore Hessler har varit utredningens sekreterare. Såsom experter ha anlitats civilingenjören E. Bosæus, byråchefen Alf Johansson, byråinspektören hos socialstyrelsen Sven Skogh samt byråchefen hos riksförsäkringsanstalten D. Östrand. Vid utredningens statistiska undersökningar har medverkan lämnats av överingenjören hos A.-B. Industribyrån Tarras Sällfors och diplomingenjören H. Ager. I sitt arbete har utredningen vidare biträtts av kommerserådet Axel F. Enström och fil. dr Gösta Ekelöf.

Direktiv. Enligt direktiven för utredningens arbete borde olika vägar prövas att möta ogynnsamma sociala verkningar av rationaliseringen inom industrin. Huvudsyftet vore att klargöra, på vilket sätt samhället och medborgarna lättast skulle kunna anpassa sig efter det nya läge, som skapades genom rationalisering och driftsnedläggelser, vilka icke vore blott tillfälliga. Övervägas borde, huruvida samhället bör givas inflytande på rationaliseringens gång. Likaledes förtjänade det övervägas, på vilket sätt och enligt vilka normer ersättning måtte kunna beredas utrationaliserade arbetare och anställda.

Verkställda undersökningar. Rationaliseringsutredningen har för belysande av rationaliseringens verkningar låtit verkställa en bearbetning av kommerskollegii industristatistik. Vidare ha från omkring 350 av utredningen i samråd med svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige utvalda företag erhållits olika uppgifter beträffande företagna rationaliseringsåtgärder och dessas verkningar. Av företagen har ett 40-tal gjorts till föremål för en mera i detalj gående undersökning (den s. k. intensivundersökningen). Från dessa senare företag ha lämnats detaljerade uppgifter främst rörande arbetskraftens storlek, sammansättning, fördelning på yrkesarbetare och icke yrkesarbetare etc. under vart och ett av åren 1920—1936. Arbetsgi-

[1] Rationaliseringskommitténs betänkande: I Motiv och förslag. Statens off. utr. 1939: 13; II Verkställda undersökningar. Statens off. utr. 1939: 14.

vareföreningen och landsorganisationen ha lämnat medverkan vid infordrandet av uppgifter rörande inträffade driftsnedläggelser och dessas verkningar. I fråga om fem driftsnedläggelser ha nominativa uppgifter inhämtats rörande de avskedade arbetarna och deras arbetslöshet. Riksförsäkringsanstaltens statistik rörande olycksfall i arbete har bearbetats i syfte att belysa olycksfallsfrekvensens samband med rationaliseringsprocessens fortskridande. Ett omfattande material har utredningen erhållit genom de 17 konferenser, som avhöllos hösten 1936 med representanter för arbetsgivarnas, arbetarnas och de anställdas organisationer samt med enskilda industriföretag.

Resultaten av de undersökningar, som belysa rationaliseringens inflytande på förhållandena å arbetsmarknaden, sammanfattar utredningen i korthet sålunda:

Rationaliseringen skapar i åtskilliga fall omedelbart omsättningsarbetslöshet, vilken kan medföra allvarliga transfereringsproblem. Genom rationaliseringen minskas behovet av arbetskraft för framställning av en viss produktmängd. Huruvida arbetslöshet som en följd härav i verkligheten uppkommer är beroende på huruvida en expansion av produktionen samtidigt äger rum, så att den genom rationaliseringen frigjorda arbetskraften kan beredas ny sysselsättning. Rationaliseringen får betraktas såsom en faktor, vilken möjliggör en dylik expansion. I den mån som genom rationaliseringen frigjord arbetskraft vinner återanställning genom en expansion av näringslivet, uppkommer en ökad produktion och därmed en höjning av den allmänna levnadsstandarden. Återföres icke arbetskraften på detta sätt, blir följden arbetslöshet. Huruvida en expansion av näringslivet kommer till stånd, är beroende icke blott av rationaliseringsprocessen själv utan även av andra faktorer. På grund härav böra rationaliseringens verkningar betraktas under hänsynstagande till möjligheterna att åstadkomma en motsvarande utvidgning av produktionen. Rationaliseringsarbetslöshetens storlek kan sägas bero på förhållandet mellan den takt, varmed rationaliseringen frigör arbetskraft och expansionen av näringslivet tager den frigjorda arbetskraften i anspråk. Viss arbetskraft, särskilt äldre sådan, som vid rationaliseringen frigöres ur produktionen, saknar ofta praktiskt sett möjligheter att återvända dit.

Observation av rationaliseringsprocessen. I enlighet med sina direktiv har rationaliseringsutredningen haft att överväga, huruvida samhället borde utrustas med befogenheter att utöva inflytande på den hastighet, varmed rationaliseringsåtgärder genomföras. Utredningen framhåller, att rationaliseringen, om man bortser från vissa mera lokala förhållanden, trots att den utan tvivel tidvis varit mycket stark, i vårt land icke har förorsakat arbetslöshet av mera omfattande natur. I stort sett har nämligen näringslivets expansion hållit jämna steg med rationaliseringens fortskridande. Av denna anledning anser utredningen extraordinära åtgärder för motverkande av rationaliseringsarbetslöshet i vårt land icke för närvarande vara motiverade och har med hänsyn härtill funnit sig böra avstyrka varje form av samhällelig kontroll över rationaliseringsprocessen. På utredningens ståndpunktstagande har även inverkat

det förhållandet, att arbetsgivarna i allmänhet ådagalagt en långt gående förståelse för de svårigheter, som vid arbetslöshet drabba avskedade arbetare. Då det är ovisst, huruvida näringslivets expansion kan komma att fortskrida i samma takt som hittills, föreslår utredningen, att den industriella utvecklingen och industrins produktionsmetoder, särskilt rationaliseringsprocessen, samt industrins behov av arbetskraft, göras till föremål för en kontinuerlig observation, så att kunskapen om utvecklingens tendenser ständigt hålles aktuell. Denna observation innebär icke, att samhället erhåller något inflytande på rationaliseringsprocessen utan allenast, att samhället i tid gör sig underrättat om verkningarna för arbetskraftens vidkommande av rationalisering och liknande företeelser.

Vidgad uppgiftsskyldighet för företagen. En förutsättning för att samhället med framgång skall kunna bekämpa arbetslösheten i alla dess former är, att ingående uppgifter föreligga rörande arbetslöshetens lokalisering, de arbetslösas kvalifikationer och möjligheter att erhålla arbete, rörande förekomsten av arbetstillfällen och arbetsgivarnas krav på den sökta arbetskraften etc. Såsom ett led i åtgärderna att förbättra den nuvarande arbetslöshetsstatistiken föreslår utredningen införande av skyldighet för företagare, som stadigvarande använda minst 20 arbetare, att å varje avlöningsdag lämna uppgift rörande storleken av den sysselsatta arbetskraften samt utbetalad lönesumma. Dessa uppgifter böra insändas till vederbörande huvudkontor för den offentliga arbetsförmedlingen och bearbetas inom socialstyrelsen. Därest så befinnes erforderligt, bör företagare jämväl ha skyldighet att angiva orsakerna till inträffade förändringar i arbetsstyrkans storlek. Därest företagen inom en viss gren av näringslivet regelmässigt sysselsätta ett förhållandevis litet antal arbetare, bör socialstyrelsen äga föreskriva, att jämväl företag, som sysselsätta ett mindre antal arbetare än 20, skola ha att lämna här nämnda uppgifter.

För att sätta samhället i stånd att i tid vidtaga åtgärder för bekämpande av arbetslöshet, som uppkommer i samband med mera betydande driftsnedläggelser, föreslås införande av skyldighet för företagare, som ämna nedlägga driften vid ett arbetsställe, att för det fall minst 50 arbetare och anställda skulle komma att härigenom drabbas av arbetslöshet, om möjligt tre månader i förväg anmäla den tillämnade driftsnedläggelsen till den offentliga arbetsförmedlingen, som skall ha att vidarebefordra anmälan till socialstyrelsen. Därest företagaren önskar, att en dylik anmälan icke skall komma till allmän kännedom, har möjlighet införts att inlämna densamma direkt till socialstyrelsen, varvid anmälan skall åtnjuta sekretesskydd. Vidare föreslås, att företagare, som å ort med föga utbildat näringsliv ämnar igångsätta verksamhet av den omfattning, att för dess bedrivande i regel erfordras minst 50 arbetare och anställda, skall äga skyldighet att inkomma med anmälan härom, därest med fog kan antagas, att verksamheten kommer att upphöra inom begränsad tid.

Centralt arbetsmarknadsorgan. Rationaliseringsutredningen konstaterar frånvaron av varje organ med uppgift att i detalj kontinuerligt följa utveck-

lingen å arbetsmarknaden och i tid meddela Kungl. Maj:t, som har ansvaret för arbetslöshetsåtgärderna, de utvecklingstendenser, som göra sig gällande. Utredningen framhåller, att visserligen har i konjunkturinstitutet tillskapats en institution, som har att följa de konjunkturella förändringarna, men dess arbete ligger mera på det vetenskapliga planet. Detta institut har vidare icke att behandla de aktuella arbetslöshetssituationer, som uppkomma inom olika näringsgrenar eller särskilda orter. Utredningen föreslår inrättandet av ett centralt statligt organ, förslagsvis kallat arbetsmarknadsinstitutet, som skall ha att kontinuerligt följa näringslivets och arbetsmarknadens utveckling. Institutet skall tjänstgöra som ett informerande och rådgivande organ åt chefen för socialdepartementet. Vidare skall institutets allmänna erfarenheter komma de olika verk och myndigheter till del, som ha att träffa avgöranden i frågor rörande arbetsmarknaden. Det bör även kunna verkställa utredningar och avgiva förslag till åtgärder i alla sådana viktigare ärenden, där institutets allmänna förtrogenhet med arbetsmarknaden har betydelse. Då arbetslöshet av större omfattning uppkommit eller hotar uppkomma på en ort eller inom viss näringsgren, bör institutet ha att utarbeta enhetliga planer rörande lämpliga åtgärder. Vidare skall institutet handha den i det föregående berörda observationen av utvecklingen inom industrin.

Generell rätt att giva direktiv rörande olika frågors behandling skall icke tillkomma institutet, utan dylika böra efter från institutet gjorda framställningar meddelas av Kungl. Maj:t. Arbetsmarknadsinstitutets ledning skall utgöras av en styrelse på 7 personer. Ordföranden, som tillika skall vara chef för institutet, bör erhålla expeditionschefs ställning. Övriga ledamöter skola var för sig representera kommerskollegium, socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen jämte väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, arbetslöshetskommissionen samt arbetsgivar- och arbetarparterna. Å institutet skola vara anställda tjänstemän i erforderlig utsträckning.

Förbättrad industriell information. För befordrande av näringslivets expansion framlägger utredningen förslag om inrättande av ett särskilt organ, kallat informationstjänsten, som skall ha att insamla uppslag till ny eller vidgad produktion samt efter sovring och bedömning av det insamlade materialet ställa detta till näringslivets förfogande. Informationstjänstens huvuduppgift skall vara att följa den tekniska utvecklingen med uppmärksamheten särskilt inriktad på nya tillverkningar. Det är avsett att främst förmedla uppslag, som befordra uppkomsten av ny småindustriell eller hantverksmässig verksamhet. Informationskällor skola vara tidskrifter och publikationer samt förbindelser med olika institutioner, näringsidkarorganisationer och enskilda större företag. Institutionen bör äga att utsända egna tjänstemän eller andra till utlandet för att studera ämnesområden, som äro av intresse för det svenska näringslivet. Vidare bör kommerskollegii stipendieverksamhet utvidgas och förenas med skyldighet för stipendiaterna att tillhandahålla informationstjänsten uppgifter av värde för landets näringsliv. Därest arbetslöshet av större omfattning uppkommer inom viss ort, bör informationstjänsten ha att överväga, vilken ny

verksamhet som lämpligen skall kunna igångsättas i denna. Informationstjänsten bör vidare biträda vid behandling av ärenden rörande lån och subventioner.

Lån och subventioner. Utredningen har övervägt, huruvida möjligheter föreligga att åstadkomma en utvidgning av näringslivet genom ökad låne- och subventionsverksamhet men funnit sig i stort sett icke kunna förorda en ytterligare utvidgning utöver den verksamhet, som för närvarande bedrives. Enligt utredningen bör sociallån i regel icke beviljas företag inom näringsgrenar, där flera företagare konkurrera. Annorlunda är förhållandet, då det gäller startande av en helt ny och för landet betydelsefull verksamhet. Igångsättande av ny verksamhet bör visserligen i regel ske under tagande av de risker, som härmed äro förenade, men igångsättandet av en tidigare icke inom landet förekommande produktion kan ibland vara förenat med så stora risker, att en dylik verksamhet icke skulle komma till stånd utan stöd från statens sida.

Effektivisering av den offentliga arbetsförmedlingen. Frågan om möjligheten att effektivisera verksamheten vid den offentliga arbetsförmedlingen har varit föremål för överväganden. Utredningen uttalar principiellt, att den anser ett förstatligande av arbetsförmedlingen vara att eftersträva. Då emellertid socialstyrelsen har att verkställa en utredning, i vilket sammanhang frågan om förstatligande även kommer att upptagas, har rationaliseringsutredningen icke närmare ingått på detta problem. För effektivisering av den interlokala förmedlingen föreslår utredningen olika åtgärder, vilka kunna vidtagas oberoende av om arbetsförmedlingen förstatligas eller ej. Det föreslås sålunda, att socialstyrelsen skall utrustas med särskild arbetskraft för interlokal förmedling. Då svårare arbetslöshetssituationer uppkommit eller hota att uppkomma å en ort, bör socialstyrelsen äga att i olika hänseenden ingripa och vidtaga de förmedlingsåtgärder läget kan kräva. Arbetsförmedlingens lokala utrustning bör stärkas genom att en särskild tjänsteman tillsättes vid olika huvudkontor för handhavande av den ambulatoriska förmedlingsverksamheten. Socialstyrelsen bör överväga åtgärder för stärkande av personalen inom arbetsförmedlingen i kvalitativt hänseende. En tänkbar utväg är, att staten anordnar särskilda kurser för arbetsförmedlingstjänstemännen och att genomgång av dessa fordras för vinnande av befordran till högre tjänsteställning. Socialstyrelsen bör vidare erhålla uppdrag att avge förslag till åtgärder åsyftande nödig utbyggnad av anstaltsnätet och om inrättandet av konsultationsavdelningar för äldre arbetssökande. Vidare föreslås höjt statsbidrag till resekostnader samt införande av statsbidrag till flyttningskostnader.

Förbättrad arbetslöshetshjälp för vissa kategorier arbetslösa. De ovan nämnda åtgärderna ha syftat till att motverka uppkomsten av arbetslöshet. Utredningen har även föreslagit vissa förbättringar i den nuvarande arbetslöshetshjälpen. Den har övervägt frågan om frivillig eller obligatorisk försäkring men ansett, att då den frivilliga försäkringen infördes så sent som den 1 janu-

ari 1935, möjligheterna att inom denna vinna allmännare anslutning först borde prövas, innan eventuell övergång sker till obligatorisk försäkring. Socialstyrelsen bör pröva, vilka åtgärder som böra vidtagas för vinnande av en allmännare anslutning till den frivilliga försäkringen.

Utredningen har i enlighet med sitt uppdrag haft att till prövning upptaga frågan om i vad mån ersättning bör tillförsäkras utrationaliserade arbetare. Utredningen har icke ansett sig kunna föreslå införande i lag av reglerad ersättningsskyldighet för företagare gentemot avskedad arbetskraft. Emellertid anser utredningen, att i sådana fall, då kravet på bistånd från företagarnas sida med särskild styrka gör sig gällande, staten bör kunna lämna sin medverkan till ersättningsfrågans lösande. Särskilt därest företag igångsättas å orter med ensartat näringsliv, bör företagaren åtaga sig viss ersättningsskyldighet mot den arbetskraft, som vid driftens eventuella upphörande saknar möjlighet att på annat håll vinna utkomst. För åstadkommande av dylika åtaganden från företagarnas sida bör arbetsmarknadsinstitutet i mån av behov lämna medverkan.

Utredningen har icke ansett sig böra förorda någon särskild form av arbetslöshetshjälp åt utrationaliserade arbetslösa eller åt arbetare, som drabbas av avskedande vid driftsnedläggelser. Då emellertid av utredningens undersökningar framgår, att den äldre arbetskraften vid avsked drabbas av långvarigare arbetslöshet än den yngre, föreslås, att den nuvarande frivilliga försäkringen utvidgas, så att de erkända arbetslöshetskassorna erhålla rätt att utöka understödstiden för de äldre med högst 90 dagar. För de merkostnader, som härigenom uppkomma, föreslås ett förhållandevis högt statsbidrag, så att kassamedlemmarna endast skulle bära en mindre del av denna utvidgning av försäkringen.

En kategori arbetare, som särskilt vid driftsnedläggelser hårt kunna drabbas av arbetslöshet, är egnahemsägarna. Utredningen föreslår, att egnahemsägare, som oförvållat drabbas av arbetslöshet och till följd av oförmåga att gälda förfallna räntor och amorteringar hotas av exekutiva åtgärder, skola kunna erhålla s. k. hjälplån. Dock bör dylik hjälp lämnas allenast då sannolikhet föreligger för egnahemsägare att i hemorten åter erhålla arbetsanställning. Är så icke fallet, böra de i stället hjälpas till anställning å annan ort. Sålunda föreslår utredningen, att, därest innehavet av eget hem åsamkar arbetslös egnahemsägare väsentliga svårigheter att antaga ny anställning å annan ort, han skall kunna erhålla hjälp vid avyttringen av det egna hemmet. Det föreslås, att egnahemsägare, som i samband med en dylik överflyttning till annan ort drabbas av förluster vid fastighetens försäljning, i särskilda fall skola erhålla förlusterna till 60 % täckta med statsmedel.

Rationaliseringens inverkan på olycksfall och ohälsa. Utredningen har jämväl haft att överväga rationaliseringens inflytande å olycksfall och ohälsa i industriellt arbete. Rationaliseringen anses i allmänhet ha minskat olycksfallsrisken. I vissa fall har dock särskilt vid genomförande av mera omfattande rationaliseringsåtgärder en ökad olycksfallsfrekvens temporärt givit sig

till känna. Då vissa frågor i samband med större omläggningar i industriell drift komma att behandlas av 1938 års arbetarskyddskommitté, har utredningen icke ansett sig böra föreslå särskilda åtgärder för detta område. Rationaliseringen har stundom verkat stegrande å trötthetен hos arbetare och anställda. Med hänsyn härtill hemställer utredningen, att riksförsäkringsanstalten erhåller i uppdrag att i samråd med statens institut för folkhälsan verkställa undersökning rörande olycksfallens fördelning på olika tider av arbetsdagen.

Frågan rörande ohälsa i arbete såsom en följd av rationaliseringsåtgärder har utredningen icke ansett sig kunna upptaga till närmare prövning. Det torde nämligen åvila statens institut för folkhälsan att planlägga och utföra sådana särskilda undersökningar rörande rationaliseringens verkningar med avseende å ohälsa i arbete, som kunna vara erforderliga. Enär den nuvarande sjukkassestatistiken icke kan läggas till grund för en mera allmän undersökning av statistisk natur rörande rationaliseringens verkningar i sjuklighetsavseende hemställes, att åtgärder måtte träffas för erhållande av en fullgod sjukkassestatistik.

Vissa andra överväganden. Utredningen diskuterar, huruvida man skulle kunna motverka arbetslösheten genom en generell sänkning av pensionsåldern eller införande av en förkortad arbetstid. Utredningen finner sig emellertid ur de synpunkter utredningen haft att företräda böra avvisa alla generella åtgärder i antydd riktning; det måste nämligen alltid framstå såsom ett samhällsintresse, att så stor del som möjligt av de arbetsföra samhällsmedborgarna deltager i produktionen. Likaledes avvisas tanken att bereda den manliga och ogifta kvinnliga arbetskraften ökade arbetsmöjligheter genom införande av restriktioner för ianspråktagande av gift kvinnlig arbetskraft.

Utredningen har även beaktat frågan rörande yrkesutbildningen men med hänsyn bland annat till att dessa frågor varit föremål för utredning på annat håll icke närmare ingått på dessa.

Tore Hessler.

Förslag till lag om reglering av hembiträdenas anställnings- och arbetsförhållanden.

Hembiträdesutredningens andra betänkande.

De anställda, vilka yrkesmässigt utföra arbete för hemmens räkning — hembiträdena — utgöra en betydande kår. Enligt 1930 års folkräkning utgjorde de i lanthushåll anställda hembiträdena omkring 70 000 och de i städer och stadsliknande samhällen anställda 120 000. Denna hembiträdeskår, utgörande sammanlagt 190 000 personer, torde under 1930-talet ha till numerären undergått endast jämförelsevis obetydliga ändringar.

Arbetsförhållandena inom kåren ha först under detta årtionde blivit föremål för uppmärksamhet från statsmakternas sida. Sedan motioner väckts vid 1931 och 1932 års riksdagar bland annat om utredning av hembiträdenas arbetsförhållanden, tillsattes i medio av 1933 på förslag av dåvarande socialministern särskilda sakkunniga, den s. k. hembiträdesutredningen. Socialministern anförde därvid, att arbetstiden för hembiträdena vore i många fall oskäligt lång, att avsaknaden av bestämda fritider vore påfallande och att bostadsförhållandena lämnade mångenstädes mycket övrigt att önska. Dessa förhållanden i och för sig och måhända ännu mera i relation till förhållandena inom andra arbetsområden försvårade rekryteringen av kvalificerad arbetskraft till det husliga arbetet. Redan vid årsskiftet 1933/1934 förelåg beslut om anordnande av en statistisk undersökning av förhållandena bland s. k. stadshembiträden, en undersökning, som verkställdes av socialstyrelsen och förelåg färdig på hösten 1936.[1] Hembiträdesutredningen avgav i april 1937 sitt första betänkande med förslag till utbildning av hembiträden;[2] förslag i ämnet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. På hösten samma år igångsattes ytterligare en undersökning av socialstyrelsen beträffande arbetsförhållandena inom det husliga arbetet å landsbygden; denna undersökning blev offentliggjord i april 1939.[3]

Hembiträdesutredningens andra betänkande med förslag till lag om reglering av anställnings- och arbetsförhållandena inom det husliga arbetet, vars huvudpunkter här skola refereras, avlämnades den 9 juni 1939 (Statens off. utr. 1939: 15). Betänkandet är undertecknat av byråchefen E. Thulin (de sakkunnigas ordförande), fru Mix Anker Braathen, fröken Hanna Grönvall, riksdagsledamoten fru Olivia Nordgren, riksdagsmannen P. Gustafsson och hovrättsassessorn Rolf Dahlgren, den sistnämnde i egenskap av sekreterare åt de sakkunniga.

[1] Arbetsförhållandena inom det husliga arbetets område. Sveriges off. stat. Stockholm 1936.
[2] Betänkande och förslag i fråga om utbildning av hembiträden. Statens off. utr. 1937: 16.
[3] Arbetsförhållandena inom det husliga arbetet på landsbygden. Sveriges off. stat. Stockholm 1939. Referat i Soc. Medd. årg. 1939, sid. 262.

Behovet av arbetsförhållandenas reglering på det husliga området. De sociala skäl, som överhuvud framtvingat den moderna arbetstidslagstiftningen, gälla även beträffande hembiträdesyrket. Arbetstiden för denna yrkesgrupp är, såsom allmänt är känt och genom de av socialstyrelsen företagna undersökningarna ytterligare bestyrkts, icke blott ovanligt lång utan även i hög grad obestämd. Enligt utredningen uppgår nämligen den dagliga bruttoarbetstiden till i genomsnitt icke mindre än 12 à 13 timmar. Att hembiträdena vid sådant förhållande i stor utsträckning gå miste om de sociala och kulturella fördelar, som genom lagstiftningen tillförsäkrats de flesta andra arbetargrupper, ligger i öppen dag. Men det är icke blott av sociala skäl, som en reglering av hembiträdenas arbetsförhållanden är påkallad. Den är i lika hög grad påkallad av hänsynen till yrket såsom sådant. Det är nämligen svårt att under nuvarande förhållanden ernå en tillfredsställande rekrytering av yrket. Det industriella arbetet är reglerat med hänsyn till arbetstidens längd, men arbetet i hemmen saknar en sådan rättslig reglering. Det är därför naturligt, att hembiträdesyrket anses stå i en särställning, som ur arbetstagarens synpunkt innebär en deklassering av detsamma.

Under utredningens gång har man kommit till det resultatet, att mycket stora svårigheter föreligga för att på det husliga arbetet tillämpa en arbetstidslagstiftning av sådan typ som den allmänna åttatimmarslagen. Skall en reglering komma till stånd, bör den därför utformas på ett mindre ingripande sätt, under beaktande av det husliga arbetets egenart.

Lagförslag. En lagstiftning för det husliga arbetets område kan utformas efter flera linjer. Hembiträdesutredningen har utmönstrat en lagstiftning av tvingande natur kombinerad med övervakning. Med hänsyn till de egenartade förhållandena i hemmen, det stora antalet arbetsplatser m. m. anses en lagstiftning av denna typ ogenomförbar. Utredningen har utarbetat två förslag, det ena byggt på att bestämmelserna skola vara tvingande och av samma typ som semesterlagen, det andra att lagstiftningen skall vara dispositiv och sålunda tillämpas endast om parterna äro ense om att ingå ett s. k. normalkontrakt för hembiträde, innehållande bestämmelser, varigenom arbetsförhållandena regleras. Lagförslaget med tvingande bestämmelser men utan övervakning kallas i det följande för huvudförslaget, enär till detta ansluta sig fyra av utredningens ledamöter. Det andra lagförslaget kallas i det följande normalkontraktsförslaget. Till detta har i första hand anslutit sig en ledamot och utredningens övriga fyra ledamöter ha förklarat sig ansluta sig till detta, därest huvudförslaget skulle slutligt avböjas.

Såväl huvudförslaget som normalkontraktsförslaget innehålla i det stora hela samma bestämmelser om arbetsavtalets ingående, fritids- och ledighetsbestämmelser och de övriga bestämmelser, som ansetts böra upptagas i en lagstiftning under nuvarande förhållanden.

Enligt huvudförslaget skall den nya lagstiftningen ej bliva tillämplig å medlem av arbetsgivarens familj, ej heller å husföreståndarinna eller annan därmed jämförlig arbetsledare i hushåll, där hembiträde är anställt, ej heller

å hushållerska eller annan, som självständigt sköter hem i husmors ställe, liksom ej heller å examinerad barnsköterska.

En reglering av arbetsförhållandena, såvitt det är fråga om arbetstidens längd, kan vinnas på tvenne olika vägar. Man kan åstadkomma en reglering i direkt form av arbetstiden, varvid i lagen uttryckligen angives, huru lång den dagliga arbetstiden får vara. Men man kan också indirekt reglera arbetstiden, varvid arbetstidens längd icke fixeras i vidare mån, än att vissa minimifritider angivas, som arbetstagaren under alla förhållanden skall äga tillgodonjuta. Det sistnämnda förfaringssättet är det minst ingripande. Hembiträdesutredningens förslag om en fritidslagstiftning motiveras bland annat därmed, att förevarande område är för lagstiftningen nytt, varför man helt naturligt bör gå fram mera varsamt. Enligt bägge förslagen, såväl huvudförslaget som det alternativa förslaget, skall sålunda den ordinarie arbetstiden, ändå att annat förbehåll skett, sluta senast kl. 19. Vad beträffar särskilt lanthushållen må dock, när avtal därom träffats, ordinarie arbetstiden för månaderna april—september sluta senast kl. 20. Enligt gällande sedvänjor är den vanligast förekommande tidpunkten för det dagliga arbetets slut för såvitt stadshushållen angår kl. 19—20. För lanthushållen förekommer dock en viss förskjutning efter årstiderna, så att arbetet på sommaren utsträckes längre men i gengäld slutar tidigare vintertid. Vilken sluttid, som bör bestämmas vid en reglering lagstiftningsvägen, lär vara en ren avvägningsfråga. Hembiträdets arbetstid måste med nödvändighet sluta senare än vad de förvärvsarbetande familjemedlemmarna i allmänhet sluta, men den ordinarie arbetstiden för hembiträdet bör icke sluta så sent, att hembiträdets kvällsledighet blir oskäligt beskuren.

Det har givetvis icke ansetts vara möjligt att förbjuda s. k. övertidsarbete, men dylikt övertidsarbete får förekomma endast i den mån bägge parterna äro ense och avtal därom träffats. För utförande av övertidsarbete skall utgå särskild ersättning, s. k. övertidsersättning, ändå att annat förbehåll skett; dock må övertidsersättningen, när parterna äro därom ense, utbytas mot en mot övertiden svarande ledighet å ordinarie arbetstid. De sakkunniga ha i sitt betänkande utförligt uppehållit sig vid detta spörsmål. I detta sammanhang må allenast erinras om, att de sakkunniga skilt mellan två slags övertidsarbeten, nämligen husligt arbete i egentlig mening, såsom matlagning, städning och diskning å ena sidan samt å andra sidan hjälp med passning av barn och vissa därmed jämförliga förhållanden. Särskilda bestämmelser ha sålunda träffats med avseende å dylik s. k. vakttjänst. Det har nämligen icke synts tilltalande, att en familj med barn skulle av lagen tvingas betala övertidsersättning för den med uppsikten över barnen förenade vakttjänsten, som egentligen endast innebär, att hembiträdet skall vara till hands, om så behövs. Det har emellertid icke ansetts kunna komma i fråga att föreskriva skyldighet för vederbörande hembiträde att gratis utföra vakttjänst. Den framkomliga vägen synes vara, att lagstiftningen helt överlåter åt kontrahenterna att ordna sitt ifrågavarande mellanhavande. Vill hembiträdet åtaga sig vakttjänst en eller annan kväll i veckan utan särskild gottgörelse, bör lagen sålunda icke lägga något som helst hinder i vägen.

I de framlagda lagförslagen föreslås, att hembiträde skall åtnjuta fritid under minst följande tider, nämligen var tredje söndag eller annan allmän helgdag, därvid fritiden skall räknas från ordinarie arbetstidens slut föregående dag till tidpunkten för arbetets början påföljande dag, en vardag varje vecka efter kl. 14 samt den 1 maj efter kl. 13, för såvitt fritid nämnda dag ej åtnjutes på grund av att söndagsfritid kommer i fråga. Söndagsfritiden skall emellertid, om särskilt avtal därom träffas, kunna förläggas till varannan sön- eller helgdag och avse tiden från kl. 13 till tidpunkten för arbetets början påföljande dag. Vad som föreslagits i fråga om söndagsledighet och vardagsledighet innebär ett lagfästande av sedvänjor, som under det senaste årtiondet i allt större utsträckning accepterats från husmödrarnas sida. Ha kontrahenterna överenskommit om fritidens förläggning på visst sätt, kan ändring därutinnan ske, när parterna äro därom ense i det särskilda fallet och fritiden må då utbytas mot motsvarande ledighet å annan tid. Innefattar ett avtal, som träffats mellan kontrahenterna, mindre förmåner för hembiträdet än som angives i lagen, är avtalet i sådan del ogillt.

Bland de övriga spörsmål, som upptagits i den föreslagna lagstiftningen, märkes främst frågan om en fastare reglering av själva anställningsavtalet och tiden för dess varaktighet. Är avtalet ingånget för viss tid och har det ej uppsagts senast fjorton dagar före avtalstidens slut, skall det enligt lagförslaget anses förlängt på en månad för varje gång, där ej annat överenskommes. Är ej överenskommelse träffad om bestämd anställnings- eller uppsägningstid, skall fjorton dagars uppsägningstid gälla. Arbetsgivaren skall dock äga rätt att uppsäga avtalet till omedelbart upphörande under vissa i förslaget angivna omständigheter (om hembiträdet i väsentlig mån åsidosatt sina skyldigheter, lider av tuberkulos eller könssjukdom i smittosamt skede, är hemfallet åt sedeslöst leverne eller under de sistförflutna fem åren begått brott, varför hon dömts till urbota straff). Hembiträdet föreslås också äga rätt att uppsäga avtalet till omedelbart upphörande under vissa omständigheter (om lönen ej utbetalas inom två söckendagar från förfallodagen, om hembiträdet ej erhåller tillbörlig kost och bostad, om arbetsgivaren eller dennes make i väsentlig mån åsidosätter sina skyldigheter mot biträdet, om arbetsgivaren eller någon av husfolket lider av nyssnämnda sjukdomar eller om hushållet avflyttar varaktigt till annan ort). Vidare föreslås beträffande hembiträdets bostad — där sådan ingår som löneförmån — ett stadgande, att hembiträdet skall äga rätt till bostadsutrymme av beskaffenhet som i hälsovårdsstadgan är för boningsrum föreskrivet, även om annat överenskommits. Har hembiträdet tillförsäkrats eget rum, äger hon bruka detsamma utan intrång av arbetsgivaren eller dennes familj.

Är hembiträdet i arbetsgivarens hus och kost föreslås, att hon vid sjukdom skall äga rätt till bostad, kost och nödig personlig tillsyn hos arbetsgivaren så länge avtalet består och för såvitt hon icke intagits på sjukvårdsinrättning. Upphör avtalet, äger hembiträdet likväl åtnjuta de förmåner, som nu nämnts, tills hon utan fara för hälsan kan flyttas från arbetsgivarens hus.

Förbehåll mot dessa stadganden skola vara utan verkan. För arbetsgivaren föreslås rätt att av hembiträdet återkräva eventuella utgifter för sjukvård.

Hembiträdets kontanta lön skall utbetalas sista söckendagen varje kalendermånad, om ej annat överenskommits.

I såväl huvudförslaget som normalkontraktsförslaget äro meddelade särskilda bestämmelser rörande minderårigt hembiträde, d. v. s. hembiträde, som ej fyllt 16 år. För de minderåriga hembiträdena skola gälla samma bestämmelser som för vuxna hembiträden, men därutöver gäller, att minderårigt hembiträde icke må användas till arbete å övertid utöver 7 timmar i veckan. Arbetsgivaren får icke använda minderårigt hembiträde till arbete på sådant sätt, att hembiträdets användande kan anses medföra fara för olycksfall eller för överansträngning eller medföra annan menlig inverkan på hembiträdets hälsa eller kroppsutveckling; ej heller så att användandet kan anses för hembiträdet medföra våda i sedligt avseende. Arbetsgivaren skall vidare tillse, att minderårigt hembiträde beredes de raster i arbetet, som med hänsyn till de nyssnämnda bestämmelserna äro erforderliga.

Slutligen innehåller den föreslagna lagen stadganden om arbetsbetyg och dess innehåll, om skadeståndsskyldighet för parterna m. m.

Därest detta första försök till rättslig reglering av arbetsförhållandena befinnes slå väl ut, bör man i en framtid upptaga till övervägande frågan om tagande av ytterligare steg till ett likställande av hembiträden med övriga arbetargrupper, framhåller utredningen. De lagstiftningsförslag, som framläggas, äro därför att uppfatta såsom en lämplig första etapp, och har lagstiftningen förordats skola erhålla allenast en provisorisk giltighet av tre år.

Såsom redan förut antytts, är hembiträdesutredningens utlåtande icke enhälligt. En av ledamöterna, fru Nordgren, har dels yttrat sig gentemot vissa detaljbestämmelser, vilka i den föregående redogörelsen lämnats åsido, dels yrkat en annan uppställning av det alternativa förslaget. Herr Gustafsson har för sin del icke velat biträda huvudförslaget om en tvingande lagstiftning utan förordat det alternativa förslaget fastän i en något annan utformning än den majoriteten föreslagit.

E. Thulin.

Konjunkturläget våren 1939.

I sin rapport över »konjunkturläget våren 1939»[1] anför konjunkturinstitutet avslutningsvis, att vid ett bedömande av de aktuella konjunkturtendenserna förbehåll måste göras för extrema förändringar i det internationella läget. Redan ett tillstånd, liknande det nuvarande, med växlande krigsrisk och växande rustningar, rymmer inom sig betydande ovisshetsmoment. En stark skärpning av krigsrisken skulle kunna få förlamande verkningar på vårt lands näringsliv, som icke upphävdes av en ökad stimulans från rustningarna i olika länder. Med högre grad av visshet kan ett omdöme om utvecklingsmöjligheterna endast fällas med det förbehållet, att inga mera väsentliga förändringar inträda i det internationella politiska läget. Den under denna förutsättning förväntade stabiliteten i den totala exportvolymen synes i förening med en oförändrad nivå hos de industriella investeringarna, en sannolik tillväxt av bostadsproduktionen och en möjlig fortsatt stegring av levnadsstandarden bilda ett tillräckligt underlag för en hävdad högkonjunktur i Sverige även under återstoden av innevarande år.

I anknytning till konjunkturrapporten har det ansetts önskvärt att ställa in den nuvarande konjunktursituationen i ett perspektiv på något längre sikt. I detta syfte har till rapporten anknutits en undersökning av vissa strukturella inslag i de senare årens ekonomiska utveckling, utförd av docenten Ingvar Svennilson.[2] I strukturundersökningen klargöres den snabba utvecklingen av hemmamarknadskonjunkturen sedan år 1929, och en analys framlägges av betingelserna för denna utveckling. Uppmärksamheten inriktas därvid framför allt på utvecklingen av byggnadsverksamheten samt den tendens mot ökad självförsörjning, som gjort sig gällande efter år 1931.

Efter en internationell översikt, vari bl. a. framhålles att rustningarna på grund av vissa samverkande omständigheter icke haft de verkningar på den internationella konjunkturutvecklingen, som bruka förknippas med en våg av investeringar under ett konjunkturuppsving av vanlig typ, övergår konjunkturrapporten till utvecklingen i Sverige.

De förbättringar, som sedan sistlidna höst inträtt i konjunkturläget utomlands, ha varit tillräckligt stora för att hejda nedgången i den totala exportvolymen. Därmed har den tydligast framträdande anledningen till en konjunkturförsämring i Sverige undanröjts, åtminstone på kort sikt. Det ter sig däremot ytterst ovisst, om en mera avsevärd stegring av exportvolymen skall kunna komma till stånd. En fortsatt upprustning kan visserligen tänkas tvinga de upprustande länderna att, i den mån knapphet på varor och tjänster uppstår, i växande utsträckning göra inköp i utlandet. Sär-

[1] Meddelanden från Konjunkturinstitutet Ser. A: 4.
[2] Meddelanden från Konjunkturinstitutet Ser. B: 1.

skilt vår järn- och maskinindustri samt i viss mån även vår malmbrytning borde kunna dra fördel av en sådan utveckling. Redan det förhållandet, att motsvarande industrier i de upprustande länderna i allt större utsträckning tagas i anspråk för rustningsändamål, borde öka de svenska industriernas konkurrensförmåga. Statliga ekonomiska ingripanden i de upprustande länderna kunna emellertid helt förtaga verkningarna på vår export av ökade rustningsutgifter. För att förhindra en försämring av sin handelsbalans kunna länderna i fråga antingen skära ned importen av ur krigsberedskapssynpunkt mindre viktiga varor eller parallellt med rustningarna genomföra en exportoffensiv. Stimulansen från rustningarna åt vissa svenska exportvaror skulle då kunna mer än motvägas av en nedgång av exporten av andra varuslag. Sannolikheten för att sådana hinder skola resas för vår export skulle antagligen vara mindre, om i Förenta staterna ett varaktigt uppsving inträdde, som medförde ett allmänt uppsving i den internationella handeln. De direkta verkningarna på den svenska exportindustrin av ett amerikanskt uppsving kunna däremot endast så småningom göra sig gällande, då en justering av lagerställningen för pappersmassa måste ske, innan produktionen för amerikansk räkning kan ökas mer väsentligt.

Den av rustningarna påverkade konjunkturutvecklingen utomlands kan sålunda genom sin inverkan på exporten knappast väntas skapa mer än ett stabilare underlag för den svenska hemmamarknadskonjunkturen.

För ett fortsatt konjunkturuppsving måste därför de inre konjunkturfaktorerna tillmätas den största betydelse. Ökningen av de svenska försvarsutgifterna har hittills icke uppnått en sådan storleksordning, att de kunna väntas mer än svagt bidraga till en konjunkturförbättring; de totala statliga utgifterna kunna dock under det närmaste året väntas överskjuta de verkliga inkomsterna, vilket vid nuvarande läge på kapitalmarknaden bör innebära, att genom den statliga verksamheten ett köpkraftstillskott skapas. Avgörande för ett fortsatt uppsving av hemmamarknadskonjunkturen blir utvecklingen av den dominerande sektor av det fria näringslivet, som är inriktad på produktion för hemmamarknaden. Karakteristiskt för konjunkturläget är, att en uppsvingstendens utgående från denna marknad sannolikt måste räknas som den enda möjliga bäraren av en fortsatt förbättring av konjunkturläget under innevarande år, men att en sådan uppsvingstendens, om den gör sig gällande, icke längre behöver befaras bli neutraliserad av en fallande export.

Den svenska industriproduktionen har nu, efter en tillbakagång från slutet av år 1937 till mitten av år 1938, åter stigit till 1937 års toppnivå. Till en del förklaras detta omslag i utvecklingen därav, att nedgången av exporten avbrutits. Till det förnyade uppsvinget har direkt bidragit den återhämtning efter stockningskrisen under 1937, som ägt rum i vissa industrier, speciellt järn- och textilindustrierna, sedan slutet av sommaren 1938. Såvida icke en prisstegring av samma slag som 1936—1937 framkallar en spekulativ ökning av lagren över deras normala nivå — vilket synes mindre sannolikt — kan påfyllningen av lagren så småningom väntas upphöra och pro-

duktionens av återhämtningen betingade tillväxt i dessa industrigrenar bör i samma mån avmattas.

Avbrottet sedan mitten av år 1937 i tillväxten av den totala svenska industriproduktionen följde efter en lång period av snabb expansion. Det kunde då te sig naturligt, att vissa för den ekonomiska utvecklingen kännetecknande retardationsföreteelser skulle framträda; av särskild betydelse är i detta sammanhang, att omfattningen av den industriella investeringsverksamheten är beroende av den förväntade tillväxten av industriproduktionen.

Den totala industriproduktionens utvecklingstendens kan emellertid i nuvarande konjunkturläge icke betraktas som utslagsgivande för den industriella investeringsverksamheten, eftersom produktionsutvecklingen i de olika industrierna är långt ifrån enhetlig. Produktionen i vissa industrigrenar har stigit över 1937 års nivå och visar en tendens till fortsatt tillväxt. Investeringarna på dessa områden äro så kapitalkrävande, att därigenom nedgången i investeringsverksamheten på andra områden med oförändrad eller minskad produktion synes komma att uppvägas under innevarande år. Till stabiliteteten i industrins investeringsverksamhet torde särskilt bidra, att industriföretagen under den långvariga högkonjunkturen kunnat bygga upp en stark likviditetsställning, varigenom finansieringen av investeringsverksamheten i växande grad underlättats.

Även bostadsbyggandets utveckling måste ställas i samband med industrikonjunkturen. Nettoinflyttningen till städerna upphörde under år 1938 att växa — sannolikt under inflytande av den långsammare industriella utvecklingen — och därmed ha betingelserna för bostadsproduktionens utveckling förändrats. Bostadsproduktionen under år 1938 företer också drag, som tyda på en större labilitet än tidigare. För den totala bostadsproduktionen synes man dock kunna räkna med en fortsatt stark stegring under år 1939. Till denna gynnsamma utveckling torde bidra den förskjutning i bostadsefterfrågan mot högre standard, som framträtt under de senaste åren som en försenad följd av den gynnsamma inkomstutvecklingen under högkonjunkturen.

Av sist angivna skäl är det slutligen tänkbart, anföres i rapporten, att konsumtionsvaruindustrierna och särskilt sådana, som producera varaktiga konsumtionsvaror, även i fortsättningen skola kunna öka sin avsättning med gynnsamma återverkningar på det allmänna konjunkturläget.

Kortare meddelanden.

Förekomsten av varaktig arbetsoförmåga. Resultaten av de vid den partiella folkräkningen i mars 1936 inhämtade uppgifterna om varaktig arbetsoförmåga föreligga sedan någon tid i en av statistiska centralbyrån utgiven publikation (Särskilda folkräkningen 1935/36, del V. Arbetsoförmåga och arbetslöshet. Sveriges off. stat. Stockholm 1939).[1] Uppgifterna avse personer i åldern 16—66 år. Dessa tillfrågades av folkräknarna, huruvida hel eller partiell varaktig arbetsoförmåga förelåg. Arbetsoförmågan är härvid fattad i ekonomisk-social mening i huvudsaklig överensstämmelse med folkpensioneringslagens ifrågavarande bestämmelse (2 §): varaktig oförmåga — på grund av sjukdom, lyte el. dyl. — att försörja sig genom eget arbete. Det bör dock understrykas, att uppgifterna endast grunda sig på uppgiftslämnarnas och folkräknarnas personliga uppfattning av huruvida och i vad mån arbetsoförmåga förefanns. Givet är, att ett sådant material måste kännetecknas av vissa brister, vilket särskilt torde gälla den tämligen svåravgränsade partiella arbetsoförmågan. I fråga om uppgifternas bearbetning må framhållas, att såsom aktiva yrkesutövare betecknade personer givetvis i regel icke ansågos kunna vara helt och varaktigt arbetsoförmögna.

Av samtliga i den partiella folkräkningen ingående personer i åldern 16—66 år, 880 757, voro enligt de erhållna uppgifterna 20 385, 2·3 %, att anse som helt och 41 884, 4·8 %, som delvis oförmögna till arbete. Sammanlagt skulle alltså 7·1 % av befolkningen i arbetsför ålder vara i högre eller lägre grad arbetsoföra. Totala antalet sådana personer kan — med hänsyn till att folkräkningen omfattade omkring $^1/_5$ av rikets folkmängd — för riket som helhet beräknas till i runt tal 100 000 helt och 200 000 delvis arbetsoförmögna, eller tillhopa c:a 300 000 personer.

Relativa antalet arbetsoförmögna personer är större på landsbygden än i städerna, 8·0 resp. 5·5 % av befolkningen. Detta förhållande torde stå i samband med »flykten från landsbygden». Mindre arbetsföra personer flytta sålunda i regel icke in till städerna med deras mer krävande arbetsmarknad; många personer, som på äldre dagar fått sin arbetskraft nedsatt, återflytta å andra sidan till landsbygden. Arbetsoförmågan synes vara mest utbredd i sydöstra Sverige, särskilt i Blekinge, och dessutom vara jämförelsevis vanlig i Norrland. Vid tolkningen härav bör observeras, att sydöstra Sverige sedan decennier tillbaka varit ett utpräglat utflyttningsområde. Vidare kunna olikheter i klimat- och naturförhållanden m. m. mellan olika landsdelar förmodas ha en icke ringa inverkan på invaliditetens utbredning. Detta gäller särskilt de reumatiska och tuberkulösa folksjukdomarna, som ju äro i hög grad invalidiserande, möjligen också barnförlamningen.

Kvinnorna äro i större utsträckning än männen belastade av invaliditet. Eftersom såväl lytesförekomsten som olycksfallsfrekvensen överväger för männens vidkommande, måste denna iakttagelse tolkas så, att kvinnorna i regel äro något mindre motståndskraftiga mot invalidiserande sjukdomar. Av naturliga skäl ökas förekomsten av arbetsoförmåga starkt med levnadsåldern; ej mindre än 71·2 % av de helt arbetsoförmögna och 73·7 % av de delvis arbetsoföra tillhöra åldrarna 40—66 år. Vad gifta och ogifta angår, förefinnas avsevärda olikheter, även sedan inverkan av skillnaden i åldersfördelning eliminerats. Procenttalen i vad avser total invaliditet äro: ogifta 4·4, gifta 1·2 samt förut gifta 3·1; i fråga om partiell invaliditet äro motsvarande tal 6·5, 3·7 och 6·7 %. Det relativt ringa antalet invalider bland de gifta sammanhänger uppenbarligen med invalidernas lägre giftermålsfrekvens.

Vad slutligen förekomsten av partiell invaliditet bland olika yrkesutövargrupper beträffar, må här blott nämnas, att 12·4 % av de självständiga hantverkarna utan lejd hjälp och 7·4 % av företagarna i jordbruk med binäringar uppgivit nedsatt arbetsförmåga. Lägst är denna frekvens inom funktionärsgruppen — 1·5 %.

Arne Hillbo.

[1] Ett referat av den del av publikationen, som berör arbetslösheten, infördes i föregående nummer av denna tidskrift (Soc. Medd. årg. 1939, sid. 339).

Försäkringstjänstemännens löneförhållanden. På uppdrag av försäkringstjänstemannaföreningen har aktuarien i Stockholms stads statistiska kontor Nils Lagerström utfört en statistisk undersökning angående försäkringstjänstemännens löneförhållanden m. m. under år 1937. En redogörelse för undersökningens omfattning och resultat har nu offentliggjorts i en av försäkringstjänstemannaföreningen utgiven publikation, »Försäkringstjänstemännens löneförhållanden m. m.». Ur denna publikation ha följande uppgifter hämtats.

Undersökningens material utgöres av uppgifter avseende 1 930 anställda hos 58 olika försäkringsbolag. Då enligt försäkringsinspektionens beräkningar hela antalet försäkringsanställda år 1937 uppgick till omkring 4 200 personer, skulle undersökningen alltså omfatta c:a 45 % av det faktiska antalet försäkringstjänstemän. De flesta uppgiftslämnarna voro bosatta i Stockholm och Göteborg. Av det redovisade antalet tjänstemän voro 754 män och 1 176 kvinnor. Av de förra voro 40 % ogifta och av de senare 90 %.

För de manliga anställda var medianinkomsten (inkomsten »i mitten») 4 811 kr. och genomsnittsinkomsten 5 535 kr. Motsvarande inkomstsiffror för kvinnorna voro resp. 3 194 och 3 309 kr. Till jämförelse härmed kan meddelas, att genomsnittsinkomsten för manlig försäkringspersonal enligt lönestatistisk årsbok var 5 452 kr. år 1937 och för kvinnlig personal 3 157 kr. De anställdas fördelning efter inkomstens storlek framgår av nedanstående uppställning:

	Inkomst per år, kr.										
	–1 799	1 800–2 399	2 400–2 999	3 000–3 599	3 600–4 799	4 800–5 999	6 000–7 199	7 200–8 399	8 400–9 599	9 600–	S:a
Män (%)	3·9	5·2	8·1	9·2	22·7	17·7	11·4	7·3	4·6	9·9	100·0
Kvinnor (%)	2·9	16·3	23·7	19·9	29·1	6·5	1·6	—	—	—	100·0

De manliga försäkringstjänstemännens löner utmärkte sig sålunda för stor splittring, medan de kvinnliga tjänstemännens löner varierade inom relativt snäva gränser.

De gifta männen hade högre medianinkomst än de ogifta (5 623 mot 3 425 kr.), och likaså uppvisades för de gifta kvinnorna högre medianinkomst än för de ogifta (3 345 mot 3 120 kr.). Skillnaden mellan de giftas och de ogiftas inkomster berodde till stor del på olikheter i åldersfördelning, anställningstid och yrkesspecialitet. Inom varje åldersklass var dock de gifta männens inkomst större än de ogiftas. Med stigande ålder växte inkomsten. Speciellt gällde detta kvinnorna. Mellan anställningstid och inkomst kunde ej något särskilt starkt samband konstateras för männen, men väl för kvinnorna. Med högre utbildning och högre examen steg i synnerhet männens inkomst.

För att belysa inkomstförhållandena för olika yrkesspecialiteter ha vidare tjänstemännen fördelats på 6 huvudgrupper, varefter inom dessa grupper median- och genomsnittslöner beräknats för män och kvinnor.

Förlikningsmannakonferens. På socialstyrelsens kallelse sammanträdde statens förlikningsmän till en överläggning i Stockholm den 5 och 6 maj för behandling av vissa aktuella spörsmål rörande medlingsverksamheten. I överläggningen deltogo, förutom representanter för socialstyrelsen och samtliga nuvarande förlikningsmän, även vissa förutvarande förlikningsmän samt såsom representanter för förlikningsinstitutionerna i de nordiska grannländerna den norske riksmedlingsmannen høiesterettsadvokat Andr. Claussen, ordföranden i den danska förlikningsinstitutionen direktör Erik Dreyer samt den finske förlikningsmannen häradshövding J. N. Lehtinen, Tammerfors. — Den första dagens förhandlingar ägnades åt semesterlagstiftningen, frågor rörande socialstyrelsens statistik om kollektivavtal och arbetsinställelser samt det mellan svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen träffade huvudavtalet. Den andra dagen ägnades åt utbyte av erfarenheter från medlingsarbetet i de olika nordiska länderna.

Vid olika tillfällen har socialstyrelsen tidigare sammankallat förlikningsmännen till liknande överläggningar, senast den 23 februari 1931. Den nu hållna överläggningen representerade en nyhet i så måtto, som det var första gången direkt kontakt etablerades med förlikningsinstitutionerna i grannländerna.

Landsorganisationen i Sverige år 1938. Vid slutet av år 1938 redovisade de till landsorganisationen anslutna fackförbunden ett sammanlagt medlemsantal av 897 947 mot 840 234 vid årets början. Ökningen utgör alltså 57 713 motsvarande 6·9 % av hela antalet. Sedan fastighetsarbetareförbundet under året anslutit sig till landsorganisationen uppgick hela antalet anslutna förbund till 42. Medlemsantalet i förbunden framgår av nedanstående tablå (siffrorna inom parentes angiva ökning eller minskning under året).

Metallindustriarbetareförb. . .	153 528	(+ 6 712)	
Grov- och fabriksarbetareförb.	85 460	(+ 5 787)	
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	43 059	(+ 3 214)	
Kommunalarbetareförbundet . .	40 894	(+ 3 427)	
Järnvägsmannaförbundet . . .	39 085	(+ 1 278)	
Lantarbetareförbundet	38 383	(+ 4 236)	
Pappersindustriarbetareförb. . .	36 681	(— 220)	
Byggnadsträarbetareförbundet .	35 754	(+ 4 143)	
Handelsarbetareförbundet . . .	35 425	(+ 3 347)	
Textilarbetareförbundet	34 931	(— 40)	
Transportarbetareförbundet . .	34 393	(+ 2 386)	
Träindustriarbetareförbundet .	26 265	(+ 2 955)	
Sågverksindustriarbetareförb. .	26 048	(— 1 196)	
Livsmedelsarbetareförbundet .	25 560	(+ 1 204)	
Beklädnadsarbetareförbundet .	25 321	(+ 1 883)	
Väg- o. vattenbyggnadsarb.-förb.	25 221	(+ 4 025)	
Hotell- o. restaurangpers.-förb.	16 434	(+ 1 689)	
Målareförbundet	15 098	(+ 1 253)	
Sjöfolksförbundet	13 270	(— 2 504)	
Sko- o. läderindustriarb.-förb. .	11 589	(+ 487)	
Murareförbundet	11 555	(+ 922)	
De förenade förbunden	11 515	(+ 460)	
Typografförbundet	11 399	(+ 664)	
Elektriska arbetareförbundet .	9 892	(+ 1 279)	
Gruvindustriarbetareförbundet .	9 161	(+ 981)	
Stenindustriarbetareförbundet .	9 109	(— 43)	
Telegraf- o. telefonmannaförb. .	9 028	(+ 414)	
Gjutareförbundet	8 580	(— 174)	
Postmannaförbundet	8 507	(+ 591)	
Bokbindareförbundet	7 573	(+ 1 046)	
Bryggeriindustriarbetareförb. .	6 863	(+ 233)	
Försvarsverkens civ. pers.förb.	6 429	(+ 822)	
Fastighetsarbetareförbundet . .	4 928	(+ 4 928)	
Sinnessjukvårdspersonalens förb.	3 723	(+ 282)	
Sadelmakare- o. tapetserareförb.	3 084	(+ 327)	
Frisörarbetareförbundet	2 875	(+ 210)	
Bleck- och plåtslagareförb. . .	2 801	(+ 180)	
Litografförbundet	2 787	(+ 273)	
Tobaksindustriarbetareförb. . .	2 464	(+ 2)	
Försäkringsfunktionärernas f. .	2 174	(+ 220)	
Kakel- och plattarbetareförb. .	560	(+ 18)	
Skorstensfejeriarbetareförb. . .	541	(+ 12)	
Summa	897 947	(+57 713)	

Medlemsantalet har, som av tablån framgår, ökats i 35 och minskats i 6 förbund (fastighetsarbetareförbundet oräknat).

Svenska arbetsgivareföreningen år 1938. Enligt den till svenska arbetsgivareföreningens ordinarie stämma i april 1939 avgivna styrelseberättelsen uppgick antalet delägare vid början av innevarande år till 5 449 mot 4 865 den 1 januari 1938. De under året nytillkomna delägarna sysselsatte 20 023 arbetare, de avgångna 3 132, medan de sedan föregående år kvarstående delägarna sammanlagt redovisat en ökning med 28 494 arbetare, vadan föreningens totala omslutning under året ökats från 353 449 till 398 834 arbetare. Dessa siffror, som grunda sig på de av delägarna i och för ansvarighetsbeloppens bestämmande avgivna arbetaruppgifterna, återgiva emellertid icke de mera tillfälliga växlingar i arbetarantalet, som äro en följd av konjunkturerna å arbetsmarknaden. Den hos föreningens samtliga delägare faktiskt sysselsatta arbetsstyrkan växlade under årets olika månader mellan lägst 361 500 (januari) och högst 403 900 (september), som närmare framgår av nedanstående tablå.

	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1/12
Sysselsatta arb. i tusental	361·5	373·6	376·3	381·7	387·8	397·1	[1]383·2	[1]392·7	403·9	399·9	402·6	397·7
Därav:												
Järnbruksförb. »	37·0	37·2	37·2	37·4	37·7	37·8	37·8	38·1	38·0	38·0	38·6	38·6
Pappersmasseförb. »	13·9	13·7	13·4	13·5	13·7	14·4	14·1	14·6	14·2	13·9	14·2	14·1
Byggnadsindustriförb. »	15·8	18·7	19·7	21·3	23·9	26·3	27·1	29·1	29·0	25·7	24·0	23·2
Konfektionsind.-förb. »	13·6	15·0	15·4	15·2	15·1	14·8	14·1	14·8	15·3	15·3	15·3	14·9
Pappersbruksförb. »	14·6	14·6	14·6	14·4	14·4	14·5	14·7	14·4	14·4	14·3	14·5	14·4
Textilindustriförb. »	40·1	41·5	41·1	40·7	40·4	40·1	39·2	39·7	39·2	39·4	40·3	40·8
Verkstadsfören. »	90·2	92·1	92·0	92·0	91·5	91·7	89·2	89·9	90·5	90·7	92·0	92·3
Sågverksförb. »	9·3	9·2	9·4	9·8	11·3	13·2	13·4	13·3	12·9	12·6	12·3	11·6

Under året har ett nytt yrkesförbund vunnit inträde i föreningen. Förbundens antal var vid årets slut 37, vartill kommer föreningens allmänna grupp.

[1] Häri ingå ej Sveriges bokbinderiidkares arbetsgivareförbund, Sveriges litografiska tryckeriägares förbund och Sveriges tryckeriers arbetsgivareförbund, på grund av att avtalskonflikt med strejk rådde från 11 juli t. o. m. 31 augusti.

Hjälp- och rådgivningsbyråer för havande kvinnor i Danmark. Enligt en lag av den 15 mars 1939 skola i Danmark genom det offentligas försorg upprättas *mödrahjälpsinstitutioner*, som ha till syfte att giva havande kvinnor personlig social och juridisk hjälp samt råd och vägledning, bland annat beträffande den hjälp av ekonomisk och hygienisk art, som under havandeskapet och efter förlossningen står till buds för dem själva och barnet. I samband härmed bör det i erforderlig utsträckning öppnas möjlighet för kvinnor, som besöka mödrahjälpsinstitutionerna, att underkasta sig regelbunden hälsokontroll under och efter havandeskapet.

Det åligger mödrahjälpsinstitutionerna att organisera hjälp av hygienisk och social art. För ensamstående mödrar bör det sålunda finnas tillgång till vistelse — eventuellt i förbindelse med arbete — före och efter förlossningen på vänte- och mödrahem eller hos enskilda, och institutionerna skola i erforderlig utsträckning kunna bekosta de härmed förbundna utgifterna. Institutionerna skola därjämte efter vägledning från mödrahjälpens centralråd verka för allmän upplysningsverksamhet om moderskapets betydelse samt om hithörande frågor av pedagogisk och hygienisk art. Därest det för fyllande av nu nämnda uppgifter är nödvändigt att upprätta vänte- och mödrahem, skola mödrahjälpsinstitutionerna med socialministerns tillstånd upprätta sådana hem i anknytning till vederbörande institution, liksom socialministern kan ge den enskilda institutionen anslag i sådant hänseende. Mödrahjälpsinstitutionerna skola vidare i den utsträckning, som den enskilda institutionens ekonomi tillåter, åtaga sig uppgifter, som tjäna till att förbättra mödrarnas ställning, såsom åvägabringande av en betryggande ordning för vård och hemhjälp under havandeskapet, rekreationsvistelse efter barnsbörden, hjälp till anskaffande av utrustning åt barnet, utbetalning av förskott å underhållsbidrag från det offentliga ävensom andra uppgifter, som utvecklingen kan föra med sig.

Om en havande kvinna, som önskar avbryta havandeskapet, av egen drift eller efter hänvisning av den sociala nämnden eller andra vänder sig till en mödrahjälpsinstitution, åligger det denna att upptaga förhandlingar med henne på grundval av de upplysningar som institutionen i varje enskilt fall kan finna nödvändigt att inhämta. Vid förhandlingarna skall institutionen dels söka avhålla henne från överilade steg och dels ge henne vägledning om det bistånd och de hjälpmedel, som stå till buds under havandeskapet, samt fullständiga upplysningar om riskerna och de möjliga följderna av ett avbrytande av havandeskapet, eventuellt även om härutinnan gällande straffbestämmelser.

I vilken utsträckning det skall finnas mödrahjälpsinstitutioner, dessas belägenhet och verksamhetsområde bestämmes i administrativ ordning. Styrelseledamöterna för varje särskild mödrahjälpsinstitution utses dels av landsting och stadsfullmäktige inom institutionens verksamhetsområde, dels av vissa föreningar, som ha till uppgift att ekonomiskt och på annat sätt stödja mödrahjälpsinstitutionens verksamhet. En av styrelsemedlemmarna skall vara lasarettsläkare, varjämte det bör eftersträvas, att några kvinnor och en jurist äro medlemmar. Styrelsen väljer till chef för institutionen en kvinna, som genomgått en erkänd kurs för socialvårdsfunktionärer eller är i besittning av en därmed jämförlig utbildning och som genom praktiskt arbete på det sociala området har visat duglighet, som gör henne särskilt ägnad att leda en mödrahjälpsinstitution. Till mödrahjälpsinstitutionen skall vidare vara knuten en i gynekologi och obstetrik kunnig läkare.

Kostnaderna för mödrahjälpsinstitutionernas verksamhet, i vad den avser rådgivning och beredande av vård för ensamstående mödrar å de förut nämnda vänte- och mödrahemmen, bestridas med hälften av statsmedel och med andra hälften av kommunala medel. I övrigt skola kostnaderna för verksamheten bestridas i huvudsak av inkomster från privat håll, som kunna ställas till institutionens förfogande.

Slutligen skall upprättas ett mödrahjälpens centralråd, som skall vara rådgivande för socialministern med hänsyn till genomförande av lagen. Centralrådet skall följa utvecklingen av mödrahjälpsarbetet och i erforderlig utsträckning vägleda de enskilda institutionerna samt hos socialministern väcka förslag om sådana åtgärder, som utvecklingen kan kräva. Ordförandena i mödrahjälpsinstitutionernas styrelser samt institutionernas chefer äro självskrivna medlemmar i centralrådet. Dessutom utnämner socialministern ytterligare intill 9 medlemmar i rådet.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Arbetsmarknaden under maj 1939.

Förhållandena på den svenska arbetsmarknaden under maj månad kännetecknades av en fortsatt gynnsam utveckling. Redan under april konstaterades nedgång i säsongarbetslösheten och minskning av antalet arbetsansökningar vid den offentliga arbetsförmedlingen, under det att platstillgången visade stigande tendens. Under maj ha ansökningstalen ytterligare sjunkit, ungefär 10 %, samtidigt som siffrorna för lediga och tillsatta platser stigit med 10 à 15 %. På grund härav blev relationen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft synnerligen gynnsam, och på 100 lediga platser kommo nu i maj 126 ansökningar om arbete mot 155 föregående månad och 146 i maj förra året. Förbättringen, som sträckte sig över samtliga huvudgrupper, får icke enbart skrivas på säsongvariationernas konto utan är även ett utslag för gynnsammare konjunkturförhållanden på arbetsmarknaden i allmänhet. Vad de särskilda yrkesområdena beträffar, var efterfrågan på arbetskraft som vanligt störst inom jordbruk och husligt arbete, men kvalificerade arbetare av alla slag hade alltid lätt att få sysselsättning. Med hänsyn till rådande knapphet å fullt kunnig personal måste i stor utsträckning även mindre kvalificerad godtagas. Jämväl arbetslöshetskommissionens statistik vittnar om ett förbättrat läge, och totalantalet rapporterade hjälpsökande arbetslösa, som vid månadens början uppgick till 22 790, hade vid dess slut sjunkit till cirka 15 300, en nedgång som även med hänsyn till årstiden måste betecknas som särdeles kraftig. Majsiffran 1938 var 12 463. Den på grundval av fackföreningarnas rapporter preliminärt beräknade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet april/maj 8·8 % mot 11·6 % en månad tidigare och 10·7 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Jordbruket hade under april sökt fylla sitt huvudsakliga behov av arbetskraft för sommarhalvåret. Det oaktat var platstillgången även nu mycket god, framför allt för tjänare i husbondes kost, och bristen å yngre drängar till de mindre jordbruken var mycket kännbar. Enligt vad som från skilda håll vitsordats, yppade sig svårigheter att fylla de luckor i lantarbetarleden, som uppstodo i samband med värnpliktsinkallelserna. Med goda resultat har man fortsatt överflyttningen av arbetskraft från de norra delarna av landet till vissa trakter i mellersta och södra Sverige. Särskilt aktuell var denna överflyttning just nu, då det gällde att anskaffa erforderlig personal till betfälten i Skåne och annorstädes. Vid månadens början tedde sig situationen i detta avseende mindre tillfredsställande, men genom organiserat samarbete mellan arbetsförmedlingarna i de olika länen blev behovet i det stora hela tillgodosett. Förmedlingsarbetet har underlättats därigenom, att Kungl. Maj:t på vissa villkor ställt medel till förfogande för betarbetarnas hemresa.

De industriella yrkena uppvisade genomgående förbättring. Speciellt inom *metall- och maskinindustrien* noterades ökad efterfrågan på kunniga yrkesarbetare och verkstadsynglingar, men även hjälparbetare hade bättre ar-

betstillfällen än tidigare. Inom *textilindustrien* var tillgången på kvinnlig arbetskraft av skilda kategorier synnerligen otillräcklig. *Byggnadsverksamheten* var mycket livlig såväl i fråga om gatu- och väganläggningar som husbyggnader, och brist rådde mångenstädes å murare och byggnadssnickare samt i viss mån även å målare.

För sjöfarten har arbetsmarknaden förbättrats sedan april, och arbetstillgången var betydligt gynnsammare än i fjol. Brist förelåg strängt taget på personal inom samtliga grupper av sjöanställda med undantag för däcksbefäl. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 5 279 påmönstringar och 4 004 avmönstringar. Motsvarande siffror för maj 1938 voro 5 238 och 4 054.

De merkantila yrkena företedde minskad sökandefrekvens, samtidigt med att stegrad efterfrågan å arbetskraft, särskilt minderårig sådan, gjorde sig gällande. *Restauranger och pensionat* hade inför sommarsäsongen ökat behov av olika slags personal. Ansökningssiffran 62 per 100 lediga platser belyser den rådande knappheten. Den sedan lång tid tillbaka förefintliga bristen å kvinnlig *sjukhuspersonal* har under månaden ytterligare accentuerats, och gäller detta icke blott examinerade sköterskor utan även biträden och städerskor. Likaså voro barnsköterskeplatserna svårtillsatta, enär det i flertalet fall gällde att deltaga även i annat arbete inom hemmet.

Hembiträdesfrågans rationella lösning är alltjämt ett aktuellt spörsmål.

Antalet ansökningar om arbete på *100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under maj 1939 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**479**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	370	319	261	249	214	194	194	175	169	204	289	327	**262**
1937	265	208	171	161	137	133	142	129	130	162	208	194	**187**
1938	230	182	157	146	153	152	128	132	167	236	231	**196**	
1939	219	230	179	155	126	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom *jordbruket:*													
1937	125	93	71	59	50	43	60	65	76	86	113	152	**94**
1938	127	86	64	59	61	58	59	57	76	92	139	210	**100**
1939	167	105	82	68	55	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper (inkl. skogshushållning):													
1937	284	228	196	198	162	155	159	147	147	187	225	197	**206**
1938	228	264	224	190	167	169	171	148	148	189	252	232	**214**
1939	223	253	201	177	140	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	19·0	18·1	16·5	13·8	10·2	9·3	8·1	8·1	8·7	10·3	12·3	17·5	**12·7**
1937	16·3	14·8	14·5	11·2	8·3	7·7	6·4	6·2	6·8	8·3	11·1	17·8	**10·8**
1938	15·6	14·5	13·0	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	**10·9**
1939	*14·9*	*13·0*	*11·6*	*8·8*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten inom olika fack framgår av tabellen å sid. 432.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Maj 1939.

I anslutning till den i det föregående lämnade översikten över läget på arbetsmarknaden meddelas här en sammanställning av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet under månaden. Tabellerna belysa dels förmedlingsarbetet vid de särskilda anstalterna, dels verksamheten inom hela landet, sådan den fördelar sig på olika yrkesgrupper.

Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingsanstalterna.

Arbetsförmedlingsanstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
Stockholms stad .	6 553	4 435	3 731	5 438	7 465	5 041	11 991	11 900	8 772	101
Stockholms län . .	1 127	1 367	807	1 100	2 205	1 022	2 227	3 572	1 829	62
Uppsala län . . .	1 002	596	440	434	585	325	1 436	1 181	765	122
Södermanlands län	548	552	389	328	391	222	876	943	611	93
Östergötlands län .	1 265	1 203	836	648	1 055	553	1 913	2 258	1 389	85
Norrköping	1 232	844	707	212	262	149	1 444	1 106	856	131
Jönköpings län . .	711	491	329	467	667	286	1 178	1 158	615	102
Kronobergs län . .	677	259	192	120	243	87	797	502	279	159
Norra Kalmar län .	324	89	75	41	70	33	365	159	108	230
Södra Kalmar län .	906	637	493	304	503	229	1 210	1 140	722	106
Gotlands län . . .	156	203	87	144	261	119	300	464	206	65
Blekinge län . . .	1 393	754	560	492	1 011	387	1 885	1 765	947	107
Kristianstads län .	1 060	1 207	665	608	1 150	495	1 668	2 357	1 160	71
Malmöh. l.: Malmö	2 121	899	703	1 569	1 826	1 267	3 690	2 725	1 970	135
Hälsingborg . .	1 018	642	583	313	320	213	1 331	962	796	138
Länet i övrigt .	2 282	2 204	1 551	716	1 044	510	2 998	3 248	2 061	92
Hallands län . . .	527	381	234	353	408	226	880	789	460	112
Göteborgs stad . .	5 323	3 381	3 031	2 253	3 035	2 166	7 576	6 416	5 197	118
Göteb. o. Boh. län	1 512	619	513	370	441	209	1 882	1 060	722	178
Älvsborgs län . .	1 219	696	519	614	870	424	1 833	1 566	943	117
Skaraborgs län . .	800	819	609	444	618	340	1 244	1 437	949	87
Värmlands län . .	2 237	896	731	554	1 002	441	2 791	1 898	1 172	147
Örebro län	1 156	751	482	790	991	387	1 946	1 742	869	112
Västmanlands län .	592	686	420	536	813	361	1 128	1 499	781	75
Kopparbergs län .	822	551	443	438	739	292	1 260	1 290	735	98
Gävleborgs län . .	2 370	582	523	461	612	295	2 831	1 194	818	237
Västernorrlands län	7 166	1 609	1 525	625	805	485	7 791	2 414	2 010	323
Jämtlands län . .	1 839	607	500	393	699	321	2 232	1 306	821	171
Västerbottens län .	2 153	582	493	230	477	169	2 383	1 059	662	225
Norrbottens län . .	5 429	1 556	1 524	209	347	160	5 638	1 903	1 684	296
Summa maj 1939	**55 520**	**30 098**	**23 695**	**21 204**	**30 915**	**17 214**	**76 724**	**61 013**	**40 909**	**126**
» april 1939	62 946	25 869	19 892	21 976	28 938	15 545	84 922	54 807	35 437	155
» maj 1938	48 671	20 642	15 890	20 360	26 669	13 735	69 031	47 311	29 625	146
» » 1937	47 883	22 844	16 461	17 061	24 713	12 647	64 944	47 557	29 108	137
» » 1936	70 041	19 709	15 518	16 642	20 875	11 616	86 683	40 584	27 134	214

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 2 449 platser, varav 2 005 manliga och 444 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 1 812 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Jordbruk o. skogshush.	11 942	9 924	6 138	441	2 211	1 076	12 041	12 383	12 135	7 214
Jordbruk	5 319	8 224	4 605	441	2 211	1 076	5 489	5 760	10 435	5 681
Skogshushållning . .	6 623	1 700	1 533	—	—	—	6 552	6 623	1 700	1 533
Industri o. hantverk .	20 443	7 120	6 129	2 521	1 439	784	21 313	22 964	8 559	6 913
Malmbrytning . . .	253	122	116	—	—	—	251	253	122	116
Metall- o. maskinind.	3 579	1 593	1 202	82	115	88	3 419	3 661	1 708	1 290
Jord- och stenind. .	1 290	384	279	17	11	6	1 272	1 307	395	285
Trävaruindustri . .	3 762	648	551	10	8	7	3 556	3 772	651	558
Pappers- o. graf. ind.	581	63	27	45	72	43	609	626	135	70
Livsmedelsindustri .	1 707	596	517	614	371	224	1 908	2 321	967	741
Textil- o. bekl.-ind.	644	180	123	1 168	798	371	1 705	1 812	978	494
Läder- o. gummiind.	981	116	82	433	34	22	1 352	1 414	150	104
Kemisk-teknisk ind. .	279	20	15	145	28	21	402	424	48	36
Byggnadsverksamh. .	7 169	3 309	3 131	7	2	2	6 655	7 176	3 311	3 188
Kraft- o. värmeprod.	198	94	86	—	—	—	184	198	94	86
Sjöfart och fiske . .	4 805	3 454	3 169	338	282	209	4 913	5 143	3 736	3 378
Handel o. samfärdsel	7 635	6 915	5 619	5 797	9 332	5 142	11 216	13 432	16 247	10 761
Kontorsarbete . . .	585	285	135	405	295	182	986	990	580	317
Affärs- o. lagerarb. .	2 060	572	446	701	624	318	2 515	2 761	1 196	764
Landtransport . . .	3 283	3 920	3 125	99	485	115	2 723	3 382	4 405	3 240
Hotell- o. rest.-rör. .	674	543	458	3 463	6 114	3 653	3 074	4 137	6 657	4 111
Litter. o. konstn. arb.	298	1 059	1 045	88	96	91	357	386	1 155	1 136
Förvaltn. o. underv. .	554	317	288	347	144	125	861	901	461	413
Sjukvård o. hygien .	181	219	122	694	1 574	658	750	875	1 793	780
Husligt arbete . . .	109	43	34	11 408	17 644	9 996	6 837	11 517	17 687	10 030
Diversearbete	9 400	2 642	2 606	7	7	7	8 317	9 407	2 649	2 613
Ungdom ut. särsk. utb.	1 186	—	—	692	—	—	1 840	1 878	—	—
Summa	**55 520**	**30 098**	**23 695**	**21 204**	**30 915**	**17 214**	**66 477**	**76 724**	**61 013**	**40 909**
Därav under 18 år	2 224	2 303	1 160	1 771	2 419	1 074	3 911	3 995	4 722	2 234

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft.

Huvudgrupper	Ansökningar på 100 lediga platser									Tillsatta platser på 100 lediga		
	Manliga			Kvinnliga			Tillsammans					
	Maj 1939	April 1939	Maj 1938	Maj 1939	April 1939	Maj 1938	Maj 1939	April 1939	Maj 1938	Män	Kv.	Tills.
Jordbruk o. skogshush.	120	130	82	20	47	20	102	115	70	62	49	59
Jordbruk	65	78	72	20	47	20	55	68	61	56	49	54
Skogshushållning . .	390	882	156	·	·	·	390	881	156	90	·	90
Industri o. hantverk .	287	430	510	175	200	320	268	389	464	86	54	81
Sjöfart och fiske . .	139	188	205	120	202	172	138	188	203	92	74	90
Handel o. samfärdsel	110	152	193	62	74	65	83	104	107	81	55	66
Husligt arbete . . .	·	·	·	65	67	64	65	67	65	·	57	57
Diversearbete	356	484	427	·	·	·	355	483	427	99	·	99
Summa	**184**	**243**	**236**	**69**	**76**	**76**	**126**	**155**	**146**	**79**	**56**	**67**
Därav under 18 år	97	96	108	78	81	83	85	89	95	50	44	47

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 1 227 personer under månaden efter beslut av vederbörande arbetslöshetskommitté erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 april 1939.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	84	25 591	21 296	**783**	**3·1**	642	25 715	984	3·8
Bleck- o. plåtslagareförb. .	54	2 706	—	**352**	**13·0**	—	2 726	569	20·9
Bokbindareförbundet . . .	51	7 727	5 096	**212**	**2·7**	118	7 709	217	2·8
Bryggeriindustriarb.-förb. .	112	6 958	1 549	**289**	**4·2**	139	6 970	361	5·2
Byggnadsträarbetareförb. .	305	32 960	—	**6 459**	**19·6**	—	33 083	9 085	27·5
De förenade förbunden . .	54	9 994	2 927	**420**	**4·2**	182	10 299	448	4·3
Elektriska arbetareförb. . .	72	7 395	—	**441**	**6·0**	—	7 573	575	7·6
Gjutareförbundet	100	6 764	—	**237**	**3·5**	—	7 789	320	4·1
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	540	61 627	7 078	**9 380**	**15·2**	1 219	64 706	13 531	20·9
Byggnadsind.-arb. . . .	183	23 211	521	**4 288**	**18·5**	129	24 592	7 066	28·7
Byggnadsämnesind.-arb.	181	12 381	313	**1 897**	**15·3**	30	13 292	3 145	23·7
Glasbruksarb.	41	3 695	72	**273**	**7·4**	17	4 118	212	5·1
Sockerfabriksarb. . . .	20	4 119	739	**1 084**	**26·3**	454	4 182	828	20·0
Tändsticksarb.	4	1 360	579	**55**	**4·0**	3	1 349	71	5·3
Övriga arb.	111	16 861	4 854	**1 783**	**10·6**	586	17 223	2 209	12·8
Gruvindustriarbetareförb. .	55	8 950	53	**647**	**7·2**	1	9 033	729	8·1
Handelsarbetareförb. . . .	254	36 780	14 331	**1 360**	**3·7**	282	36 495	1 444	4·0
Kommunalarbetareförb. . .	266	40 958	10 136	**1 717**	**4·2**	589	42 321	2 782	6·6
Lantarbetareförbundet . .	624	35 303	550	**2 195**	**6·2**	258	36 646	3 115	8·5
Litografförbundet	18	2 733	174	**35**	**1·3**	5	2 660	38	1·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	130	24 987	7 480	**1 923**	**7·7**	581	25 074	2 359	9·4
Metallindustriarb.-förb. . .	295	154 751	8 347	**7 427**	**4·8**	355	154 514	8 994	5·8
Järnbruksarbetare . . .	58	33 457	285	**969**	**2·9**	1	33 323	1 250	3·8
Verkstadsarbetare . . .	237	121 294	8 062	**6 458**	**5·3**	354	121 191	7 744	6·4
Murareförbundet	108	9 817	—	**686**	**7·0**	—	9 478	1 725	18·2
Målareförbundet	194	13 980	1	**2 880**	**20·6**	—	14 636	4 071	27·8
Pappersindustriarb.-förb. .	143	32 794	1 546	**4 167**	**12·7**	181	33 196	5 493	16·5
Sadelm.- o. tapetseraref. .	50	3 045	635	**138**	**4·5**	35	3 237	198	6·1
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	49	10 323	4 183	**500**	**4·8**	183	10 379	480	4·6
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	350	17 702	3	**10 255**	**57·9**	2	18 630	9 072	48·7
Stenindustriarbetareförb. .	127	6 937	—	**787**	**11·3**	—	7 454	1 013	13·6
Sågverksindustriarb.-förb. .	221	21 612	10	**7 197**	**33·3**	2	22 530	9 426	41·8
Textilarbetareförbundet . .	93	35 830	20 982	**1 022**	**2·9**	549	35 831	1 258	3·5
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 473	1 900	**60**	**2·4**	48	2 479	62	2·5
Transportarbetareförb. . .	141	21 170	384	**2 087**	**9·9**	50	21 575	3 093	14·3
Träindustriarbetareförb. . .	208	19 573	354	**1 209**	**6·2**	35	19 808	1 641	8·3
Typografförbundet	104	11 399	602	**301**	**2·6**	58	11 399	329	2·9
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	189	16 578	—	**4 210**	**25·4**	—	16 658	5 002	30·0
Summa	**5 001**	**689 447**	**109 617**	**69 376**	**10·1**	**5 514**	**700 603**	**88 414**	**12·6**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**4 651**	**671 745**	**109 614**	**59 121**	**8·8**	**5 512**	**681 973**	**79 342**	**11·6**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under april uppgivits till inalles 350 851.

Statens arbetslöshetskommission under april 1939.

Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av april till 22 790. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1938:		Augusti	8 346	1939:	
April	15 791	September	9 154	Januari	27 547
Maj	12 463	Oktober	12 349	Februari	27 087
Juni	10 421	November	17 350	Mars	25 290
Juli	8 481	December	22 099	April	22 790

Vid slutet av maj månad 1939 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande preliminära uppgifter till omkring 15 300. Under maj har sålunda antalet hjälpsökande minskats med c:a 33 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) yrkesvis från mars till april månad 1939 framgå av följande tablå:

	Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)		Antal hjälpsökande	Minskning (ökning)
Jordbruk	381	— 176	Kraft- o. värmeproduktion	79	— 8
Skogshushållning	3 870	+1 695	Sjöfart o. fiske	328	— 128
Malmbrytning	186	— 73	Kontorsarbete	131	— 13
Metall- o. maskinindustri	942	— 291	Butiks- o. lagerarbete	628	— 104
Jord- och stenindustri	1 055	— 458	Hotell- o. restaurangrörelse	105	— 39
Trävaruindustri	3 000	— 642	Landtransport	925	— 218
Pappers- o. grafisk industri	489	— 79	Allmän tjänst o. fria yrken	142	— 18
Livsmedelsindustri	260	— 67	Husligt arbete	32	— 4
Textil- o. beklädnadsindustri	150	— 61	Tillfällighets- o. diversearbete	6 380	—1 010
Läder-, hår- o. gummivaruind.	195	— 52	Ungdom utan särskild utbildn.	578	— 18
Kemisk-teknisk industri	145	— 30			
Byggnadsverksamhet	2 789	— 706	Summa	**22 790**	**—2 500**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig under april månad de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	1 156	0·2	1 077	93·2	Göteborgs stad	1 204	0·4	930	77·2
Stockholms län	149	0·1	111	74·5	Göteb. o. Boh. län	1 034	0·5	660	63·8
Uppsala »	333	0·2	192	57·7	Älvsborgs »	237	0·1	64	27·0
Södermanl. »	121	0·1	101	83·5	Skaraborgs »	104	0·0	78	75·0
Östergötlands »	490	0·2	407	83·1	Värmlands »	1 712	0·6	674	39·4
Jönköpings »	182	0·1	139	76·4	Örebro »	198	0·1	104	52·5
Kronobergs »	215	0·1	117	54·4	Västmanlands »	42	0·0	23	54·8
Kalmar »	283	0·1	177	62·5	Kopparbergs »	145	0·1	55	37·9
Gotlands »	113	0·2	74	65·5	Gävleborgs »	1 206	0·4	771	63·9
Blekinge »	833	0·6	423	50·8	Västernorrl. »	5 577	2·0	3 184	57·1
Kristianstads »	71	0·0	63	88·7	Jämtlands »	426	0·3	134	31·5
Malmö stad	652	0·4	567	87·0	Västerbottens »	1 050	0·5	309	29·4
Malmöhus län	751	0·2	544	72·4	*Norrbottens* »	4 242	2·0	1 903	44·9
Hallands »	264	0·2	188	71·2	Summa	**22 790**	**0·4**	**13 069**	**57·3**

Fördelningen efter hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	1 241	Ungdomshjälp	reservarbete	24
	statskom.	1 229		arbetsläger	195
	kommunalt	2 360		kurser	150

Understöd	statligt	5 847
	kommunalt	2 023
	Summa	**13 069**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under april till c:a 1·0 milj. kr. och under årets fyra första månader till omkring 3·8 milj. kr.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Teckenförklaring: punkt (.) = siffra uträknas ej; streck (—) = uppgift ännu ej tillgänglig.

	1938									1939			
	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	10·7	8·4	8·5	7·2	7·2	7·5	9·0	11·2	17·8	14·9	13·0	[1] 11·6	8·8
Ansökn. per 100 lediga platser .	157	146	153	152	128	132	167	236	231	219	230	179	155
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	.	.	3·51	.	.	3·53	.	.	3·63	.	.	3·66	.
Sysselsättn: arbetare	.	.	.	.	.	.	.	.	100	.	.	[2] 98·1	.
index (dec. arb.-timmar . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	100	.	.	[2] 97·3	.
1938 = 100) lönesumma . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	100	.	.	[2] 98·7	.
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	18·3	15·8	15·6	14·7	14·1	15·5	15·2	16·5	19·2	20·5	19·8	18·0	—
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	.	.	111	.	.	111	.	.	109	.	.	104	.
Danmark. Arbetslöshet, i % .	20·8	17·5	16·7	16·9	16·9	16·8	18·8	22·7	31·6	29·9	27·1	22·8	16·9
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	108	93	87	88	87	89	100	119	161	156	142	122	93
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	130	134	135	131	136	136	138	137	133	124	127	134	137
Finland.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) [3]	.	.	.	.	.	.	.	.	14	22	24	25	20
Ansökn. per 100 lediga platser .	124	113	122	115	111	118	121	155	206	181	177	170	135
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	12·7	12·8	13·2	12·9	12·6	12·8	12·7	13·0	12·9	14·3	13·4	12·3	11·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 842	1 869	1 894	1 875	1 843	1 881	1 863	1 911	1 919	2 134	1 986	1 814	1 726
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	119·2	119·1	118·7	119·2	119·5	119·3	119·6	119·3	119·6	117·8	119·2	121·0	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	100	98	72	68	71	70	91	93	88	105	105	107	105
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	27·0	26·0	24·9	24·6	23·9	23·8	26·6	25·3	30·8	31·3	[1] 28·5	23·6	21·7
Arbetslöshetsdagar, i %	24·8	23·9	22·9	22·3	21·8	21·8	21·9	23·3	28·6	28·9	[1] 26·0	22·3	20·7
Belgien. Arbetslöshetsdagar, i %	16·5	16·9	15·9	15·6	15·0	15·8	16·0	18·7	23·7	22·0	22·1	—	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	2·1	1·6	1·4	1·0	0·9	0·7	0·8	0·7	2·2	1·5	0·9	0·6	—
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal) [4]	233	180	151	114	87	73	75	77	197	488	329	215	129
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	19·4	19·9	20·0	20·2	20·2	20·2	20·2	20·2	19·3	19·5	19·6	19·9	20·7
Obesatta arbetspl. (1 000-tal män)	202	.	.	.	.	.	273	260	180	282	341	397	420
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	12·1	11·5	10·9	10·4	10·4	10·4	10·9	12·4	17·9	17·6	15·7	14·3	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	.	.	90	.	.	95	.	.	102	.	.	106	.
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	.	.	88	.	.	89	.	.	88	.	.	89	.
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	394	385	367	347	340	338	360	368	388	415	418	404	388
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	425	409	388	371	366	367	402	401	444	461	458	441	425
Estland. Oplac. arbetssökande	1 302	872	684	518	522	607	999	1 719	1 831	2 252	1 996	1 769	1 476
Lettland. Oplac. arbetssökande	2 611	1 313	1 148	887	604	663	1 060	2 132	3 737	4 330	[1] 4 487	4 055	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	14·4	11·0	9·3	8·2	7·5	7·5	8·1	10·3	[1] 16·5	[1] 19·6	[1] 19·5	17·8	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	20	20	20	20	17	14	14	14	17	22	22	21	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	281	279	295	299	255	192	207	273	352	414	424	342	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	8	6	5	4	5	5	5	5	9	—	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	29	18	15	13	11	11	12	15	24	33	37	34	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	16·5	14·8	14·2	15·0	13·2	12·6	13·8	14·5	17·5	18·1	18·3	—	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	107·4	111·9	113·5	112·1	115·1	116·7	114·6	114·0	108·1	106·5	106·5	104·9	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	85·4	83·7	82·4	82·9	84·9	86·9	87·5	90·0	91·6	91·7	91·3	91·0	—
Arbetslöshet, i %	16·7	16·4	16·3	15·7	14·6	14·0	13·4	13·2	13·0	13·3	12·7	11·8	11·2
Australien. Arbetslöshet, i % .	.	.	8·6	.	.	9·2	.	.	8·9	.	.	9·8	.
Nya Zeeland. Arbetslösa . . .	7 215	8 314	8 721	3 929	2 154	1 575	1 245	1 026	917	1 036	1 143	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ny serie. — [3] Senast publ. siffra avsåg okt. 1936. — [4] Fr. o. m. jan. 1939 ingå i denna serie även Ostmark och Sudetlandet.

Lönenivån år 1938 och löneutvecklingen inom industri, handel och samfärdsel m. m.

Sedan bearbetningen av det till socialstyrelsens årliga lönestatistik införskaffade primärmaterialet för år 1938 nu delvis slutförts, har det liksom under föregående år ansetts lämpligt att på grund av undersökningens aktuella intresse omedelbart framlägga vissa huvuddata, avseende genomsnittliga uppgifter om under året utbetalade löner till förvaltningspersonal och arbetare inom industri och hantverk, handel och samfärdsel, allmän tjänst m. m. De meddelade siffrorna äro preliminära och kunna alltså komma att avvika något från de definitiva siffror, som sedermera skola framläggas i Lönestatistisk årsbok för Sverige 1938.

Privatanställdas löneförhållanden. En översikt av den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalens löneförhållanden lämnas i tab. 1, som redovisar dels antalet av årets lönestatistik berörda personer, fördelade på män och kvinnor, dels den genomsnittliga årsavlöningens storlek för vart och ett av åren 1913, 1920, 1921, 1930 samt 1936—1938. De i tabellen redovisade medellönerna för samtliga anställda ha uträknats under antagande av att fördelningen på män och kvinnor samt på yrkesgrupper varit densamma under hela perioden som under redovisningsåret 1938 (s. k. standardberäkning). Det får emellertid beaktas, att årsmedeltalen även påverkas av bl. a. växlingar i materialets sammansättning och fördelning på dyrorts- och åldersgrupper, vartill hänsyn icke kunnat tagas vid dessa beräkningar.[1]

Av tabellen framgår, att antalet privatanställda (andra än kroppsarbetare) vid de 7 827 (föregående år 8 078) företag, som redovisat dylik personal, utgjorde tillsammans 121 001 (föregående år 128 860) personer, varav 65·8 % voro män och 34·2 % kvinnor. Den genomsnittliga årsinkomsten under år 1938 utgjorde 3 589 kr. för personalen i dess helhet. För männen enbart var motsvarande siffra 4 305 kr. och för kvinnorna 2 209 kr. Den tendens till höjning av lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1937 års löner, är särskilt iögonfallande för männen. Medelförtjänsten för hela personalgruppen uppvisar i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning med 3·1 %, medan ökningen från år 1913 utgör 85 %. Tabellen ger vidare vid handen, att den relativa lönestegringen under perioden i fråga varit väsentligt större för kvinnor (101 %) än för män (81 %).

Jämför man det nuvarande löneläget med 1921 års löner, som för privatanställda i regel ange det hittillsvarande toppläget, visar det sig, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess sjunkit med i genomsnitt 21 % för

[1] Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges off. stat. Stockholm 1938.

Tab. 1. Lönenivåns förändringar för privatanställda åren 1913—1938.

	Medelantal anställda	Genomsnittlig löneinkomst pr år, kr.							Löneökning (+) eller löneminskning (−), %				
		1913	1920	1921	1930	1936	1937	1938	1937 —38	1913 —38	1920 —38	1921 —38	1930 —38
Män	79 634	2 384	5 430	5 475	4 385	4 073	4 154	4 305	+3·6	+ 81	−21	−21	− 2
Kvinnor . .	41 367	1 099	2 851	2 940	2 347	2 105	2 190	2 209	+0·9	+101	−23	−25	− 6
Samtliga	**121 001**	**1 945**	**4 548**	**4 609**	**3 688**	**3 400**	**3 482**	**3 589**	**+3·1**	**+ 85**	**−21**	**−22**	**− 3**

den manliga och 25 % för den kvinnliga personalen. En jämförelse åter med löneläget under år 1930, som för näringslivet i allmänhet betecknar gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen satte in, ger vid handen, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess sjunkit med i genomsnitt 2 % för den manliga och 6 % för den kvinnliga personalen, låt vara att här även återspeglas förut berörda förändringar i personalens sammansättning. Nedgången i lönerna var störst under åren 1931 och 1932, men en viss om också åtskilligt svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stegring inträtt under åren 1937 och 1938.

Arbetarnas löneförhållanden. Undersökningen omfattar 9 111 (föregående år 9 736) företag, från vilka redovisats 466 399 (föregående år 490 362) arbetare, varav 77·7 % män, 14·9 % kvinnor och 7·4 % minderåriga. I efterföljande tab. 2 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per arbetstimme, dag, vecka och år under åren 1937 och 1938 samt den relativa lönestegringen mellan dessa år. Då användbara uppgifter om arbetarnas årsförtjänster ej föreligga för vissa verksamhetsgrenar med säsongkaraktär, lämnas därvid förutom de på hela materialet uträknade medellönerna (a-talen) dessutom dylika med uteslutande av säsongbetonade branscher (b-talen). Jämväl för arbetarpersonalen har (i tab. 2 och 3) beräkningen av medeltalen för samtliga grupper skett under antagande av att materialets sammansättning med avseende på män och kvinnor över 18 år samt minderåriga varit oförändrad under hela den undersökta perioden.

Beträffande den i det följande redovisade löneutvecklingen bör det emellertid liksom i fråga om förvaltningspersonalen uppmärksammas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid respektive års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån påverkas även av andra växlingar i materialets sammansättning under olika år än de, till vilka genom standardberäkning hänsyn här kunnat tagas.

Den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) har för år 1938 beräknats till 1·22 kr. för samtliga i undersökningen representerade företag samt till 1·19 kr. för de icke säsongbetonade branscherna enbart. För vuxna manliga arbetare ha motsvarande timlöner (1·37 resp. 1·35 kr.) legat över, för kvinnor (0·80 kr.) och för minder-

Tab. 2. Lönenivån för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. 1937 o. 1938.

a = samtliga branscher *inkl.* säsongindustrier, b = samtliga branscher *exkl.* säsongindustrier	Genomsnittlig löneinkomst per timme, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) per tim. 1937—1938 %	Genomsnittlig löneinkomst per dag, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) per dag 1937—1938 %	Genomsnittlig löneinkomst per vecka, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) per vecka 1937—1938 %	Genomsnittlig löneinkomst per år, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) per år 1937—1938 %
	1937	1938		1937	1938		1937	1938		1937	1938	
Män ö. 18 år a	1·29	1·37	+6·2	10·44	11·02	+5·6	61·48	64·28	+4·6	.	.	.
Män ö. 18 år b	1·27	1·35	+6·3	10·31	10·89	+5·6	60·70	63·58	+4·7	2 974	3 070	+3·2
Kvinnor över 18 år . . a	0·77	0·80	+3·9	6·08	6·27	+3·1	35·40	36·54	+3·2	.	.	.
Kvinnor över 18 år . . b	0·77	0·80	+3·9	6·08	6·27	+3·1	35·41	36·55	+3·2	1 740	1 747	+0·4
Minderåriga. a	0·50	0·54	+8·0	3·93	4·24	+7·9	23·11	24·78	+7·2	.	.	.
Minderåriga. b	0·50	0·54	+8·0	3·91	4·20	+7·4	22·99	24·61	+7·0	1 128	1 174	+4·1
Samtl. arb. a	**1·15**	**1·22**	**+6·0**	**9·31**	**9·81**	**+5·4**	**54·75**	**57·24**	**+4·5**	.	.	.
Samtl. arb. b	**1·13**	**1·19**	**+6·1**	**9·10**	**9·59**	**+5·4**	**53·52**	**56·02**	**+4·7**	**2 623**	**2 701**	**+3·0**
därav inom egentl. ind. a	1·08	1·14	+5·6	8·65	9·12	+5·4	51·02	52·94	+3·8	.	.	.
därav inom egentl. ind. b	1·08	1·14	+5·6	8·68	9·15	+5·4	51·14	53·29	+4·2	2 502	2 574	+2·9

åriga (0·54 kr.) avsevärt under den genomsnittliga löneinkomsten för dessa grupper tillsammantagna. De i tabellen meddelade procenttalen ge vid handen, att timförtjänsterna sedan föregående år ökats med 6 % i genomsnitt för samtliga grupper.

I tab. 2 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga dagsförtjänsten. Under redogörelseåret uppgick denna till 9·81 kr. för samtliga arbetare och till 9·59 kr., om de säsongbetonade verksamhetsgrenarna undantagas; motsvarande medeltal voro 11·02 resp. 10·89 kr. för män, 6·27 kr. för kvinnor och 4·24 resp. 4·20 kr. för minderåriga. Medeltalen ge vid handen, att daglönerna sedan år 1937 undergått i det närmaste samma procentuella höjning som timförtjänsterna.

Den genomsnittliga veckoförtjänsten utgjorde för samtliga arbetare 57·24 inkl. och 56·02 kr. exkl. säsongyrkena; motsvarande medeltal utgjorde 64·28 resp. 63·58 för män, 36·54 resp. 36·55 för kvinnor och 24·78 resp. 24·61 för minderåriga. Angivna lönesiffror innebära en något mindre procentuell höjning än beträffande tim- och dagsförtjänsterna.

Av tab. 2 framgår slutligen, att den genomsnittliga totala årsförtjänsten år 1938 beräknats till 2 701 kr. i genomsnitt för samtliga arbetare utanför säsongyrkena. Motsvarande medeltal voro 3 070 kr. för män, 1 747 kr. för kvinnor och 1 174 kr. för minderåriga. Den allmänna genomsnittssiffran innebär en stegring från föregående år med 3·0 %, medan som ovan nämnts ökningen av timförtjänsterna uppgick till det dubbla eller 6 %. Medelantalet utgjorda arbetstimmar per arbetare har således något minskats under redogörelseåret.

För belysande av löneutvecklingen ha i tab. 3 de procentuella förändringarna i tim-, dags- och årsförtjänsterna uträknats för tidsperioderna 1913—

Tab. 3. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1938, 1920—1938 och 1930—1938.

	Löneökning (+) eller löneminskning (−) inom samtliga branscher *inkl.* säsongindustrier, %						Löneökning (+) eller löneminskning(−)inom samtliga branscher *exkl.* säsongindustrier per år, %		
	per timme			per dag					
	1913–1938	1920–1938	1930–1938	1913–1938	1920–1938	1930–1938	1913–1938	1920–1938	1930–1938
Män över 18 år	+ 204	− 17	+ 6	+ 155	− 17	+ 6	+ 147	− 15	+ 7
Kvinnor över 18 år	+ 233	− 18	+ 7	+ 168	− 20	+ 5	+ 168	− 18	+ 5
Minderåriga	+ 200	− 22	+ 6	+ 141	− 24	+ 7	+ 142	− 19	+ 7
Samtliga arbetare	**+ 207**	**− 17**	**+ 6**	**+ 156**	**− 17**	**+ 6**	**+ 149**	**− 15**	**+ 7**
därav inom egentl. ind.	+ 184	·	·	+ 138	·	·	+ 138	·	·

1938, 1920—1938 och 1930—1938. Ifrågavarande beräkningar grunda sig därvid beträffande tim- och dagsförtjänsterna på medellöner för samtliga branscher, under det att årsförtjänsterna, såsom förut nämnts, endast avse icke säsongbetonade verksamhetsgrenar.

I jämförelse med basåret 1913 visar timförtjänsten en stegring av 207 % för hela personalgruppen. Liksom för privatanställda kan även för arbetarna en tendens till utjämning konstateras i lönenivån för män och för kvinnor. Från 1913 till 1938 ha sålunda timlönerna för kvinnliga arbetare stigit med i medeltal 233 %, medan männens medelinkomst per timme räknat under motsvarande tid ökats med 204 %. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrien, sådan denna redovisas i kommerskollegii årliga industristatistik, och alltså utesluter arbetare i allmän tjänst samt inom samfärdsel, byggnadsverksamhet etc., framträder denna tendens än starkare, i det stegringssiffran för vuxna män blir ej oväsentligt lägre eller 187 %, medan siffran för vuxna kvinnor endast sjunker till 229 %.

Sedan år 1920, då den genomsnittliga timförtjänsten låg som högst under här behandlade tidsperiod, har densamma nominellt minskats med i genomsnitt 17 %. I jämförelse åter med år 1930, som betecknar ett relativt maximum under perioden, har en ökning i löneläget med tillhopa 6 % inträtt. Under åren 1931—1933 undergick den genomsnittliga timförtjänsten en mindre sänkning, vilken emellertid under 1934 helt avstannade för att under år 1935 övergå i en lönehöjning, som fortsatt jämväl under de tre sista redogörelseåren.

Daglönerna ha i förhållande till år 1913 stigit i genomsnitt för samtliga arbetare (oavsett kön) med 156 % samt särskilt för män med 155 % och för kvinnor med 168 % eller väsentligt mindre än i fråga om motsvarande timlöner. Orsaken till dessa skiljaktigheter i löneutvecklingen mellan arbetsförtjänsten per dag och per timme är i huvudsak att söka i minskat antal arbetstimmar per dag utan motsvarande reduktion av dagsförtjänsten. Särskilt införandet av åttatimmarsdagen från och med år 1920 blev härvid av avgörande betydelse.

Tab. 4. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar inom industri, handel och samfärdsel m. m. åren 1913—1938.

År	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Löneinkomst:													
per timme . .	100	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	265
» dag . . .	100	101	107	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219
» år	100	101	108	119	142	199	256	295	271	209	203	211	216
Levnadskostnader	100	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176
Reallön:													
per timme . .	100	102	95	91	91	95	109	138	152	136	143	148	151
» dag . . .	100	99	93	91	90	92	101	115	127	114	120	123	125
» år	100	99	94	92	88	88	98	110	112	107	114	121	123

År	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Löneinkomst:													
per timme . .	268	270	274	281	289	288	284	274	274	278	280	289	307
» dag . . .	223	223	225	232	241	238	235	227	228	234	235	243	256
» år	220	224	220	231	233	225	212	213	221	226	232	242	249
Levnadskostnader	172	171	171	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166
Reallön:													
per timme . .	156	156	160	166	176	181	182	179	178	178	178	179	185
» dag . . .	130	130	132	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154
» år	128	131	129	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150

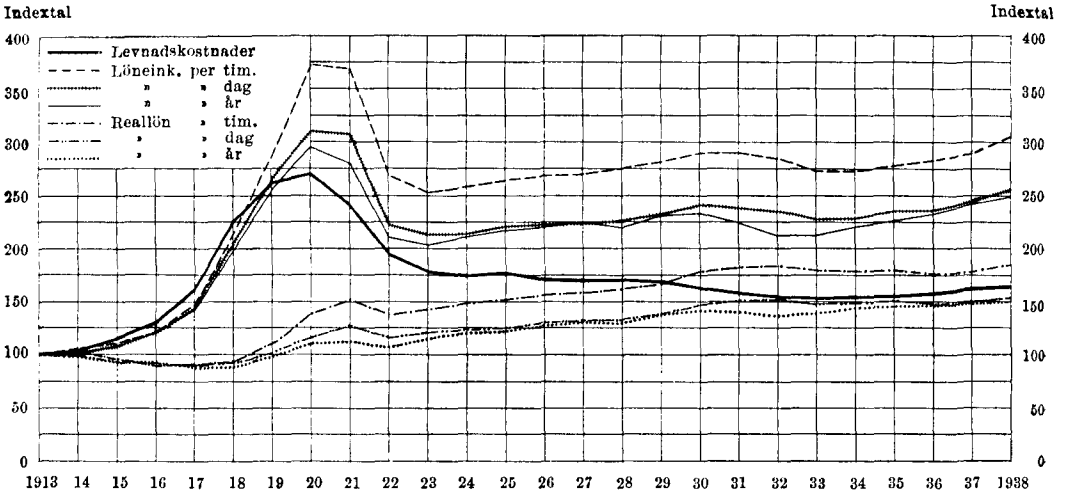
Från år 1913 räknat har den genomsnittliga årslönen stigit med 149 % eller något mindre än motsvarande ökning i daglönen (156 %), vilket skulle innebära, att medeltalet arbetsdagar per år något minskats under perioden i fråga.

Nu utförda beräkningar hänföra sig uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i arbetslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. En beräkning i vad mån dessa fluktuationer äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster möjliggöres i viss mån genom en sammanställning av nyssnämnda löner med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring. Ett med lönesiffrorna jämförbart medelindex för år 1938 synes kunna erhållas genom att taga genomsnittet av de publicerade indextalen för den 1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober och 31 december 1938 (1 januari 1939).

I tab. 4 och diagrammet å nästa sida meddelas indextal fr. o. m. 1913 t. o. m. 1938 dels för levnadskostnaderna, dels för penninglönen (standardberäknad med hänsyn till oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) jämte motsvarande reallön, i båda fallen uträknad såväl per timme som per dag och per år.

Reallönen under redogörelseåret 1938 har beräknats ligga i fråga om timförtjänsten 85, dagsförtjänsten 54 och årsförtjänsten 50 % över 1913 års nivå. Begränsar man, såsom förut skett i fråga om penninglönerna, undersökningen till att avse endast den egentliga industrien, finner man, att motsvarande stegringssiffror bli lägre och för timlönen angivna 71, för daglönen 43 och för årslönen likaledes 43 % ökning sedan förkrigstiden.

Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. under åren 1913—1938.

Betonas må emellertid, att därest man önskar erhålla en mera verklighetstrogen bild av industriarbetarnas försörjningsmöjligheter under nuvarande förhållanden, hänsyn givetvis bör tagas icke endast till den allmänna löneutvecklingen utan även till sysselsättningsgraden inom näringslivet. Det torde vidare böra framhållas, att nu anförda genomsnittslöner, vilka närmast återspegla löneförhållandena för arbetare med normal sysselsättning, icke kunna göra anspråk på annat än att giva en bild av de ungefärliga förändringarna i lönerna. Därtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrier speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysningar härom hänvisas till den slutliga redogörelsen för 1938 års lönestatistiska undersökning, vilken under senare delen av innevarande år kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok.

Industrin i Sverige år 1937.

(Enligt kommerskollegii berättelse.)

De uppgifter rörande Sveriges industri under år 1937, som framläggas i förevarande berättelse, utvisa för industrin såsom helhet betraktad en fortsatt produktionsökning. Belysande för totalutvecklingen är en beräkning, enligt vilken indextalet för industrins produktionsvolym, då 1935 års siffra sättes lika med 100, för år 1937 utgör 121. Ökningen från 1935 till 1936 uppgick enligt samma beräkningssätt till 9 %. Inom så gott som samtliga redovisade industrigrenar har stegrad produktion förekommit under redogörelseåret.

Antalet redovisade arbetsställen uppgick för år 1937 till 18 226 och antalet av den vid dem sysselsatta personalen till 606 574, därav 70 832 tillhörande förvaltnings- och 535 742 arbetarpersonalen. Den använda primära drivkraften har uppgivits till 3 197 959 effektiva hästkrafter; härav nyttjades 324 115 för omedelbar maskindrift och 2 873 844 för drivande av elektricitetsgeneratorer. Med inräkning av elektriska motorer uppgick den direkt använda drivkraften till 2 651 890 hästkrafter.

Tab. 1. Industriella anläggningar i Sverige år 1937.

Industrigrupper	Antal arbetsställen	Förvaltningspersonal	Arbetspersonal			Tillverkningsvärde			Effekt. hkr använda i omedelbar maskindrift
			Antal	i % av hela antalet	per arbetsställe	i miljoner kr.	i % av totalbeloppet	i kr. per arbetsställe	
Malmbrytning	104	734	11 087	2·1	107	219·5	3·0	2 110 622	124 454
Metall- o. maskinindustri	4 274	28 498	183 562	34·2	43	2 185·0	30·4	511 240	683 290
Jord- och stenindustri	1 413	2 978	39 821	7·4	28	222·2	3·1	157 266	136 268
Träindustri	3 590	4 389	65 788	12·3	18	571·5	8·0	159 183	311 760
Pappersmasse- o. pappers-tillverkning	170	3 100	37 273	7·0	219	715·3	10·0	4 207 787	848 220
Grafisk o. div. pappersind.	1 040	4 954	22 464	4·2	22	257·0	3·6	247 120	29 784
Livsmedelsindustri	4 520	7 894	47 592	8·9	11	1 466·4	20·4	324 424	245 216
Textil- och beklädnadsindustri	1 085	8 531	81 239	15·1	75	720·2	10·0	663 813	126 275
Läder-, hår- och gummivaruindustri	667	2 964	24 559	4·6	37	255·4	3·5	382 864	35 921
Kemisk-teknisk industri	473	3 579	14 287	2·7	30	314·2	4·4	664 212	65 871
Kraft-, belysnings- och vattenverk	890	3 211	8 070	1·5	9	258·5	3·6	290 388	44 831
Summa år 1937	**18 226**	**70 832**	**535 742**	**100·0**	**29**	**7 185·2**	**100·0**	**394 227**	**2 651 890**
» » 1936	17 279	64 271	498 607	100·0	29	5 993·2	100·0	346 846	2 472 645
» » 1935	16 677	61 012	470 869	100·0	28	5 475·7	100·0	328 337	2 340 288
» » 1934	15 952	57 233	438 367	100·0	27	4 936·8	100·0	309 477	2 230 382
» » 1933	14 175	53 404	393 181	100·0	28	4 073·9	100·0	287 403	2 119 540
» » 1932	14 296	52 727	400 943	100·0	28	3 973·8	100·0	277 969	2 079 704

Tab. 2. Industrin inom olika län och orter.

Län och städer	Antal arbetsställen	Antal industriarbetare	Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.	Städer	Antal arbetsställen	Antal industriarbetare	Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.
Stockholms stad	1 669	51 660	550 370	94	Uppsala . . .	127	4 122	35 870	115
Stockholms län .	620	19 595	272 853	72	Landskrona . .	67	4 066	19 708	206
Uppsala län . .	360	9 545	138 906	69	Mölndal . . .	43	3 850	16 416	235
Södermanlands l.	636	20 572	189 774	108	Halmstad . .	103	3 848	26 655	144
Östergötlands län	1 069	30 688	312 217	98	Linköping . .	129	3 756	33 927	111
Jönköpings län .	1 156	23 815	237 584	100	Huskvarna . .	23	3 252	8 985	362
Kronobergs län .	516	10 185	153 341	66	Trollhättan .	50	3 201	15 495	207
Kalmar län . . .	799	15 393	230 712	67	Karlstad . . .	124	2 948	27 340	108
Gotlands län . .	120	1 987	58 094	34	Sundbyberg .	35	2 815	9 030	312
Blekinge län . .	400	10 546	145 406	73	Karlskrona . .	55	2 675	28 043	95
Kristianstads län	823	14 459	248 127	58	Södertälje . .	56	2 605	14 576	179
Malmöhus län .	1 640	53 086	522 380	102	Lidköping . .	48	2 418	11 022	219
Hallands län . .	423	8 902	152 270	58	Alingsås . . .	58	2 334	9 726	240
Göteb. o. Boh. l.	1 325	52 895	474 713	111	Nyköping . .	70	2 150	12 364	174
Älvsborgs län .	1 068	40 586	323 948	125	Trelleborg . .	62	2 105	13 864	152
Skaraborgs län .	954	14 249	239 057	60	Uddevalla . .	57	2 099	15 899	132
Värmlands län .	617	21 851	271 763	80	Lund	97	1 979	26 337	75
Örebro län . . .	787	28 302	219 500	129	Katrineholm .	38	1 800	9 942	181
Västmanlands län	493	20 578	163 737	126	Arvika	38	1 770	8 486	209
Kopparbergs län	748	24 607	247 945	99	Kalmar . . .	74	1 764	20 988	84
Gävleborgs län .	648	25 639	279 363	92	Avesta	14	1 736	5 700	305
Västernorrl. län .	479	17 857	280 838	64	Kristianstad .	56	1 715	14 961	115
Jämtlands län .	221	3 064	136 636	22	Varberg . . .	44	1 641	9 872	166
Västerbottens län	375	7 640	216 827	35	Höganäs . . .	28	1 611	6 864	235
Norrbottens län .	280	8 041	209 444	38	Västervik . .	54	1 439	12 736	113
Hela riket	**18 226**	**535 742**	**6 275 805**	**85**	Ludvika . . .	20	1 383	5 746	241
					Skellefteå . .	39	1 380	8 550	161
					Kristinehamn .	57	1 348	13 182	102
Därav städer m. mer än 1 000 industriarbetare:					Nässjö	60	1 346	9 702	139
					Vänersborg . .	40	1 296	9 085	143
					Kungälv . . .	15	1 262	3 150	401
					Oskarshamn .	38	1 234	8 592	144
Stockholm . . .	1 669	51 660	550 370	94	Karlshamn . .	37	1 173	9 952	118
Göteborg	800	35 496	266 129	133	Lidingö . . .	30	1 079	10 880	99
Malmö	575	22 456	146 159	154	Tranås	68	1 053	7 000	150
Borås	216	11 936	45 600	262	Skövde	47	1 052	11 717	90
Norrköping . . .	271	10 811	68 101	159	Tidaholm . .	22	1 048	4 349	241
Eskilstuna . . .	188	9 464	37 423	253	Falun	58	1 037	13 705	76
Hälsingborg . .	209	8 416	60 387	139	Falköping . .	54	1 019	8 733	117
Örebro	219	7 361	46 035	160	Lysekil . . .	41	1 019	5 576	183
Västerås	97	6 225	34 606	180	*Övriga städer*	1 664	28 529	342 891	83
Gävle	157	5 627	39 574	142	Samtliga »	**8 370**	**283 583**	**2 216 172**	**128**
Jönköping . . .	129	4 174	34 192	122					

Antalet arbetsställen har under året ökats med 5·5 % och arbetarantalet med 7·4 %. Förvaltningspersonalen och den för omedelbar fabriksdrift avsedda drivkraften har även ökats, den förra med 10·2 och den senare med 7·2 %. Antalet av arbetarpersonalen utgjorda arbetstimmar har beräknats till c:a 1 031 miljoner, vilket i förhållande till år 1936 innebär en ökning med 8·5 %.

Industrins fördelning gruppvis och de olika gruppernas relativa betydelse belysas av tab. 1. Vad de vid fabrikerna anställda *arbetarna* beträffar, äro närmare uppgifter om dessas fördelning på olika industrigrenar att finna i

följande specialredogörelse rörande kvinnors och minderårigas användande inom industrin.

Under rubriken *förvaltningspersonal* (70 832 personer) ha sammanförts fem personalgrupper med följande antal anställda:

	1937	1936
Företagsledare	7 325 (därav 150 kvinnor)	6 974 (därav 140 kvinnor
Teknisk förvaltningspersonal	25 011 (» 1 116 »)	21 515 (» 872 »
Kontorspersonal	34 732 (» 13 320 »)	32 153 (» 12 131 »
Resande i firmans tjänst	3 764 (» 63 »)	3 629 (» 53 »

Industrins fördelning ortsvis åskådliggöres av förestående tab. 2. De viktigare städerna äro, som synes, i tabellen upptagna i ordningsföljd efter antalet redovisade industriarbetare.[1]) I förhållande till folkmängden utvisar Kungälv det största antalet industriarbetare (401 per 1 000 inv.), närmast följd av Huskvarna (362), Sundbyberg (312), Avesta (305) och Borås (262).

Kvinnors och minderårigas användande inom industrin i Sverige år 1937.

Enligt kommerskollegii industriberättelse, varav i det föregående ett referat lämnats, sysselsattes inom den svenska industrin år 1937 tillhopa 535 742 arbetare, mot 498 607 år 1936 och 470 869 år 1935. I vad mån kvinnor och minderåriga ingå i dessa siffror framgår av följande tablå:

	Antal			I % av hela antalet arbetare		
	1937	1936	1935	1937	1936	1935
Kvinnor, inalles	106 464	100 607	94 683	19·87	20·18	20·11
därav: vuxna	90 627	86 645	82 259	16·91	17·38	17·47
minderåriga	15 837	13 962	12 424	2·96	2·80	2·64
Män, »	35 410	31 466	28 429	6·61	6·31	6·04
Summa minderåriga	51 247	45 428	40 853	9·57	9·11	8·68
Hela antalet vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	**141 874**	**132 073**	**123 112**	**26·48**	**26·49**	**26·15**

Såsom av tablån framgår, har under 1937 för samtliga grupper antalet absolut sett ökats, under det att relativt taget någon minskning föreligger för vuxna kvinnor.

Kvinnor och minderåriga utgöra tillsammans nära tre fjärdedelar av de egentliga fabriksarbetarna inom hela gruppen textil- och beklädnadsindustri (74·4 %), vilket framgår av tab. 1. Övriga i tabellen redovisade industrier, där mer än halva arbetsstyrkan utgjordes av kvinnor och barn, voro: tobaksfabriker, choklad- och karamellfabriker, fiskberednings- och konservfabriker, kartongfabriker och annan pappersindustri, päls- och skinnvarufabriker, gummivarufabriker, porslins- och kakelfabriker, olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker samt tändsticksfabriker.

Tab. 1. Kvinnors och minderårigas

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav: kvinnor (vuxna och minderåriga) Antal	kvinnor (vuxna och minderåriga) % av hela antalet arbetare	minderåriga Antal Manl.	minderåriga Antal Kvinnl.	minderåriga Antal Summa	minderåriga % av hela antalet arbetare	vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen Antal	vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen % av hela antalet arbetare
A. Egentliga fabriksarbetare									
1. *Malmbrytning och metallindustri*	**173 900**	**9 232**	**5·3**	**15 907**	**1 697**	**17 604**	**10·1**	**25 139**	**14·4**
Järnmalmsgruvor och anrikningsverk	7 234	29	0·4	238	3	241	3·3	267	3·7
Andra malmgruvor och anrikningsverk	1 419	—	—	31	—	31	2·2	31	2·2
Verk för framställning av järn o. stål	18 958	—	—	778	—	778	4·1	778	4·1
Verk för framställning av andra metaller	855	—	—	2	—	2	0·2	2	0·2
Järn- och stålmanufaktur	33 521	1 785	5·3	3 941	436	4 377	13·1	5 726	17·1
Mekaniska verkstäder	71 898	1 701	2·4	6 286	179	6 465	9·0	7 987	11·1
Skeppsvarv och båtbyggerier	10 699	2	0·0	662	—	662	6·2	664	6·2
Fabriker för elektriska maskiner	5 305	599	11·3	991	185	1 176	22·2	1 590	30·0
Fabriker f. elektr. apparater o. ledningar	9 052	3 224	35·6	889	444	1 333	14·7	4 113	45·4
Instrument- och urfabriker	1 775	175	9·9	206	39	245	13·8	381	21·5
Metallmanufaktur	10 596	1 123	10·6	1 570	304	1 874	17·7	2 693	25·4
Guld- och silvervarufabriker	1 785	559	31·3	196	103	299	16·8	755	42·3
Annan järn- och metallindustri	893	35	3·9	117	4	121	13·5	152	17·0
2. *Jord- och stenindustri*	**35 017**	**2 506**	**7·2**	**2 091**	**509**	**2 600**	**7·4**	**4 597**	**13·1**
Kolgruvor	962	1	0·1	1	—	1	0·1	2	0·2
Torvindustri	2 049	162	7·9	224	28	252	12·3	386	18·8
Brytning jämte grovhuggning av sten	7 827	14	0·2	42	1	43	0·5	56	0·7
Finare stenförädlingsindustri	2 135	5	0·2	66	1	67	3·1	71	3·3
Kalk- och kritbruk	1 683	7	0·4	8	—	8	0·5	15	0·9
Cementfabriker	785	3	0·4	31	—	31	3·9	34	4·3
Stengods- och lergodsfabriker	379	53	14·0	67	4	71	18·7	120	31·7
Tegelbruk	8 007	115	1·4	729	20	749	9·4	844	10·5
Porslins- och kakelfabriker	3 207	1 595	49·7	277	291	568	17·7	1 872	58·4
Glasindustri	5 135	517	10·1	564	164	728	14·2	1 081	21·1
Annan jord- och stenindustri	2 848	34	1·2	82	—	82	2·9	116	4·1
3. *Träindustri*	**62 455**	**966**	**1·5**	**5 911**	**255**	**6 166**	**9·9**	**6 877**	**11·0**
Sågverk och hyvlerier	35 642	10	0·0	2 911	1	2 912	8·2	2 921	8·2
Låd- och fanerfabriker	1 388	56	4·0	263	14	277	20·0	319	23·0
Snickeri- och möbelfabriker	22 309	539	2·4	2 430	171	2 601	11·7	2 969	13·3
Annan trävarufabrikation	3 116	361	11·6	307	69	376	12·1	668	21·4
4. *Pappers- och grafisk industri*	**45 501**	**8 498**	**18·7**	**2 249**	**1 674**	**3 923**	**8·6**	**10 747**	**23·6**
Pappersmassefabriker	13 693	29	0·2	314	3	317	2·3	343	2·5
Pappersbruk och pappfabriker	10 819	2 311	21·4	443	221	664	6·1	2 754	25·5
Kartongfabriker och annan pappersind.	7 281	4 948	68·0	311	1 215	1 526	21·0	5 259	72·2
Tapetfabriker	342	37	10·8	59	10	69	20·2	96	28·1
Grafiska anstalter	2 640	297	11·3	340	48	388	14·7	637	24·1
Boktryckerier	10 726	876	8·2	782	177	959	8·9	1 658	15·5
5. *Livsmedelsindustri*	**34 942**	**12 745**	**36·5**	**1 037**	**1 426**	**2 463**	**7·0**	**13 782**	**39·4**
Kvarnar	2 286	70	3·1	71	10	81	3·5	141	6·2
Stärkelsefabriker	522	—	—	2	—	2	0·4	2	0·4
Pressjästfabriker	155	1	0·6	8	—	8	5·2	9	5·8
Bagerier	5 588	1 953	34·9	181	96	277	5·0	2 134	38·2
Råsockerbruk (inkl. saftstationer)	2 495	58	2·3	—	—	—	—	58	2·3
Sockerraffinaderier	1 377	450	32·7	59	—	59	4·3	509	37·0
Choklad- och karamellfabriker	5 137	4 166	81·1	85	931	1 016	19·8	4 251	82·8
Brännvinsbrännerier	633	—	—	—	—	—	—	—	—

användande inom olika industrigrenar år 1937.

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav							
		kvinnor (vuxna och minderåriga)		minderåriga				vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Destilleringsverk	11	—	—	—	—	—	—	—	—
Bryggerier och mälterier	1 926	22	1·1	89	—	89	4·6	111	5·7
Fabriker för andra dryckesvaror	579	236	40·8	34	12	46	7·9	270	46·6
Tobaksfabriker	2 140	1 771	82·8	7	66	73	3·4	1 778	83·1
Mejerier	4 793	1 658	34·6	158	31	189	3·9	1 816	37·9
Margarin- och flottfabriker m. m.	775	240	31·0	33	21	54	7·0	273	35·2
Slakterier och charkuterier	3 305	282	8·5	121	13	134	4·1	403	12·2
Fiskberednings- och konservfabriker	2 493	1 646	66·0	167	225	392	15·7	1 813	72·7
Annan livsmedelsindustri	727	192	26·4	22	21	43	5·9	214	29·4
6. *Textil- och beklädnadsindustri*	**76 958**	**55 177**	**71·7**	**2 108**	**7 413**	**9 521**	**12·4**	**57 285**	**74·4**
Bomullsindustri: spinnerier	7 473	4 889	65·4	360	818	1 178	15·8	5 249	70·2
väverier	7 174	4 538	63·3	187	502	689	9·6	4 725	65·9
vaddfabriker	443	170	38·4	47	19	66	14·9	217	49·0
Linne-, hamp- o. juteindustri: spinnerier	947	637	67·3	30	71	101	10·7	667	70·4
väverier	1 553	913	58·8	114	106	220	14·2	1 027	66·1
drevfabr.	6	2	33·3	—	—	—	—	2	33·3
Ylleindustri: spinnerier	3 725	2 303	61·8	256	425	681	18·3	2 559	68·7
väverier	6 516	4 375	67·1	148	425	573	8·8	4 523	69·4
schoddyfabriker	135	48	35·5	2	—	2	1·5	50	37·0
Trikåfabriker	10 230	8 577	83·8	197	1 450	1 647	16·1	8 774	85·8
Band- och gardinfabriker m. m.	1 577	1 022	64·8	124	191	315	20·0	1 146	72·7
Repslagerier och bindgarnsfabriker	681	370	54·3	71	35	106	15·6	441	64·8
Sömnadsfabriker	25 911	22 015	85·0	313	2 748	3 061	11·8	22 328	86·2
Hatt- och mössfabriker	2 536	2 177	85·8	38	323	361	14·2	2 215	87·3
Färgerier och impregneringsfabriker	6 527	2 228	34·1	154	166	320	4·9	2 382	36·5
Annan hithörande industri	1 524	913	59·9	67	134	201	13·2	980	64·3
7. *Läder-, hår- o. gummivaruindustri*	**23 629**	**9 564**	**40·5**	**1 934**	**1 795**	**3 729**	**15·8**	**11 498**	**48·7**
Garverier	2 174	156	7·2	204	15	219	10·1	360	16·6
Päls- och skinnvarufabriker	1 737	974	56·1	108	147	255	14·7	1 082	62·3
Skofabriker	10 444	4 295	41·1	694	906	1 600	15·3	4 989	47·8
Gummivarufabriker	6 005	3 089	51·4	466	439	905	15·1	3 555	59·2
Annan hithörande industri	3 269	1 050	32·1	462	288	750	22·9	1 512	46·3
8. *Kemisk-teknisk industri*	**11 241**	**3 958**	**35·2**	**425**	**612**	**1 037**	**9·2**	**4 383**	**39·0**
Färg- och fernissfabriker	739	169	22·9	55	48	103	13·9	224	30·3
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	2 094	1 111	53·1	70	264	334	16·0	1 181	56·4
Konstgödningsfabriker	201	—	—	2	—	2	1·0	2	1·0
Kolnings- och trädestillationsverk	334	9	2·7	9	—	9	2·7	18	5·4
Krutbruk o. andra sprängämnesfabriker	1 638	614	37·5	11	34	45	2·7	625	38·2
Tändsticksfabriker	1 884	997	52·9	13	58	71	3·8	1 010	53·6
Annan kemisk-teknisk industri	4 351	1 058	24·3	265	208	473	10·9	1 323	30·4
9. *Kraft-, belysnings- o. vattenverk*	**9 307**	**110**	**1·2**	**53**	—	**53**	**0·6**	**163**	**1·8**
Elektricitetsverk	6 008	48	0·8	39	—	39	0·6	87	1·4
Gasverk	1 810	43	2·4	10	—	10	0·5	53	2·9
Vattenledningsverk	1 489	19	1·3	4	—	4	0·2	23	1·5
Summa egentliga industriarbetare	**473 040**	**102756**	**21·7**	**31 715**	**15 381**	**47 096**	**10·0**	**134 471**	**28·4**
B. Lagerarbetare, chaufförer, kuskar m. fl.	62 702	3 708	5·9	3 695	456	4 151	6·6	7 403	11·8
Samtliga arbetare	**535 742**	**106464**	**19·9**	**35 410**	**15 837**	**51 247**	**9·6**	**141 874**	**26·5**

Tab. 2. Inom industrin sysselsatta kvinnor och minderåriga i procent av hela arbetarantalet[1] inom olika län år 1937.

Län	Kvinnor (vuxna o. minderåriga)	Minderåriga (manl. o. kvinnl.)	Vuxna kvinnor o. minderåriga av bägge könen	Län	Kvinnor (vuxna o. minderåriga)	Minderåriga (manl. o. kvinnl.)	Vuxna kvinnor o. minderåriga av bägge könen
Stockholms stad . .	32·0	8·0	36·9	Göteborgs o. Bohus län	30·3	10·8	36·3
Stockholms län . . .	17·7	9·1	23·9	Älvsborgs län . . .	36·8	10·0	42·0
Uppsala län	18·4	9·0	24·8	Skaraborgs län . . .	17·3	8·7	23·6
Södermanlands län .	14·1	11·9	23·3	Värmlands län . . .	8·3	7·2	14·5
Östergötlands län . .	25·2	10·7	32·0	Örebro län	14·9	9·5	21·5
Jönköpings län . . .	15·9	10·2	23·3	Västmanlands län .	5·4	12·0	16·0
Kronobergs län . . .	9·2	11·2	18·4	Kopparbergs län . .	5·7	7·0	12·0
Kalmar län	9·0	8·7	16·2	Gävleborgs län . . .	9·0	8·3	15·9
Gotlands län	6·1	3·5	9·2	Västernorrlands län .	3·4	6·7	9·9
Blekinge län	13·2	8·7	20·0	Jämtlands län . . .	5·5	5·6	10·8
Kristianstads län . .	17·3	10·7	25·0	Västerbottens län .	3·2	6·9	10·0
Malmöhus län . . .	30·7	12·2	37·6	Norrbottens län . .	1·6	4·4	5·9
Hallands län	24·5	11·4	31·9	Hela riket	**19·9**	**9·6**	**26·5**

Av tab. 2 framgår, i vad mån olika län förete skiljaktigheter med avseende å förekomsten av kvinnor och minderåriga inom industrin. Deras sammanlagda antal var relativt taget störst i Älvsborgs län med 42·0 %, varefter följa Malmöhus län med 37·6, Stockholms stad med 36·9, Göteborgs och Bohus län med 36·3, Östergötlands län med 32·0 och Hallands län med 31·9. Sist kommer Norrbottens län med 5·9 %.

[1] Jfr beträffande hela arbetarantalet tab. 2, sid. 442.

Livsmedelspriser under maj 1939.

Livsmedelspriser under maj månad 1939. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under maj har prisnivån stigit något, vartill i främsta rummet bidragit de för årstiden ovanligt höga äggpriserna jämte smärre prisstegringar å flertalet köttsorter samt å frukt och grönsaker. Bland övriga under månaden inträffade förändringar må nämnas någon prissänkning å fläsk samt å färsk fisk.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—maj 1939 och 1931—maj 1939. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å minutpriserna på livsmedel (inkl. bränsle och lyse) ägt rum till och med maj 1939 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av vägda indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1939 1:a kv.	mars	april	maj
juli 1914	100	131	127	123	124	130	134	140	144	144	145	145	146	146	147	148
år 1931	•	100	97	93	94	99	102	106	110	109	110	110	111	111	112	112

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under maj stigit med 1 enhet. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m.), vilket uträknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1939, 168 med juli 1914 som utgångspunkt och 106 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 309—310).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709, och 1938, sid. 127). Fr. o. m. 1939 beräknas indextalen endast månadsvis och avse den vecka, i vilken den 15:e ingår. Generalindextalen för maj 1939 ävensom för närmast föregående månad och för maj åren 1936—1938 framgå av nedanstående uppställning.

Sept. 1931	Maj 1936	Maj 1937	Maj 1938	April 1939	Maj 1939
100	100·8	103·6	105·5	106·5	106·5

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1938	Maj 1938	Mars 1939	April[3] 1939	Maj[3] 1939	Höjn. el. sänkn. i % maj 1914—maj 1939	Höjn. el. sänkn. i % maj 1938—maj 1939
Mjölk, oskummad	l	14	47	24	24	25	25	25	+ 78·6	+ 4·2
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	311	307	316	316	316	+ 40·4	+ 2·9
mat- (lands-)	»	213	727	294	294	301	301	301	+ 45·4	+ 2·4
Ost, helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	186	184	203	205	208	+ 28·4	+ 13·0
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	433	160	160	160	160	160	+ 15·9	0·0
Ägg, svenska, färska[1]	»	132	568	179	142	156	154	149	+ 44·7	+ 4·9
Potatis: gammal[1]	»	8	20	14	14	14	14	14	+ 75·0	0·0
» [2]	100 kg	·	1779	1066	1095	1095	1104	1106	·	+ 1·0
färsk, svensk[1]	kg	13	29	23	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	»	31	78	42	42	41	41	41	+ 36·7	— 2·4
Bruna bönor, holländska	»	48	214	58	50	111	113	114	+ 153·3	+ 128·0
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	43	43	42	42	43	+ 38·7	0·0
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	28	28	27	27	27	+ 28·6	— 3·6
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	37	37	36	36	36	+ 38·5	— 2·7
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	43	43	43	43	43	+ 19·4	0·0
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	44	44	45	45	45	+ 15·4	+ 2·3
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	65	65	65	65	65	+ 58·5	0·0
hårt, knäckebröd	»	·	·	85	85	84	85	85	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	64	64	64	64	64	+ 68·4	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	50	50	50	50	50	+ 66·7	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	141	141	142	142	141	+ 88·0	0·0
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	78	78	78	78	78	+ 77·3	0·0
billigaste sort, » » mjölk	»	60	167	92	92	93	93	93	+ 55·0	+ 1·1
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	107	107	108	108	108	·	+ 0·9
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	193	205	207	210	+ 75·0	+ 8·8
soppkött	»	100	490	156	155	164	165	166	+ 67·7	+ 7·1
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	251	256	268	270	272	+ 106·1	+ 6·3
spädkalv	»	72	312	151	150	164	164	164	+ 131·0	+ 9·3
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	237	242	249	257	258	+ 87·0	+ 6·6
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	190	186	197	198	199	·	+ 7·0
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	220	212	229	226	222	+ 72·1	+ 4·7
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	223	216	231	230	227	+ 66·9	+ 5·1
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	112	101	123	120	106	+ 49·3	+ 5·0
gädda	»	108	333	159	150	164	155	143	+ 43·0	— 4·7
sill	»	34	110	65	62	63	64	66	+ 100·0	+ 6·5
strömming	»	38	114	61	59	59	59	58	+ 61·1	— 1·7
torsk	»	55	160	90	89	86	87	86	+ 59·3	— 3·4
rödspotta (spätta)	»	79	244	149	145	159	154	149	+ 86·3	+ 2·8
kolja	»	·	·	119	118	123	123	118	·	0·0
Salt sill, prima islands-	»	45	148	50	51	50	50	50	+ 16·3	— 2·0
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	281	278	287	288	287	·	+ 3·2
Socker, bit-	»	67	133	48	48	48	48	50	— 21·9	+ 4·2
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	105	108	107	110	113	·	+ 4·6
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	131	137	117	122	124	·	— 9·5
Bananer, prima	kg	·	·	160	155	164	164	164	·	+ 5·8
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	81	81	83	83	83	·	+ 2·5
Vitkål, svensk	»	·	·	28	32	25	28	33	·	+ 3·1
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	33	32	33	33	32	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	21	21	21	21	21	+ 5·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	1145	1150	1125	1130	1130	+ 55·9	— 1·7
barr-, » »	»	575	1895	900	905	895	895	890	+ 52·1	— 1·7
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	—	647	653	634	634	636	+ 61·8	— 2·6
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	—	347	359	324	324	325	+ 43·8	— 9·5
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	577	611	510	511	511	·	— 16·4
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	569	604	500	501	502	·	— 16·9

[1] Prisuppgifterna meddelas numera per 1 kg. Vid omräkning av noteringarna kunna följande relationstal användas: 1 tjog ägg = 1·2 kg; 5 l potatis = 3·5 kg. — [2] Prisuppgifterna meddelas numera per 100 kg. — [3] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(Maj 1939.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.[1]

Allmänna sociala frågor.

CHOPIN, F. S. Social participation and social intelligence. [En statistisk undersökning.] American sociological review april 1939 (S).

KLANFER, J. La consommation, fait social. Revue internationale de sociologie mars—april 1939 (S).

LEFFSON, U. Die Wirtschaftlichen Wirkungen des technischen Fortschritts. Zeitschrift für Nationalökonomie dec. 1938 (S).

MORIN, K. Staten og samfundet. Det 20:e århundre april—maj (SBS).

STERN, B. J. The family and cultural change. American sociological review april 1939 (S).

THORELLI, H. Arbetsförenkling — en ny rationaliseringsfaktor. Affärsekonomi 1939, nr 7.

TRÄFF, R. Spilltidsstudier inom verkstadsindustrien. Affärsekonomi 1939, nr 7.

Wirtschaftspolitik zur Hebung des Lebensstandards. Südost-Economist [Budapest] april 1939 (S).

Sverige.

BORGLUND, H. Folkrörelsernas rese- och semesterorganisationer. S. A. P. information 1939, nr 9.

SVENNILSON, I. Förskjutningar i den svenska produktionsstrukturen under senare år. [Med diskussion.] Industriförbundets meddelanden 1939, nr 4.

WELINDER, C. Jurisprudensen inför den ekonomiska utvecklingen. Sv. juristtidning 1939, nr 5.

Amerikas förenta stater.

BERGEN, H. B. Finding out what employees are thinking. The conference board management record 1939, nr 4.

LONG, C. D. Long cycles in the building industry, 1856—1935. The quarterly journal of economics maj 1939.

PETERSON, FLORENCE. Industrial relations in 1938. Monthly labor review mars 1939.

Danmark.

RAVNHOLT, H. Landhusmödres arbejdsforhold. Socialt Tidsskrift 1939, nr 3.

ÖSTLIND, N. Vad betyder ett företag för kommunen? Ekonomen 1939, nr 2.

Norge.

VOGT, J. Den internasjonale situasjon og den norske arbeiderbevegelses stilling. Det 20:e århundre april—maj 1939 (SBS).

Soc. rådsrepublikernas union.

Labor efficiency in the Soviet Union. Monthly labor review mars 1939.

Storbritannien.

Agenda for preparedness. I, II (Full employment), III (Conscription of wealth). The economist 22 april, 6 & 13 maj 1939 (C).

Turkiet.

WEBSTER, D. E. State control of social change in republican Turkey. American sociological review april 1939 (S).

Tyskland.

BARBARINO, O. Das Sozialprodukt als Quelle der Aufbringung im Kriegsfall. Der deutsche Volkswirt 12 maj 1939.

STERNBERG, F. Mellanskiktens läge i Tredje riket. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 21.

Arbetarskydd.

LIPPESTAD, A. Rasjonell arbeidsbelysning. (Föredrag.) Norges industri 1939, nr 9.

WENNERHOLM, I. Yrkeslomhördheten och samhällets åtgärder däremot. Sv. läkartidningen 1939, nr 18.

Sverige.

BODLUND, V. Säkerhetsarbetet vid Mölnlycke väfveriaktiebolag. Arbetarskyddet 1939, nr 4.

ELMBERG, M. O. Säkerhetsarbetets organisation. Arbetarskyddet 1939, nr 4.

HEDENBERG, S. Om psykologiska arbetsskyddsåtgärder inom industrien. Sv. läkartidningen 1939, nr 20.

Om yrkesåkommor bland brukstjänstemännen. Från svenska bruk 1939, nr 4.

Skyddsanordningar vid s. k. blästring. Stenarbetaren 1939, nr 2.

[1] Tidskrifterna finnas, där intet särskilt angives, i socialstyrelsens bibliotek. (S) = Socialvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. (SBS) = Stadsbiblioteket i Stockholm. (C) = Statistiska centralbyråns bibliotek.

Amerikas förenta stater.

KOSSORIS, M. D., & KJÆR, S. Industrial injuries in the United States during 1937. Monthly labor review mars 1939.

Danmark.

Unge Mennesker og farlige Maskiner [Socialministeriets Bekendtgörelse]. Arbejdsgiveren 1939, nr 10.

Tyskland.

CHOSSY, A. v. Die Silikose bei der Sandsteingewinnung und -bearbeitung im pfälzischen Buntsandsteingebiet. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 11/12.

Arbetslön och arbetstid.

FREDRIKSSON, K. Lönesänkning som konjunkturstimulans? Fackföreningsrörelsen 1939, nr 20.

GIERTZ, A. Har vi det bättre än engelsmännen? [Jämförelse mellan löner och levnadskostnader.] Metallarbetaren 1939, nr 20.

SCHEVENELS, W. Hvad sker der med 40 Timers Ugen? Arbejderen 15 maj 1939.

Reallöhne in den Donaustaaten und in Polen. [Innehåller även en jämförelse med svenska löneförhållanden.] Südost-Economist [Budapest] maj 1939 (S).

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Parlamentarisk lönepolitik [Byggnadsindustriens löner]. Industria 1939, nr 11.

FINN, FRANCES. Socialstyrelsens undersökning om lanthembiträdenas arbetsförhållanden. Husmodersförbundets medlemsblad 1939, nr 5.

[WALLANDER, S.] Byggnadsindustrins löneproblem. Byggnadsträarbetaren 1939, nr 5.

Arbetstiden vid blandat arbete [inom jordbruket.] Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 5.

Arbetstidslag för detaljhandeln. Medborgaren 1939, nr 4.

När skall semesterlön och semesterersättning utbetalas? Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1939, nr 5.

Amerikas förenta stater.

BOWDEN, W. Wages and hours in 1938. Monthly labor review mars 1939.

Danmark.

JÖRGENSEN, K. Medhjælperspörgsmaalet i Brugsforeningerne. Andelsbladet 1939, nr 20.

Finland.

KYRENIUS, P. Byggnadsverksamheten och byggnadslönerna denna vår. Industritidningen 1939, nr 4.

TEIJULA, I. Vår lönestatistik. (Föredrag.) Social tidskrift 1939, nr 5.

WARONEN, E. Utvecklingen av befattningshavarnas i städerna reallöner. Finsk kommunaltidskrift 1939, nr 2.

Frankrike.

Labour legislation in France. The Ministry of labour gazette 1939, nr 5.

Japan.

Wages and working hours of industrial workers in Japan. The Ministry of labour gazette 1939, nr 5.

Kanada.

Fair wages conditions in Dominion government contracts. The labour gazette 1939, nr 4.

Storbritannien.

JONES, F. Bakery wages. Co-operative review 1939, nr 5.

Holidays with pay. Labour juni 1939.

Regulation of hours of young persons in Great Britain. Monthly labor review mars 1939.

Tyskland.

KÜPPERS, H. Entgeltschutz und Strafschutz in der Heimarbeit. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 13.

MADER, H. Urlaub für nichtständig Beschäftigte. Soziale Praxis 1939, nr 10.

ROEDER, A. Lohngestaltung im öffentlichen Dienst. Soziale Praxis 1939, nr 9.

Arbeit und Einkommen. Wirtschaft und Statistik 1939, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BERNSTEIN, E. M. Wage-rates, investment, and employment. The journal of political economy april 1939 (S).

LEHMANN, F. Reemployment policies in various countries. [En jämförelse speciellt med hänsyn till Sverige, Storbritannien, Tyskland och Förenta staterna. Ifrågavarande häfte, skrivet av landsflyktiga akademiker, innehåller artiklar och diskussionsinlägg, vilka söka besvara frågan, huruvida arbetslösheten och därmed sammanhängande problem endast kunna lösas eller kunna lösas lättare av totalitära stater. Bland övriga artiklar: The right to work och Government, its tasks and limits.] Social research 1939, nr 2 (S).

The problem of the older employee. [A trade-union, an employer's and an economist's view.] Labour management maj 1939 (S).

Sverige.

N[ILSSON], E. Kvinnoarbetet vid jordbruket. Lantarbetaren 1939, nr 19.

STARRIN-REINDAL, SVEA. Ett inlägg i hemhjälpsfrågan. Hertha 1939, nr 5.

Anställningstrygghet för kvinnliga befattningshavare. Bankvärlden 1939, nr 5.

Beredskapsarbetenas arbetslöshetslindrande förmåga i praktiken. Sunt förnuft 1939, nr 4.

Amerikas förenta stater.

LANGE, G. Ekonomisk demokrati i U. S. A. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 18.

Economic condition of rural youth. Monthly labor review mars 1939.
Seasonal employment in agriculture. Labour information bulletin 1939, nr 3.

Danmark.

Arbejdslöshedskasserne under en Strejke eller en Lockout. Arbejdsgiveren 1939, nr 10.

Italien.

Reorganisation of placing in Italy. Industrial and labour information 1 maj 1939.

Norge.

MOHR, T. Trygd mot arbeidslöshet i Norge. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 3.

Storbritannien.

Measures relating to depressed areas in Great Britain. Monthly labor review mars 1939.

Tyskland.

KRAUSMÜLLER, R. Berufswunsch und Nachwuchslenkung. Soziale Praxis 1939, nr 9.
MENDE, D. W. Grenzen für Wanderlustige in den Betrieben. Der deutsche Volkswirt 5 maj 1939.
PUSCH, W. Der Nachwuchs in wichtigen Textilrevieren. Soziale Praxis 1939, nr 9.
SOMMER, F. Allgemeine Arbeitsbuchpflicht. Soziale Praxis 1939, nr 10.
STEPHAN, W. Schlussbilanz der Arbeitsbeschaffungsprogramme. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 11/12.
WENDE. Die Erweiterung der Arbeitsbuchpflicht. Reichsarbeitsblatt 1939, nr 13.
WITTHAUER, K. Zur Frage der berufsfremden Beschäftigung. Soziale Praxis 1939, nr 9.

Befolkningsfrågan.

DORN, H., & DOWELL, J. M. The relationship of fertility and longevity. [Bygger på befolkningsstatistik från Australien.] American sociological review april 1939 (S).
STANDINGER, H. Stationary population — stagnant economy? Social research 1939, nr 2 (S).

Sverige.

QUENSEL, C.-E. Giftermålsintensiteten i Sverige under de sista årtiondena och dess framtida storlek. Statsvetenskaplig tidskrift 1939, nr 2.

Amerikas förenta stater.

SANDERS, B. S. Family composition in the United States. Social security bulletin 1939, nr 4.

Italien.

VACCHINI, A. Aspects des phénomènes démographiques en Italie. Journal de la Société hongroise de statistique 1938, nr 4.

Norge.

BACKER, JULIE E. Dödeligheten blant spebarn för og etter födselen. Socialt arbeid 1939, nr 5.

Tyskland.

HOFFMANN. Kinderbeihilfen für kinderreiche Familien. Deutsche Zeitschrift für Wohlfahrtspflege april 1939.
NEUMEISTER, HEDDY. Heiratsalter und Beruf. Soziale Praxis 1939, nr 9.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

BEIJER, G. Byggnadskonsulenter för jordbruket. Landtmannen 1939, nr 20.
CARLHEIM-GYLLENSKÖLD, H. En statlig utredning om lättare hemarbete. Kooperatören 1939, nr 9.
STENDAHL, G. Pensionärshembyggnaderna i Göteborg. Sv. stadsförbundets tidskrift 1939, nr 3.

Danmark.

Hur Köpenhamn ordnar bostadsfrågan för sina gamla. Vår bostad 1939, nr 9.

Storbritannien.

WÆRN-BUGGE, INGEBORG. Modern bostadsförvaltning i England. Sunt förnuft 1939, nr 4.

Tyskland.

BÖNISCH, H. Bostadsbyggandet i Tyskland. Byggnadsvärlden 1939, nr 19.
GISBERTZ, W. Bedroht die Kleinsiedlung die deutsche Ernährungslage? Reichsarbeitsblatt 1939, nr 13.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

DAHLGREN, I. Sociala kuratorer vid sjukhusen. Hertha 1939, nr 5.
GÖRANSSON, H. Ungdomsbrottsligheten. Sv. juristtidning 1939, nr 5.
HALLÉN, H. Dyrare och vidlyftigare fosterbarnskontroll. Sunt förnuft 1939, nr 4.
[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Statsbidrag till anordnande av bostäder åt åldringar och änkor i s. k. pensionärshem. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 5.
Fattigvårdsstyrelserna och återbetalningsskyldigheten. Tidskrift för fattigvård 1939, nr 3.
Ändring i fattigvårds-, barnavårds- och bidragsförskottslagarnas bestämmelser om återkrav mot försörjningspliktig (underhållspliktig). Tidskrift för fattigvård 1939, nr 3.

Amerikas förenta stater.

BUCKLIN, DOROTHY R. Public aid for the care of dependent children in their own homes, 1932—38. Social security bulletin 1939, nr 4.

Tyskland.

GÜNZLER, R. Neue Wege der Anstaltserziehung in Württemberg. Deutsche Jugendhilfe april 1939.

KELCHNER, MATHILDE. Motive jugendlicher Rechtsbrecher. Deutsche Jugendhilfe april 1939.

Föreningsväsen.

Sverige.

LIND, A. Fackföreningsrörelsen under genombrottsåren. Fackföreningsrörelsen 1939, nr 19.

LINDBOM, T. Socialdemokratin och den fackliga rörelsen under genombrottsåren. Tiden 1939, nr 3/4.

Storbritannien.

Some difficulties of a personnel manager. Trade unions and the labour manage; An examination of trade unionism in practice. Labour management maj 1939 (S).

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

SUNDELL, C. G. Några erfarenheter från förebyggande spädbarnsvård. Sv. sjukkasse-tidning 1939, nr 5.

Fattigvårdsmyndigheterna och de mindre bemedlades folktandvård. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 5.

Danmark.

BONNEVIE, E. Kontrolleret familiepleje. Socialt Tidsskrift 1939, nr 3.

Jord- och egnahemsfrågan.

Amerikas förenta stater.

BLACK, J. D. A rational program for agricultural recovery. Conference board bulletin 1939, nr 8.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Finland.

Lönekrav och konflikter. Industritidningen 1939, nr 4.

Norge.

DICH, J. S. Demokratiske tariffopgjör. [Landsorganisasjonens]Meddelelsesblad 1939, nr 4.

HINDAHL, O. [m. fl.]. De store organisasjonene — og arbeidslivet. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1939, nr 4.

Palestina.

GRUNWOLD, K. Industrial relations in Palestine and the Near East. Labour management maj 1939 (S).

Storbritannien.

Strikes and lock-outs in 1938: statistical review. The Ministry of labour gazette 1939, nr 5.

Tyskland.

Arbetsrättsförhållanden i Tyskland. Industria 1939, nr 11.

Wie wirkt sich die Betriebsveräusserung auf die Ansprüche der Gefolgschaft aus? Soziale Praxis 1939, nr 9.

Kooperation.

Sverige.

ODHE, TH. Kooperationen och de ekonomiska statsingripandena. Kooperatören 1939, nr 8.

Finland.

TOIVONEN, O. Medlemmarna i den kooperativa propagandans tjänst i Finland. Kooperatören 1939, nr 8.

Levnadskostnader.

ABRAMSON, E. De naturliga födoämnenas plats i kosten. Hygienisk revy 1939, nr 5.

FISHER, A. G. B. Die Verbesserung des Ernährungsstandards und die Umleitung der produktiven Kräfte. Weltwirtschaftliches Archiv B. 49, s. 473.

Sverige.

KLARIN, EDITH. Maten på gamla dar. Sunt förnuft 1939, nr 4.

Amerikas förenta stater.

WILLIAMS, F. M. Living costs in 1938. Monthly labor review mars 1939.

Tyskland.

SCHICKENBERG, W. Haushaltungsstatistiken als Grundlage der Fürsorgerichtsätze. Soziale Praxis 1939, nr 10.

Lärlingsväsen och yrkesorientering.

Sverige.

[SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.] Lärlingsutbildningen inom hantverket och den mindre industrien. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1939, nr 5.

ÅKERMAN-JOHANSSON, BRITA. Nya uppgifter för yrkesvägledningen. Hertha 1939, nr 5.

Storbritannien.

ARMITAGE, J. Skilled training for the unemployed. The fortnightly maj 1939 (SBS).

Tyskland.

ZIMMERMANN, L. »Anlernen», »umlernen», »umschulen». Soziale Praxis 1939, nr 10.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

G[AH]N, H. Antalet motboksinnehavare i åldrarna under 25 år. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 5.

PETRÉN, A. [Anm. av] O. Kinberg: Alkoholisten — sådan läkaren ser honom. Reformatorn 1939, nr 19.

Hur man bekämpat lönnbränningen i Hedesunda. Tidskrift för systembolagen 1939, nr 5.

Finland.

HYNNINEN, E. Drag ur Alkoholbolagets sociala verksamhet. Tidskrift för alkoholpolitik 1939, nr 2.

Socialförsäkring.

Sverige.

ARESCHOUG, H. Beräkning av sjukhjälpstid för sjukkassemedlem som överflyttat från erkänd sjukkassa till annan. Folkpensioneringen 1939, nr 4.

NORDGREN, OLIVIA. Samhällets hjälpmöjligheter för änkorna. S. A. P. information 1939, nr 8.

TEGENDAL, E. Sjukförsäkringen i Sverige. Socialt arbeid 1939, nr 5.

WIKLUND, E. O. Revision av olycksfallsförsäkringslagens grunder. S. A. P. information 1939, nr 8.

Avgränsning av understödsförenings verksamhet gentemot affärsmässig försäkringsrörelse m. m. Folkpensioneringen 1939, nr 4.

Förskott å folkpension utan fattigvårds karaktär. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 5.

Lagen om kommunala pensionstillskott och dess tillämpning i Stockholm. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1939, nr 5.

Amerikas förenta stater.

DULLES, ELEANOR L. Financing old-age insurance. Social security bulletin 1939, nr 4.

HAWKINS, E. D. Recent changes in dismissal-compensation plans. Monthly labor review mars 1939.

REITZER, H. Kampen om sjukförsäkring i Förenta staterna. Arbetarskyddet 1939, nr 4.

Storbritannien.

FLEICHER, A., & KOCHER, E. British contributory pensions. Social security bulletin 1939, nr 4.

Tyskland.

SELDTE, F. Die Altersversorgung des deutschen Handwerks. Handwerks-Nachrichten 1939, nr 5.

Ut- och invandring.

STENBOM, A. Praktisk flyktingspolitik. Metallarbetaren 1939, nr 20.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

(Delvis med särskilda anmälningar.)

EDSTRÖM, G. Folkhälsans farligaste fiende — reumatismen. Sthlm 1939.

Avsikten med denna bok är att ge allmänheten ett begrepp om vad reumatism är samt att med denna utgångspunkt söka besvara frågorna, hur man skall förebygga dess uppkomst resp. hur sjukdomen skall behandlas. Förf. påvisar, att problemen äro i lika hög grad sociala som rent medicinska. Sålunda framhålles bl. a., att det icke blott är på grund av svåra arbetsförhållanden (utomhusarbete etc.), som reumatismen visar en så stor frekvens bland småbönder, statare och lantbruksarbetare, utan att det lika mycket är på grund av dessa folkgruppers relativt låga bostadsstandard. De reumatiska sjukdomarna äro fortfarande de mest utbredda av de kroniska sjukdomarna, de som kosta mest och som medicinskt betyda mest, vilket likaledes bestyrkes med siffror. Boken är rikt illustrerad.

LO-JOHANSSON, I. Statarklassen i Sverige. Sthlm 1939. (Studentföreningen Verdandis småskrifter. 412.)

Förf. — själv son till en statare och känd genom sina skönlitterära skildringar

av statarnas levnadsförhållanden — redogör i föreliggande broschyr, vilken bygger på ingående studier av bl. a. förefintliga statistiska undersökningar, för statarklassens uppkomst, statarnas i jämförelse med andra arbetargrupper oförmånliga levnadsstandard och arbetsvillkor, deras flyttningar, mentalitet, kulturella försök och fackliga organisation. Han framhåller, att ett av de främsta hindren för förbättringar av den statavlönade lantarbetarklassens villkor har varit, att medlemmarna av kåren nästan alltid ansett statanställningen som ett provisorium. Denna inställning torde emellertid komma att försvinna, när statarna genom statsmakternas åtgärder (arbetstidsreglering, lån till bostäder etc.) och starkare facklig organisation uppnå en ekonomisk och kulturell standard i nivå med andra arbetargrupper.

NATIONERNAS FÖRBUND. Child welfare information centre.
Annual report on child welfare, for the 3rd session of the Advisory committee on social questions (June 19th, 1939). Geneva 1939. (Publ. 1939: 4. 5.)

Föreliggande rapport innehåller en översikt över de viktigaste legislativa och administrativa åtgärderna, som vidtagits under år 1937 i ett 30-tal länder i avsikt att förbättra och utvidga skyddet åt barn och mödrar. Redogörelsen för Förenta staterna och Storbritannien är synnerligen utförlig och visar, vilken betydelse dessa länder tillmäta förbättrandet av barns och mödrars hälsotillstånd. Särskilt utförligt behandlas även de åtgärder, som vidtagits i Kina och Turkiet. Vidare lämnas en kort redogörelse för de bestämmelser rörande barn, som ingå i den schweiziska strafflagen av den 21 dec. 1937.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of agriculture.
Family income and expenditures. Pacific region. P. 1. Wash. 1939. (Miscellaneous publ. 339.)
— Department of commerce. Bureau of the census.
Statistical abstract of the United States. Nr 60 (1938). Wash. 1939.
— Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1939.
659. *Parker, Florence E.* Consumers' cooperation in the United States, 1936.
— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1939.
167. *Smith, Florence P.* State minimum-wage laws and orders. An analysis.

ARV og Race. Ved *Ö. Winge, R. Spärck, G. Hatt*... Khvn 1934. (Nyt socialt Bibliotek.)

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Labour report. 28 (1937). Canberra 1939.

BANKE, N. Konjunkturer og Kriser. Khvn 1936. (Nyt socialt Bibliotek.)

BIRCK, L. V. Under Højkapitalismen. Khvn 1935. (Nyt socialt Bibliotek.)

CANADA. Department of labour.
Wages and hours of labour in Canada. 1929, 1937—38. Ottawa 1939. (Suppl. till: The Labour gazette, March 1939.)

DANMARK. Dansk Arbejdsgiverforening. Beretning. 1938/39. Khvn 1939.

Det DANSKE Samfund. Red. af *E. Marstrand, A. Boje & F. Sörensen*. 4., gennems. Udg. Khvn 1934. (Nyt socialt Bibliotek.)

Den DANSKE Stat. Red. af *E. Marstrand, A. Boje & F. Sörensen*. 2., gennems. Udg. Khvn 1933. (Nyt socialt Bibliotek.)

DEMOKRATI og Diktatur. Ved *P. Schou, A. Christensen, K. Berlin*... Khvn 1934. (Nyt socialt Bibliotek.)

DÄNEMARK. Hrsg. vom Kgl. Dänischen Ministerium des Äussern und vom Staatlichen statistischen Amt. Kopenhagen 1939.

ELMGREN, A., & SKÖLD, P. E., [utg.] Den offentliga fattigvården. 4, rev. uppl. Sthlm 1939. (Tidens medborgarhandböcker. 5.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1939.
3. Lanthushållning. Jordbruk och boskapsskötsel år 1937.

FORBRYDELSE og Samfund. Ved *S. Hurwitz, V. Hansen, V. Pürschel*... Khvn 1937. (Nyt socialt Bibliotek.)

GUNDER-HANSEN, E. Den moderne Standerstat. En sociologisk Studie. Khvn 1938. (Nyt socialt Bibliotek.)

HAAG. Statistisch bureau der gemeente. Statistiek van het gemeentepersoneel 1937. 's-Gravenh. 1939.

HECKSCHER, E. F. Industrialismen. Den ekonomiska utvecklingen sedan 1750. 2, rev. o. tillök. uppl. Sthlm 1938.

HEDBERG, A. Så gör man i Amerika. Affärsglimtar från U. S. A. Sthlm 1939.

HEINIG, K. Dagliglivets Socialökonomi. 21 aktuelle Emner. Khvn 1938. (Nyt socialt Bibliotek.)

HÈRNOD, T. Skogen — vår största naturtillgång. Föredrag. Sthlm 1939. (Suppl. till Sv. handelsbankens Index, maj 1939.)

INTERNATIONELLA REGLERINGSBANKEN.
Annual report. 9 (1938/39). Basle 1939.

ISAKOFF, J. F. The public works administration. Urbana 1938. (Illinois studies in the social sciences. Vol. 23: 3.)

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1938. Sthlm 1939.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1938. Sthlm 1939.

KRISTENSEN, F. Sverige. Erhvervs- og Samfundsliv. Khvn 1938. (Nyt socialt Bibliotek.)

KRISTIANSEN, E. Folkeforbundet. Organisation og Virksomhed. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsökonomi. Khvn 1939.

LETTLAND. Bureau de statistique de l'État.
Métiers et industrie de Lettonie en 1935. D'après les matériaux du 1er recensement commercial et industriel. 2 b. Activité et main-d'œuvre. Riga 1939.
1er recensement commercial de Lettonie en 1935. 2. Riga 1939.

LEVNADSVILLKOREN på landsbygden i Sverige. Sthlm 1939. (Landsorganisationens skriftserie 52.)

NATIONERNAS FÖRBUND. Committee of statistical experts.
Studies and reports on statistical methods. Geneva 1939. (Publ. 1939: 2. A. 6—7.)
5. Housing statistics. A minimum programme of housing statistics.
6. Indices of industrial production. Report.
— Economic intelligence service.
Money and banking. 1938/39. Vol. 1—2. Geneva 1939. (Publ. 1939: 2. A. 3.)

NORDIN, J. Arbetsrådet och lantarbetstidslagen. Upps. 1938.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1939.
158. Bedriftstelling i Norge 9. okt. 1936. H. 1.
159. Jordbruksstatistikk 1938.
160. Sjömannstrygden 1936. Fiskertrygden 1936.

The NORTHERN COUNTRIES in world economy. Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden. 2., rev. ed. Publ. by the Delegations for the promotion of economic co-operation between the Northern countries. Hfors 1939.

RAPPORT vid den belgiska studiedelegationens besök i Sverige jan. 1939. Sthlm 1939. [Stencil.] [Finnes även på franska.]

SELDTE, F. Sozialpolitik im Dritten Reich 1933—1938. Münch. & Berl. 1939.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939. Sthlm 1939.
10. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till militärt icke-ordinarie reglemente. [Avg. d. 3 maj 1939.] (Fi.)
11. Betänkande och förslag rörande befrämjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter. Avg. [d. 22 mars 1939] av 1937 års Granitutredning. (H.)
12. Betänkande rörande industriellt utnyttjande av halm. Avg. d. 26 jan. 1939 av Halmindustrisakkunniga. (Jo.)

STOCKWELL, M. M. Studies in California state taxation 1910—1935. Berkeley, Cal. 1939. (Publ. of the University of California at Los Angeles in social sciences. Vol. 7.)

STORBRITANNIEN. Committee on pensions for unmarried women.
Report. Lond. 1939.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Styrelse- och revisionsberättelser för år 1938. Sthlm 1939.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET.
Styrelsens och revisorernas berättelser till 10:e ordinarie kongressen i Eskilstuna d. 11 och 12 aug. 1939. Sthlm 1939.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1939.
Folkmängden och dess förändringar.
Särskilda folkräkningen 1935/36. Av Statistiska centralbyrån. 5. Partiella folkräkningen i mars 1936: Arbetsoförmåga och arbetslöshet.
Hälso- och sjukvård.
Sinnessjukvården i riket år 1937. Av K. medicinalstyrelsen.
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1937 av Kommerskollegium.

UNGERN. Office central de statistique.
Annuaire statistique hongrois. Nouv. cours. 45 (1937). Budap. 1939.

VEDSÖ, F. Danmarks Industri. 2., gennems. Udg. Khvn 1933. (Nyt socialt Bibliotek.)

ZÜRICH. Statistisches Amt.
Zürcher Haushaltungsrechnungen 1936/37. Zürich 1938. (Statistik der Stadt Zürich. H. 47.)

Nytillkomna tidskrifter.

ARBETSFÖRMEDLINGEN. Organ för Arbetsförmedlingstjänstemännens riksförbund. Årg. 1. Sthlm 1939.

UTLANDSSVENSKARNA. Organ för Utlandssvenskarnas förening. Årg. 1. Sthlm 1939.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 20 april—16 juni 1939 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
143.	K. förordn. om ändrad lydelse av § 11 förordn. den 11 juni 1918 (nr 375) ang. en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall . . .	5 maj
148.	K. reglemente för utdelning av statsstipendier vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet	28 april
170.	K. kung. ang. statsbidrag till anordnande av skolbarnsbespisning	12 maj
171.	Lag om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap m. m.	19 »
186.	Lag ang. ändring i lagen den 11 juni 1920 (nr 407) om barn i äktenskap	19 »
187.	Lag ang. ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption	19 »
198.	Lag ang. ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus	26 »
202.	Lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete .	26 »
210.	K. kung. ang. ändring i vissa delar av kung. den 27 maj 1932 (nr 218) om statsbidrag till driftskostnader vid vissa alkoholistanstalter m. m.	5 »
216.	K. kung. med allmänna bestämmelser för statens handelsstudiestipendier	26 »
232.	K. kung. om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ kung. den 3 juni 1938 (nr 356) ang. understöd av statsmedel åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.	26 »
247.	K. förordn. ang. de procenttal av stadgade grundbelopp, med vilka bottenskatt enl. 18 § förordn. den 28 sept. 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall för år 1939 utgå	15 juni
248.	K. kung. ang. fastställelse av vissa tabeller till ledning vid uträknandet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten för år 1939	15 »
255.	Lantarbetstidslag	16 »